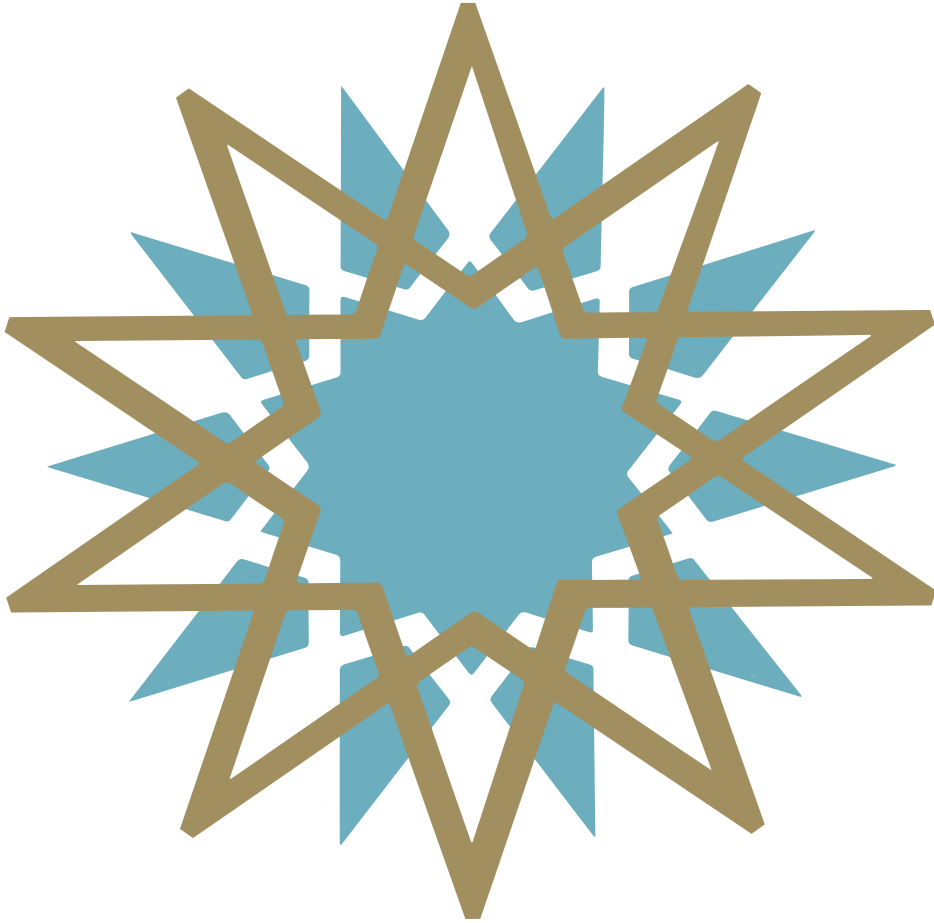

V YILDIZ
ULUSLARARASI
• SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

13-14 Aralık 2018

Bildiri Özetleri

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

Yüzyıllık köklü geçmişi ile
Türkiye'nin en başarılı üniversitelerinden biri...

www.yildiz.edu.tr

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KONGRE ONURSAL BAŞKANI

Prof. Dr. Bahri Şahin

KONGRE DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı Prof. Dr. Turan Sağer
Prof. Dr. A. Melek Özyetgin Prof. Dr. İbrahim Kocabaş
Doç. Dr. Mustafa Başaran Dr. Öğr. Üyesi Sema Aydın
Arş. Gör. Mahmut Köle Öğr. Gör. Işıl Dönümcü
Arş. Gör. Yunus Savaş Arş. Gör. N. Banu Süer
Arş. Gör. Mehtap Bademcioğlu

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Aerkin Arizi Prof. Dr. Ensar Yılmaz
The Minzu University, China Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Ekber Akgün Prof. Dr. Feride Gönel
Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı Prof. Dr. Francesco Scalera
Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye University Of Bari "Aldo Moro", Italy
Prof. Dr. Ayşe Melek Özyetgin Prof. Dr. Güler Aras
Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ayşe Banu Karadağ Prof. Dr. Halit Keskin
Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Bedri Gencer Prof. Dr. Hasan Basri Gündüz
Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Birsal Karakoç Prof. Dr. Hayati Akyol
Uppsala University, İsveç Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Cemal Zehir Prof. Dr. Hüseyin Taştan
Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel Prof. Dr. İbrahim Kırcova
Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Esin Can Prof. Dr. İbrahim Kocabaş
Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

Prof. İlhan Özkeçeci
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Prof. Dr. Sait Öztürk
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Jamaluddin Husain
<i>Purdue University, USA</i>	Prof. Dr. Salih Durer
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Kenan Aydın
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Prof. Dr. Selim Aren
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Kürşad Yılmaz
<i>Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye</i>	Prof. Dr. Suat Ugan
<i>Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. M. Sait Özervarlı
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Prof. Dr. Timothy Rasinski
<i>Kent State University, USA</i>
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Prof. Dr. Turan Sağır
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Mehmet Engin Deniz
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Prof. Dr. Yakup Çelik
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Mehmet Faik Yılmaz
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Prof. Dr. Yavuz Erişen
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Mehmet Hacısalihoğlu
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Prof. Dr. Yonca Gürol
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Mehmet Gürol
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Prof. Dr. Zühal Ölmez
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Melike Bildirici
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Doç. Dr. Adnan Küçükoğlu
<i>Atatürk Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Mumtaz Akhter
<i>University of Punjab, Pakistan</i>	Doç. Dr. Alparslan Okur
<i>Sakarya Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Murat Demircioğlu
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Doç. Dr. Ayrim Ersöz
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Murat Donduran
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Doç. Dr. Celile Ökten
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Mustafa Gündüz
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Doç. Dr. Ceren Erdin Gündoğdu
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Nihat Erdoğan
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Doç. Dr. Elmira Adilbekova
<i>Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan</i>
Prof. Dr. Nevin Coşar
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Doç. Dr. Ercan Karakoç
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>
Prof. Dr. Niyazi Kahveci
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>	Doç. Dr. Kerem Karaosmanoğlu
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye</i>

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

Doç. Dr. M. Eyyüp Sallabaş Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye	Doç. Dr. Yasemin Asu Çırpıcı Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. M. Abdullah Aslan Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye	Doç. Dr. Yasin Şehitoğlu Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mustafa Başaran Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye	Dr. Öğr. Üyesi Cevdet Şanlı Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nalan Turna Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin Kahraman Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Remziye Ceylan Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye	Dr. Öğr. Üyesi Murat Bartan Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Selim Hilmi Özkan Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye	Dr. Öğr. Üyesi Özkan Sapsağlam Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sertel Altun Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye	Dr. Öğr. Üyesi Sema Aydın Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Şahin Oruç Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye	Dr. Öğr. Üyesi Şerif Esendemir Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Yahya Altinkurt Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye	Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe Ozansoy Çadırcı Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı
Doç. Dr. Mustafa Başaran
Dr. Öğr. Üyesi Sema Aydın
Arş. Gör. Mahmut Köle

Kongre iletişim adresi

E-posta: sbeakademik@yildiz.edu.tr

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Davutpaşa Yerleşkesi

Tel: 0 (212) 383 31 15

Basım Yılı: 2018

Basım Yeri: Yıldız Teknik Üniversitesi Matbaası

Bildiriler

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Maneviyat-I Askeriyye Kitapları.....	18
Birinci Dünya Savaşı'nda Teşkilat-I Mahsusa'nın Doğu Afrika'daki Faaliyetleri	19
Birinci Dünya Savaşı'na Dair Günlükler Ve Hatıralar Işığında Cephelerdeki Asker Davranışlarının Değerlendirilmesi	20
Türk Kara Kuvvetleri'nde Dönüşüm: Türk Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın Kurucusu Ve 6. Genelkurmay Başkanı Mehmet Nuri Yamut Dönemi (1949-1954)	21
İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde İttihâd Ve Terakkî Gazetesi	22
Osmanlı-Amerika Ticari İlişkilerinin Gelişiminde bir Kişi: Başkonsolos Gabriel Bie Ravndal (1865-1950)	23
Karikatürlerle Türkiye'de Başörtüsü Sorunu (1980-2015)	24
Abd'nin I. Dünya Savaşı'na Girişi Ve Türk Basını (İkdam Ve Tasvir-I Efkâr Gazeteleri Örneği)	25
Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılması Ve Rus (Bolşevik) Basını	26
Türkiye'de Halifeliğin Kaldırılması Ve Sovyet Basını	27
Posta Bağımlılığı: Ekonomi-Politik Perspektifinden Osmanlı İmparatorluğu Posta Tarihine Bakış ...	28
Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Çok Partili Hayata Geçişteki Rolü.....	29
Havacılıkteknoloji: Atatürk'ün Havacılık Vizyonu Ve Teknolojik Girişimleri	30
Erken Cumhuriyet Döneminde Hutbelerin Sembolik Değeri: Halifeliğin İlgası Ve Hutbelerin "Cumhuriyetin Saadet Ve Selametine" Okunması.....	31
Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı Ve Kemalizm Anlayışı: Tmgt Gazetesi (1957-1960) Ve Gençlik Dergisi (1960-1968) Üzerine Bir İnceleme.....	32
Ev-İş (1937-52) Dergisi'nde Kadın Kimliğinin İnşası: İktisadi Hayatta Kadınlar.....	33
Türkiye Selçukluları Döneminde Menâkıpnameler Ve Türk Eğitim Tarihi Açısından Önemi	34

BATI DİLLERİ VE EDEBİYATI

The Identity Problem In Baldwin's Works.....	35
Çeviribilim Bağlamında Anadolu: "Türkü"lerden "Balad"lara Yolculuk.....	36
"Tarihsel Romanların (Geri)Çevirileri Üzerine Betimleyici Bir Çalışma"	37
Nazım Hikmet'in Şiirlerinde Metinlerarası Bir Yolculuk Ve Çevrilen Türk İnsanı: Etnografik Bir İnceleme.....	38

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

Bildiriler

Çeviri Sosyolojisi Bağlamında Bir Yeniden Okuma: Coğrafya – İklim Ve Zaman – Mekân Temelinde Nâzım Hikmet Şiirinde Temaların Dolaşımı.....	39
Yeldeğirmeni: Bir Çeviri Bölgesi	40
Kadın Yazını Çevirisinde Eril Dil İzleri	41
Eözel Bir Kolu Olarak Göç Edebiyatı.....	42
Sanal Geçit: Türkiye’de Dijital Oyun Yerelleştirme İşletmeleri Ve Oyuncu Etkileşimi.....	43

EĞİTİM BİLİMLERİ

Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme, Üst Bilişsel Farkındalık Ve Matematik Başarısı İlişkisi.....	44
Türkiye’de Okul Öncesinde Kaynaştırma Programları İle İlgili Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi; Problemler Ve Çözüm Önerilerinin Analizi	45
Genç Yetişkinlerde Rahatsızlığa Dayanma Ve Rahatsızlıktan Kaçınma İle Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	46
Sınıf Öğretmenlerinin İlkokullarda Yabancı Dil Öğretimine İlişkin Görüşleri.....	47
Öğretmen Adaylarının Sosyal Medya Bağımlılığı, Yalnızlık Ve Yabancı Düzeylerini Etkileyen Faktörler Ve Aralarındaki İlişkinin İncelenmesi	48
Psikolojik Danışmada Bibliyoterapinin Rolü: Okul Psikolojik Danışmanlarının Deneyimleri Üzerine Nitel Bir İnceleme	49
Doğa Eğitiminin Öğrencilerin Fen Bilgisine Yönelik Tutumlarına Etkisi	50
Çeviri Eğitiminde Mesleki Çeviri Kavramları Edinimi	51
Fen Bilimleri Dersinde Aktif Öğrenme Ortamının Öğrencinin Akademik Başarısına Olan Etkisi: Gezenler Örneği.....	52
Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi.....	53
Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Ve Müzik Arasındaki İlişkiyi Keşfetmeleri.....	54
Güncel Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programının Uygulanabilirliği Bağlamında “Güncel Müzik Öğretmenliği Lisans Programı” Nın Değerlendirilmesi	55
Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programının Ortaöğretim Müzik Dersi Kazanımları Bakımından Değerlendirilmesi	56
Müzik Eğitimi Lisansüstü Programlarındaki Derslerin Akademisyen Görüşleri Doğrultusunda Sı	
Küçük Mehmed Said Paşa’nın (1880-1908) Hatıratı ve Eğitim Meselesine Bakışı	58
Bahçecik Ermeni Kız Okulu’ndan Üsküdar Amerikan Kız Lisesi’ne Bir Misyoner Eğitim Kurumunun Hikâyesi (1873	59

Bildiriler

FELSEFE

Egoizm ve Teizm İlişkisi.....	60
Kilise Otoritesinden Kopuşun Tezahürü Olarak Siyasal Egemenlik Nosyonunun Doğuşu	61
The Birth of the National Renaissance In Modern Albanian Political Discourse.....	62
The Philosophical Roots of Intuitionistic Logic.....	63
Bir Dünya Filozofu İbn Sînâ'nın Mistisizmle İlişkisi.....	64

İKTİSAT

The Employment Opportunities Under Capitalism Conditions: The Case Of Bangladesh	65
Türkiye'de Döngüsel Ekonomi Çerçevesinde Ortaya Konan Stratejik Kaynak Politikaları	66
Sultan II. Abdülhamid Dönemi Ekonomi Politikalarına Yönelik Tarihsel Bir İnceleme.....	67
The European Digital Single Market: Opportunities And Potentials.....	68
Sosyal Medyada Rasyonel Olmayan Yatırımcı Eğilimlerinin İkili Nitel Tercih Modelleriyle Belirlenmesi: Twitter Örneği.....	69
Gelişmekte Olan Ülkelerde Reel Ücretlerin Döngüsellığı Ve İşsizlik Histeresizi	70
Yapay Zekanın İstihdamı	71
Is A Proper Financial Regulation Possible?	72
Evrim Modellenebilir Mi? İktisat Ve Yapay Zeka	73
An Examination Of Turkey's Environmental Policies With Environmentally Extended Input-Output Analysis Approach	74
Innovation As A Tool Of Development: A Patent Race Approach.....	75
Beşeri Sermayenin Ekonomik Büyüme Üzerine Etkileri Bir Panel Çalışma	76
A Success Story Or Falling Behind The Potential: State Autonomy And Turkish Industrialization In 1960-1980 Period In Comparative Perspective	77
Sosyal Piyasa Ekonomisinin Diğer Ekonomik Sistemlerle Kiyaslanması	78
The Effect Of Aging In Employment On Industry-Specific Economic Performance.....	79
Deindustrialization In Turkey	80
Türkiye'de Gıda Güvenliği İle Gıda Güvencesi Kavramları Ve Uygulanan Politika	81

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

Bildiriler

İŞLETME

Havayolu Yolcu Taşımacılığı Sektöründe Görev Yapan Uçuş Personelinin Algılanan Stres Ve İşle Bütünleşmesi Arasındaki İlişkinin İşten Ayrılma Kararına Etkisi	82
Duygusal Zekanın İş Performansı Üzerindeki Etkisinde Psikolojik Sermayenin Aracı Rolü: Azerbaycan Özel Sektör Çalışanları Üzerinde Bir Arştırma.....	83
Elektrikli Araçlar İçin Güneş Enerjisi İle Çalışan Şarj İstasyon Ağı Kurma	84
The Effects Of 2008 Global Economic Crisis On Manufacturing Companies: Pre-Crisis, Crisis And Post-Crisis Comparison	85
Çalışma Ortamındaki Mobbing Uygulamalarının Örgütsel Sinizm Üzerindeki Etkisi	86
Ar-Ge Firmalarında Çevresel Çalkantı, Öğrenme Yönelimi Ve Örgütsel Yenilikçilik İlişkisi	87
Y Kuşağı Çalışanların İş Tatmin Düzeyleri İle Kurumsal Bağlılıkları Arasındaki İlişki Ve İlaç Sektöründe Bir Araştırma.....	88
Duygusal Zeka Ve Duygusal Emegın, Çalışanların Müşterilere Yönelik Davranışları Üzerine Etkisi: Perakende Sektöründe Bir Uygulama	89
Kuşak Farklılıklarına Göre İşveren Markasının Örgütsel Bağlılığa Etkisi Ve Bilişim Sekbir Uygulama	90
Pazarlamada Yeni Bir Kavram: Fijital Pazarlama	91
Tüketici Etnosentrizmi Ve Menşei Ülke Etkisinin Satın Alma Kararı Üzerindeki Rolü: Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma	92
İlmiye Teşkilatında Ayrıcalıklı Bir Kurum Olarak Payeli Tayinlerin Sürdürülmesine Yönelik Tarihsel Bir Araştırma.....	93
Kurumsal Sosyal Sorumluluk Açıklamaları: Türkiye Sigortacılık Sektöründe Bir Uygulama	94
Çalışma Yaşamındaki Uyuşmazlıkların Çözümünde Zorunlu Arabuluculuk Kurumu	95
Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi Ve Reporting 3.0 Bakış Açısından İş Modeli	96
Ulaştırma Problemlerinde Farklı Çözüm Yöntemlerinin Karşılaştırılması.....	97
Esnek Yan Haklar Ve Türkiye'deki Şirketlerde Uygulamaları	98
Bir Kamu Kurumunda Eğitim İhtiyaç Analizinin Katılımcı Memnuniyetine Olan Etkisinin İncelenmesi	99
Halka Açık Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Elektronik Ortamda Yapılması: Bist 30 Şirketleri Üzerinde Bir Araştırma	100
Sosyal Medyada Spor Kulüplerine İlişkin İtibar Algılamaların İncelenmesi	101
Mobil Uygulamalara Yönelik Olumsuz Kullanıcı Değerlendirmelerinin İncelenmesi: İçerik Analizi ve Metin Madenciliği Yöntemleriyle Bir Uygulama	102
Pazarlama Araştırmalarında Süreç Temelli Ölçek Geliştirme Modeli.....	103

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

Bildiriler

Etik Liderlik Ile Yöneticiye Güven İlişkisinde Sosyal Medyanın Rolü	104
Kırgız Tüketicilerinin Online Alışverişte Karşılaştıkları Sorunlar	105
Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Bilgi Alma Ve İnceleme Hakkının Sinirlari.....	106
Duygusal Zekanın Çatışma Yönetimi Stratejileri Üzerine Etkisi: Finansal Hizmetler Sektöründe Bir Uygulama	107
Türev Araçların Tanıtılması Ve Hukuki Niteliği	108

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ

Kamusada Ritüeller Ve İlişkiler: At Pazarı Örneği.....	109
Reklamcılığın Antik Dili: Bir Retorik Biçimi Olarak Reklamcılık	110
Yerlici/Milliyetçi Söylemde “Ev”	111
Urban Park As Public Space In Istanbul	112
Mobbing Kavramı Ve Türk Hukukunda Mobbing.....	113
Sürgündeki Bir Paşa'nın Hâl-İ Pür-Melâli: Akif Paşa'nın Sürgün Mektupları	114
The History And Origin Of Fraud As A Defect In Consent On The Contractual Relationships.....	115
Identification Of Rape In Islamic Context And Its Punishment Under Islamic Law.....	116
Paris Komünündeokrasinin Analizi	117
Öğrencilerinin Televizyon İzlemesi Ve Bilgisayar Kullanımının Fiziksel Aktivitelerine Üzerine Etkisi .	118
Cinsel Kimlik Ve Toplumsal Cinsiyet Perspektifinde Türkiye	119
Women As The Embodiment Of Culture: A Comparative Study Of Andrea Levy's Literature	120
İstanbul Kentinin Değişiminin Kent Kimliğine Etkisine Yönelik Bir Saha Araştırması	121
Türk Kültürünün İstanbul'daki Sudanlı Öğrencilerin Üzerinde Etkisi.....	122
Ali Cevâd Bey'in Felemenk Seyahatnâmesi – 20. Yüzyıl Başında Bir Osmanlı Bı	123
Formasyon Eğitimi Alan Öğrencilerin Reddedilme Duyarlılığı, Sosyal Görünüş Kaygısı Ve Duygusal Tepkisellik Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	124

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

Bildiriler

SIYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Abd'nin Dış Politikası Ve Terörizmle Mücadele Politikalarında Değişim Ve Dönüşüm: Barack Obama Ve Donald Trump Dönemlerinin Karşılaştırılması	125
Devlet-Dışı Aktörlerin Geleneksel Arabulucu Olarak Mikro Çatışma Çözümündeki Roller: Diyarbakır Örneği.....	126
Türkiye'deki Kafkas Topluluklarında 1864 Sürgünü İmajı: Jineps Gazetesi Örneği.....	127
Suriye İç Savaşı'nda Selefi Grupların Birbirlerine Karşı Kullandıkları Dini Argümanlar	128
Avrupa Uluslararası Toplumu'nun Suriyeli Mülteciler Sınavı	129
Libya'nın Nükleersizleştirilmesi: Kuzey Kore İçin Bir Model Olabilir Mi?	130
Soğuk Savaş Döneminin Siniraşan Su Sorunlarına Biraktığı Mirası Anlamak	131
İdil-Ural Tatarları Ve Türkiye'ye Göçleri	132
Büyük Güç Siyasetinde Uluslararası Hukukun İşlevi: Ukrayna Krizinden Hareketle Rusya Örneği	133
Üniter Hükümetlerin Deneyimlerinde Desantralizasyon (Yerelleşme)	134
Rusya'nın Hazar Havzası Enerji Politikaları.....	135
"Arap Baharı" Ve Uluslararası İlişkilerde Devrim Teorileri	136
Japon Stratejik Kültürü: Yeni Bir Kırılmaya Doğru ().....	137
Canada's Action Plan Towards Climate Change With Focus On The Trudeau Administration.	138
'Barış, Hayat Ve Adalet Karavanı': Meksika'da Uyuşturucu Trafikleriyle Bağlantılı Şiddete Karşı Bir 'Mobil' Toplumsal Hareket.....	139
Devlet Dışı Aktörler, Ulus-Ötesi Diplomasi Ve Tarih Disiplini: Geç Dönem Osmanlı İmparatorluğu Ve Petrol Şirketleri	140
Popülizm Ve Kliyentalizmi Yeniden Düşünmek	141
Post-Accession Conditionality: The Case Of Hungary And Poland.....	142
Post-Demokratik Dünyada Demokrasi.....	143
The Role Of Turkish Diplomacy In The Bosnian War (1992-1995)	144
Kamu Politikalarında Şeffaflık Uygulaması: İnanç Gruplarının İşleyişlerindeki Gizliliğin Ortadan Kaldırılması	145
Rusya'da Doğal Kaynak Milliyetçiliği: Avrupa Birliği Ve Güney Kafkasya Enerji Politikalarına Etkileri	146
Siyasal Rejimin Analizinde Kural Ve Uygulama Ayrımı İzlanda Örneği	147
Zorunlu Göç Olgusu Ve 1989 Zorunlu Göçünün Tarihsel Gelişimi	148

Bildiriler

Karakter Aşınması: Yeni Kapitalizmde İşin Kişilik Üzerindeki Etkileri	149
Avrupa'da "Yeni" Irkçılık, Göç Ve Yükselen Aşırı Sağ.....	150
Ak Parti İktidarları Döneminde Türk Dış Politikasında Değişimin Tespiti: Avrupa Birliği Örneği	151
Uluslararası Siğınmacılıkta Latin Amerikalılar Arası İlişkilerde Devlet.....	153
Uluslararası Göç'ün Karanlık Yüzü: Göçmen Kaçakçılığının Dinamikleri.....	154
"Müslüman Dünya" Ne Kadar Monolitik? Demokrasiye Uyumluluğu Bağlamında Müslüman Dünya'nın Kendi İçinde Karşılaştırılması	155

SOSYOLOJİ

Erkeklik Ve Sürücü Performansları.....	156
Gündelik Yaşamın Yeniden Tanımlanması: Hakkari Kadın Merkezleri Örneği.....	157
Avrupa'daki Türk İşçilerin Kültürel Kimliği Korumaya Yönelik Hatırlama Pratiklerinin Fotoğraflara Yansıması.....	158
Dezavantajlı Bir Grup Olarak Kadınlar Ve Yerel Yönetimlerden Beklentileri: Van Örneği Üzerine Bir Çalışma	159
İbn Haldun Ve Kojin Karatani'nin Tarih Ve Toplum Görüşlerinde Göçebe Topluluklara Verdikleri Önem Arasında Bir Karşılaştırma	160
Suriyeli Mültecilerin İstihdamında Yerel Yönetim Rolü: Çok Aktörlü Model Önerisi.....	161
Gelir Dağılımında Eğitimin Kalitesi Ve Yoksulluk İlişkisi.....	162
Konut Alanında Dönüşümün Ardından Sosyal Sürdürülebilirlik Meselesi: Sarıgöl.....	163
Dizilerde Kadınların Şiddetle Mücadele Yöntemleri: Merhamet Dizisi Örneği	164
Almanya Şansölyesi Konrad Adenauer'in Hatıralarında Türkiye (1945-1963)	165
Küçük Bedenlerin Büyük Yükü Türkiye'de Çocuk Gelin Olmak.....	166
Bağımsızlık Dönemi Azerbaycan Aydınlarının Dini Tutumu	167
Religion In Albania During The Communist Regime	168
Ahla Çerçevesinde Emile Durkheim İle Mehmet İzzet Karşılaştırması.....	169
Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun İbn Haldun'a Dair Görüşleri	170
Öğretmenlik Mesleğinin Cumhuriyet Dönemi Projelerinin Bir Parçası Olarak Kutsallaştırılmasında Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarının Yeri	171
Filmlerde Gözetim: The Circle Filminde Gözetim Pratiklerinin İşlenişi	172

Bildiriler

SANAT VE TASARIM

“Alfons Mucha: Yeni Sanat’ın Ustası, Eserler Seçkisi” Sergisi Üzerinden Çek Sanatçı Alfons Mucha’ya (1860-1939) Dair Biyografik Bir Yaklaşım.....	173
Aşağı Saksonya Eyalet Müzesi (Hannover) Ve Sanat Koleksiyonu Üzerine Bir Araştırma.....	174
Musiki Dünyamızın Bugünü Ve Yeni Sazımız Tarab	175
Akıllı Telefonlar Ile Çekilen Fotoğraflar Ve Bir Yerde Bulunmanın Değişen Anlamı.....	176
Dijital Dönüşüm Ile Birlikte Bireyselleşen Müzik Üretim Süreçlerinin İncelenmesi	177
Bir Geometrik Desen Çözümleme Repertuarı Oluşturma Denemesi Anadolu Selçuklu Dönemi Ulu Camilerin Ahşap Minber Aynalıkları Örneği	178
Milli Kültür Şuralarında Görüşülen Sanat Alanındaki Komisyonların Uygulanabilir Kültür Politikaları Bağlamında Değerlendirilmesi	179
Görsel Bir Eleman Olarak Tipografinin Grafik Tasarımındaki Yeri	180
Lale’nin Türk Ve Hollanda Sanatındaki (Resim / Gravür) Yansımaları	181
Çingene Bir Auteur: Tony Gatlif	182
Fatih’ten İi. Abdülhamid’e Dolmabahçe Saray Tablo Koleksiyonu	183
Kültürlerarası Diyalog Mekanı Olarak İstanbul Müzeleri’nin İncnmesi	184
Grafik Tasarım Öğelerinde Fotoğrafın Etkisi	185
Zaman, Mekân İlişkisi Ve Sesin Plastisitesi Bağlamında Sound Sculpture Kavramının İrdelenmesi	186
Bilim Kurgu Türündeki Film Afişlerinin Görsel-Tipografi Uyumu Bağlamında İncelenmesi	187
Suyun Kentsel Donatıya Evrimi	188
Endüstri 4.0 Çağında Sürdürülebilir Tekstil İle Tasarımcı İlişkisi.....	189
Bir Tüketim Aracı Olarak Sanat Eserinin Yeniden Üretimi: Leonardo Da Vinci-Mona Lisa Örneği..	190
İi. Abdülhamit Döneminde Yıldız Fotoğraf Albümlerinin Örnekler Eşlanması	191
Elit Bir Pratik Olan Müzik Eğitiminin, Yoksun Bırakılmış Kişilere Ulaşmasında Kurumsallaşmanın Rolü (Sulukule Sanat Akademisi Örneği).....	192
Kullanıcı Deneyiminin Sergi Mekanlarındaki Yönlendirme Tasarımı Açısından İncelenmesi: İv. İstanbul Tasarım Bienali Örneği.....	193
Yaratma Dürtüsünün Dijital Boyutları: Bilgisayar Oyunları Ve Sanat İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme	194
Moda Pazarlaması Ve Moda Fotoğrafçılığı	195

Bildiriler

Hazır Giyim Modası Ve Moda Pazarlaması	196
18. Ve 19. Yy. Kütahya Çini Sanati Figü Çinilerinde Görülen Kiyafetlerin Kütahya Geleneksel Kiyafetleri İle Karşılaştırılması.....	197
Sanat-Reklam İlişkisi: “The Abramovic Method” Marina Abramovic-Lady Gaga Tanıtım Filmi Örneği	198
Sanat Anlayışları Ve İdealleri Bakiminden Osman Hamdi Bey İle Theodor Aman Arasında Bir Karşılaştırma	199
Kurumsal Kimlik Tasarımında Amblemin Önemi	200
Fikrî Ve Sınai Hakların Sanatçılara Etkisi	201
Fotoğraf Tasarım Öğelerinin Anlamsal Dinami	202
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI	
Sosyal Yapının Aynası: İçimizdeki Şeytan	203
Çetin Altan’ın “Çemberler” Oyunuyla Turan Oflazoğlu’nun “Gardiyan” Oyununun Ortak Metaforlar Işığında Karşılaştırmalı Çalışması	204
Ayfer Tunç’un Romanlarında Yabancılaşma.....	205
Figen Şakacı Bitirgen Romanın Psikanalitik Kuramla İncelenmesi	206
Fecr-I Âti Romanında Ve Hikâyesinde Kadının Konumlandırılışı.....	207
Kırım Hanlığına Ait Yarlıklarda Geçen Para Birimleri Üzerine Bir Değerlendirme	208
Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın Cadı Romanı Etrafında Gelişen Edebi Tartışmalar	209
Sevgi Soysal’ın Yürümek Romanından Hareketle Kadın Sorunlarına Bakış	210
Âlî’nin Gevher-Nigin’i	211
Kadro Dergisinin Edebî Çizgisinde Yakup Kadri’nin Rolü	212
Şor Masallarında Spiritüel Bir Unsur Olarak Rüzgârın Yeri.....	213
Xvii. Yüzyıla Ait Bir Mecmua-I Tevarih.....	214
Osmanische Sprichwörter (1865) Adlı Eserdeki Türk Atasözleri Ve Bu Atasözlerinin Telaffuzu	215
Zaman Ve Mekân Ekseninde Masallar: Afyon Masalları Örneği	216
Şemseddin Sami’nin Kadınlar Risalesi Çerçevesinde Kadın Problemleri Ve Günümüz Kadın Probşılaştırması	217
Süheyl Ü Nevbahar’da Moğolca Söz Varlığı	218
Incipit Liber: Türk Romanında Anlatıyı Başlatma Teknikleri.....	219

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

Bildiriler

Yüz Ellinci Yılında Hayâât-ı Dil'i Yeniden Okumak.....	220
Bir Ekodistopya Olarak Tahsin Yücel'in Gökdelen Romani	221
Nevâdirü't-Tevârih Adli Eserde Geçen Atasözlerine Göre 16. Yüzyil Türk Kültüründe Kavram Profilleri	222
Koblandi Batir Destanında Kahraman Karakterleri Üzerine Bir Değerlendirme.....	223
Haftalık "Hikmet" Gazetesi.....	224
Nogaycanın Söz Varlığı Ve Sözlükleri Üzerine	225
Günümüzde Kullanılan Türkçe İsimler, Çokluk Halleri Ve Filler, Çekimleri Ve Örnek Cümle İçinde Kullanımı.....	226
Sûfi Şairin Şiirinde Ayna Metaforu.....	227
Eski Uygurlarda Elbise Malzemesi Olarak Kullanılan İpek Ve İpekli Kumaşlar Üzerine İnceleme: Uygur Sivil Belgelerine Göre 13. -14. Yüzyil	228
Mustafa Kutlu'nun Öykülerinde Mekân Algisi	229
Bosnalı Âsim Dîvânı'nda Şairin Kendi Şiir Sanatını Övmesi	230
Süleyman Nazif'in Şiirinde Divan Edebiyatı Etkisi.....	231
Türleri Ve Konuları Açısından Popüler Romanlar: Wattpad Örneği	232
Kitaplığı M.c-0336 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası Ve Türk Edebiyatı Bakımından Değeri	233
Heşt Behişt Tezkiresinde Şair Ve Şiir Nitelemeleri	234
Kırım Tatarlarındaki Çocuk Oyunları	235
XIX Yy. Sonu – XX Yy. Başında Kırım Tatarların Aydınlanmasında "Matbaa-ı Terciman"ın Ehemmiyeti.....	236

TEMEL EĞİTİM

İlkokullarda Fen Okuryazarlığının Geliştirilmesinde Biyografilerin Kullanılması	237
"Belirli bir kurala göre artan veya azalan sayı örüntüleri oluşturur ve kuralını açıklar." Matematik kazanımı ve "Başkalarının haklarına saygı gösterme" değerini Yaratıcı Drama ile öğrenen öğrencilerin görüşleri	238
Özel Öğrenme Güçlüklü Kaynaştırma Öğrencisi Olan Sınıf Öğretmenlerinin Bakış Açısıyla Öğrenme Ortamlarında Sosyal Becerilerin Değerlendirilmesi	239
Çocuk Edebiyatı Metinlerine Dayalı Atölye Çalışmasının İlkokul Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Becerileri Üzerindeki Etkisi.....	240
Özel Gereksinimi Olan 9-10 Yaş Çocukların Okul Ortamındaki İletişim Becerilerinin Resim Analizi	

Bildiriler

Yoluyla İncelenmesi	241
8. Sınıf Öğrencilerin Türkçe Dersindeki Uygulamalar ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri	242
İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersine Karşı Tutumlarının Problem Çözmeye Etkileri	243
Ergenlerin Adalet Değerinin Kişisel Başarıya Ve Toplumsal İlişkilere Yönelik Katkılarına Dair Algıları	244
Ergenlerin Vatanseverlik Değerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi.....	245

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ

Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Sözcük Öğretimi İle İlgili Çalışmalardaki Eğilimler: Meta-Analiz Çalışması.....	246
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Dilbilgisi İçeriklerinin Dilbilimsel Açından Değerlendirilmesi	247
Öğrencilere Okuma Alışkanlığı Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	248
İnsan Hakları, Yurttaşlık Ve Demokrasi Dersi 2018 Öğretim Programındaki Değerler Ve Ders Kitabında İşlenişi.....	249
Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sabahattin Ali'nin "Ayran", Ayşe Filiz Yavuzk Tatlısı" Ve Ömer Seyfettin'in "Üç Nasihat" Hikâyelerinin A2 Seviyesine Uyarlama Denemeleri	250
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Setlerin Değer Aktarımı Bakımından İncelenmesi	251
Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Yönüyle İncelenmesi.....	252
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlerin Konuşma Kaygıları İle Konuşma Becerileri Arasındaki İlişki: Ytü Tömer Örneği	253
Osmanlı Tokadı Adlı Dijital Oyunun Kora Şemasına Göre Analizi.....	254
Eğitimin Önemli Bileşenlerinden Biri Olaraosyal Bilgiler Öğretmenleri Aileden Neler Bekliyor? ..	255
Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Hukuk Terimlerinin Yeri	256
Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Ekonomi İle İlgili Kavramlarının Anlatımı Ve Bunlarla Ekonomi Bilgilerini Öğrenme Yolları	257
5.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Ardı Sorular Üzerine Taksonomik Bir Analiz.....	258
Ana Dili Eğitimi Dergisi'nde Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi.....	259
Ortaokul Türkçe Öğretmenlerinin 100 Temel Eser Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir İnceleme	260

*V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018*

Bildiriler

Türkiye’de Türkçe Öğrenen Yabancıların Türk Dizilerini İzleme Durumları ve Bu Dizilerden Öğrendikleri Söz Varlığı Unsurları	261
Türkçe Öğretmenliği 2018 Lisans Programı ve Edebiyat Dersleri.....	262
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Vatandaşlık Eğitimi İle İlgili Görüşlerinin	263
İkinci/Yabancı Dil Olarak Türkçe Dilbilgisi Öğretiminde Adlandırmaların Kullanımı.....	264
Kosova - Priştine’de Türkçe Eğitim Üzerine.....	265
Çağdaş Şiirimizde Öğretmen Algısı	266
İfade Zenginliği Bakımından Türkçenin Kurucu Metinleri: Orhun Abideleri Örneği.....	267
Türkiye’deki Ortaokullarda Okutulan (1985-1998) Milli Coğrafya Derslerinin Güncel Tartışmalar Çerçevesinde Değerlendirilmesi	268
Beşinci Sınıf 1938 Yurt Bilgisi Ders Kitabı İle 2015 Yılında Okutulan Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabındaki Vatandaşlık Konularının Karşılaştırılması	269
Makedonya’da Türkçe Öğretimi.....	270

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E MANEVİYAT-I ASKERİYYE KİTAPLARI

Ali Aslan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fatmagül Demirel, Yıldız Teknik Üniversitesi

Osmanlı yayın dünyasında dikkat çeken Maneviyat-ı askeriyye kitapları, zabitlerin ve neferlerin maneviyatlarını yükseltmek ve onlara bir takım gerekli dini bilgileri vermek amacıyla ordu mensupları veya din adamları tarafından yazılmıştır. İlk defa II. Abdülhamid döneminde 1898 yılında basılan bu tür kitapların Cumhuriyet döneminde de basımına devam edilmiştir. Maneviyat-ı askeriyye kitaplarının içerikleri, değişen siyasi ortama göre bazı değişikliklere uğrasa da gaza, cihat, şehitlik, gazilik, sadakat, fedakarlık ve cesaret gibi kavramların her dönemde öne çıkarılan ortak konular olduğu dikkat çekmektedir.

Çalışmada II. Abdülhamid, II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet döneminde basılan maneviyat-ı askeriye kitapları içerik ve söylem analizi öne çıkarılarak incelenecektir. Kitapların yayınlandığı dönemlere ait değişen siyasi, toplumsal ve askeri gelişmelerin, kitapların içeriğine nasıl yansıdığı ortaya konulacaktır. Örneğin II. Abdülhamid döneminde yazılmış bir kitapta yer alan sadakat kavramının, II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet döneminde farklı bir sadakat söylemine dönüştüğü görülmektedir. II. Abdülhamid döneminde basılan kitaplarda Allah, peygamber ve padişah üçlüsüne sadık olunması istenmiştir. II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde basılan kitaplarda ise bu üçlünün yerine vatana, millete, sancağa sadık olunması istenir. Dönemsel değişimlerin kullanılan dile de yansıdığını görmekteyiz. Osmanlı döneminde yaratıcıdan bahsetmek için "Allah Teâlâ" veya "Cenâb-ı Hakk" gibi ifadeler kullanılırken, Cumhuriyet döneminde bunların yanı sıra "Tanrı" kelimesi de kullanılmıştır. Savaş yıllarında yazılan kitapların içerikleri ve öne çıkardığı konular da değişmektedir. Örneğin Balkan Savaşı'ndan hemen sonra basılan kitaplarda, Rumeli'nin elden çıkması bir konu olmuştur ve bu başarısızlık yüzünden ordu eleştirilmiştir. Başarısızlığın sebepleri aranmış, orduda manevi bir çöküş olduğu tespiti yapılmıştır. Bu duruma bir çözüm getirmek için askerin maneviyatının yükseltilmesinin ve bir vatan mefkuresinin, dimağlarda yer etmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Dolayısıyla çalışma, yayınlanan maneviyat-ı askeriyye kitaplarının nasıl bir ortamda, niçin kaleme alındıklarını ve dönemsel olarak askerlere verilmesi gerektiği düşünülen manevi unsurların neler olduğunu anlamak açısından önem taşımaktadır.

Bu tebliğ, II. Abdülhamid, II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet döneminde basılan maneviyat-ı askeriyye kitaplarında değişen siyasi ortama göre şekillenen içerik ve öne çıkarılan kavramların neler olduğunu ortaya koymak olacaktır. İncelenen dönemlerde basılmış maneviyat-ı askeriye kitapları birincil kaynak olarak kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Askeri Yayıncılık, Askerlikte Din Eğitimi, Askeri Maneviyat Kitapları, Askeri Din Kitapları, Askeri Tarih

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA TEŞKİLAT-I MAHSUSA'NIN DOĞU AFRİKA'DAKİ FAALİYETLERİ

Tuğrul Oğuzhan Yılmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fatmagül Demirel, Yıldız Teknik Üniversitesi

Osmanlı Devleti Harbiye Nezareti'ne bağlı olarak kurulmuş resmi bir birim olan Teşkilat-ı Mahsusa, Birinci Dünya Savaşı sırasında İslam Dünyası'nın hemen hemen her bölgesinde oldukça önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Kafkaslardan Hindistan'a, Balkanlar'dan Türkistan'a kadar oldukça geniş bir faaliyet alanına sahip olan Teşkilat-ı Mahsusa'nın, Birinci Dünya Savaşı'nda etkinlik gösterdiği kıtalardan bir tanesi de Afrika'dır. 1911- 1912 Trablusgarp Savaşı sırasında Türk subaylarının Senûsîler üzerinden İtalyanlara karşı başlatmış olduğu direniş hareketleri, Teşkilat-ı Mahsusa'nın temel çekirdeğini oluşturmuş ve Birinci Dünya Savaşı'nda İtalyanlara karşı Trablusgarp cephesi açılmıştır. Teşkilat-ı Mahsusa, Afrika'daki faaliyetlerini Harbiye Nazırı ve Başkomutan Vekilî Enver Paşa'nın kardeşi Nuri Paşa'nın komutanlığını üstlendiği, bölgede bulunun Afrika Gruplar Komutanlığı'nın koordinasyonunda yürütmüştür. Teşkilat-ı Mahsusa'nın, Trablusgarp merkezli Kuzey Afrika'ya yayılan direnişi hakkına bilgi sahibi olmamıza rağmen, etkinlik gösterdiği fakat yeterince konuşulmayan bölgelerden bir tanesi de Doğu Afrika'dır. Teşkilat-ı Mahsusa mensubu görevliler ve Nuri Paşa'nın emrinde faaliyet gösteren Afrika Gruplar Komutanlığı'na bağlı Osmanlı subayları; Sudan, Habeşistan ve Somali'de yerel unsurları teşkilatlandırarak ağırlıklı olarak gayri nizami harp ve insana dayalı istihbarat faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Aynı zamanda Dünya Müslümanlarını, İtilâf Devletleri'ne karşı ayaklandırmak için ilân edilen Cihad-ı Ekber doğrultusunda gerçekleştirilen İslam birliği propagandası da Teşkilat-ı Mahsusa vasıtasıyla söz konusu bölgelere yayılmıştır. Teşkilat-ı Mahsusa, Doğu Afrika'daki faaliyetlerini Osmanlı Devleti'nin Cihad-ı Ekber çağrısına destek veren mahallî sultanlar, aşiret liderleri ve din adamları başta olmak üzere yerel unsurlar üzerinden gerçekleştirmiştir. Doğu Afrika'daki halkların bir çoğunluğun, Teşkilat-ı Mahsusa ile gerçekleştirilen temaslar doğrultusunda, Osmanlı Devleti'nin İtilaf Devletleri karşısındaki son büyük savaşına destek vermeleri bölge halkının Osmanlı Devleti'ne bağlılığının açık bir göstergesidir.

Bu bildirini amacı, Birinci Dünya Savaşı'nda ikincil bir cephe olarak nitelendirilen ve neredeyse hemen hiçbir çalışmada dikkate alınmayan Doğu Afrika'daki Teşkilat-ı Mahsusa faaliyetlerinin önemini ortaya koymaktır. Her ne kadar bölgede düzenli bir savaş yürütülme de, Teşkilat-ı Mahsusa'nın Doğu Afrika'da gerçekleştirmiş olduğu çeşitli faaliyetler, savaşın kazanılacağı cephe olan Avrupa'ya da ciddi anlamda etki etmiştir. Süveyş Kanalı ve Afrika Boynuzunun kontrol edilmesi sayesinde İngilizlerin Mısır- Hindistan yolunun kesilerek, İtilâf Devletleri'ne büyük bir darbe indirilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu tez de, Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Arşivi başta olmak üzere Türk arşivlerinin yanı sıra çeşitli yabancı ülkelerin arşivleri, ikincil kaynaklar ve gazete haberleri kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı, Teşkilat-ı Mahsusa, Doğu Afrika

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NA DAİR GÜNLÜKLER VE HATIRALAR IŞIĞINDA CEPHELERDEKİ ASKER DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ceren Tutku Akgör, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Beşikçi, Yıldız Teknik Üniversitesi

Birinci Dünya Savaşı, tüm toplumun ve savaşa katılan tüm ülke ekonomilerinin savaş için seferber edilmesi ile gerçekleşmiştir. Endüstrileşen ülkelerin seri silah üretimi ile bütünleşen kitle orduları, başlı başına acılarla dolu olan savaşı daha da acımasız ve korkunç hale getirmiştir. Birinci Dünya Savaşı öncesinde ve süresince, savaşın uzaması ve savaşın devamı için asker ihtiyacının artması ile, Osmanlı topraklarında zorunlu askerlik kapsamında, yaşları on beş ile kırk dokuz arasında değişen erkek nüfusunun çok büyük bir kısmı asker olmuştur. Bu topyekûn seferberliğin tesisinde, devletin yaptırım gücü, propaganda ve ikna kabiliyeti oldukça önem arz etmiştir. İkna etme ve savaşı meşrulaştırma, savaşacak insanların motivasyonunun, önceden toplumsal ve kültürel kodlarla hâlihazırda perçinlenmiş olması ve de propaganda ile bu duyguların desteklenip, güçlendiriliyor olması gerekmektedir.

Sıcak savaş ile yüz yüze gelen askerlerin büyük çoğunluğunu, profesyonel askerlerden ziyade, köyünden ve kasabasından çıkarak zorunlu askerlik statüsü ile orduya alınan erler ve yedek subaylar teşkil etmektedir. Tarihyazımında yazıla gelen seçkin, imtiyazlı bir sınıfın perspektifinden ziyade ve bu deneyimleri de dışlamadan, küçük, sıradan askerin savaş tecrübeleri, yaşadıkları, hissettikleri yorumlanmaya çalışılmıştır..

Sıradan askerlerin, benlik belgeleri (ego documents), bu yüzyıldan Birinci Dünya Savaşı'nı anlayabilmemiz için yol gösterici olmuştur Şimdiye kadar var olagelen ideal büyük anlatılardan ziyade, fakat onları da dışlamadan, askerlerin dünyasından, bizlere sundukları kadarıyla, neleri anlatmadıklarını da hep bir taraftan merak ederek, okumalar yapılmıştır. İdeal ile gerçekte yaşanan arasındaki çelişki arttıkça psikolojik gerilimlerin arttığı varsayımı üzerinden kavramlar tartışılmıştır. İnsan doğası gereği eski alışkanlıklarını, yaşam tarzını, inanç kalıplarını devam ettirebildiği sürece kendini daha güvende, daha huzurlu hissettiği göz önünde bulundurularak özlemler, maneviyat, moral ve toplumsal değer kavramları, bazen örtük bazen açıkça anlatılara yansıdığı şekliyle anlaşılmaya çalışılmıştır. Cephe ve siper yaşantıları süresince, korku nöbetleri, hezeyanlar, yoğun kaygılar, duyarsızlaşmalar, sağlıklı düşünme- karar verme yetilerinin azalması gibi travma emareleri, endişe ve derin kaygılar anlatıların satır aralarında aranmıştır. Bu makale ile geleneksel tarih anlayışındaki "büyük adamlar" ve olayların tarihi yerine, çokça ihmal edilmiş olan sıradan askerin savaş deneyimi ve cephe psikolojisi incelenmiştir.

Bu araştırmanın başlıca amacı, cephelerde görev yapan sıradan askerin Birinci Dünya Savaşı tecrübesini, yaşadıklarını, hissettiklerini yine onların kaleminden okuma çabasıdır.

Bu tebliğ Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doç. Dr. Mehmet Beşikçi danışmanlığında hazırlanmakta olduğum Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikoloji, Aşağıdan Tarih, Benlik Belgeleri, Siper Hayatı, Şarapnel Şoku

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRK KARA KUVVETLERİ'NDE DÖNÜŞÜM: TÜRK KARA KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI'NIN KURUCUSU VE 6. GENELKURMAY BAŞKANI MEHMET NURİ YAMUT DÖNEMİ (1949-1954)

İsmail Burçak, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Beşikçi, Yıldız Teknik Üniversitesi

Türk Ordusu çeşitli defalarda değişime ve dönüşüme uğramış ve modernleşme süreçleri yaşamıştır. Ancak 1947'den itibaren başlayan ve M. Nuri Yamut'un önce ilk Kara Kuvvetleri Komutanı ve müteakiben Genelkurmay Başkanlığı dönemini de kapsayan süreçte (1949-1954) Kara Kuvvetleri alanında gerçekleşen dönüşüm, Türk askeri tarihindeki en derin ve kapsamlı dönüşümlerden biridir. Yamut'un Genelkurmay Başkanlığı döneminde Türk Ordusu ve bünyesindeki Kara Kuvvetleri Kore Savaşı'na muharip güç olarak katkı yapmış, teşkilat açısından Alman ekolünden Amerikan ekolüne geçmiş (Bununla birlikte Türk Ordusu'ndaki "Prusya ekolü" ve "Prusya disiplini" tamamen bırakılmamış, her iki ekolün etkisi Türk Kara Kuvvetleri'nde günümüze kadar sürmüştür), NATO gibi savunma organizasyonuna girilmesiyle kabuğundan sıyrılarak uluslararası harekâtlar icra etmeye başlamıştır.

Bu dönemde Türk Kara Kuvvetleri'nin modernleşme süreci, 1952'de NATO'ya giriş ve ABD ile yapılan ikili anlaşmalarla tüm hızıyla devam etmiş, Türk Kara Kuvvetleri; emek yoğun güç yerine modern silah araç ve gereçlerle sayıca az ancak muharebe gücü yüksek hale getirilmeye başlanmıştır.

ABD'nin askeri yardımlarıyla gerçekleşen dönüşüm; dayanılan tek dış kaynağın ABD haline gelmesine neden olmuş, yardım kurulundan görevlendirilen subayların Türkiye'nin müstemleke bir devletmişçesine varan Türk Kara Kuvvetleri'nde hoş karşılanmayan davranışlarını da beraberinde getirmiş ve subaylar arasında eski kuşak-yeni kuşak ayrımını ortaya çıkararak Amerikan eğitimiyle yetişen yeni kuşak Türk kurmay subaylarının çoğunun Amerikan hayranı olmasına neden olmuştur.

Dönüşüm birçok sancıları da beraberinde getirmiştir. Türkiye'nin NATO gibi uluslararası bir savunma organizasyonuna katılması nedeniyle 'dil sorunu' başta olmak üzere yeni taktik, teknik, silah araç gereçlere uyum bunlar arasındadır.

Bu çalışmada, Yamut'un döneminde Türk Kara Kuvvetleri'nin geçirdiği değişim ve dönüşüm analiz edilerek Kara Kuvvetleri'ne etkileri değerlendirilecektir.

Bu çalışma, sorumlu yazar İsmail Burçak'ın Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde, Doç. Dr. Mehmet Beşikçi danışmanlığında hazırlamakta olduğu, "Demokrat Parti Döneminin İlk Genelkurmay Başkanı: Mehmet Nuri Yamut ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nde Dönüşüm (1950-1954)" başlıklı tezinden üretilmiştir.

Çalışmanın kaynaklarını, dönemin başlıca gazete ve dergileri, dönemin tanığı olan askerlerin hatıratı ve dönemi yaşamış asker ve siyasetçilerle yapılan sözlü tarih görüşmeleri oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Nuri Yamut, ABD Yardımları, NATO

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

İKİNCİ MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE İTTİHÂD VE TERAKKÎ GAZETESİ

Agah Tiyek, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Fatmagül Demirel, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

İttihâd ve Terakkî gazetesi, Kanun-i Esasi'nin tekrar yürürlüğe konması ve basına uygulanan sansürün kalkmasından çok kısa bir süre sonra, 6 Ağustos 1908'de İttihatçıların Kâbe-i Hürriyet olarak adlandırdıkları Selânik'te yayın hayatına başlamıştır. Mesul müdürünün Mehmet Talat Bey olduğu gazetenin baş yazarı hakkında gazetede herhangi bir bilgi bulunmasa da, Kazım Nami Duru hatıralarında "Bu gazetenin baş yazarlığını Maliye Müfettişlerinden (Ruso) adında bir musevi yapıyordu." demektedir. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin bir "Cem'iyet-i milliye" olarak addedilmesinden dolayı, kendisini "ceride-i milliye" olarak tanımlayan İttihâd ve Terakkî, sansürün meydana getirdiği tahribatı yok ederek kamuoyunu canlandırmayı amaç edindiğini ifade etmektedir. İttihâd ve Terakkî gazetesinin, Cemiyet'in fikirlerini yayan bir araç olmasının yanı sıra, Cemiyet'e yapılan maddi yardımların toplanılmasında ve Merkez-i Umumi ile Cemiyet merkezleri arasında bir haberleşme aracı olarak kullanıldığı da görülmektedir.

31 Aralık 1908'de, 84'üncü ve son sayısı ile İstanbul'da tekrar yayınlanmak üzere Selanik'teki okuyucularına veda eden İttihâd ve Terakkî'nin oldukça kısa süren yayın hayatına dönemin siyasi konjonktürü damgasını vurmuştur. Gazetede 1908 grevleri, Avusturya-Macaristan'ın Bulgaristan'ı ilhaki ve Girit'in Yunanistan'a iltihaki, Kör Ali, Beşiktaş ve Taşkılla olayları, parlamento seçimleri gibi II. Meşrutiyet'in ilk yılının en önemli siyasi ve sosyal olayları ele alınmaktadır. Ayrıca ekonomik, siyasi, idari ve sosyal konuları irdeleyen makalelerin yanı sıra, Cemiyet'in 1908 Seçimleri için hazırladığı siyasi programın maddelerini içeren makale dizisi gazetede yer almıştır. Bu makale dizisi Meclis-i Mebusan ve Ayan, kişi hak ve özgürlükleri, siyasi cemiyetler, eğitim, dil ve dönemin aydınlarının temel tartışma konularından biri olan merkezîyet/adem-i merkezîyet gibi konulara ışık tutmaktadır. Gazetede yer alan bu konular kamuoyuna İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin yorum ve bakış açısıyla yansıtılmasından dolayı, dönemin siyasi atmosferini değerlendirmede önemli bilgiler sunmaktadır.

Çalışmanın amacı II. Meşrutiyet'in çalkantılı döneminde yayın hayatına başlayan ve Cemiyet'in kendi yayın organı olan İttihâd ve Terakkî gazetesi üzerinden, Cemiyet'in Selanik kanadının dönemin siyasi, sosyal, ekonomik, idari olaylarına bakış açısını ortaya koymak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: II. Meşrutiyet, İttihat ve Terakki Cemiyeti, İttihâd ve Terakkî Gazetesi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

OSMANLI-AMERİKA TİCARİ İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİNDE ÖNEMLİ BİR KİŞİ: BAŞKONSOLOS GABRIEL BİE RAVNDAL (1865-1950)

Doç. Dr. Ercan Karakoç, Yıldız Teknik Üniversitesi
Hasan Küçük, Yıldız Teknik Üniversitesi

27 Haziran 1865'te Norveç'te doğup, Norveç Kraliyet Üniversitesinden mezun olan Gabriel Bie Ravndal, daha sonra Amerika Birleşik Devletleri (ABD) vatandaşlığına geçmiştir. Güney Dakota'da yaşamaya başlayan Ravndal, Minnesota Üniversitesi'ni bitirmiş ve yaşadığı bölgede gazete çıkartmaya başlamıştır. 1893-1894 yılları arasında Güney Dakota Temsilciler Meclisi'nde görev yapan Gabriel Ravndal, 22 Ocak 1898'de bir Osmanlı şehri olan Beyrut'a Konsolos olarak atanmıştır. 1905 yılı Haziran ayına kadar Beyrut'ta görev yaptıktan sonra Kanada Dawson City'ye tayin edilmiş ve bir yıl aradan sonra yine Beyrut'a; bu kez Başkonsolos olarak görevlendirilmiştir. Gabriel Ravndal, akabinde Aralık 1910'da İstanbul'a Başkonsolos olarak atanmıştır. ABD'nin I. Dünya Savaşı'na aktif olarak dahil olduğu 1917 ve 1918 yılları hariç olmak üzere, 1925 yılına kadar İstanbul'daki görevine devam etmiştir. Ekim 1925'te bu defa Zürih'e tayin edilen Ravndal, 1929 yılında Hamburg'a ve son olarak da 1930 yılında Berlin'e yine başkonsolos olarak atanmıştır. 30 yıllık diplomasi kariyerinden sonra emekliye ayrılan Gabriel Ravndal 1950 yılında vefat etmiştir.

Yaklaşık 13 yıl İstanbul'da Başkonsolos olarak görev yapan Gabriel Ravndal, Amerikan misyoner, eğitim ve yardım kuruluşları ile Amerikan ticari şirketlerine önemli destekler sağlamıştır. İstanbul'da Amerikan Levant Ticaret Odası'nın kuruluşuna öncülük etmiş, bu odanın iş dünyasını bilgilendirecek bir dergi yayınlaması ile Selanik, Pire, Bükreş, İzmir ve İskenderiye gibi önemli ticari merkezlerde şubelerinin açılmasına katkı sağlamıştır. Keza söz konusu odanın ABD'de bir temsilcilik açmasına da ön ayak olmuştur.

Ayrıca, İstanbul'daki Amerikan toplumunun önde gelen isimlerini düzenli olarak biraraya getiren bir etkinlik organize edilmesine, Amerikan şirketlerinin bölgedeki faaliyetlerinin artırılmasına, ABD ile bölge arasında ulaşımın kolaylaştırılmasına çalışmıştır. Yanı sıra, kaleme aldığı 5 kitap ve çeşitli yayınlarda basılan yazıları ile Amerikan iş dünyasının Türkiye ve Orta Doğu'ya olan ilgisini artırmaya gayret etmiş; öncülük ettiği kurum ve etkinliklerle de bölgede yaşayan Amerikan toplumu arasındaki bağı güçlendirmiştir.

Bu çalışmada, Başkonsolos Gabriel Bie Ravndal'ın özellikle İstanbul'daki hizmet yıllarına odaklanılacak, Amerikan Levant Ticaret Odası yayınları temel alınarak, misyon edindiği Osmanlı-Amerikan ticari ilişkilerinin gelişmesindeki katkılarına değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Levant, Ticaret, Osmanlı İmparatorluğu, Amerika Birleşik Devletleri, Amerikan Levant Ticaret Odası ve Levant Trade Review

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KARİKATÜRLERLE TÜRKİYE'DE BAŞÖRTÜSÜ SORUNU (1980-2015)

Doç. Dr. Ercan Karakoç, Yıldız Teknik Üniversitesi
Merve Cihangiroğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Kadınların başlarını örtmeleriyle ilgili hükümler sadece İslamiyet'te değil, Hıristiyanlık ve Yahudilik gibi diğer din ve inanç sistemlerinde de bulunmaktadır. Dolayısıyla kadınlar inançları gereği başlarını örtmektedirler. Osmanlı İmparatorluğu'nun ardından kurulan Türkiye'de, yapılan Tevhid-i Tedrisat ve Şapka Kanunu gibi inkılaplar ve batı tarzını yansıtan kıyafetlerin yaygınlaşmasıyla birlikte, yasak olmamasına rağmen, kadınların yüksek eğitimleri ve kamusal görevlerini icraları sırasında başlarını örtmeleri yasak olarak algılanmıştır. Nitekim Tek Parti dönemi ile askerlerin müdahalelerde buldukları ara dönemlerde bu konu problem haline gelmiştir. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra ise sorun daha da çetrefilleşmiştir. Nitekim 1982 yılında Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) yayınladığı Kılık Kıyafet Genelgesi ile kadınların başörtüleriyle üniversitelerde derslere katılmaları yasaklanmıştır. O yıllarda konu üzerinde sık tartışmalar yaşanmış olsa da bazı dönemlerde sorun görece hafiflemiş; başörtülü ve türbanlı kadınlar üniversitelerdeki eğitimlerine devam edebilmişler ve kamusal alanlarda mesleklerini yapabilmişlerdir. Ancak 1990'lı yıllardaki seçimlerde Refah Partisi'nin oy oranı arttıkça, özellikle kendilerini laik ve çağdaş olarak nitelendiren toplumun bir kesimi, başörtüsünü siyasi bir simge ve Cumhuriyet kazanımlarına karşı bir tehdit olarak gördüğünden, çeşitli yollarla seslerini yükseltmişlerdir. Keza sorunun çözümüne karşı da ciddi direnç göstermişlerdir. Bu süreçte bazı siyasi partiler, silahlı kuvvetler, üst kademe yargı ve bir kısım medya evrensel bir haklar olan eğitim özgürlüğü ile din ve vicdan özgürlüğüne karşı katı bir tavır almışlardır. Sorun özellikle 28 Şubat Süreci olarak adlandırılan dönemde yeni bir safhaya geçmiş ve ortaöğretime yansımıştır. Süreçte binlerce üniversite ve ortaöğretim öğrencisi ile devlet memuru çalışan mağdur olmuştur. Esasında kadınlar inançları gereği başlarını örterek eğitim görmek ve mesleklerini kamusal alanlarda icra etmek istemektedirler. Nitekim 2000'li yıllarla birlikte sorun yavaş yavaş ülke gündeminden kalkmıştır. Sorunun ortadan kalktığı bu süreçte başörtülü kadınların kamusal alanda ve eğitim çalışmalarında bulunmaları iddia edilen aksine bir sorun teşkil etmemiş, öğrenciler ve çalışanlar bir arada faaliyetlerine devam etmişlerdir. Bu çalışmada, sorunun özellikle keşmekeşleştiği ve çözüm yoluna girdiği 1980 ile 2015 yılları arasındaki gazete ve dergi karikatürlerinde, başörtüsü sorununun nasıl işlendiğine, değişen konjonktürlerle birlikte ne şekilde ele alındığına değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Karikatür, Başörtüsü Sorunu, Kamusal Alan Eğitim ve İnsan hakları.

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ABD’NİN I. DÜNYA SAVAŞI’NA GİRİŞİ VE TÜRK BASINI (İKDAM VE TASVİR-İ EFKÂR GAZETELERİ ÖRNEĞİ)

Emre Aras, Selçuk Üniversitesi
Emre Uysal, Selçuk Üniversitesi

Birinci Dünya Savaşı başladığında, hiçbir ülke uzun sürecek bir savaş beklemediği için iki bloğun da hazırlıkları yetersiz kalmıştır. Neticede savaş beklenmedik şekilde çıkmaza girmiş ve uzaması önlenememiştir. ABD, Avrupa’nın kendi içindeki savaşa dâhil olmak istememiş, uzun süre sessiz kalmıştır. Osmanlı Devleti ise kaybettiği toprakları geri almanın yolunu bu savaşta görerek çok erken bir tarihte savaşa dâhil olmuş ve kendini ateşe atmıştır. Sonrasında Osmanlı Devleti kendini kısır bir döngünün içerisinde bulmuştur. ABD, tarafsız olmasına rağmen kimi zaman İtilaf kimi zaman da İttifak güçlerine silah, mühimmat, insani yardım malzemesi ihraç etmeyi yani iki tarafın da “ithalat ambarı” olmayı sürdürmüştür. 1917 yılına gelindiğinde Almanya’nın savaşı daha fazla sürdüremeyeceği anlaşılmaya başlamış ancak zor durumda olan Rusya ve Fransa’nın acil yardım istekleri Amerikan kamuoyu tarafından göz ardı edilememiştir. Nihayet ortam olgunlaştığında, İtilaf güçleri açısından henüz çok geç değilken Nisan 1917’de ABD savaşa dâhil olmayı seçmiştir. Bu yola girişinde, çeşitli diplomatik krizler bahane olarak gösterilmesine rağmen, basında bu olay muhtelif yorumlarla kendine yer bulmuştur. Çeşitli etnik gruplardan oluşan ABD halkının yanı sıra yurtdışındaki basın dünyasında uluslararası bir mesele mertebesinde eleştirilen bu olay, Osmanlı basınında da kendine yer bulmuştur. ABD, en kritik anda müdahalede bulunarak itilaf güçlerini bir bozgun dan ya da daha düşük kazançlı bir mütarekeden kurtarmıştır. ABD’nin gücü cephelerde hissedilinceye dek ittifak ordularının hala zafer şansı olduğu düşünülmüştür. Rusya’nın savaştan erken çekilmesi bu günlerde bunu kanıtlar nitelikte gelişmelere kapı aralamıştır. ABD, Osmanlı Devleti’ne savaş açmamasına rağmen İtilaf devletlerine olan yardımlarını artırmıştır. Bu durum Osmanlı açısından çok olumsuz etkiler yaratmıştır. Fakat diğer yandan Rusya’nın savaştan erken çekilmesi Osmanlı açısından bir o kadar olumlu olmuştur. Bu iki olay arasındaki süreç savaşın sonucu hakkında tekrar bir bilinmezlik ortamı doğurmuştur. ABD’nin savaşa girişi savaşın son evresini başlatmış ve basında yeni tartışmalar başlatmıştır. Bu çalışmada, ABD’nin tarafsızlıktan savaş ilanına kadar geçen süreç, bu sırada olayların ne derece ve ne gerçeklikte Osmanlı basınına yansıdığı ve Osmanlı gazetelerine göre ABD’nin savaşa girişinin Osmanlı toplumu üzerinde ne gibi etkiler ortaya çıkardığı gibi konular işlenmiştir. Bu çalışma, dönemin önde gelen basın organlarından olan İkdam ve Tasvir-i Efkâr gazeteleri özelinde oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: ABD, Basın, İkdam, Tasvir-i Efkâr, Türk-Amerikan

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN AÇILMASI VE RUS (BOLŞEVİK) BASINI

Mevlüt Samet Yıldız, *Selçuk Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Çağatay Benhür, *Selçuk Üniversitesi*

Türk-Rus ilişkileri, her iki milletin de tarih sahnesinde karşılaştıkları yüzyıllar öncesine kadar derinleşmektedir. Tarih boyunca yaşadıkları coğrafyanın sürekli birbirine yakın olması bu ilişkileri farklı boyutlarda geliştirmiştir. Rusya'nın I. Petro döneminde İmparatorluk haline gelmesi sonucunda, Rusya dünya siyasetinde de farklı politikalar hedeflemiştir. Bu bağlamda da özellikle 19. yüzyılda iki millet sürekli savaş halinde olmuştur. Birinci Dünya Savaşı, her iki millet için de sonuçlanmasyla birlikte büyük kazanımların elde edileceği yönünde umutların kaynağı olmuştur. Ancak, savaş her iki milletin de beklediği gibi sonuçlanmamıştır. Tarihte, Ekim Devrimi olarak adlandırılan Bolşevik İhtilali sonucunda Rusya'da rejim değişikliği yaşanmış ve Brest – Litovsk Antlaşması ile Rusya savaştan çekildiğini duyurmuştur. Rusya'nın bu dönemden sonra dış politikası, büyük devletlere karşı mesafeli olup, sonrasında bu devletlerle mücadele eden milletler ile yakın ilişkiler kurmak yönünde bir yaklaşım izlemiştir. Birinci Dünya Savaşı sonunda ise Türkiye'de Milli Mücadele dönemi başlamıştır. Birinci Dünya Savaşı döneminde ve tarihte sürekli düşman olmuş iki millet bu süreçte birbirlerine yakınlaşmıştır. Türk ve Bolşevik heyetleri arasındaki diplomatik ilişkiler ilk olarak Sivas Kongresi'nde başlamış, Bolşevik yetkilileri ile Temsil Heyeti arasında karşılıklı ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Bolşevikler tarafından Emperyalist olarak adlandırılan devletlere karşı yürütülen mücadelede aynî ve nakdî olmak üzere çok çeşitli alanlarda yardımlar Türklere destek amacıyla gönderilmiştir. 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılması, yürütülen mücadelenin diplomatik ve bürokratik anlamda kurumsallaşması açısından oldukça büyük bir öneme haizdir. Meclis'in açılması ile birlikte, vekiller Türk Milletinin top yekûn bir şekilde yürütmekte olduğu mücadelede yalnız kalmaması yönünde çalışmalar yapmıştır. Bu bağlamda aynı düşmanla mücadele halinde olan Bolşevik Rusya en yakın ilişki kurulacak devlet olarak öne çıkmıştır. Çalışmamızın amacı; Bolşeviklerin emperyalizme karşı mücadele olarak yorumladığı Milli Mücadele'nin kurumsallaşmasının Rus kamuoyunda ne şekilde ele alındığını görmektir. Bu çalışmada gelişen yakın ilişkiler çerçevesinde Milli Mücadele dönemi ilişkilerinin ne şekilde yürütüldüğü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılması bağlamında ele alınmıştır. Çalışmamızda Pravda ve İzvestiya gazeteleri, dönem kaynakları ve konu ile ilgili telif eserler incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Basın, Bolşevik, Milli Mücadele, TBMM, Türk-Rus

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRKİYE'DE HALİFELİĞİN KALDIRILMASI VE SOVYET BASINI

Metehan İnanç, *Selçuk Üniversitesi*
Dr .Öğr. Üyesi Çağatay Benhür, *Selçuk Üniversitesi*

Günümüzde bile hala tartışmaları süren hilafet olayı, Hz. Muhammed'in ölümünden sonra ortaya çıkmıştır. Halifelik önce Kureyş Kabilesine daha sonra da Dört Halifeye geçmiştir. Daha sonra Emevilere geçen halifelik bir seçim sistemi olmadan direk hanedanın bir parçası olmuştur. Moğolların Bağdat'ı işgali üzerine halifenin Mısır'a kaçması ve Yavuz Sultan Selim'in de Mısır'ın fethini müteakip halifeyi alıp Osmanlı'ya getirmesi ile hilafet kurumu Osmanlı'ya geçmiştir. Osmanlı Hükümdarları 1774 yılına kadar halifelik kurumuna çok gerek duymamışlardır. 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Batılı bir devletin Osmanlı padişahlarını bütün Müslümanların halifesi sıfatıyla tanıdığını gösteren ilk resmi belge olması bakımından önemlidir. Osmanlı bu tarihten sonra Osmanlı sınırları dışında ki Müslümanlarla Hilafet hukuku çevresinde ilgilenmeyi sürdürmüştür. Osmanlı padişahları içerisinde halifelik nüfuzunu en çok kullanan padişah ise II. Abdülhamit'tir. Osmanlı Devleti parçalanırken II. Abdülhamit İslam birliğinin kurulmasında halifeliği çok önemli bir araç olarak kullanmaya çalışmıştır. Fakat dönemin siyasal gelişmeleri ve Milliyetçilik akımının Müslüman ülkelerde de başlaması, kurtarıcı olarak görülen halifelik kurumunu etkisiz kılmıştır. Mekke Şerifi'nin cihat ilanına karşın 1916'da ayaklanması ile halifelik kurumunun etkisi tartışılmaya başlanmıştır. Birinci Dünya savaşı başladığı sırada halifelik unvanı padişah Mehmet Reşat'ta bulunmaktaydı. 3 Temmuz 1918'de Mehmet Reşat'ın ölümü üzerine halifelik unvanı tahta çıkan Mehmet Vahdeddin'e geçmiştir. Bu unvanını 1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılmasına kadar sürdürmüştür. Bu tarihe kadar hilafet kurumu devlet idaresinde ve padişahın kendisi tarafından yürütülmüştür. Ankara Hükümeti, bu unvanı devlet işlerine karışmaması kayd-ı şartıyla Osmanlı Hanedanından olan Abdülmecid Efendi'ye vermiştir. Fakat Abdülmecid bunun tam tersi davranışlarda bulununca Halifelik makamı 3 Mart 1924'te kaldırılmıştır. Böylelikle, yapılacak inkılapların önü açılmış, laik hukuk devleti kurma yolunda önemli bir adım atılmıştır. Türk milleti eskimiş, işlevini yitirmiş kurumlardan kurtularak çağdaş uygarlık seviyesine ulaşma mücadelesine tüm hızıyla girmiştir. Bu çalışmada, nüfuzu altında birçok Müslüman toplum olan ve bu Müslüman toplumlar üzerinde manevi ve siyasal gücü olan Halifelik kurumunun kaldırılmasının; özellikle milli mücadele döneminde oldukça iyi ilişkiler kurulmuş olan Sovyetler Birliği basınında nasıl bir tepkiyle karşılandığı ve ne tür yorumlar yapıldığı incelenmiştir. Dönemin önde gelen Sovyet gazeteleri olan Pravda ve İzvestiya gazeteleri çalışmanın ortaya çıkmasında ana kaynakları oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Basın, Devrimler, Hilafet, Sovyetler Birliği, Türk-Sovyet

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

POSTA BAĞIMLILIĞI: EKONOMİ-POLİTİK PERSPEKTİFİNDEN OSMANLI İMPARATORLUĞU POSTA TARİHİNE BAKIŞ

Sırrı Emrah Üçer, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu çalışma, Osmanlı İmparatorluğu'nda yabancı postanelerin varlığının sebep ve sonuçlarını Bağımlılık Okulu ve ardıllarından beslenen karşılaştırmalı ekonomi-politik perspektifiyle analiz etmeyi amaçlar. Ayrıca yabancı postanelerin geçmişteki faaliyetinin Türkiye'nin haberleşme politikalarına etkisini tartışmayı hedefler.

Osmanlı İmparatorluğu'nda erken dönemlerden itibaren Avrupa kökenli posta teşkilatları faaliyet göstermeye başladı. Bunların ilk örneği Venedik kent-devletine ait olan ve 1580'lerde faaliyete başlayan postaneydi. Kapitülasyon adını verdiğimiz serbest ticaret anlaşmalarının bir boyutu olarak sömürgeci Avrupa devletleri Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde posta teşkilatlanması yürütme imtiyazları edindi. Yabancı postanelerin sayısı ekonomik açıdan hareketli Osmanlı kentlerinde özellikle 18. ve 19. yüzyılda büyük bir artış gösterdi. Bu kapsamda Avusturya, Rusya, Fransa, Birleşik Krallık (Britanya ve sömürgeleri), İtalya, Romanya, Mısır ve Yunanistan postaları Osmanlı İmparatorluğu'nda çeşitli dönemlerde faaliyet gösterdi.

1840'ta resmi kuruluşu gerçekleşen milli posta teşkilatı uzun süredir faal olan yabancı postanelerin gölgesinde kaldı ve gelişemedi. Bunun başlıca sebepleri ulaştırma ağları, özellikle deniz taşımacılığı ve demiryolları üzerinde yabancı şirketlerin hakimiyeti ve yurtiçi karayolları altyapısının zayıflığıydı. Bağımlılık Okulu ve Dünya Sistemi Teorisi ışığında bakıldığında, Osmanlı coğrafyasının bir çevre ekonomi olarak özellikle ticaret bağımlılığı üzerinden dünya ekonomisine eklemlenmesinin özel koşulları yabancı postanelere olan bağımlılığı da belirlemişti. Osmanlı İmparatorluğu, Çin, Japonya, Malezya ve Etiyopya gibi ülkeler, ekonomik açıdan sömürgeci güçlerin faaliyetine açık olmakla beraber siyasi bağımsızlığını sürdüren devletlere sahip oldukları için, başka bir deyişle yarı-çevre ekonomiler oldukları için, tek bir merkez/sömürgeci devletin posta egemenliği yerine birden çok yabancı devletin posta yayımlıcağına maruz kalmışlardı. Birden çok yabancı posta teşkilatının ülke topraklarında serpilmesi ve milli posta teşkilatını gölgede bırakması, Osmanlı devletinin merkezi bir güç olarak kendi ülkesine nüfuz etmesini, başka bir deyişle modern devlet oluşumunu geciktirdi. Posta bağımlılığı Avrupa güçleri ve ayrılıkçı hareketler lehine, Osmanlı İmparatorluğu aleyhine güvenlik açıklarına yol açtı. Bir diğer önemli sonuçsa, haberleşme alanında yabancı devlet ve sermaye gruplarının hâkimiyetinin bürokrasinin ve kamuoyunun kolektif hafızasında bıraktığı kötü izlenimdi. Bu hafıza, takip eden dönemlerde telgraf ve telefon alanında yabancı sermayenin yatırımlarına karşı ortaya çıkmış olan korumacılık refleksinin de kökünde yer alır. 1914'te Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla fiilen durdurulan yabancı posta faaliyetleri savaşın sona ermesiyle yeniden başladı. 1923 tarihli Lozan Antlaşması'nın 113. maddesiyle yabancı postanelerin kapatılması taraf devletlerce kabul edilmiş ve milli posta tekeli hukuki statü kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı İmparatorluğu, Posta, Bağımlılık Okulu, Dünya Sistemi Teorisi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

CUMHURBAŞKANI İSMET İNÖNÜ'NÜN ÇOK PARTİLİ HAYATA GEÇİŞTEKİ ROLÜ

Dr. Öğr. Üyesi Gültekin K. Birlik, Atılım Üniversitesi

Çok partili hayata geçişte İsmet İnönü'nün rolü konusunda farklı değerlendirmeler bulunmaktadır. Bazıları İsmet İnönü'nün mecburen çok partili hayata geçtiğini, demokrasiyi gerçekten değil, şeklen uygulamak istediğini savunurken, bazıları da demokrasiyi arzuladığı için geçildiğini savunmaktadır. Bu çalışmayla, çok partili hayata geçişte İsmet İnönü'nün rolünün gerçekçi olarak tespit edilmesi amaçlanmış, olaylar ve değerlendirmeler incelenerek sonuca ulaşılması hedeflenmiştir.

Türkiye İkinci Dünya Savaşına girmeme politikasını benimsedi ve bloklar arasında yürüttüğü “Denge Politikasıyla” savaşın dışında kalmayı başardı. Dış politika gibi iç politikayı da yöneten İsmet İnönü, benzer bir “Denge Politikasını” iç siyasette de izledi. İsmet İnönü 26 Aralık 1938'deki Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Kurultayında “Değişmez Genel Başkan” seçildi. Ancak 29 Mayıs 1939'daki CHP Kurultayında bu kez, demokrasinin gereği olarak, Mecliste muhalefet görevini üstlenmesi için, CHP milletvekillerinden bir “Müstakil Grup” oluşturdu.

İç ve dış sebeplerle, İsmet İnönü 19 Mayıs 1945'te, savaş koşullarının sona ermesiyle siyasi alanda daha demokratik uygulamaların hayata geçirileceğini duyurmuştu. Hemen sonrasında, demokratikleşme taleplerini içeren “Dörtlü Takrir” 12 Haziran 1945'te CHP Grup Başkanlığına verildi. Muhaliflerin ayrı bir parti kurularak muhalefet yapmasını istediği için, İsmet İnönü'nün yönlendirmesiyle takrir reddedildi. Takrir sahipleri partiden ihraç edildi veya istifa etmek zorunda kaldı. 18 Haziran 1945'te Milli Kalkınma Partisinin kurulmasına Hükümetçe izin verilmişti. Bununla birlikte, ilk kurulan bu partiyi gerçek bir muhalefet partisi olarak görmeyen İsmet İnönü, 1 Kasım 1945'te tek eksiklerini, iktidardaki CHP'nin karşısında bir partinin bulunmaması olarak açıkladı. Bu, takrir sahiplerini yeni parti kurmaları için cesaretlendirici bir girişimdi. 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti kurulduktan hemen sonra ise, örgütlenmesine ve güçlenmesine imkân tanınmadan, 21 Temmuz 1946'da seçimlerin yenilenmesine karar verildi.

Seçim sonrasında muhalefetin sert politikasına karşı, yine sertlik yanlısı olarak bilinen Recep Peker başbakan yapıldı. Recep Peker'in başbakanlığında, iktidar muhalefeti ihtilal tedbirleri uygulamakla suçlarken, muhalefet iktidarın ağır baskısı altında olduğunu iddia etti. Gerginleşen bu ortamda, İsmet İnönü 12 Temmuz 1947'de yayınladığı beyannameyle, “tarafsız bir hakem” rolünü üstlendi. Beyannameyle, partilerin şikâyetlerinde abartma olmakla birlikte, haklılık payının da bulunduğunu, partilerin demokrasi için vazgeçilmez olduğunu açıkladı.

İsmet İnönü, hem CHP'nin uzun bir süre iktidarda kalmasını, hem de çok partili demokrasinin yaşamasını amaçlamış, bunun için “Denge Politikası” uygulamıştır. Bu süreçte, amaçlarından birinin zorlukla karşılaşması durumunda devreye girerek, dengeyi sağlamış ve süreci başarıyla yönetmiştir.

Anahtar Kelimeler: İsmet İnönü, Tek Parti Dönemi, Çok Partili Demokrasi, Cumhuriyet Halk Partisi, Demokrat Parti

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

HAVACILIK VE TEKNOLOJİ: ATATÜRK'ÜN HAVACILIK VİZYONU VE TEKNOLOJİK GİRİŞİMLERİ

Doç. Dr. Ercan Karakoç, Yıldız Teknik Üniversitesi
Bahadır Yılmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi

Havacılığın doğuşu ve emeklemesi denilebilecek 20. yy. ilk yarısında Avrupalı ve Amerikalı birçok teorisyenin görüşleri literatürde yer bulmasına rağmen Atatürk'ün havacılık vizyonu ve düşüncesi yeterince değerlendirilmemiştir. Havacılık doğası gereği, mevcut bilgi birikimiyle yapılmış olanı daha efektif ve maliyeti daha düşük yapmayı -inovasyon- veya yapılmayanı yaparak -icat-niteliksiz üstünlük kurmayı hedefleyen teknolojiyi en üst seviyede kullanmaktadır. Havacılık teknolojisinin gelişimi, teorisyenlerin görüşlerinde değişime veya geçerliliğini yitirmesine neden olurken Atatürk'ün görüşleri günümüzde bile geçerliliğini korumaktadır. Teorisyenlerin görüşleri ile Atatürk'ün söylemleri incelendiğinde, çoğu teorisyenin konjonktürel ve basit bir bakış açısıyla havacılığa yaklaştığını göstermektedir. Atatürk ise "Uçaklar savaşta önemli rol oynayacaktır...", "...insanoğlu uzaya, başka dünyalara gidecek, Ay'ı ve benzeri gezegenleri bile fethedecekti...", "...çağdaş savaşlar da göklerde üstün olan uluslar tarafından kazanılacaktır...", "İstikbâl göklerde dir..." gibi söylemleriyle daha geniş bir bakış açısıyla, konjonktürden uzak bir vizyon ortaya koymuştur. Bu vizyon, havacılığın muhtemel gelecekteki teknolojik gelişmelerini, milli egemenliğe etkisini, toplumun teknoloji ve havacılıkla olan iletişimi ile icra edilmesi gereken faaliyetleri de içermektedir. Atatürk, söylemlerinin ötesinde icraat ve yönlendirmeleri ile uçak ve motor fabrikaları ile birlikte Türk Tayyare Cemiyetinin -harf devriminden sonra Türk Hava Kurumu- kurulmasına öncülük etmiş, milli havacılık teknolojisini geliştirilmesi ve havacılığın toplum tarafından benimsenmesi için çaba sarf etmiştir. Teknolojinin zamana bağlı ve birikimli olma özellikleri Türkiye'yi kısa bir zaman içerisinde kendi uçağını üretebilen, satabilen ve bu teknolojinin patentlerini alarak dünya havacılığına katkı sağlayan bir seviyeye getirmiştir. Özellikle Vecihi Hürkuş ve Nuri Demirağ'ın geliştirdikleri sistemler, ürettikleri uçaklar ve alınan patentler ile Atatürk'ün çizdiği vizyonda aldıkları roller yadsınamaz. Atatürk'ün vefatından sonra birçok kazanım kaybedilmiştir. Ancak özellikle Türkiye'ye uygulanan ambargo dönemlerinde zorunlu bazı ilerlemeler sağlanabilmiştir. Günümüzde İHA-SİHA, helikopter, hava savunma sistemleri, eğitim ve savaş uçakları, mühimmat ve füze sistemleri gibi milli ve yerli teknoloji üretebilme çabaları Atatürk'ün çizdiği vizyonuna dönüş çabaları olarak değerlendirilebilir. Atatürk'ün söylemlerinin yanında icraat ve yönlendirmeleri Türk Havacılığı ile birlikte Dünya Havacılığının da gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu çalışmada Atatürk'ün havacılık ve havacılık teknolojisi üzerine vizyon ve görüşleri ele alınacak, Türk Havacılığına ile Dünya Havacılığına olan katkısı incelenecek ve teorisyenlerden neden daha geniş bir bakış açısı olduğu değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Havacılık, Teknoloji ve Vizyon

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE HUTBELERİN SEMBOOLİK DEĞERİ: HALİFELİĞİN İLGASI VE HUTBELERİN “CUMHURİYETİN SAADET VE SELAMETİNE” OKUNMASI

Nurettin Ürün, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Elçin Macar, Yıldız Teknik Üniversitesi

Geç Osmanlı döneminde hutbeler, hem mahalli dillerde okunma talepleri ile hem de sembolik olarak meşruiyet siyasasına eklenmesi ile gündeme gelmiştir. Fakat hutbeler, yoğun olarak mahalli dillerde okunma talepleri çerçevesinde ele alınmış ve bu talepler ile modern merkezi devletin “vatandaş tasarımı” arasındaki ilişki de göz ardı edilmiştir. Hutbeler, “zamana ve zemine” uygun okunma taleplerinden kısa bir süre önce sembolik olarak da dönüşmeye başlamıştır. Hutbelerin hükümlerlik sisteminde bir egemenlik sembolü olma işlevinden farklı anlam ve işlevler taşıyan bu durum; hutbelerin, modern merkezi devletin meşruluk siyasasını eklenmesi anlamına gelmektedir. Yani Geç Osmanlı dönemlerinde hutbeler, hutbe mecmualarının basılma, dağıtılma ve okunma denetimleri ile yeni bir mekanizmanın içerisine yerleşmiştir.

Geç Osmanlı döneminde Hutbe sembolizmi, Halifelik makamının kazandığı yeni anlam ve işlevlerle örtüşecek şekilde birbirine eklenen iki biçimde değişmiştir. Bunlar; meşruluk siyasasının bir pazarlık sembolü olarak iç siyaset ve bir baskı mekanizması olarak dış siyaset alanıyla ilişkilidir. Dış siyasette bunun izleri, gerek Osmanlı egemenliğinde olan gerekse olmayan Müslümanların “tek meşru halife”, Osmanlı halifesi adına hutbelerini okuması için yapılan çeşitli manevralarda aranmalıdır. Osmanlı egemenliğinde olmayan Müslümanların hutbelerini Osmanlı Halifesi adına irad etmesini talep etmek, klasik hükümlerlik sisteminden farklı anlam ve işlevler taşıdığı açıktır. İç siyasette ise bu durum daha karmaşık mekanizmaları gerektirmiştir. Örneğin 1876 Anayasasında hutbelerin Padişah adına okunması bir madde olarak yer almıştır. Yani klasik egemenlik sembolü, anayasal bir hak bağlamına girmiştir. Bu, hutbe mecmualarındaki Padişah adına dua edilen bölümün önemini artmıştır. Osmanlı bürokrasisi iç siyasette hutbeleri, karmaşık mekanizmalarla denetleyerek hutbe sembolizmini meşruiyet siyasasına iyice eklemeye çalışmıştır.

Bu çalışmanın amacı: Geç Osmanlı döneminde hutbe sembolizmi inşasının Erken Cumhuriyet dönemine yansımalarını ortaya çıkarmaktır. Hutbelerin peyderpey modern merkezi devletin meşruluk mekanizması içerisine yerleşmesinin halifelik makamının kazandığı yeni anlam ve işlevler ile ilişkisi ve nihayetinde halifeliğin ilgası ile hutbelerin sembolik anlamda kazandığı yeni boyut, bu çalışmanın merkezinde durmaktadır. 1924 yılında Halifeliğin ilga edilmesi ile hutbeler artık “Cumhuriyetin Saadet ve Selametine” okunacaktır. Bu çalışma, bu kararın ortaya çıkışını, mecliste tartışılma biçimini ve toplumsal meşruiyet açısından dolaşıma girmesini araştırmayı hedeflemektedir. Bunun ortaya çıkarılması için Cumhuriyet Arşivi, TBMM Zabıt Cerideleri ve dönemin gazeteleri taranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hutbe, Erken Cumhuriyet, Laiklik, Din, Sembol Siyaseti

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRKİYE MİLLİ GENÇLİK TEŞKİLATI VE KEMALİZM ANLAYIŞI: TMGT GAZETESİ (1957-1960) VE GENÇLİK DERGİSİ (1960-1968) ÜZERİNE BİR İNCELEME

Elif Tosun, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Fahriye Dinçer, Yıldız Teknik Üniversitesi

1952 yılında kurulan Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı (TMGT), otuz yıl kadar süren serüveninde öğrenci, işçi, köylü ve kadın gibi dönemin farklı gençlik kesimlerini ortak bir platformda bir araya getirmeyi, bu kesimlerin sorunlarına çözüm bulmayı ve hem ulusal hem de uluslararası düzeyde onları temsil etmeyi hedeflemiş olan bir kuruluştur. Bu hedefleriyle de bağlantılı olarak düzenli yayın faaliyetine önem vermiş ve 1957-1960 yılları arasında TMGT Gazetesi'ni, 1960-1968 yılları arasında ise Gençlik (1960-1968) dergisini yayımlamıştır. Bu yayınlarda hem kendi faaliyetlerine yer vermiş hem de gençlik sorunları ve ülke sorunlarına ilişkin görüşlerini ortaya koymuştur.

TMGT'nin yayın organı incelendiğinde yayın faaliyetinin yanında, haftada bir gün gençliğe yönelik radyo yayını yapıldığı ve aynı zamanda kültür sanat faaliyetleri ile turizm çalışmalarının da yürütüldüğü görülmüştür. Tüm bunların arkasındaki hedef, Kemalist devrimleri kaldığı yerden sürdürmek ve devrimlerin topluma yayılmasını sağlamaktır. Bu anlamda, derginin çıkarılma amaçlarından biri, ülkenin Kemalizm doğrultusunda ilerlemesi, kalkınması ve gençliğin düşüncesi ve faaliyetleri ile Kemalizm prensipleri etrafında birleştirilmesi olarak ortaya çıkmaktaydı. Dönemin gençlik sorunlarına ve ülkenin sorunlarına çözüm, Kemalizm'de aranmakta ve Kemalizm, en temelde ilerlemeye ve kalkınmaya yönelik bir fikir hareketi olarak ele alınmaktaydı.

Buradan hareketle bu sunumda, Demokrat Parti'nin iktidarda olduğu döneme denk düşen 1957-1960 yılları arasında çıkarılan TMGT Gazetesi ile 1961 Anayasası'nın yarattığı görece özgürlük ortamında şekillenen ve içerik olarak da çeşitlenen Gençlik (1960-1968) dergisi incelenerek; Kemalizm'in ne şekilde tanımlandığı, ülke sorunlarına ve genel gençlik problemlerine hangi bağlamlarda; nasıl çare olarak sunulduğu analiz edilmeye çalışılacaktır. Çalışmada ön plana çıkan genel başlıklar, ilgili yayınlarda yer alan metinlerde yürütülen "içerik analizi" tekniğiyle belirlenmiştir. Bu metinlerde Kemalizm'in nasıl tanımlandığı ve bunun ne anlam ifade ettiğinin yorumlanmasında ise söylem analizinden faydalanılmıştır. Nihayetinde TMGT'nin, hem ulusal ve uluslararası düzeydeki sorunlar karşısındaki tutumu anlaşılmaya çalışılmış ve gençlik hakkında söyledikleri ile yapıp ettiklerine bakılarak onları örgütlenme girişiminin başarıları ve başarısızlıklarına işaret edilmiş; hem de bütün bu girişimlerinin arkasındaki Kemalist söylemin ortaya konulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: TMGT, TMGT Gazetesi, Gençlik Dergisi, Kemalizm, Gençlik

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

EV-İŞ (1937-52) DERGİSİ'NDE KADIN KİMLİĞİNİN İNŞASI: İKTİSADİ HAYATTA KADINLAR

Semra Gül, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fahriye Dinçer, Yıldız Teknik Üniversitesi

Türkiye tarihinde 1937-1952 yılları arasında -bir örnek olarak Ev-İş Dergisi'nde- tarihsel dönemlere göre değişen kadın kimliğinin inşasının nasıl yapıldığı, toplumsal cinsiyet kavramı aracılığıyla anlatılmaya çalışılacaktır. Toplumsal cinsiyet, tarihsel dönemlere göre değişen ve günlük hayatın her alanında cinsler arasındaki farkları vurgulayarak, kadınlara belirlen(il)miş bir tip dayatabilmektedir. Amacım Ev-İş dergisinde 1937-45, 1946-52 gibi Türkiye'nin iki önemli tarihsel döneminde iktisadi hayatta, nasıl bir kadın tahayyül edildiği ve ortaya çık(a)rıl(a)n tipin günlük hayatta karşılık bulup/bul(a)madığının değerlendirmesini yapmaktır. Bu iki dönemin kendi koşullarında inşa edilen iktisatlı kadın tipi, bu iktisatlı tipin günlük hayatta varolup/ol(a)madığı ve bu tipe dair çelişkiler, anlatılacaktır.

Çalışmanın sorunsalı 1937-1952 yılları arasında yapılan tarih çalışmalarının çoğunluğunun genel politikalara yönelik olması ve kadınlar öznesini içermemesi problemine bir çözüm olarak, eyleyici olarak kadınların tarih yazımında görünürlüğüne katkı sağlamaktır.

1935 sonrası kadın hareketinin ol(a)madığı bir dönemde günlük hayata erişebilmeyi sağlayarak, kadınları görünür kılabilen bir araç olarak kadın dergileri önemlidir. Tüm diğer kadın dergileriyle birlikte okuyucu mektuplarına yer veren dergiler ise çalışma açısından daha fazla nitelik içermektedir. 1937-45, 1946-52 gibi temel iki tarihsel döneme tanıklık eden Ev-İş dergisinde yer alan "Okuyucu Mektuplarına Cevaplar" bölümü de bu şekilde çalışmayı derinleştirmiştir. Bu cevaplar aracılığıyla gündelik hayattaki kadınlara ulaşarak, kadın kimliğinin inşasında toplumsal cinsiyetin kadınlara, kadınların toplumsal cinsiyete yaptığı katkı görünür olabilmektedir. Böylece yapılan çalışma, kadınların sorunlarına ve sorunların çözümüne dair bakış açısı sağlayabilecektir.

Çalışmanın yöntemi betimleyici eleştirel yöntemdir. Dergide yer alan bütün metinler -makale, reklam, yemek, örgü ve dekorasyon tarifi vb.- toplumsal cinsiyet ve kadınlar arasında nasıl bir ilişki vardır, sorusuna yanıt aranılarak analiz edilmiştir. İki ayrı dönemin ele alınması ise karşılaştırma yapabilmeyi sağlayarak, eleştirel bir bakış açısı sağlayabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Toplumsal Cinsiyet, Modernleşme

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRKİYE SELÇUKLULARI DÖNEMİNDE MENÂKIPNAMELER VE TÜRK EĞİTİM TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ

Selim Hilmi Özkan, Yıldız Teknik Üniversitesi

İlmi ve manevi şahsiyetler daha çok bırakmış oldukları eserler ile değerlendirilirler. Diğer medeniyetlerde ve kültürlerde olduğu gibi Türk-İslam medeniyetinde de birçok ilmi ve manevi şahsiyet yetişmiştir. Bu kişilerden bir kısmı vefatlarından sonra birçok destan, menkıbe ve halk hikâyelerine konu olmuşlardır. Anadolu'nun İslamlaşma ve Türkleşme aşamasında emeği geçen bu ilim, fikir ve devlet adamlarının menkıbeleri günümüze kadar gelmiştir. Bunun sonucu olarak haklarındaki tarihi bilgilerin bir kısmı efsanevi bilgilerle karışmıştır. Bunun için de Anadolu'nun birçok yerinde yüzlerce adları, şanları silinmiş yatır ve makamlar bulunmaktadır. Bu makamlar Anadolu insanı tarafından ziyaret edilmekte hayırla yâd edilmektedir.

İslam âleminde bilhassa tasavvufun IX. yüzyılda yaygınlaşmasıyla tasavvuf edebiyatında da şeyhlerin menkıbeleri anlatılmaya başlandı. Zamanla bu menkıbeler ya şeyhlerin müritleri veya başka bir kimse tarafından bir araya getirildi. Böylece menâkıbnâme geleneği ortaya çıktı. Bu menâkıbnâmelere bir devrin ve toplumun faaliyetlerini, düşüncelerini, yaşam tarzını, eğitim seviyesini kısacası bir medeniyeti yansıtan unsurları bulabilirsiniz. Bunlar mahalli ve insani bir takım kıstasları ortaya koyduğu için okuyucuyu tarih olayların yavanlığından da kurtarmaktadır (Ocak, 1997, s. XI).

Türkiye Selçuklu Devleti de Türk medeniyeti başta olmak üzere dünya medeniyetine birçok katkı sağlamıştır. Türkiye Selçukluları Döneminde de kaleme alınan menkıbeler diğer menkıbeler gibi toplumun birçok yönünü bize yansıtmaktadır. Bunlar incelendiği zaman, mahalli gelenekler, halkın yaşam tarzı, toplumun eğitime bakışı gibi birçok aklanda bilgi bulunabilmektedir. Bu menkıbeler bu dönem kültürünün ve eğitiminin de bir parçasıdır.

Bu çalışma sayesinde halk arasında anlatılan ve yazıya geçirilmiş olan menâkıbnâmelere yola çıkarak menâkıbnâmelerin eğitim tarihi açısından önemini ortaya koymaya çalışacağız. Çalışmamız sırasında öncelikle temel İslam Tarihi kaynaklarına ve Selçuklu tarihi kaynaklarına müracaat ettik. Bunun yanı sıra bu alanda önemli çalışmalarını bulunan Prof. Dr. Mikâil Bayramın ve Prof. Dr. A. Yaşar Ocak gibi fikir ve bilim adamlarının değerlendirmelerinden de yararlandık.

Anahtar Kelimeler: Menâkıbnâme, Türkiye Selçukluları, Efsane, Türk Eğitim Tarihi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

THE IDENTITY PROBLEM IN BALDWIN'S WORKS

Öğr. Gör. Hande İsaoglu Akbıyık, Yıldız Teknik Üniversitesi

For ages, the term, “identity” has been basically defined as the total sum of conception, qualities and beliefs that directly contributes to the formation of a self being. In today’s world, it is not quite possible to talk about one unique and stable identity. Throughout the years, our identities have been exposed to some changes since our identities are shaped and defined by the conditions and environment in which we carry on our lives. James Baldwin, known as the most visible African American writer of his time, dealt with one of the most rising topics of his society: Quest for Identity. James Baldwin as one of the most notable writers of his era dealt with the problem of identity search in his works. Baldwin’s search of identity in a completely new world provided hope to the people who were trying to find a place and identity for themselves in a newly discovered continent: America. It is a well-known fact that The Great American Dream of the White Americans took place on the one side of the coin; however the other side provided people with the sight of the harsh and merciless conditions of slavery in the 17th century which Black Americans were made to experience. However, despite being an Afro-American writer, Baldwin should not be known only as a black writer or a writer who only tries to defend black people. His main target is to depict a world in which everybody can live equally and peacefully rather than dealing with the issues such as ethnicity, gender, origin or cultural differences. In this regard, Baldwin’s two novels No Name in the Street and Nobody Knows My Name are primary examples of Baldwin’s identity search. This paper aims to provide an insight to the readers about Baldwin’s quest of identity through his literary works and analyze the way which Baldwin’s characters take to seek and find their own identities.

Anahtar Kelimeler: Search, Identity, Rights, Equality, Peace

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ÇEVİRİBİLİM BAĞLAMINDA ANADOLU: “TÜRKÜ”LERDEN “BALAD”LARA YOLCULUK

Pınar Tekin, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Füsün Ataseven, Yıldız Teknik Üniversitesi

Yazınsal süreçte hiçbir metin birbirinden bağımsız düşünülemez. Metin öncesi tecrübemiz bulunmadığından kasıtlı bir şekilde ya da bilmeden fikirlerimizi geçmiş düşüncelere dayandırırız. Buna bağlı olarak diyebiliriz ki; metinlerarasılık, her bir edebi parçaların birbiri arasındaki ‘bağ’dır. Bu bağlamda Metinlerarasılık, metinlerin arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin boyutlarını açıklama hususunda önemli bir yere sahiptir. Kavram olarak ‘Metinlerarası ilişkiler’ sözcüğünü ilk kez dile getiren ve Rus kuramcı Mihail Baktin’in söyleşimcilik kuramından yola çıkarak bu kavramı açıklayan Julia Kristeva’nın ardından Barthes, Riffaterre, Genette ve Eco gibi bir çok dilbilim ve göstergebilimci metinlerarasılığı ele almıştır. Özellikle geçmişten günümüze farklı medeniyetleri barındırmış olan Anadolu’nun zenginliklerinden biri olan müziğin metinle ilişkisi kapsamında bu araştırmada, metinlerarasılık ve müziklerarasılık bağlamında Anadolu’ya özgü farklı temalardaki anonim eserler ile Avrupa’daki karşılığı olan baladların karşılaştırmalı bir incelemesinin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Anadolunun farklı yörelerinde farklı anlamlara söylemlere bürünmüş ve kaynağının bilinmediği anonim eserler arasındaki “bağ”dan yola çıkarak her bir eserin taşıdığı kültürel izlerin, farklı ülkelerin halkına mal olmuş eserlerin benzerlikleri ya da farklılıklarının peşine düşülecektir. Söz konusu incelemede, TRT Türk Halk Müziği Repertuarı Arşivinde bulunan türkülerin (4491 adet) künyelerinden faydalanılarak tasnif edilerek (yöre, derleyen, kaynak, Repertuar no. v.b.) ve ağırlıkla vurgulanan motiflerine göre incelenecektir (düğün/ölüm-ağıt/savaş). Çalışmanın ağırlıklı olarak Gérard Genette, Antoine Berman, Henri Meschonnic’in çeviri kuramları (Dönüşüm/dönüştürüm, metinsel dönüştürme) ile ele alınması hedeflenen bu konuda, Anadolu’ya özgü anonim eserlerde ortaya çıkan kültürel değişimlerin ve bunun bir sonucu olarak da eserlerdeki metinsel dönüşümlerin yanı sıra farklı kültürlerin muadil eserlerinin çeviri metinleri - karşılaştırmalı olarak - çeviribilim bağlamında incelenecektir. Araştırma dahilinde ele alınan eserlere bir müzikbilimciliğin dışına çıkarak metinsel olarak yaklaşımda bulunulacağı için özellikle farklı sanatsallıkları ele alınamayacaktır. Ezgisellikten ziyade eserlerin metinselliği ve kültürel göndermelere ağırlık verilmek durumunda kalınacaktır. Özellikle geçmişten günümüze farklı medeniyetleri barındırmış olan Anadolu’nun zenginliklerinden biri olan müziğin metinle ilişkisi kapsamında bu araştırmada, araştırma konusunu ve genel çerçevesini belirleyen temel unsur olarak disiplinler arası bir alan çalışması olması ve bu bağlamda alana katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anonim, Çeviri, Dönüşüm, Metinlerarasılık

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TARİHSEL ROMANLARIN (GERİ)ÇEVİRİLERİ ÜZERİNE BETİMLEYİCİ BİR ÇALIŞMA

Merve Avşaroğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Banu Karadağ, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu bildirinin amacı, tarihsel roman çevirilerini “yabancı dil yaratımı” (“foreign language creation”) ve “kökensiz geri çeviri” (“rootless back-translation”)/“metinsiz geri çeviri” (“textless back-translation”) kavramlarını temel alarak incelemektir. “Geri çeviri” kavramı, “yabancı” bir kültüre ilişkin farklı bir dilde yazılmış bir metnin, daha sonra sözü edilen “yabancı” kültürün diline çevrilmesi şeklinde tanımlanabilir. Yabancı bir kültüre ilişkin farklı bir dilde yazılmış metinler “yabancı dil yaratımı” olarak ele alınmaktadır (Hongyin Wang 2009). Bu şekilde kaleme alınmış metinler, her ne kadar kaynak metin olsalar da, kültürel kökenin farklı bir coğrafyada bulunması nedeniyle, çeviri ürün olarak da görülmektedir. Bu çerçevede, Türkleri konu alan İngilizce yazılmış bir kitap “yabancı dil yaratımı” olarak özde “yabancı” bir kültürü içeren sözde çeviri bir metin; bu metnin Türkçeye çevirisi de hem İngilizceden Türkçeye yapılmış bir çeviri hem de sözü edilen kaynak metnin “yabancı dil yaratımı” niteliği dikkate alınarak bir “geri çeviri” olarak değerlendirilmektedir.

Bildirinin çıkış noktasını, eğitim geçmişi nedeniyle tarihçi kimliği de taşıyan, Osmanlı İmparatorluğu konulu tarihsel romanlarıyla ünlü İngiliz yazar Jason Goodwin’in yapıtları oluşturmaktadır. Bildirinin araştırma nesnesi ise, Goodwin’in *The Janissary Tree* (2006) ve *The Snake Stone* (2007) adlı kitapları ve bu kitapların Türkçe çevirileridir. Bu eserlerde, 19. yüzyıl Osmanlı İstanbul’unda yaşanan esrarengiz cinayetleri çözmeye görevini üstlenmesi nedeni ile dedektif kimliğiyle ön plana çıkan ve kendisi de bir Osmanlı olan Yashim başkahraman olarak yer almakta ve seriye adını vermektedir. *The Bellini Card* (2008), *An Evil Eye* (2011), *The Baklava Club* (2014) adlı eserleri de içeren serinin günümüze dek yalnızca bu ilk iki kitabı Türkçeye kazandırılmıştır. Serinin ilk kitabı olan *The Janissary Tree* (2006), 2006 yılında ilk kez Çiğdem Öztekin, daha sonra da 2016 yılında Fethi Aytuna tarafından *Yeniçeri Ağacı* adıyla çevrilmiştir. Serinin ikinci kitabı olan *The Snake Stone* (2007) ise, ilk olarak 2007 yılında Ali Cevat Akkoyunlu, daha sonra da 2017 yılında Fethi Aytuna tarafından *Yılanlı Sütun* adıyla çevrilmiştir.

Bu çalışmada, kendisi de bir tür çeviri varsayılan İngilizce kaynak metinlerde ve bu metinlerin Türkçeye (geri)çevirilerinde Osmanlı temsili ve çevirmen kararları çağdaş çeviribilim yaklaşımları çerçevesinde betimlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Geri Çeviri, Edebi Temsil, Osmanlı İmgesi, Yabancı Dil Yaratımı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

NAZIM HİKMET'İN ŞİİRLERİNDE METİNLERARASI BİR YOLCULUK VE ÇEVİRİLEN TÜRK İNSANI: ETNOGRAFİK BİR İNCELEME

Ayşegül Uysal Gliniecki, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Füsün Ataseven, Yıldız Teknik Üniversitesi

Nazım Hikmet Ran, Türk edebiyatı için kuşkusuz eşsiz bir sanatçıdır. Şiirleri, diğer dillere en çok çevrilmiş şairdir (Ergil, 2007). Türk şiirinde biçimin kökten değişmesine ön ayak olmuştur (Bezirci, 1996). Şiirin biçimini serbestleştiren ve modern şiir teknikleri kullanan Nazım, gelenekselden de uzaklaşmamıştır. Bu çalışmada incelenecek olan Memleketimden İnsan Manzaraları ise, hem içerik hem de biçim bakımından kalıpların dışında ustaca yazılmış bir eserdir. 1939'da yazılmaya başlanan yapıt, 1960'ların ikinci yarısında yayımlanabilmiştir. Beş farklı kısımdan oluşmaktadır. İçerik olarak farklı ve zengindir. Eserin tek bir kahramanı yoktur. Aksine, üç yüzden fazla karakter eserde görünür ve yerini bir sonrakine bırakarak kaybolur. Karakter yelpazesi çok geniştir. Yapıtın içeriği kadar biçimi de çarpıcıdır: Şiir, roman, öykü, senaryo, oyun, destan... Memleketimden İnsan Manzaraları, tamamen hiç biri değildir ama hepsinden unsurlar barındırır bünyesinde. Yeni bir türdür bizim edebiyatımız için (Babayev, 1976). Kendinden önceki metinlere benzemez; içerik ve biçim olarak onlardan özellikler taşır ancak büsbütün hiç biri değildir, başka bir deyişle metinlerarasıdır. Eser, bu karma ve çeşitli yapısı göz önüne alındığında, Rus kuramcı Mikhail Bakhtin'in karnavalesk kavramını çağrıştırmaktadır. Karnavalesk, tek biçimli yapılanmaların yıkılmasını ve metinde bir karnaval çeşitliliği olması gerektiğini savunur. Çevirmen ise, kaynak kültürdeki etkiyi, erek kültür okuyucusunda yaratmak gayretindedir. Bu çalışmada, Memleketimden İnsan Manzaraları'nın çeviri metni olarak Randy Blasing ve Mutlu Konuk tarafından çevrilen ve 2002'de yayımlanan Human Landscapes from my Country ele alınacaktır. Biçim ve içerik açısından çok yoğun ve zengin olan Memleketimden İnsan Manzaraları'ndan, karakterlerin erek kültüre nasıl çevrildiği betimleyici analiz yöntemiyle incelenecektir. Üç yüzü aşkın karakterin çevirilerinden seçilecek örnekler, Amerikalı çeviri kuramcısı Lawrence Venuti'nin "yerlileştirme" ve "yabancılaştırma" kavramıyla birlikte, Fransız çevirmen ve kuramcı Antoine Berman'ın "metinsel deforme edici eğilimleri" kapsamında irdelenecektir. Betimleyici analiz ile çevirmenin, karakterleri erek kültürde şekillendirirken seçtiği stratejileri belirlemek hedeflenmektedir. Analizin ardından, karakterlerin erek metinde edindikleri özelliklerle beraber, etnografik özellikleri de ele alınacaktır. Son olarak da, kendisi de bir çevirmen olan, yapıtın yazarı Nazım Hikmet Ran'ın, çevirinin nasıl olması gerektiği hakkındaki görüşlerine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Memleketimden İnsan Manzaraları, Metinlerarasılık, Etnografik İnceleme, Yerlileştirme, Yabancıyı Koruma

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ÇEVİRİ SOSYOLOJİSİ BAĞLAMINDA BİR YENİDEN OKUMA: COĞRAFYA - İKLİM VE ZAMAN - MEKÂN TEMELİNDE NÂZİM HİKMET ŞİİRİNDE TEMALARIN DOLAŞIMI

Linda Mıgdıs Şeker, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel, Yıldız Teknik Üniversitesi

Türkçe şiirin en önemli şairlerinden biri olan Nâzım Hikmet'in zengin ve çok yönlü şiirinde temaların dolaşımının, Pierre Bourdieu'nün habitus, alan, sermaye kavramlarından hareketle çeviri sosyolojisi bağlamında ele alınacağı bu çalışmanın amacı, şairin şiirinde öne çıkan temaların, coğrafya - iklim / zaman - mekân temelinde yeniden okunmasıdır. Nâzım Hikmet'in şiiri, şairin habitusunun bir yeniden yazımı olarak düşünüldüğünde; habitusunu biçimlendiren tüm yaşamı, eğitimi, ilişkileri, kısıtları, direnişi, bu yolculukta edindikleri, yitirdikleri, mutlulukları, özlemleri, aşkları farklı zamanlarda farklı biçimlerde şiirinde yer bulmuştur. Şairin yaşam yolculuğu boyunca içinde bulunduğu koşullardaki değişimlerin yansımaları, şiirinde gerek biçim gerek tema anlamında gözlemlenebilir. "[...] İnsana has olan her şey şiirime de has olsun istiyorum." diyen Nâzım Hikmet'in şiirinde pek çok temanın öne çıktığı gözlemlenebilir: Aşk, yaşam, insan, emek, yurtseverlik, yoksulluk, açlık, mutluluk, sosyalizm, antiemperyalizm, barış, özgürlük, şairin şiirinde öne çıkan bazı temalar olarak sıralanabilir. Şairin yaşam yolculuğunda tecrübe ettiği farklı iklimler, bulunduğu farklı coğrafyalar, uzun mahkûmiyet süresinde kapalı mekânda yaşadığı yoksunluklar ve kısıtlar, sürgün döneminde hissettiği hasret ve özlem şiirindeki temaların dönüşmesi ve yeniden yapılanması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan, kendi döneminde tutuklanan, tabulaştırılan, sürülen ve yasaklanan, fakat ölümünden sonra giderek yükselen bir popülerlikle ülkesi adına bir gurur kaynağına dönüşen Nâzım Hikmet'in, tutukluluk ve yoksunluk hâlinde beslendiği ve daralan alanına rağmen yaratıcılığını şiirine yansıtmaya devam ettiği düşünülebilir. Nâzım Hikmet, cezaevinde bulunduğu uzun süreçte dahi, toplumsal sermayesini (sosyal ilişkilerini) ve kültürel sermayesini (şiirini) kullanarak hem ekonomik hem de simgesel sermayesini güçlendirmeyi başarmıştır, böylece içinde bulunduğu kapalı mekânın kısıtlarına ve maruz kaldığı tahakküme boyun eğmemiştir. Bu bağlamda, Michael Cronin'in "Çeviri ve Küreselleşme" (2003) kitabında çeviri üzerinden belirttiği gibi, Nâzım Hikmet fikirlerini ve duygularını şiire çevirerek, başka mikro iletişim ağlarına ulaşmayı başarmıştır, bu onun dışarıda özgürlük ve barış kavgası veren kesim tarafından bir anlamda simgeleşmesini sağlamıştır. Daha sonra ise çevrildiği pek çok dil sayesinde makro iletişim ağları ile küresel bilinirlik yakalamıştır. Sonuç olarak, Nâzım Hikmet kendi şiirini değişen koşullar ve değişen yaşayış biçimleri doğrultusunda sürekli olarak yeniden yaratmıştır. Nâzım Hikmet'in alanda aldığı konum itibarıyla şiiri vasıtasıyla sürekli olarak yeniden yapılandığı, bu bağlamda okurunu da yeniden yapılandığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Nâzım Hikmet, Çeviri Sosyolojisi, Şiir, Temaların Dolaşımı Coğrafya/
Mekân İlişkiseliliği

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

YELDEĞİRMENİ: BİR ÇEVİRİ BÖLGESİ

Ayşe Ayhan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu çalışma İstanbul'un Anadolu yakasında bulunan Yeldeğirmeni mahallesini bir 'çeviri bölgesi' (Cronin ve Simon 2014) olarak tartışmayı amaçlar. Çeviri bölgeleri, "çevirinin kent yaşamının anlaşılmasında bir anahtar olarak değerlendirilmesi" (120) bağlamında yoğun dil akışının oluşmasına olanak veren ve kent tarihinin bir ürünü olarak ortaya çıkan kültürel ve coğrafik mekanlar olarak anlaşılmaktadır. Çeviri bölgesi, tarihin, yaşam öykülerinin, inanç sistemlerinin, kültürel toplumsal gelenek ve değerlerin birbirleriyle ilişki içine girdiği bir alandır. Bir çeviri bölgesinin devinim, yer değiştirme ya da göç gibi nedenlerden dolayı ortaya çıkması durumunda çeviri, "hem hareketin fiziksel ya da yer değiştirme anlamıyla hem de bir konuşma, yazma ve dünyayı yorumlama biçiminden diğerine doğru yapılan simgesel yer değiştirme anlamıyla gerçekleşmiş olur" (Cronin 2006: 45). Yeldeğirmeni'ni bir çeviri bölgesi olarak ele almamıza olanak sağlayan, öncelikli olarak mahallenin çokdilli ve çok kültürlü tarihsel dokusu ve birkaç yüzyıl içerisinde değişen dil manzarasıdır. Mahallenin ilk sakinleri Ermeni ve Rumlardı. 1870'li yıllarda Yahudilerin gelişyle birlikte Ermenice ve Rumcaya Ladino eklenmiş oldu. Yeldeğirmeni'nde 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında açılan yabancı okullar da dil manzarasının çeşitliliğini gösterir niteliktedir. 1895 yılında Saint Euphemie Fransız Kız Okulu kurulmuştur (Erkan 2001). Ra-hibeler çoğunlukla İtalyan ve Rum demiryolu işçileri ve Rusya'dan gelen Yahudi ailelerin yaşadığı Haydarpaşa denilen bu bölgede bir okul açmakla görevlendirilmişti (146). 1895'te bölgedeki Yahudi çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla École Communale Is-raélite de Haidar Pacha (Haydarpaşa Yahudi Okulu) kurulmuştur (Niyego 1999, 91). 1894'te Alman demiryolu işçileri ve demiryolu inşaatında görevli mühendislerin çocukları için Haydarpaşa Alman Okulu'nu açmış; Saint Louis Fransız Erkek Okulu 1898'te ve Yeldeğirmeni Rum Okulu 1914'te kurulmuş ve eğitime başlamıştır. 19. yüzyılda İstanbul'da etnik toplulukların ve/veya gayrimüslim azınlık nüfusunun çoğunlukla yaşadığı öteki semt ve mahalleler gibi Yeldeğirmeni de Türkçe, Rumca, Ermenice, İtalyanca, Fransızca, Almanca ve Ladino konuşulan bir bölgeydi ve söz konusu yoğun dil akışı bu çalışmada Yeldeğirmeni mahallesinin bir çeviri bölgesi olarak kavramsallaştırılmasına olanak vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeldeğirmeni, Çeviri Bölgesi, Çeviri ve Kent

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KADIN YAZINI ÇEVİRİSİNDE ERİL DİL İZLERİ

F. Bilge Atay, *Trakya Üniversitesi*

Prof. Dr. Füsün Ataseven, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Feminist akımlarla birlikte gelişen kadın yazını ve çevirisi, disiplinlerarası bir bilim dalı olan çeviribilimin de konusu olmuştur. Bilhassa çevirinin bir kültürel aktarım olarak ele alınmaya başlamasıyla birlikte, kültürel yapılanmada önemli bir yer tutan toplumsal cinsiyet konusunu işleyen kadın yazını, çeviribilim için zengin bir çalışma alanı oluşturmaktadır. Kadın yazını ve çevirisi üzerine yapılan bu çalışmada, kaynak metinde yer alan kadın yazını izlerine çevirmenin eril dil ile müdahalesi incelenecektir. Çalışma kapsamında kaynak metin olarak Ece Temelkuran'ın "Düğümlere Üfleyen Kadınlar" (2015) adlı romanı ve erek metin olarak da romanın Alexander Dawe tarafından "Women Who Blow on Knots" (2017) adıyla yapılan İngilizce çevirisi ele alınacaktır. Araştırma nesnesi olarak bu romanın seçilmesinin nedeni, ana karakterler, olay örgüsü ve söylemlerin yansıttığı zengin kadın yazını öğeleri ve metinlerarası göndermeler ile çevirmen/okura farklı anlam katmanları açan bir metin olmasıdır. Metinlerarası ilişkiler bağlamında yer alan Ortadoğu sorunu, Arap Baharı, tutuklanan gazeteciler sorunu, mitolojik tanrıçalar, Kraliçe Dido, Tuareg kabilesi, varoluşçuluk teması gibi altmetinler, tahakküme karşı direnme ve özgürleşme bağlamında kadın yazını ile aynı noktada buluşmaktadır. Dolayısıyla kaynak metinde metinlerarası ilişkiler vasıtasıyla kadın yazınının güçlendirildiği gözlemlenmektedir. Çalışmada, çevirmenin metnin diğer metinler ve metin dışı bağlamlar ve kadın yazını ile derinleşen anlam evreniyle ilişkisi ve bu ilişkilerin çeviri kararlarına etkisi araştırılacaktır. Çalışma yöntemi olarak kaynak metin ile erek metin üzerinde kadın yazını bağlamında metin inceleme çalışması yapılacak, ayrıca çevirmen ile yapılan söyleşiden faydalanılacaktır. Kadın yazını konusunda, kadınların sözünün gelişebilmesi ve duyulabilmesi için geleneksel ve kuralcı eril dilin yıkılması gerektiğine inanan Hélène Cixous, Luce Irigaray ve Julia Kristeva'nın görüşleri temel alınacaktır. İncelenen metin boyunca sergilenen yazınsal yaratıcılık, feminist kuramlara göre standart dil olarak kullanılmakta olan eril dil yapılarını sarsan bir özellik göstermektedir. Metin incelemesinde ise Antoine Berman'ın "yabancı'nın sınanması" ve çeviride "bozucu eğilimler" üzerine görüşleri ile Lawrence Venuti'nin "yerleştirme" "yabancılaştırma" kavramlarından yararlanılacaktır. Kadın yazını üzerinde çevirmenin eril dil ile bıraktığı izler "bozucu eğilimler" kategorileri altında incelenip yorumlanacaktır. Çalışmanın çeviribilim alanına olduğu kadar kadın çalışmalarına da katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Yazını, Metinlerarasılık, Yabancılaştırma, Yabancı'nın Sınanması, Yerleştirme.

EDEBİYATIN ÖZEL BİR KOLU OLARAK GÖÇ EDEBİYATI

Doç.Dr. Besire Azizaliyeva, Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Azerbaycan

Milli edebiyatın alanı genişledikçe dünya edebiyatı ile bağılılığı iki biçimde ortaya çıkmaktadır. Birincisi milli edebî düşünce, bu düşüncenin ortaya çıkardığı ürünlerin dünya edebî irsi ile sentez oluşturması; ikincisi ise yabancı ülke halkları edebiyatı konularının milli edebî yaratıcılığa taşınması. Her iki tarz da edebiyatta uygun düşünce sisteminin vahdeti, farklı düşünce tarzının sentezi olarak ortaya çıkmaktadır.

Göç edebiyatı edebî prosesde bahsi geçen iki önemli amilin gerçekleşme hızı ile temâyüz eden edebiyatın en taktire şayan biçimlerinden biridir. Bütünlükte edebî yaratıcılıkta göçmen edebî örneklerinin gelişmesi göçün baş verme nedenlerinden aslı olmayarak milli edebiyatın dünya edebiyatına integresini yakınlaştırır ve dış etkinin milli edebî düşünce sistemine uygunlaştırılmasını gerçekleştirir. Bu çerçevede göç edebiyatını evrensel edebiyatın küçük bir modeli olarak kabul ederek ilginç konuları ireli sürmek mümkündür.

Dünya edebî düşüncesinde bazen “Minor Literature” (Giles Deleuzevə Feliks Quattari) –“Küçük edebiyat” olarak anılan göç edebiyatı bir sıra durumlarda önemli yönleri ile evrensel edebiyatı zenginleştirmektedir.

Göç edebiyatı, 20. yüzyıl ABD edebiyatının ayrılmaz bir parçasıdır. Siyasal, etnik, demografik, ekonomik ve dini inancını yaşama ve diğer sorunlar nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan göçmen yüzyıl boyunca Güney Avrupa ve Asya ülkelerinden ABD’ye göç ettiler. Mültecilerin yeni edebî çevreye adaptasyonu, millî gelenekleri koruma arzusu ve aynı zamanda mevcut kültürel alandan ve atmosferden istifade etme isteği, ABD kültüründe özel ve eşsiz bir edebî akım yaratmıştır.

Göç edebiyatında en önemli amillerden biri de milli kimliyin korunmasıdır ki bu durum da çeşitli aşamalarda kendisini göstermektedir:

- Çeviriye milli edebiyat fonundan yanaşmak. Bu durum iki biçimde mümkündür; iki halkın edebiyatının karşılaştırılmalı bir biçimde çevirisi ve iki dilli yaratıcılıkta edebî tefekkürün çevirisi prosesi;
- Dil faktöründe milli kimliyin korunması. Anadilli edebî yaratıcılığın devamı bu durumda önemli etkindir;
- Edebî konularda geleneklere bağılılık ve ya ondan daha faydalı bir biçimde yararlanma özellikleri;
- Düşünce tarzında milli ruhun yansıması. Bu durum bir halkın edebiyatı ile beraber onun tarihi ve felsefi dünya görüşü ile de ilişkilidir.
- Medeniyetler sentezinde milli tarafın ana kaynak rolünü üstlenmesi;
- Edebî ürünlerde bazen dış etkinin olmasına rağmen üslûpta ve diğer edebî tarzda geleneğin hiss olunması;
- Şahsiyette milli kimlik;

Bu sunumda, göç edebiyatı konuları teorik bakımından araştırılacak ve örnekler esasında yoruma tabii tutulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç Edebiyatı, “Minor Literature”, Milli Kimlik

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SANAL GEÇİT: TÜRKİYE’DE DİJİTAL OYUN YERELLEŞTİRME İŞLETMELERİ VE OYUNCU ETKİLEŞİMİ

Prof. Dr. Emine Bogenç Demirel, Yıldız Teknik Üniversitesi
Selahattin Karagöz, Ege Üniversitesi

Dijital oyun yerelleştirme işletme ve ofisleri, dijital oyun değer üretim zincirinin, yabancı dildeki oyun içeriğinin oyuncuya ulaştırılmasını sağlayan bütünleşik unsurlarıdır. Bu işletmeler dağıtıcılar ve oyun geliştirme stüdyolarına hizmet sunmaktadırlar, yerleştirdikleri oyun içeriği ise oyuncular tarafından tüketilmektedir. Yerelleştirme işletmeleri, oyunların üretildiği ve kullanıcıya ulaştırıldığı dijital oyun endüstrisi ile oyunların tüketildiği ve hayran topluluklarınca biçimlendirilen ve bu toplulukları biçimlendiren dijital oyun kültürü ve bu kültür pratiklerinin bir parçası olan oyuncular arasında aracı olarak işlev görmektedirler, yerelleştirme işletmelerinin bu özgün konumu, sinema izleyicisi ya da yazınsal metin okuruna göre daha aktif olan oyuncu ile kurulan etkileşim kaynaklıdır. Dijital oyun tüketicileri aktif alımlayıcılardır ve oyun sırası ve sonrasında üretim sürecine dahil olurlar, oyun sırasında gerçekleşen süreç yapılandırıcı ve yorumlayıcı, oyun sonrası gerçekleşen süreç ise üretici niteliktedir, bu bağlamda da hem diğer oyuncularla hem de yapımcı/dağıtıcı/yerelleştirme işletmesi ile etkileşim halinde kalırlar. İşletmelerin aracı işlevini kuran da oyuncuların bu etkileşim ve sürece dahil olma isteğidir. Bu etkileşim yerelleştirme ve dağıtım biçimlendirme potansiyeli taşıyacaktır. Bu aracı işlevi de işletmeleri, yapılarını, oyuncular ve dağıtıcılarla etkileşimlerini hem çeviribilim hem de dijital oyun çalışmaları bağlamında incelenmeye değer kılmaktadır.

Bu çalışma, netnografik yöntemle Türkiye’de yerleşik Aibell Yerelleştirme, Locpick Yerelleştirme ve 23 Studios işletmelerinin ağ sayfaları, sosyal medya hesapları dijital oyun dağıtım platformları topluluk sayfaları ve LinkedIn sayfalarından elde edilecek veriden hareketle, işletmelerin oyun geliştirme stüdyoları, dağıtıcılar ve oyuncular ile etkileşimlerini ve bu etkileşimin yapısını, dijital oyun topluluklarının bu etkileşimin biçimlenmesindeki rolünü, oyuncu ve geliştirici/dağıtıcı arasında dijital oyun değer üretim zinciri parçası ve aracı olarak bu işletmelerin konumunu ve bu iki farklı konum arasında geçişliliği betimlemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma bu betimden hareketle, bir mücadele alanı olarak kabul edeceğimiz dijital oyun yerelleştirmesinin işleyişinde, işletmeler, oyuncular ve dağıtıcılar/geliştiriciler arasındaki ilişkinin salt ekonomik sermayenin dolaşımı odaklı olmayan bir tür değiş tokuş ilişkisi olduğunu ve bu tür bir değiş tokuşun Fransız sosyolog Pierre Bourdieu’nun kültürel sermaye ve iktisadi sermaye kavramların ve bu kavramların birbirine dönüştürülebilir niteliğinden hareketle açıklanabileceğini savunmaktadır.

*Bu çalışma TÜBİTAK tarafından 2214 -a Yurtdışı Araştırma Burs Programı 2015 - 2 kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun, Yerelleştirme, Oyun Kültürü, Oyun Değer Üretim Zinciri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

PROBLEM ÇÖZMEYE YÖNELİK YANSITICI DÜŞÜNME, ÜST BİLİŞSEL FARKINDALIK VE MATEMATİK BAŞARISI İLİŞKİSİ

Çetin Toraman, Milli Eğitim Bakanlığı
Şenol Orakcı, Milli Eğitim Bakanlığı
Osman Aktan, Milli Eğitim Bakanlığı

Problem çözme bilinçli, akılcı, çaba gerektiren ve amaç yönelimli üst düzey zihinsel bir beceridir. Yansıtıcı düşünme, problem çözmeyi kapsamakta ve öğrencileri çözüme yönelik insiyatif almaya ve kendi ilgilerini sürdürmeye, öğrencilerde çevreyi kontrol etme anlayışını oluşturmaya teşvik etmektedir. Öğrencilerde yansıtıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi matematik ve problem çözmeye başarılı olmalarında etkilidir. Üst biliş (metacognition) kavramı, genel olarak bireyin kendi bilişsel süreçlerini fark etmesi, izlemesi, kontrol etmesi ve düzenlemesi için yaptığı işlemler olarak ifade edilebilir. Üstbiliş kavramı problem çözme alanında anahtar bir kavramdır. Yapılan araştırmalarda üst biliş becerileri ile problem çözme arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu; üstbiliş becerilerinin öğretiminin problem çözmeye başarıyı yükselttiği, bu sayede öğrencilerin zihinsel süreçleri daha etkili düzenledikleri belirlenmiştir.

Bu araştırmada öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme ve üst bilişsel farkındalık düzeylerinin matematik dersi başarılarını hangi düzeyde açıkladığı ve bu değişkenler arası ilişkiler incelenmiştir. Araştırma ilişkisel karşılaştırma türünde bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini Ankara ilinde yer alan üç merkez ilçenin (Çankaya, Keçiören ve Yenimahalle) her birinden iki ortaokul olmak üzere toplam 6 farklı ortaokulundan 412 ortaokul 7. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği, Üst Bilişsel Farkındalık Ölçeği verileri ile öğrencilerin matematik dersi başarıları puanları kullanılmıştır. İlişki analizinde "Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı" ve regresyon analizinde "Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi" kullanılmıştır.

Araştırma bulguları incelendiğinde öğrencilerin matematik dersi başarıları ile problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünceleri ve üst bilişsel farkındalıkları arasında pozitif yönde, yüksek derecede ve anlamlı bir ilişki olduğu, ayrıca problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünceleri ile üst bilişsel farkındalıkları arasında da pozitif yönde, yüksek derecede ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre, gerek üst bilişsel farkındalık gerekse problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme düzeyinin matematik ders başarıları üzerinde anlamlı birer açıklayıcı değişken olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kurulan regresyon modelleri göstermiştir ki modele alına açıklayıcı değişkenler dışında modele alınmamış olan başka değişkenler de matematik ders başarıları üzerinde etkilidir. Araştırma bulguları doğrultusunda öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme ve üst bilişsel becerilerinin geliştirilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Başarı, Yansıtıcı Düşünme, Problem Çözme, Üst Biliş

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRKİYE’DE OKUL ÖNCESİNDE KAYNAŞTIRMA PROGRAMLARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ; PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİN ANALİZİ

Prof. Dr. Yavuz Erişen, Yıldız Teknik Üniversitesi
Halime Nur Sezer, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi
Naciye Kaya, Milli Eğitim Bakanlığı

1997 yılında yayımlanan 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve bu kararnameye dayanılarak hazırlanan 2006 yılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde, özel gereksinimi olan çocukların okul öncesi eğitimleri zorunlu hâle getirilmiştir. Kaynaştırma eğitimi; “Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamaları” olarak tanımlanmıştır. Bu yönetmeliğin yanısıra MEB Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde de kaynaştırma eğitimi ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan yasal düzenlemelerle özel gereksinimli çocukların okul öncesi eğitimlerinin güvence altına alındığı görülmektedir. Ancak kaynaştırma eğitiminde ortaya çıkan önemli problemler bu konuda bilimsel araştırmaların ve lisansüstü çalışmaların yoğunlaşmasına neden olmuştur. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de okul öncesinde kaynaştırma programları ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin incelenip, kaynaştırma eğitiminde tespit edilen problemler ve çözüm önerilerinin analiz edilmesidir. Çalışma karma desende yapılmış olup, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde nicel ve nitel analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. Çalışmada kullanılacak olan lisansüstü tezlerinin tespitinde, Yüksek Öğretim Kurumunun tez tarama sayfası kullanılmıştır. Tezlerin belirlenmesinde “kaynaştırma, okul öncesi, program” anahtar sözcükleri kullanılmış, toplam 17 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından oluşturulan “Okul Öncesinde Kaynaştırma Programları İle İlgili Lisansüstü Tez Çalışmaları İnceleme Formu” ile toplanmıştır. Form kapsamında, lisansüstü tezlerinin türü, yapıldığı yıl, yapıldığı enstitü, anabilim dalı, örneklem, araştırmacının türü, tez verilerinin toplandığı gibi değişkenleri içeren 11 madde bulunmaktadır. Ayrıca tezlerin sonuç ve öneriler kısmı içerik analizi ile derinlemesine incelenmiştir. Çalışma sonucunda Türkiye’de okul öncesinde kaynaştırma programları ile ilgili tezlerin ağırlıklı olarak yüksek lisans düzeyinde olduğu, büyük bir çoğunluğunun Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı anabilim dallarında ve ağırlıklı olarak özel eğitim bölümlerince çalışıldığı, yine büyük bir çoğunluğunun öğretmen görüşlerine dayalı olarak yapılan betimsel çalışmalar olduğu görülmüş, kaynaştırma eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerde tespit edilen problemler ve çözüm önerileri içerik analizi ile derinlemesine incelenip tematik olarak sunulmuş, bu konuda yeni yapılacak lisansüstü çalışmalara ilişkin öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Kaynaştırma Programları, Doküman Analizi, Lisansüstü Eğitim

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

GENÇ YETİŞKİNLERDE RAHATSIZLIĞA DAYANMA VE RAHATSIZLIKTAN KAÇINMA İLE ÖZNEL İYİ OLUŞ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Merve Aydın, Özel Başakşehir Birey Özel Öğretim Kursu

Genç yetişkinlik 18-25 yaş aralığını kapsayan, ergenlikten yetişkinliğe geçişin yaşandığı, yetişkinliğe ait rollerin kazanıldığı, yeni sorumlulukların üstlenildiği ve pek çok değişikliğin gerçekleştiği önemli bir dönemdir. Bu dönemde genç yetişkin yalnızlık ve yalıtılmışlık yaşamayı önlemek için yakın ilişkiler kurmaya yönelmekte, kariyer planlamakta, iş aramakta ve işe yerleşmekte, yaşamda anlam ve amaç belirlemeye devam etmektedir. Aynı zamanda farklı problem alanlarında çok sayıda sorun yaşamakta, yaşanan bu sorunlar genci birçok açıdan olumsuz yönde etkilemekte, görev ve sorumlulukların yerine getirilmesini güçleştirebilmektedir. Genç yetişkinlikte zorlayıcı gelişim görevleri ve çok sayıda sorun yaşamakla birlikte gencin mutlu olması sağlıklı kimlik gelişiminin devamını sağlamak ve ruh sağlığını korumaktadır. Bu bakımdan genç yetişkinlerde mutluluğun ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Psikoloji alan yazınında mutluluğun öznel iyi oluş kavramı ile ele alındığı ve öznel iyi oluşun farklı araştırmalarda çeşitli değişkenler açısından araştırıldığı görülmektedir. Ancak ulusal alan yazın incelendiğinde genç yetişkinlerde öznel iyi oluş ile rahatsızlığa dayanma ve rahatsızlıktan kaçınma arasındaki ilişkinin incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bakımdan bu çalışmanın yapılmasına gerek duyulmuştur. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı genç yetişkinlerde rahatsızlığa dayanma ve rahatsızlıktan kaçınma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubunu 18-25 yaş aralığında bulunan 180 genç yetişkin oluşturmaktadır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu, Yaşam Doyumu Ölçeği, Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği ve Rahatsızlığa Dayanma Ölçeği ile toplanmış, toplanan veriler SPSS 21 İstatistik Programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde bağımsız örneklem t testi, basit korelasyon analizi ve doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bulgulara göre genç yetişkinlerde rahatsızlıktan kaçınma ve öznel iyi oluş düzeyi cinsiyete göre farklılaşmamakta; rahatsızlığa dayanma düzeyi erkeklerin lehine farklılaşmaktadır. Yaş değişkeni rahatsızlığa dayanma, rahatsızlıktan kaçınma ve öznel iyi oluşun anlamlı bir yordayıcısı değildir. Araştırmada öznel iyi oluşun rahatsızlığa dayanma ile pozitif yönde ilişkili olduğu; rahatsızlıktan kaçınma ile ilişkisiz olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Genç Yetişkin, Rahatsızlığa Dayanma, Rahatsızlıktan Kaçınma, Öznel İyi Oluş

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İLKOKULLARDA YABANCI DİL ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Salim Gönül, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Yeşilyurt, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin ilkokullardaki yabancı dil öğretimiyle ilgili görüşleri incelenmiştir. 2012-2013 eğitim-öğretim yılıyla birlikte ülkemizde ilkokuldaki öğrenim süresi dört yıl olarak düzenlenmiş ve yabancı dil eğitimi devlet okullarında ikinci sınıftan itibaren vermeye başlanmıştır. Araştırmada bu yeni dil öğretimi yaklaşımının çocukların yabancı dil öğretimi üzerindeki etkileri öğretmen görüşlerine dayalı olarak incelenmiştir.

Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak sınıf öğretmenlerinin konuyla ilgili görüşlerine başvurulmuş, bu görüşmelerden elde edilen veriler nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi yoluyla temel düzeyde çözümlenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı ayrıntılı ve derinlemesine veri toplama, katılımcıların bireysel algılarını, deneyimlerini ve yabancı dil öğretimine bakış açılarını doğrudan öğrenme, mevcut durumlarını anlama ve açıklama amacıyla kullanılmıştır. Öğretmenlere yöneltilen sorular, araştırmacı tarafından görüşme öncesinde hazırlanarak görüşme esnasında katılımcı öğretmenlere yöneltilmiştir. Görüşme sırasında katılımcı öğretmenlere kısmi esneklik gösterilerek soruları daha rahat cevaplamaları sağlanmıştır. Çalışmaya Tekirdağ ilinde görev yapan 15 sınıf öğretmeni katılmıştır.

Yapılan çalışmada on beş sınıf öğretmeninden on dördü ilkokullardaki yabancı dil öğretimine olumlu yaklaştıklarını beyan etmiştir. Katılımcıların on ikisi yabancı dil derslerine yabancı dil öğretmenlerinin girmelerini desteklediğini belirtmiştir. On bir öğretmen, öğrencilere yabancı dil öğretiminin büyük faydasının olduğunu, yabancı dil derslerinin diğer derslerle verimli bir ilişki içinde olduğunu düşünmektedir. Ayrıca çalışma kapsamında görüşülen öğretmenlerin dokuzu kendilerinin de öğrencilik dönemlerinde daha erken yaşta yabancı dil öğrenimi görmüş olmayı istediklerini belirtmiştir.

Yabancı bir dil bilmenin öneminin farkına varan birçok ülke, vatandaşlarına yabancı dili özellikle erken yaşlardan başlayarak öğretmek için eğitim programlarında yabancı dil derslerine yer vermektedir. Günümüz şartlarında çocukların yabancı dil öğrenmede daha başarılı olabilmeleri için erken yaşlarda çocukların yabancı dil eğitimine başlamaları gerektiği belirtilmektedir (Abacıoğlu, 2002). Çocuk için, ikinci bir dili ana dili gibi telaffuz etme yeterliliği konusunda yaşının hayati bir faktör olduğu; on iki yaşına kadar yabancı bir dili iyi bir şekilde öğrenememiş bir çocuğun ileride ne kadar çaba gösterse de ikinci dildeki bozukluklardan kurtulamayacağı ifade edilmektedir (Abacıoğlu, 2002). Erken yaşta yabancı dil öğreniminin, zihinsel ve ruhsal gelişim açısından önemli etkilerinin yanı sıra, çocukta temel sosyal becerilerin gelişimine de katkısı olmaktadır (Vilke, 1980). Araştırmadan elde edilen en önemli çıkarım sınıf öğretmenlerinin erken yaşta yabancı dil öğretimini desteklediklerini ifade etmeleridir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Öğretimi, Sınıf Öğretmeni, Öğretmen Görüşü

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI, YALNIZLIK VE YABANCILAŞMA DÜZEYLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE ARALARINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Baykal Biçer, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Enis Harun Başer, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Son zamanlarda internete kolay bir şekilde erişilebilmesi (akıllı telefonlar, bilgisayarlar, tabletler vb.) sonucu sosyal medya kullanımının özellikle genç nüfus arasında hızla yaygınlaştığı görülmektedir. Bu durum bireyler arası iletişimin sağlanmasında sosyal medya araçlarının yoğun bir şekilde kullanımını beraberinde getirmekte ve insanlar zamanlarının azımsanamayacak bir bölümünü dijital ekranlara ayırmaktadır. Bu durum ise insanları fiziksel dünyadan, gerçek sosyolojik ilişkilerden uzaklaştırmakta, insanlarda yalnızlaşma ve yabancılaşma duygusunun giderek yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Buna yönelik yapılan çeşitli araştırmalar da aşırı sosyal medya kullanımının güvensizlik, siber zorbalık, asosyallik, konsantre kaybı, yorgunluk ve stres (Chou ve Hsiao, 2000; Peker ve Eroğlu 2015; Ünal, 2015) gibi bazı olumsuzluklara yol açtığını göstermektedir. Bu bağlamda bu araştırmada, öğretmen adaylarının sosyal medya bağımlılığı, yalnızlık ve yabancılaşma düzeylerini etkileyen faktörler ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. İlişkisel tarama modeline göre tasarlanan bu araştırmada veriler, Tutgun-Ünal ve Deniz (2015) tarafından geliştirilen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği ($\alpha = .97$), Russell, Peplauve Ferguson (1978) tarafından geliştirilen Demir (1989) tarafından Türkçe'ye uyarlanan U.C.L.A. Yalnızlık Ölçeği ($\alpha = .96$) ve Dean (1961) tarafından geliştirilen Güğercin ve Aksay (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Yabancılaşma Ölçeği ($\alpha = .88$) ile elde edilecektir. Araştırmanın evrenini Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğretmen adayları (Türkçe öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, sınıf öğretmenliği, matematik öğretmenliği ve fen bilgisi öğretmenliği) oluşturmaktadır. Örneklem ise uygun örnekleme yöntemiyle evrenden ulaşılabilen öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan değişkenler ise cinsiyet, bölüm, sınıf, genel not ortalaması, aile ile birlikte yaşanan yerin niteliği, günlük ortalama sosyal medya kullanım sıklığı, sosyal medyayı kullanma amacı, sosyal medyanın ne zamandan beri kullanıldığı değişkenlerinden oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının sosyal medya bağımlılığı, yalnızlık ve yabancılaşma düzeylerini incelemek için betimsel analiz, her bir ölçek için ilgili değişkenlere göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek için varsayımlar karşılandığı takdirde bağımsız gruplar için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), sosyal medya bağımlılığı, yalnızlık ve yabancılaşma düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek içinse Pearson korelasyon Katsayısı kullanılacaktır. Varsayımların karşılanmadığı durumda ise non-parametrik testler kullanılacaktır. Ulaşılan sonuçlar ilgili literatürle ilişkilendirilerek tartışılacak ve öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya Bağımlılığı, Yabancılaşma, Yalnızlık

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

PSİKOLOJİK DANIŞMADA BİBLİYOTERAPİNİN ROLÜ: OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ DENEYİMLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR İNCELEME

Dünya Şen-Baz, İstanbul Üniversitesi

Okuma yoluyla sağaltım da denilen bibliyoterapi psikolojik danışmanlık alanında kullanılan tekniklerden biridir. Danışanın yaşadığı sorunların üstesinden gelebilmesi için yazılı metinlerin bir rehber eşliğinde okunması anlamına gelir. Bibliyoterapi yoluyla bireylerin kendilerini tanıması ve yaşamlarında karşılaştıkları problemlerin çözüm yollarına ilişkin farkındalık kazanması amaçlanmaktadır. Okullarda öğrencilere kazandırılmak istenen davranışların vurgulanması, psikolojik danışmaya sanatın dahil edilerek ilgi çekici hale getirilmesi ve öğrencilerin problem yaşadıkları konu ile ilgili yalnız olmadıkları, benzer zorlukları yaşayan başkalarının da olduğunu göstermesi bakımından bibliyoterapi, okul psikolojik danışmanları tarafından kullanabilecek bir tekniktir. Bu araştırmada okul psikolojik danışmanlarının okullarda bibliyoterapiye hangi durumlarda başvurdukları, psikolojik danışma sürecinde bu tekniği nasıl kullandıkları, bibliyoterapinin sağladığı avantajların ve karşılaşılan zorlukların neler olduğunun incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmada nitel araştırma türlerinden fenomenolojik yöntem kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden faydalanılmıştır. Araştırma kapsamında ortaokul ve ortaöğretim düzeyindeki devlet okullarında görev yapmakta olan 10 psikolojik danışmana ulaşılmıştır. Katılımcıların sekizi kadın, ikisi erkektir ve yaş ortalamaları yaklaşık olarak 27'dir. Bibliyoterapi tekniğinin okullarda yapılan psikolojik danışma uygulamalarında nasıl kullanıldığını, sağladığı avantajları ve uygulamada karşılaşılan zorlukları içeren 3 adet açık uçlu sorunun yer aldığı bir form oluşturulmuş ve katılımcılardan bu soruları yazılı olarak yanıtlamaları istenmiştir. Verilerin çözümlenmesi sonucunda 5 temaya ve 18 alt temaya ulaşılmıştır. Elde edilen temalar; bibliyoterapi yoluyla geliştirilmek istenen davranışlar, kullanımında izlenen süreçler, materyal seçiminde dikkat edilen hususlar, uygulamayı zorlaştıran etmenler ve bibliyoterapinin avantajlarıdır. Bibliyoterapinin uygulanması yoluyla okul psikolojik danışmanları öğrencilerin problem çözme becerisini geliştirmek ve kendini açmasını teşvik etmek amaçlamıştır. Ayrıca velilere uygun kitap tavsiyelerinde bulunmak yoluyla etkili ebeveynlik becerileri kazandırmayı hedeflemişlerdir. Katılımcılar bibliyoterapi sürecinde izlenen bazı adımlardan söz etmişlerdir. Bunlar; kitabın okunması, içeriğinin tartışılması, danışanın farkındalık kazanması ve davranışa dönüştürmedir. Materyal seçiminde ise kitabın içeriği ve danışanın özelliklerinin öneminden söz etmişlerdir. Bibliyoterapinin zaman tasarrufu ve sosyal destek gibi avantajlarına rağmen okul psikolojik danışmanları kendi özyeterlik algılarından, öğrenciden ya da okuldan kaynaklı nedenlerle uygulamada bazı zorluklarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Elde edilen bulgulardan hareketle okullarda yapılan psikolojik danışma uygulamalarında bibliyoterapi tekniğinin çoğunlukla öğrencilerin problemlerinin üstesinden gelebilmesi amacıyla kullanıldığı dikkati çekmiştir. Uygulamada karşılaşılan çeşitli zorluklara rağmen zaman tasarrufu sağlaması ve öğrenciye sosyal destek sunması bakımından faydalı bir teknik olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyoterapi, Psikolojik Danışma, Okul Psikolojik Danışmanı

DOĞA EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİLERİN FEN BİLGİSİNE YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ

Arş.Gör. Gülbin Özkan, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Doç. Dr. Ünsal Umdu Topsakal, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

İnsanoğlu uzun yıllardır beslenme, barınma, temizlik, kozmetik, sağlık gibi çeşitli alanlardaki dertlerine bitkilerden deva bulmaktadır. Bir yörede bulunan yıllardır insanlara deva olmuş faydalı bitkileri ve bu bitkilerin farklı kullanım alanları botaniğin bir alt bilim dalı olan etnobotaniğin konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışma, TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları projesi kapsamında yürütülmüştür. Projenin amacı, seçilen öğrencilerde etnobotanik kavramı çerçevesinde bitkilerin farklı kullanım alanları hakkında farkındalık kazandırmak ve farklı alanlarda bitkilerden faydalanırken dikkat edilmesi gerektiği fikrini aşılmasıdır. Böylece etkileşimli uygulamalarla öğrencilerde güvenli faydalı bitki kullanımı konusunda bilimsel bir bakış açısı kazandırmak hedeflenmiştir. Projenin örneğini İstanbul Bayrampaşa ilçesinde bulunan 5 farklı ortaokula devam eden 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Her okuldan sınırlı imkânlarla sahip 6 başarılı öğrenci okul yönetimi tarafından tespit edilmiştir. Örneklem olarak İstanbul'un seçilmesinin sebebi İstanbul'un beton yığını bir mega kent olarak tanınmasının aksine dünyada hatırı sayılır zengin bir bitki örtüsüne sahip olmasıdır. İstanbul'da yaklaşık 2500 bitki türü bulunmaktadır ve bu sayı Hollanda, İngiltere florasından fazladır. Proje süresince, Türkiye'nin ilk tıbbi bitkiler bahçesi olan Zeytinburnu Tıbbi Bitkiler Bahçesi ve Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesine geziler düzenlenmiştir. Bu geziler esnasında öğrencilerin bitkileri ortamlarında gözlemlerinin yanı sıra bitkilerin farklı kullanım alanlarını görebilecekleri çeşitli etkinliklere katılmışlardır. Ayrıca İSTE etnobotanik koleksiyon ve herbaryum koleksiyonları görülmüş ve öğrencilerde etnobotanik farkındalık kazandırılmıştır. Gezilere ek olarak laboratuvarında farklı deneyler yaptırılmıştır. Etkinliklerde bilgisayar destekli görsel eğitim ve oyun gibi öğrencilerin aktif katılımlarının sağlanacağı farklı yöntemler kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, "Fen Bilgisi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Tutum ölçeği uygulama yapılmadan önce öğrencilerin fen ve teknoloji dersine yönelik tutumlarını ölçmek, uygulama sonunda ise öğrencilerin fen ve teknoloji dersine yönelik tutumlarında herhangi bir değişiklik olup olmadığını anlamak amacıyla uygulanmıştır. Olumlu ve olumsuz yargılardan oluşan bu ölçek 5'li Likert tipindedir. Tutum Ölçeği her iki sınıfa ön test ve son test olarak uygulanmış, öğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik tutumlarında bir farklılık olup olmadığının değerlendirilmesi yapılmıştır. Verilerin analizinde T-testi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin uygulama sonrasında fen bilgisi dersine anlamlı düzeyde olumlu tutum geliştirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etnobotanik, Faydalı Bitkiler, Doğa Eğitimi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ÇEVİRİ EĞİTİMİNDE MESLEKİ ÇEVİRİ KAVRAMLARI EDİNİMİ

Osman Coşkun, Marmara Üniversitesi

Terminolojinin ilk anlamı, bir bilim, bir sanat, bir yazar veya bir toplumsal varlığa ait özel kelimeler kümesidir. Terim bilim TDK sözlüğü(Web sürümü); bilim dalları, sanat kolları ve çeşitli uzmanlık alanlarıyla ilgili kavramları tespit edip bunları adlandırmaya yarayan terimleri türetmeyi, terimlerle ilgili sorunları incelemeyi amaç edinmiş bir dil bilim dalı olarak tanımlar. Çeviribilim bağlamında terim bilim öğrenme öğretim sürecinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Özellikle mesleki alanda mütercim-tercüman/çevirmen yetiştiren alanlarda bu konuya daha işlevsel bir bakışla yaklaşmak gerekmektedir. Öğrenme öğretim sürecinde özel alan çevirileri bağlamında alanda kullanılan terimlere, kalıp ifade ve söylemlere hâkimiyet noktasında öğrencilerin sorunları olduğu gözlemlenmektedir. Öğrencilerin gelecekteki çalışma alanlarına yönelik ya da mesleki çerçevede ilgi duydukları konuları önceleyen uygulama alanı, bilim dalı veya mesleklerde daha istekli ve daha özveriyle çalışabilecekleri varsayılmıştır. Bu amaçla mesleki çeviri çalışmalarında öğrencilere ilgi duydukları alanlarda gerek sözlü sözlü gerek yazılı iletişim bağlamında kullanılan kavramları konu edilen bir terim bilim araştırması yaptırılmıştır. Yapılan araştırma ile mesleki çeviri alanında farklı kavramların edinimi yanında öğrencilere her zaman sözünü ettiğimiz bir alanda branşlaşma, bir konuya yoğunlaşmada bir adım daha atma amacı güdülmüştür. Çalışma 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılında Özel ve Kamu Kuruluşlarının Mesleki Çevirisi I dersini alan 18 öğrenci ile yapılmıştır. Öğrencilerin birbirlerinden farklı ilgi alanlarında çalışma yapmaları için kendilerince belirlenen alanlar not edilmiştir. Çalışmada Hacettepe Üniversitesi Terminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi(HÜTAM) tarafından sunulan 9 adımda terminoloji planından faydalanılmıştır. Bunlar; 1. Planla 2. Derlem oluştur 3. Konu ağacını belirle 4. Kavram listesini oluştur 5. Veri kategorilerini belirle 6. Terminoloji kayıtlarını oluştur, bilgileri gir 7. Son kontrolü yap ve onayla 8. Yayınla 9. İyileştir ve güncelle. Bu çalışma mesleki çeviri dersi çerçevesinde hazırlanan terim bilim araştırmaların sonuçlarını konu edinmektedir. Bu araştırmada öğrenciler 18 başlıkta terminoloji araştırması yapmışlardır. Araştırma sonucunda hazırladıkları veriler özgün terimce kitapçıkları haline getirilmiştir. Araştırmada öğrenciler tarafından seçilen konu içerikleri şunları ihtiva eder: Sağlık, tarım ve ormancılık, dışişleri, çevre ve şehircilik, sinema, idare hukuku, ekonomi ve sanayi, bankacılık, ulaştırma, parfümeri, dans, futbol, iç işleri/emniyet, hukuk, savunma, kozmetik, çevre ve enerji, kültür ve iletişim.

Anahtar Kelimeler: Çeviri Eğitimi, Terim Bilim, Mesleki Çeviri

FEN BİLİMLERİ DERSİNDE AKTİF ÖĞRENME ORTAMININ ÖĞRENCİNİN AKADEMİK BAŞARISINA OLAN ETKİSİ: GEZEĞENLER ÖRNEĞİ

Kevser Arslan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç.Dr. Aslı Görgülü Arı, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu araştırma, ilköğretim 6. sınıf Fen Bilimleri Dersi “Güneş Sistemi ve Tutulmalar” öğrenme alanında yer alan “Gezegenerler” konusunda aktif öğrenme ortamının oluşturulmasının öğrencinin akademik başarısına olan etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul’da bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. İstanbul ilinde yer alan bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan 6. sınıf öğrencilerinden 30 öğrenci deney grubuna, 30 öğrenci ise kontrol grubuna seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilerek oluşturulmuştur. Araştırmada nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Veri toplama aşamasında öğrencilere herhangi bir müdahalede bulunulmadan tek aşamada gerçekleştirilmiş yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular yardımıyla öğrencilerin yazılı cevapları alınmıştır. Uygulanan açık soru formunda öğrencilerin isimleri belirtilmemiştir. Toplamda 30 öğrenciden her bir öğrenci ise Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, ... Ö30 şeklinde araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Nitel yöntem olarak açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formundaki veriler içerik analiz türlerinden frekans analizi kullanılarak elde edilmiştir. Her soru ve yanıtları için tablolar oluşturulmuştur. Verilen cevaplar kod adı altında yazılarak farklı temalar altına yerleştirilmiştir. Her kod içinde ayrı frekans değerleri oluşturulmuştur ve ardından temalar halinde değerlendirilmiş frekans yüzde dağılımları hesaplanmıştır. Programın başında ön – test ve programın sonunda son-test amacıyla başarı testi kullanılmıştır. Deney grubunda, konunun anlatımı aktif katılım sağlayacak enteraktif etkinlikler, videolar ve üç boyutlu uzay programları kullanarak gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubunda ise soru-cevap ve doğrudan anlatım yapılarak geleneksel yöntemlerle ders işlenmiştir. Uygulama her iki grup için 2’şer hafta olmak üzere toplam 16 saat sürmüştür. Ön test ve son testlerden elde edilen puanlar değerlendirilerek deney ve kontrol grupları arasında fark olup olmadığı “t testi” ile ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen veriler aritmetik ortalama, standart sapma ve t-testi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda deney ve kontrol grubunda öğrenim gören öğrencilerin son test ortalama puanları karşılaştırıldığında; deney grubunda yer alan öğrencilerin son test puanlarında kontrol grubuna göre anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Elde edilen nitel veriler özetle; Fen Bilimleri Dersinde aktif katılımın sağlanmasının öğrenci başarısı üzerinde anlamlı düzeyde etkili olduğu ve öğrencilerin birçok açıdan olumlu bir öğrenme süreci geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aktif Öğrenme Ortamı, Fen Eğitimi, Akademik Başarı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİK OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Elif Bahadır, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu araştırma TÜBİTAK 4004 Doğa eğitimi ve Bilim okulları projesinde gerçekleştirilen “Yaşamdaki Matematiğin Farkındayım ” başlıklı proje kapsamında yürütülmüştür. Çalışma, matematiksel yazma aktivitesi üzerine kurgulanmıştır. Araştırma 8. Sınıf seviyesindeki 25 öğrenci ile yürütülmüş, müdahaleli eylem araştırması olarak tasarlanmış bir çalışmadır. Araştırmada öğrencilerin matematik okuryazarlıkları incelenmiştir. Bilgi biriktirmek, teknoloji üretmek, bilim yapmak zenginlik yaratan en önemli unsurlar haline gelmiştir. Bu hedeflerin geliştirilmesinde yaşam boyu öğrenme sloganı ile bilgi okuryazarlığı başta olmak üzere bazı becerilerin geliştirilmesinin gereği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda “okuryazarlık” kavramı birçok ülkenin eğitim sisteminde hedef, amaç ve programlarının oluşturulmasında etkin rol oynamıştır. Matematiksel okuryazarlığı ise dört işlem yapma dışında akıl yürütme,

sorgulama, araştırma yapabilme, problem çözme ve benzeri becerilerle bireyi matematikte güçlendirmek şeklinde tanımlanmaktadır. Matematik okuryazarlığının kişiye, matematiğin modern dünyadaki oynadığı rolünün farkında olmasını ve anlamasını, günlük yaşam ile ilişkili uygulamaları yapabilmesini, sayısal ve uzamsal düşünmede yorumlama, güven duygusunu, günlük hayat durumlarında eleştirel analiz ve problem çözmeyi sağladığı bilinmektedir. Bilişim çağına hazırlık ve matematik okuryazarlığı aynı kuldarda düşünülmektedir. Bu araştırmada, proje çalışmalarının yürütüldüğü ilk gün matematiksel yazma çalışmaları ile ilgili bir örnek çalışma sunularak öğrencilerin yaşamın içindeki matematiğe dair matematiksel bir yazma aktivitesi gerçekleştirmeleri istenmiş, yaşamın içindeki matematiği öğrencilere tanıtan 29 farklı etkinliğin olduğu proje uygulamasının sonunda öğrencilerden tekrar bir yazma çalışması yapmaları istenmiştir. Öğrenci çalışmaları içerik analizine tabii tutulmuş ve öğrencilerin matematiksel okuryazarlıkları çeşitli bileşenler açısından değerlendirilmiştir. Yazma aktivitelerinin öğrenci öğrenmeleri üzerine olumlu sonuçları olduğu görülmüştür. Matematiksel ifadelerin yanlış kullanımı ve kavram yanılgılarının tespit edilmesi hususunda yardımcı olduğu belirlenmiştir. Öğrenci yazılarında basit olay örgüleri ve dilin zayıf kullanımı tespit edilen bir diğer unsurdur. Matematiksel yazma aktiviteleri matematik iletişiminde matematik okuryazarlığının önemli bir parçası ve amacı olarak ifade edilebilir. Matematik okuryazarlığın her aşamasında zihinsel becerilerin gelişmesi önemli olup öğrenme-öğretme ortamı zenginleştirilerek ve bireyin yeterlikler edinmesine olanak sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Öğrencilerin dört işlemi yapma becerisi dışında; düşünme, akıl yürütme, sorgulama ve araştırma yapabilme, problem çözme gibi becerilerle desteklenmiş olması matematik okuryazarlığı oranını arttıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Matematik Okuryazarlığı, Matematik İletişimi, Kavram Yanılgıları

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİK VE MÜZİK ARASINDAKİ İLİŞKİYİ KEŞFETMELERİ

Doç. Dr. Elif Bahadır, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu araştırma TÜBİTAK 4004 Doğa eğitimi ve Bilim okulları “Yaşamdaki Matematiğin Farkındayım” başlıklı proje kapsamında yürütülmüştür. Araştırmada müzikteki matematik öğeleri tanıtılmıştır. Araştırma ortaokul 8. Sınıf seviyesinde olan 25 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmalar, matematik ve müzik alanları arasında bazı ilişkiler olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bunlar genellikle matematikle ilgili kavramların öğrenilmesi ve matematiksel düşünmenin, muhakemenin geliştirilmesi üzerine müziğin etkisini konu almaktadır. Müziğin mantığa ve hesaplama dayalı olan yapısı, bilim ve teknoloji ile birlikteliğini kaçınılmaz kılarak günümüzde özellikle bilgisayar teknolojisinin müziğin üretiminden analizine kadar çok çeşitli işlemlerinde kullanılabilmesini sağlamaktadır. Pek çok düşünür ve pek çok matematikçi müzikle ilgili çalışmalar yapmışlardır. Tarih boyunca müzik, değişik matematiksel yaklaşımlarla ifade edilmeye çalışılmıştır. Müzik, zeka ve öğrenme arasındaki ilişkinin var olduğu konusunda bulgulara ulaşan araştırmalar giderek müziğin, çocuğun beyin gelişimine olan olumlu katkıları olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmalar, müzik eğitiminin beyin aktivitelerini geliştirdiğini, müzik eğitiminin matematik performansı ve bilişsel aktiviteler üzerine olumlu etkisi olduğunu savunmaktadır. Araştırmada müziğin en temel ögesinden en karmaşık ögesine kadar, çeşitli matematiksel yapılar içermekte olduğu öğrencilere aktarılmıştır. Müzikte sesin yapısından diziler, melodi, ritim, armoni gibi konulara uzanan müzik öğeleriyle matematiğin ilişkisi öğrencilere tanıtılarak, perde, tını, aralıklar, Pisagor koması, eşit düzenli sistem gibi kavramların matematiksel açıklamaları, ayrıca tematik dönüşümler ve armonik uzaklık hesaplamaları ile ilgili çalışmalardan bahsedilmiştir. Matematik ve müzik arasındaki bağlantı sayesinde kesirler konusunun etkinlik tabanlı uygulaması üzerine kurgulanmıştır. Araştırmacılar tarafından notalarla ilgili çalışma yapıları dağıtılmış, notaların değerleri olduğundan bahsedilmiş, vuruşlar anlatılmış, notaların kesir değerleri görsellerle belirtilmiştir. Bir müzik aleti ile vuruşlar öğrencilere dinletilerek müzik oluşturulurken bu değerlere ihtiyaç olduğu yoksa istenilen melodinin çıkmayacağı anlatılarak müzik ve matematik arasındaki ilişkiden bahsedilmiş ve notaların kesir değerleri ile ilgili çalışma kağıdı dağıtılarak melodiyi kendilerinin tamamlamaları istenmiştir. Çalışma sonunda öğrencilerin çalışma kağıtları ve etkinlikle ilgili görüşlerinin alındığı formlar içerik analizine tabii tutulmuştur. Çalışma bulgularında matematik ve diğer disiplinlerin arasında öğrencilerin ilişki kurmakta zorlandıkları, kesirlerle işlemler konusunda eksiklerinin olduğu ve müziğin matematiği hakkında öğrencilerin basit nitelikli çalışmalar sergiledikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin matematiksel düşünme kabiliyetleri ve sanata yatkınlıklarının gelişmesi ve dahası yaşamın her alanında rol oynayan matematiği ve sanatı fark edebilmeleri onları bilimsel bakış açısıyla dünyaya bakabilen daha donanımlı bireyler haline getirecektir.

Anahtar Kelimeler: Matematik Eğitimi, Müzik, Kesirler

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

GÜNCEL ORTAOKUL MÜZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANABİLİRLİĞİ BAĞLAMINDA “GÜNCEL MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI” NIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Esra Dalkıran, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Prof. Dr. H. Seval Köse, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Eğitim öğretim sürecinin çok değişkenli ve karmaşık yapısı nedeniyle, öğretmenlerin gelişim alanlarının belirlenmesi, eğitim öğretimin beklenen düzeyde gerçekleşmesi bakımından önemlidir. Bu değişkenler arasında öğretim programları, okulun fiziksel koşulları, öğrencilerin bireysel özellikleri ve öğretmenlerin farklı niteliklere sahip olmaları sayılabilir. Öğretmenlerin sahip olmaları gereken niteliklerin tümü bir bütün olarak öğretmen yeterliklerini oluşturmaktadır.

Bilindiği üzere Milli Eğitim Bakanlığı Müzik Dersi Öğretim Programları 2017-2018 eğitim öğretim yılındaki pilot uygulamasından sonra 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren güncellenmiş şekliyle uygulanmaya başlanmış, böylelikle ilkökul ve ortaokul müzik derslerinin uygulanmasında yeni bir sürece geçilmiştir. Güncel programda; Müzik Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları ile Müzik Dersi Öğretim Programında Alana Özgü Beceriler konularının, incelenmeye değer nitelikte olduğu görülmektedir. Müzik dersi programları üzerinde yürütülen bu çalışmaya paralel olarak Yüksek Öğretim Kurulu komisyonlarınca Müzik Öğretmenliği Lisans Programı üzerinde de benzeri bir çalışma yürütüldüğü bilinmektedir. Bu çalışmanın, güncellenerek 2018-2019 eğitim öğretim yılında yürürlüğe konulan Milli Eğitim Bakanlığı Müzik Dersi Öğretim Programlarının gerçekleşmesine yönelik bir gerekliliğe oturmuş olduğu düşünülmektedir. YÖK komisyonlarınca yürütülen Müzik Öğretmenliği Lisans Programı üzerindeki çalışmalar da tamamlanarak, önce 1. Sınıflardan başlatılmak üzere kademeli olarak 2018-2019 akademik yılından itibaren güncel programın uygulanmasına geçilmiştir. Diğer yandan, öğretim programlarının beklenen düzeyde uygulanabilmesi öncelikli olarak, Öğretmen Yeterliklerinin gerçekleşmesine dayalıdır. MEB tarafından öğretmen yeterlikleri “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” ve “Özel Alan Yeterlikleri” başlıkları altında sınıflandırılmıştır.

Bu çalışma, güncellenen müzik öğretmenliği lisans programını; Bu program yoluyla yetiştirilecek öğretmenlerin “müzik öğretmeni yeterliklerini” kazanmalarına olası etkileri bağlamında inceleyerek güncel ortaokul müzik dersi öğretim programının uygulanabilirliğine ilişkin bir değerlendirme yapmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, Güncellenerek uygulanmaya başlanılan Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programı ve Müzik Öğretmenliği Lisans Programı ile Müzik Öğretmeni Yeterlikleri; Müzik Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları ile Müzik Dersi Öğretim Programında Alana Özgü Beceriler bakımından incelenmektedir. Araştırma durum tespitine yönelik betimsel bir çalışmadır. Öğretim programları ve Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen yeterlikleri, farklı değişkenler bağlamında analiz edilmiştir. Araştırma yoluyla, programın uygulayıcısı kişi ve kurumlara güncel programlar ve müzik öğretmeni yeterlikleri bağlamında bilimsel sonuçlarla geribildirimde bulunulması hedeflenmesi bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Dersi, Ortaokul, Öğretim Programı, Müzik Öğretmeni Yeterlikleri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS ÖĞRETİM PROGRAMININ ORTAÖĞRETİM MÜZİK DERSİ KAZANIMLARI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Özdemir, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*
Prof. Gökay Yıldız, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*

Örgün eğitim kurumlarında eğitim öğretim faaliyetleri bir çok değişkeni bünyesinde toplamaktadır. Öğrencilerin demografik yapıları, fiziksel koşullar, öğretmen niteliği ve öğretim programları gibi eğitim öğretim sürecini doğrudan etkileyen bu değişken unsurlar yeni bilgiler ve imkanlar dahilinde düzenli olarak güncellenmektedir. Bahsedilen unsurlardan öğretim programlarının güncellenmesi ve çeşitli yönlerden sınanması modern bir eğitim sisteminin temellerinin atılması için önem arz etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı mevcut öğretim programını güncelleyerek 2017-2018 eğitim öğretim yılında pilot uygulamasını yapmış ve 2018-2019 eğitim öğretim yılından başlamak üzere kendisine bağlı tüm uygulamaya başlamıştır. Bu şekilde Milli Eğitim Bakanlığının güncellediği öğretim programını uygulayacak olan öğretmen yetiştirme programlarının da belirlenen kazanımlar doğrultusunda güncellenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Müzik Öğretmeni yetiştirme sürecine bakıldığında ise Cumhuriyetin ilanından hemen sonra 1924'te Musiki Muallim Mektebi çatısı altında başladığı ve günümüze kadar kesintisiz olarak devam ettiği görülmektedir. Bu süreç içinde Müzik Öğretmenliği Eğitimi veren kurumların sayısı artmış, kurumsal yapıları çeşitli değişikliklere uğramış ve 1998 yılına kadar her kurum özgün ve özerk öğretim programları uygulamıştır. Fakat her kurum tarafından farklı öğretim programının uygulanması, yetiştirilen öğretmenlerin yeterlikleri bakımından büyük farklılıklar ortaya çıkarmıştır. Bu farklılıkların ortadan kaldırılarak öğretmen yeterliklerinde bir standardizasyonun sağlanabilmesi için öğretmen yetiştiren eğitim Fakülteleri 1998 yılında Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) bünyesinde merkezi eğitim sistemine dahil edilerek, öğretim programlarında standardizasyon sağlanmıştır.

Daha sonra 2007 ve 2018 yıllarında Eğitim Fakülteleri Lisans Öğretim Programları yine YÖK tarafından güncellenmiştir. Bu kapsamda 2018 yılında uygulanmaya başlayan Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programında daha önce uygulanan programlara göre köklü değişiklikler yapılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programını, Orta Öğretim Müzik Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlar bakımından değerlendirerek daha sonra yapılacak olan program güncelleme çalışmalarına zemin oluşturmak olarak belirlenmiştir. Araştırma durum tespitine yönelik betimsel bir çalışmadır. Araştırma kapsamında Orta Öğretim Müzik Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlar öğrenme alanlarına göre gruplanarak, Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programında yer alan derslerin içerikleriyle uyumlulukları analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Müzik Öğretmenliği, Lisans Öğretim Programı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

MÜZİK EĞİTİMİ LİSANSÜSTÜ PROGRAMLARINDAKİ DERSLERİN AKADEMİSYEN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA SINIFLANDIRILMASI

Prof. Dr. Zeki Nacakçı, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Prof. Dr. Turan Sağer, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Esra Dalkıran, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Ülkemizde günümüz itibariyle müzik eğitimi alanındaki lisansüstü programlar, üniversitelerin farklı enstitüleri tarafından 10 doktora ve 17 yüksek lisans programı olarak yürütülmektedir. Bu programlar kendi içerisinde de AKTS, Kredi, benzer içeriklerde farklı ders isimleri, zorunlu veya seçmeli ders gibi unsurlar bakımından çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik yüksek lisans programlarında 137 farklı ders, doktora programlarında ise 82 farklı ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Şüphesiz ki tüm bu programlar, eğitim alanında lisansüstü çalışma, araştırma ve projeler yürüten, alandaki yeni yaklaşımları ve yönelimleri yansıtan, eğitim sisteminin gereksinim duyduğu akademisyenler yetiştirmeyi ilke edinmiştir. Ancak yine de bu programların misyonlarının lisansüstü alanda müzik eğitime katkı sağlamak olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Araştırmada, müzik eğitimi bilim dallarında yürütülen derslere ilişkin yapılan ön incelemede, bir öğrencinin müzik eğitimi lisansüstü programının amacının dışında mezun olabileme olasılığının olduğu görülmüştür. Örneğin, tüm üniversitelerde akademik kadronun uzmanlık alanları ve yeterlikleri doğrultusunda ders çeşitliliğinin oldukça geniş olarak, farklı alanların uzmanlık sahasına giren ders sayısının eğitim derslerinden daha fazla olduğu, özellikle derslerin hepsinin seçmeli olduğu programlarda bir öğrencinin müzik eğitime yönelik hiçbir ders almadan programdan mezun olabileceği, bazı yüksek lisans programlarında müzik eğitimi derslerinden çok performans derslerine ağırlık verildiği görülmüştür. Bu ve benzeri örneklerden hareketle bu çalışmanın amacı; ülkemizde lisansüstü müzik eğitimi programlarında yürütülmekte olan dersleri, akademisyen görüşleri doğrultusunda sınıflandırarak müzik eğitimindeki lisansüstü eğitim sürecine bütünleşik bir yapı kazandırmaktır. Araştırma, betimsel nitelikte olup, verilerin toplanılmasında Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında görev yapan veya daha önce yapmış olan öğretim üyelerinin görüşlerinden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenerek araştırmada hedeflenen bulgulara ulaşılmıştır.

Araştırmada, elde edilen bulgular doğrultusunda, müzik eğitimi alanında lisansüstü programlarda yürütülmekte olan derslerin; isim, içerik ve hedeflediği kazanımlar bakımından sınıflandırılması yapılarak, müzik eğitiminde lisansüstü alanda bütünleşik program yürütülmesini sağlayacak bir model önerisinde bulunulmuştur. Çalışma sonucunda, önerilen modelde öğrencilerin, akademisyenlerin görüşleri doğrultusunda oluşturulacak sınıflama modelindeki her bir alandaki seçmeli ders havuzundan en az bir ders alarak mezun olmaları, müzik eğitimi alanındaki lisansüstü derslerin, eğitim ile ilişkisinin daha güçlü olması, alandaki yeni yaklaşımları, yönelimleri yansıtan derslerin sayısının artırılması, gerekliliğine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lisansüstü, Müzik Eğitimi, Program, Sınıflama

KÜÇÜK MEHMED SAİD PAŞA'NIN (1880-1908) HATIRATI VE EĞİTİM MESELESİNE BAKIŞI

Prof. Dr. Mustafa Gündüz, Yıldız Teknik Üniversitesi

Küçük Mehmed Said Paşa (1833-1914) Sultan II. Abdülhamid'in hususi danışmanlarından ve onun döneminde yedi defa Sadrazamlık (Başbakan) makamına getirdiği bürokratlardandır. Said Paşa Tanzimat döneminde Bab-ı Ali'de yetişmiş, edebi, sosyal, kültürel, hukuki ve diplomatik alanlarda kendini iyi yetiştirmiş bir Osmanlı bürokrat-aydınıdır. II. Abdülhamid her ne zaman devlet işlerinde görüşüne başvuracağı birilerini arasa öncelikle Said Paşa'ya müracaat etmiştir.

Said Paşa II. Meşrutiyet'in ilk senelerinde de önemli devlet görevlerine getirilmiş (bu dönemde de iki defa sadrazamlığa getirilmiştir) ve ömrünün son anına kadar devlete hizmet etmiştir. Oldukça heyecanlı ve iniş çıkışlarla dolu siyasi hayatında yaşadıklarını ömrünün sonuna doğru kaleme almıştır. Üç ciltten oluşan Hatıratı II. Abdülhamid ve II. Meşrutiyet'in ilk senelerinin hemen her türlü sosyal, siyasi ve kültürel hadiseleri hakkında geniş bilgiler verir. Büyük çoğunluğu resmi evrak tedvininden oluşan Hatıratın eğitim, sağlık, hukuk özellikle de ekonomik meselelerin nasıl ele alındığına dair geniş bilgiler vermesi Cumhuriyet öncesi dönemin daha iyi anlaşılması bakımından hayli önemlidir. Bir çok araştırmacıya göre II. Abdülhamid dönemi eğitim reformlarının ardında bulunan, onları planlayan ve uygulamaya koyan irade Said Paşa'dır. Bu güne kadar Said Paşa'nın anıları ve eğitim görüşleri üzerine geniş ölçekli bir araştırma yapılmamıştır.

Bu bildiride öncelikle Küçük Mehmed Said Paşa'nın hâtıratına ve eğitim kültür ve siyaset bağlamında önemine değinilecektir. Ardından ise, Küçük Mehmed Said Paşa'nın eğitim konularına nasıl baktığına, Sultan Abdülhamid'e ne tür öneriler getirdiğine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Tarihi, II. Abdülhamid Dönemi, Küçük Mehmed Said Paşa, Eğitim, Politika

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

BAHÇECİK ERMENİ KIZ OKULU'NDAN ÜSKÜDAR AMERİKAN KIZ LİSESİ'NE BİR MİSYONER EĞİTİM KURUMUNUN HİKÂYESİ (1873-1939)

Doç. Dr. Ercan Karakoç, Yıldız Teknik Üniversitesi
Senem Civgin, Yıldız Teknik Üniversitesi

Misyon, genel tanımıyla inancı Hristiyan olmayan ülke veya bölgelerdeki insanları Hristiyanlaştırma amacı güden dernek veya kuruluş olarak tanımlanır. Misyoner de bu yerlerde çalışan, görevli kişi anlamına gelir. Yaklaşık iki bin yıllık bir tarihi olan misyonerler, dini referanslardan hareketle başlattıkları faaliyetlerini aralıksız sürdürmüşlerdir. Yöntemlerini günün şartlarına göre güncelleyerek, esnek bir tutum içinde olmuşlar; dünyanın değişik bölgelerinde kendilerine yaşam alanları ve faaliyet sahaları kurmuşlardır. Misyonerlerin, yoğun bir şekilde odaklandıkları yerlerden biri de hem coğrafi konumu hem de çalışma sahası bakımından oldukça önemli gördükleri Osmanlı coğrafyası olmuştur. Misyonerlerin Osmanlı topraklarında faaliyet gösteren en etkin teşkilatları ise Protestanlık çatısı altında Amerika'da, 27 Haziran 1810'da kurulan American Missions Board of Commissioners for Foreign idi. Amerikan Board misyonerleri ilk kez 1820 yılında Osmanlı topraklarına ayak basmışlardı. Burada bir biri ardına istasyonlar kuran misyonerler, yoğun Ermeni nüfusu nedeniyle, İzmit Bahçecik'e de ilgi göstermişlerdi. Etkili çalışmaları neticesinde, yöredeki pek çok Ermeni, zamanla Protestanlığı benimsemiştir. Bahçecik ve civarındaki Protestan sayısındaki artış ise beraberinde kurumsallaşmayı getirmiştir. Nitekim Bahçecik Ermeni Kız Okulu'nun burada 1873'de başlayan tarihi serüveni, okulun Adapazarı, İzmit ve bilahare İstanbul'a taşınmasıyla devam etmiş, nihayet okul günümüzün köklü eğitim kurumlarından olan Üsküdar Amerikan Lisesi'ne dönüşmüştür. Okulun kuruluş yeri tercihlerine bakıldığında özellikle Ermenilerin yoğun oldukları bölgelerin tercih edildiği göze çarpmaktadır. Okuldaki müfredat incelendiğinde ise çağdaş bir eğitim-öğretim faaliyetinin izlendiği görülmektedir. Bu minvalde modern derslerin yanı sıra kızlara kendilerini geliştirebilecekleri dikiş, nakış, ev ekonomisi ve el sanatları gibi uygulamalı dersler de verilmiştir. Okulun işleyişi ele alındığında zaman içinde yerel halkın söz konusu eğitim kurumuna yakın destekte bulunduğu, misyonerlerle birlikte mütevelli heyetleri oluşturdukları ve okulun finansını da sağladıkları şayanı dikkattir. Keza bu kurumdan mezun olanların bilahare okul bünyesinde istihdam edildikleri gözlenmektedir. Nihayet okulu himaye eden Amerikalıların farklı konjonktür ve zamanlarda, dönemin şartlarına hızla uyum sağladıkları da fark edilmektedir. Bu bildiride Üsküdar Amerikan Kız Lisesi'nin II. Dünya Savaşı öncesine kadarki tarihine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Misyonerlik, Amerikan Board, Eğitim, Bahçecik, Adapazarı, İstanbul, Üsküdar Amerikan Kız Lisesi

EGOİZM VE TEİZM İLİŞKİSİ

Cemre Demirel, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Çaksu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Çalışmamızda her ahlaki eylemin içerisinde bencillik barındırdığını, salt diğerkamılığın (altruizm) var olamayacağını, dolayısıyla Kant gibi filozofların iddia ettiği üzere “içerisinde karşılık beklentisi bulunmayan eylemlerin iyi ve erdemli olduğu” önermesinin geçersiz olduğunu savunuyoruz. Zira karşılık veya çıkar beklentisi olmayan bir eylem, ahlaklı olmaktan ziyade imkânsızdır. Bu durumun iyice anlaşılabilmesi için öncelikle ahlaki egoizm, rasyonel egoizm ve psikolojik egoizm gibi egoizmin çeşitli yorumları tanıtılacaktır. Ardından İslam, Hristiyanlık, Yahudilik ve Hinduizm gibi dinlerdeki ödül-ceza mekanizmasının (cennet-cehennem veya daha iyi ya da daha kötü bir sonraki hayat) ahlaki egoizm ile uyumuna dikkat çekilecektir. Bu dinlerin inananları, kişisel çıkarlarını maksimize etmek için, yani daha iyi bir ebedi hayata kavuşmak için ahlaklı davranabilirler. Savunduğumuz nokta; bu tutumun oldukça rasyonel olduğudur. Buna karşılık olarak herhangi bir dine inanmayan birisi de ahlaklı davranışlarının karşılık beklentisi barındırmadığını iddia edebilir. Savunduğumuz nokta; bu tutumun gerçek dışı olduğudur.

Bir eylemin karşılığının olması, yani o eylemin bir çeşit ödül ve ceza mekanizması içermesi, o eylem için sadece motivasyon teşkil etmekle sınırlı kalmaz, ayrıca o eylemi anlamlı kılar. Ödülün ve cezanın bulunmadığı bir eylem iyi ya da erdemli değil, anlamsızdır. Bu sebeple teizm ahlakının ödüle ve cezaya dayanması, yani bir ticaret olması, onu daha da rasyonel hale getirir.

Çalışmamızda savunduğumuz argümanı şu şekilde formüle ediyoruz:

- 1- Ödüle ulaşma ya da cezadan kaçma ya da her ikisinin birden beklentisinin bulunmadığı bir ahlaki eylem yoktur.
- 2- Tüm ahlaki eylemler kişisel çıkar amaçlıdır.
- 3- Teist-olmayan birinin ahlaklı eylemlerinden elde ettiği fayda yalnızca dünyadaki ömrü için geçerliyken, teist birinin ahlaklı eylemlerinden elde ettiği fayda bu dünya için de olabildiği gibi bununla beraber kendisine Tanrı tarafından vadedilen ebedi hayatı için geçerlidir.
- 4- Teist-olmayan birinin ahlaklı eyleminin sonucunda ödül görememesi ya da cezalandırılması ve dolayısıyla zarara girmesi mümkünken, teist birinin ahlaklı eyleminin sonucunda ödül görememesi ya da cezalandırılması ebedi hayatı düşünüldüğünde onun kişisel çıkar maksimizasyonuna engel olmaz.
- 5- Teist birinin ebedi hayatı için ahlaklı davranması, teist olmayan birinin sonlu hayatı için ahlaklı davranmasından daha rasyondur.

Anahtar Kelimeler: Ahlak, Egoizm, Teizm

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KİLİSE OTORİTESİNDEN KOPUŞUN TEZAHÜRÜ OLARAK SİYASAL EGEMENLİK NOSYONUNUN DOĞUŞU

Dr. Öğr. Üyesi M. Ahmet Tüzen, Gümüşhane Üniversitesi

Ortaçağa ait sosyal ve siyasal ilişkilerin teolojik kabuller çerçevesinde dizayn edilmesi, insanın tanrısal bir planın edilgin figürü olarak tasavvur edilmesine neden olmuştur. Söz konusu bu anlayış, sosyal ve siyasal ilişkilerin insani ve yapay oluşumlar olarak değerlendirilmesine kadar geçerli olmuştur. Bu değişimse ancak Tanrı'nın dünyevi hayattan dışlanmasına yol açan radikal bir kopuşla mümkün olmuştur. Bu anlayışın öncülerinden olan Machiavelli, Tanrı merkezli toplum kavramının parçalanmasına katkıda bulunmuştur. Yeni sosyal yapıyı dünyevi güç ilişkileri bağlamında iktidar kavramını devreye sokarak ele alan Machiavelli, tarihsiz bir kutsal kitapla temellenen Tanrı-kul ilişkisinin yerine, dünyevi yeni bir yapıda hükümdar-yönetilen ilişkisini geçirmiştir. İktidar, dünyevi bir eylem süreci ve güç kullanımı olarak kiliseyi, dünyevi alanın dışına itmiştir. Siyasi iktidarı dünyevi sınırları içerisinde ele alan bu yaklaşım, Ortaçağ Hristiyan düşüncesiyle modern siyasi-hukuki kavramsallaşmanın oluşturacağı düşünsel kesintiye belirtir.

Machiavelli'den sonra iktidarı dünyevileştirme amacı taşıyan Bodin iktidarı, laikleştirip ona hukuki zemin oluşturarak kendinden önceki düşünürlerden farklı olarak modern devlet zeminini oluşturan "egemenlik" kavramını geliştirmiştir. Bodin, egemenliği, "bir devlette, yurttaşlar ve uyruklar üstündeki en yüksek, mutlak ve en sürekli güç" olarak tanımlar. Siyasi iktidarı, tanrısalıktan uzaklaştırma girişimini hükümdarın kendi varlığına tabi kılarak aşmaya çalışan Machiavelli'nin yaklaşımı, Bodin tarafından zamandışı ve süreklilik içeren "egemenlik" kavramıyla devletin dışsal meşruiyeti içsel bir kaynağa bağlanarak soyut bir niteliğe büründürülmüştür. Bu bağlamda Bodin, devleti egemenlik kavramıyla tanımlayarak, siyasi iktidarın kullanımını bu kavrama bağımlı hale getirmeyi amaçlamıştır. Başka bir ifadeyle Bodin'in, Machiavelli'nin hükümdarın şahsında topladığı erki devamlı hale getirip; kurumsal düzleme taşımak istediği anlaşılmaktadır. Bu şekilde din gibi herhangi bir dışsal meşruiyet kaynağından kurtarılan devletin, egemen olması amaçlanmış ve vasıflarının iktidar olan kişinin taleplerine göre dönüşmesinin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda egemen ile yöneticiyi ayıran Bodin'e göre iktidar, egemen gücün bizatihi kendisi olmayıp, buna vekalet eden geçici bir bekçi gibidir. Bu bildiride, Tanrısal iktidar düşüncesinin sekülerleştirilmesinde ve modern devlet anlayışının doğuşunda egemenlik kavramının oynadığı rol tartışılacaktır. Bu çerçevede Ortaçağ düşüncesinde teolojik bir zeminde anlaşılan iktidarın, siyasal egemenlik nosyonu sayesinde soyutlaşması ve yöneticinin şahsına bağlanan iktidarın kurumsallaşması süreci değerlendirilecektir. Ayrıca Hobbes'a kadar tutarlı bir egemenlik tasavvuru görülmesi de Bodin ve Grotius'un siyasal egemenlik kavramının ortaya çıkışındaki etkileri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Egemenlik, Bodin, Grotius, İktidar, Modern Devlet

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

THE BIRTH OF THE NATIONAL RENAISSANCE IN MODERN ALBANIAN POLITICAL DISCOURSE

Muhamet Kola, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Doç.Dr. Ali Çaksu, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

The 19th century marked for the Albanian people, as for other Balkan peoples, a new era, that of the Renaissance. It has entered the modern history of the Balkan countries as the century of national movements and revolutions that followed each other and led to the liberation of the majority of the people of this peninsula from the rule of the Ottoman Empire and the formation of independent states. This study aims to analyze the nationalist movements of the 19th century in Albania that made possible the existence of the Albanian state. The method used in this study is the philosophical examination of the political ways that Albanian intelligence used to create an Albanian state. Also part of this study will be the Orientalist discourse of Renaissance intellectuals, civil religion, and the deconstruction of the myths that have raised these intellectuals to build a national consciousness that served the formation of the state. The difficulties of this development of Albania, dictated by the difficult and complicated conditions of the Ottomans, did not prevent Albanian intelligentsia to create the premise that led to the consolidation of Albania as a nation, following the further rise of national consciousness and the development of the national movement. The Albanian Renaissance constitutes a comprehensive national movement with a new ideological, political, cultural, socio-economic and organizational content. It aimed to solve the tasks of the national revolution, to free the country from the Ottoman rulers, to unite the Albanian lands in a single independent state, to pave the way for Albania's economic and social development, political and cultural progress. These ideas, widespread in intellectual circles inside and outside the country through the books and press, were also handed down to the minds of ordinary people, helped to form an Albanian nation of common national conscience that embodied the will of the whole nation.

Anahtar Kelimeler: Albanian Renaissance, Civil Religion, National Conscience, Orientalist Discourse

*V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018*

THE PHILOSOPHICAL ROOTS OF INTUITIONISTIC LOGIC

Hanife Bilgili

Although they are both branches of the same field –namely logic-, intuitionistic logic and classical logic do not always agree upon every rule of inference employed in logical argumentation. This difference in attitude primarily stems from their contrasting approaches to certain notions, of which existence appears as the most essential one. Regarding their conception of existence, intuitionism is an approach which can be specified under the topic of constructivism. For this reason existence or construction of an entity and its properties are substantial for the supporters of this view. Intuitionists see logic and mathematics as a way to realize more complex mental constructions.

On the other hand, their discussion about mathematical reality does not depend on the existence of the mathematical objects. They both agree that number 3 exists. Although their conceptions of infinity are not the same, they both agree that infinite totalities exist as well. Their difference of opinion on existence does not rely on their understandings of the mathematical entities per se, whether they are abstract or whether they are mental constructions.

However, existence is not the only issue they differ from one another. Intuitionists' rejecting these philosophical notions of classical logic gives rise to their rejection of certain inference rules. As a result, some inference rules of classical logic are not accepted in intuitionistic logic, meaning there are tautologies of classical logic which cannot be proved within the system of intuitionistic logic. These tautologies include the Law of Excluded Middle, Double Negation Elimination, and Pierce's Law. Although they do not appear as asserting the same rule, adding even one of these three laws of classical logic into the system of intuitionistic logic would render it the same as classical logic. Besides these tautologies, intuitionists consider quantifiers as posing another problem. Hereunder, negating a universal claim leads to an existential quantifier, which in fact cannot claim an existence according to them.

This study aims at presenting and discussing these differences between intuitionistic logic and classical logic and revealing not only logical but also the philosophical foundations behind the stance intuitionists take.

Anahtar Kelimeler: Logic, Intuitionistic Logic, Double Negation, Constructivism, Law of Excluded Middle

BİR DÜNYA FİLOZOFU İBN SÎNÂ'NIN MİSTİSİZMLE İLİŞKİSİ

Sedat Sargın, Marmara Üniversitesi

Ortaçağ felsefe tarihi incelendiğinde İbn Sînâ'nın çok yönlü bir filozof olduğu, düşünceleri ve ortaya koymuş olduğu eserlerle Doğu'da ve Batı'da büyük etkiler yarattığı ve kendisinden sonra gelen birçok araştırmacı tarafından araştırmalara konu edildiği bilinmektedir. Araştırmacılar onun sadece eserlerini ve düşüncelerini değil hayatını da incelemişler, bu doğrultuda onun mistisizm ile ilişkisini de ele almışlardır. Bununla birlikte konu tek bir çalışmaya indirgenebilecek kadar kolay ve anlaşılır olmamıştır. Özellikle araştırmalar sadece filozofun mistik tecrübeye sahip olup olmaması ile sınırlı kalmamış, bu tecrübeyle ilişkisinin boyutlarına kaymıştır. Konu hakkındaki argümanların sahip olduğu çeşitli vasıflar sebebiyle de kesin bir sonuca ulaşamamış ve felsefe tarihçileri arasında da tam bir mutabakat sağlanamamıştır. Araştırmacıların bir kısmı filozofun kitaplarında yer alan bazı pasajlara atıfta bulunarak İbn Sînâ'nın mistik tecrübeye sahip olduğunu ifade ederken aksi yönde düşünen araştırmacılar, onun mistik çevreler tarafından pek kabul görmemesi ve bir felsefecinin bu tecrübeye sahip olamayacağı aksi takdirde yaptığı felsefenin doğası gereği kendisiyle çelişeceği tezinden hareketle bu iddiayı reddetmişlerdir. Elbette mistik tecrübeyle ilişkisi olan bir filozof ile bu tecrübeyle yakından uzaktan alakası olmayan bir filozofun düşünceleri ve eserleri aynı mecrada ve aynı ölçülerde değerlendirilemez. Bu yüzden, bu konuda kesin yargıya ulaşmamıza engel olan bu muhalif argümanların varlığı, İbn Sînâ'nın vefatından sonra kendisi ve çalışmaları hakkında yapılan bütün araştırmaların ve değerlendirmelerin yanlış bir şekilde sonuçlanmasını da engellemiştir.

Kanaatimize göre İbn Sînâ'nın Mistik tecrübeyle ilişkisinin sınırlarını belirlemek medeniyetin doğru anlaşılmasında da önemli bir adım olacaktır. Özellikle nakli ilimlerin yanında felsefe ve mistik düşünce dünyası İslam medeniyetini ayakta tutan en önemli unsurlar olmuşlar ve medeniyetin gidişatına yön vermişlerdir. Bu noktada, filozof üzerinden yürüttüğümüz bu çalışma, medeniyetinin oluşumunu ve bu oluşumda rol oynayan unsurların ilişkisini anlamlandırma da büyük önem arz etmektedir.

Bu tebliğde gerek İbn Sînâ'nın yaşadığı çevre ve dönemde var olan mistik akımlar gerekse İbn Sînâ'nın doğumundan ölümüne dek inişli- çıkışlı hayat tecrübesi ele alınarak onun mistik tecrübeyle ilişkisi olup olmadığı, ilişkisi olduğu takdirde bu ilişkinin hangi boyutlarda olduğu çeşitli argümanlar ve daha önce yapılan çalışmalarda göz önünde bulundurularak sistematik bir biçimde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İbn Sînâ, Mistisizm

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

THE EMPLOYMENT OPPORTUNITIES UNDER CAPITALISM CONDITIONS: THE CASE OF BANGLADESH

Slsabil Saeed, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

The world today under the capitalist system, make the gaps between who has and who does not have become wider. The capitalist world which depends on the private property, helps the rich people to expand their wealth and makes them wealthier, while it complicates the troubles of the poor people and makes them more poorly. Although the ideas of capitalism help individuals to start their own projects and helped them to strengthen their capital, it also helps using the work of people by those who possess the tools of production.

So, the employment opportunities in capitalist world are not only chances for improving income and raising the standard of living for working people ,but they also ways to exploit the energies of those working people to get the maximum possible profit. This is what the study trying to search in, about the employment opportunities in global capitalist companies. These companies always establish branches for them in low level capital countries , to reduce the expenditure on labor on one side, and also it leads the capital of the company continue to rise in another side.

The study aim to show how big garment companies such as Zara, H&M and others using the widespread poverty situation in Bangladesh and employing it to increase their profits. The study found that despite the quick growth of Bangladeshi economy, where Bangladesh ranks second among the world's garment exporting countries after China, Bangladesh remains a poor country and its citizens still do not enjoy enough rights in the workplace. The Bangladesh's high dependence on capitalism and on open markets has provided many jobs for many destitute people who desperately needed work to provide their daily needs. But in reality, these provided opportunities were only to exploit of people's energies and needs by the global capitalist garment companies. And this is the study results, which finds that when the world goes toward capitalism and when the dependence on open markets increases, the suffering and harsh conditions for those who do not have in poor countries become more severe.

Anahtar Kelimeler: Bangladesh, Capitalist System, Garment Companies, Working Conditions

TÜRKİYE'DE DÖNGÜSEL EKONOMİ ÇERÇEVESİNDE ORTAYA KONAN STRATEJİK KAYNAK POLİTİKALARI

Nazlı Ece Bulgur, Yıldız Teknik Üniversitesi

Döngüsel iktisat; endüstriyel iktisatta üretim, kullanım ve imha süreci yerine dönüşümü ve yeniden dönüşümü esas almayı ifade eden bir endüstriyel bir terimdir. Bu döngüyü güçlendirmedeki asıl amaç doğal kaynakları daha az tüketmek ve ekonomik kazanç sağlamaktır ve bu yaklaşımda esas itibarıyla atık ve kaynak yönetimi merkeze alınarak sorumlu üretim/tüketim kalıplarının oluşturulması, böylelikle düşük karbonlu büyüme amaçlanmaktadır. Döngüsel iktisat adı altında ortaya konan bu araştırmanın amacı Türkiye'de Döngüsel ekonomi kapsamında ele alınan stratejik kaynak politikalarına bir ışık tutmaktır. Döngüsel ekonominin Türkiye örneği çerçevesinde oluşturulan politikalar Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinin esas alınması ile birlikte gözlemlendi. Döngüsel İktisada yönelik olan çalışmalar ve sunulan veriler öncülüğünde yapılan çalışmalar yıllar bazında sentezlenerek sonuçlar kaydedildi. İktisat biliminin yeni sayılabilecek olan bu bilim dalına özgü geçmiş çalışmalar geriye dönük olarak incelendi ve inceleme sonuçları gruplandırılarak değerlendirildi. Ülkeler bazında değerlendirilen bu araştırma özellikle Türkiye'nin göz önünde bulundurulması ile birlikte Döngüsel ekonomiye geçiş öncesi ve sonrası dönemlerde anlamlı farklılıklar saptandı. Döngüsel ekonomiye geçen ülkeler ve kurumlar geçiş sonrası dönemlerinde sadece geri dönüşüm ve enerji tasarrufu alanında değil kaynakların etkin ve doğru kullanılmasına da katkıda buldukları tespit edildi. Türkiye'nin diğer ülkeler ile birlikte bu politikaları benimseyenlerin ve uygulamaya geçirenler çerçevesinde ülke sayısı bakımından veriler ortaya konulmuştur ve veriler üzerinden işlem yapılmıştır. Araştırmanın sonunda elde edilen veriler öncülüğünde günümüzde Döngüsel ekonominin öneminin ortaya konulduğu ve öneminin günden güne fazlaştığı anlaşılmaktadır. Ülkeler kapsamında ve Türkiye olmak üzere değerlendirilen bu çalışmanın stratejik kaynak politikaları liderliğinde uygulanabilir bir teknik olduğu sonucuna varılmakla beraber, politikaların eş zamanlı olarak faydaları ortaya konulmuş bulunmaktadır. Dolayısıyla Döngüsel ekonomi modeline ağırlık verilmesi, toplumun tüm kesimlerine ilk defa satın alma yerine kiralama, tekrar kullanma, kaynaklardan maksimum fayda sağlama konularında farkındalık yaratılması daha sürdürülebilir bir kalkınma modeli için fayda yaratmış olacaktır. Çalışmanın diğer önemli sonucu olarak ortaya konulmuş nokta ise Döngüsel ekonomi sadece atık yönetimi gibi belli bir sektörde değil, gıda, moda, turizm, ulaştırma ve diğer bütün sektörlerde uygulanabilecek bir metot olarak karşımıza çıkması ile beraber Döngüsel ekonominin faydalarının ülkelerin önemli sektörlerinde iktisadi dengeyi optimum düzeye çıkarabilecek etmenlerin ortaya konulmuş olmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Döngüsel Ekonomi, Stratejik Politikalar, Geri Dönüşüm Politikaları, Çevre İktisadı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİ EKONOMİ POLİTİKALARINA YÖNELİK TARİHSEL BİR İNCELEME

Dr. Öğr. Üyesi Seçil Şenel Uzunkaya, İstanbul Medipol Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan Dinçer, İstanbul Medipol Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Serhat Yüksel, İstanbul Medipol Üniversitesi

Sultan II. Abdülhamid Osmanlı İmparatorluğu'nun her yönüyle en çok tartışılan padişahlarından biridir. Bazı kişilere göre baskıcı bir padişah iken bazıları ise onu "ulu hakan" olarak nitelendirmektedirler. Sultan II. Abdülhamid dönemi literatürde de çok farklı yazarlar tarafından değişik yönleriyle ele alınmıştır. Buna karşın, söz konusu çalışmaların büyük bir çoğunluğunun adı geçen padişahın siyasi yönü üzerine odaklandığı görülmektedir. Bu çalışmada ise söz konusu dönemin ekonomi politikaları incelenerek literatüre bir katkı yapılması amaçlanmıştır. II. Abdülhamid tutumlu bir karaktere sahip olmakla birlikte şehzadelik yıllarından itibaren ticarete ve borsaya merak salmıştır. Daha o dönemden itibaren dönemin bankerleri ve iktisat hocaları ile yakın ilişkiler kurmuştur. II. Abdülhamid'in tahta çıktığı dönemde Osmanlı İmparatorluğu hem siyasi hem de ekonomik açıdan oldukça zor şartlar içerisindeydi. Özellikle "93 Harbi" diye anılan 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ülke ekonomisini oldukça zor bir duruma sokmuştur. Bunun en temel sebebi bu dönemde artan askeri harcamalar ve bu savaşın sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nun Rusya'ya ödemek zorunda olduğu yüksek tazminattır. Belirtilen bu ortamda ülkenin ekonomisinin düzeltilebilmesi amacıyla II. Abdülhamid tarafından ekonomik anlamda birçok adım atılmıştır. Bu dönemde atılan en büyük adımlardan biri Osmanlı İmparatorluğu'nun dış borçlarını düzenleyen Duyunu Umumiye'nin kurulmasıdır. Adı geçen kurum etkisini 1939 yılına kadar sürdürmüştür. Ülkedeki ekonomik istikrarın sağlanabilmesi adına atılan diğer bir adım da İstanbul Ticaret Odası'nın kurulmasıdır. Belirtilen hususun temel amacı ülkenin ticaret ve sanayi ile ilgili sorunlarını çözebilmek adına sektör temsilcilerinin bir çatı altında toplanmasıdır. Belirtilen hususa ek olarak Ziraat Bankası'nın kurulması da dönemin önemli ekonomik adımlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bahsi geçen bankanın kurulması ile ülkedeki tarımın geliştirilmesi hedeflenmiştir. Öte yandan, ithalat giderlerinin önemli bir kısmının cam ve kağıt için yapılan harcamalardan oluştuğunun tespit edilmesinin ardından ülkede cam ve kağıt fabrikaları kurulmuştur. Sonuç olarak, ülkedeki olumsuz ekonomik koşullara karşın II. Abdülhamid'in mali durumu düzeltmek için bazı çalışmalar yaptığı gözlemlenmektedir. Buna karşın, ilgili dönemdeki siyasi problemler ve yüksek askeri harcamalar yüzünden söz konusu çalışmaların ülke ekonomisini düzeltmede yeterli olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İktisat, II. Abdülhamid Dönemi Ekonomi, Ekonomi Politikaları

THE EUROPEAN DIGITAL SINGLE MARKET: OPPORTUNITIES AND POTENTIALS

Sinem Saktaş, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Kaplan, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Over the last decades, digitalization has been significantly transforming the societies and economies by creating new economic platforms. As a result of globalization and improvements in technology, the importance of digital economy has increased. The digital economy strengthens the competitiveness of countries in the global market, increases their welfare and productivity and makes the economies more integrated with each other.

Along with the digital transformation in the world economy, the European Union (EU) is also transforming itself into a knowledge-based economy. Currently, the EU's Single Market provides the free movement of goods, services, capital, and labor but recent developments in the world also require the free movement of knowledge. This requirement is one of the stimulating factors for the creation of the EU's Digital Single Market (DSM). With the European 2020 Strategy, the EU decided to create the DSM to benefit from the opportunities provided by the digitalization and the improvements in ICT, such as the innovative breakthroughs, communication facilities and economic growth and development. The EU launched its Digital Single Market Strategy in 2015 which foresees that the DSM is expected to increase the EU's GDP by 415 million euro per year, and create new job opportunities. Thus, the European Commission has taken measures to improve the functioning of the digital economy in terms of consumers and businesses in some areas such as e-commerce, package delivery, geo-blocking, copyright, and VAT applications.

The purpose of this paper is to present the development of the EU's DSM and discuss its importance and contributions to the European economy. The structure of the paper is as follows. The first section deals with the theoretical framework. Next, the development of the EU's DSM is presented from a historical perspective. The third section analyzes the DSM by using several ICT and e-commerce indicators both at the country and the EU level. In this context, increases in e-commerce volumes of the EU countries and its economic impact are examined. This section also focuses on VAT applications in European countries, non-European countries including Turkey is comparatively presented. And the final section will conclude.

Anahtar Kelimeler: European Economy, Digital Single Market, e-Commerce, VAT Applications

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SOSYAL MEDYADA RASYONEL OLMAYAN YATIRIMCI EĞİLİMLERİNİN İKİLİ NİTEL TERCİH MODELLERİYLE BELİRLENMESİ: TWİTTER ÖRNEĞİ

Gözde Bozkurt, *Marmara Üniversitesi*
Prof. Dr. Ş. Işıl Akgül, *Marmara Üniversitesi*

İletişimde önemli rolü olan geleneksel medya kapsamındaki kitle iletişim araçları, İnternet'in hayatımıza girmesi ve gelişimi sonucunda yerini sosyal medya araçları ile sağlanan iletişime bırakmıştır. Sosyal medya araçlarının sunduğu olanakların çeşitliliği, bireylerin yatırım araçlarını değerlendirme ve karar vermelerinde zorluklara neden olmaktadır. İnsanın psikolojik bir varlık olması, pek çok faktörün değerlendirilmesinde bütüncül bir yaklaşım izlenmesi gerekliliği ve sosyal medya araçları gibi gelişen enformatik teknolojiler sonucu yaşam şeklinin değişime uğraması gibi pek çok etmen nedeniyle, bireyleri rasyonel olarak değerlendirmenin hataya götürmesi olası bir durum olarak gözükmektedir. Geleneksel finans teorisiyle geliştirilen modeller, bireyin sadece faydasını ençoklayacağı ve olası tüm durumları bildiğini kabul eden varsayımlar nedeni ile gerçekçiliğini yitirmektedir. Tüm bunlar, bireylerin yüksek sosyal etkileşim içerisinde olduğu ve fikir alış-verişi sonucu sürü psikolojisinin meydana gelmesine oldukça yatkın bir ortam olan sosyal medya platformlarında finansal araştırmaların yapılmasının önemini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada davranışsal finans yatırımcı psikolojik eğilimleri teorileri temel alınarak, ekonomik göstergelerde meydana gelen değişimlerle sosyal medyada yatırımcılarda oluşan rasyonel olmayan psikolojik eğilimler arasındaki ilişkinin ekonometrik modeller yardımı ile ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaçla, sosyal medya platformlarından bir mikro blog olan Twitter'da "Borsa" hashtagi altında yapılan paylaşımlar "01.04.2018 – 30.04.2018" tarih aralığı için temin edilmiştir. Paylaşımlar MAXQDA programı ile yapılan içerik analizi sonucunda "aşırı güven", "belirsizlikten kaçınma", "geri görüş ön yargısı", "sosyal etkileşim" ve "spekülatif yorum" olarak kategorilere ayrılmıştır. Belirlenen kategorilere göre temel varsayım testleri uygulanarak, ikili nitel tercih modelleri oluşturulmuştur. Bu modellerde, paylaşımlara ait özellikler ve Dolar, Euro, Altın, BIST-100, BIST Ulusal, BIST Tüm-100, BIST 100-30 makroekonomik göstergeleri ve kripto paralardan Bitcoin bağımsız değişken olarak kullanılmıştır.

Analizler sonucunda, örneğin "Altın'da meydana gelen değişim, bireylerin sürü psikolojisi eğiliminde olma olasılığını arttırmaktadır" şeklinde ifade edilen hipotezin test edilmesi ile bahsedilen göstergelerde meydana gelen değişimler karşısında bireylerin psikolojik eğilimlerinin hangi yönde değiştiği veya değişim göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu ve benzeri bulgular değerlendirildiğinde, geleneksel iktisat teorilerinin, davranışsal iktisat kapsamında yapılan çalışmalar sonucunda varsayımlarının geçerliliğini yitirdiği yargısının bu çalışma sonuçları ile de desteklendiği ifade edilebilir. Davranışsal finans alanında yapılan çalışmaların genel olarak, yatırımcıların psikolojik eğilimlerinin piyasa koşullarını nasıl etkilediği ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu çalışma, bulguları ve kullanılan ekonometrik modeller yardımı ile yatırımcı eğilimlerinin piyasa koşullarındaki değişimlerden nasıl etkilendiğinin belirlenmesinde yaptığı katkı ile ilgili alanda önemli bir açığı kapatmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya Platformları, Twitter, Davranışsal Finans, Rasyonel Olmayan Birey, İkili Nitel Tercih Modelleri

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE REEL ÜCRETLERİN DÖNGÜSELLİĞİ VE İŞSİZLİK HİSTERESİZİ

Bünyamin Fuat Yıldız, *Gebze Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Hüseyin İnce, *Gebze Teknik Üniversitesi*

İktisadi literatürde, işsizlik serilerinin davranışı konusunda yapılan değerlendirmeler iki teorik düşünceye “histeresiz etkisi” ve “doğal işsizlik oranı” na dayanmaktadır. Sırasıyla bu teorik düşüncelerden ilki, histeresiz etkisi, işsizlik serilerinin birim köke sahip olduğunu, bir başka deyişle fark durağan sürecin varlığını iddia ederken; ikincisi, doğal işsizlik oranını, işsizlik serilerinin durağan sürece sahip olduğunu savunmuştur. Bu çalışma ile yapılan tartışmaları bir ileri safhaya, işsizliğin salt durağanlık analizinin ötesine götürmek için yapısal vektör otoregresif model (sVAR) kullanımını, etki-tepki fonksiyonları ve varyans ayrıştırmalarından yararlanarak diğer makro ekonomik bileşenler açısından da analiz etmeyi amaçlar. Bahsi geçen yöntemin başlıca üstünlüğü, farklı nitelikteki işsizlik nedenlerini, tam histeresiz etkisi oluşturan uzun süreli etkilere sahip olan farklı nitelikli şoklarla ilişkilendirerek, işsizliğin temel nedenlerini gözlemlememizi sağlar ve basit bir makroekonomik model çerçevesinde tahmin ederek bunları ağırlıklandırmaktadır. Bu doğrultuda elde edilen bulgularla, işsizlik oranını iktisadi şoklar açısından belirlenimini ve bu şokları da yapısal ve döngüsel olarak da ayrıştırmamızı sağlamayı elde etmek hedeflenmektedir. Önsav sınamamız, histeresiz etkisinin ana kaynağının ücret-pazarlığı için şokların kalıcı etkilere sahip olduğudur. Bu varsayım altında ücret pazarlığı şoklarının diğer değişkenleri etkilediği ve bu sebeple herhangi bir kısıta sahip olmadığıdır. Bu değişkenin kapsamı: ücret pazarlığında etkili olan sendikalaşma vb. ücret dışı faktörlerin sebebiyle ücretlerin aşağı doğru katılığı, işgücünü koruyan kanunların geliştirilmesiyle tazminat vb. işveren maliyetlerinin artmasında dahildir. Bu bağlamda değerlendirmemizde kullanılan şoklar sırasıyla verimlilik (teknoloji) şokları (ε_t^s), nominal şoklar (ε_t^d), işgücü arzı şokları (ε_t^l) ve ücret-itici şoklardır (ε_t^w).

Doğal oran hipotezi geçerliliği olduğunda ise yapısal modelimizi büyük ölçüde değiştirecektir ücret-pazarlık şokları ve denge işsizlik oranını etkilemede diğer şoklardan farksız bir şekilde değerlendirilecektir.

Çalışmada değerlendirilmeye alınan gelişmekte olan örneklem ülkeleri ise (CGMRT) Şili, Yunanistan, Meksika, Rusya ve Türkiye`den oluşmakla beraber, bu ülkelerin histeresiz etkisi tespit edilen ve doğal işsizlik oranına dönen işgücü piyasalarının performansı konusunda elde edilen bulgular doğrultusunda tatmin edici ampirik bir değerlendirme yapmayı amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, Doğal İşsizlik Oranı, Histeresiz, sVAR

YAPAY ZEKANIN İSTİHDAMI

Murat Öztürkmen, Yıldız Teknik Üniversitesi

Son birkaç yıldaki bilgisayar ve hesaplama altyapılarındaki gelişmeler ile yapay zeka çalışmalarındaki teknik ilerlemeler ekonomiler için “Endüstri 4.0” olgusunu, nesnelerin internetini, yapay zeka sistemleri ve otonomlaştırmaya dayalı dönüşümleri daha fazla tartıştırmaya başladı. Büyük ölçekli işletmeler, “dijital dönüşüm” başlığı altında iç işleyiş ve üretime yönelik yapay zeka temelli sistemleri hayata geçirmeye başladılar. Diğer yandan, yapay zekanın bu denli gelişimi insanların bir kısmında işini kaybetme kaygısı da oluşturmaya başladı. Bu kaygı yersiz de değil; eğitimci robotlar, sağlık sektöründe karar vermeye hatta tedavi etmeye yarayan robotlar, hizmet robotları, otonom araçlar, sanal asistanlar, otonom fabrika sistemleri ve bunlar gibi birçok gelişme ilgili alandaki insan emeğini boşa düşüren, ve yerine bu sistemleri ikame eden bir duruma geldi. Bu çalışmada yapay zeka çalışmalarındaki son zamanlardaki teorik ve pratik gelişmeler ele alınacaktır. Bu kapsamda klasik yapay zeka ve yapay genel zeka arasındaki ayrıma dikkat çekilecektir. Güncel yapay zeka tartışmalarının bir kaynağı bu ayrımdır. Bir diğer tartışma da bilgisayarların “bilinçli” olabilip olamadıklarıyla ilgilidir. Bu kapsamda diğer alt başlıklarla ilintili olarak bilinç, ve daha bilgisayarların bilinçli olması konusuna da değinilecektir. Yapay zekanın yapı taşları olan makine öğrenmesi, derin öğrenme ve derin pekiştirmeli öğrenme konularındaki son gelişmelere de değinilecektir. Bu alandaki algoritmalar oldukça ilginç yenilikler barındırıyor. Saatlerce ve günlerce öğrenen yapay sinir ağı modellerinin, benzer alanlardaki uygulamalarda yeniden kullanılabilmesi esnekliğini sağlayan transfer öğrenme; bilgisayarlı görü alanındaki güncel evrimsel yapay sinir ağı modelleri; doğal dil işlemede derin yapay sinir ağlarının kullanılması; daha az veriden öğrenmeye dayalı meta-öğrenme; birden fazla yapay sinir ağı yapısından oluşan almaşık sistemler bu çalışmada değinilecek konular arasındadır. Bununla birlikte bu gelişmelerin istihdam politikaları açısından avantaj ve dezavantajları tartışılacaktır. Yapay zeka, genel üretim fonksiyonundaki sermaye, emek ve hatta teknoloji faktörü dışında dördüncü bir faktör olarak tartışılacaktır. Bunun için yapay zeka faktörü hem istihdam eden hem de istihdam edilen olarak ele alınacak, bu ikili konum mevcut istihdam teorileri açısından tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: nahta

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

IS A PROPER FINANCIAL REGULATION POSSIBLE?

Barış Eroğlu, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Ensar Yılmaz, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

State intervention is a contentious subject from the beginning of the economic theories. Beginning from the 70's or the rise of the finance-led capitalism, one of the main reflections of this discussion among thinkers has been the financial regulation. Throughout this period, financial crises that occurred several times provoked the discussion even more. The last one which had enormous effects on the world economy introduced evidence proving some theorists whereas it revealed contradictions on the theoretical framework of some others. In this paper, a collection of leading thinkers that are supporting financial regulation from diverse approaches such as French Regulation Approach, Social Structures of Accumulation Approach, different Keynesian approaches will be introduced in a dialogue and contrast. Afterwards, the act of Dodd-Frank which is implemented in the US after the 2008 crisis will be analyzed in relation to the frameworks introduced above. In other words, the suggestions of the different perspectives above will be traced in the act. The effectiveness of the law will be evaluated by using macroeconomic and financial indicators and the adequate and inadequate results will be discussed accordingly. The advice of the financial regulation proponents that are followed in the act and seem to be working for a stable financial environment will be pointed out whereas the missing core suggestions that seem to be still the reasons behind the fragilities will be analyzed too. Issues of transparency and the "too big to fail" problem along with the power imbalances shaping the relationship between the financial sector and the regulators will be analyzed via the act. Additionally, we will also get into details of the implementation process of the act. The years following the declaration of the act became a battleground between the regulator and the financial incentives generating strong pieces of evidence for claims of the regulation proponents. Finally, relying on both the theoretical framework and practical experiences via the Dodd-Frank Act, we will try to figure out a proper regulation scheme along with the discussion if it is possible.

Anahtar Kelimeler: Financial Regulation, Financial Crisis, Dodd-Frank Act, Financial Markets

EVİRİM MODELLENEBİLİR Mİ? İKTİSAT VE YAPAY ZEKA

Murat Öztürkmen, Yıldız Teknik Üniversitesi

“EvrİM modellenenabilir mi?” sorusu, iktisat açısından daha önce Eren(2018) tarafından sorulmuş, bu bağlamda olumlu bir yanıtın dayanağı olarak ajan-bazlı hesapsal yöntemler ve benzetim üzerinde durulmuştur. İktisat gibi bir sosyal bilim alanında, iktisadi özne olan insan davranışlarını modelleyebilmek için ajan bazlı modellerin ve benzetimin sağlayacağı fayda oldukça fazladır. Tüm karmaşıklığı ve etkileşimleri içerisinde gerçek bir toplumsal sistemin, en azından küçük olsa bir bölümünün temel ilişkileri kaybetmeden benzetim ile simülasyonu sosyal bilimlerde varolagelen deney sorunu için de bir çözüm olabilir. Fakat, bunun da ötesinde bir başka çözüm, yapay zeka alanındaki son gelişmelerdir. Burada yapay zeka alanı, geniş anlamıyla ele alınmıştır. Yapay zeka çalışmalarına katkı sağlayan hesapsal nörobilim çalışmalarını da buna dahil etmek mümkün. Örneğin iki büyük beyin benzetim projesi olan Mavi Beyin Projesi(Blue Brain Project) ile İnsan Beyni Projesi(Human Brain Project) insan beynini birebir modellemeye ve benzetimini yapmaya odaklanmıştır. İnsan beyninin benzetimi, onun gelişimini ve evrimini modelleyebilmenin, hatta çokça tartışılan bilinç kavramına da bir adım daha ulaşabilmenin önemli bir yolu olarak görülebilir. Derin öğrenme çalışmaları yapay zeka alanının bir diğer önemli yanını oluşturuyor. Bu alandaki son gelişmeler, neredeyse gerçek bir insanı modelleyebilecek bir benzetim ortamı kurmaya olanak yaratmaktadır. Eğitim inişle öğrenmeye dayalı meta-öğrenme; dikkat ve hafıza, gözetimsiz öğrenme, transfer öğrenme, çok ajanlı pekiştirmeli öğrenme, hiyerarşik pekiştirmeli öğrenme ve öğrenmeyi öğrenme gibi temellere dayalı pekiştirmeli öğrenme yaklaşımı, derin yapay sinir ağları ile birlikte insanı neredeyse gerçekmiş gibi modelleyebilmeye çok yakındır. Örneğin gerçek insanlara karşı strateji oyunları oynayan yapay zeka sistemlerin kurulması, gerçek insanlarla gerçek bir insanmış gibi iletişim kurabilen sanal asistanların çoğalması(algoritmik olarak kural bazlı değil, metin anlayan, metin üreten sistemler) insanı, davranışlarını ve dolayısıyla evrimini modelleyebilmenin bir diğer yolu olarak yapay zekayı bir diğer alan olarak öne çıkarmaktadır. Bu çalışmada, “evrim modellenenabilir mi?” sorusunun olumlu bir diğer cevabı olarak yapay zeka alanındaki son gelişmeler ve iktisatla ilişkisi ele alınacaktır. İktisattaki insanın tüm davranışlarını, duygularını, hayallerini, öngörülerini ve çevreye verdiği tepkileri, insanı yeniden bir özne konumuna getirerek, gerçek bir beyin yapısına çok yakın bir karar verme yapısıyla birlikte modellemeye olanak vermesi ajan-bazlı modelleme yaklaşımının ötesine geçmemize olanak sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal İktisat, Yapay Zeka, Evrimsel İktisat

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

AN EXAMINATION OF TURKEY'S ENVIRONMENTAL POLICIES WITH ENVIRONMENTALLY EXTENDED INPUT-OUTPUT ANALYSIS APPROACH

Volkan Güngör, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Doç. Dr. Yasemin Asu Çırpıcı, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Lately, a controversial debate has arisen around the issue of whether national carbon dioxide emissions should be evaluated based on production or consumption. In this study, we examine the differences between production-based emissions and consumption-based emissions in Turkey to investigate whether there is a significant leakage between the production groups with the highest emission intensities and the ones with the lowest. To this end, we create a consumption-based emission inventory for 62 aggregated product groups in Turkey for the pollutants acidifying gases and non-methane volatile organic compounds in addition to three of the greenhouse gases which are carbon dioxide, methane, and nitrous oxide by employing an environmentally-extended input-output model (EEIOA) and compare it with the production-based inventory. The study relies on the available data which are the latest Input-Output table published by TURKSTAT for the year 2012 and air emission accounts by NACE Rev. 2 activities published by EUROSTAT. This study aims to identify the product groups in consumption with the largest amount of emissions so that it can be a base for establishing new strategies for achieving the main target mentioned in Turkey's Intended National Determined Contribution submitted to UNFCCC. To compare the two kinds of inventories, a subtraction of production-based emissions from the consumption-based emissions by product groups is implemented. The positive differences imply that the given product group results in higher pollution levels than it does in production while if they are negative, the product group makes some of the emissions to support the sales of others. For Turkey, in 2012, the results shows that the product groups with the largest amount of emissions which are "electricity, gas, steam and air conditioning supply", "manufacture of other non-metallic mineral products", and "crop and animal production, hunting and related service activities" made most of their pollutions to satisfy the consumption, investment and exports of the sectors "construction", "manufacture of food products; beverages and tobacco products", "manufacture of textiles, wearing apparel, leather and related products" and "real estate activities".

Anahtar Kelimeler: Environmentally Extended Input-Output Model, Environmental Policy, Greenhouse Gas Emissions, Turkey

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

INNOVATION AS A TOOL OF DEVELOPMENT: A PATENT RACE APPROACH

Dr. Öğr. Üyesi Burak Ünveren, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Nurten Kaynarca, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Despite the many empirical and theoretical findings that indicate positive correlation between innovation and development, many middle income countries don't still give sufficient attention to research and development (R&D). In 2015, while high income countries allocated approximately 2.5 % of their GDP to R&D, this share was approximately 1.5% in middle income countries in average. Based on this fact, we started to study reasons behind the low R&D spending in middle income countries. Understanding of decision processes of firms that are main players in R&D processes, is crucial to make inferences about innovation as a tool of development. One of the best theoretical approach to firms' decision processes for R&D investment is patent race models. In a patent race, more than one firms decide the optimal investment level to discover an invention. This invention provides market power with new products or new production processes. In our study, we model a patent race as multistage stochastic games between heterogenous firms by categorizing as incumbents and entrants. The model was constructed on a process innovation that reduce production cost with new production methods and technologies. This multistage game model enabled us to analyse decision process of firms from developing economies to join in a race between incumbent firms from developed countries. In a game theoretical perspective, Incumbents have two strategies; enter or stay out of race and entrants have one more strategy as well as these; waiting for success of any incumbent. By new innovation, it is irrational to hold current patent for incumbents so potential entrant of market can reach this current technology of successful incumbent with an insignificant fee. All these assumptions are necessary to understand why some firms always stay as laggards of markets. Our model revealed that to stay laggard is a rational choice for many firms in terms of individual profits. However, development targets of middle income countries require more R&D investment to boost economy in a sustainable way. Governments should share the risk of patent race and determine optimal economic policies by considering this fact.

Anahtar Kelimeler: Innovation, Economic Development, Market Structure, Patent Race

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

BEŞERİ SERMAYENİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNE ETKİLERİ BİR PANEL ÇALIŞMA

Hüseyin Can Hacıbebekoğlu, Gazi Üniversitesi

Bu bildiri özeti Beşeri Sermayenin Ekonomik Büyüme Üzerine Etkileri Bir panel Çalışma başlıklı tez çalışmasından yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu tez çalışmasının amacı beşeri sermayenin ekonomik büyüme üzerine etkisini araştırmak incelemek ve yorumlamaktır. Bunun için ilk olarak ekonomik büyümenin ne olduğu sonra ekonomik büyüme modellerinin temellerinden sayılan Solow büyüme modeli ele alınmış ve detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Solow büyüme modeli yalnızca fiziksel sermaye ve efektif işgücü değişkenleriyle ekonomik büyümeyi açıklamaktadır. 1992 yılında Mankiw, Romer, Weil'in yazdıkları makalede (A Contribution to Empirics Of Economic Growth Theory) beşeri sermaye Solow büyüme modeline eklenmiş ve Ampirik çalışmalarda Solow modeline göre ekonomik büyümeyi daha iyi açıkladığı ortaya konmuştur. Bu sebeple beşeri sermayenin de fiziksel sermaye gibi birikimi olduğu ve ülkeler arasında ki gelir farklılıklarını açıklamada önemli bir değişken olduğu kabul edilmiştir. Beşeri sermaye modeli ise Solow modelinin genişletilmiş halidir. Bu çalışmada ise Solow modelinin genişletilmiş halinin de detaylı bir şekilde açıklaması yapılmış böylece beşeri sermayesinin teorik ve ampirik olarak ekonomik büyüme için ne ifade ettiği ortaya konmuştur. Literatür taraması yapılarak benzer çalışmaların sonuçları açıklanmış ardından ampirik çalışma ile 1970-2010 yılları için 5'er yıllık periyotlarda 48 ülke için panel veri analiz yöntemiyle Eviews programı kullanılarak hazırlanmıştır. Ekonomik verilerin bulunabildiği bütün ülkeler analize dahil edilmiştir. Panel veri yöntemi kullanılarak ilk önce Birim Kök Testi ile serilerin durağan olup olmadığı incelenmiştir. Sonra serilerin durağan olduğu kabul edilip Pooled Panel Data (Havuzlanmış Panel Veri) yöntemiyle analiz yapılmıştır. Analiz sonucunda fiziksel ve beşeri sermayenin üretim içindeki payının birbine çok yakın olduğu ortaya çıkmıştır. Eşbütüleşme (Cointegration) testi ile çıktı ile insan sermayesinin uzun dönem ilişkisi olduğunu ve korelasyon matrisyle bu ilişkinin yönü ve kuvveti de ayrıca analize dahil edilmiştir. Ayrıca Solow büyüme modeli tekniği kullanılarak da ampirik analiz yapılmış böylece Beşeri sermaye büyüme modeliyle benzerlik ve farklılıkları ortaya konmuştur. Ekonomik veriler (GSYH, İşgücü, Yatırım miktarı vb.) Dünya Bankası sitesinden alınmış, insan sermayesi verileri ise Barro ve Lee'nin beşeri sermaye çalışmalarından hazırlanmıştır. Analiz sonucunda beşeri sermayenin ülke ekonomileri için fiziksel sermaye kadar önemli olduğu ortaya konmuş ve sonuç ve öneriler ile çalışma sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beşeri Sermaye, Ekonomik Büyüme, Panel Veri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

A SUCCESS STORY OR FALLING BEHIND THE POTENTIAL: STATE AUTONOMY AND TURKISH INDUSTRIALIZATION IN 1960-1980 PERIOD IN COMPARATIVE PERSPECTIVE

Sergen Tanaydın, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Nevin Coşar, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

The rapid development story of South and East Asian countries until 1980 and the continued success of especially Taiwan and South Korea in 1980s received widespread attention in development economics literature. International institutions and organizations like WB, IMF, and WTO and scholars who praise liberal policies attributed this success to liberal policies and to export oriented industrialization policy while developmentalist economists emphasized role of state in industrialization. These countries were able to implement industrialization policies thanks to state autonomy that protected state elites to become a means of rent-seeking activities of any dominant class that would undermine industrialization process. State autonomy enabled state elites to implement the interventionist policies that will advance industrialization. Although Latin American countries started to implement the import substitution industrialization (ISI) policy twenty years before the Asian countries, they did not succeed in putting their industrialization policy on the steady track.

Turkey passed a planned period after a military coup in 1960. ISI policy and wide interventionist policies for industrialization were adopted as in Latin America and East Asian countries. This development model was abandoned in 1980. In that period, industrial growth reached highest rates of republican history until 2000s except 1930-1939 period. The industry growth rate was 9,3 % in 1960-1969 and 8,01 % in 1970-1977 period. However, the industrialization of Turkey in that period had similar characteristics with that of Latin American countries. Industrialization could not be put on the right track and had progressed with deterioration in some key economic indicators (inflation, trade deficits, budget deficits).

In this study, industrialization of Turkey in 1960-1980 period will be examined in terms of state autonomy by being compared with Latin America and East and South Asian countries. It will be analyzed reasons of why Latin America and Turkey had unstable industrialization process while especially East Asian countries continued their success without encountering with crises even in outward oriented period.

Anahtar Kelimeler: Industrialization, State Autonomy, Interest Groups

SOSYAL PİYASA EKONOMİSİNİN DİĞER EKONOMİK SİSTEMLERLE KIYASLANMASI

Faik Zengin, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Ercan Eren, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dünya ekonomisinde yaşanan ekonomik krizler, “eskiden” kurtularak “yeni” arama çabalarının ortaya çıkmasına ve yeni ekonomik anlayışların doğmasına sebep olmuştur. Bu değişim ve dönüşüm aşamalarında yaşanan en sancılı dönem, 19. yüzyıl sonlarından günümüze kadar geçen süre olmuştur. 20. yüzyılın başlarında gerçekleşen Birinci Dünya Savaşı, bunun hemen sonrasında cereyan eden 1929 Büyük Buhranı ve daha sonra yaşanan İkinci Dünya Savaşı, birçok siyasi ve ekonomik anlayışın çökmesine neden olmuştur. Bu çöküş beraberinde yeni iktisadi anlayışların doğmasına da yol açmıştır. Örneğin, 1929 Buhranı, “eski” olan ve devletin ekonomiye karışmamasını savunan laissez faire liberalizmini sonlandırmış, “yeni” olan ve devletin ekonomiye müdahale etmesi gerektiğini savunan İngiltere merkezli Keynesyen iktisadın ve Almanya merkezli sosyal piyasa ekonomisinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Küresel kriz sonrasında yaşanan bu paradigma kayması, 1960’lardan sonra tekrar ortaya çıkmış ve laissez faire liberalizmi boyut ve biçim değiştirerek neo-liberal politikalar başlığıyla yeniden popüler olmuştur. Neo-liberal politikaların benimsendiği bu “yeni” dönemde devlet kurumunun etkinliği azaltılmış ve ekonominin daha da dışına itilmiştir. Bu anlayış çerçevesinde şekillenen yenedünya düzeni, finansal piyasaların kontrolsüz bir şekilde gelişmesine neden olmuş; ancak 2008 yılında yaşanan küresel finans krizi bu anlayışa dair sorgulamaların tekrar artmasına yol açmıştır. Her eleştiri beraberinde çözüm önerisi de sunmaktadır. Devletin ve merkez bankalarının ekonominin kontrolünü sağlaması gerekliliği üzerinde yoğunlaşan sosyal piyasa ekonomisi, aynı zamanda dünya genelinde gelir dağılımında yaşanan sosyal dengesizliklere dikkat çekerek neo-liberal politikaları kriz sonrası yeniden tartışmaya açmıştır. Örneğin, 2018 yılı başı itibarıyla dünya genelinde 45 kişinin servetinin dünya nüfusunun yaklaşık dört milyar insanın servetine eşit hale gelmesi, günümüz dünyasında sosyal dengenin nasıl bozulduğunun aleni bir göstergesi olmuştur. Bu nedenle dünya ekonomilerinde yaşanan bu çarpıklığın arkasında yatan unsurları daha iyi anlayabilmek için ekonomik sistemlerin yeniden incelenmesi gereği ortaya çıkmıştır. Dünya ekonomilerinde karşılaşılabilecek bu tür çarpıklıkları minimize ettiği varsayılan sosyal piyasa ekonomisi anlayışının laissez faire, Keynesyen, neo-liberal ve Yeni Keynesyen iktisat anlayışlarının irdelenip ekonomik sorunların giderilmesi noktasında bir kıyaslama ihtiyacı hâsıl olmuştur. Özetle bu makale de sosyal piyasa ekonomisi sistemi ile yukarıda adı geçen sistemlerin özellikleri karşılaştırılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal piyasa ekonomisi, Devlet müdahalesi, Laissez-Faire Liberalizmi, Keynesyen İktisat

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

THE EFFECT OF AGING IN EMPLOYMENT ON INDUSTRY-SPECIFIC ECONOMIC PERFORMANCE

Sercan Yıldız, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Feride Gönel, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

The labor force in Turkey exhibits a continuous aging trend in general. When analyzed at the sectoral employment level, even though there are a few sectors showing a counter tendency towards slightly getting younger, most of the sectors follow the general aging trend. One of the consequences of this trend is observed in the productivity of industries. However the results are controversial; some conclude that the relationship between aging and productivity is negative and some are positive.

The study principally aims to examine which situation is prevailing in Turkey. There is not much research in Turkey about the impact of that aging phenomenon on economic performance of various industries. The purpose of this study is to contribute humbly to fill the gap in the field. In this study the median ages of the different industries were calculated and their relations with the productivity of these industries were compared. We use NACE Rev.1 classification for the comparison.

After the introduction section, we first summarize the literature on the relationship between the age structure and productivity. In the second part of the study we present the changes in the age structure of labor force at the industrial level for the period 2004-2017 in Turkey. Then we calculate the median age of these industries for the same period. We use value added per employee for measuring the productivity of Turkish industries. In the last part of the study we compare these two trend using graphics.

Anahtar Kelimeler: Human Capital, Employment, Aging, Productivity

DEINDUSTRIALIZATION IN TURKEY

Sercan Yıldız, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Feride Gönel, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Deindustrialization has been intensely studied for almost fifty years, but regarding developed countries. It first came into the picture in the USA at the end of the 1960s. Then it spread to other developed countries, notably Europe. Because these countries already had a matured industrial capacity and so because these countries were the most developed countries in the world, the phenomenon of deindustrialization was generally seen as a natural phase of development and a result of successful economic policies.

However, this optimistic narration was challenged by the fact that deindustrialization started to appear in developing countries. As the poor economic performance of developing countries hindered the general acceptance of an optimistic view, studies focusing on the negative sides of deindustrialization have gradually become more dominant in the field. The deindustrialization in developing and underdeveloped countries has been called premature deindustrialization. Many scholars agree on the view that premature deindustrialization is a negative phenomenon in general.

In the early literature, deindustrialization was defined as a continuous decline in the share of manufacturing industry in total employment. In time, an additional dimension has also been started to investigate, which is output share of manufacturing industry. Regarding premature deindustrialization, that new dimension seems relatively more significant.

As a developing country, Turkey seems like a prematurely deindustrializing country, especially in terms of output. While there has not been an increase in the employment share of manufacturing in recent years, there has been a remarkable decline in the output share of manufacturing since 1998.

In this study, we investigate the reasons of that decline in the share of manufacturing in total output. After summarizing the theoretical and empirical literature, we present the general conditions of manufacturing industry in Turkey. Then, using various econometric methods, we examine the possible causes of the aforementioned fall in the output share of manufacturing industry.

Anahtar Kelimeler: Deindustrialization, Industrial Policy, Structural Transformation

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRKİYE'DE GIDA GÜVENLİĞİ İLE GIDA GÜVENCESİ KAVRAMLARI VE UYGULANAN POLİTİKALAR

Melike Coşkun, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Meral Uzunöz, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dünyada ve Türkiye’de son zamanlarda en çok dikkat çeken konulardan birisi de gıda güvencesi ve gıda güvenliği konularıdır. Yakın zamana göz attığımızda, gıda güvenliği kavramı hem sağlık alanını hem de ekonomi alanını önemli ölçüde etkilemekte ve bu kavram yalnızca Türkiye değil tüm dünya ülkeleri için büyük önem taşımaktadır. Gıdanın üretimi, dağıtımı veya satışı esnasında ortaya çıkan hastalıklar, ülkenin yalnızca sosyal yönünü zayıflatmakla kalmaz, ekonomik, siyasi ve sağlık yönlerini de zayıflatarak çöküşünü hızlandırabilir. Bu nedenle gıdanın işleme, üretim, dağıtım ve tüketim aşamalarına gereken önem verilerek gıdanın güvenli olması sağlanmalıdır. Gıda güvencesi konusu ise gıdanın güvenli olmasının yanında kolaylıkla ulaşılabilir ve bulunabilir olması durumlarını da içermektedir. Günümüzde halen güvenli gıdaya ulaşamadıkları için kötü yaşam koşullarında ve hatta açık sınırı altında yaşayan insanlar vardır. Bu insanların sayısı ne yazık ki azımsanamayacak derecede fazladır. Gıda güvencesi konusundan ilk olarak 1992 yılında FAO ve WHO tarafından düzenlenen Uluslararası Beslenme Konferansı ve FAO’nun düzenlediği 1996 yılında Dünya Gıda Zirvesi’nde bahsedilmiştir. Bu konunun öneminin gittikçe artmasında dünya nüfusunda görülen artış, iklimde görülen değişiklikler, tarım ürünlerinin arz ve taleplerindeki değişim ve giderek artan açlık sorununun küresel bir sorun haline gelmesi gösterilebilir. Bunların dışında insan sağlığını tehlikeye atan hastalıklar ve tarımda kullanılan birtakım ilaçların yarattığı tarımsal problemler de gıda güvencesi konusuna önemi artırmaktadır. Gıda güvencesi, insanların sağlıklı ve aktif yaşamlarını sürdürebilmeleri için yeterli, güvenli, besin değeri yüksek gıdaya her zaman ulaşabilmeleri olarak tanımlanmakta ve “gıdanın bulunabilirliği”, “gıdaya erişim” ve “kalite ve güvenlik” unsurlarını içermektedir.

Türkiye’de gıda güvencesine yönelik uygulanan politikalar büyük ölçüde serbestlik içeren politikalarlardır. Tüketimde ve gıda talebinde artış, kuraklık gibi olumsuz iklim koşulları, fiyatlar genel düzeyinin yükselmesi ve insanların bilinçsiz tüketim davranışları sergilemeleri gıda güvencesi ve gıda güvenliğine yönelik endişelerin artmasına neden olmuştur. Bu bağlamda tüketicilerde güvenli gıda farkındalığının oluşmasını sağlamak gıda güvenliğine yönelik endişeleri azaltabilecek ve toplumdaki her kesimin söz konusu güvenli gıdaya rahatlıkla ulaşabilmesini sağlamak ise gıda güvencesine yönelik endişeleri azaltabilecektir. Bu çalışmada öncelikle gıda güvenliği ve gıda güvencesi kavramları incelenmiş, gıda güvencesizliğinden kaynaklanan sosyal ve ekonomik problemler üzerinde durulmuş, sonrasında ise Türkiye’de geçmişten günümüze uygulanan gıda güvencesi politikaları ile yönetmeliklerine göz atılmış ve AB’ye uyum sürecinde yapılması gerekenler açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gıda Güvencesi, Gıda Güvenliği, Türkiye

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

HAVAYOLU YOLCU TAŞIMACILIĞI SEKTÖRÜNDE GÖREV YAPAN UÇUŞ PERSONELİNİN ALGILANAN STRES VE İŞLE BÜTÜNLEŞMESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İŞTEN AYRILMA KARARINA ETKİSİ

Dr. İsmet Burçak Vatansever Durmaz, Bahçeşehir Üniversitesi

Akademik anlamda olsun, profesyonel anlamda olsun “iş kaynaklı stres” konusu son zamanlarda oldukça dikkat çeken ve araştırılan konular arasında yer almaktadır. Yakın tarihli çalışmalarda da görüldüğü gibi her yıl 120 bin ölümünün iş yeri stresine bağlandığı gerçeği dikkate alındığında, bu sorunla baş etmek kelimesinin tam anlamıyla sağlığını korumak anlamında çok önemli bir belirleyici unsur olarak ele alınmaktadır. Burada çalışanların fiziksel, psikolojik ve duygusal olarak stresli durumları nasıl yönettiği ve bu stresli durumlara ne kadar dayanıklı olduklarını bilmesi sağlığın korunması açısından büyük bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda organizasyonlardaki yöneticiler çalışanlarını işlerine bağlı tutmak için değişik yollar bulmaya çalışırken, mesleki baskılar, son tarihler, bir kurumun içindeki ve dışındaki finansal ve sosyal baskı gibi yoğun stres ile başa çıkamayan çalışanlar ise tükeniş ve kopma noktasına gelmektedir. Özellikle, stres, bir organizasyonda düşük bağlılık ve bütünleşme seviyeleri ile ilişkilidir. Aynı durum havacılık sektörü için de geçerli olup bu sektörde çalışan uçuş personelinin de iş ve iş dışında hem performansı hem de işle bütünleşmesini azaltacak strese maruz kaldıkları bilinmektedir. Bu doğrultuda yapılan bu çalışmada özel bir havayolu şirketinde çalışan uçuş personelinin stresi algılama düzeyi ve bu algılanan stresin işle bütünleşme bağlantısına değinilmiş ve bu ilişkinin işten ayrılma kararına etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Havayolu yolcu taşımacılığı sektöründe görev yapan uçuş personeline algılanan stres, işle bütünleşme ve işten ayrılma niyeti ile ilgili anket uygulanmış ve daha önce güvenilirliği ve geçerliliği kanıtlanmış ölçekler kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programı yardımıyla çözümlenmiş ve değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde bağımsız örneklem T-testi, bağımsız örneklem için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen sonuçlar ile literatürde yer alan çalışmalar birbirini destekler niteliktedir. Sonuç olarak, stres kaynağı insan kontrolü dışındayken, stres algısı kontrol edilebilmektedir. Özellikle algısal değişiklik uygulaması bireyin stres algısını ve buna bağlı olarak işle bütünleşme seviyesini etkilemektedir. Özellikle uçuş personeli açısından hem ilk eğitimlerinde olsun hem daha sonraki düzenli eğitimlerinde olsun kısa ve uzun vadede stres ile başa çıkma stratejileri ve teknikleri eğitiminin verilmesi, personelin profesyonel, kişisel ve sosyal yaşamlarında daha iyi performans göstermelerine katkı sağlayabilmekte buna bağlı olarak da işle bütünleşmesi daha fazla olmakta ve işten ayrılma niyeti de bir o kadar düşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Stres, İşle Bütünleşme, İşten Ayrılma Niyeti, Havacılık Sektörü

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

DUYGUSAL ZEKANIN İŞ PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE PSİKOLOJİK SERMAYENİN ARACI ROLÜ: AZERBAYCAN ÖZEL SEKTÖR ÇALIŞANLARI ÜZERİNDE BİR ARŞTIRMA

Fehruz Guliyev, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Turhan Erkmen, Yıldız Teknik Üniversitesi

Duygusal zeka uzun süre nöroloji, psikoloji, bireysel ve örgütsel psikoloji, sosyoloji, nöropsikoloji, iletişim ve işletme bilimleri gibi pek çok disiplinin ilgi ve çalışma konusu olmuştur; Duygusal zeka konusu üzerine çalışmaların özellikle 19. yüz yıldan sonra ivme kazandığı görülmektedir (Gaye Edizler 2010, 1). Golemana göre duygusal zeka yeteneğine sahip olmanın ana unsurları duyguları idare edebilme, kendini harekete geçirme, başkalarının duygularını anlama ve ilişkileri yönetebilmedir (Goleman 1998 61). Salovey ve Mayer şöyle izah ediyorlar: duygu, uyum sağlayıcı organize bir reaksiyondur ki, bu da fizyolojik, bilişsel, motivasyona dayalı ve deneyimsel psikolojik sistemler içerir (Mayer ve Salovey 1990). Goleman (1998) daha yüksek duygusal zekâya sahip bireylerin, iletişim konusunda ilginç ve etkili yöntemlerle başarılı olabildiklerini belirtmektedir. Bu bağlamda duygusal zeka ve iş performansı arasında yapılan tüm araştırmalarda pozitif düzeyde bir ilişki görülmektedir. Yine Shahhosseini, Silong, Ismaill ve Uli (The Role of Emotional Intelligence on Job Performance, s. 241) tarafından yapılmış olan araştırmada yöneticilerde duygusal zekanın iş performansı ile olan ilişkisi incelenmiş ve yönetim mertebesinde çalışanların duygusal zeka düzeyinin iş performansını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Örgütlerde verimliliği yükseltmek daha iyi sonuçlar elde etmek adına, performans etki edebileceği düşünülen farklı etkenlerin performansla ilişkisi araştırılmıştır. Ancak buna karşın, yüksek performans yönelimli olmak bazı durumlarda kişinin tutum, çaba ve performansı üzerinde olumsuz ya da anlamsız etki de bırakabilmektedir (Bettencourt, 2004, s.167; Mowday 1984). Bu açıdan bakıldığında duygusal zekanın iş performansına etkisinde psikolojik sermayenin de aracı etken rolünün olup olmadığının araştırılması önem kazanmaktadır. Psikolojik sermaye özünde pozitif bir anlam taşıdığından araştırmamızın sonucunda pozitif yönde olacağı kanaatındayım. Çalışmamızda üç ölçek bulunmaktadır. Çalışanların psikolojik sermaye düzeylerini ölçmek için “Psikolojik Sermaye Ölçeği” kullanılacaktır. Ölçek Luthans, Avolio ve Youseff (2007) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek, psikolojik sermayeyi 4 boyutta ölçen 24 ifadeden oluşmaktadır. Psikolojik sermayeye ait bu boyutlar; öz yeterlilik, umut, iyimserlik ve psikolojik dayanıklılıktır. İş performansının ölçümünde Goodman ve Svyantekin dokuz ifadeden oluşan ölçeği kullanılacaktır. Duygusal zeka ölçümünde ise Goleman’ın ölçeğinden faydalanılacaktır. Araştırmanın uygulama kısmının Azerbaycan’da yapılmasındaki amaç, elde edilen bulguların burada yatırımlar yapan Türk iş adamlarının yerli kültüre uygun bir yönetim sistemi uyarlamakla daha verimli sonuçlar elde edip edemeyeceklerinin anlaşılması ve bu duruma uygun örgüt kültürünün kurulmasında faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zeka, İş Performansı, Psikolojik Sermaye

ELEKTRİKLİ ARAÇLAR İÇİN GÜNEŞ ENERJİSİ İLE ÇALIŞAN ŞARJ İSTASYON AĞI KURMA

İrem Mumcu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Ceren Erdin, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bilindiği gibi tekerleğin icadı ile insanoğlu hayatını kolaylaştırmak amacı ile birçok araç tasarlanmıştır. İnsan veya yük taşımak amacı ile tasarlanmış, gücünü petrol, gaz, elektrik gibi enerji kaynaklarından sağlayan, tekerlekli ulaşım araçlarına otomobil denmektedir. Otomobiller teknik olarak motor, şasi, ateşleme-yakıt-fren-egzoz, soğutma sistemleri, süspansiyon, direksiyon sistemi ve karoseri gibi parçaların birleşmesi ile oluşurlar ancak bu parçaların belki de en önemlisi hareketi sağlayan enerjinin üretildiği kısımlar olan motorlardır. Günümüz otomobilleri motorun hareket için ihtiyaç duyduğu enerjiyi, yakıtı motor içinde yakarak elde etmesine dayanan ve fosil yakıtlar kullanan içten yanmalı sistemlerle üretilmektedir. Ancak ilk çağlardan bu yana yaşanan teknolojik gelişmelerin fosil yakıt rezervlerinin azalmasına sebep olduğu ve CO2 (karbondioksit) salınımının artması ile birlikte çevreye verilen zararın geri dönülemez boyutlara ulaşmasından endişe duyduğumuz şu günlerde gerek üreticiler gerekse devletler alternatif enerji kaynakları arayışına girmişlerdir. Bu enerji kaynaklarının başında yenilenebilir kaynaklar olarak adlandırdığımız güneş, rüzgar ve su gelmektedir. Farklı enerji kaynakları kullanılması fikrinin otomobil sektörüne yansması, elektrik motoru ile çalışan otomobillerin üretilmeye başlaması olmuştur. Elektrikli otomobiller içten yanmalı motorlara göre daha sade bir yapıya sahiptir. Tahrik sistemi olarak elektrik motoru, güç dönüştürücü ve enerji kaynağı (batarya) kullanılır. Enerjiyi kullanma şekillerine göre sınıflandırılırlar. En yaygın olanları hibritler ve tamamen elektrikli olanlardır. Hibritler CO2 salınımını azaltırken tamamen elektrikli olanların %0 emisyon yaptığı söylenebilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken; %0 emisyon için, gerekli olan elektrik enerjisinin üretimi sırasında da zararlı gazlar yaymasının önlenilmesidir. Bu da elektrik üretiminin yenilenebilir enerji kaynaklarıyla yapılmasıyla mümkün olabilmektedir. Bu çalışmada, dünyada örneklerine rastlanan, güneş enerjisi ile üretilmiş enerjinin kullanıldığı şarj dolum istasyonlarının ülkemizde de devlet tarafından kurulması dileğiyle uygun istasyon yerleri belirlenmeye çalışılacaktır. Dünya ve Türkiye pazarlarındaki talep durumlarına göre en çok kullanılan elektrikli otomobil modelleri seçilerek, illerin güneş enerjisi potansiyelleri, eğitim – gelir seviyeleri gibi kriterler yardımıyla İstanbul – Antalya arası tatil rotası kullanacak bir kullanıcı profili için Analitik Hiyerarşi Prosesi yöntemi kullanılarak uygun istasyon kuruluş yerleri belirlenecektir.

Anahtar Kelimeler: AHP, Elektrikli Otomobil, Güneş Enerjisi, Şarj İstasyonu, Kuruluş Yeri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

THE EFFECTS OF 2008 GLOBAL ECONOMIC CRISIS ON MANUFACTURING COMPANIES: PRE-CRISIS, CRISIS AND POST-CRISIS COMPARISON

Berna D. Özçelik, *Kırklareli Üniversitesi*

The global economic crisis initiated by subprime mortgage crisis in the US in August 2007 that spread out all over the world in 2008, is no doubt one of the most important economic events that the world has gone through. Its effects are compared to Great Depression of the 1930s. World trade volume which increased by 15,4% in 2008 recorded a significant contraction of 22,8% in 2009. This contraction is the largest decrease since World War II. Many countries have to face gross domestic product (GDP) contractions either in 2009 and/or in 2010 as a consequence of world trade decrease. This contraction is felt much more on advanced economies than emerging and developing countries. The US recorded consecutive GDP contractions in 2008 and 2009 as the origin country of the crisis. Turkey, although being in the second group of least affected countries, is also affected because more than 50% of its foreign trade volume was with European Union (EU). This article is unique as it discovers the effects of the crisis on the micro side of the Turkish economy contrary to several research which uses macro data. The effects are examined on 157 Turkish manufacturing firms listed on Borsa Istanbul between 2008 and 2013 on a quarterly basis. The liquidity, financial structure, operational and profitability ratios are studied. Plus, EBITDA, Net working capital / total assets, Inventories/ Total assets, Fixed Assets/Total Assets, Capital Expenditures/Total Assets, Cash holdings/Total Assets, Return on Total Assets, Return on Total Equity and Return on Total Sales are compared to see the performance of the firms during pre-crisis, crisis and after crisis period. The analysis underlines that working capital and inventory management gain importance when the firms had high debt and scarce cash reserves. The weight of high debt is important because it has an impact on profitability. Cash holding strategy is significant as the firms with excess cash perform better during the crisis. The average ratios of the firms improve during the post-crisis period as expected.

Anahtar Kelimeler: Crisis, Manufacturing Companies, Profitability

ÇALIŞMA ORTAMINDAKİ MOBBİNG UYGULAMALARININ ÖRGÜTSEL SİNİZM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Doç. Dr. Turhan Erkmen, Yıldız Teknik Üniversitesi
Fatma Şahin Çelebi, Yıldız Teknik Üniversitesi

Küreselleşme ile birlikte herşeyin çok hızlı değiştiği iş ortamında insan faktörü ön plandadır. Örgütlerin bu yoğun rekabet şartlarında ayakta kalabilmeleri için teknik donanım geliştirmenin yanı sıra insan unsuruna öncelik verilmesi şarttır. İşletmelerde fark yaratan unsurun insan olduğu göz önünde bulundurulduğunda öncelikle insan unsuruna olumsuz etkileri olacak kavramlar incelenmelidir. Keashly ve Jagatic (2003) mobbingi, bir işyerinde iş gören kişi ya da kişilere yöneltilen sürekli, kötü niyetli, sözlü ya da nadiren fiziksel davranışlar (duygusal taciz), olarak ifade etmiştir. Johnson ve O'Leary-Kelly (2007) ise örgütsel sinizmi, iş görenlerin çalışma ortamına dair güvensizlik hissettikleri, etik olmayan davranışların ortaya çıktığı durumlarda oluşan bir olgu olarak nitelendirmiştir. İşletme yöneticilerinin mobbing olgusu, bastırma, sindirme, yok sayma gibi uygulamaların üzerine eğilmeleri; bu uygulamaların örgütsel çatışma, örgütten soğuma, verimsizlik ve motivasyon kaybı gibi sorunlara neden olmaması için çalışmalar yapmaları; olası risklerin önüne geçmek için önlemler almaları gerekmektedir. Bu çalışmada, iş ortamında mağdurların en sık karşılaştıkları mobbing davranışlarını belirleme ve örgüt yönetimlerine mobbing ve sinizmle mücadelede strateji geliştirme anlamında yol gösterilmesi amaçlanmaktadır. Örgüt yöneticileri çalışanların performanslarını ve çalışma hayatının kalitesini olumsuz olarak etkileyebilecek etkenleri elimine etmeye çalışsalar da örgütlerde insan kaynaklı birçok sorun ortaya çıkabilmektedir. Başlangıçta küçük çatışmalarla başlayan ve zamanla derecesini artırarak kişisel saldırılara varan sorunların başında da mobbing ve örgütsel sinizm gelmektedir.

Bu araştırmanın amacı, çalışma ortamındaki mobbing uygulamalarının örgütsel sinizm üzerine etkisini araştırmak ve bu değişkenlerin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini saptamaktır. Araştırmanın örneklemi 2 farklı finansal kiralama şirketinde çalışan 150 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada temel veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Uygulanan anket 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişilerin demografik özelliklerini öğrenmek amacıyla kişisel bilgi formundan yararlanılmıştır. İkinci bölümde mobbing düzeyini ölçmek için Leymann Psikolojik Terör Ölçeği kullanılmıştır. Son olarak üçüncü bölümde Brandes, Dharwadkar ve Dean tarafından geliştirilen Örgütsel sinizm ölçeği kullanılmıştır. Ana hipotez çalışma ortamındaki mobbing uygulamalarının örgütsel sinizme olan etkisine yöneliktir. Buna paralel olarak mobbing uygulamalarının örgütsel sinizmin boyutlarına etkisi de incelenmiştir. Son olarak mobbing uygulamalarının örgütsel sinizmin demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Veri analizinde SPSS programı kullanılarak, Frekans Analizi, Cronbach's Alpha Güvenilirlik Analizi, Korelasyon Analizi, Regresyon Analizi teknikleri; Mann Withney U ve Kruskall Wallis testleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda temel bulgu olarak mobbing uygulamaları arttıkça örgütsel sinizm artmaktadır sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mobbing, Örgütsel Sinizm, Örgütsel Sinizmin Alt Boyutları

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

AR-GE FİRMALARINDA ÇEVRESEL ÇALKANTI, ÖĞRENME YÖNELİMİ VE ÖRGÜTSEL YENİLİKÇİLİK İLİŞKİSİ

Evrım Gemici, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Cemal Zehir, Yıldız Teknik Üniversitesi

Makro çevre değişikliklerinin rekabet dinamiklerini değiştirdiği günümüz dünyasında pazarların dinamik yapısı nedeniyle hemen hemen her endüstri kaçınılmaz olarak sürekli yenilik ile şekillenmektedir. Örgütlerin yenilikçi davranışa olan yatkınlığını ve inovasyon ile ilgilenme kapasitesini ölçen örgütsel yenilikçilik, bir örgütün kontrolü dışındaki çevresel faktörler sürekli değiştiğinde, stratejik bir aksiyon olarak önem kazanır. Bununla birlikte, küreselleşme olgusu, devletleri, piyasaları ve örgütleri entegre etmeye devam ederken, teknolojik değişimin başdöndürücü hızı, bilginin de değişimini gündeme getirmektedir. Böyle bir dünyada, birçok endüstrinin artan teknolojik yönelimi daha fazla bilgi yoğunluğu yaratırken, kaynak tabanlı teori, sürdürülebilir rekabet avantajını, örgütlerin etkili stratejiler tasarlayıp kullanmasını sağlayan, rakiplerin direkt olarak elde edemeyeceği, örgüt tarafından kontrol edilen dahili tüm varlık ve yeteneklere dayandırmaktadır. Bu noktada strateji literatürü, öğrenmenin örgütün önemli bir yeteneği olduğunu ve örgütlerin dış çevrenin değişen koşullarına öğrenme süreçlerini adapte ederek tepki gösterdiğini vurgular. Örgütler değişen bir çevrede öğrenme ve çevreye hızlı cevap verebilme yetenekleri sayesinde daha fazla değer üretebilmektedir.

Bu araştırmada örgütün öğrenme sürecini kolaylaştıran, örgütsel ve yönetsel özellikler içeren ve öğrenmeye karşı temel bir tutumu ifade eden örgütsel öğrenme yöneliminin rolü, yenilik için gereken bilginin ortaya konulması ve kullanımını içeren örgüt çapındaki aktiviteler ile ilgili olduğundan aracı değişken olarak ele alınmıştır. Dolayısıyla, çalışmanın amacı, çevresel çalkantının öğrenme yönelimiyle olan ilişkisini incelemek ve aynı zamanda, öğrenme yönelimi ve örgütsel yenilikçilik performansı arasındaki ilişkileri araştırmaktır.

Çalışma, örgütsel özellikler ve kaynaklar açısından talepkar bir doğaya sahip olan yenilikçiliğin, Türkiye'nin Ar-Ge yapan firmaları açısından bir değerlendirmesini içermekle birlikte, günümüz dünyasının yeni normal haline gelen çevresel çalkantıyı ana tetikleyici olarak ele almaktadır.

İnovasyonun getirdiği ekonomik büyümeden faydalanmak amacıyla Ar-Ge faaliyetleri yürütmek hem örgütler hem de toplumlar için tartışmasız bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, Türkiye'de Ar-Ge ve inovasyon gündemi olan 233 firmayı kapsayan bir alan araştırması yürütülmüştür. Araştırma sonucunda; çevresel çalkantının öğrenme yönelimini pozitif etkilemesi, öğrenme yöneliminin örgütsel yenilikçiliği pozitif etkilemesi ve öğrenme yöneliminin çevresel çalkantı ve örgütsel yenilikçilik ilişkisine aracılık etmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Yenilikçilik, Çevresel Çalkantı, Öğrenme Yönelimi, Ar-Ge

Y KUŞAĞI ÇALIŞANLARIN İŞ TATMİN DÜZEYLERİ İLE KURUMSAL BAĞLILIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ VE İLAÇ SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA

Özlem Özbek, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Serdar Bozkurt, Yıldız Teknik Üniversitesi

Günümüzde rekabetin hızla artması ve teknolojinin getirdiği yenilikler işletmeler için de değişimi zorunlu kılmaktadır. 'Bilgi ve teknoloji çağı' olarak nitelendirilen 21. Yüzyılda, işletmelerin varlıklarını uzun vadede sürdürebilmeleri için çalışanlarını yakından tanımaları ve onların beklentilerini karşılayabilmeleri gerekmektedir. İşletmeler için en önemli sermaye olan çalışanların iş hayatından beklentileri her dönemde farklılık göstermektedir. 2000'li yıllarda Y kuşağı çalışanlar iş dünyasına adım atmış ve böylelikle farklı kuşaklardan çalışanlar aynı işletmelerde çalışmaya başlamıştır. Y kuşağı çalışanların iş dünyasında hızla artmasıyla ortaya çıkan yeni çalışan profili, yapılan araştırmalara göre, günümüzdeki iş gücü piyasasının %32'sini oluşturmaktadır. İş dünyasındaki sayıları hızla artan Y kuşağı çalışanlar, yakın gelecekte işletmelerin iş gücü oranında en büyük paya sahip olacaklardır. Bu nedenle Y kuşağı çalışanların anlaşılması işletmeler için hayati öneme sahiptir. Teknolojiyi ve bilimi yakından yakip eden, eğitilmiş, entellektüel ve hırslı Y kuşağı bireyler, geleneksel işletme yapılarında beklentilerini yeterince karşılayamamakta ve çözümü iş değiştirmekte bulmaktadır. Yeni çalışma ortamlarına çok kolay adapte olabilen Y kuşağı çalışanlar, iş değiştirmeyi bir kayıp olarak değil, yeni ve farklı deneyimler kazanabilecekleri fırsatlar olarak değerlendirmektedir. Rekabetçi piyasa ve çalışan profillerindeki değişimler, nitelikli iş gücünü uzun vadede işletmelerde tutmak ve yeni yetenekleri istihdam edebilmek için, iş süreçlerinde modernleşmeyi ve gelişimi zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda, günümüzdeki işletmeler kurumsal bağlılık ve iş tatmini kavramlarını insan kaynakları süreçlerine dahil etmiştir ve konuyla ilgili yaklaşımlarını belirlemeye çalışmaktadırlar. Y kuşağı çalışanların iş hayatına bakış açıları ve alışılmışın dışındaki farklı beklentileri, iş tatmini ve kurumlarına bağlılık düzeylerini oldukça etkilemektedir. Bu çalışma, Y kuşağı çalışanların iş dünyasından beklentilerini daha iyi anlamak, işletmelere bu konuda ışık tutmak ve literatüre katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada Türkiye'deki Y kuşağı ilaç sektörü çalışanlarının iş tatmini ve kurumsal bağlılık düzeyleri incelenecektir. Araştırmanın sonunda, Y kuşağı çalışanların iş tatmini düzeyleri ve kurumsal bağlılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunacağı varsayılmaktadır. Y kuşağı çalışanların tatmin düzeylerinin öğrenilmesi, kurumsal bağlılık yaratacak unsurları belirlemek ve nitelikli çalışanı elde tutacak gerekli çalışmalarını yapabilmeleri için işletmelere temel oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Y Kuşağı, Y kuşağının Özellikleri, İş Tatmini, Kurumsal Bağlılık

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

DUYGUSAL ZEKA VE DUYGUSAL EMEĞİN, ÇALIŞANLARIN MÜŞTERİLERE YÖNELİK DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ: PERAKENDE SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Meltem Boncukçu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Emel Esen, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dünya ekonomisinin yapısı ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi, işletmeler arasındaki rekabeti her geçen gün arttırırken; insan odaklı yaklaşımların yaygınlaşması ve değişen algılar, işletmelerin başarısına etki eden insan faktörünü ciddi fark yaratan bir unsur olarak ön plana çıkarmıştır. Özellikle çalışan ve müşteri etkileşiminin yoğun olduğu sektörlerde, çalışanların müşteriye yönelik davranış şekli; müşteri memnuniyetini, dolayısıyla işletmenin başarısını doğrudan etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Bu durum, çalışanların duygularını yöneterek kendilerinden beklenen davranışları sergilemeleri anlamına gelen “duygusal emek” kavramını gündeme getirmiştir. Kavram ilk olarak Sosyolog Arlie Russell Hochschild (1983) tarafından kullanılmış ve “duyguların yönetilerek diğer bireyler tarafından beklenen mimiksel ve bedensel hareketlerin sergilenmesi” olarak tanımlanmıştır. İşletmelerin başarısını etkileyen ve rekabetteki yerlerini belirleyen bir diğer önemli faktör ise başarılı insan kaynağıdır. 1900’lü yıllardan sonra, insan odaklı yaklaşımların hız kazanmasıyla; bireyin kariyer yaşamındaki başarısının, zekanın bilişsel olmayan boyutlarına da bağlı olduğu anlaşılmıştır. Bu gelişmelerle birlikte, bilişsel zekanın (IQ) başarının asıl temel ölçütü olduğuna yönelik algılar değişmiş ve duygusal zeka (EQ) kavramı ortaya atılmıştır. Kavramın ilk teorisyenlerinden olan Mayer ve Salovey (1990) duygusal zekayı, “bireyin kendisinin ve başkalarının duygu ve hislerini izleme, bu his ve duyguları ayırt edebilme; bu bilgiyi düşünce ve eylemlerinde kullanabilme becerisi” şeklinde tanımlamışlardır. İlerleyen yıllarda, yayınladığı “Duygusal Zeka” isimli kitabıyla kavramın iş dünyasında daha da popüler hale gelmesine katkı sağlayan Daniel Goleman ise duygusal zekayı, “kendini harekete geçirebilme, aksiliklere rağmen yoluna devam edebilme, dürtüleri kontrol ederek tatmini erteleyebilme, ruh halini düzenleyebilme, sıkıntıların düşünmeyi engellemesine izin vermeme, kendini başkasının yerine koyabilme ve umut besleme gibi özellikler kümesi” şeklinde ifade etmiştir.

Bu çalışmada da, duygusal zeka ve duygusal emeğin, çalışanların müşteriye yönelik davranışları üzerine etkilerini incelemek amaçlanmaktadır. Uygulama alanı olarak, çalışan ve müşteri etkileşiminin yoğunluğu ve bu etkileşim şeklinin işletmenin başarısı üzerinde belirleyici bir unsur olması sebebiyle perakende sektörü tercih edilmiş ve 250-300 çalışana ulaşılması hedeflenmiştir. Çıkan sonuçlara göre, duygusal emeğin çalışanların müşterilerine yönelik davranış biçimleri üzerinde, duygusal zekaya göre daha etkili olduğu varsayılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zeka, Duygusal Emek, Çalışanların Müşterilere Yönelik Davranışları

KUŞAK FARKLILIKLARINA GÖRE İŞVEREN MARKASININ ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞA ETKİSİ VE BİLİŞİM SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Sevda Yavuz Danacı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Yasemin Bal, Yıldız Teknik Üniversitesi

Hızla değişen ve gelişen teknoloji ile birlikte kültürel ve sosyo-ekonomik koşulların farklılaşması işletmeler arasındaki rekabeti her geçen gün arttırmaktadır. Bu rekabet sadece tüketim odaklı değil aynı zamanda işletmelerin iş gücü özelliklerini de etkilemektedir. Tüm bu değişim şartlarında insan kaynakları da farklılaşarak özellikleri birbirinden farklı kuşakların beraber çalışması söz konusu olmuştur. Özellikle yeni kuşakların çalışma hayatına girmesiyle insan kaynaklarının faaliyet kapsamı da genişlemiştir. Bu nedenle artık işletmeler bir işin yapılmasında en nitelikli ve en yetenekli çalışanı işe alma ve elde tutma açısından da rekabet içerisindedir. Bu aşamada ise “İşveren Markası” kavramı ortaya çıkmaktadır. İşletmeler için işveren markası kavramı henüz yeni olmasına rağmen marka kavramı oldukça eski bir kavramdır. Buradan hareketle işletmeler açısından marka ile işveren markasını ayıran en önemli farkın odak noktaları olduğunu söylenebilir ve tüketici – çalışan olarak özetlenebilir. Bu aşamada ise işveren markasının iki yönü önem taşımaktadır. Birincisi; tüm bu rekabet ortamında potansiyel adaylar arasından en yetenekli, en nitelikli ve en istekli çalışanın istihdamının sağlanabilmesidir. İkinci ise mevcut çalışanlara yönelik olup, çalışmaktan mutlu olacağı, örgütsel bağlılığı ve verimliliği yüksek bir işletme imajını uygulamaya devam etmesidir. Dolayısıyla amaç mevcut çalışanlarda pozitif duygu ve düşünce kazanımlarının sağlanması ve çalışabilir bir işletme ortamının oluşturulmasıdır. Bu açıdan yapılacak tüm faaliyetlerin istihdam edilen her kuşak için ayrı algısal yönlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Böylece oluşacak örgütsel bağlılık bireylerin aidiyet duygularını da arttıracaktır. Aynı zamanda oluşan bu ortamın potansiyel çalışanları da çekmesi beklenmektedir. Bu alanda yapılan çalışmaların son 10 yıldır Türkiye’de gündeme gelmesi nedeniyle bu çalışmanın literatüre ve özel sektörde faaliyet gösteren işletmelere katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bu araştırmanın bağımsız değişkeni işveren markasına yönelik çalışan algısı iken örgütsel bağlılık kavramı ve boyutları bağımlı değişkeni, kuşak farklılıkları ise ara değişkeni oluşturmaktadır. Bilişim sektöründe bir uygulama olarak araştırılan çalışmada amaç kuşak farklılıklarına göre işveren markasının örgütsel bağlılığa etkisinin ölçülmesidir. Araştırmanın sonucunda işveren markası algısının bireylerin bağlılık düzeylerindeki etkisinde kuşaklara göre farklılıklar göstereceği varsayılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşveren Markası, Örgütsel Bağlılık, Kuşak Farklılıkları

PAZARLAMADA YENİ BİR KAVRAM: FİJİTAL PAZARLAMA

Adnan Duygun, İstanbul Gelişim Üniversitesi

Gelişen teknoloji işletmelerin iş yapış usullerini değiştirmekte, buna bağlı olarak iş hayatına yeni kavramlar dahil olmaktadır. Bunlardan birisi “Fijital Pazarlama” kavramıdır. Fijital, dijital ve fiziksel dünyanın bağlantısı olarak tanımlanmakta, amacı ise hem marka ve tüketiciler hem de kullanıcı ve ürünler arasında pazarlama iletişimi alanında bir ekosistem inşa etmektedir (Moravcikova ve Kliestikova, 2017, s.149). Markalar artık dijital pazarlama yöntemlerinin fiziksel çıktuları olmadan işe yaramadığını keşfetmişlerdir. Bu sebeple geleneksel pazarlama yöntemlerini harmanlamış ve fijital pazarlamaya yönelmişlerdir. Bunun sebebi, fijital pazarlamanın yüksek erişime, erişim maliyetinin düşük olmasına ve fiziksel çıktı sayesinde tüketiciye dokunabilmesine olanak sağlayan pazarlama projelerini ortaya koyabilmesidir. Böylelikle, fijital kavramı pazarlama alanında hem yaratıcılık hem müşteri deneyimi hem de ölçülebilirlik anlamında yeni fırsatları beraberinde getirmektedir (Köse ve Yengin, 2018, s. 80).

Fijital pazarlamanın tüketicilere ulaşmak için kullandığı araçlar bulunmaktadır. Bunların önemli olanlarını, QR kodları, artırılmış gerçeklik ve haritalama teknolojisi olarak sıralamak mümkündür. QR kodların tarihi, 1994 yılında Toyota tarafından tam zamanında (Just-In-Time) üretim için hızlı yanıt (Quick Response-QR) adlı bir sistemi devreye sokmasına kadar uzanmaktadır. Günümüzde ise QR kodları, reklamlardan basılı materyaller ve ürünlere kadar her yerde kullanılmaktadır. Bir diğer fijital pazarlama aracı olan artırılmış gerçeklik, gerçek dünya ile sanal ortamın birleşiminden oluşmaktadır. Artırılmış gerçeklik teknolojisi, kamera görüntüsü tarafından oluşturulan metin, hareketsiz grafik, video, 3D animasyon gibi gerçek zamanlı mobil uygulamalar temelinde çalışmaktadır. Son olarak haritalama teknolojisi ise sanal gerçeklik yardımıyla insan bedeninin çeşitli hareketleri ya da jestleri ile kontrol edilebilen araçları ve diğer teknolojileri kullanmaktadır (Moravcikova ve Kliestikova, 2017, s. 150-151).

Bu çalışmanın amacı ise fijital pazarlamanın marka ve ürünler ile tüketiciler arasında nasıl bir etkiye sahip olduğunu, çeşitli markaların fijital pazarlama uygulamalarından örnekler vererek ortaya koymaktır. Öncelikle, çalışmanın amacına hizmet edecek kapsamlı bir literatür çalışması yapılmıştır. Uygulamaya dönük bilgiler elde edilse de fijital pazarlama konusunda yapılan akademik çalışmaların azlığı dikkat çekmiştir. Dolayısıyla, konuyla ilgilenen akademisyen ve araştırmacıların bilimsel olarak literatüre katkı sağlamları önem taşımaktadır. Son olarak, hem ulusal hem de uluslararası bazı markaların fijital pazarlama uygulamalarına yer verilmiş, konuyla ilgilenen akademisyen, araştırmacı ve profesyonellerin faydasına sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fijital Pazarlama, Marka, Tüketici

TÜKETİCİ ETNOSENTRİZMİ VE MENŞEİ ÜLKE ETKİSİNİN SATIN ALMA KARARI ÜZERİNDEKİ ROLÜ: BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Dr. Cafer Şafak Eysel, İstanbul Aydın Üniversitesi

Tüketicilerin sahip oldukları etnosentrik eğilimler ve menşei ülke etkisi satın alma davranışını etkileyen faktörlerdendir. Zira tüketiciler bir ürünü tercih ederken ürünün menşei ülkesine göre satın alma kararı verebilmekte ve kendi kültürü ile ekonomisini diğerlerinden üstün tutma eğiliminde bulunabilmektedir. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin teknolojik ürünler, yiyecek ürünleri ve giyim ürünleri hususunda satın alma kararı verirken, tüketici etnosentrizmi ve ülke menşeinin rolüne ilişkin algılamaları araştırılmıştır. Çalışma Nisan-Mayıs 2018'de Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngilizce MBA öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama yöntemi olarak anket tekniğinden faydalanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek üzere 7 soru yöneltilmiştir. Tüketici etnosentrizmini ölçmek üzere Shimp ve Sharma (1987) tarafından geliştirilen, 17 ifadeden oluşan, 5'li Likert sistemiyle ölçülen CETSCALE ölçeği kullanılmıştır. Her bir ifade için verilen puanlar toplanmakta, her katılımcının toplam puanı, etnosentrizm düzeyini göstermektedir. 17-42 aralığı Düşük Düzeyde Etnosentrizm, 43-59 aralığı Orta Düzey Etnosentrizm, 60-85 aralığı Yüksek Düzeyde Etnosentrizm anlamına gelmektedir. Menşei ülke etkisini ölçmek üzere Özmen (2004) tarafından geliştirilen, 21 ifadeden oluşan Menşei Ülke Etkisi Ölçeği kullanılmıştır. İlk 9 ifade kalite, marka, fiyat ve menşei ülke gibi değişkenlerle ilgilidir. Diğer 12 ifade, menşei ülke etkisiyle tüketici etnosentrizmi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yöneliktir. Evren büyüklüğü 514, örneklem büyüklüğü 221'dir. Verilerin analizinde SPSS-22 programı kullanılmıştır, analiz yöntemi olarak frekans tabloları, tanımlayıcı istatistikler, Bağımsız Örneklem T Testi, Eşleştirilmiş Örneklem T Testi ve Tek Yönlü ANOVA Testi kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, katılımcıların %46'sının düşük düzeyde, %43'ünün orta düzeyde etnosentrik eğilime sahip oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların yerli ürün satın alma eğilimlerinin, yüksek etnosentrizm düzeyine sahip olanlar lehine farklılaştığı saptanmıştır. Menşei ülke etkisinin, yüksek etnosentrizm düzeyine sahip olanlar lehine farklılaştığı belirlenmiştir. Tüketici etnosentrizmi ile yaş arasında pozitif yönlü; tüketici etnosentrizmi ile aile aylık gelir durumu ve yabancı kültürlerle açık olma seviyesi arasında negatif yönlü ilişkiler bulunmuştur. Tüketici etnosentrizminin yabancı kültürlerle yakınlık seviyesi, medeni durum ve cinsiyet değişkenleriyle ilişkisi konusunda anlamlı sonuca rastlanmamıştır. Katılımcıların yerli ürün tüketme eğilimlerinin, farklı ürün kategorileri çerçevesinde farklılaştığı tespit edilmiştir. Katılımcıların menşei ülkede gelişmişlik arayışlarının, farklı ürün kategorilerinde farklı seviyelerde gerçekleşmediği saptanmıştır. Çalışma neticesinde, bu çalışmanın sonuçlarının alanyazındaki geçmiş çalışmaların (Senir, 2014; Arı ve Madran, 2011; Arı, 2007) sonuçlarıyla paralellik gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tüketici Etnosentrizmi, Menşei Ülke Etkisi, Satın Alma Kararı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

İLMİYE TEŞKİLATINDA AYRICALIKLI BİR KURUM OLARAK PAYELİ TAYİNLERİN SÜRDÜRÜLMESİNE YÖNELİK TARİHSEL BİR ARAŞTIRMA

Ebru Caymaz, *Marmara Üniversitesi*
Prof. Dr. Binali Doğan, *Marmara Üniversitesi*

Kurumsal kuram konusunda günümüze kadar yürütülen çalışmalar, kurumsal baskılar karşısında örgütleri genellikle pasif aktörler olarak kabul etme eğilimindedir. Ancak, özellikle son on yılda yapılan bazı araştırmaların bu temel varsayımın uyuşmayan bulgular sunmasıyla birlikte Yeni Kurumsal Kurama (YKK) pek çok eleştiri yöneltilmiştir.

Bu eleştirilere cevap vermek ve örgütlerin kurumsal baskılara verdiği farklı yanıtları açıklamak amacıyla yapılan çalışmalarda ise birey ve bireyin stratejik tercihlerinin kurumsallaşma sürecindeki etkilerinin göz ardı edilerek, örgütlerin makro bir bakış açısıyla kolektif olarak incelendiği görülmektedir. Bununla birlikte mikro bir bakış açısıyla kurumların oluşum dönemine odaklanan ve kurumsallaşma sürecini daha küçük analiz birimleri üzerinden açıklamaya çalışan güncel çalışmalarda birey ve bireyin stratejik tercihlerinin, kurumsallaşma ve kurumsal değişim sürecinde önemli etkileri olabileceği ileri sürülmektedir. Bu noktadan hareketle, bu çalışmada mikro bir bakış açısı ile Osmanlı Devleti döneminde uzun yıllar faaliyet gösteren İlmîye Teşkilatı ve bu teşkilata bağlı vakıflar mercek altına alınmıştır. Osmanlı Devleti'nde yargı ve eğitim öğretime (kaza ve tedris) temel teşkil eden oldukça katı şeriat hükümlerinin yanı sıra farklı padişahlar tarafından kanunnamelerle ortaya konan işleyiş usulleri ve fetvalarla desteklenen mülazemet (atama) sisteminin neden olduğu zorlayıcı kurumsal baskılara rağmen ilmîye teşkilatında bu hükümlere ters düşen payeli tayinler, mevlâzade ve beşik ulemalığı gibi ayrıcalıklı kurum ve bu kurumlara ilişkin kurumsal pratiklerin ortaya çıkışı oldukça dikkat çekici bir husustur.

Çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemleri kullanılmış ve önemli tarihi dokümanlar belirlenerek analize tabi tutulmuştur. İlmîye teşkilatında zorlayıcı kurumsal baskılara rağmen kurumsal değişime direnç ve mevcut kurumların sürdürülmesine yönelik öne çıkan kurumsal pratikler belirlenmiştir. Farklı dönemlerde görevli müderrisler arasında öne çıkan kurumsal aktörlerin, zorlayıcı kurumsal baskılara rağmen mevcut kurumları sürdürme çabaları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kurumsal aktörlerin, mevcut kurumların sürekliliğini sağlayabilmek amacıyla dini söylemi kullanarak yeni kurumlar ve kurumsal pratikler ortaya koymaları daha önce YKK yazınında incelenmemiş bir konudur. Kurumların sürdürülmesi olgusu da genel olarak YKK yazınında ihmal edilen bir konudur.

Bu çalışmanın amacı kurumsal aktörlerin, stratejik bir tercih olarak, dini söylem ve nepotizm vasıtasıyla kurumları sürdürme sürecini ilmîye vakıfları örnekleminde ve tarihi bağlam içerisinde ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal İş, Kurumsal Aktör, Kurumların Sürdürülmesi, Yeni Kurumsal Kuram

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK AÇIKLAMALARI: TÜRKİYE SİGORTACILIK SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Fatma Bulut Sürdü, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Arzu Özsoğün Çalışkan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Kurumsal sosyal sorumluluk, 21. yüzyılda sosyal adalet ve etik uygulamaların sağlanması açısından çok önemli bir rol oynamaktadır. Topluma hizmet uygulamalarında da temel kavramlardan biri olan kurumsal sosyal sorumluluk, günümüzde giderek artan bir öneme sahiptir. Kurumsal sosyal sorumluluk, kurumları çevresel ve sosyal sorumluluklarını yerine getirme konusunda harekete geçiren, pazarlama stratejilerini etkileyen ve gönüllülük esasına dayanan bir uygulamadır. Sosyal sorumluluk bilinci ile gerçekleştirilen gönüllü çalışmalar özel sektörü, kamu kurumlarını ve sivil toplum kuruluşlarını bir araya getiren, onları belirli bir amaç için birlikte hareket etmeye yönlendiren, olumlu sonuçları toplum tarafından paylaşılan etkinliklerdir. Dünya’da ve ülkemizde de gelişen teknolojiyle birlikte işletmeler arası rekabetin artması; insanların, müşterilerin işletmelerden beklentilerini de farklılaştırmıştır. Müşteriler sadece aldıkları ürün ve hizmetin fiyat ve kalitesi ile değil, bunları temin ettikleri işletmelerin topluma karşı kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerini yerine getirip getirmediği ve etik değerlere sahip olup olmadıkları ile de ilgilenmektedir ve ürün, hizmet seçimlerini gerçekleştirirken bunlar da önemli faktörler olmaktadır. Toplumdaki bu bilinçlenmenin farkında olan işletmeler de sosyal sorumluluk faaliyetlerine verdikleri önemi arttırmaktadır. Sigorta sektörü de, uzun vadeli fon oluşturmak amacıyla ekonomik kalkınmaya doğrudan destek sağlayan, sermaye birikiminin gelişmesine katkıda bulunan finans sektörünün en önemli parçalarından biridir. Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin özellikle sigorta sektöründeki önemi her geçen gün artmaktadır. Ülkemizde, sigorta şirketlerinde kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin incelendiği araştırmalar sınırlıdır. Dünya literatürü incelendiğinde de sigorta şirketleri ve kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları ile ilgili yapılan araştırmaların son derece sınırlı ve az sayıda olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın amacı; Türk Sigorta sektöründe faaliyet gösteren bir sigorta şirketinin, 2007-2017 yılları arasındaki dönemde kurumsal sosyal sorumluluk açıklamalarının gelişim seyrini incelemektir. Bu amaçla, sigorta şirketinin yıllık faaliyet raporları, şirketin web sitesinden temin edilerek içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Tespit edilen açıklamalar, kullanılan ölçek üzerinde çevre, insan kaynakları, ürünler ve müşteriler, toplumsal gelişim ve kurumsal yönetim başlıkları altında gruplandırılmıştır. Elde edilen veriler ışığında şirketin, analize dahil edilen dönem kapsamında yıllar itibarıyla kurumsal sosyal sorumluluk açıklamalarının arttığını göstermektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk kavramının son yıllarda öneminin giderek artması ve özellikle sigorta şirketleri için yapılan akademik çalışmaların azlığı nedeniyle bu çalışmanın literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sigorta Şirketleri, Sigorta Sektörü, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, İçerik Analizi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ÇALIŞMA YAŞAMINDAKİ UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜNDE ZORUNLU ARABULUCULUK KURUMU

Alptekin Burak Boydak, İstanbul Üniversitesi

Bir ülkenin refahı bakımından huzurun tesis edilmesi gereken en önemli alanlardan biri çalışma yaşamıdır. Zira verim, üretim ve nihayetinde başarı çalışma yaşamında huzur ve işçi-işveren arasındaki uyuşmazlıkların hızlı bir biçimde çözümünü gerektirir. Buna karşılık maalesef yıllarca ülkemizde yargıya yansıyan uyuşmazlıkların önemli bir bölümü çalışma yaşamından kaynaklı olmakta ve çalışma yaşamından kaynaklı uyuşmazlıklar yargının en önemli sorunlarından birini teşkil etmekte idi.

Türkiye’de iş uyuşmazlıkların çok büyük bir kısmı çeşitli yapısal sorunlarla mücadele eden mahkemelerimize intikal etmekte ve bu durum mahkemelerimizin iş hacmini arttırdığı gibi iş uyuşmazlıklarında hızlı çözüm hedefinden uzaklaştırmaktadır. Bu durum çalışma hayatının adil bir biçimde tesisi; işveren-işçi uyuşmazlıklarının hızlı ve adil bir biçimde çözümünü öngören modellerin uygulamaya geçirilmesini gerektirmiş ve bu kapsamda, iş uyuşmazlıklarının yargıya intikal etmeden çözümü noktasında zorunlu arabuluculuk sistemi yürürlüğe sokulmuştur. Çalışmamızın amacı da bu sistemin çalışma yaşamındaki sorunların çözümü noktasındaki yetkinliğini incelemektir. Bu sistemi incelerken yöntem olarak, öğretilerdeki görüşler, dünyadaki benzer uygulamalar ve sistemin ilk yılındaki uygulamaya ilişkin sonuçlar kısaca değerlendirilmiştir.

Zorunlu arabuluculuk kurumu ilk yılı itibariyle (her ne kadar bazı eksiklikleri içerisinde barındırsa ve bu sisteme yönelik öğretilerde eleştiriler mevcut olsa da) istatistiksel olarak birçok uyuşmazlığı yargıya intikal etmeden çözme başarısını göstermiştir. Dünyada yıllardan beri var olan hukuki ihtilafların yargıya gidilmeden çözümünü öngören alternatif çözüm yolları ülkemizde de giderek önem kazanmakta ve yargının artan iş yükü de gözetilerek hukuken başvurulması zorunlu bir adım haline getirilmek istenmektedir. Bu bağlamda, öncelikle arabuluculuk kavramının teknik olarak mahiyetinin ve amacının ne olduğu irdelenmesi gerekmekte; daha sonra arabuluculuk sisteminin iş davalarında zorunlu hale getirilmesinin niteliği itibariyle hem kamu hem de özel hukuk dalı olan iş hukuku ile iş yargılamasının bünyesine uygun olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu amaç ve yöntem dâhilinde, tebliğimizde zorunlu arabuluculuk kurumu tetkik edilmiş ve bu kurumun işçi-işveren uyuşmazlıkları bakımından zorunlu olarak müracaat edilmesi gereken bir alan olmasının çalışma yaşamının bünyesine uygun olup olmadığı üzerinde değerlendirilmelerde bulunulmuş ve nihayetinde ilk yılı itibariyle çalışma yaşamında zorunlu arabuluculuk uygulamasının sonuçları ve düzeltilmesi gereken noktaları üzerinde tespitlerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Zorunlu Arabuluculuk, Çalışma Yaşamı, İşçi-İşveren İlişkileri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ULUSLARARASI ENTEGRE RAPORLAMA KONSEYİ VE REPORTING 3.0 BAKIŞ AÇISINDAN İŞ MODELİ

Dr. Öğr. Üyesi Filiz Yüksel, *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi*

Entegre raporlama, sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmada önemli bir amaç olarak nitelendirilebilir. Buna karşılık, 2013 yılında çalışmalarına başlayan ve iş ekosistemi olarak nitelendirilen Reporting 3.0'a göre, gerçek anlamda sürdürülebilirliğin sağlanması için Yeşil, Kapsayıcı ve Açık Ekonomiye geçilmeli, Yeni "Integral" İş Modeli ile gerçekleştirilecek iş faaliyetleri sonucunda tüm sermaye unsurları üzerinde yaratılan değer entegre muhasebede kayıtlara alınmalı ve raporlanmalıdır. Buradan hareketle bu çalışmanın amacı, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ve Reporting 3.0 tarafından yayınlanan "Yeni Sürdürülebilir İş Modeli Taslağı" üzerinde literatür incelemesi yapılarak, entegre raporlama ve Reporting 3.0 açısından değer yaratma ve iş modeli kavramlarını açıklanmaya ve karşılaştırılmaya çalışmaktır.

Entegre raporlama, değer yaratma amacıyla entegre düşünce temelinde gerçekleştirilen işletme faaliyetleri sonucunda tüm sermaye unsurları üzerinde yaratılan değer entegre rapor ile bilgi kullanıcılarına aktarılma süreci, olarak tanımlanabilir. Çerçeve değer iş modeli vasıtasıyla yaratılacağı ifade edilmiştir. Çerçeveye göre iş modeli, iş faaliyetleri yoluyla girdileri değer yaratan çıktı ve sonuçlara dönüştürmede kullanılan sistemdir. Reporting 3.0'te yapılan açıklamalar doğrultusunda, integral iş modeli, bir lider öncülüğünde, aralarında sinerji sağlanacak nano, mikro, meso ve makro seviyelerde ölçeklenebilir değer yaratacak sistem, olarak tanımlanabilir. Reporting 3.0'a göre yeni integral iş modelinin 8 temel karakteristiği mevcut olup, bunlar, dört ölçek, bağlamsallaştırma, amaçlılık, çoklu sermaye, ölçeklenebilirlik, lider odaklılık, sürekli gelişim, sinerjiye sebep olma, olarak ifade edilmiştir.

Reporting 3.0 tarafından yapılan çalışmaların mevcut standartlar, çerçeveler esas alınarak yapıldığı açıklanmıştır. Bu anlamda Reporting 3.0, IIRC tarafından açıklanan tüm sermaye unsurları üzerinde değer yaratma odaklı iş modeli benimsemektedir. Ancak entegre raporlamada mikro düzeyde işletme bazında tüm sermaye unsurları açısından değer yaratmaya odaklanılmıştır. Çerçeve ilke tabanlı olduğundan, iş modeli ile yaratılan değer ölçümünde işletmelere tavsiyelerde bulunulmamıştır. Buna karşılık, Reporting 3.0 tarafından önerilen iş modeli tüm ekonomik seviyelerde tüm sermaye unsurları üzerinde değer yaratmaya odaklı iş modeli benimsemektedir. Sistematik bakış açısı ile stratejik yönetim araçlarını birleştirerek yaratılan sistem değerini sayısal verilerle açıklamaya çalışır.

Sonuç olarak, IIRC tarafından önerilen iş modeli ile Reporting 3.0 tarafından önerilen iş modeli temelde birbirine benzemekte iken, birtakım farklılıklar mevcuttur. IIRC temsilcisinin de görev aldığı Reporting 3.0 tarafından yapılan önerilerin entegre raporlamaya dahil edilmesi durumunda, kurumsal raporlamada önemli bir yaklaşım ve gelişim olan entegre raporlamadan maksimum fayda sağlanabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi, Entegre Raporlama, Reporting 3.0, İş Modeli

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ULAŞTIRMA PROBLEMLERİNDE FARKLI ÇÖZÜM YÖNTEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Öğr. Gör. İlker Vural, *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi*

Gelişen teknolojiler ve artan rekabet şartları içerisinde şirketlerin kârlılıklarını korumak ve devamlılıklarını sağlamak için maliyetlerin en aza indirilmesi bir gerekliliktir. Genellikle deneyimleri doğrultusunda bu kararları veren profesyoneller, karar verme sürecinde iki faktörü öncelikle göz önünde bulundurmaktadırlar. Bu faktörlerden ilki faydayı maksimize etmek (örneğin, elde edilecek kârın en büyüklenmesi) ikincisi ise giderleri en aza indirmektir (örneğin, maliyetin en küçüklenmesi). İşletmelerin toplam maliyetleri içerisinde yer alan önemli kalemlerden biri de dağıtım maliyetleridir. Dağıtım maliyetlerinin minimize (en küçüklenmesi) edilmesi bu açıdan önem arz etmekle beraber “Doğrusal Programlama” yöntemi ile genişleme yatırımlarının işletmenin hangi bölüm ya da bölümlerinde yapılması gerektiğine ilişkin kesin sonuçlar alınmasına olanak vermektedir. Ayrıca genişleme, yatırımlar için en uygun olarak saptanan üretim bölümünde değişik yatırım seviyelerinin işletmenin toplam kârına olan etkileri de bu yöntemle belirlenebilir. Ulaştırma problemlerinin çözümünde çoğunlukla doğrusal programlama kullanılmaktadır. Bunun sebeplerinden birisi gelişen teknoloji sayesinde problemlerin daha kısa zamanda çözülebilmesi ve hata oranının sıfırlanmasıdır. Doğrusal programlamanın çözümünde Excel, Lindo, WinQSB, v.b. programlar kullanılmaktadır. Doğrusal programlamanın özel bir durumu olan ulaştırma modeli, üretim merkezlerindeki ürünlerin tüketim merkezlerine ulaştırmanın toplam maliyetini minimum yapan optimal ulaştırma (dağıtım) programını belirlemeyi amaçlar.

Ulaştırma modelinde amaç; bir taraftan depoların talep gereksinimleri ile üretim merkezlerinin arz miktarlarında denge sağlarken, diğer taraftan da her bir üretim merkezinden her bir depoya yapılan taşımaların toplam maliyetini minimum kılacak şekilde taşıma miktarının belirlenmesidir. Ancak, ulaştırma modeli sadece ürün taşımacılığını ilgilendiren bir problem değildir. L.R. Ford ve D.R. Fulkerson tarafından nakliye problemine de uygulanmış olup, maliyet akışını da minimize etmek için ulaştırma modeli uygulanmıştır.

Bu çalışmada işletmeler açısından önemli bir maliyet kalemi olan lojistik ulaştırma problemlerinde karşımıza çıkan alternatif yolların belirlenmesi, maliyetin minimum olabilmesi için yapılacak olan atama işlemlerinin Kuzey-Batı Köşe Yöntemi, En Düşük Maliyetli Gözeler Yöntemi, Vogel Yaklaşımı, Atama Yöntemi ve Doğrusal Programlama Modeli ile belirlenip elde edilen sonuçların karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Doğrusal Programlama modelinin çözümünde WinQSB paket programından yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ulaştırma Problemleri, Doğrusal Programlama, Kuzey-Batı Köşe Yöntemi, Vogel Yaklaşımı, WinQSB

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ESNEK YAN HAKLAR VE TÜRKİYE'DEKİ ŞİRKETLERDE UYGULAMALARI

Sibel Özlem Öner, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Yasemin Bal, Yıldız Teknik Üniversitesi

Günümüz şirketlerinde İnsan Kaynakları Departmanları şirketlerin mevcut rekabet ortamında ayakta kalabilmeleri için en önemli kaynağı, insan kaynağını, ellerinde tutmaktadır. Bu bağlamda rekabet üstünlüğü sağlayabilecek çalışanları şirket bünyesine çekebilmek ve daha da önemlisi elde tutabilmek için şirketler; toplam ücret paketlerini daha cazip ve ilgi çekici kılmaya çalışmaktadır. Toplam ücret paketi; ücret, yan haklar, gelişim fırsatları, kariyer olanakları, iş güvenliği, çalışma koşulları ve birçok bileşenin uyumlu bir şekilde birleşmesinden oluşmaktadır. Çalışanlar ücretlerini değerlendirirken sadece baz maaşlarını değil, şirketin sağladığı diğer olanakları da değerlendirmektedirler. Bunların başında çeşitli yan haklar; sağlık ve hayat sigortası, bireysel emeklilik, ek izin günleri, yemek çekleri, giyim çekleri, cep telefonu ya da laptop imkanı, spor üyeliği, eğitim fırsatları vb. gelmektedir. Çalışanların yan hakları konusunda giderek bilinçlenmeye başlaması, şirketleri sundukları yan haklarda çeşitliliğe itmeye başlamıştır. Fakat, yan haklar yelpazesindeki bu çeşitlilik İnsan Kaynakları bütçelerinde yüksek maliyete sebep olmaktadır. Ayrıca, şirketin çalışan profilindeki farklılıklara rağmen, her çalışana aynı yan hakların sunulması da çalışanların bazı yan hakları kullanıp bazılarını kullanmamasına sebep olmaktadır. Bu durum hem maliyet açısından hem de çalışan memnuniyeti açısından olumsuz bir durum oluşturmaktadır. İşveren çalışanların kullanmadığı yan hakların fazladan maliyetini karşılamak zorunda kalırken, memnuniyetsiz çalışanın işinde verimsizliğiyle de karşılaşmaktadır. Tam bu noktada çalışmanın konusunu oluşturan esnek yan haklar kavramının önemi ortaya çıkmaktadır. Esnek yan haklar uygulamaları ile hem şirketler maliyetlerini optimize edebilmekte, hem de çalışanlar yan haklar seçimlerinde aktif rol alarak şirketleri ile daha iyi ilişkiler kurabilmektedirler. Şirketlerin esnek yan haklar uygulamasına geçiş kararında dört ayrı yaklaşım bulunmaktadır; kurumsalcı yaklaşım, kaynak odaklı yaklaşım, araç odaklı yaklaşım ve işlem maliyeti yaklaşımı. Karar aşaması sonrasında; esnek yan haklar uygulamalarında genellikle kullanılan dört farklı modele rastlanmaktadır; kafeterya plan, modüler planlar, esnek harcama hesapları, temel + ek opsiyonlu planlar. Hangi planın seçileceği bir fizibilite çalışması ile ülkedeki kanunlar, şirketin yapısı, çalışan profili vb konularda yapılan incelemeler sonunda kararlaştırılmaktadır. Bu çalışmada ayrıca, uygulamanın avantaj ve dezavantajları, çalışan ve işveren memnuniyet değerlendirmeleri ve de Türkiye ve Dünya'da esnek yan haklar uygulamalarından örneklere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Esnek Yan Haklar, Toplam Ücret Paketi, Çalışan Memnuniyeti

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

BİR KAMU KURUMUNDA EĞİTİM İHTİYAÇ ANALİZİNİN KATILIMCI MEMNUNİYETİNE OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Hatice Tomris Korkmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Emel Esen, Yıldız Teknik Üniversitesi

Teknolojik ilerlemelerle iş yapma şekillerinin de değişmesi, kurumların faaliyetlerinde bilişim teknolojilerini kullanmasını kaçınılmaz kılmıştır. Rekabet avantajı kazanmak isteyen kurumlar daha az sermaye ile daha nitelikli işgücüne ihtiyaç duymuşlar, çalışanlarının önceden sahip olduğu bilgi, beceri ve tutumlarını bir adım öteye taşıma zorunluluğu hissetmiş ve hizmet içi eğitimlerle çalışanlarının bilgilerini güncelleme ve onlara yeni bilgiler kazandırma yoluna gitmişlerdir. Örgütlerde bilgi teknolojileri odaklı programların kullanılması zaman ve kaynak kullanımını açısından tasarruf sağlamakta ve kurumlar teknolojiyi daha çok işlerine transfer etmeye başlamışlardır.

Bu araştırmanın amacı, bir kamu kurumunda hizmet içi eğitimler kapsamında uygulanan eğitim ihtiyaç analizi çalışmasının eğitime katılanların memnuniyeti üzerine etkisini ortaya koymak ve bundan sonra gerçekleştirilecek eğitimlerde kuruma yol gösterici olmasını sağlayabilmektir. Bu kapsamda bahse konu olan kurumda 2016 yılında Eğitim İhtiyaç Analizi çalışmasının henüz uygulanmadığı, 2017 yılında ise Eğitim İhtiyaç Analiz çalışması kapsamında eğitimlerin gerçekleştirilmesi sebebiyle analizden öncesi ve analizden sonrası eğitim katılımcı memnuniyetlerinin değişimi izlenmektedir. Böylece teknoloji destekli Eğitim İhtiyaç Analiz çalışmasının bundan sonra yapılacak eğitimlerde eğitim memnuniyet oranına nasıl bir katkı sağladığının görülmesine olanak sağlanmaktadır. Çalışmada, bir kamu kurumunda mesleki ve kişisel gelişim eğitimlerinin belirli standartlar çerçevesinde yazılımsal olarak konu, katılımcı ve sayısal veri bazlı tespit edilmesinde kullanılan Eğitim İhtiyaç Analiz (EİA) yazılımının, mesleki gelişim eğitimi ve kişisel gelişim eğitimi olmak üzere 2 türde, toplam 4 eğitim konusunda Katılımcı Eğitim Değerlendirme Formu üzerinden eğitimlerin, katılımcıların memnuniyetini nasıl değiştirdiği araştırılmaktadır. Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma tekniklerinden, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Eğitim ihtiyaç analizi gerçekleştirilmeden ve gerçekleştirildikten sonraki katılımcı memnuniyetlerindeki değişim anketler üzerinden incelenmiştir. Araştırmanın evrenini 4 konuda eğitime katılan 3559 katılımcıya ait eğitim değerlendirme anketleri oluşturmaktadır. Sözü edilen eğitimlere katılıp anketleri doğru ve eksiksiz bir şekilde tamamlayan ve anket puanları kayıt altına alınan 2973 kişi ise araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Böylece araştırma evreninin %83,53'üne ulaşılmıştır. Çıkan sonuçlara göre, eğitimlerin, eğitim ihtiyaç analizinden elde edilen verilere göre gerçekleştirilmesinin katılımcıların memnuniyet düzeyinde artışa sebep olduğu ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hizmet İçi Eğitim, Eğitim İhtiyaç Analizi, Eğitim Yönetim Sistemi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

HALKA AÇIK ŞİRKETLERİN GENEL KURUL TOPLANTILARININ ELEKTRONİK ORTAMDA YAPILMASI: BİST 30 ŞİRKETLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Öğr. Gör. Dr. Cüneyd Ebrar Levent, *İstanbul Aydın Üniversitesi*

Halka açılmak; makroekonomik olarak sermayenin tabana yayılması, üretim ve istihdamın artmasına katkıları yanında, şirketlere borçlanmaya kıyasla daha uygun finansman imkanı sağlaması, paylara likidite kazandırılması, ulusal ve uluslararası bilinirliğin artması, finansal piyasalardan daha kolay ve düşük faizli kredi bulunması ve kurumsallaşma gibi faydalar sağlamaktadır. Bununla birlikte halka açıklık, şirketlere çeşitli yükümlülükler getirmektedir. Bunların en önemlilerinden biri de binlerce ortağa hesap verme yükümlülüğüdür. Hukuki olarak hesap verebilirliğin gerçekleştiği en önemli ortam ise şirket genel kurullarıdır. Halka açık olsun veya olmasın, anonim şirketlerde genel kurul; ana sözleşme ile bile başka kişi ve kurullara devredilemeyecek yetkilere sahiptir. Yönetim kurulu üyelerinin seçimi, ana sözleşmenin değiştirilmesi, birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi şirket açısından stratejik nitelikte kararlar ancak genel kurulda alınabilir. Bu açıdan pay oranı ne olursa olsun, genel kurullara tüm ortakların katılma hakkı bulunmaktadır. Bilgi iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler, yatırımcıların internet kanalı ile hisse senedi alarak şirketlere ortak olmalarını kolaylaştırırken, şirket genel kurullarının da elektronik ortamda yapılmasına imkan tanır hale gelmiştir. Birçok ülke mevzuatlarını buna göre değiştirerek, elektronik genel kurulların önünü açmıştır. Türkiye’de de özellikle 2011’den sonra yapılan düzenlemelerle elektronik genel kurul mevzuata girmiştir. Hatta halka açık şirketlerin genel kurullarını elektronik ortamda da yapmaları zorunlu hale getirilmiştir. Bu çalışmanın amacı dünyada ve Türkiye’de elektronik genel kurul uygulamalarını ve yasal düzenlemeleri inceleyerek, özellikle Türkiye’de uygulanan sisteme hissedarların katılıp katılmadıklarını ortaya koymaktır. Çalışmanın araştırma bölümünde ise BİST 30 endeksinde yer alan şirketlerin elektronik ortamda da gerçekleşen yıllık olağan genel kurulları ele alınmış, başta genel kurul tutanakları olmak üzere hazırlanmış cetvelleri ve kamuya açıkladıkları diğer belgeler incelenmiştir. Ayrıca araştırma kapsamındaki şirketler, hem piyasa değerleri hem de aktif büyüklükleri açısından da analiz edilmiştir. Araştırmada yöntem olarak frekans analizi yöntemi tercih edilmiş olup, kullanılan tüm veriler Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) ve Borsa İstanbul (BİST) gibi kamuya açık kaynaklardan elde edilmiştir. Araştırma bulguları, Elektronik Genel Kurul Sisteminin (e-GKS), piyasa değerleri diğer şirketlere göre nispeten yüksek olan BİST 30 endeksinde yer alan şirketlerde, genel kurul toplantılarına katılımı arttırdığını göstermekte olup, araştırmada elde edilen diğer sonuçlar ayrıca ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Elektronik Genel Kurul, Piyasa Değeri, Kurumsal Yönetim, Halka Açık Şirket, Finansal Piyasalar

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SOSYAL MEDYADA SPOR KULÜPLERİNE İLİŞKİN İTİBAR ALGILAMALARININ İNCELENMESİ

Emine Nihan Değercan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Emel Esen, Yıldız Teknik Üniversitesi

Üretilen mal ve hizmetlerin giderek birbirine benzediği günümüz dünyasında kar elde etmek gittikçe zorlaşmaktadır. Sadece kaliteli mal ve hizmet üretmek, tüketiciye bunları uygun bir fiyatla sunmak ya da finansal göstergeleri gözetmek yeterli değildir. Sürdürülebilir rekabet avantajı sağlamanın en önemli ön koşullarından biri kurumların maddi varlıklarının dışında, maddi olmayan değerlerini de göz önünde bulundurmasıdır. Bu öğelerin başında da kurumsal itibar gelmektedir. İtibar, kurumların en önemli maddi olmayan varlıklarından biridir. Kelime karşılığı olarak prestij, saygınlık, imaj, güvenilirlik, kimlik, tanınırlık gibi kavramlarla ifade edilen itibar, kurumsal düzeyde firmaların geçmiş, mevcut ve gelecek performanslarına ilişkin paydaş beklentilerini yansıtan bir kavram olarak tanımlanmaktadır. İtibara ilişkin beklentileri yansıtan kesimler arasında sadece hükümetler, liderler, müşteriler, çalışanlar, rakipler ve kurumlar değil aynı zamanda toplumun kendisi de yer almaktadır. Geçmişten bugüne ele alınmaya çalışılan itibar kavramı için birçok farklı ölçüm geliştirilmiş iken, Dünya’da ciddi bir pazar konumuna gelen ve şirketleşerek büyüyen spor kulüplerine dair yeterli bir ölçümün yapılmamış olması, bu konuda bir boşluk olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte teknolojinin ilerlemesiyle kitle iletişim araçları değişmiştir. Yeni dijital dünyada içerik üreten tüketiciler önem kazanmış, üretilen içerikler dakikalar içerisinde etkisini gösterir olmuştur. Karşılıklı iletişime dayanan, kişilerin yorum yapabilmesine olanak sağlayan bu esnek yapıda kurumların itibarlarını inşa etmeleri, korumaları ve sürdürülebilir kılmaları uzun ve zorlu bir süreç ama aynı zamanda da bir zorunluluk halini almıştır.

Yapılan tüm bu değerlendirmeler neticesinde de bu çalışmada, sosyal medyayı kullanan spor kulüplerinin kurumsal itibarlarına ilişkin taraftar algısını incelemek amaçlanmıştır. Bir kurumun itibarına olumlu ve olumsuz etkiler yaratan unsurların incelenebildiği ve rakiplerin itibarlarıyla kıyas yapabilmeyi sağlayan Harrison-Fombrun ölçeği çalışmada kullanılan anketin temelini oluşturmaktadır. Önce pilot bir çalışma yapılmış, geliştirilen anket yardımıyla da toplamda 519 kişiye ulaşılmıştır. Çıkan sonuçlar neticesinde, tarafların farklı demografik özelliklerine ve farklı sosyal medya kanallarındaki itibar algılarının değiştiği saptanmıştır. Spor kulüplerinin sosyal medyada, itibarlarına ilişkin taraftar algısını ölçen çalışmaların yetersiz olmasından dolayı bu çalışmanın literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal İtibar Yönetimi, Sosyal Medya, Spor Kulüpleri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

MOBİL UYGULAMALARA YÖNELİK OLUMSUZ KULLANICI DEĞERLENDİRMELERİNİN İNCELENMESİ: İÇERİK ANALİZİ VE METİN MADENCİLİĞİ YÖNTEMLERİYLE BİR UYGULAMA

Zehra Nur Canbolat, İstanbul Medipol Üniversitesi
Fatih Pınarbaşı, İstanbul Medipol Üniversitesi

Mobil cihazların yaygınlaşması ve kullanım sürelerinin artması pazarlama yöneticileri için günümüzde önem taşımaktadır. Çeşitli amaçlara yönelik olarak geliştirilen mobil uygulamalar tüketicilerin gündelik hayatlarında önemli bir alanı kapsamaktadır. Tüketicilerin uygulamalarla yaşadığı olumsuz deneyimler hem tüketici davranışları açısından önemli izler taşımakta hem de uygulama geliştiricilerine yönelik önemli bulgular içermektedir. Türkiye pazarındaki fazla miktarda kullanıcının tüketim ve geri bildirim davranışını incelemek kullanıcı deneyimi konusunda potansiyel taşımaktadır. Bu çalışmada iTunes mobil uygulama mağazasında yer alan popüler uygulamalara yönelik kullanıcı değerlendirmeleri üzerinden tüketicilerin olumsuz yorumlarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada içerik analizi ve metin madenciliği yöntemleri bütünlük olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda, uygulama mağazasında ücretsiz olan en popüler 10 uygulamanın değerlendirmeleri örneklem olarak belirlenmiş, örneklemdeki kullanıcı değerlendirmelerine R programlama dili ve iTunesR paketi kullanılarak ulaşılmıştır. Bahsi geçen analiz süreci iki farklı aşamadan oluşmaktadır. Metodolojinin birinci aşamasında, değerlendirmeler arasından olumsuz olanlar (1 ve 2 puan alan) ayrılmış ve bu değerlendirmeler içerik analizi yöntemiyle çeşitli kategorilere ayrılmıştır. İçerik analizinde kullanılan bu kategoriler; uygulama çökmesi/kapanması, uyumluluk, özellik ekleme talebi, özellik çıkarma talebi, fonksiyonel hata, gizli maliyet, arayüz tasarımı, bağlantı/ağ problemi, gizlilik ve etik, yoğun kaynak kullanımı, ilgisiz içerik, geç yanıt veren uygulama ve belirsiz içerik şeklindedir. Metodolojinin ikinci aşamasında KNIME isimli yazılım yardımıyla uygulanan metin madenciliği yöntemiyle en sık kullanılan kelime kalıplarına ve bir arada en sık kullanılan 2'li ve 3'lü kelime gruplarına yer verilmiştir. Metin madenciliği yöntemi dil bilimi özelliği taşıyan bir yaklaşımla kullanılarak kullanıcıların kullandığı kelime grupları üzerinden, birinci aşamada değerlendirilen kategorilerle uyumlu biçimde değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Metin madenciliği yöntemi ile içerik analizi yönteminin bir arada kullanılmasıyla elde edilen entegre yaklaşım sayesinde tüketicilerin olumsuz değerlendirmelerine dair kapsayıcı bulgulara ulaşılmıştır. Tüketicilerin popüler uygulamalarda hangi konularda şikayetçi olduğu, hangi konularda yoğun olarak en düşük (1) veya göreceli olarak daha yüksek (2) puan verdiği gerek özel sektör gerek akademik uygulamalar açısından önem taşımaktadır. Elde edilen bu bulgular mobil uygulaması bulunan şirketlerin bu uygulamalarının performanslarının artırılmasına yönelik öneriler içermektedir. Bu sayede, bahsi geçen şirketlerin müşteri memnuniyetini arttırabilmelerine yönelik imkân sağlayacaktır. Dolayısıyla hem metodolojik özgünlük olması hem de şirketlerinin politikalarına yön göstermesi bakımından söz konusu çalışmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici Değerlendirmeleri, Uygulama Değerlendirmeleri, Olumsuz Değerlendirmeler

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

PAZARLAMA ARAŞTIRMALARINDA SÜREÇ TEMELLİ ÖLÇEK GELİŞTİRME MODELİ

Bahman Huseynli, *Marmara Üniversitesi*

Pazarlama araştırmalarında verilerin toplanmasında ve analiz edilmesinde ölçekler mühim role sahiptir. Diğer sosyal bilim alanlarında olduğu gibi pazarlama alanında da ölçüm araçlarının oluşturulması bilimsel yöntemlerle yapılmaktadır. Pazarlama alanında ölçek geliştirme çalışmaları için yöntem ve modellerin belirlenmesi önceki yıllarda olmakla birlikte bilimsel ve sistematik şekilde Churchill'in (1979) çalışmalarından başlamaktadır. Bununla birlikte pazarlama, tüketici davranışları, reklamcılık, pazarlama araştırmaları ve bunlarla ilgili diğer alanlardaki gelişmeler bu alanda çeşitli ölçüm araçlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda ölçek geliştirmek için farklı araştırmacıların çalışmalarında ölçek geliştirme yöntemleri olmakla birlikte süreç temelli ölçek geliştirme modelleri fazla değildir. Ölçek geliştirme çalışmaları için uygulanması gereken aşamalar ölçeğin ana amacına ve geliştiren araştırmacıya bağlı olarak farklılık göstermektedir. Pazarlama araştırmalarında ve genel olarak pazarlama alanında büyük oranda genellenebilir ve sistematik olarak ölçek geliştirme aracının ortaya konması gerekçesinden yola çıkılarak bu çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın yapılmasının önemi de buradan kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, pazarlama araştırmalarında süreç temelli ölçek geliştirme modelinin oluşturulmasıdır. Çalışmanın amacından yola çıkarak ilk önce, literatürdeki pazarlama ve onunla ilgili alanlarda kullanılan ölçek geliştirme çalışmaları incelenmiştir. Sonraki aşamada ise süreç temelli ölçek geliştirme model ileri sürülmüştür. Süreç temelli ölçek geliştirme modeli araştırmacılara pazarlama ve sosyal bilimlerin bazı alanlarında ölçek geliştirme çalışmalarına baştan sona olması gereken süreçleri içermektedir. Buna göre de, araştırma keşfedici araştırma olup tümevarım yöntemi kullanılmıştır. Süreç temelli ölçek geliştirme modeli üç aşamadan sonucunda oluşturulmuştur. İlk olarak literatürdeki önceki çalışmalardan yola çıkılarak bir tasla oluşturulmuş; ikinci olarak bu model uzman görüşlerine sunulmuş ve ilgili düzenleme ve düzeltmeler yapılmış; üçüncü aşamada ise modelin son hali oluşturulduktan sonra her bir süreç aşaması da detaylı olarak ele alınmıştır. Pazarlama araştırmalarında süreç temelli ölçek geliştirme modelinde yer alan aşamalar, ölçek geliştirme için hazırlık çalışmalarından nihai ölçeğin oluşturulmasına kadar baştan sona tüm aşamaları kapsamakla birlikte süreç şeklinde yapılandırılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda; pazarlama alanında ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılmak üzere süreç temelli ölçek geliştirme modeli ileri sürülmüştür. Bu bağlamda çalışmanın, pazarlama araştırmaları ve genel olarak pazarlama bilimi için literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ölçek Geliştirme, Pazarlama Araştırmaları, Süreç Temelli Ölçek Geliştirme

ETİK LİDERLİK İLE YÖNETİCİYE GÜVEN İLİŞKİSİNDE SOSYAL MEDYANIN ROLÜ

Ercan Tutar, *İstanbul Kent Üniversitesi*
Prof. Dr. Osman Yıldırım, *İstanbul Arel Üniversitesi*

Günümüzde hızla gelişen sağlık sektörünün ihtiyaçlarına uygun çağdaş yönetim biçimleri, birçok örgütsel değişkeni önemle dikkate almaktadır. Özellikle sağlık kurumları yöneticiliğinde liderlik, lidere güven ve sosyal medya önemle üzerinde durulan değişkenlerdir. Bu çalışmanın amacı, sağlık kurumlarında etik liderlik ile yöneticiye güven ilişkisinde sosyal medyanın rolünü ortaya koymaktır. Bu amaçla, sağlık kurumlarında çalışan 187 kişiye kolayda örnekleme yöntemiyle anket uygulanarak veri toplanmıştır. Veri toplamak amacıyla kullanılan araştırma anketi tasarımı için literatürde yer alan etik liderlik, lidere güven ve yeni medya ölçeklerinden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler AMOS 22.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada güvenilirlik analizi için sorular arası korelasyona bağlı uyum değeri olan Cronbach's Alfa modeli kullanılmıştır. Güvenirlik analizleri için araştırılan Cronbach Alpha değerleri 0.80 değerinden yukarıda çıkmıştır. Literatürden alınan her bir ölçek için ayrı ayrı doğrulayıcı faktör analizleri yapılarak ölçüm modellerinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma anketinde kullanılan etik liderlik, yöneticiye güven ve yeni medya ölçeklerin, orijinal boyutları ile aynı boyutlara sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Modelin ölçüm değerleri incelendiğinde modellerin kabul edilebilir sınırlar dahilinde olduğu görülmüştür. Bunun sonrasında ise tam modelin uygunluğu iyi uyum değerleri ölçütleri yardımıyla test edilmiştir. Analiz sonucu elde edilen χ^2 ve χ^2/df değerleri modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Ayrıca, RMSEA, GFI, CFI ve SRMR gibi uyum değerleri incelendiğinde modelin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu ortaya çıkmıştır. Etik liderlik, yöneticiye güven ve yeni medya değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yapısal eşitlik modelinden yararlanılmıştır. Hipotezler ile tasarlanan modelin ilişkisini incelemek amacıyla AMOS 22.00 programı ile yol analizi yapılmıştır. Yapısal parametrelerin tahminin de en çok olabilirlik- maximum likelihood yöntemi kullanılmıştır. Tasarlanan modeldeki değişkenlerin birbirlerine olan etkisini gösteren regresyon katsayıları elde edilmiş ve etik liderlik, yöneticiye güven ile yeni medya değişkenlerinin açıklanabilme yüzdeleri hesaplanmıştır. İstatistik analizler ile elde edilen bulgulara göre yeni medyanın etik liderlik ile yöneticiye güven etkisinde aracı role sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Veri toplamak amacıyla kısıtlı sayıda sağlık kurumu çalışanına ulaşıldığından sonuçların genele yaygınlaştırılma iddiası yoktur. Bu çalışma ile sağlık kurumları yöneticilerinin dikkatlerinin etik liderlik, yöneticiye güven ve yeni medyanın etkilerine çekilmek istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etik Liderlik, Sosyal Medya, Yöneticiye Güven

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KIRGIZ TÜKETİCİLERİNİN ONLINE ALIŞVERİŞTE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Davran Yuldaşev, Toktomamatov K.Ş. Uluslararası Üniversitesi, Kırgızistan

Gelişen teknolojinin etkisiyle her yıl sürekli büyüyen internetten alışveriş pazarı, daha fazla rahatlık, değer ve seçenek isteyen yeni nesil tüketicilerle birlikte daha da güçleniyor.

Online alışveriş uygun, ekonomik, rahat, hızlı, karşılıklı etkileşimli, sayısız seçenek sunma gibi avantajlarına rağmen tüketicilerin bir çoğu online alışverişe karşı direnç göstermektedir. Online alışveriş yapmak birçok yönden oldukça kolaydır. Online alışverişte mağazaya gitmekle uğraşmaz, 7/24 açık bir mağazadan evinizin ya da işyerinizin konforunda ürün satın alabilirsiniz. Fiyat karşılaştırma sitelerinden aynı ürünün nerede, hangi fiyata satıldığını kolaylıkla kontrol edebilirsiniz. Ayrıca ürünü taşımanıza da gerek kalmaz, ürün doğrudan belirttiğiniz adrese gönderilir.

Kırgızistan'daki tüketicilerin büyük kısmı internet üzerinden yapılan alışverişe temkinli yaklaşıyor. Genel olarak tüketicilerin online alışverişte karşılaştıkları sorunların başında güvenlik sorunları gelmekte bunu; kalite hakkında emin olamama, teslimat kaygısı, sosyal etkileşimin olmaması, mağazalarda aynı ürünün daha ucuza bulunabileceği düşüncesi, online alışverişe karşı ilginin olmaması, bilgi eksikliği gibi sebepler izlemektedir.

Bu çalışmada tüketicilerin online alışverişte karşılaştıkları sorunlar bir bir ortaya çıkartılarak ortaya atılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tüketici, Alışveriş, Online Alışveriş

ANONİM ORTAKLIKLARDA PAY SAHİBİNİN BİLGİ ALMA VE İNCELEME HAKKININ SINIRLARI

Dr. Öğr. Üyesi Sema Aydın, Yıldız Teknik Üniversitesi

6102 sayılı TTK'nun 437. maddesinde, pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkına ilişkin çeşitli yenilikler öngörülmüş olmakla birlikte; pay sahiplerinin bu hakkına, şirket sırları ve korunması gereken şirket menfaatleri gerekçe gösterilerek bir sınırlama getirileceği hükme bağlanmıştır. TTK'nın madde gerekçesinde modern akımın pay sahiplerinin bilgi alma hakkının genişletilmesi yönünde olmasına rağmen kanunlar ile sınırlar belirlendiğini, genel kabul gören sınırın ise, şirket sırrı bağlamında şirket menfaati olduğunu belirtilmiştir. Ancak madde hükmünde ne "şirket sırrı" ne de "korunması gereken şirket menfaati" kavramları tanımlanmamıştır bunun nedeni ise dar veya geniş bir tanımla uygulamayı dondurmamak veya genişletmemek olarak açıklanmıştır. Çalışmamızda pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkının sınırına ilişkin olarak getirilen ölçütlere ilişkin bilgi vermek amaçlanmıştır.

Şirket sırrında, rakip bir şirketin bilmediği, öğrenmemesi gereken, şirketin zararına kullanabileceği, elde etmek için çalıştığı, peşinde olabileceği "bilgi" ölçü olarak kabul edilebilir. Rakiplerin ulaşabileceği, şirketin internet sitesi, sermaye piyasası kamuyu aydınlatma platformu gibi çeşitli kaynaklar aracılığı ile elde edebileceği, verileri ve bilgileri kullanarak yorumlama/ değerlendirme ile çıkarılabileceği bilgiler sır olamaz. Bir şirketin müşteri listeleri, satış rakamları, ücretlendirme politikası ve müşteri bilgilerini de içeren gizli ticari sırlar, korunması gereken ticari sırdır. Ticari sır bir kez ifşa olduktan sonra, artık ticari sır niteliğini kaybetmektedir. Buna göre denilebilir ki, ticari sır gizli üretim metodu, dizayn, süreç gibi bir şirketin diğerleri ile rekabet etmesine, diğer şirketlere üstünlük sağlamasına yarayan her türlü bilgidir. Model, çizim, mimari proje, harita, bedel ve fiyat bilgileri, protip, formüller, programlar, araştırma ve geliştirme aktiviteleri, bilgisayar programları ve üretim süreçlerinin yer aldığı bilgiler de ticari sır olarak kabul edilebilir. Şirket sırlarının verilmesi ile şirket menfaatlerinin zarara uğraması, şirket işletmesinin, bağlı şirketlerinin, müşteri çevresinin, dağıtım kanallarının ve ilişkilerinin vs.'nin kayba uğraması veya bu nitelikte pek de uzak olmayan bir tehlikenin varlığı demektir. Zarar ile sadece malvarlığı zararı kastedilmemiştir. Yabancı mahkeme kararları ve öğreti, bir taraftan kaybın somut nitelik taşımaması arayarak keyfi redlerin önüne geçmeye çalışmakta diğer taraftan da şirket menfaati ve bilgi alma menfaati arasındaki menfaatler dengesinin kurulmasına çaba harcamaktadır. Şirketin korunması gereken menfaati ile pay sahibinin bilgi almaya ilişkin bireysel menfaatinin çakışması durumunda öncelikli olarak şirket menfaatinin korunması gereklidir. Sır saklamaya ilişkin menfaat, şirket açısından açık ve somut biçimde haklı, maddi anlamda da bir temele dayanmalıdır. Bir şirketin mutlak nitelikteki sırrı, üçüncü kişilerle arasındaki sözleşmeden veya genel hükümlerden kaynaklanan, açıklamama yükümü altında bulunduğu sırlardır. Söz konusu sırlar, şirketin tasarruf alanı dışındadır ve bu sırları açıklama konusunda şirketin takdir yetkisi yoktur. Nispi şirket sırrı ise, bir şirketin mutlak nitelikte sırları dışında kalan ve şirket menfaati gereği gizli kalması gereken sırlardır. Bu sırların açıklanıp açıklanmaması ise şirketin tasarrufu altındadır. Bir husus, şirketin görünür ve güncel menfaatine zarar veriyor veya verme tehlikesi barındırıyor ise pay sahibinin bilgi istemi şirket tarafından reddedilebilir. Bu sırların açıklanıp açıklanmaması şirketin tasarrufu altındadır. Şirket, pay sahibinin bilgi alma talebini keyfi olarak reddetmemeli ve reddin gerekçesi mutlaka açıklanmalıdır. Ancak bilgi açıklama suretiyle şirket zarara uğratılmamalıdır. Tereddüt ve şüphe halinde ise red yönünde karar verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Anonim Ortaklık, Bilgi Alma Hakkı, İnceleme Hakkı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

DUYGUSAL ZEKANIN ÇATIŞMA YÖNETİMİ STRATEJİLERİ ÜZERİNE ETKİSİ: FİNANSAL HİZMETLER SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Gamze Çetinel, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Emel Esen, Yıldız Teknik Üniversitesi

Günümüz firma yöneticilerinin, eskiye nazaran daha fazla duygusal zekaya sahip olmaları istenmektedir. Çünkü hem bugünkü iş gücünü oluşturan çalışanlar daha demokratik ve serbest bir yönetim anlayışı talep etmekte hem de şimdiki yöneticiler yönetim sürecinde daha farklı özelliklere ve becerilere ihtiyaç duymaktadırlar. Duygusal zekası yüksek yöneticinin; çatışmaları çözümlenmede daha başarılı olması beklenmektedir. Duygusal zekası yüksek firma yöneticilerinin kendi duygularını anlayabilmesi, kontrol edebilmesi, akıl ile duygusu arasındaki bağlantıyı kurabilmesi ve kendi kendini motive edebilmesi yanında, çalışma ortamındaki diğer kişilerle empati kurabilmesi, onların duygu ve ihtiyaçlarına duyarlı olabilmesi, kişilerarası ilişkilerde başarılı olabilmesi; şirket içerisinde uyumlu bir çalışma ortamı oluşmasını sağlayacak ve sorunların çözümü daha kolaylaşacaktır. Araştırmanın uygulama kısmında bu etkinin ortaya konulması amaçlanmakta ve böylelikle bu çalışmanın literatüre katkı yapması beklenmektedir.

Araştırmanın temel amacı; çalışan algısına göre firma yöneticilerinin duygusal zeka düzeylerinin, kullandıkları çatışma yönetimi stratejileri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmanın evrenini; finansal hizmetler sektöründe faaliyet gösteren firmanın çalışanları oluşturmaktadır. Araştırmanın kapsamında, 150 çalışana ulaşılması hedeflenmektedir. Firma yöneticilerinin duygusal zekasının uyguladıkları çatışma yönetimi stratejilerindeki etkisini ölçmek amacıyla, finansal hizmetler sektöründe hizmet veren ilgili firmada, çalışanlara yöneticilerini değerlendirecekleri bir elektronik anket uygulanacaktır. Anket iki bölümden oluşmakta olup ilk bölümünde, Öztekin (2006) tarafından geliştirilen ve 32 soruluk 5'li Likert tipi sorulardan oluşan "Duygusal Zeka Ölçeği" yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise çatışma yönetimi stratejileri ölçeği olarak, Rahim'in (2001) geliştirmiş olduğu, Tekkanat'ın (2009) Türkçe'ye uyarladığı 18 soruluk 5'li Likert tipi ölçeğin kullanılmaktadır. Her iki ölçeğin derecelendirmesi, "1" Hiçbir zaman, "2" Nadiren, "3" Ara sıra, "4" Genellikle ve "5" Her zaman şeklinde 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Aynı zamanda katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorulara da yer verilecektir.

Çıkan sonuçlara göre, firmasında kendini motive edebilen, engellere rağmen firmanın amaçlarını gerçekleştirme doğrultusunda hareketine devam eden, dürtülerini kontrol edebilen, ruh halini düzenleyebilen, kendini başkalarının yerine koyabilen, başkalarının duygularını anlayabilen, kısaca duygusal yetkinliğe ulaşmış yöneticilerin, aynı amacı gerçekleştirmek doğrultusunda birlikte çalıştığı kişilerle daha uyumlu ilişkiler kurabileceği ve ortaya çıkabilecek çatışmaları çözümlenmede başarıya ulaşabileceği beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zeka, Çatışma Yönetimi Stratejileri

TÜREV ARAÇLARIN TANITILMASI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

Sergül Balsever, Yıldız Teknik Üniversitesi

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomide istikrarı sağlamak için Amerika Birleşik Devletleri'nin Bretton Woods kentinde imzalanan 1944 tarihli anlaşmayla benimsenen sabit kur sistemine göre, doların değeri altına ve diğer devletlerin paralarının değerleri de belirli oranlarda dolara bağlanmıştı. Bu sayede kur riski problemi, büyük ölçüde bertaraf edilmişti. 1970'li yıllara gelindiğinde ise sabit kur sistemi fiilen terk edilerek bunun yerine dalgalı kur sistemi tercih edilmişti. Bu sistemde ise paranın fiyatı olarak nitelendirilen faizin oranları, piyasa koşullarınca belirlenmekteydi. Bunun sonucu olarak piyasalar ciddi bir istikrarsızlık ve geleceğe yönelik belirsizlikle karşı karşıya kalmış ve "finansal risk" kavramı ortaya çıkmıştır.

Finansal risk kavramıyla birlikte bu risklerin tamamen ortadan kaldırılması olmasa da katlanılabilir seviyeye indirilmesi veya başkalarına devredilmesi anlamına gelen "risk yönetimi" anlayışı doğmuştur. İşte finansal riskten korunmada bir yöntem olarak mevcut mali araçların bir araya getirilmesiyle türev araçlar (derivatives) ortaya çıkmıştır. Böylece kişiler finansal anlaşmalar yapmak yani türev araçların alım-satımı yoluyla finansal risklerini gidermeye veya sınırlandırmaya çalışmışlardır.

Piyasalarda 1970'lerin başında ortaya çıkan dalgalanma ve istikrarsızlık halen sürmekte olup, bu dalgalanmanın doğurduğu finansal risk piyasa aktörlerini etkilemeye devam etmektedir. Risk yönetiminin temel araçlarından biri olan türev araçların önemi, günümüz ekonomisinde özellikle internetle birlikte globalleşen dünyada gittikçe artmıştır. Türev araçlar dayanaklarına konu varlıkların (underlying) fiyatında meydana gelecek olumsuz fiyat hareketlerinden doğan riskten korunma (hedging) amacıyla ortaya çıkmışlardır. Ancak günümüzde türev araçlar sadece riskten korunma amacıyla değil spekülasyon veya arbitraj amacıyla da taraflar arasında alınıp satılmaktadırlar. Spekülasyon, türev araca konu dayanak varlığın fiyat hareketi tahmin edilerek pozisyon alınması ve böylece kâr elde edilmesidir. Arbitraj ise, bir türev aracın aynı zamanda değişik piyasalardaki fiyat farkından yararlanılarak alım satımı yoluyla kâr elde edilmesidir.

Çalışmamızda ilk olarak türev araç kavramına yer verilmiş; sonrasında ikinci bölümde 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda (SerPK) yer alan türev araçların tanımı ve çeşitli tasniflere tabi tutularak türleri irdelenmiştir. Üçüncü bölümde türev araçların genel özellikleri olan sözleşme niteliği, vadeli işlem niteliği, teminat sisteminin varlığı ve riskin varlığı hususları ele alınmıştır. Son bölümde ise türev araçların yaygın örnekleri olan futures, forward, vadeli oran, opsiyon, swap ve swap opsiyonu sözleşmeleri ile kaldıraçlı işlemler (forex) tanıtılmış ve gerekli görülen yerlerde hukuki nitelikleri tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türev Araçlar, Futures, Forward, Opsiyon, Swap, Forex

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KAMUSAL ALANDA RİTÜELLER VE İLİŞKİLER: AT PAZARI ÖRNEĞİ

Abdullah Furkan Bilici, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Nalan Turna, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu bildiride, önemli bir toplumbilimci ve antropolog olan Erving Goffman'ın "Gündelik Yaşamda Benliğin Sunumu" adlı eserinde yer alan "Bölgeler ve Bölgesel Davranışlar" tezi ve bu tezden yola çıkılarak İstanbul Fatih At Pazarı'ndaki kafeler incelenecektir. Bildirinin kavramsal çerçevesini Goffman'ın bahsi geçen tezi oluşturacaktır. Bu çerçeve ile kafe sahipleri, garsonlar ve müşterilerle yapılan mülakatlarla kamusal alandaki ritüeller ve ilişkiler mikro açıdan örneklendirilecektir. Kısacası bu bildiri, İstanbul At Pazarı'ndaki kafelerdeki ritüel davranışları, ilişki ve iletişim biçimlerini analiz edecektir.

Goffman, "Bölgeler ve Bölgesel Davranışlar" adlı tezinde, bölgeyi, "ön (vitrin) bölge" ve "arka bölge (sahne arkası)" olarak tanımlamaktadır. "Vitrin bölgesi"ni, kişinin kendisini dışarıya sergilediği yani performans sunduğu bölge olarak, "sahne arkası"ni ise "vitrin bölgesi"nde görülen performansın yer almadığı bölge olarak tanımlamaktadır. Örneğin, kafede çalışan bir garson için vitrin bölgesi, müşteri ile iletişime geçtiği bölgedir, sahne arkası ise, kafenin mutfak bölgesi, yani diğer garsonlarla hatta kafe sahibiyle etkileşime girdiği yerdir.

Bu bildiride ayrıca, performansların sözel etkileşim öbekleri üzerinden nasıl açığa vurulduğu üzerinde durulacaktır. Örnek vermek gerekirse, bir garsonun işinin bir parçası olarak mutfakta yani "arka bölgede" bir başka garsonla kurduğu sözlü etkileşimin bir benzerini, müşteri ile kurup kurmadığı ile bunun ne anlama geldiği analiz edilecektir. Kısacası, burada vitrin bölgesi ile arka bölge davranışlarının birbirinden keskin bir biçimde ayrılıp ayrılmadığı ve bu davranışlarının içi içe geçmiş olma durumları detaylandırılacaktır. Ayrıca, kafe müşterilerinin belli başlı ritüelleri, iletişim ve etkileşim biçimleri bu bildirinin bir diğer konusudur.

Sonuç olarak, İstanbul At Pazarı'nda yer alan kafeler henüz tam anlamıyla mikro bir açıdan çalışılmamıştır. Bu bildirinin amacı, bu mekânların, Erving Goffman'ın "vitrin bölgesi" ve "sahne arkası" kavramları üzerinden detaylı bir çalışılmasını yaparak, gündelik yaşam gerçekliğini yakalamaktır. Büyük yapıları ve büyük süreçleri çalışan konvansiyonel literatürün aksine, Goffman'ın sunduğu kavramsal çerçeve göz önünde bulundurularak, Fatih At Pazarı'ndaki kafeler mülakat yöntemi de kullanılarak daha yakından analiz edilecek ve kent/kültür çalışmalarına önemli bir katkı sunabilmek bu bildiriyile mümkün olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: İstanbul At Pazarı, Erving Goffman, Gündelik Yaşam, Vitrin Bölgesi, Sahne Arkası

REKLAMCILIĞIN ANTİK DİLİ: BİR RETORİK BİÇİMİ OLARAK REKLAMCILIK

Dr. Cangül Tosun, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Prof. Dr. Fatih Keskin, Ankara Üniversitesi

Modern yaşamı kuşatan en etkili unsurlardan biri olan ve ilk örnekleri antik zamanlara kadar uzanan reklamcılık, hedef yönelimli bir “ikna yönetimi”dir. Reklamlar genellikle potansiyel alıcıyı, bir ürünün/hizmetin iyi veya yararlı özellikler taşıdığı ya da satın alma eyleminin kazançlı bir alışveriş olduğu konusunda rasyonel biçimde ikna etmek için tasarlanmaktadır. Reklam mesajlarının her yerde bulunabilmesi, birçok insanın bunlardan bazılarını fark etmemesine hatta görmezden gelmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle reklamcılıkta sadece bir ürünün “ne söylediği” konusunda insanların dikkatini çekmenin ve bunu sürdürülebilir kılmanın yanında, aynı zamanda potansiyel müşterilerin mesajları “hatırlamalarını” ve sonrasında ürünü “satın almalarını” sağlayan yöntem ve teknikler de kullanılmak zorundadır. Reklamcılıkta sıklıkla başvurulan bu yöntemlerden biri de kısaca “konuşma ve ikna sanatı” şeklinde tanımlanabilen retoriktir.

Antik Yunan’da ortaya çıkan, sonrasında Roma geleneğiyle gelişen retoriğe ilgi, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren artmıştır. “Sözlü veya yazılı iletişimin stratejik kullanımı” anlamına gelen retorik; kitle iletişim araçları, modern propaganda ve yüzyılın ilk yarısının devasa toplumsal hareketleri ve devrimleriyle gerçekleştirilen muazzam değişiklikleri açıklamak amacıyla geliştirilmiştir (Kuypers ve King, 2009: 3, 4). Günümüzde retorik, antik dönemden farklı olarak kamuya yönelik konuşmalardan çok daha fazlasını içermektedir: Sembolik eylemi anlamaya odaklanarak, basılı ortamda, radyo, televizyon ve internette birçok farklı biçimdeki söylemi kapsamaktadır. Çeşitli kitle iletişim araçları yoluyla yürütülen reklamcılık da retoriğe en sık başvurulan alanlardan biri haline gelmiştir. Reklamcılığı; “Dünyadaki en büyük, en yaygın ve en başarılı retorik girişimi” (Mckenna, 1999: 103) olarak tanımlayan görüşlerin yanında John Pracejus ve diğerlerine (2006: 82) göre de “Retorik iknaya yönelik bir iletişimdir ve reklamcılık da retoriktir.” Retoriksel figürler (biçimler) olarak bilinen ikna edici yöntemler reklamcılığın merkezinde yer alsa da, retoriğin reklamcılık disipliniyle ilişkisi “retorik eşittir reklamcılık” anlayışından daha karmaşıktır. Bunun yerine, daha iyi bir niteleme, reklamcılık alanında çalışanların klasik retoriğin birçok unsurunu yeniden keşfetmiş olmasıdır (Tevi ve Koslow, 2018: 112).

Reklamcılıkta retorik kullanımı konusunda yapılan araştırmalara kısıtlı da olsa katkı sağlamayı amaçlayan bu çalışmada öncelikle modern yaşamın hemen her alanını etkisi altına alan reklamın ortaya çıkışı ilk reklamcılık faaliyetleriyle birlikte ele alınacaktır. Çalışmanın devamında ise Aristoteles’in bilimsel eseri Retorik’le sistemleştirdiği, ardından Cicero’nun “beş kural-buluş, düzenleme, biçim, bellek, sunuş” etrafında geliştirdiği retoriğin reklamcılıktaki konumu, reklamlarda ve özellikle de sloganlarda kullanılan çeşitli retorik stratejileriyle birlikte tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Retorik, Reklam, Reklamcılık, Slogan, İkna

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

YERLİCİ/MİLLİYETÇİ SÖYLEMDE “EV”

Dr. Öğr. Üyesi Fırat Mollaer, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Bu çalışmanın sorunsalı, “ev” metaforunun yerlici/milliyetçi söylemle ilişkisidir. Çalışmanın tezi, politik fenomenoloji açısından bakıldığında, yerlici/milliyetçi söylemin kuruluşunun ev metaforununun inşasıyla yakından ilgili olduğudur. Amacı ise, modern Türkiye’de siyasi düşüncede yerlici/milliyetçi söylemin gelişiminde “eve dönen adamlar” kalıbının etkisini belirlemek ve söz konusu kalıbın sınırlarını ortaya koymaktır. Çalışmada, Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cemil Meriç ve Necip Fazıl Kısakürek’in düşünceleri aracılığıyla ev metaforunun yerlici söylem açısından merkezi konumu tartışmaya açılmaktadır.

“Ev”in salt fiziksel yer ve bulunuş olgusuna işaret etmediği aşikâr. Ev fenomeni barınmayı aşar. O halde, ülke mi? Vatan mı? Ulus mu? Devlet mi? Kültür mü? Yoksa dil midir? Evi merkezileştiren özel bir söylemdeki dağılım dikkate alındığında, bunların her biri ve/ya hepsinin olma ihtimali vardır. Bir ideolojik-söylemsel inşa olarak evin gücü ve kapsayıcılığının nedenlerinden bir bölümünü burada aramalı.

Hannah Arendt’le özdeşleşmiş bir yoruma göre, Antik siyasi düşüncede ev ihtiyaçların ve zorunlulukların, kamu ise özgürlüklerin alanıydı. İki farklı varlık ve faaliyet alanı. Evi mahir bir fenomenoloji uyarlamasıyla ülke, vatan, ulus, devlet, kültür ve dille (veya bunların her biriyle) özdeşleştiren, modern siyasi düşünce failleridir. Bundan böyle, ev, hayatın üreme ve geçinme gibi zorunluluklarının egemen olduğu fiziksel yer değil bütün anlamların kaynağı olan bir kültürel mekândır. Heimat’tır. Ev’in modern dönemde ortaya çıkışı, kültürel’in ekonomiye (ihtiyaçlar) ve siyasal olana (özgürlükler) karşı varlığını ilan ettiği büyük kültürel dönüşle koşuttur.

Modernliğin -Anthony Giddens’in terimleriyle- ‘yerinden çıkarıcı’ özellikleri başından itibaren bir sürgün tipi yaratmıştır. Söz konusu tipe modern siyasi düşüncenin başka kollarında rastlansa bile muhafazakâr yerlici mitoloji sürgünü eve döndürme noktasında âdeta bir tek el oluşturmıştır. Çağdaş siyasi ideolojilerden hiç biri eve dönen adamı muhafazakârlık kadar esas oyuncu yapmamıştır.

Oysa, varlığını modernliğin yerinden çıkarıcı özelliğine borçlu olan “eve dönen adamlar”, yerlici/milliyetçi söylemde bir başarı öyküsü olarak öne çıkarılmalarına rağmen, modern koşulların ortaya koyduğu sınırlılıklara da sahiptirler. Ev metaforunun yerlici/milliyetçi söylemle ilişkisinden doğan bu sınırları belirlemek, çağdaş politik gerçekliğin analizi açısından can alıcı önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yerlililik/Milliyetçilik, (Ev Metaforu), Eve Dönen Adamlar (Kalıbı), Modernlik, Ahmet Hamdi Tanpınar

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

URBAN PARK AS PUBLIC SPACE IN ISTANBUL

Fatma Dilşad Okçu Baybaş, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Ayşegül Baykan, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Parks in Istanbul has started to be of great importance in city planning recently. Parks are important urban public spaces of being a refuge to nature, a place for relaxation, playground for children, and a place of socialization. Urban park is an inseparable element of the city, to provide a place for meeting of strangers and mingle different social groups.

This paper deals with park, which is subject to regulation, control in one hand, and negotiated, recreated space of everyday life on the other. Michel de Certeau's tactic and strategy concepts will be employed to display control over the public space and tactics of people opposed to the strategies. As Foucault suggests, spaces can only be read in relation to the individuals and things within them and the various significations they bring. Urban green areas had variable meanings from ancient civilizations to modern world, from being a space of religious excitement, to being a symbol of political power, being a quiet space and source of physical and psychological health for inhabitants of the modern city. That's why, to have a broader understanding of urban park, we need to evaluate it in the complex historical line of urban public spaces, firstly to understand the functions, significations of the urban public space and then how it evolved to urban green spaces, Literature review of history of parks and gardens in medieval and early modern era both in Ottoman, Turkey and in Europe and USA will ensure this aim.

As a case study, a park is chosen in Zeytinburnu, Istanbul which inhabitants are disadvantaged groups and immigrants. Using the data gathered from in-depth interviews, the main questions that will be sought are public character of the park, park being an extension of private space, the strategies implemented by authorities and exclusion or inclusion in decision making. Within the light of these themes, this study aims to reveal different layers of park as an urban public space in Istanbul.

Anahtar Kelimeler: Urban, Public Space, Park

MOBBİNG KAVRAMI VE TÜRK HUKUKUNDA MOBBİNG

Dr. Öğr. Üyesi Reşat Saraoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Mobbing ilk defa 1980'lerin başlarında Alman asıllı psikolog Heinz Leymann tarafından hukukçuları ilgilendiren bir kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır. "Mob" İngilizcede "bir şeyin çevresine toplanıp üşüşen düzensiz, gürültülü patırtılı, saldırgan, ayaktakımı insan kalabalığı" anlamına gelmektedir. Bu davranışlar zorba, kendinden daha zayıf olanlara gücü yeten, kabadayı, şiddet yanlısı kişilerce yapılırsa bullying olarak adlandırılır. Türkçede ise bu kavramın karşılığı olarak psikolojik taciz, yıldırı deyimleri kullanılmaktadır.

Leymann yaşamını mobbingi araştırmaya adanmış, çalışmalarını yayınladığı web sitesi ölümünden sonra Mobbing Ansiklopedisi adıyla yayında tutulmuştur. Leymann, işyerlerinde yoğunlaşmış olan mobbing davranışlarını gözlemleyerek 50'yi aşkın çeşidini tespit etmiştir. Bunların büyük kısmını amirler, istemedikleri çalışanların haklarını vermeden kendilerinin işten ayrılmalarını sağlamak için yapmaktadırlar. Ancak kıskanç, terfi etme şansını arttırmak isteyen çalışma arkadaşları da bu tip davranışlarda bulunabilmektedir. Nadiren liyakatsiz amirlere karşı daha bilgili ve kıdemli astlar tarafından üstlere karşı bu tanıma girebilecek davranışlarda bulunduğu görülmüştür.

Mobbing terimi Türk hukukunda ilk kez Pınar Tınaz tarafından doçentlik tezi ve makaleleriyle literatüre sokulmuştur.

Mobbing İş Hukukunu yakından ilgilendirmektedir. 2003'te 4857 sayılı İş Kanunu'nu hazırlayan komisyonun bu kavramdan haberdar olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü yasada bu kavram hiç yer almadığı halde yasanın hazırlık çalışmaları sırasında sunulan bir doktora tezinin etkisiyle "cinsel taciz" kavramına, aslında gerekmediği halde birkaç defa yer verilmiştir. Çünkü ilgili maddelerin altbaşlıkları "İyiniyet ve Ahlak Kurallarına Uymayan Haller" olup zaten cinsel tacizi de kapsamaktadır. Onun yerine metinde spesifik bir kavram olan mobbing(psikolojik taciz) daha uygun olurdu.

Türk Ceza Kanunu ve diğer yasalara göre mobbing suç olarak tanımlanmadığı ve bir ceza yaptırımını öngörülmediği için, "Suçta ve Cezada Yasallık İlkesi" gereği Türk Hukuku açısından mobbing suç teşkil eden bir davranış değildir. Ancak dolaylı bir şekilde hakaret ve yaralamaya ilişkin hükümler uygulanabilir. Bugün bir çok ülkede mobbing iş sözleşmesinin haklı fesih nedeni olduğu gibi aynı zamanda para ve hapis cezası yaptırımları olan bir suç niteliğindedir. Hukukumuzda insan psikolojisini bozan, travmatik etkiler yaratan hatta intiharlara bile yol açabilen bu haksız ve saldırgan davranışların cezai yaptırımının olmaması bir eksikliktir.

Ancak 2011 tarihli Borçlar Kanunu işverenin borçları arasında "İşçinin Kişiliğinin Korunması" başlığı altında işverenin, işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramaması için gerekli önlemleri alma yükümlülüğünü saydığından buna uymama halinde haksız fiillerden kaynaklanan maddi ve manevi tazminat davaları açılabilir.

Akhtar Kelimeler: Mobbing, Psikolojik Taciz, Leymann

SÜRGÜNDEKİ BİR PAŞA'NIN HÂL-İ PÜR-MELÂLİ: AKİF PAŞA'NIN SÜRGÜN MEKTUPLARI

Dr. Öğr. Üyesi M. Yasin Taşkesenlioğlu, Atatürk Üniversitesi

İlk tahsilini doğduğu Yozgat'ta tamamlayan ve İstanbul'a giderek Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî'nde memuriyete başlayan Akif Paşa, bir süre sonra Âmedçi ve ardından Beylikçi olmuş, 1832'de ise Reisülküttaplığa getirilmiştir. Sultan II. Mahmut'un merkez teşkilatında yaptığı düzenlemeler doğrultusunda Reisülküttaplığın nezarete dönüştürülmesi ile kurulan Hariciye Nezareti'nin ilk nazırı olmuş, meşhur W. Churchill olayı neticesinde azledilmiştir. Yaklaşık bir yıl sonra ise (1836'da) Mülkiye Nazırı olan Paşa bu kurumun adının değiştirilmesi sonucunda oluşturulan Dahiliye Nezaret'nin de ilk nazırı olarak tarihteki yerini almıştır. Ancak Paşa, bir süre sonra bu itibarlı konumunu kaybetmiştir. Nitekim Sultan Abdülmecid döneminde, 1840 yılında, önce Edirne'ye sürgün edilmiş, yaklaşık iki yıl süren cezasını tamamladıktan sonra ise başkent İstanbul'a dönemeyerek Bursa'da ikamet etmek zorunda bırakılmıştır. Akif Paşa, affedilmesi için Saray ve Bâbiâlî nezdinde bir dizi faaliyetlerde bulunmakla birlikte mektuplaşmak suretiyle yakınlarıyla münasebetlerini devam ettirmiştir. Bu çalışma, görüldüğü üzere XIX. yüzyıl Osmanlı tarihinin önemli devlet adamlarından olan Akif Paşa'nın Edirne ve Bursa'ya sürgün edilmesi üzerine kaleme almış olduğu mektupları konu edinmektedir. Yedisi mahdûmuna (oğluna), biri halîlesine (eşine) başlığıyla yayımlanan mektupların bir kısmı ise diğer yakınlarına yazılmıştır. Bunların büyük bir kısmı Ebuzziya Tefvik tarafından Muharrerât-ı Husûsiye-i Akif Paşa, birkaçı da torunu Akif Bey tarafından Eser-i Akif Paşa adlı eserlerde yayımlanmıştır. Mektuplarda dikkati çeken en önemli husus Paşa'nın halet-i ruhiyesini maharetle ifade etmiş olmasıdır. Bazı ailevi bilgilerin de yer aldığı mektuplarda Paşa'nın Edirne'den Bursa'ya nasıl geçtiğine dair ve buralarda Paşa'nın geçirdiği vakit ile ilgili bilgiler mevcuttur. Diğer taraftan dönemin siyasi atmosferi içerisinde en etkili devlet adamı olarak bilinen Mustafa Reşid Paşa hakkında da birtakım yargılar bulunmaktadır. Bilindiği üzere Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile mevcut düzenin savunucuları olarak görülen bazı devlet adamları Tanzimatçılar tarafından tecrit edilmeye çalışılmıştı. Bunlardan biri olan Akif Paşa, bu nazardan da dikkate değer bir devlet adamı hüviyeti taşımaktadır. Nitekim Tanzimat Fermanı'ndan önce Pertev Paşa ile olan siyasi rekabetinin yerini ferman ilan edildikten sonra bu defa Tanzimatçılar almıştır. Nihayetinde kaybettiği itibarını bir daha geri alamayacak olan Akif Paşa Tanzimat'ın ilk yıllarında dar-ı bekaya irtihal ederek dünya hayatını tamamlayacaktır.

Çalışmamızda bu mektupların değerlendirilmesi ile Akif Paşa'nın içinde bulunduğu ruh haline değinilmekle birlikte sürgün dönemine ait birtakım bilgilerin ortaya çıkarılmasında bu mektuplardan istifade edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Akif Paşa, Tanzimat, Sürgün, Mektubat

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

THE HISTORY AND ORIGIN OF FRAUD AS A DEFECT IN CONSENT ON THE CONTRACTUAL RELATIONSHIPS

Egzonis Hajdari, *Illyria University*
Doç. Dr. Fulya Erlüle, *Marmara Üniversitesi*

History tells us of contractual relationships between parties since the ancient world. From different points of view from scholars, the genesis of these relationships is related to the first finesse of the creation and development of human society. Initially they were created and developed as a necessity of existence, and in the future as a necessity of transformation and development of human society to the present days. It is considered that together within the contractual relations have also appeared the phenomena that have disregarded their equality and legality. These phenomena mainly refer to the defects in consent, including: duress, mistake and fraud. Such harmful appearances were faced within the aspect of their practical handling, since the same time of their presence. Their treatment, with a focus on fraud, seen in the practical (and even legal) aspect have marked development since the emergence of the first legal systems, to continue to these days, where their treatment has taken a different dimension even in scientific terms. Fraud as a special defect in consent that manifests the purpose of one of the parties to establish contractual relationships on the basis of a false statement, is a phenomenon that emerged from the earliest times of human society. Although the practical treatment of fraud is likely to have occurred since the genesis of the appearance of this phenomenon, for its more appropriate treatment can be talked about after the implementation of the first legal systems, which in their focus had contractual relationships. In the absence of written sources of Babylonian law, and later of the old Greek law, Roman, Islamic, Turkish law, etc., the elaboration of this harmful phenomenon in the contractual relationships will be done starting from these rights, and to continue with his treatment of Sharia law, Albanian customary law, and modern laws implemented in Kosovo. Therefore, to reach relevant scientific results, it was necessary to approach this issue through an interdisciplinary, analysis, descriptive and comparison methodology as well.

Anahtar Kelimeler: Fraud, Contract Party, Voidable

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

IDENTIFICATION OF RAPE IN ISLAMIC CONTEXT AND ITS PUNISHMENT UNDER ISLAMIC LAW

Yasemin Çelik, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Tunç Yaşar, Yıldız Teknik Üniversitesi

Rape is accepted as one of the variants of sexual violence that its definition is a common argument both in the past and even in the present. In order to illustrate what rape is exactly, we must underline the conceptual differences between adultery-zina- and rape under Islamic discourse. How Islamic scholar defined zina and rape and how they investigated the events and finally designated punishment has been questioning through this paper.

To get better understanding about determining rape and fornication, judges' verdicts, the Quran, hadiths are main primary sources. In spite of these primary sources, the identification of rape in Islam is to make a certain definition because of the fact that Islam is classified rape under fornication. I will try to give an abstract structure related to what rape is and what adultery is by using judicial records and the sources of Islamic law.

How about punishment? In Islamic law, zina is evaluated under hadd penalty which is a crime commits against the words of God not an individual. The social and marital status of the perpetrators of the illicit sexual intercourse designate the types of had penalty such as stoning, flogging or exile and also rape does. On the other side, rape also is placed in the same category but the victims if it is proved cannot be punished like the perpetrators. Is it possible to punish while what rape is not exactly known?

On the other side, the Ottoman Empire was an Islamic state that it was running through Islamic and traditional laws –Şer'i and Örfi- and it was a significant example of the combination of Islamic and traditional laws. Considering the effect of Islam on the Ottoman law system, what kind of judicial enforcement and penalties can be seen in rape incidents?

Finally, in this paper, I will try to draw a schema related to how can we determine zina and rape by considering Islamic doctrines or how can we make a clear definition while the distinction between rape and zina is blur? The other part of the essay will be on the Ottoman judiciary and penalty related to zina and rape cases.

Anahtar Kelimeler: Sexual violence, Fornication (Zina), Islamic Law, Hudud or Hadd, the Ottoman Penalty

PARİS KOMÜNÜNDEKİ DEMOKRASİNİN ANALİZİ

Birkan Budak, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bu çalışma Paris Komünündeki demokrasinin işleyişine, geçirdiği süreçlere ve nasıl anlaşıldığına odaklanarak; komünün -demokrasi ekseriyetinde- bir analizinin yapılmasını ve tartışmaların yürütülmesini amaçlamıştır. Bu bağlamda öncelikle, demokrasinin önemli bir örneğini teşkil eden Paris Komününe neden olan gelişmeler açıklanmaktadır. Daha sonra ise tarihsel konjonktür gözetilerek Paris Komününün demografik, toplumsal, siyasal, ekonomik durumu hakkında bilgiler sunulurken etkisi üzerinde durulmaktadır.

Paris komününe neden olan gelişmelere bakıldığında, tarihsel koşullardan doğduğu belirtilebilir: III. Napolyon'un 1870 yılındaki Fransız-Alman Savaşı'nda yenilip teslim olmasıyla devam eden olaylar sonrasında kurulmuş olan Ulusal Savunma Hareketinin de başarısızlığının ardından Paris kuşatılır. Hükümetin, düşman tarafından kuşatılmış Paris şehrindeki belediye ve Kurucu Meclis seçimlerini ertelemesi ise bardağı taşıran son damladır. Hükümetin bu tavrı, kendi kuyusunu kazmasına ve Versay'a kaçmasına neden olmuştur. Komünün; Almanların ve Versay'a kaçmış hükümetin kuşatması altında geçirdiği 2 ayı aşkın zaman, Versay'dakilerle çatışmalar -yer yer uzlaşma girişimleri- şeklinde geçmiştir. Fakat Komün ömrünün son haftasına (kanlı hafta olarak kayıtlara geçmiştir) girdiğinde Versaylıların kanlı saldırılarına maruz kalmıştır. 27 Mayıs 1871'de ise Paris Komününden 20 bin kişinin ölümüyle, Marksist düşünceye göre tarihteki ilk işçi hükümeti olan Komün büyük bir cebirle bastırılmıştır.

Paris komünü deneyiminin siyasal tarih ve sosyalist hareket için değeri, Marx'ın komüncüler için "cenneti fethetmek" gayesinde olduklarını söylemesinden de anlaşılabilir. Ayrıca günümüzde Federeler (komün) duvarı olarak bilinen yerin önünde, komüncülerden birisinin kurşuna dizilmeden önce "71 gün özgür yaşadım, artık ölüm umurumda değil!" demesi ise özgürlüğün ulaştığı mertebenin idraki için emsal teşkil etmektedir. Komündeki demokrasinin işleyişinin ve iyileştirilen toplumsal koşulların günümüzde erişilememiş oluşu ise aşağıdaki bulgularla saptanmaktadır:

Eğitim parasız olarak halka arz edildi. Komün meclisine meslek, yöre, mahalle gibi farklı yapıdaki grupların etkin katılımı ve kamuoyu oluşturabilmesi sağlandı. İşçilerle memurların maaşları eşitlendi. Genel oy hakkına sahip olan halka, seçtiği bir yöneticiyi ve seçime tabi olan adalet görevlilerini geri çağırabilmesi yetkisi verildi. Komün Meclisinde, "devlet sırrı" anlayışıyla hareket etmiş bir yönetim yoktu. Ayrıca Komün meclisi tarafından yayınlanan bültenlerle; meclis içinde ve dışında alınan kararlardan, yapılan tartışmalardan ve cereyan eden olaylar/ gelişmelerden halk haberdar edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Paris Komünü, İlk İşçi Hükümeti, Demokrasi

ÖĞRENCİLERİNİN TELEVİZYON İZLEMESİ VE BİLGİSAYAR KULLANIMININ FİZİKSEL AKTİVİTELERİNE ÜZERİNE ETKİSİ

Seraceddin Gürbüz, Milli Eğitim Bakanlığı, Teknoloji ve Tasarım Öğretmeni
İsmail Dönmez, Milli Eğitim Bakanlığı, Fen Bilimleri Öğretmeni
Şahin İdin, Milli Eğitim Bakanlığı, Fen Bilimleri Öğretmeni

Bu çalışmanın amacı, 11 - 29 yaş bireylerin bilgisayar kullanımı ve televizyon izleme sürelerini belirleyerek bu faaliyetlerin öğrencilerin fiziksel aktivitelerini ne şekilde etkilediği belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel model tercih edilmiştir. Araştırmanın örneklemini yaşları 11 ile 29 arasında değişen 453 öğrenci oluşturmuştur. Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan bir günlük fiziksel aktivite formu ve internet ile bilgisayar kullanım sıklığını belirlemeye yönelik 5 tanıtıcı toplam 13 sorudan oluşan "İnternet ve Bilgisayar Kullanımına Yönelik Görüş Anketi" ile toplanmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin, %65,8'inin kadın, %34,2'sinin erkek öğrenciler olduğu, yaş gruplarının % 60,9 gibi büyük bir çoğunluğunun 11-55 yaş grubunda, %35'inin 16-21 yaş grubunda ve 3,62'sinin ise 22-29 yaş aralığında yer aldığı belirlenmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %52,7'sini ilköğretim, %39,5'ini Orta Öğretim ve % 7,8'ni ise Yüksek Öğrenim 'de öğrenim gören öğrenciler oluşturduğu belirlenmiştir. Fiziksel aktivitelerin aktivite türüne göre dağılımını koşu (%74) ve futbol (%53,6), en az tercih edilen aktivitelerin ise masa tenisi (%8,2) ve basketbol (%18,3) olduğu görülmektedir. Fiziksel aktiviteleri yapma nedenlerini %83,2'lik oranla eğlence, %79,2'lik oranla sağlık olduğunu, anne-baba isteği (%8,4) ve yarışma (%13,5) olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin kilo, boy ve yaşları sorularak BKİ hesaplanmıştır. Bu hesaplama göre erkeklerin yaş ortalaması 15.44, kızların yaş ortalaması 13.35 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre erkek ve kızların BKİ hesaplandığında ortalama olarak erkeklerin BKİ 17.12 kızların ise 13.98 olup Dünya Sağlık Örgütüne göre normal ölçüde olduğu belirlenmiştir. Çift yönlü varyans analizine göre erkekler arasında ise en fazla fiziksel aktiviteyi $7,882 \pm 0,563$ saatlik oranla ilköğretim düzeyindeki öğrenciler gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bu oran en az yükseköğretimdeki kız öğrencilerde ($1,537 \pm 2,200$) görülmektedir. Fiziksel aktivite süresinin eğitim düzeylerine göre sonuçları değerlendirildiğinde ise ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin daha fazla fiziksel aktivitede buldukları saptanmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin yaşı arttıkça istenmedik davranışlarda (televizyon izleme ve bilgisayar kullanımı) görülen azalmaya paralel olarak istendik davranışlardaki (fiziksel aktivite süresi) azalmada ilginç bir sonuç olarak göze çarpmaktadır. Bu sonuçlara göre daha genç yaştaki öğrencilerin yaş itibari ile enerjik olmaları fiziksel aktivitelerini, öğrenme ve merak dürtülerinin daha aktif olması ise bilgisayar kullanma ve televizyon izleme oranlarına etki ederek ileri yaştaki öğrencilerden daha aktif bir görünüme sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel Aktivite, Televizyon, Bilgisayar, Bağımlılık

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

CİNSEL KİMLİK VE TOPLUMSAL CİNSİYET PERSPEKTİFİNDE TÜRKİYE

Özlem Yağmur Şafak, *İstanbul Üniversitesi*

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları arasındaki fark, sadece biyolojik farklılıklar olmayıp aynı zamanda bireyin içerisinde yaşadığı kültürel ve toplumsal bağlama göre şekillenen bir olgudur. Bireyin içine doğmuş olduğu cinsel kimliğiyle cinsel yönelimi birbirinden farklı olabilmekte, birey erotik nesne seçimi esnasındaki tercihlerinden ötürü yaşadığı toplumda ayrımcılıklara maruz kalabilmektedir. LGBTİ+ (Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel, İnterseksüel) bireylerinin cinsel tercihleri ve/veya eğilimleri dünya tarihi boyunca “alışılmışın dışında”, “farklı eğilimler” olarak kabul edilmiştir. 1952 yılında Amerikan Psikiyatri Birliği’nin Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı’nda sosyopatik kişilik bozukluğu olarak nitelendirilen eşcinsellik, ancak 1973 yılında bir hastalık olmadığı anlaşılmıştır. Stonewall Inn eylemlerinin ardından dünya cinsel kimlikler açısından yeni bir özgürlük mücadelesinin etkisine girmiş, 1970’li yıllardan itibaren toplumsal hareket olmaktan çıkıp bir kimlik mücadelesine dönüşmüştür. 1980’lerde “sapkınlığın bir vebası” olarak görülen AIDS vakalarının artmasıyla cinsel kimlikler açısından şemsiye bir teori olarak kabul edebileceğimiz “queer teori” ön plana çıkmıştır. Queer kavramı toplumun cinsel kimlik normları dışarısında kalan herkesi içine alan, dönüştürücü etkisi bulunan ve sınırları tam olarak çizilmemiş bir teori olarak özetlememiz mümkündür.

Türkiye’nin LGBTİ+ bireylerini tanıması dünya tarihiyle kıyaslandığında çok geç bir döneme denk gelmektedir. Dünyada LGBTİ+ hakları için radikal adımların atıldığı dönemde Türkiye’de LGBTİ+ bireyleri devlet eliyle baskılanmaktaydı. 1980 darbesinin ardından ilan edilen sıkı yönetimin katı kuralları LGBTİ+ bireylerini etkilemiştir. İktidarın, “insan bedeni” üzerinden rüşdünü ispat etme çabaları nedeniyle izlediği siyaset, bu dönemde pek çok LGBTİ+ bireyine zarar vermiş, 1990’lara kadar LGBTİ+ bireyi olmak bir nevi “suç”, “sapıklık”, “ahlaksızlık” sayılmıştır. Bu dönemde iktidar çeşitli yasalarla LGBTİ+ bireylerinin bedenleri üzerinden siyaset yapmış ve yasaklarla da toplum dışına itmiştir. Dünyada çok erken dönemde kurumsallaşma sürecine giren LGBTİ+ hakları Türkiye’de ancak 2000’li yıllardan itibaren kurumsallaşmaya başlamıştır. 1999 yerel seçimlerinden itibaren LGBTİ+ bireyleri açık cinsel kimlikleriyle hem yerel hem de genel seçimlerde aday olmuşlardır. Gezi Parkı Eylemleri’ne LGBTİ+ bireyleri “eşit bir yaşam” için eylemlere aktif katılım sağlamışlar ve kültürel, hukuksal ve politik taleplerini dile getirmişlerdir.

Literatür ve haber arşiv taraması yapılarak oluşturulan bu çalışmanın amacı dünyaki LGBTİ+ haklarının gelişimiyle kıyaslanarak LGBTİ+ haklarının Türkiye’deki durumunu anlamaktır. Türkiye’nin LGBTİ+ haklarını ve kimliklerini tanıma konusunda nasıl bir duruş sergilediğini görmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Kimlik, Cinsel Yönelim, LGBTİ+, Toplumsal Cinsiyet, Türkiye

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

WOMEN AS THE EMBODIMENT OF CULTURE: A COMPARATIVE STUDY OF ANDREA LEVY'S LITERATURE

Neslihan Göksoy, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Andrea Levy, London-born British-Jamaican writer, is notable for her literature that deal with how women everyday experience race, ethnicity, immigration, identity, coming-of-age, cultural confusion and exploration as well as a longing and seeking for one's "roots", along with other theoretically challenging themes. This study touches upon the relevance of two of her books in reference to gender, culture, and post-colonial theory with the aid of textual analysis. *Fruit of the Lemon* (1999) revolves around Faith Jackson, a young British woman living in London, coping with cultural identity crisis by visiting her homeland Jamaica for the first time. She moves gradually from feeling like a marginal addition to a society where the majority remains dominantly white to an organic branch of a deep-rooted family tree. Faith is enriched by having grandparents that transnationally married, as this tree is not autochthonous. This diversity lets Faith thrive when she is away from her life in Britain. When it comes to *The Long Song* (2010), much as historicity permeates through it, the narrative is not so much of a historical one as it is a personified account of the early days of "liberation", experienced and recalled by our narrator, now an elderly mother, July. Though there is no physical displacement on July's part in *The Long Song*, some elements of cultural displacement, adaptation, and compromise are still conspicuous in that Thomas, her publisher son, motivates July to write in "the other's" language, namely English, though she barely can write. Yet Thomas is confident that July has the power to represent the native history and culture and to pass it down to next generations. In *Fruit of the Lemon* and *The Long Song* Levy presents us with two compelling contexts that offer fruitful readings thanks to their dichotomic settings, even if there exists no such clear-cut, exclusive disjunction as regards the perspectives prevailing across these two narratives. Although *Fruit of the Lemon* starts in London and *The Long Song* is set in Jamaica, they are never "rooted" in where they speak from, proving to be transgressive narratives through their characters' interactions with the outside world.

Anahtar Kelimeler: Cultural Displacement, Female Experience Beyond Borders, Women's Literature, Immigrants' Writing

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

İSTANBUL KENTİNİN DEĞİŞİMİNİN KENT KİMLİĞİNE ETKİSİNE YÖNELİK BİR SAHA ARAŞTIRMASI

Deniz Oğuzcan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bugün İstanbul adı verilmiş olan tarihi yarımada birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir kenttir. Bununla birlikte, günümüzde hızlı kentleşme süreci, sürekli artış gösteren nüfus ve çeşitli imar yasaları sebebiyle İstanbul belirli bir dokuya sahip olamamaktadır. Yaşanan bu değişimlerin kent kimliğine ya da kültürüne yansması ise kaçınılmazdır. Kent kimliğini büyük ölçüde belirleyen etkenler kentin fiziksel, sosyo-ekonomik, kültürel ve tarihsel nitelikleridir. Kent kimliği, kentin fiziksel kimliği ve kentin kültürel kimliği olarak iki maddede açıklanmaktadır. Fiziksel kimlik, doğal çevre ve bu çevreye eklenmiş insan yapımı olan maddi öğelerdir. Kentin kültürel kimliği ise, o kentte yaşayanların oluşturduğu ve yarattığı kültür tarafından biçimlendirilir. İstanbul'a göç eden insan topluluklarının kentin kültürüne uyum sağlayamaması ve beraberlerinde kendi kültürlerini taşımaları kentin fiziksel ve kültürel kimliğini değiştirmesine neden olmaktadır. Kentte yaşayanların kentlilik bilinci de kentin kültürel kimliğinin oluşumunda önemli bir işleve sahiptir. Yoğun göç alan İstanbul gibi büyük bir kentte bu bilincin oluştuğunu söylemek pek mümkün değildir. Yaşanılan ayrışmanın ve yabancılaşmanın sonucu; kentli olma bilincinin ve yaşanılan kente ait olma olgusunun anlamlarını yitirmesidir. Özellikle son yıllarda yaşanan değişimlerle bugünün İstanbul'u da kimliğini kaybetmektedir. Bu bağlamda kozmopolit bir yapıya sahip olan İstanbul'un göç ve kentsel dönüşüm projelerinden nasıl etkilendiğini ortaya koymak; şehirde yaşayan bireylerin geçmişteki İstanbul ile günümüz İstanbul'unu ve kente ait kültürü nasıl tanımladıklarını belirlemek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu sebeple İstanbul'un kent kimliğinin değişimini ortaya koymak amacıyla anket yöntemine başvurulmuştur. Konuyla ilgili anket soruları hazırlanmış ve toplamda 21 adet soru cevaplandırmaları için katılımcılara sunulmuştur. Hazırlanan anket soruları 18 yaş üzerindeki 400 (dört yüz) katılımcıya yöneltilmiştir. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul ili Beyoğlu, Kadıköy ve Fatih ilçelerinde bulunan kota örnekleme yöntemiyle seçilmiş 400 kişi oluşturmuştur. Kota örnekleme, her yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyinden eşit sayıda seçilecek şekilde uygulanmıştır. Yapılan anket sonuçlarına göre hızla artan nüfusa yetebilme amacı ve kentsel dönüşüm söylemiyle başlayan İstanbul değişimi, kent kimliğine ya da kültürüne katkıda bulunmayan, tek tipleşen, standartlaşan bir yapıya dönüşmüştür. Kentli kavramının da değiştiği ve buna bağlı olarak kent kimliğinin de dönüşüme uğradığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kent Kimliği, Kentsel Dönüşüm, Göç

TÜRK KÜLTÜRÜNÜN İSTANBUL'DAKİ SUDANLI ÖĞRENCİLERİN ÜZERİNDE ETKİSİ

Sahar Ahmed, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şerif Esendemir, Yıldız Teknik Üniversitesi

Her kültürün bir kimliği vardır. Her bir kimliğin kendine özgü bir özü vardır ve yüce değerlerinin sonucudur. Dünyadaki her insanın, tüm devletleri karakterize eden temel faktörlerden biri olan kendi entelektüel ve kültürel mirası vardır. Toplumun gerçekliği ile entelektüel mirası arasındaki yakın ilişkiden dolayı, kültürün doğası ve özellikleri toplumdan topluma değişmektedir. Kültür genellikle ulusun kültürel ve entelektüel özelliklerini ifade eder. Bütün farklı kültürlerin birbiriyle birçok önemli konuda birleştiğine dikkat edilmesi gerekmektedir. Kültürler arasındaki fark, birbirleriyle etkileşim halinde olan halklar arasındaki kültürel noktaların rolünün artırılmasıyla desteklenmekte ve bu etkileşimin kültürlerin niteliği ve özellikleri üzerinde kısmi veya toplam etkileri bulunmaktadır. Bu çalışmada değerler, diller, inanç, normlar ve semboller olarak kültürün beş unsurlarına dayanmaktadır. Örnek olarak, dil kültürün önemli bir ögesidir. Farklı dillerde konuşan insanlar arasında var olan politik, ticari, sosyal ve kültürel ilişkilerin zamanla bu halkların kültürleri arasında nüfuz, etki ve değişime yol açtığına dikkat edilmektedir. Türkiye'de Türk dilinin yabancı öğrencilerin üzerinde etkisi gittikçe artmaktadır.

Çalışmanın soruları, Türk kültürünün İstanbul'daki Sudanlı öğrenciler üzerinde etkisi var mı?, Türk kültürünün diğerlerine nazaran etkilenme noktasında belirgin bir etkisi nedir? ve Sudanlı öğrencilerin Türk kültüründen etkilenme nedenleri nelerdir? olarak özetlenmiştir.

Bu çalışmada, Türk kültürünün İstanbul'daki Sudanlı öğrenciler üzerindeki etkilerini anlamayı çalışılmaktadır. Sudanlı öğrencilerin kendilerini etkileyen kültürel ve ekonomik değişiklikler sırasında sosyal ve kültürel motivasyon arayışı, kültürel etkilerin derecesini bilmek ve bu çalışmanın özellikle Türk kültürü ve gençliği konularına yönelik diğer çalışmaların başlangıç noktası olacağını umuyoruz.

Öğrenciler toplumun önemli bir katmanıdır. Bir toplumun gücü gençlerin ve öğrencilerin gücü ve kültürel ve kalitesi ile ölçülür. Bu çalışmanın önemi bu gücü ölçmekten gelmektedir.

Bu çalışma, Sudanlı öğrencileri etkileyen Türk kültürünün tanımı ve analizini ele alan ve kültürlerini etkileyen bir analizdir. Çalışma yöntemi Sudanlı öğrencilere yönelik derinlemesine mülakatlara dayanmaktadır.

Çalışmanın Sonuçları Türk kültürünün İstanbul'daki Sudanlı öğrenciler üzerindeki, özellikle günlük yaşamlarında ortaya çıkan, etkisi olmuştur. Bu etkiler kültürün öğelerinden olan dil, inanç, semboller, değerler ve normlar üzerinde farklı şekillerde görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültürün Öğeleri, Gündelik Hayat

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ALİ CEVÂD BEY'İN FELEMENK SEYAHATNÂMESİ - 20. YÜZYIL BAŞINDA BİR OSMANLI BÜROKRATININ “BATI” ALGISI

Dr. Aylin Kartal

Seyahatnâmeler, seyahat deneyimi ve gözleminin ötesinde, gezgin, okuyucu ve diğer öteki arasında arabuluculuk yapan, sıklıkla da gezginin, diğer öteki ile ilgili baskın söylemleri yeniden sunduğu kültürel üretim sisteminin bir parçası olarak düşünülmelidir.

Bu araştırma, Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde, II. Abdülhamid tarafından özel elçi olarak Lahey (Felemenk), Berlin, Paris, Moskova ve Viyana'ya gönderilen Mabeyn Başkâtibi Ali Cevâd Bey (1856-1930)'in “Felemenk Seyahatnâmesi”nin metinsel ve görsel içeriğine odaklanmaktadır. İÜ Nadir Eserler Kütüphanesi Yazma Eserler Birimi'nde TY05092 demirbaş no.su ile kayıtlı olan bu seyahatnâme, Osmanlı Türkçesi ile rik'a olarak kaleme alınmış, gerek kendi döneminde, gerek sonrasında hiç yayınlanmamıştır.

Osmanlı tarihyogfisinde Batılı seyyahlar tarafından oluşturulmuş seyahatnâmeler ışığında “Batı”nın Osmanlı algısını inceleyen kapsamlı bir literatür olmasına rağmen, Avrupa'ya yapılan Osmanlı seyahatleri ve bu coğrafyaya ilişkin büyükelçilik raporlarını (sefâretnâme) konu olan çalışmalarda, bilim ve teknikteki gelişmeler, eğitim, ulaşım, sanat ve mimari eserler gibi temalar çerçevesinde metinlerin transkripsiyonlarına yer verilmekte ancak “Batı” algısının nasıl kavramsallaştırıldığı ve aktarıldığına ilişkin tespitler bulunmamaktadır.

20. yy. başında, bir Osmanlı bürokrati olan Ali Cevâd Bey tarafından oluşturulan “Felemenk Seyahatnâmesi”, seyahat edebiyatı olmanın ötesinde, tarih, kimlik, “öteki”, sömürgecilik söylemi ve toplumsal cinsiyet meseleleri gibi kavramlar bağlamında müellifi tarafından nasıl algılanmış ise kendi zihin dünyasının ürünü olarak, o şekilde yazılmıştır. Bu nedenle, bu araştırma, Osmanlı'nın “Batı” algısını nasıl kavramsallaştırdığı ve aktardığını sorgularken, diğer yandan kendilik algısını da nasıl inşa ettiğini anlamaya katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Seyahatnâme, Osmanlı Seyyahları, Ali Cevâd Bey

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

FORMASYON EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN REDDEDİLME DUYARLILIĞI, SOSYAL GÖRÜNÜŞ KAYGISI VE DUYGUSAL TEPKİSELLİK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Prof. Dr. Halil Ekşi, *Marmara Üniversitesi*
Arş. Gör. Neslihan Yaman, *Marmara Üniversitesi*
Elif Özkan, *Marmara Üniversitesi*

Bu çalışmanın amacı; sosyal görünüş kaygısı, reddedilme duyarlılığı ve duygusal tepkisellik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ile demografik değişkenler bağlamında sosyal görünüş kaygısı, reddedilme duyarlılığı ve duygusal tepkisellik düzeylerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'nde formasyon eğitimi alan 309 öğrenci (231 kadın, 78 erkek) oluşturmaktadır. Katılımcılar, basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Duygusal Tepkisellik Ölçeği (DTÖ)", "Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği (SGKÖ)", "Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (RDÖ)" kullanılmıştır. Öğrencilerin sosyal görünüş kaygısı, reddedilme duyarlılığı ve duygusal tepkisellik alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık kadınların lehine anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda ise sosyal görünüş kaygısı, reddedilme duyarlılığı ve duygusal tepkisellik düzeyleri arasındaki ilişkide sosyal görünüş kaygısı ile reddedilme duyarlılığı puanları yordayıcı/bağımsız değişken, duygusal tepkisellik alt boyutu ise yordanan/bağımlı değişken olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, öğrencilerin duygusal tepkisellik alt boyutu puanları üzerinde reddedilme duyarlılığı değişkeninin anlamlı yordayıcılığının olduğu, buna karşın sosyal görünüş kaygısı değişkeninin yordayıcı etkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, reddedilme duyarlılığı gibi sosyal görünüş kaygısı ve duygusal tepkisellik, bireylerin ilişki kurmasını zorlaştıran hatta engelleyen durumlardandır. Bununla birlikte bireylerin ileri seviyede yaşadıkları reddedilme duyarlılığı, sosyal görünüş kaygısı ve duygusal tepkiselliğin, ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu bulgulanmıştır. Dolayısıyla bu konu ile ilgili yapılacak çalışmaların sayısının artırılması, duygusal tepkisellik, reddedilme duyarlılığı ve sosyal görünüş kaygısının bireylerin sosyal ilişkileri ve ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkisini azaltması bakımından önerilmektedir. Bununla birlikte, araştırmanın farklı örneklem gruplarıyla da gerçekleştirilmesinin daha kapsayıcı sonuçları ortaya koyması bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir. Bununla birlikte konu ile ilgili yapılan araştırmaların incelenmesi sonucunda duygusal tepkisellik ile reddedilme duyarlılığı ve sosyal görünüş kaygısını birlikte ele alan başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın ülkemizdeki alan yazına da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Tepkisellik, Sosyal Görünüş Kaygısı, Reddedilme Duyarlılığı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ABD’NİN DIŞ POLİTİKASI VE TERÖRİZMLE MÜCADELE POLİTİKALARINDA DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜM: BARRACK OBAMA VE DONALD TRUMP DÖNEMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi İskender Karakaya, Yozgat Bozok Üniversitesi

2000 yılı sonrası ABD dış politikası farklı evrelerden geçmiştir. Bu bildirinin temel iddiası, ABD’nin dış politika ve terörizmle mücadele stratejisinin Obama ve Trump dönemleri karşılaştırıldığında farklılaştığı, bunun da dış politika uygulamalarında görüldüğüdür. ABD dış politikası, George W. Bush döneminde, 11 Eylül saldırıları ile biçimlenmiş ve tek yanlı, uluslararası hukuku zorlayan ve geleneksel tehdit merkezli savunma anlayışından, önleyici savaş (preventive war) doktrinini benimseyen ve bunu askeri önlemlerle gerçekleştiren, ABD’nin küresel askeri, iktisadi ve diplomatik alanlarda başat rolünü vurgulayan bir dış politika anlayışı içerisinde olmuştur. Bu siyasetin uygulaması, Afganistan ve Irak’ın işgallerinde görülmüştür. ABD bu dönemde “küresel terörizmle mücadele” yaklaşımını benimsemiş ve kanunlar çıkarmıştır. Başkan Bush sonrası göreve gelen Barack Obama, Bush döneminde meydana gelen sorunlarla karşılaşmış ve yumuşak güç kavramını ön plana çıkarmıştır. Kamu diplomasisini kullanan, ABD’nin dünyada bozulan imajını düzeltmeye çalışan Obama, bir yandan mevcut ekonomik ve finansal krizle mücadele etmiş, diğer yandan uluslararası terörizm ve güvenlik konularıyla ilgilenmiştir. Uluslararası ilişkilerde çok yanlılık, uluslararası hukukun önemi gibi konuları vurgulayan Obama, bir yandan bölgesel güçlerle iş birliğini önemsemiş, Irak’tan ABD askerlerinin çekilmesini savunmuş, uluslararası terörizmle mücadelede zaman zaman sert güç unsurlarını kullansa da, İran ve Kuzey Kore örneklerinde olduğu gibi diplomasi ve müzakereyi öne çıkarmıştır. Obama bu siyasetinde eleştirilerle karşılaşmış ve ABD’nin caydırıcılığını kaybettiği ve Arap Baharı ve IŞİD örneklerinde olduğu gibi krizlere müdahale de yetersiz kaldığı suçlamalarına maruz kalmıştır. Obama sonrası göreve gelen Donald Trump, “ABD’yi yeniden büyük yap” sloganı ve pragmatik bir bakış açısı ile Çin ve Rusya’yı rakip olarak gören, Ortadoğu’da IŞİD ile önemseyen, İran’a Obama döneminde verilen tavizlerin geri alınması savunan, İsrail’in güvenliğinin sağlanması ile Kuzey Kore’ye yaptırımlar uygulanmasını içeren bir dış politika takip etmektedir. Silahlanma ve silah satışını önemseyen Trump, ticari ilişkilerinde ABD’nin daha önce uyguladığı politikalardan farklı olarak, korumacı bir ticari sisteme geçmek istemekte bu şekilde Çin’in ekonomik anlamda güçlenmesini engelleyebileceğini düşünmektedir. Trump’ın sadece Çin ile değil, aynı zamanda Avrupa Birliği, Kanada ve Meksika gibi ülkelerle de ticari sorunlar yaşaması, müttefiklik ilişkilerine bağlı kalmayacağı, ABD’nin ekonomik çıkarlarını öncelikli gözeteceğini ve pragmatik bir dış politika izleyeceğini bizlere göstermektedir. Sonuç olarak Obama ve Trump dönemleri karşılaştırıldığında, ABD’nin dış politikası birçok açıdan farklılaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bush Doktrini, Trump, Obama, Orta Doğu, Küresel Terörizm

DEVLET-DIŞI AKTÖRLERİN GELENEKSEL ARABULUCU OLARAK MİKRO ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜNDEKİ ROLLERİ: DİYARBAKIR ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Elçin Macar, Yıldız Teknik Üniversitesi
Ferda Fahrioğlu Akın, Yıldız Teknik Üniversitesi

Mikro çatışma olarak tanımlanan adam öldürme, kan davası, kız kaçırma ve arazi meseleleri gibi toplumsal sorunların çözümü için başvurulmuş hukuki yöntemlerin yetersiz kaldığı görülmektedir. Geleneksel toplumlarda suç ve ceza unsurları bireysel olarak görülmediği için toplumda bu tarz bir çatışma meydana geldiğinde sadece failin mahkeme tarafından ceza alması yeterli görülmeyip karşı taraf bütün aileyi fail olarak görmektedir. Yani toplum suçu bireysel değil kolektif bir eylem olarak gördüğü için cezanın da kolektif olmasını ve bütün ailenin cezalandırılması gerektiğine inanmaktadır. Bunun sonucunda da taraflar arasında karşılıklı “intikam” girişimleri ile şiddet sarmalı ortaya çıkmaktadır. Geleneksel toplumlarda modern hukuk sisteminin tek başına çatışmayı çözemediği bu tür suç durumlarında, geleneksel bir hukuk yöntemi olan arabuluculuk devreye girmektedir. Hukuk literatürü incelendiğinde geleneksel arabuluculuk yönteminden esinlenerek formel arabuluculuk mekanizmasının oluşturulduğu görülmektedir. Başta ABD ve Avrupa ülkelerinde oluşturulan formel arabuluculuk mekanizması 2000’li yıllarla birlikte Türkiye’de formel bir hukuk aracı olarak avukatlar tarafından işletilmektedir. Ne var ki bu çalışmada geleneksel arabuluculuğun formel hukuk aktörleri tarafından işletilen mekanizması değil geleneksel aktörler tarafından işletilen arabuluculuk yöntemi incelenmektedir.

Çalışmanın konusu, geleneksel bir hukuk yöntemi olan ve insanlık tarihi kadar eski olan arabuluculuk yöntemi ile mikro çatışmaların nasıl çözüldüğünün incelenmesidir. Diyarbakır’da yapılan beş aylık saha çalışması sonucunda elde edilen veriler, “kanaat önderleri” olarak tanımlanan ve halk nezdinde saygınlığı ve güvenilirliği olan kişilerin arabuluculuk yapması ile mikro çatışmaların çözüldüğü görülmektedir. Literatürde geleneksel hukuk ve/veya informal hukuk olarak da tanımlanan arabuluculuk yönteminin düşünülen aksine Türk hukuk sistemine “paralel” ya da “alternatif” olmadığı ve “tamamlayıcı” bir rol üstlendiği görülmektedir. Bu önemli bir nokta zira hukuk sistemine “paralel” ve tehdit olarak algılandığı için göz ardı edilen geleneksel arabuluculuk yönteminin aslında toplumsal sorunların nihai çözümü için ne kadar etkili ve etkin olduğu yapılan saha çalışmasında görülmüştür. Bu çalışmanın amacı, Diyarbakır’da yapılan ve onlarca toplumsal çatışmada arabuluculuk yapan 50 kanaat önderi ile yapılan görüşme sonucunda görüldüğü üzere aslında geleneksel bir hukuk yöntemi olan “enformel arabuluculuk” yönteminin toplumsal mikro çatışmaların çözümündeki rollerinin incelenmesi ve Türk hukuk sistemine sunduğu “tamamlayıcı” katkılarının görülmesidir. Çalışmada, kanaat önderleri tarafından yürütülen geleneksel arabuluculuk sistemi çatışma çözümü ve geleneksel hukuk literatürü perspektifinde Afganistan’da bulunan ve aktif olarak kullanılan benzer nitelikteki “jarga” sistemi ile karşılaştırılmalı olarak tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arabuluculuk, Geleneksel Hukuk, Çatışma Çözümü, Kanaat Önderleri, Diyarbakır

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRKİYE'DEKİ KAFKAS TOPLULUKLARINDA 1864 SÜRGÜNÜ İMAJİ: JINEPS GAZETESİ ÖRNEĞİ

Aslıhan Alkanat, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Hacısalihoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Rusya'nın Kafkasya'yı ele geçirmesi ve 1864 Sürgünü, Türkiye'deki Kafkas topluluklarının söylemlerinin temelini oluşturmaktadır. 1829 Edirne Anlaşması ile Osmanlı Devleti'nin Kafkasya'daki haklarını tamamen kaybetmesinin ardından bölgede güç değişikliği meydana gelmiş ve Rusya Kafkasya'da hakimiyet kurmuştur. Bu dönemdeki en mühim mesele de Kafkas-Rus Savaşlarıdır. Kafkas toplulukları, Rusların bölgeyi ele geçirmesi karşısında önemli bir mücadele vermiştir. Fakat bu savaşın sonucunda Kafkas toplulukları sürgün edilmiştir. Bu çalışmada Türkiye'deki Kafkas topluluklarının tarihsel kökenini oluşturan 1864 Sürgünü, söylem odaklı bir imaj çalışması olarak incelenmiştir. Çalışma, Türkiye'deki Kafkas toplulukları için en önemli yazılı yayınlardan biri olan, yazarlarının çoğunluğunu Çerkeslerin oluşturduğu Jineps Gazetesi kapsamında Ocak 2013-Aralık 2017 arası gazete arşivleri ile sınırlandırılarak analiz edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı; Türkiye'de yaşayan Kafkas toplulukları için ortak tarih bilincinin en önemli yapıtaşlarından olan 1864 Sürgünü imajını ele alarak; bu toplulukların sürgüne dair nasıl bir aktör tanımlaması yaptığını ve sürgünün uluslararası kamuoyunda tanıtılmasına dair ne gibi politikalar izlediğini analiz etmektir. Öncelikle gazetede 'biz' ve 'öteki' üzerinden nasıl bir aktör tanımı yapıldığı incelenmiş ve bu aktör tanımlaması sonucu Kafkasya'da yaşanan güç geçişi ile Kafkas topluluklarının Osmanlı ve Rusya imajı değerlendirilmiştir. Haber söylemi olarak da bilinen Eleştirel Söylem Analizi Yöntemi kullanılarak, Kafkas-Rus Savaşlarının ardından Çarlık Rusya'nın Kafkasya'yı ele geçirmesi ve 1864 Sürgününün Türkiye'deki Kafkas topluluklarının belleklerinde nasıl bir imaj oluşturduğu analiz edilmiştir. Bu çalışmada varılan sonuçlardan en önemlisi; 1864 Sürgününün 'soykırım' olarak nitelendirildiğidir. '1864 Sürgün ve Soykırımı' olarak ifade edilen metinlerdeki aktör tanımlamasına bakıldığında; 1864 Sürgününden yalnızca Çarlık Rusya değil, Osmanlı Devleti de sorumlu tutulmuştur. Yani Osmanlı/Türk imajı, Türkiye'deki Kafkas toplulukları için 'öteki' kategorisinde yer almakla birlikte olumsuz bir profile sahiptir. Gazetede aktör tanımlamasında 'biz' kategorisinde ise Türkiye'deki tüm Kafkas toplulukları değil, yalnızca Çerkesler ve Abhazlar yer almaktadır. Çalışmanın sonuçlarından biri de Türkiye'deki Kafkas topluluklarının, 1864 Sürgününü uluslararası kamuoyuna 'soykırım' olarak kabul ettirebileceği bir gücü bulunmamaktadır. Konunun romantik bir milliyetçilikle anlatılması ve genellikle sürgün esnasında yaşanan travmatik olaylara yer verilmesi, Türkiye'deki Kafkas topluluklarının 1864 Sürgününün tanıtılmasına dair akılcı bir politikası olmadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: 1864 Sürgünü, Soykırım, Çerkesler, İmaj

SURİYE İÇ SAVAŞI'NDA SELEFİ GRUPLARIN BİRBİRLERİNE KARŞI KULLANDIKLARI DİNİ ARGÜMANLAR

Berker Yıldız, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu bildiride, Suriye İç Savaşı'nda birbirleriyle fiili ve ideolojik çatışma içinde bulunmuş Selefi gruplar arasında dini argümanların meşruiyet sağlama amacıyla karşılıklı olarak aleyhte kullanımı üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda inceleyeceğimiz başlıca Selefi örgütler; tüm devletlerin terör listelerinde yer alan El Kaide, El Nusra/ŞFC/HTŞ, Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) ile Ahrarü'ş-Şam'dır. Değınilecek diğler Selefi gruplar, bu örgütlerle ilişkileri bağlamında ele alınacaktır. Bu çalışmanın öneminin kaynağı, Suriye iç savaşı sırasında kendilerini Selefi olarak tanımlayan söz konusu örgütler arasındaki çatışmalarda dini kavramlar üzerinden nasıl meşruiyet üretildiğinin anlaşılmasına sağlayacağı katkıdır.

Tebliğde ele alacağımız Haricilik, Beyat ve Tekfir kavramları kısaca açıklanacak, ardından da gruplar arası mücadelelerde bunların kullanım biçimleri gösterilecektir. Tebliğde grupların kendi internet kaynaklarından ve diğler bağımsız mecralardan desteklenecek veriler kullanılacaktır.

Tekfir, Allah'tan vahiy yoluyla gelip peygamberin tebliğ ettiği kesinlikle bilinen dini bir esası inkar eden kimsenin kafirliğine hükmetmeyi ifade etmektedir. İŞİD'in diğler Selefi grupların dini meşruiyetini yok etmek için kullandığı dini argümanın tekfir olduğu görülmektedir. İŞİD, kendisi için rakip olarak gördüğü diğler Selefi grupları tekfir etmek suretiyle onları " dini meşruiyet alanının dışına taşımakta" böylelikle onlara karşı gerçekleştirdiği tüm eylemleri sözde dini bir meşruiyet çerçevesi içine yerleştirmektedir. El Kaide ve El Nusra/ŞFC/HTŞ başta olmak üzere Suriye İç Savaşı'nda diğler Selefi örgütlerin İŞİD'in dini meşruiyetini yok etmek için kullandığı dini argüman ise Hariciliktir. İslam Tarihi'nin ilk siyasi/dini farklılaşması olarak ortaya çıkan Haricilik, tekfiri aşırı bir şekilde tüm muhaliflerine karşı kullanmasıyla bilinmektedir. Haricilerin, aşırılıkçı ve tekfirci yönleri sebebiyle genel olarak İslam Tarihi boyunca meşru kabul edilmemesi, bu grupları İŞİD'i Haricilerle özdeşleştirerek dini meşruiyetini yok etme amacına yöneltmiştir.

Son olarak, özellikle El Kaide, El Nusra ve İŞİD bağlamında dini bir problem olarak ortaya çıkan biat üzerinde durulacaktır. Türkçe'de biat şeklinde kullanılan kelimenin Arapça aslı bey'attır. Sosyopolitik bir akid olarak biat, devlet başkanını seçme, belirleme, İslam hukuku çerçevesinde ona bağlılık gösterme anlamına gelmektedir. İŞİD, halifeliğini ilan ettikten sonra biat edilebilecek tek meşru otoritenin kendisi olduğunu iddia etmiştir. Bu minvalde El Kaide ise, İŞİD'in kendisine olan biatını bozduğunu ilan ederek örgütü kendi saflarından uzaklaştırmıştır. Aynı dönemde El Kaide'ye biatını yenileyen El Nusra ise, sonraki dönemde Şam'ın Fethi Cephesi ve Tahrirü'ş-Şam Heyeti'ne evrilerek El Kaide'yle olan ilişkisini sonlandırmıştır. Böylelikle biat meselesi aynı zamanda El Kaide ile El Nusra arasında da ciddi bir din referanslı meşruiyet problemi ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Haricilik, Beyat, Tekfir, İŞİD, El Nusra, El Kaide

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

AVRUPA ULUSLARARASI TOPLUMU'NUN SURIYELİ MÜLTECİLER SINAVI

Ayşegül Bostan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur, Yıldız Teknik Üniversitesi

Avrupa uluslararası toplumunun oluşumunda ve genişlemesinde, Uluslararası Toplum kuramcılarının iddia ettiği üzere, üyeler arası ortak çıkarlar büyük önem taşımaktadır. Bu kuramcılarının bir kısmı ortak çıkarların yanında üye ve aday ülkeler arasında paylaşılan kültürel ortaklığın da önemli olduğunu savunmaktadır. Bu ikincil motivasyon Avrupa devletler toplumunu bir arada tutan bir nevi tutkal işlevi görmektedir. Bu görüş uygulamada nasıl işlemektedir? Avrupalılar kültürel ortaklığı ne kadar gerekli görmektedir? Bu çalışma, seçilmiş AB kurumlarının çatısı altındaki tartışmalara dair zabitleri analiz ederek bu soruların cevaplarını aramayı hedeflemektedir. Söz konusu sorulara cevap aranacak örnek olay olarak Suriyeli mülteciler krizi seçilmiştir. Çalışma krizin yoğunlaştığı 2015-2017 yılları arasında kapsamaktadır. Yöntem olarak eleştirel söylem analizi tiplerinden söylemsel-tarihsel yaklaşım kullanılmıştır. Bu yöntemle göre zabitler incelenmiş ve sırasıyla iç ve dış gruplar(ben-öteki) oluşturulmuştur. Sonraki aşamada bu gruplara isnat ve yüklemenin nasıl yapıldığı ortaya konulmuştur. Isnat ve yüklemde uslamlama stratejisi kullanılarak olumlu ve olumsuz etiketlenmenin nasıl meşrulaştırıldığı araştırılmıştır. Bu çalışmanın amacı Avrupa uluslararası toplumunun oluşumunda ve genişlemesinde sıkça dile getirilen kültürel ortaklık meselesini Suriyeli mülteciler krizi üzerinden yeniden okumaktır. Böylelikle ortak Avrupa kültürü söylemi tartışmasının günümüzde yaşanan uluslararası bir krizde nasıl tezahür ettiği görülecektir. Ayrıca Saint Pierre ve Immanuel Kant'tan bu yana süren Avrupa barışının nasıl sağlanabileceği tartışması içinde yer alan kültürel ötekinin Suriyeli mülteciler üzerinden nasıl yeniden inşa edildiği ortaya çıkarılacaktır. Söylemsel-tarihsel yaklaşımın kullanıldığı analiz neticesinde ortaya çıkan bulgular şunlardır: Ben olarak konumlandırılan barış, huzur ve refahın olduğu Avrupa(eşitlik zinciri) ile öteki olarak konumlandırılan din savaşlarının yaşandığı, insanlık dışı, vahşi diktatörlerle yönetilen ve sefalet ve korkunun olduğu mekândan(Orta Çağ Avrupa'sı metaforu) gelen dinsel öteki Suriyeli mülteciler. Bu ayırmda zamansal referanslar olarak Doğu-Batı arasında yıkılan duvarların yeniden inşa edilmesi, uslamlama strateji olarak Orta Çağ Avrupa'sını geride bırakmış, barış ve huzurun tesis edildiği Avrupa'ya Suriyeli mülteciler üzerinden yeniden din savaşlarının taşınması(vox populi) söylemi kullanılmıştır. İnebahtı Deniz Muharabesi gibi tarihte yaşanan yenilgi ve zafer yıl dönümlerine gönderme(metafor) yapılarak ve mors tua vita mea söylencesi ile ben-öteki arasındaki sınır hattı kalınlaştırılmıştır. Çokkültürcülük, insan hakları, hukukun üstünlüğü vb. bayrak kelimeler kullanılırken ırkçılık, mezhep savaşları gibi stigma kelimeler kullanılmıştır. Ötekiye isnat edilenlerin gerekçelendirilmesi için Birliğin İslamlaşması(tehdit toposu) ve Avrupa kapısına dayanan mülteci sayısındaki mübalağa(hyperboles) ile tehdidin yoğunlaştırıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Avrupa, Suriyeli Mülteciler, Kültürel Ortaklık, Eleştirel Söylem Analizi, Uluslararası Toplum Teorisi

LİBYA'NIN NÜKLEERSİZLEŞTİRİLMESİ: KUZEY KORE İÇİN BİR MODEL OLABİLİR Mİ?

Arş. Gör. Kahraman Süvari, Yıldız Teknik Üniversitesi

Nükleer silahların yayılmasını uluslararası güvenliğe yönelik önemli bir tehdit olarak değerlendiren uluslararası toplum, “nükleer klüp”e en son giren Kuzey Kore’nin nükleersizleştirilmesi için çeşitli yollar aramaktadır. Bu yollardan biri olarak, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Donald Trump’ın Ulusal Güvenlik Danışmanı John Bolton, Kuzey Kore’nin nükleer silahlarından arındırılması için Libya’da uygulanan yöntemin uygulanabileceğini belirtmiştir. Bu çalışmada, Libya’nın silahsızlandırılma modelinin Kuzey Kore için uygun bir yöntem olup olmayacağı incelenecektir. 2003 yılında, Libya, nükleer teknolojiyi artık askeri amaçla kullanmayacağını bildirmiş ve bir sene sonra da Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Antlaşması’nın bir parçası olan Ek Protokolü imzalamıştır. Çalışmada, nükleer silah geliştirmek isteyen devletlere karşı devletleri bu niyetinden vaz geçirmek için hangi yöntemler uygulanır, Libya nasıl nükleer programını terk etti, benzer bir yöntem Kuzey Kore’nin nükleersizleştirilmesi için uygulanabilir mi sorularına yanıt aranacaktır. Çalışmada ilk olarak, devletleri nükleerleşme niyetlerinden vaz geçirmek için uluslararası toplum tarafından uygulanan yöntemler ele alınacaktır. Bir devletin nükleer davranışını değiştirmek için zor kullanılabileceği gibi çeşitli ödül ve teminatları içeren barışçıl yöntemler de kullanılabilir. Daha sonra, Libya’nın nükleersizleştirilme süreci anlatılacaktır. Libya, Nükleer Silahların Yayılması Antlaşması’na “nükleer silaha sahip olmayan devlet” olarak taraf olmuş ancak antlaşmaya aykırı birtakım faaliyetler içerisinde bulunmuştur. Bu faaliyetlerin tespit edilmesi ile birlikte gerçekleştirilen birtakım görüşmelerden sonra nükleer silah programını durdurduğunu açıklamıştır. Çalışmada son olarak, Libya’da uygulanan ve Libya’nın silahsızlandırılması konusunda işe yarayan bu yöntem, Kuzey Kore’yi nükleer silahlarını bırakması konusunda ikna etmek için kullanılabilir mi sorusu üzerine bir değerlendirme yapılacaktır. Libya’nın nükleer silah programını sonlandırması sürecinde dikkat çeken en önemli hususlardan biri Libya yönetimi ile sürdürülen diyalogdur. Dünyanın en kapalı devletlerinden biri olan Kuzey Kore, özellikle 2018 yılı başından itibaren, dış dünya ile (ABD ile doğrudan görüşme gibi) iletişimini geliştirme yolunda önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Libya modelinin bir örnek olarak gündeme gelmesi, bu geliştirilen diyalogun bir parçası olarak değerlendirilebilir. Ancak, söz konusu modelin, “ilk vuruş” kabiliyetini elde ettiği düşünülen bir devletin silahsızlandırılması için ne derece geçerli olabileceği tartışmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Libya, Nükleer Silahsızlanma, Kuzey Kore

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİNİN SINIRAŞAN SU SORUNLARINA BIRAKTIĞI MİRASI ANLAMAK

Ahmet Conker, Yıldız Teknik Üniversitesi

Soğuk Savaş 1947-91 yılları arasında dünya politikasının şekillenmesinde belirleyici rol oynamıştır. Bu bağlamda günümüzde halen var olan birçok sorunun temelinde Soğuk Savaş döneminin rolü yadsınamaz. Su politikaları bağlamında bir 20. Yüzyıl fenomeni olan büyük çaplı baraj ve diğer benzeri hidrolik yapıların büyük bir kısmı Soğuk Savaş döneminde inşa edilmiştir. Ayrıca sınıraşan su sorunlarına devletler arası genel siyasi ilişkilerin belirleyici rol oynadığı hidropolitik literatüründe genel kabul görmüş bir görüştür. Tüm bu hususlara rağmen, Soğuk Savaş döneminin özellikle sınıraşan su sorunlarında oynadığı role ilişkin yapılmış çalışma sayısı gerek ulusal gerek uluslararası literatürde son derece sınırlıdır. Çalışmanın temel amacı Soğuk Savaş döneminin sınıraşan su sorunlarında oynadığı rolleri farklı boyutlarıyla analiz ederek literatürde var olan bu boşluğu doldurmaktır. Bu çalışma Soğuk Savaş döneminin sınıraşan su sorunlarını üç temel boyutta doğrudan etkilediğini ortaya savunmaktadır. Meselenin birinci boyutu, Soğuk Savaş'ın getirdiği politik atmosfer ile bölgesel nitelikli sınıraşan su sorunları arasındaki ilişkidir. Buna göre dünyanın farklı bölgelerinde yer alan sınıraşan su havzalarında kıyıdaş devletler arasındaki ilişkilerin biçimlenmesinde Soğuk Savaş doğrudan etkili olmuştur. Meselenin ikinci boyutu Soğuk Savaş boyunca yaşanan Süper güç rekabetidir. Buna göre gerek ABD gerek SSCB, büyük çaplı su kalkınma projelerini kendi küresel nüfuz alanlarını genişletmede ve diğerinin nüfuz alanını sınırlandırmada stratejik bir enstrüman olarak görmüştür. Meselenin üçüncü boyutu Soğuk Savaşın getirdiği siyasi atmosfer ile su kaynakları kalkınma paradigmalarının gelişimi arasındaki ilişkidir. Buna göre, Soğuk Savaş'ın biçimlendirdiği siyasi bağlam, başta ABD ve SSCB olmak üzere gelişmiş devletlerin kendi su kalkınma projelerinde temel paradigma olarak benimsedikleri ve bir ülkenin sahip olduğu tüm su kaynaklarının azami kullanımı ve bunun için büyük çaplı hidrolik yapıların yapımını ortaya koyan Hidrolik Misyon Paradigmasının gelişmekte olan devletlere aktarılmasında uygun bir ortam oluşturmuştur. Çalışma Soğuk Savaş'ın yıllar önce sona ermesine rağmen Soğuk Savaş bağlamında hegemonik bir kavram haline gelen Hidrolik Misyon Paradigmasının su kaynakları gelişimini henüz tamamlayamamış ülkelerde halen temel paradigma olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, sınıraşan su politikalarının şekillenmesinde halen Soğuk Savaş'ın bıraktığı mirasın rolünden söz edilebilir. Çalışma dünyadaki farklı sınıraşan su havzalarının hidropolitik dinamiklerinden tarihsel ve güncel örnekler sunarak Soğuk Savaş ve sınıraşan su sorunları ilişkisini analiz edecektir.

Anahtar Kelimeler: Soğuk Savaş, Sınıraşan Su Sorunları

İDİL-URAL TATARLARI VE TÜRKİYE'YE GÖÇLERİ

Aigul Kabirova, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Bu bildirinin amacı, Rusya'ya bağlı Tataristan'ın Güney ve Doğusundaki bölgelerden göç etmiş ve Türkiye'nin başlıca Osmanlı (Eskişehir, Çifteler), Efendiköprüsü (Kütahya, Çavdarhisar), Gürsu köyü (Manisa, Alaşehir), Çampınar (Yozgat, Akdağmadeni) ve Hilmiye (Samsun, Havza) köyleri topraklarına yerleşmiş olan İdil-Ural Tatarları toplumundan söz etmektir. Söz konusu Tataristan'ın Güney Doğusundan; Sarman, Aksubay, Çirmeşen, Leninogorsk ve Bügülme bölgelerinden, büyük bir kısmı İdil-Ural Tatarlarının bir kolu olan Mişer Tatarlarının XIX. yüzyılın sonlarında Osmanlı topraklarına göç nedeni, bu topraklarda köylerin kuruluş tarihleri ve köylülerin yaşayışı anlatılmaktadır. Bundan ziyade, Mişer Tatarları hakkında bilgi verilmektedir.

Tatar Türklerinin Osmanlı topraklarına göçü, Rusya İmparatorluğunun etnik politikasından, ruslaştırmadan dolayı olmuştur. Osmanlı-Rus Savaşları sırasında Osmanlı İmparatorluğu'na karşı hareketlerin yoğunlaşmasıyla Tatar-Müslümanlar ortamında gün geçtikçe gerginlik artmıştır. Tatar-Müslümanları; Rusya İmparatorluğu'nun dış siyasetini, diğer bir deyişle dünyanın büyük Müslüman devletine karşı yönlendirilen siyasetini, kendilerine yansıtmışlardır. İktidarın davranışları da kuşkularını gayriihtiyari tasdik etmiştir. Örneğin, I. Nikolay'ın "hainlerin" hristiyanlaştırılmasını yoğunlaştırma emriyle Orenburg Bölgesi'nde Hristiyan misyonerlerin baskısı daha artmış. Osmanlı-Rus Savaşı olarak başlayıp tarihe Kırım Savaşı olarak geçen 1853-1856 savaş yıllarında Samara Vilayeti'ndeki Tatar ortamında Osmanlı Devleti'ne hicret etme çağırılırları olmuş.

Kökene Osmanlı köyü olan, dördüncü nesil gönüllü araştırmacı da, göç nedenini böyle anlattı: «Rusya Devleti bizim büyük dedelerimizi zorla, hile yoluyla göndermiş, yaşadıkları bölgede petrol bulunduğu için». Günümüzde kökeni Osmanlı, Efendiköprüsü, Gürsu köyü, Çampınar ve Hilmiye köyleri olan insanlar özellikle Ankara, İstanbul, Eskişehir, Kütahya, Manisa ve Samsun'da yaşamaktadırlar. Onların eğitim ve gelir seviyeleri Türkiye ortalamalarında. Bu köylerde yaşayanlar göçün üzerinden yüzyıldan fazla bir süre geçmesine rağmen kendi mensubuna ait dilini ve geleneklerini koruyup sürdürmektedir.

Çalışmada, konuyla ilgili yayınların belgesel analizi yapılmıştır. Bu süreçte hem Rusça hem de Türkçe kaynaklar incelenmiştir. Bunun dışında, İdil-Ural Tatarlarının Türkiye'ye göç nedeni, Türkiye'deki İdil-Ural Tatarları köylerinin kuruluş tarihleri ve köylülerin yaşayışı bizzat köylülerle görüşülerek öğrenilmiştir. Elde edilen bilgiler sayesinde İdil-Ural Tatarlarının yolculukları, taşıt vasıtaları, aktarma yerleri ve Türkiye'ye varınca karşılaştıkları zorlukları hakkında bilgiler elde edilmiştir. Göç etmeden önce ve göç ettikten sonra, göç ettikleri bölgede yaşayan İdil-Ural Tatarlarının yaşam tarzlarını öğrenerek göçebelerin yaşam düzeyiyle hemşerilerinin yaşam düzeyi karşılaştırılmıştır. Çalışmada, gurbette ana dilin ve geleneklerin muhafaza edilip edilmediği konusuna da değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İdi-Ural Tatarları, Mişer Tatarları, İdi-Ural Tatar Köyleri

*V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018*

BÜYÜK GÜÇ SİYASETİNDE ULUSLARARASI HUKUKUN İŞLEVİ: UKRAYNA KRİZİNDEN HAREKETLE RUSYA ÖRNEĞİ

Eray Alım

Büyük güçler uluslararası sistemde maddi güç kapasiteleri ile muhataplarından ayrışan aktörlerdir. Bu aktörler güçlü olmanın kendilerine sağladığı avantajla tek taraflı eylemlere girişebilmekte ve çıkarlarını maksimize etmeye çalışırken uluslararası hukukun normlarını ve teamüllerini sıklıkla ihlal edebilmektedirler. ABD'nin 2003 senesinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ni devre dışı bırakarak Irak'ı işgal etmesi, 2008'de Rusya'nın tartışmalı bir şekilde Koruma Sorumluluğu prensibinden hareketle Gürcistan'a dönük askeri bir müdahalede bulunması ve Çin'in Uluslararası Adalet Divanı'nın komşularının egemenlik haklarını çiğnediği gerekçesiyle kendisini onarılmaz hasara sebep olmakla mahkum etmesine rağmen Güney Çin Denizi'ndeki hak iddialarından vazgeçmemesi, bu minvalde verilebilecek örneklerdir.

Diğer taraftan, büyük güçler uluslararası yargı kurumlarını bypass etme ve uluslararası hukukun kural ve normlarını eklektik bir şekilde yorumlama eğilimi gösterebilir de, hukuk çerçevesinde tanımlanan hak ve kurallara atıfta buldukları çok sayıda örneğe de denk gelmektedir. Örneğin, Rusya karar alıcılarının ABD'nin Irak'ı işgali ile ilgili sıklıkla Güvenlik Konseyi'nin bypass edilmesinin uluslararası hukukun ihlali olarak niteledikleri beyanlara rastlanmıştır. Keza, ABD karar alıcıları tarafından Rusya'nın Gürcistan ve Ukrayna krizlerinde uluslararası hukuku yok saydığı ve komşularının egemenlik haklarını çiğnediği yönünde birçok açıklama paylaşılmıştır. Bu çerçevede büyük güçler, belirli noktalarda uluslararası hukukun önemine atıf yaparlarken, belirli noktalarda gerek uluslararası yargı organlarını devre dışı bırakma, gerekse uluslararası hukukun prensiplerini ihlal etme eğilimi göstermektedirler. Bu çerçevede cevabı bulunması gereken soru, büyük güç siyasetinde uluslararası hukukun nasıl bir işleve sahip olduğudur.

Bu soruya yanıt bulmaya çalışırken bu çalışma, vaka incelemesi olarak Rusya'nın Ukrayna krizi sırasındaki uygulamalarını mercek altına alacaktır. Asıl olarak Rusya'nın Ukrayna'ya dönük icra ettiği askeri eylemleri gerekçelendirirken, uluslararası hukuka başvurma şekli yakın plan bir incelemeye tabi tutulacaktır. Rusya'nın askeri eylemleri nedeniyle Ukrayna'nın Kırım ve Donbas merkezli olarak toprak bütünlüğünün bozulduğu ve egemenlik haklarının ihlal edildiği dikkate alındığında, Rusya'nın ortaya koyduğu gerekçeleri incelemek büyük güçlerin uluslararası hukukla olan ilişkilerine de ışık tutmayı sağlayacaktır. Rusya'nın büyük bir güç olarak, yeterli güç kapasitesine sahip olmasına rağmen, Ukrayna'ya dönük askeri eylemlerini gerekçelendirirken niçin uluslararası hukuka başvurma ihtiyacı hissettiği, özellikle Kırım'ın ilhakını niçin meşru bir zeminde gerekçelendirme ihtiyacı duyduğu ve ortaya koyduğu hukuksal argümanların ne kadar geçerlilik taşıdığı, bu çalışmada cevaplanmaya çalışılacak kilit sorular olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Hukuk, Büyük Güçler, Rusya, Ukrayna Krizi

ÜNİTER HÜKÜMETLERİN DENEYİMLERİNDE DESANTRALİZASYON (YERELLEŞME)

Vafa İbrahimova, Sakarya Üniversitesi

Kentlerle birlikte gelişen yerel yönetimler farklı isimlerle varlıklarını sürdürerek uzun bir tarihsel dönem geçmiştir. Tarihi açıdan baktığımızda merkezi yönetimlerden önce yaranmış olmasına rağmen neredeyse bütün yerel yönetimler yetkilerini merkezi yönetimlerden alıyor. Küreselleşme, toplumsal, siyasal ve ekonomi alanlardaki gelişmeler sebebiyle yerel yönetimlerin fonksiyonları artmış ve yerel hizmetlerdeki etkililik ve kalitenin iyileştirilmesi gerekli olmuştur. Yerel yönetimler modern devletlerin bütün kamusal hizmetleri sadece merkezi yönetim aracılığıyla yürütülemeyeceğinin kabul edilmesiyle önemini daha da artırmış durumda. Günümüzde, yerel yönetim sistemi olmaksızın, herhangi bir politik sistemin eksiksiz ve tamamen demokratik olduğunu düşünmek mümkün değildir. Karar verme sürecinde kitlelerin ve demokratikleşme sürecinin katılımının yoğunlaşması, yerel yönetimin varlığını savunan temel unsurdur. Birçok insan için, yerel yönetim, özellikle imar, su ve kanalizasyon, itfaiye, acil yardım, toplu taşıma, ilköğretim ve sağlık gibi hizmetlerin sağlanması yoluyla hayatlarını doğrudan etkileyen hükümetin bir parçasıdır. Üniter devletlerde yerel yönetimler kamu tüzel kişilerdir, federal devletlerdeyse yerel yönetimlere anayasalarla yarı özerk statü tanınmış olup işleyiş biçimi, rolleri farklılık gösterir. Hükümetin ve yasama organının ve siyasi otoritenin tamamen merkezde toplanması üniter devletlerin belirli özelliğidir. Bu çalışmada üniter hükümetler perspektifinde desantralizasyon deneyimleri ele alınmaktadır. Desantralizasyon bir başka deyimle yerelleşme, merkezi yönetimin kamusal faaliyete ilişkin yetki ve sorumluluklarının alt seviyedeki birimlere aktarılmasıdır. Alt seviyedeki birimler yerel yönetimler taşra, yarı özerk kamu kurumları, ve özel sektör olabilir. 1980 sonrası popüler olan desantralizasyon kavramı her ülke ve sistem için farklı amaçla denenmiştir. Desantralizasyonun en belirgin nedenlerini küreselleşme işlevsel, siyasi, ideolojik nedenler gibi ayıralabiliriz. Araştırmanın ilk bölümünde, üniter hükümet sistemi ve üniter hükümet sisteminin özellikleri, desantralizasyon kavramı, desantralizasyonun nedenleri ve türleri kısaca ele alınmaktadır. Daha sonra, İngilterede (devölüsyon), Fransa (desantralizasyon), İsveç (mali desantralizasyon) ve benzeri ülkelerdeki yerelleşme deneyimleri incelenmektedir. Bu bölüm, üniter hükümetlerin etrafında kullanılan bazı yerelleşme modellerinin gözden geçirilmesi ve bunların avantaj ve dezavantajlarının tartışılmasından ibarettir. Sonuç olarak, üniter devletlerin desantralizasyon deneyimleri bazı kriterler çerçevesinde karşılaştırmalı olarak analiz edilmiş ve dersler çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniter Devletler, Desantralizasyon, Yerel Yönetimler

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

RUSYA'NIN HAZAR HAVZASI ENERJİ POLİTİKALARI

Ayşegül Ketenci, Yıldız Teknik Üniversitesi

Hazar Denizi; barındırdığı petrol, doğalgaz rezervleri ve jeopolitik öneminden dolayı küresel güç mücadelesinde önemli bir yere sahiptir. Hazar'daki kaynaklar hangi güzergahlar üzerinden taşınacaktır ve hangi devletler buradan çıkan kaynaklar üzerinde kontrole sahip olacaktır soruları, hem kıyıdaş devletlerin birbiriyle uzlaşmayan çıkarları hem de zengin rezervlerden dolayı bölgeye ilgisi artan Çin, AB, ABD gibi aktörlerden dolayı henüz nihai bir sonuca ulaşmamıştır. Hazar'ın paylaşımı, enerji kaynaklarının güzergahları ve küresel aktörlerin enerji stratejileri; dünyadaki küresel ve bölgesel dengeleri yakından etkilemektedir. Sovyetler Birliği zamanında Hazar'a kıyıdaş devlet sayısı iki iken (Rusya-İran), Sovyetler'in yıkılmasıyla birlikte hem Soğuk Savaş ortamından uzaklaşmış, hem de kıyıdaş devlet sayısı beşe (Rusya, İran, Kazakistan, Azerbaycan, Türkmenistan) yükselmiş olup durum daha da karmaşık hale gelmiştir. Hazar'daki kaynaklar her ne kadar Ortadoğu'dakiler kadar zengin olmasa da, Ortadoğu'daki çatışma ortamı ve Kuzey Buz Denizi'nden petrol çıkarmanın maliyetinin yüksekliği göz önüne alındığında Hazar, henüz potansiyeli tam olarak değerlendirilemeyen ancak önemi sürekli artan bir konumdadır. Rusya, kendi coğrafyasında bulunan bu Havza'da hakimiyet kurmak ve söz sahibi olmak için azami çaba göstermektedir. 2000 yılında iktidara gelen Putin; pragmatist, ekonomik temellere dayanan, yakın coğrafyasını Batı'nın genişleme ve etki alanı olmasını engellemeye çalışan bir politika izlemektedir. AB ve ABD; Ortadoğu kaynaklarına alternatif kaynaklara ulaşmak, Çin ise bölgede ABD etkisini azaltmak ve sürekli artan enerji ihtiyacını karşılamak için Hazar'a artan bir ilgi duymaktadırlar. Rusya, bir yandan kıyıdaş ülkelerle asgari müşterekte buluşup anlaşmalar imzalamaya çalışmakta, diğer yandan ise kendi etkisinden bağımsız olarak bölgede değişiklikler yapılmasını istememektedir. Rusya, Hazar Denizi üzerinde yer alan kıyıdaş devletler ve bölgede etkin olmaya çalışan Çin, ABD, AB gibi aktörler üzerinde nasıl politikalar izlemektedir sorusu güncel siyasi gelişmeleri ve dünya güç dengelerini yakından ilgilendiren önemli bir başlıktır. Dünyada enerji ihtiyacı sürekli artmaktadır, enerji potansiyeli uygun şekilde kullanılmaya başlanacak Hazar'ın yepyeni yatırım, proje ve ekonomi alanları ortaya çıkaracağı öngörülebilir. Enerji politikalarında çevresel, iktisadi, güvenlik gibi konular iç içe girmektedir, devletler hem ekonomik kalkınma hem de çevrelerinde etki alanı yaratabilmek amacıyla hammadde kaynakları üzerinde söz sahibi olmak istemektedirler. Rusya; Hazar Havzası üzerindeki politikalarında tüm bu faktörleri göz önünde bulunduran etkin bir politika izlemektedir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Hazar Havzası, Enerji

“ARAP BAHARI” VE ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DEVİRİM TEORİLERİ

Muhammet Musa Budak, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi*

Arap Dünyasında 2011 ve sonrasında gelişen olaylar uluslararası toplumun dikkatini bir kez daha Ortadoğu'ya yöneltmiştir. Gerçekleşen bu hadiseleri anlamak için başta devrim teorileri olmak üzere teorik tartışmalar yeniden gündeme geldi. Bölgede meydana gelen gelişmeleri tam olarak anlamak için sosyal hareketlilik ve özellikle devrim alanında yapılan çalışmalardan faydalanılması önem arz etmektedir. Uzun ve karmaşık nedensel ilişkiler örgüsü nedeniyle ortaya çıkan devrim hareketlerinin tam sebeplerini teşhis etmek her zaman bazı zorlukları beraberinde getirmiştir. Birçok sosyal bilimci, devrimleri açıklamak için dünyanın farklı bölgelerinde ortaya çıkan devrim hareketlerini inceleyerek devrime yol açan koşulları genel olarak açıklayacak ortak verileri oluşturmaya çalışmışlardır. Bununla birlikte göreceli olarak zayıf iletişim ağları olan İngiliz Devrimi'nden, telsiz kullanımının yaygın olduğu Filipin Devrimi'ne, sınırlı ulaşım imkânları olan Fransız Devrimi'nden, demiryolunun yoğun olarak kullanıldığı Rus Devrimi'ne kadar her bir devrim kendisine has hususiyetleri ortaya çıkarmıştır (Tilly, 1978). Devrimin gerçekleştiği ülkenin uluslararası sisteme entegrasyonu, sistemle ne derece başarılı bir etkileşim halinde olduğu, devlet yapısının etkinliği ve ülkenin uluslararası politikadaki rolü gibi çevresel ve zamansal değerlendirilmeler devrimin nedenlerinin ve yapısının tam olarak anlaşılmasını açısından da önemlidir. Birçok devrim teorisi, bir ülkenin ekonomik koşullarına, sosyal beklentilerine ve demografik değişimlerine de odaklanmaktadır. Bununla birlikte devrimlerin “uluslararası” boyutu hiçbir zaman göz ardı edilemeyecek bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Genellikle devletlerin “iç işi” olarak değerlendirmeye maruz kalan devrimler uluslararası ilişkiler disiplini açısından da değerlendirilmesi gereken bir olgudur.

Devrim teorileri kapsamında ele alındığında; 2011 Mısır Devrimi'ne ilişkin temel değerlendirme noktaları şu şekilde olmuştur: 1) Devrim, bu yöndeki beklentilerin zayıf olduğu bir ülkede gerçekleşmişti; 2) Modernleşme kapsamında küreselleşmenin getirdiği yeni iletişim ve sosyal etkileşim araçlarının süreçte temel araçlardan birisi olmuştur; 3) Devrimi mümkün kılan kitlelerin, yalnızca belirli bir sınıftan değil, toplumun tüm kesimlerinden aktörlerden oluşmasıdır; 4) Başlangıçta, dış aktörlerin müdahalesi olmaksızın bağımsız bir tarzda şekillenmiştir; 5) Devrim sonrasında, küresel ve bölgesel aktörlerin sürece doğrudan dâhil olduğu bir süreç yaşanmıştır (Rosiny, 2012).

Uluslararası ilişkiler literatüründe çoğu zaman göz ardı edilmesine rağmen (Halliday, 1990) dış faktörler/aktörler diğerlerinde olduğu gibi 2011 döneminde ortaya çıkan halk ayaklanmalarında da önemli rol oynamıştır. “Arap Baharı” süreci devrim çalışmalarının uluslararası ilişkiler disiplini açısından da önemini bir kez daha öne çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arap Baharı, Devrim Teorileri, Mısır

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

JAPON STRATEJİK KÜLTÜRÜ: YENİ BİR KIRILMAYA DOĞRU (MU?)

Dr. Öğr. Üyesi Emine Akçadağ Alagöz, İstanbul Gelişim Üniversitesi

Aktörlerin güvenli ve savunma politikaları kapsamındaki tercihlerinde, zihinsel arka planlarında yer alan kültürel öğelerin etkisiyle hareket ettiklerine işaret eden stratejik kültür üzerine 1990'lara kadar oldukça sınırlı çalışma gerçekleştirilmiştir. 1990'ların başından itibaren, bilhassa Alastair I. Johnston'un "Stratejik Kültür Üzerine Düşünmek" başlıklı makalesinin yarattığı etki sebebiyle, konu üzerine araştırmalar artsa da, söz konusu çalışmalar genel olarak stratejik kültürün kalıcı ve neredeyse değişmez niteliğine dikkat çekmiştir. Bu çalışmanın amacı, stratejik kültürde değişimin mümkün olduğunun ön kabulüyle birlikte, söz konusu değişimi tetikleyen unsurları ortaya koymak ve bu kapsamda açıklayıcı bir perspektif sunan Japonya örneğini incelemektir. Çalışmada, modern Japon devletinin kurulmasının ardından stratejik kültür anlamında üç ciddi kırılma yaşayan Japonya'da dördüncü defa bir değişimin mümkün olup olmadığı sorusuna yanıt aranmaktadır.

Bu maksatla, Jeffrey S. Lantis ve Andrew A. Charlton'un sistemsel etmenler/dış şoklar ile liderin/elitlerin rolünü stratejik kültürde değişime neden olan bağımsız değişkenler olarak ele aldığı yaklaşım kullanılarak Japonya örneği incelenecektir. Lantis ve Charlton jeopolitik anlamda yaşanan değişimlerin, yeni güçlerin yükselişi/var olan güçlerin çöküşüyle mevcut güç dengesinde ortaya çıkan değişimlerin veya ilgili bölgede patlak veren çatışma ve savaşlar gibi dış şoklarının yanı sıra, ülke yönetiminde etkili lider ve/veya elitlerin söylem ve politikalarının stratejik kültürde değişime sebep olduğunu savunmaktadır.

Çalışmanın sonucunda, Asya-Pasifik bölgesindeki güvenlik yapısında yaşanan değişimin ve Aralık 2012'de başbakanlık görevine gelen Şinzo Abe liderliğindeki hükümetin söylemlerinin ve gerçekleştirdiği politikaların Japon stratejik kültüründe yeni bir değişimi tetikleme potansiyeline sahip olduğu ortaya koyulacaktır. Zira bölgesel güvenlik yapısı Soğuk Savaş sonrası Çin'in artan ekonomik gücüne paralel olarak geliştirdiği askeri gücü, bölge ülkeleri arasındaki tarihsel anlaşmazlıklar, Kuzey Kore tehdidi ve toprak ve sınır uyuşmazlıkları sebebiyle değişime uğramıştır. Öte yandan milliyetçi ve muhafazakar çizgideki Şinzo Abe başbakanlık koltuğuna oturması sonrası, Japonya'ya yeniden büyük güç statüsü kazandırma hedefiyle ülkenin askeri gücünü artırmaya yönelmiş ve pasifist anayasanın revize edilmesi yönündeki çalışmalarını artırmıştır. Dolayısıyla II. Dünya Savaşı sonrası anti-militarist bir nitelik kazanmış olan Japon stratejik kültüründe yeni bir değişimin yolu açılmış görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Japonya, Militarizm, Stratejik Kültür, Şinzo Abe

CANADA'S ACTION PLAN TOWARDS CLIMATE CHANGE WITH FOCUS ON THE TRUDEAU ADMINISTRATION.

Yagmur Saifaldin Ikram, Yıldız Teknik Üniversitesi

This study is formed around the modern day security problem of climate change observed through the case study of Canada, with a major focus on the Trudeau administration action plan. Canada is in the world's top ten Carbon emitters with the lowest number of population, estimated at about 36 Million, in comparison to the other members, where the closest is Mexico, with an estimated population of 127 million. In regards to the topic of climate change, Canada is, often, overlooked due to its small population, and the level of emission it puts out in comparison to the other members.

Nonetheless, when a nation is placed as one of the top contributors of a problem of this magnitude, it is a case that should not be taken lightly, and evaluation must be commenced. Moreover, climate change is without a doubt a major global issue; thusly, the problem resonates locally, regionally and internationally. In fact, three of the top ten carbon emitters are located in North America (US, Canada, and Mexico). However, considering the relatively small population of Canada, and emitting a high level of carbon gas, is a case of major concern.

The aim of this study is to produce a productive material that would be beneficial to academics, students, and to all who are concerned on the topic of climate change, particularly, of Canada's role. The study is set into four parts; the first will explore Canada's past presence in regards to climate change, and in particular environmental agreements like Kyoto Protocol and how they withdrew from it. Three parts will explore three distinct avenues in regards to action and mitigation of climate change, with the second part looking into challenges and obstacles the Canadian government is facing nationally. Third, evaluating Canada's role in regards to climate change in a wider perspective with a regional analysis. Lastly, Canada's effectiveness and role of action at a subnational level will be considered. Thereby, all the three levels of analysis are relevant in understanding Canada's past, present and future action towards climate change.

Anahtar Kelimeler: Carbon Pricing, Pan-Canadian Framework, Carbon Tax, Renewable Energy, Paris Climate Agreement.

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

‘BARIŞ, HAYAT VE ADALET KARAVANI’: MEKSİKA’DA UYUŞTURUCU TRAFİĞİYLE BAĞLANTILI ŞİDDETE KARŞI BİR ‘MOBİL’ TOPLUMSAL HAREKET

Arş. Gör. Onur Ağkaya, *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi*

Arş. Gör. Ayfer Genç Yılmaz, *İstanbul Ticaret Üniversitesi*

Uyuşturucu trafiğiyle bağlantılı şiddet [narco-şiddet], bugün, başta Latin Amerika ülkeleri olmak üzere dünyanın en önemli sorunlarından biridir. Uyuşturucu kartellerinin kendi aralarında ve hükümetlerin bu organizasyonlara karşı ulusal ve uluslararası boyutta sürdürdükleri çatışmalar, milyonlarca bireyin hayatını doğrudan etkileyen bir sürekli savaş hâlini almıştır (Grillo, 2015). Tartışmasız, durumun en ağır olduğu ülke olan Meksika’da, narco-şiddetin Devlet Başkanı Felipe Calderón’un ‘uyuşturucuya karşı savaş’ ilan ettiği 2006 yılından 2016’ya kadar geçen sürede 200.000’den fazla insanın ölümüne ve en az 28.000’den fazlasının ‘zorla kaybedilmesi’ne neden olduğu tahmin edilmektedir (The Guardian, 2016).

Toplumun her kesiminin narco-şiddetten etkilendiği Meksika’da, 2011’de ünlü şair ve aktivist Javier Sicilia’nın 24 yaşındaki oğlu Juan Francisco Sicilia’nın işkenceye uğramış ölü bedeni, altı başka kurbanla birlikte Morelos Eyaleti’ndeki bir arabanın içinde bulunmuştur (El Universal, 2011). Gibler’in (2012) ifadesiyle, Meksika’da, narco-şiddet ‘kurbanlarının kriminalize edilmesi teamülüne’ uygun olarak, Morelos yetkilileri önce, ölümlerin, uyuşturucu tacirleri arasındaki bir hesaplaşmanın sonucu gerçekleştiği, daha sonra Francisco Sicilia’nın ise herhangi bir yasa dışı eyleme karışmadığını açıklamıştır. Cinayetlerin cezasız, kurbanların yakınlarının adalet arayışlarının ve seslerini duyurma çabalarının sonuçsuz kaldığı şiddet ortamında (Muehlmann, 2014), toplumsal statüsünün ve şöhretinin sunduğu medyaya konuşabilme fırsatını kullanan Javier Sicilia (Gibler, 2012), kendi oğluyla birlikte diğer kurbanların suçsuzluğunu ifade etmiş, akabinde, başta Amerika Birleşik Devletleri ve Meksika hükümetlerinin uyuşturucuya karşı savaş politikalarını sert biçimde eleştirmiştir. Nisan 2011’de, Sicilia’nın ‘Barış ve İtibarla Adalet için Ulusal Hareket’ çağrısıyla birlikte on binlerce Meksikalı aynı anda kırk şehirde sokaklara dökülerek protestolara başlamıştır (Texas Observer, 2011). Sicilia’nın yola çıkarak Meksika şehirlerini dolaştığı karavanla özdeşleşen eylemler, narco-şiddetin ‘sindirdiği’ yüzbinlerce ailenin sesini ve adalet arayışını duyurabilmesine olanak sağlamış (del Bosque, 2011) ve kısa sürede ABD ve diğer Latin Amerika ülkelerine yayılarak uluslararasılaşan önemli bir toplumsal harekete evrilmiştir (Sicilia, 2013).

Bu çalışmada, Caravana por la Paz, la Vida y la Justicia [Barış, Hayat ve Adalet Karavanı] toplumsal hareketi analiz edilmektedir. Çalışma, söz konusu toplumsal hareketi hazırlayan koşullara ve hareketin kendisine yönelik tarihsel bağlama odaklanmaktadır. Bunun için ilk olarak, Meksika ve Latin Amerika’daki narco-şiddet sorunu analiz edilecek, daha sonra toplumsal hareketler çalışmaları literatürünün öngördüğü şekilde hareketin ulusal düzleminden uluslararası boyuta evrilmesi (Tilly, 2004; Tarrow, 2011; Barker vd. 2013; Della Porta vd. 2014) ve süregiden narco-şiddet sorununa olası etkileri tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Hareketler, Siyasal Şiddet, Narco-Şiddet, Meksika, Barış Karavanı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

DEVLET DIŞI AKTÖRLER, ULUS-ÖTESİ DİPLOMASI VE TARİH DİSİPLİNİ: GEÇ DÖNEM OSMANLI İMPARATORLUĞU VE PETROL ŞİRKETLERİ

Dr. Hazal Papuçular, İstanbul Kùltür Üniversitesi

Ulus-ötesi ve devlet dışı aktörlerin diplomasideki rolü son yıllarda bu alanda yapılan ve sayısı giderek artan akademik çalışmalar tarafından ortaya konmaktadır. Ulus-ötesi dış politika alanındaki bu çalışmaların önemli bir bölümü diasporaların, göçmen grupların, sivil toplum kuruluşlarının, kriminal grupların ve çok uluslu Şirketlerin diplomasideki önemini vurgulamaktadır. Bazı alıŐmalar ise bu aktörlerin devletten ne kadar bağımsız olduklarını sorgulayıp limitlerini analiz etmektedir. Fakat nihai görüşleri ne olursa olsun, alanda yapılan birçok çalışma çoğunlukla küreselleşmenin güç kazandığı 1990'lar ve sonrasına odaklanmaktadır. Bu bağlamda bu bildiri uluslararası ilişkiler literatüründe çokça analiz edilen devlet-dış aktörlerin ve ulus-ötesi diplomasinin tarih disiplinine nasıl adapte edilebileceğine dair bir örnek sunmayı hedeflemektedir. Diploması tarihine yeni yaklaşımlar şeklinde de ele alınabilecek bu çalışmanın konusunu 20. yüzyılda petrol Şirketlerinin Osmanlı ve Avrupa diplomasisindeki yeri oluşturmaktadır. Petrol on dokuzuncu yüzyılda büyük güçlerin önem verdiği bir maden hâline gelmiş ve petrol Şirketleri de birliktelikler kurarak petrolce zengin ülkelerden imtiyazlar edinmeye çalışmıştır. Bu imtiyazlar petrol diplomasisi ya da petro-politik denen mekanizmanın önemli bir kısmını oluşturmuştur. Petrol yönünden zengin Osmanlı İmparatorluğu da son yıllarında petrol mücadelesinin önde gelen aktörlerinden biri olmuştur. Türk Petrol Şirketi ve ona bağlı gruplar başta olmak üzere (örn Royal-Dutch Shell) irili ufaklı başka Şirketler de İstanbul'da temsilcilikler açmış ve devletler, devlet adamları, aracılar ve Şirketler arasında etin denilebilecek diplomatik pazarlıklar ortaya konmuştur. Buradan hareketle bu çalışma petrol imtiyazları ile ilgili pazarlıklarda Şirketlerin ve önemli aracılarn rolünü incelemeyi hedeflemektedir. Birçok petrol Şirketinin ve aynı zamanda Sarkis Gülbenkiyan gibi aracılarn hem Osmanlı Devleti ile ilişkisi hem de kendi ülkelerinin dış politikasındaki yeri, uluslararası ilişkiler literatüründe analiz edilen devlet-dış aktörlerin diplomasideki kapasitesi ve aynı zamanda sınırlarına tarihsel bir örnek sunmaktadır. Metodolojik olarak bu çalışma uluslararası ilişkiler/dış politika alanında yapılan çalışmaların arşiv belgeleri ile analiz edilmesinden oluşmaktadır. Son olarak bu çalışma iki disiplinin bir arada nasıl alıŐılabileceĐine dair bir örnek teşkil etmekte ve literatüre bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ulus-Ötesi Diploması, Devlet Dışı Aktörler, Petrol Diplomasisi, Geç Dönem Osmanlı İmparatorluğu, Diploması Tarihi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

POPÜLİZM VE KLİYENTALİZMİ YENİDEN DÜŞÜNMEK

Tuba Eldem, *Fenerbahçe Üniversitesi*

1980'lerden beri popülist partilerin artan seçim başarıları, Batı Avrupa demokrasilerinin en az yarısının parti sistemlerini temelden değiştirdi. Radikal sağ ve neo-liberal popülist partilerin yanı sıra Yunanistan ve İspanya'daki gibi sol popülist partiler de seçmen desteklerini ve parlamenter varlıklarını arttırdı; Danimarka ve Hollanda'da azınlık; Avusturya, İtalya ve İsveç'te ise çoğunluk hükümetleri kurmaya başardılar. Balkanlar, Orta ve Doğu Avrupa, Latin Amerika ve Asya'nın pekişmemiş demokrasilerinde ise iktidara gelen popülist liderler, demokratik kurumları çeşitli şekillerde aşındırarak siyasal rejimlerini illiberal demokrasi ya da rekabetçi otoriterliğe doğru itti. İdeoloji, söylem, siyasal stil ve siyasal strateji gibi çeşitli şekillerde kavramsallaştırılan popülizm, kurulu siyasal düzeni kökünden sarsmayı vaat eden ve mevcut parti sisteminin dışından gelen bir liderin müesses nizam ve elit karşıtı söylemler ve kişiselleşmiş ve plebisiter bağlarla yönettiği bir kitle hareketi olarak tanımlanabilir. Bu tanım, liderin popülist mobilizasyon stratejisindeki merkezi pozisyonuna, kitleleri harekete geçirmek için kullandığı söylemlere ve toplumla kurduğu ilişki bağlarının niteliğine vurgu yapar. Dışlanmış grupları siyasetin içine dahil etmesi ve siyaseti halka yayarak canlandırması gibi demokratik rejime olumlu ve kapsayıcı etkileri dile getirilse de, popülizm genellikle liberal demokrasiye yönelik tehdit olarak görülür.

Popülizm gibi olumsuz bir itibara sahip olan ve sıklıkla popülizmle beraber anılan kliyentalizm, siyasi destek karşılığında bireylere veya açıkça tanımlanmış gruplara seçici olarak menfaat dağıtılması anlamına gelir. Siyasi temsilcileri vatandaşlara bağlama, seçim bölgesi hizmetinin verilmesi ve vatandaşların acil ihtiyaçlarına cevap verme gibi pozitif yanları dile getirilse, siyasal kliyentalizm popülist partilerin iktidarlarını muhafaza etmek için kullandıkları ve liberal demokrasi açısından olumsuz bir siyasal ilişki biçimi olarak görülür. Karşılaştırmalı siyaset alanındaki popülizm ve kliyentalizm çalışmalarının bir literatür taramasına dayanan bu araştırma, modern siyasal hayatta ayrı ayrı önemli yer tutan bu iki olgunun kavramsallaştırılmasını, aralarındaki ilişki, siyasal rejime etkilerini ve bu iki olguyu demokratik gerileme ve çöküşe bağlayan nedensel mekanizmaların anlaşılmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın son kısmı Türkiye'deki popülizm, kliyentalizm ve patronaj çalışmalarının eleştirel bir literatür taramasını içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Popülizm, Kliyentalizm, Patronaj, Liberal Demokrasi, Demokratik Teori, Plebisiter Demokrasi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

POST-ACCESSION CONDITIONALITY: THE CASE OF HUNGARY AND POLAND

Albana Rexha, *South East European University, Makedonya*
Blerim Reka, *South East European University, Makedonya*

The European Union, a political and economic union of 28 members, has been in continuous expansion since its establishment in 1950. From six countries in 1951, the EU currently has a population close to 500 million and has had six successive enlargements since then including the 2004 round of enlargement which consisted of ten new members including Hungary and Poland. This round presents not only the biggest but also the most complex and elaborate enlargement round in the history of the EU. The countries joined the Union upon fulfillment of a set of criteria while upholding with the Union's fundamental values: rule of law and respect for human rights. However, recently these countries have undermined these values by undertaking various undemocratic actions. Given that, a rule of law crisis has taken place in Hungary and Poland and has put into question the EU founding values and has imposed a challenge on the Union's conditionality framework toward enlargement countries. In this research, we trace the developments in the judiciaries in Hungary and Poland, showing how the capture of rule of law institutions has evolved and what has been the Union's supranational actor's engagement and role in ensuring that members' states comply with the foundational values of the Union. This research further explores the role that these two misbehaving countries can have on the Union's conditionality policy toward enlargement countries.

Anahtar Kelimeler: Post-Accession Conditionality, Rule Of Law, EU

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

POST-DEMOKRATİK DÜNYADA DEMOKRASİ

Ali Emre Zeybekoğlu, Uludağ Üniversitesi

Soğuk Savaş'ın ardından dünyanın tek kutuplu hale gelmesiyle birlikte Fukuyama'ya göre tarihin sonuna gelinmişti. Liberal-kapitalist demokrasi kişinin kabul görme mücadelesine en uygun ortamı yarattığı için rakipsizdi. Oysa 1970'lerden başlayarak birçok yazar bu modelin bir krizle karşı karşıya olduğunu saptamaktadırlar. Habermas'a göre, batılı demokrasiler bir meşruiyet krizi yaşamaktadırlar ve devletin ekonomik faaliyete giderek daha çok müdahale etmesinin devlet otoritesinden etkilenenler açısından nasıl meşru kılınabileceği, sorunun çekirdeğini oluşturmaktadır. Habermas'a göre kültürel sınırlılıkları belirleyen birtakım faktörler ekonomik istikrarı sağlar. Kapitalizm ise kazandığı başarıyla kendi istikrarını sağlayan bu faktörleri yok eder. Böylece bireyler kültürel davranış kalıplarının çöküşüyle birlikte ahlâki kimlik algılarını yitirirler ve bu kayıp toplumsal bütünleşmeyi etkiler, zira toplumsal bütünleşme ortak bir anlayış çerçevesinde sağlanabilir. Bu kırılma bir daha kaybedilmeyecekmiş gibi görünen sosyal devlet kazanımlarıyla giderilmiş gibi görünmektedir; dolayısıyla meşruiyet krizi devlet ve demokrasi kuramlarıyla aşılamalıdır.

Crozier, Huntington ve Watanuki gibi muhafazakâr yazarlarsa bir krizin var olduğunu kabul ederler, ancak krizin nedeni siyasi sisteme aşırı yüklenilmesi ve demokratik katılım imkânına sahip yurttaşların yüksek beklentileridir. Sorun temelde istikrarla ilgilidir ve ekonomik beklentileri giderek yükselen daha çok insanın siyasi alanda sesini duyurması istikrarı tehlikeye atar; daha fazla demokrasi demokrasiye yönelik en büyük tehlikedir. Krizi atlamanın yolu yurttaşların beklentilerinin genişleterek işlevsiz kıldığı devleti küçültmekten ve yurttaşları demokratik katılımdan uzaklaştırmaktan geçer.

Post-demokrasi söylemi bu daha eski kriz teşhislerine dayanır. Krizin ardında küreselleşme, bireyselleşme, ulusüstü ve uluslararası örgütlerin ve birliklerin giderek önem kazanması vb. bir nedenler kümesi yatmaktadır. Crouch, Rancière ve Wolin merkezi önem taşıyan birtakım demokratik değerlerin günümüzde tehdit altında olduğunu ifade ederler. Demokrasinin zirve yaptığı dönem geride kalmıştır; bu nedenle mevcut demokrasiler "post" önekiyle adlandırılmak zorundadır. Siyasi ve ekonomik eşitsizlik, kitlelerin siyasi alandan dışlanmalarıyla siyasi kararların ardındaki meşruiyetin kaybolmasına ve siyasetin güçlülerin çıkarlarını merkez alan bir yörüngeye oturmasına yol açmaktadır. Postdemokratik durumun kökeni batılı toplumların neoliberalleşmesinde bulunur ve aşırı yüklenme tezini savunanların tersine katılım ve aşağıdan yukarıya politizasyon demokrasi açısından merkezi önem taşır. Demokratik ideali yücelten bu yazarlar bazı temel noktalarda birleşseler de ayrıntılarda birbirlerinden ayrışmaktadırlar. Bu bildiride Türkiye'de henüz pek işlenmeyen post-demokrasi tezleri üzerinde durularak bu boşluğun kapatılmasına mütevazı da olsa bir katkı yapmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kriz Kuramları, İstikrar, Neoliberalizm, Meşruiyet Kaybı, Post-Demokrasi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

THE ROLE OF TURKISH DIPLOMACY IN THE BOSNIAN WAR (1992-1995)

Deniz Memedi, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Prof. Dr. Mehmet Hacısalihoğlu, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

In this study will be examined the impact of Turkish diplomacy during the war in Bosnia and Herzegovina. As a result of the end Cold War , Turkey was “obliged” to reformulate her foreign policy in order to protect the national interests. As a state that heir the Ottoman Empire’s centuries and also being a bridge that connect various regions like Middle East, Caucasia and Balkans, Turkey tried to exploit precisely this advantage which was given by its geography but also from the history too. It seemed that Turkish leadership apparently estimated that it is the momentum that country should be imposed as regional power with ambitions to be global power in future. And the Bosnian war was a serious test for Turkey to prove weight and strength as a regional actor. Its direct involvement with both diplomatic and military means in ending the 3 year war in Bosnia, the active diplomatic approach through the international organizations, proposing peace plans to overcome the conflict, providing various humanitarian aid to civilians, made that Turkey to gain respect in the International society. So the purpose of the research work is to give an overview of Turkish Foreign Policy after the Cold War in the Balkan region paricularly in the Bosnian War period. In the paper, we will try to answer to the question like why Turkey reformulated its foreign policy after the Cold War? Which are the reasons that pushed Turkey to took an active diplomatic approach to the Bosnian war? What were the means by which Turkey demonstrated its activism? How was the perception of other countries on Turkey’s activism in the Bosnian War? In this research work it will be used content analysis as a scientific method that serves to describe the documentation, books, and scientific data that have been reached so far in relation with Turkish diplomacy in the Bosnian War. Through content analysis we will try to analyze any written, theoretical fact that we can obtain from libraries or different institutions operating in the Balkan countries and also in Turkey.

*The research paper is derived from the PhD thesis “The Western Balkans in Turkish Foreign Policy in the Post Cold War Period (1990-2018)” which is in the phase of writing

Anahtar Kelimeler: Bosnian War, Turkish Diplomacy, International Organizations, Balkans

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KAMU POLİTİKALARINDA ŞEFFAFLIK UYGULAMASI: İNANÇ GRUPLARININ İŞLEYİŞLERİNDEKİ GİZLİLİĞİN ORTADAN KALDIRILMASI

Arş. Gör. Halil Peçe, Kocaeli Üniversitesi

Arş. Gör. Cihan Necmi Günal, Kocaeli Üniversitesi

Son on yılda önemi giderek artan şeffaflık politikaları, özellikle kamu yönetimleri açısından hesap verebilirliğin en önemli uygulama araçlarından biri olmuşlardır. Bu çalışmanın ana amacı da Türk kamu yönetimi içerisinde Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) öncülüğünde uygulamaya konulması planlanan bir kamu politikasını karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. 1925 yılında çıkarılan tekke ve zaviyelerin lağvedilmesine yönelik kanun beklenen sonucu verememiştir. Tarikatlar ve dini cemaatler toplum içerisinde görünümelerini değiştirmiş ve genellikle gizlilik esasına göre hareket ederek varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Dini gruplar yasal statüye sahip olmadıkları için denetime kapalı yapılar haline gelmişlerdir. Çeşitli dönemlerde özellikle siyasi gerilimlerin artmasına paralel olarak gündemde ağırlığını arttıran tarikat ve dini cemaat meselesi son olarak 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında ciddi manada tekrar tartışmaya açılmıştır. Kanun zoruyla toplumsal görünümü yok edilemeyen bu grupların toplum açısından taşıdıkları “riskler”in asgari seviyeye çekilmesi için farklı görüşler öne sürülmektedir. Bunlardan ilki, erken Cumhuriyet döneminde devletin dini gruplara karşı aldığı tavrın devam ettirilmesini savunan ve ortaya çıkan problemlerin bu şekilde aşılacağına inanan klasik anlayış olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer yaklaşım tarzı ise, dini gruplara yasal statü kazandırıp hukuki altyapılarının oluşturulmasıyla olası risklerin ortadan kaldırılabileceğini savunan görüştür. Üçüncü bir bakış açısı ise bu çalışmanın ana odağı olan DİB’in tartışmaya açtığı dini grupların denetimi hususu aslında kamu politikalarında şeffaflaşma olgusunun bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre dini grupların DİB veya başka bir devlet kurumu tarafından denetim altına alınması öngörülmektedir. Bu bağlamda bu grupların yaptıkları faaliyetlerde açık ve şeffaf olmaları hedeflenmektedir. Böylece DİB, dinin sivil yapısını yok saymak veya yok etmeye çalışmak yerine, istismarın önüne geçecek bir mekanizma oluşturmaya çalışmaktadır. Toplumda farklı ideolojik gruplar, dini cemaatler meselesi özelinde çatışmalar yaşamaktadır. Hesap verebilirlik ve şeffaflık politikaları neticesinde daha büyük ayrışmaların önüne geçilmesi mümkün olabilecektir. Ülkemizde uygulanması planlanan bu politikanın, Birleşik Krallık kamu yönetimlerinde yürütülen inanç grupları (faith group services) özelinde şeffaflık politikaları ile karşılaştırmalı olarak ortaya konacak adaptasyon süreci de bu çalışmanın diğer bir odağıdır. Bu karşılaştırmalı analiz, hem DİB’e şeffaflık politikasının teorik bir değerlendirmesini sunacak hem de farklı kamu politikalarının çalışmalarını yapacak akademisyenlere bir yol haritası olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şeffaflık, Diyanet İşleri Başkanlığı, Dini Gruplar

RUSYA'DA DOĞAL KAYNAK MİLLİYETÇİLİĞİ: AVRUPA BİRLİĞİ VE GÜNEY KAFKASYA ENERJİ POLİTİKALARINA ETKİLERİ

Damla Yıldız, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Bu çalışmanın amacı doğal kaynak milliyetçiliğinin konjonktürel tanımını yapmak ve Rusya'nın etkin olarak kullandığı doğal kaynak milliyetçiliğinin nasıl AB ve Güney Kafkasya ülkeleri üzerinde uygulandığını tartışmaktır. Devletlerin dünya üzerinde enerji kaynaklarına sürekli ve güvenli ulaşım isteği enerjinin bir dış politika aracı olarak kullanılmasına sebep olmuştur. Rusya tarihsel süreçte düştüğü ekonomik darboğazdan kendini kurtaran bir ülke olarak, 2000'li yıllardan sonra Vladimir Putin'in oluşturduğu yeni enerji kimliği, yıllık %7'nin üzerinde büyüme sağlamıştır. Bununla birlikte, Rusya, üretici ülke ve tüketici ülke doğal kaynak milliyetçiliğini etkin olarak uygulayarak, AB'yi doğal kaynaklara erişim konusunda kendisine bağımlı hale getirmeye çalışmakta ve AB'nin ürettiği projelere alternatif projeler üreterek AB'yi yalnızlaştırmaktadır. Dolayısıyla, AB'nin enerji arz güvenliğinin sağlanamaması, AB'yi Rusya ile anlaşmaya zorunlu kılmıştır. AB'nin ise Rusya'ya olan bağımlılığını azaltmak istemesi, AB'yi Kuzey Afrika ve Ortadoğu petrollerine yöneltmiştir. Fakat, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın istikrarsızlığı AB için Hazar petrolünü vazgeçilmez kılmıştır. Bundan dolayı, AB'nin Güney Kafkasya ülkeleriyle yakın temas kurmaya çalışması, Rusya'nın özellikle Hazar kaynakları konusunda Güney Kafkasya ülkeleri üzerinde baskı kurmasına yol açmıştır. Rusya-AB karşılıklı bağımlılık ilkesiyle hareket edilen enerji diyalogunda, AB hem hacim hem de fiyat açısından gaz tedarikini sağlamaya çalışırken, Rusya, sadece miktarlara değil, aynı zamanda fiyatlara da bağlı olan "gaz talebini" güvenceye almak istemektedir. AB'de Rus enerjisine olan bağımlılık Rus şirketi Gazprom'un tekelliğini güçlendirirken, AB'nin enerji de liberalleşme politikasına ket vurmaktadır. Sonuç olarak, AB Rusya'ya olan enerji bağımlılığını azaltmak için ivedilikle Güney Kafkasya ülkeleriyle ikili ilişkilerini arttırmalı, AB Türkiye gibi bir müttefikinin coğrafi lokasyonunun avantajlarını değerlendirip, Türkiye'yi hem boru hattında geçiş hem de hub ülkesi olma konusunda desteklemelidir. Ayrıca, NABUCCO projesini hayata geçirecek adımlar atmalı, bu vesileyle özellikle Orta Asya'dan Kazakistan ve Türkmenistan, Kafkasya'dan Azerbaycan ile anlaşıp Türkiye üzerinden yeni bir rota belirleyip boru hattı inşasına başlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Doğal Kaynak Milliyetçiliği, Enerji, Rusya, Avrupa Birliği, Güney Kafkasya

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SİYASAL REJİMİN ANALİZİNDE KURAL VE UYGULAMA AYRIMI İZLANDA ÖRNEĞİ

Dr. Özge Çelebi

İlk kez Birleşik Krallık'ta uygulamalar sonucunda şekillenen parlamenter rejim, XIX. yüzyılda Kıta Avrupası'nda yayılarak gelişimini sürdürmeye devam etmiştir. Bu gelişim içerisinde, ülkeden ülkeye uygulamalar esnasında kimi farklılıklar da ortaya çıkmıştır. Bu farklılıklardan en önemlisi ise, Cumhurbaşkanının seçim usulünde yapılan değişikliklerdir. İlk kez tarihi Weimar Anayasası ile gerçekleştirilen "halk tarafından seçilen Cumhurbaşkanı" usulü, Kıta Avrupası'nda yer alan kimi ülkeler tarafından da benimsenmiştir. Ancak Cumhurbaşkanı seçim usulünde gerçekleştirilen bu değişiklik, siyasal rejim türünün yarı-başkanlığa dönüşüp dönüşmediği hususundaki belirsizlikleri de gündeme taşımıştır. İki başlı yürütmenin yer aldığı yapı içerisinde, halk tarafından seçilen Cumhurbaşkanı ve ona anayasa ile tanınan güçlü yetkiler yarı-başkanlık rejimini tanımlamaktadır. İlk olarak Fransa'da ortaya çıkan bu siyasal rejim, zamanla birçok Kuzey Avrupa ülkesinde de anayasal reformlar sonucunda uygulanmaya başlanmıştır.

Siyasal rejim tercihini yarı-başkanlıktan yana yapan Kuzey ülkelerinden biri de İzlanda'dır. İzlanda'da halk tarafından seçilen Cumhurbaşkanı, güçlü anayasal yetkilerle donatılmıştır. Ancak İzlanda Cumhurbaşkanları, siyasi teamül doğrultusunda, bu yetkilerin tümünü kullanmaktan kaçınarak, yetki çizgilerinin gerisinde durmayı tercih etmişlerdir. Bu tür bir uygulama ise, İzlanda'nın siyasal rejiminin değerlendirilmesi hususunda öğretide çeşitli tartışmalara neden olmuş ve kimi yazarlar tarafından İzlanda, parlamenter rejime sahip ülkeler kategorisinde değerlendirilmiştir. Ancak İzlanda'da 2008 yılında meydana gelen mali kriz nedeniyle Cumhurbaşkanı anayasal yetkilerini kullanmayı tercih etmiş ve bu nedenle İzlanda siyasal rejimi tekrar tartışmalara konu olmuştur. Tartışmaların odağında yer alan asıl husus, bir ülkenin siyasal rejimi tanımlanırken anayasanın amir hükümlerine mi uygulamaya mı bakılacağı sorunsalıdır.

Çalışmamızın konusu parlamenter rejim ve yarı-başkanlık rejiminin tasnifinde, izlenecek yöntemin belirlenmesidir. Özellikle İzlanda örneğinde olduğu gibi de facto (uygulama) ve de jure (hukuki çerçeve) ayrışmasında, siyasal rejimin tespitinin neye göre yapılması gerektiği tartışılacak, anayasanın amir hükümleri ve uygulamalar karşılaştırılarak, Cumhurbaşkanının yetki ölçüm usulüne göre, örnek olarak seçilen İzlanda'nın siyasal rejim analizi objektif olarak tespit edilecektir. Shugart ve Carey tarafından ortaya konulan, devlet başkanlarının yetki ölçüm tablosu ve bunların analizi çalışmada başat rol oynayan yöntem olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Parlamenter Rejim, Yarı Başkanlık Rejimi, Cumhurbaşkanı Seçim Usulü, Cumhurbaşkanının Yetkilerinin Ölçümü

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ZORUNLU GÖÇ OLGUSU VE 1989 ZORUNLU GÖÇÜNÜN TARİHSEL GELİŞİMİ

Elif Turan, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Göç olgusu insanlık tarihinin başlangıcından itibaren günümüze kadar süregelen ve tarihin hemen her döneminde yaşanan bir olgudur. Göç kavramı genel itibariyle “yer değiştirme” anlamını taşısa da sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi boyutları da içeren çok yönlü bir olgudur. Tarih boyunca insanların siyasi, ekonomik, kültürel, dini ya da doğal afetler gibi çeşitli nedenlere bağlı olarak yaşadıkları yerleri değiştirmek zorunda kaldıkları gözlenmektedir. Literatür incelendiğinde göçün zorunlu göç, gönüllü göç, işçi göçü, mevsimlik göç, dış göç, iç göç gibi birçok türünün varlığı görülmektedir. Bu göç türlerinde ve göçün yaşandığı durumlarda göç kavramı ile birlikte entegrasyon, kültürleşme, asimilasyon, kimlik gibi kavramlar da ortaya çıkmaktadır. Çünkü göç eden insanlar doğrudan ya da dolaylı yollarla farklı bir yaşam tarzıyla etkileşim içerisine girmektedir. Farklı bir yaşam tarzıyla ve farklı insanlarla etkileşime giren göçmenlerin siyasi, kültürel, sosyo-ekonomik ve dini yaşam boyutlarında değişiklikler meydana gelmektedir. Yani bir göçün yaşandığı yerde insanların sadece yaşam yerleri değil, yaşam tarzları ve kültürleri de değişime uğramaktadır. Fakat bu değişim her göç ve göçmen için aynı derecede geçerli değildir. Kimi göçmenler kendi kültürlerini korurken kimi göçmen de göç ettiği toplumun değerlerini benimsemektedir. Bu bağlamda bu bildiride 1989 yılında Bulgaristan’dan Türkiye’ye yapılan zorunlu göç ele alınmaktadır. Bulgaristan’dan Türkiye’ye yapılan göçler 1878 yılında başlamıştır ve günümüze kadar devam etmektedir. Gerçekleşen göçlerin geneli “zorunlu göç” türünü oluşturmaktadır. Özellikle 1989 yılında yapılan göç Türkiye – Bulgaristan ilişkilerinde ciddi gerginliklere yol açmıştır. Bu göçlerin temel nedeni, Bulgaristan’da yaşayan Türklere yönelik gerçekleştirilen asimilasyon politikasıdır. Asimilasyon politikası çerçevesinde öncelikle isim değiştirme çalışmaları başlatılmıştır. Türkçe konuşmak yasaklanmış ve Türkçe eserlerin ülkeye girişi engellenmiştir. Müslüman azınlık olan Türklere yönelik dini yasaklar da getirilmiştir. Bazı camiler kapatılarak Kur’an ve dini kitaplara el konulmuştur. Uygulanan bu asimilasyon politikalarına direnen Türkler ağır cezalara çarptırılarak sürgün edilmiştir. Bütün bu gelişmeler sonunca Bulgaristan’dan Türkiye’ye göçler başlamıştır. Bu göçlerden en büyüğü ise 1989 yılında yapılmış olan göçtür. Bu çalışma göç olgusunu zorunlu göç ve gönüllü göç olarak ele alarak 1989 yılında Bulgaristan’dan Türkiye’ye yapılan zorunlu göçü tarihsel süreciyle birlikte açıklamayı hedeflemektedir.

*Bu çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yerel Yönetimler, Kent ve Çevre Politikaları Yüksek Lisans Programında, Dr. Öğretim Üyesi Olkan Senemoğlu danışmanlığında yürütmüş olduğum tez çalışmamdan türetilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Zorunlu Göç, Gönüllü Göç, Asimilasyon, Entegrasyon

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KARAKTER AŞINMASI: YENİ KAPİTALİZMDE İŞİN KİŞİLİK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Arzu Gülşen, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bu çalışma Richard Sennett'in Karakter aşınması: Yeni Kapitalizmde İşin Kişilik Üzerindeki Etkileri eseri çerçevesinde yeni kapitalizmin ne olduğu, küreselleşme ile meydana gelen kültürel farklılaşmanın psikolojik ve sosyolojik öğeleri ve bu sistemde koşullandıran "iş" in kişilik üzerindeki etkileri tartışılacaktır. Eserdeki olgular çerçevesinde tartışma; sürüklenme, rutin, esnek, okunaksız, risk, iş etiği, başarısızlık ve tehlikeli bir zamir başlıkları altında kişilikleri nasıl yeniden biçimlendirdiği yönünde gerçekleştirilecektir.

Sennett, yeni kapitalizm anlayışını nispeten "İşe yarıyorum, o halde varım!" ve "Tüketmek, hep tüketmek" sloganlarıyla açıklanabilir nitelikte olduğunu düşünür. Öyle ki Sennett burada önemli bir soruna "İşe yarıyorum, o halde varım!" ibaresiyle işe yaramazlık kâbusundan yola çıkarak değinmiştir ve bu kâbusu üç etkende birleştirir; 'Küresel emek arzı, otomasyon ve yaşlanmanın yönetimi'." Tüketmek, hep tüketmek" ibaresiyle ise açık söylenirse tüketici, nesnelere haz almaktadır ve bu, aslında dayatılmaktadır. Günlük hayatın rutininin dışına çıkış, nesnelere haz alma ve onları tüketme zorunluluğu biçiminde pazarlanır. Bu eylem, insanların kendisini 'özgür hissetmesini sağlayabilir'; Sennett'e göre 'tüketme tutkusu belki de 'özgürlüğün' diğer adıdır.' Bu bağlamda Sennett yeni kapitalizm düşüncesinde günümüzün "ideal" insanı, kısa vadeye yönelmiş, potansiyel yeteneğe odaklanmış, geçmiş deneyimleri unutmaya razı, hiçbir şeyden pişmanlık duymadan, zengin olmaya hazır, -kibarca söylersek- alışılmadık türden bir insan olarak nitelendirmiştir.

Sennett, yeni kapitalizmde işin kişilik üzerine etkilerini ele alarak, oluşması uzunca bir süre alan karakterin her geçen gün, her yeni gelişmeyle, her yeni doğan sorumlulukla nasıl gitgide erozyona uğradığını aktarmaktadır. Değişimin kaçınılmaz olduğu, bu nedenle gerek şirket, gerekse şehir ya da ülke değiştirmenin sıradanlaştığı, dolayısıyla kök salmadan, yeni insanlarla bağlar kurmadan değişim rüzgarına kapılıp gitmeyi sürüklenme ile anlatırken, bu değişime karar verebilmenin aslında yeni kapitalizmde yeri olmayan rutinden kaçmak ve dolayısıyla bunu gerçekleştirebilmek için risk almak gerekliliğinden, risk alabilmenin ise ancak esnek bir yönetim, dolayısıyla risk alarak ilerleyen bir yönetim, üretim ve yaşam tarzı dahilinde mümkün olabildiğinden ve bu esnek tarzın insanları tümüyle köksüz, bağlarından koparmış ve okunaksız kıldığından, ancak tüm bunların sonunda çok az insan başarılı olurken, başarısızlığın bir çok insanın hayatına uğradığından ve nihayet aslolanın farklılıkların bir arada olduğu, karşılıklı güven ve bağlılığın kök saldığı ilişkiler kurabilmek olduğu noktasına değinmiştir. Bu noktada kapitalizm kaçınılmaz bir biçimde dünyanın dört bir yanını sarmışken, aynı zamanda kapitalizmin tek değişmezi istikrarsızlıkken ve bu kurulu sistemden kaçmak neredeyse imkansızken bireyi karakter aşınmasından kurtarabilecek belki de tek çıkış yolu bu sistem içerisinde karakteri aşındıracak rüzgarlardan korunabilmek olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karakter Aşınması, Kapitalizm, Sennett

AVRUPA'DA “YENİ” İRKÇILIK, GÖÇ VE YÜKSELEN AŞIRI SAĞ

Öğr. Gör. Gülseven Bektaş, Yıldız Teknik Üniversitesi

1970lerde Batı'da eşitlik ilkesinin kabul edilmesiyle birlikte biyolojik/ırksal üstünlük söylemi üzerine bina edilen “klasik” ya da “eski” ırkçılık kavramının dışavurum biçimleri değişmiş, “yeni” ırkçılık tanımlamaları ortaya çıkmıştır. Kültürel ve dinsel farklılıklara vurgu yapan bu “yeni” ırkçılık söylem ve pratikleri içerisine göçmenleri, mültecileri, kısacası farklı olanı; kendisinden olmayan “Öteki”ni alacak şekilde genişlemiştir. Eskisini örtük bir şekilde (gizleyerek) içinde barındıran “yeni” ırkçılık günümüzde Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde göçmen karşıtı siyasi söylem ve hareketlerde açığa çıkıyor. 1960'larda Batı Avrupa'da olumlu karşılanan göç, günümüzde farklı kesimler tarafından Avrupa'nın güvenliğini, kültürünü ve kimliğini tehdit eden bir olgu olarak resmediliyor. Göçmenler göç ettikleri ülkelerdeki siyasi istikrarsızlığın, ekonomik krizin, kısacası o ülkede var olan sosyo-ekonomik ve politik sorunların kaynakları olarak gösteriliyor. Aşırı sağ partiler Avrupa'da göçmenlere yönelik bu olumsuz algının inşa edilmesinde rolü olan aktörlerden biri. 1980lerden itibaren göçmen-yabancı karşıtı politika ve söylemleri ile Avrupa siyaset arenasında görünürlüğü artan aşırı sağ partiler, 1990 sonrasında, özellikle 2000li yıllardan itibaren Avrupa topraklarında meydana gelen terör eylemlerinin toplumda yarattığı güvensizlik, korku ve endişeden de beslenerek oy oranlarını giderek arttırmışlardır. Günümüzde, Avrupa aşırı sağ söylemlerini özellikle Müslüman ve İslam karşıtlığı üzerinden yürütüyor. Avrupa'nın İslamcı “istila” altında olduğu, İslam'ın Avrupa değerleri ve demokrasi ile bağdaşmadığı iddiaları ile Avrupa toplumlarında “İslam korkusunu” yaratarak/canlı tutarak Müslümanlara yönelik ırkçılık- ayrımcılık eylemlerinin destek alacağı alan yaratıyor. Nitekim yapılan araştırmalar Avrupa ülkelerinde farklı gruplar arasında “Öteki”ne yönelik ırkçı eylemlerin sayısının arttığını göstermektedir. Bununla birlikte, Avrupa aşırı sağının, “klasik” ırkçılıktan farklı oldukları iddialarını her fırsatta dile getirerek “yeni” ırkçı söylemlerini olağanlaştırma çabaları da Avrupa'da tehlikeli bir gidişata işaret etmektedir. Bu söylemlerin Avrupa ülkelerinde hatırı sayılır oranda destek bulması, ırkçı eylemlerine katılımın artması, merkez partilerin oy kaygıları ile aşırı sağın göçmen karşıtı söylemlerini “ödünç” almaları bu normalleşmenin göstergeleri olarak verilebilir. Bu bildiride, ırkçılığın günümüzde aşırı sağ partilerin ayrıştırıcı söylemleri aracılığıyla devam ettiği, bu nedenle aşırı sağın söylemlerinin ırkçılık çerçevesinde çalışılmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Çalışmada ilk olarak ırkçılık kavramının geçirdiği dönüşümler ve “yeni ırkçılık” kavramı incelenecek, ardından Avrupa aşırı sağ partilerinin temel argümanlarından bahsedilecektir. Son olarak, Hollanda'da liderliğini Geert Wilders'in yaptığı aşırı sağcı Özgürlük Partisi (PVV)'nin göçmen- İslam karşıtı söylemleri Etienne Balibar'ın “yeni ırkçılık” kavramsallaştırması üzerinden ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: İrkçılık, Yeni İrkçılık, Göç, Aşırı Sağ Partiler

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

AK PARTİ İKTİDARLARI DÖNEMİNDE TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA DEĞİŞİMİN TESPİTİ: AVRUPA BİRLİĞİ ÖRNEĞİ

Arş, Gör, Burak Bınarcı, *Dumlupınar Üniversitesi*

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, o zamanki adı ile Avrupa Ekonomik Topluluğu nezdinde 1963'te imzaladığı ortaklık anlaşmasından itibaren Avrupa Birliğine üye olmak için inşili çıkışlı bir serüven içerisine girmiştir. Değişen iktidarlar ve politik dengelere rağmen genel manada Türkiye bu azminden kalıcı bir şekilde vazgeçmedi. Soğuk Savaş dönemi boyunca batı dünyasının bir parçası olarak görülen Avrupa Topluluğu, Soğuk Savaşın sona ermesi ile birlikte birçok fırsat ve tehditle karşılaşan Türk Dış Politikası için daha bağımsız bir mecra olmaya başladı. Bu dönemde Türkiye, Soğuk Savaşın bir cephe ülkesi olmaktan çıkıp bölgesiyle diyalog kurmaya çalışan bir aktör haline geldi. Her ne kadar 1990lı yıllar Türkiye için Kirişçinin deyimiyle adeta bir soğuk savaş sonrası savaşçısı değerlendirilmesi yapılsa da bir yandan dış politika çok boyutlulaşırken diğer yandan da Avrupa Birliğine üyelik azmi tarihinin o güne kadarki en hızlı sürecini yaşamıştı. 3 Kasım 2002 seçimleri ile iktidara gelen Adalet ve Kalkınma Partisi ile birlikte Türk Dış Politikasında ciddi bir değişim yaşandı. AK Parti ile birlikte Türkiye dış politikada Ortadoğu, Afrika ve Avrupa Birliğine yönelik bölge politikalarında artık daha fazla işbirliği ve yakınlığı içerir şekilde hareket etmeye başladı. Özellikle üyelik müzakereleri başlayana dek Avrupa Birliği uyum reformları konusunda hızlı ve radikal adımlar atıldı. Ülkenin geleneksel batıcı kimliği yeni iktidar tarafından Avrupa Birliği ile yaşanan hızlı yakınlaşma ile devam ediyordu. Söz konusu hızlı uyum süreci o kadar sık adımlarla ilerliyordu ki adeta Türkiye'deki batılılaşma anlayışı baharını yaşıyordu. Fakat üyelik müzakerelerinin başlamasının ardından Türkiye bu serüvenden uzaklaşmaya başladı. Bölgesel ve iç politik gelişmeler, Avrupa Birliğinin hiç değişmeyen çifte standardı Türkiye'nin üye olma adımlarını seyrekletirdi. Hatta bir süre sonra Türkiye, AB üye ülkelerinden bir kısmı ile açıktan sorunlar yaşadı ve net tavırlar aldı. AB artık üye olmak istenilen büyük ortakdan ziyade politik rekabetin bir aktörü haline geldi.

Bu çalışmada, AK Parti iktidarları süresince Türkiye'nin Avrupa Birliği Politikasında görülen değişim Charles F. Hermann'ın dış politikada değişimi dört farklı aşamada açıklayan yaklaşımı ile analiz edilecektir. Böylece dış politikadaki bu değişimin ardındaki izler çok yönlü bir şekilde çözümlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dış Politikası, Avrupa Birliği, Değişim, AKP

ULUSLARARASI SIĞINMACILIKTA LATİN AMERİKA ÖRNEĞİ

Tolga Özkaptan, *Ankara Üniversitesi*

Mültecilik ve sığınmacılık, farklı nedenlerle insanları ülkelerinde baskı görmeleri nedeniyle ülkeyi terk etmek zorunda bırakan bir durumdur. Mültecilerin, sığınmacıların öncelikli amaçları yaşamsal faaliyetlerini yerine getirecekleri güvenli bir çevrede yaşamlarını devam ettirmektir. Mültecilikte gelecek belirsizlikler içermekte olup, insanların ülkelerinden göç etmeye zorlayan nedenler, bir çok travmanın habercisi olabilir. Travmalarla birlikte gelinen ülkedeki yaşam koşulları, sığınma politikası ve insan haklarına verilen değer, mültecilerin yaşamsal döngüsünde önemli unsurlar olarak rol alırlar. Mülteciler genellikle geldikleri ülkede ihtiyaç duydukları psiko-sosyal destek yerine ülkedeki kötü yaşam koşulları içinde biçare bırakılmaktadır. Üstelik gelinen ülkede mültecilerin sosyal faaliyetlerini harekete geçirecek olan çalışma hakkı genellikle verilmemektedir.

Kitlesel göç hareketleri dünyada tüm sınırlar arasında gerçekleşmektedir. Göç ve kitlesel sığınma durumlarına ilişkin çözüm bulmak amacıyla uluslararası kuruluşlar evrensel sözleşmelere imza atmaktadırlar. Böylelikle göç ve iltica, insani yardım ve insan hakları çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu durumda kalıcı çözümler üretmek amacıyla, bireylerin ülkelerine geri dönüşleri sağlanmaya gayret edilmektedir. Uluslararası düzenlemelerde mültecilere yönelik yürütülen çalışmalar, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi 1967 tarihli Protokol ve 1969 Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi çerçevesinde yürütülmektedir.

El Salvador, Guatemala ve Nikaragua'daki öngörülemeyen mülteci akışı ve Güney Amerika'daki baskıcı diktatörlüklere karşı, anahtar rol oynayan on Latin Amerika ülkesinden yetkililer, 1984 yılının Kasım ayında Kolombiya'nın bir deniz şehri Cartagena de Indias'ta uluslar arası mülteci koruma planını tartışmak üzere bir araya gelmişlerdir. Cartagena Deklarasyonu'ndan bu yana Latin Amerika'da son 30 yılda yerlerinden edilen nüfusa ilişkin koruma yaklaşımları uygulanmaktadır. Bölge, özellikle yarımkürenin en uzun soluklu silahlı mücadelesi Kolombiya iç savaşının meydana getirdiği kitlesel yer değiştirmelerden oluşan birçok insani mücadelelerle yüz yüze gelmiştir.

Bu çalışmada, Latin Amerika ülkeleri spesifik olarak baz alınarak, Kolombiya krizi ortasında bölgesel korumanın daha fazla gelişimi ve etkin uygulama kanalları üzerinde durularak mevcut küresel yer değiştirme krizine ilişkin Cartagena Deklarasyonu'nun Kolombiya'nın komşu ülkeleri Venezuela, Ekvador ve insani koruma taahhütü'ne imza koyan diğer ülkelerde çeşitli uygulamaları ortaya konulmakta ve iyi uygulama örnekleri ile mülteci krizlerinden çıkış yolları incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Sığınmacılık, Latin Amerika, Kolombiya

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

DEVLET TANIMI VE ULUSLAR ARASI İLİŞKİLERDE DEVLET

Ulya İpar Ekici, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Siyaset biliminin incelediği “Devlet”; siyasi bir aktör olarak, siyasetin en önemli kavramlarından biridir. En basit tabiriyle devlet; belirli bir toprak parçası üzerinde egemen olan ve belirli bir insan topluluğunun oluşturduğu bir varlıktır. Devlet hâkimiyet unsurunu barındırması, belirli bir otorite şekli olması ve zorunlu yargı gücüne sahip olmasıyla bilinir. Devletle ilişkimiz doğumumuzdan itibaren bize verdiği nüfus cüzdanıyla başlamış ve gerek ilkokulda zorunlu eğitim gerek evlilik tecili gerekse de haklarımızın ihlali durumunda başvurduğumuz, hayatımızın her anında olan bir kurum olmuştur. Birçok düşünür devleti farklı şekillerde yorumlamıştır. Örneğin; Peter Horris devleti “ Halk(insan unsuru) , ülke(toprak unsuru) ve egemen bir siyasi otoritenin birlikteliğinden oluşan bir siyasi örgütlenme olarak tanımlarken, Thomas Hobbes devleti ‘Leviathan’ a yani dev deniz canavarına benzeterek devletin; toplumun tüm diğer grup ve organizasyonları üzerinde en üst otorite, en yüksek güç olarak tanımlamıştır. Uluslar arası sistem de devletlerden oluştuğu için uluslar arası ilişkiler ifadesinin temelini oluşturan ve temelleri Fransız devrimi ile atılan ‘ ulus devlet’ kavramı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte büyük devletlerin yerini ulus devletler almıştır. Ulus devleti en açık tabiriyle “devleti oluşturan ulustur” şeklinde tanımlarsak burada önemli olan ulusu nasıl tanımladığımız olmaktadır. Ulus dil din etnisite ve tarih birliğini yansıtan kültürel bir oluşumdur ve ulus devlette bundan hareketle hem kültürel uyum hem de siyasi birlik imkânı sunar. Ulus devlet, bağımsızlığı ve kendi kendini yönetmeyi ifade etmektedir. Küreselleşme ve teknolojinin gelişmesi, uluslarüstü yapıların ortaya çıkmasıyla daha sonraki dönemlerde ulus devletin özelliklerini değiştirmiş ve ilişki ağlarını çeşitlendirmiştir. Philip Bobbitt(2002) kendi vatandaşlarının refahını iyileştirme kapasitesiyle tanımlanan ulus devletin yerini, vatandaşların fırsatlarını en üst seviyede değerlendirebileceği piyasa devletinin aldığını iddia etmektedir. Küreselleşmenin büyüyen etkisi, ülkeleri ulusal bağımsızlıklarından taviz vermeden birlikte çalışıp ortak harekete yöneltmiştir. Ulus devletin sınırları, küreselleşme ile gitgide geçirgen bir hal almakta, dünya sınırları kalkmaktadır. İnsan ilişkileri bir bölge ile sınırlı kalmayıp ‘ulus ötesi’ ve ‘sınır ötesi’ bir hal almaktadır. Yine de buna rağmen ulus devletlerin yok olduğu, küresel bir çağın başladığını söylemek doğru değildir. Sonuç olarak; dünyada ki ticaret alanı, bilgi aktarımı gibi birçok konuda değişim yaşanmasına rağmen ulus devlet hala çoğu insanın yaşamında önemli bir yere sahiptir diyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Devlet, Ulus Devlet, Küreselleşme

ULUSLARARASI GÖÇ'ÜN KARANLIK YÜZÜ: GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞININ DİNAMİKLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Melih Görgün, Yeditepe Üniversitesi

Göç hareketlerinin temelinde çok farklı nedenler bulunsa da, öncelikli amaç, değişik coğrafyaların insanlara sunduğu farklı ve yeni fırsatlarda aranmalıdır. Sözü edilen yeni fırsatlar zaman zaman daha iyi bir eğitim alma, zaman zaman daha kaliteli bir yaşam sürdürme, zaman zaman da yeni iş olanakları ya da ekonomik avantajlar olarak görünebilir. Bu fırsat, bazı zorunlu durumlarda da kişilerin hayatta kalma şansı olarak karşımıza çıkar. Bir başka söylemle, göç olgusunun temelini oluşturan itici ve çekici unsurlar bir bakıma hedef coğrafya ve terk edilecek coğrafya arasındaki farkları da tanımlamaktadır.

Özellikle uluslararası göç hareketleri, birçok avantajı beraberinde getirirken, aynı zamanda birçok bilinmeyi de barındırır. Uzak bir coğrafya, yolculuk şartları, göç hareketinin ve yeni coğrafyada barınmanın, yaşamının maliyeti ve yasal prosedürler gibi birçok gerçek, koskoca duvarlar gibi göç edecek bireylerin karşısında durmaktadır. Bir tarafta bu zorluklar ya da henüz tam olarak netleşmemiş planlar, bir tarafta da göç etmek isteyen bireyler...

Uluslararası göç hareketlerinde, tam da bu noktada göçmenlerin bu belirsizliklerle dolu zor anlarında, uluslararası göçün bir bakıma karanlık yüzü belirmektedir: Göçmen kaçakçılığı. Bir başka ifade ile insanların belirli bir bedel karşılığında yasadışı yollar ile bir başka ülkeye geçirilmesi.

Göç edecek bireylerin bu zor ve kimi zaman mecbur kaldığı durumlarından faydalanmak isteyen başka bireyler, uluslararası göç hareketlerini, kullandıkları yasa dışı yollar ile bireylere bir fırsatmış gibi sunarak, göç edecek bireyler için bir umut ışığı gibi belirirler. Ancak yaşanmış çoğu örnekte olduğu gibi, bu sahte umut ışığı, kısa zamanda söner ve hatta bazı zamanlarda göçmenlerin hayatlarını kaybetmelerine bile sebep olur.

Göç etmek isteyen, ancak kimi zaman yasal kimi zaman da maddi sebeplerden ötürü göç hareketini gerçekleştirme zor olan bireylerin kimi zaman başvurduğu bu kaçak yol, birçok örnekte olduğu gibi, göçmenler için çok olumsuz şartları doğurmaktadır. Göçmen kaçakçılığı, insan kaçakçılığıdır. Ve bu yasadışı göç hareketleri devletler için de büyük sorunları beraberinde getirmektedir.

Bu çalışmada, uluslararası göç olgusunun karanlık yüzü diye tabir edilen göçmen kaçakçılığı, göç edecek bireylerin neden ve hangi şartlarda bu sahte umut ışığına başvurduğu araştırılırken, konunun farklı dinamikleri, devletler, hukuk, göçmenler ve göçmen kaçakçıları perspektifinde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Göç, Göçmen, Göçmen Kaçakçılığı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

“MÜSLÜMAN DÜNYA” NE KADAR MONOLİTİK? DEMOKRASİYE UYUMLULUĞU BAĞLAMINDA MÜSLÜMAN DÜNYA’NIN KENDİ İÇİNDE KARŞILAŞTIRILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Nazlı Çağın Bilgili, *İstanbul Kültür Üniversitesi*

Demokratikleşme tartışmaları bağlamında tüm dünyada, gerek akademik gerek güncel tartışmalarda, en çok dikkat çeken bölge genel anılış biçimiyle “Müslüman Dünya”dır. Bu tartışmalar içerisinde yapılan önemli bir hata ise Orta Doğu’nun doğal kaynaklarca zengin Arap Müslüman ülkelerine odaklanması ve bunların “Müslüman Dünya” diye genellenmesi ve hatta bu ülkelerdeki demokrasi açığının da fazla irdelenmeden İslam’a ve bu ülkelerdeki baskın Müslüman kimliğe bağlanmasıdır. Oysa literatür, nüfusu Arap çoğunluklu olan Müslüman ülkeler ile olmayanlar arasında ciddi sosyal, kültürel ve siyasal farklılıklara işaret etmektedir. Dahası, “Müslüman eksikliği (Muslim gap)” olarak adlandırılan demokratikleşme sorununun “Arap eksikliği (Arab gap)” olarak revize edilmesi gerektiğini savunan, yani demokratikleşme yolundaki ana sorunun Müslüman kimlikten ziyade Arap kimliğinden kaynaklandığını iddia eden araştırmalar mevcuttur. Bu çalışmanın amacı, bu savı test etmek için Dünya Değerler Araştırması’nın (World Values Survey) 6. Dalga verisini kullanarak Arap Müslüman çoğunluklu ülkelerde yaşayan bireyler ile Arap olmayan Müslüman çoğunluklu ülkelerde yaşayanları demokrasiye bakışları bağlamında karşılaştırmaktır. 2010-2014 yılları arasında 60 ülkeden toplanan verileri bir araya getiren bu veri seti kullanılarak nüfusu Arap çoğunluklu olan ülkelerden (Cezayir, Fas, Filistin, Irak, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Libya, Katar, Tunus, Mısır, Yemen) elde edilen değerler diğer, Müslüman ülkelerin (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Malezya, Pakistan, Türkiye, Özbekistan) ortaya koyduğu değerler ile karşılaştırılacak, bu iki kategori arasında kayda değer ve tutarlı bir farklılık olup olmadığı araştırılacaktır. Bu bağlamda, bu iki kategorideki görüşmecilerin bir siyasal rejim olarak demokrasiye bakış açıları (ülkeleri için demokrasiyi ne derece iyi bir sistem olarak gördükleri, demokratik bir ülkede yaşamının kendileri için ne derece önemli olduğu), demokrasinin zaruri gördükleri özellikleri, (gelir dağılımında eşitlik, yöneticilerin seçimle belirlenmesi, medeni hakların bireyleri devlet baskısından koruması) ve demokratik değerler olarak adlandırılan güven, tolerans (farklı grupların komşu olarak kabul edilip edilemeyeceği), katılım (oy vermenin yanı sıra protesto, boykot, dilekçe imzalamak gibi eylemlerde bulunulması) ve cinsiyet eşitliği gibi konulardaki duruşları karşılaştırılacaktır. Bu sorulara verilen cevaplar ışığında bu iki grup görüşmecinin birbirlerinden farklı bir yaklaşım ortaya koyup koymadıkları gözlemlenecek, buradan yola çıkarak demokratikleşme yolundaki sorunun “Arap eksikliği” olarak yorumlanmasının yerinde olup olmadığı tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Demokratikleşme, Müslüman Eksikliği, Arap Eksikliği, Demokratik Değerler, Demokrasinin Temel Özellikleri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ERKEKLİK VE SÜRÜCÜ PERFORMANSLARI

Dr. Öğr. Üyesi Olgı Karan, *Başkent Üniversitesi*
Ayşegül Kocamüminler, *Başkent Üniversitesi*
Şevval Tanman, *Başkent Üniversitesi*

Sürücü davranışları, toplumda bulunan ataerkil sistem içerisinde şekillenip, “hegemonik erkeklik” kapsamında kendini üretmektedir. “Hegemonik erkeklik”, trafik içindeki erkeği güçlü, savaşçı, cesur, dayanıklı, hızlı olmak ve risk almak gibi performanslarla bağdaştırmakta ve trafikte sürücü davranışlarına dair kadın ve erkeklerin standartlarını belirlemektedir. Erkekliğe dair bu baskın değerler, kadınların da sürücü performanslarını etkilemektedir. Bu araştırmadaki amaç, kadınlara ve erkeklere toplum içerisinde atfedilen ve sosyalizasyon sürecinde öğrenilen toplumsal cinsiyet rollerinin, sürücü davranışlarının oluşumuna olan etkisini ve bunların sürücüler tarafından nasıl içselleştirilip deneyimlendiğini ortaya koymaktır. Bu araştırmanın önemi, toplumsal cinsiyet rolleri ve sürücü performansları arasındaki ilişkiye odaklanan bu çalışma, Türkiye’de trafik sosyolojisi alanında yapılan ilk çalışma olmasıdır.

Araştırmanın evreni Başkent Üniversitesi olup örnekleme ise 67 kadın ve erkek öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada odak grup ile görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bunlar ses kayıt cihazı programı sayesinde deşifre edilip yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulardan çıkan sonuca göre, toplumsal cinsiyet rolleri, mekânsal olarak trafikte de üretilmektedir. Araba erkeğin aileden bağımsızlaştığı, arkadaşlık gruplarının oluştuğu, erkeklik sınav ve yarışlarının sergilendiği, erkeğin kendine ait “özel alan”ı olarak kimliğini inşa ettiği fiziksel bir mekana dönüşmektedir. Örneğin, emniyet kemeri takma kuralı özel alana müdahale gibi algılanabilmektedir. Ayrıca mülakat sonuçlarına göre, kadınların özel alanı evde temizlik kadınların sorumluluğu iken, erkeklerin özel alanı arabalarda temizlik erkeklik performansı olarak ortaya çıkmaktadır. Erkekler özel alanı Kadın sürücülere yan koltukta oturan erkek arkadaşları ya da ağabeyleri araba kullanılırken müdahale etmektedir. Uzun yolda erkeklerin daha dayanıklı olduğu düşünülerek ailede araba kullanan erkek olduğu ortaya çıkmaktadır. Erkekler Erkeklerin, trafiği kendilerine ait bir mekan olarak görmeleri makas atma, hız yapma, emniyet kemeri takmama, arabayı gürültülü bir şekilde kullanma performanslarıyla sonuçlanmakta ve trafik içerisinde erkekliğin inşasını görünür kılmaktadır. Trafikteki “özel alan”da “hegemonik erkeklik”, normları inşa eder ve “erkeklik” davranışlarını göstermeyen erkekleri “öteki” olarak konumlandırır. Kadınlar, trafikteki ataerkillik nedeniyle mekânsal olarak trafikte ikincil bir konumda yer almaktadır. Trafik içerisinde kadın, “hegemonik erkekliğin” tanımladığı erkeklik davranışları ve kuralları bağlamında sürücü davranışları oluşturmakta ve kendini var etmeye çalışmaktadır. Ataerkil sistem içerisinde trafik, mekânsal olarak erkeklerin, erkeklik rollerini sergileyerek hiyerarşi ve kimlik oluşturdıkları bir rekabet ortamıdır ve sonuçları ölümcül kazalara yol açabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Roller; Ataerkillik; Hegemonik Erkeklik; Sürücü Performansları

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

GÜNDELİK YAŞAMIN YENİDEN TANIMLANMASI: HAKKARI KADIN MERKEZLERİ ÖRNEĞİ

Seray Eskici, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi*

Toplum içinde ve gündelik yaşam pratiklerinde mikro ve görünmez iktidarların etkisiyle oluşan dışlanmalar ve ayrımcılıklar göz ardı edilmektedir. Bu nedenle de genel çerçevesiyle kent hakkı tüm kent sakinlerinin kolektif hakkı olarak bilinse de, etnik azınlıklar, farklı cinsel yönelimlere sahip insanlar ve kadınlar gibi kimlik gruplarının kent hakkını tamamen kapsamamaktadır. Bu nedenle de cinsiyet temelli kimlik gruplarının gündelik yaşamın tüm alanlarında kent hakkına erişimini sağlama amacıyla bu hakkın yeniden gözden geçirilmesi ve detaylandırılması gerekmektedir. Bunun gerçekleştirebilmesi de ancak cinsiyet temelli kimlik gruplarının kolektif talepleri ve katılımlarıyla mümkündür. Bu bağlamda gündelik yaşamın her alanında kendini gösteren ataerkil egemenliğe karşı, kadınların kent hakkı tanımlanmalı ve tüm uygulamalarda dikkate alınmalıdır. Bunu yapabilmek için öncelikle kent hakkının sadece kamusal alanlarda değil, özel alanlarda da geçerli olduğu, özel ve kamusal alanlarda bu hakka erişmenin bir hukuk probleminin ötesinde toplumsal bir mesele olduğu kabul edilmelidir. Bu toplumsal meselenin özel ve kamusal alanlardaki mekânsal boyutu dikkatle incelenmelidir. Kentlerde kadınların dışlanmasına sebebiyet veren eril mekânların ortadan kaldırılmasında ve kadınların kolektif güçlerini destekleyecek olumlu mekânların oluşturulmalıdır. Bu bağlamda çalışmada Hakkari’de yaşayan kadınların kent ve mekanı nasıl algıladıkları ve kenti nasıl kullandıkları ortaya konulacaktır. Gündelik yaşam pratiklerinin kadın örgütlerinin faaliyetleri ile birlikte kadının daha özgür, aktif, katılımcı, sosyal bir dönüşüm geçirdiği de incelenecektir. Bu bağlamda Hakkari’de kadınların kente ve mekana göre ne algıladıkları ve kavramlara olan bakış açıları da belirlenmiş olunacaktır. Gündelik yaşamın mekanı olan mahalle, caddeler, sokakların kadınlar tarafından kullanımı, kamusal alan, özel alan ayrımının cinsiyete etkisine bakılacaktır. Toplumsal cinsiyet açısından mekânın biçimlenmesine bakıldığında tarih boyunca kadın; özel mekânla ilişkilendirilmiştir. Özel mekân ise konut, iç avlu, arka bahçe ile sınırlanmıştır. Kent, kamusal mekânlar ise kültürün izin verdiği ölçüde, kadınların gündüz ve kısmen seyrek kullandıkları mekânlar olarak kalmıştır. Kamusal alanlara girişlerinin denetim altına almakla kalınmamış kapısının önünden geçen kentsel tasarımlar bile eviçi ekonomiyi görmezden gelip iş gücü piyasasında farklılıklar yaratmıştır. Kamusal alana el koyma ve kendi cinsine özgü yapma davranışı o kadar ve gelenekseldir ki, çoğu zaman görülmez ve algılanamaz. Bu algıyı yıkmak için kadın örgütleri faaliyet konusu olarak ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kadın, Mekan, Toplumsal Cinsiyet, Gündelik Hayat

AVRUPA'DAKİ TÜRK İŞÇİLERİN KÜLTÜREL KİMLİĞİ KORUMAYA YÖNELİK HATIRLAMA PRATİKLERİNİN FOTOĞRAFLARA YANSIMASI

Nezire Demir, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Doç. Dr. Onur Güneş Ayas, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Sosyolojik açıdan hatırlama, kültürel kimlikleri hafıza mekânında, sosyal grup ve ritüeller eşliğinde inşa eden toplumsal bir edimdir. Bu bağlamda hatırlama, mekâna dayanır. Grup üyelerinin kültürel kimliklerini benimsedikleri hafıza mekânları, görsel imgeler eşliğinde hafızayı kuşatır ve besler. Görme duyusu, hafızanın en kuvvetli desteğidir; dolayısıyla hatırlama edimi, imgeleme araçlarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu çalışma, görsel bir imge olan fotoğrafın hatırlama edimi üzerindeki etkisini konu almakta, hafıza mekânı dışında yaşayan grup üyelerinin fotoğraflar yoluyla kültürel kimliklerindeki değişimin seyrini incelemektedir. Buradan hareketle 1961 yılı itibariyle Avrupa'ya çalışmaya giden Türk vatandaşların yaklaşık 30 yıllık serüveni mercek altına alınmıştır. Çalışma ayrıca fotoğrafın göçmenlerin kültürel kimliğini korumaya yönelik hatırlama pratiklerine doğrudan etkisini araştırması açısından, toplumsal hafıza ve kültürel kimlik alanında oluşan literatüre katkı sunma amacını taşımaktadır. Araştırmanın teorik arka planı sembolik etkileşim, fenomenoloji ve semiyotikle ilgili okumalar çerçevesinde biçimlenmiştir. Literatür taraması sonucu ortaya çıkan bulgular araştırma konusu özelinde tartışılmış, toplumsal hafıza ve mekân ilişkisi merkeze alınarak göçmenlerin kimliklerinde yaşadıkları dönüşümler göçmenlere ait fotoğrafları analiz etmek suretiyle değerlendirilmiştir.

Değerlendirme sonucunda fotoğrafın toplumsal hafıza üzerindeki etkileri tespit edilmiş, tarih yazımı ve hatırlama edimi ile benzerlikleri görülmüştür. Fotoğraf, imge olması itibariyle hatırlatma ve unutturma unsurlarını haizdir. İnce bir ayırım noktası olarak ihmal edilmemesi gereken husus, aslında onun kendi kurguladığı çerçeveyi hatırlattığıdır. Fotoğraf, iletişimsel kültürün canlı bir parçası olarak iş görür ve anıları aktarabilir fakat bu konudaki yetkinliği ancak onu dile getiren bir anlatıyla hayat bulur, aksi takdirde herkes fotoğrafta kendine dönük bir anıya ulaşır. Fotoğrafın mesajı görüntünün fotoğraf karesine dönüştüğü andan itibaren ona bakıldığı her an yeniden doğar ve şimdi'nin ışığında özgün bir söyleme dönüşür. Fotoğraf aynı zamanda esnek bir araçtır, hangi söylem tarafından biçimlendiriliyorsa onun kurmak istediği yaşam biçimine göre belleği uyutup uyandırabilen çok amaçlı bir boş gösteren niteliği taşır. Sonuç itibariyle fotoğrafın Avrupa'daki Türk göçmenlerin kendileri için yerleşime açtıkları hafıza mekânlarında simülatif bir rol üstlendiği kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Hafıza, Kültürel Kimlik, Göç Sosyolojisi, Göstergibilim, Fotoğraf

*V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018*

DEZAVANTAJLI BİR GRUP OLARAK KADINLAR VE YEREL YÖNETİMLERDEN BEKLENTİLERİ: VAN ÖRNEĞİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Dicle Özkaplan

Bu çalışmanın amacı yerel siyasette dezavantajlı grupların yeri ve önemini Van özelinde belirlemektir. Dezavantajlı gruplar Dünya’da ve Türkiye’de normal olanlardan farklı olan ve bu nedenle kamusal yaşamdaki fırsat ve imkanlardan yararlanma açısından dezavantajlı konumda duranlar olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda kent yaşamı içerisinde öne çıkabilecek dezavantajlı gruplar, kadınlar, yaşlılar, engelliler vd. şeklinde sıralanabilmektedir. Bu çalışmada dezavantajlı gruplar içerisinde öncelikle “kadınlar” üzerinde durulmuştur. Cinsiyetin toplumsal ilişkilerin kurulmasındaki rolü, kadınları birey olma noktasında, toplumsal yapıda ve özellikle kent yaşamına entegre olmada ciddi anlamda arka plana itmektedir. Türkiye’de “dezavantajlı gruplar” kavramının ve yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının devlet söylemlerinde yer alması Avrupa Birliği üyeliği ile ilgili çalışmaların hızlandığı 2000’li yıllarda karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’nin imzalamış olduğu “Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı”ndaki işlevlerden yola çıkarak belediyelerin kamu hizmetlerini yerine getirirken kadınların çıkarlarını gözetme, kadın kenttaşların temsili ve son olarak kadınların doğrudan katılımlarını gerçekleştirme sorumluluğunu da ifade etmektedir. Yerel yönetimler donatıldığı hizmet ve katılım işlevlerini yerine getirirken yereldeki tüm farklı kesimleri ve özellikle dışlanma riski taşıyan bireyleri özellikle de kadınları bu bağlamda gözetmek ve kent yönetimini demokratik bir yapıya kavuşturmakla sorumludur. Yerel yönetimlerin dinamiği göz önünde bulundurulduğunda kadın katılımı konusu, yerelde çeşitli işbirliği mekanizmalarının önemini de karşımıza çıkarmaktadır. Bu kapsamda yerel yönetimlerin kadınlarla ilgili faaliyetleri ve sorunları algılayış biçimleri demokratik bir yerel yönetimin ve dolayısıyla ulusal siyasetin de ana dayanağını oluşturmaktadır.

Çalışma bu bağlamda dezavantajlılık kavramını tanımlama ile başlayacak, sonrasında dezavantajlılık ve kadın ilişkisi, cinsiyetler arası farklılık vurgusu üzerinden tartışılacaktır. Yerelde kadının dezavantajlılık algısını değerlendirebilmek adına kadın STK’ları ve Van Büyükşehir Belediyesi’nin yetkili birimleri ile Yarı Yapılandırılmış Mülakat formları kullanılarak derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Sahadan toplanan veriler nitel çözümleme yöntemleri aracılığıyla deşifre edilmiştir. Van Büyükşehir Belediyesi bünyesinde Kadın ve Aile Hizmetleri Şube Müdürlüğü olarak faaliyet gösteren birimin yetkilileri ile iki adet mülakat yapılmıştır. Ayrıca Van’da çalışmalarına öne çıkan STK’lar seçilerek dört adet derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Böylece kadınların kent yaşamına dönük isteklerinin yerel birimlerde nasıl karşılık bulduğu, nasıl çözümler geliştirildiği incelenmiştir. Nitel çözümleme yöntemi ile analiz edilen veriler, yerel siyasette kadının konumu ve kadınların beklentilerinin nasıl karşılandığı bulguları üzerinden değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlı Grup, Kadın, Yerel Siyaset

İBN HALDUN VE KOJİN KARATANI'NİN TARİH VE TOPLUM GÖRÜŞLERİNDE GÖÇEBE TOPLULUKLARA VERDİKLERİ ÖNEM ARASINDA BİR KARŞILAŞTIRMA

Doç. Dr. Onur Güneş Ayas, Yıldız Teknik Üniversitesi
Büşra Işık, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu çalışmada, İbn Haldun ve Kojin Karatani'nin tarih ve toplum görüşleri, göçebe topluluklara verdikleri önem açısından mukayeseli tarihsel sosyoloji perpektifiyle karşılaştırılmıştır. Her iki düşünür de göçebeliği özgürlük, yüksek dayanışma ruhu, ahlakî sağlamlık gibi bazı olumlu değerlerle özdeşleştirmektedir. Buna ek olarak İbn Haldun'un tarihsel gelişim teorisinde göçebe halklar tarihin dinamizmini sağlayan güçtür. Bozulan ve çöküşe geçen toplumlar göçebe topluluklar tarafından yıkılmakta ve adeta bir göçebe aşısıyla yeniden kurulmaktadır. Karatani'nin modelinde ise göçebelik ruhundan doğan birçok değer ve kurum, günümüze kadar farklı toplum tipleri içinde yaşamaya devam eder. Günümüzde tarihin seyrini değiştirecek güce sahip göçebe topluluklara rastlamak mümkün olmadığı için İbn Haldun'un modeli geçersiz gibi görülmektedir. Buna karşılık Karatani D tipi mübadele tarzını farklı toplumsal formasyonlarda bastırılmış olan bu asli formun evrensel düzenleyici bir fikir etrafında geri dönüşü olarak yorumlar. Bu evrensel düzenleyici fikir, İbn Haldun'daki sebep asabiyetini hatırlatır. İbn Haldun'a göre bedevi (göçebe) toplumlarda toplumu bir arada tutan güç nesep asabiyetidir. Bedevi toplumdan hadari topluma geçildiğinde nesep asabiyetinin yerini sebep asabiyeti alır. Bir süre sonra nesep asabiyetinin yok olması ve sebep asabiyetinin zayıflaması sonucunda dışarıdan gelen asabiyeti kuvvetli başka bir göçebe toplum bu toplumu ortadan kaldırır. Karatani ise bu süreci toplumları A, B, C ve D tipi mübadele olarak adlandırdığı dört mübadele tarzına göre sınıflandırarak analiz eder. A tipi mübadele armağan kültürüne, ortak bir havuzdan paylaşmaya ve karşılıklılığa, B tipi mübadele devletin sağlayacağı himayeye karşılık tâbi toplulukların itaatine, C tipi mübadele ise meta mübadelesine işaret eder. Her toplumsal formasyonda bu mübadele tarzlarının hepsi bulunur, ancak bir tanesi baskındır. D tipi ise A'nın olumsuzlanarak dönüşü olan eşit özgür birlikleri içeren mübadele tarzıdır. Göçebelik gerek A tipi mübadele tarzının oluşmasında, gerekse bastırılanın geri dönüşü şeklinde D tipi olarak ortaya çıkmasında kilit öneme sahiptir. D tipi mübadele tarzında, göçebe toplulukların eşitlikçi ve özgürlükçü toplum yapısı, bu kez klan bağlarına dayanmaksızın, ilk kez evrensel dinler olarak gün yüzüne çıkar. Ancak evrensel dinlere dayalı toplumlar da zamanla B tipi mübadele tarzının baskın olduğu bir toplumsal formasyona yönelerek bu mübadele tarzını yeniden bastırmıştır. İbn Haldun ve Karatani'nin göçebelik üzerine görüşlerindeki benzerlik ve farklılıklar üzerinde düşünmek, tarihsel sosyolojinin hâkim düşünce kalıplarının dışında bize yeni ufuklar açabilir.

Anahtar Kelimeler: Tarihsel Sosyoloji, İbn Haldun, Kojin Karatani, Mübadele Tarzları, Göçebelik

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SURİYELİ MÜLTECİLERİN İSTİHDAMINDA YEREL YÖNETİMLERİN ROLÜ: ÇOK AKTÖRLÜ MODEL ÖNERİSİ

Melek Toprak, *İstanbul Üniversitesi*
Dr. Ferhat Koçoğlu, *İstanbul Üniversitesi*

Bu araştırmayla “İstanbul’da küçük Suriye” olarak adlandırılan Fatih bölgesinde Suriyeli mültecilerin istihdamı ve entegrasyon süreci ele alınacaktır. Tüm dünyada mültecilerin işsizliği bir sorun olduğu gibi, ülkemizde metropol kentlerdeki Suriyeli mültecilerin işsizliği de büyük bir sorundur. Mülteci olmanın kendisi başlı başına dışlayıcı bir unsur olurken işsiz mülteci olmak ikincil bir dışlayıcı faktörü ve entegrasyonu zorlaştırıcı bir süreçtir.

Yerel yönetimlerin mültecilerin istihdamına yönelik çalışmaları tek başına sağlaması oldukça güçtür. Dolayısıyla yerel yönetimlerin mülteci istihdamına yönelik üniversite, sivil toplum kuruluşları gibi çok aktörlü bir yönetim yapısının kurulması gerekmektedir. Fatih Bölgesinde ki Suriyeli’lerin istihdam sürecinde yerel yönetimlerin rolü ne olmadır sorusundan hareketle bir işbirliği modeli sunan bu araştırma söz konusu sorunların çözümünde model niteliği taşıyacaktır. Turizm sektörü başta olmak üzere Ortadoğu’dan gelen müşterilere hizmet vermek amacıyla Arapça bilenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Nitelikli iş gücünü karşılamak amacıyla yerel yönetimlerin üniversiteler, TUROB, TÜROFED gibi mesleki kuruluşlarla üniversitelerle iş birliği sağlanmalıdır. İstihdam politikaları doğrultusunda işsizlikte azalma meydana gelecek, işsizliğin neden olduğu bir takım suç, madde bağımlılığı vb. olumsuz sonuçlar minimum seviyeye indirilmesi hedeflenmektedir. Bunun neticesinde toplumsal olarak Suriyeli’lerin suç ve güvenlik açısından tehdit vb. olumsuz bakış açısında kırılım yaşanması, yerel ekonomiye daha verimli olarak katkı sağlamaktır. Yerel yönetim birimlerinin mülteci istihdamına yönelik literatür araştırması yapılmış olup, saha araştırmasında Fatih bölgesinde yaşayan Suriyeli mülteciler konusunda Suriyeli derneklerle, ayrıca diğer aktörlerin (yerel yönetimler, özel sektör, STK ve mesleki örgütler) neler yapabilirlikleri ve hangi alanlarda kapasite kullanımı gerçekleştirebilecekleri konusunda görüşmeler yapıp, elde edilen veriler sosyolojik olarak analiz edilecektir.

Bu araştırma temel olarak şu açılardan önem taşımaktadır: Temelde turizm sektörü gibi belirli hizmet sektöründe ihtiyaca yönelik başka hangi alanlar tespit edilebilir? Özel sektör, STK ve belediyeler mülteci politikaları için neler yapabilir? Bu politikalar nasıl aktif hale getirilebilir? Kayıt dışı istihdam nasıl önlenir soruları görüşmeler doğrultusunda cevaplanmış olacak, yerel yönetimler için mülteci politikaları aktif hale getirilecek, örnek bir istihdam modeli sunulacaktır. Ayrıca bir takım özel sektör ve yerel yönetim birimlerinin Suriyeli mülteciler algısı ortaya konulmuş olacaktır. Suriyelilerin istihdam edilmesi Türkiye’de ki mülteci krizinin çözümüne katkı sunacaktır. Toplumsal entegrasyon süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik farkındalık artırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mülteci, İstihdam, İşsizlik, Politika

GELİR DAĞILIMINDA EĞİTİMİN KALİTESİ VE YOKSULLUK İLİŞKİSİ

Kemal Er, İstanbul Gelişim Üniversitesi

Kapitalist piyasa ekonomilerinde gelir dağılımı, piyasa koşullarına göre ve hükümetlerin siyasi, ekonomik, toplumsal politikalarına göre değişim göstermektedir. Yoksulluk ise, ülke üretiminde katma değeri fazla, ileri teknoloji ürünlerinin oranı; ülke kaynaklarının verimli kullanılabilmesi; nitelikli işgücünün uygun istihdam koşullarında kullanılabilmesi ve ülke milli gelirinin paylaşımı gibi koşullara bağlıdır. Anlaşılacağı üzere, yoksulluk, sadece ülkelerin yeterince gelişmemiş olmasıyla da ilgili değil, gelirin paylaşımıyla da ilgilidir. Bu nedenle de hükümetler, zaman zaman gelirin yeniden dağılımı politikalarına başvurmayı seçerler. Eğitimin kalitesi ise, tüm toplumlar için çok önemli olan, nitelikli işgücünün oranıyla ilgilidir. Ancak eğitimin kalitesi bir ülkedeki yüksek öğrenim görmüş bireylerin sayısından çok, söz konusu bireylerin aldıkları eğitimin kalitesinin üretime yansması, toplumsal, kültürel, siyasi bilinci geliştirebilmeye etkisiyle ölçülebilir. Buradan yola çıkılarak, çalışmada, aşağıda da detaylandırıldığı gibi, eğitimin kalitesiyle yoksulluk ve gelir dağılımı arasındaki ilişkinin açıklanması amaçlanmakta; yoksulluk, gelir dağılımı, eğitimin kalitesi ilişkisi sorunsal konu edilmektedir. Bu yönüyle çalışma, tüm ülkeler ve toplumlar için eğitimin kalitesinin artırılmasıyla yoksulluk ve gelirin adaletsiz paylaşımının yarattığı sorunlara çözüm önermesi açısından önemlidir.

Yukarıda da altı çizilmeye çalışıldığı gibi, gelirin toplumsal sınıflar / gelir katmanları arasında adaletli bir şekilde paylaşılması, tamamıyla ülkelerin zenginliğiyle ilgili değil, bu zenginliğin paylaşımıyla da ilgilidir. Eğitimin kalitesi de sadece yüksek öğrenim görmüş birey sayısı ile ilgili değil, dünyadaki uluslar arasında eğitimin kalitesinin rekabet edebilir seviyede olmasıyla ilgilidir. Ancak, eğitimin kalitesinin burada dikkat çekilen kısmı konunun bir tarafını aydınlatmaktadır. Açıklanan rekabet edebilirlik durumu, üretime yansmadığı sürece, toplumsal, kültürel, siyasi bilinci geliştirmede ve toplum tarafından bu özellikler yeterince takip edilip kullanılmadığında anlam ifade etmez.

Burada yazılanlardan da anlaşılacağı gibi, eğitimin kalitesi ve üretime, ileri teknoloji ürünleri üretebilmeye, bilimin ekonominin diğer alanlarında kullanılmasına etkisi konunun bir yönüdür. Diğer tarafında ise, yoksulluk ve gelir dağılımıyla ilgisinin incelenmesi sorunu başka boyuttan ele almayı gerekli kılmaktadır. Çünkü bir toplumda ekonomik kaynakların daha adil paylaşılabilmesi için, yoksullukla mücadele için, eğitim yoluyla toplumsal, siyasi bilincin geliştirilmesi de gereklidir. Böylece, sosyal bilimlerin katkısıyla iyi bir eğitim sistemi sürecinden geçerek eğitilmiş bir toplum, ülke çıkarlarını gözetebilir, araştırarak doğruyu yanlıştan ayırabilir, yoksullukla ve gelir dağılımı adaletsizliğiyle nasıl mücadele edilebileceği konusunda çözümler üretebilir.

Anahtar Kelimeler: Gelir Dağılımında Eğitimin Kalitesi ve Yoksulluk İlişkisi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KONUT ALANINDA DÖNÜŞÜMÜN ARDINDAN SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK MESELESİ: SARIGÖL

Dr. İlkim Markoç, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Candan Çınar, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu bildiri konut kullanıcısı hareketliliğini, kalite ve memnuniyet parametreleri ile değerlendiren, Sarıgöl Kentsel Dönüşüm Alanı'nı vaka çalışması olarak ele alan ve 2017 yılında tamamlanan "KONUT KULLANICISI HAREKETLİLİĞİNDE KALİTE VE MEMNUNİYET DEĞERLENDİRMESİ: SARIGÖL KONUT DÖNÜŞÜM ALANI" başlıklı doktora tezinin devam çalışması niteliğindedir.

Son 15 yılda Türkiye'nin temel konut üretim mekanizması haline gelen kentsel dönüşüm, alanın fiziksel yapısında olduğu kadar gerçekleşen yüksek orandaki konut kullanıcısı hareketliliği ile alanın sosyal yapısında da dönüşüme sebep olmaktadır. Doktora tezinin alan çalışmasında gerçekleştirdikleri hareketliliğe göre konut kullanıcıları "Kalanlar", "Gidenler" ve "Yeni Gelenler" olarak gruplanmıştır. Dönüşüm sürecinde, uzun yıllardır mahallelerinde bir arada yaşayan kişilerden bazıları alanda yaşamayı sürdürürken, -"kalanlar"; bazıları başka bir alana taşınmakta, -"gidenler" ya da alanda inşa edilen çok katlı kapalı sitede yaşamak üzere mahalleye yeni kişiler, -"yeni gelenler" taşınmaktadır.

Dönüşüm sürecinde Sarıgöl'de gerçekleşen konut kullanıcısı hareketliliğinin fazla olması ve alandaki sosyal yapının bozulması doktora tezinin ele aldığı temel problemdir. Bu çalışma; i) Sarıgöl'deki araştırmanın 3 yıl sonrasında tekrar alanın incelenmesi, ii) konut kullanıcısı hareketliliğinin zaman içinde daha da artmış olduğunun gözlemlenmesi, iii) sürecin her aşamasına tanıklık edilmesi ve iv) sosyal sürdürülebilirlik adına bazı çıkarımlar yapılmış olması adına önem ifade etmektedir.

Mahallede gerçekleşen yüksek orandaki konut kullanıcısı hareketliliği ve dönüşüm sonrasında alanda farklı sosyal sınıfların bir arada yaşayacağına öngörülmesi ancak yönetsel, tasarımsal ve uygulamaya yönelik bazı tedbirlerin alınmamış olması sosyal sürdürülebilirlik adına farklı sosyolojik sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Yeni Gelenler ile Kalanlar'ın konut ve çevresinden farklı beklentileri, yeni inşa edilen konutların düşük inşaat kalitesinin grupların beklentilerini karşılamamış olması, çevre yerleşimlerde dönüşüm süreciyle birlikte azalmayan suç unsuru ve çatışma, farklı kullanıcıların farklı beklentilerine cevap veremeyen fizik mekan tasarımı, Kalanlar'ın karşılayamadığı alanda yaşamaya devam etmenin getirdiği ekonomik yükler; dönüşüm alanında Kalanlar ve Yeni Gelenler'in konut memnuniyetinde düşüşe sebep olmuş ve gruplar yeni konut kullanıcısı hareketliliği eğilimine girmişlerdir.

Bu bildiride dönüşümün 3 yıl sonrasında alandaki durum sosyal sürdürülebilirlik perspektifinden ortaya konulacak ve dönüşüm sürecinde bu bağlamda neden başarısız olduğuna dair çıkarımlar yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Konut Kullanıcısı Hareketliliği, Sosyal Sürdürülebilirlik, Sarıgöl

DİZİLERDE KADINLARIN ŞİDDETLE MÜCADELE YÖNTEMLERİ: MERHAMET DİZİSİ ÖRNEĞİ

Aslı Telsiren Ömeroğlu, *Université Sorbonne Paris-Cité Paris Diderot, LCSP, CEDREF*

Başkaları üzerinde tahakküm kurma aracı olarak şiddet aynı zamanda toplumsal ilişkilerde iktidarın dışavurumu olarak da karşımıza çıkmaktadır. Gündelik hayatta şiddete en fazla maruz kalan kesimler, mevcut iktidar ilişkilerinde ikincil konumda olan kesimlerdir. Bunların en başında da kadınlar gelmektedir. Var olan toplumsal cinsiyet ilişkileri, kadın ve erkek arasındaki “antagonizmaya” yani uzlaşmaz bir zıtlığa dayandığından (Kergoat 2009: 99-100), kadınlık ve erkeklik rolleri ve davranışları da bir takım kısıtlamalar ve dışlamalar çerçevesinde kurgulanmaktadır. Mutlak ve evrensel olarak belirlenmiş olan tek bir kadınlık ya da erkeklik durumu söz konusu olmamasını rağmen (Sancar 2009: 28) toplumsal cinsiyet ilişkilerinde kadınlar, erkeklerin güç, cesaret, kavga etme yetisi ve şiddet kullanma hakkı gibi “erkeksi” niteliklerinin (Molinier ve Welzer- Lang 2009: 236) karşısında, “kadınsı” nitelikleriyle konumlandırılmaktadırlar. Örneğin, ataerkil toplumlarda kabul gören “erkekler için sert, soğukkanlı, hükmedici, güçlü olmak; kadınlar içinse yumuşak huylu, güler yüzlü, hamarat, düzenli ve fedakar olmak” gibi iki cinsye yönelik tutum ve davranışları belirleyen nitelikler (Kümbetoğlu 2010: 40-43), aynı zamanda güçlü bir dikotomi içermektedirler.

Türkiye’de kadına yönelik sistematik şiddet her türlü ekonomik, kültürel ya da coğrafi konumda karşımıza çıkabilmektedir. Dolayısıyla kadına yönelik şiddetin nedenini tek bir değişkene bağlamak doğru görünmemektedir. Durum böyleyken şiddetle mücadele yöntemleri üzerine düşünmek gittikçe önemli bir hale gelmektedir. Şiddet üzerine düşündüğümüzde kadınlara yönelik erkek şiddetinin yalnızca bir şiddet hikayesi olmadığını, kadınlar açısından aynı zamanda bir dayanışma, mücadele, kız kardeşlik, güçlenme ve de söz konusu şiddet ölümle sonuçlanmadığı takdirde bir özgürleşme sürecinin tamamlanma hikayesidir. Bir eğlenme aracı olmanın yanı sıra toplumsal inşaların en önemli kurgulama öğelerinden olan televizyon dizilerinde şiddet temsilleri ile karşılaşılmaktadır. Televizyon izleme oranlarının yüksek olduğu Türkiye’de, dizilerdeki kadınlığa ve erkekliğe ilişkin temsillerin toplumda toplumsal cinsiyetin yeniden inşa edilme sürecindeki ve dolayısıyla toplumsal cinsiyet temelli şiddetin algılanması üzerindeki etkisi yadsınamamaktadır.

Bu konuşmada 13 Şubat 2013 – 12 Mart 2014 tarihleri arasında Kanal D’de yayınlanan Merhamet dizisindeki kadın karakterlerin uğradıkları çeşitli şiddet biçimleriyle mücadele yöntemleri üzerinde durulacaktır. Konuşmada öncelikle toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kavramı açıklanacak, ardından fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik ve sembolik şiddet türleri tartışılarak merhamet dizisindeki örnekleri işaret edilecek ve dizideki karakterlerin bu şiddet türleriyle ne şekilde mücadele ettikleri gösterilecek, en sonunda ise bu mücadele yöntemlerinin gerçek hayatta karşılıkları nelerdir sorusu tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Şiddet, Televizyon Dizileri, Kadın Çalışmaları

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ALMANYA ŞANSÖLYESİ KONRAD ADENAUER'İN HATIRALARINDA TÜRKİYE (1945-1963)

Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan Ekinci, Atatürk Üniversitesi

5 Ocak 1876 tarihinde Almanya'nın Köln şehrinde dünyaya gelen Konrad Hermann Joseph Adenauer, 1897 yılında Hukuk alanında eğitimini yaptıktan sonra 1906 yılında katıldığı Katolik Merkez Partisi'nden 7 Mart 1906 tarihinde meclis üyesi seçilerek siyasete atılmıştır. 1909 yılında Köln Belediye Başkanı Yardımcısı olan Adenauer, 1917 yılında Almanya'nın en genç Belediye Başkanı seçilmiş ve 1933 yılına kadar bu görevi ifa etmiştir. 13 Mart 1933 tarihinde Nasyonal-sosyalistler tarafından bu görevinden uzaklaştırılan Adenauer, II. Dünya Savaşı'nın bitmesiyle birlikte İngiliz işgal güçlerinin elinde bulunan Köln'e 4 Mayıs - 6 Ekim 1945 tarihleri arasında geçici olarak Belediye Başkanlığı yapmıştır. 31 Ağustos 1945'te yeni kurulan Almanya Hristiyan Demokrat Birlik partisine (CDU) üye olan Adenauer'un bu tarihten itibaren CDU içindeki etkisi ve yetkisi yükselmeye başlamıştır. Federal Almanya tarihinin en başarılı partisi sayılan CDU partisi, 67 yıllık Federal Almanya Cumhuriyeti tarihinde, tek başına ya da koalisyon ortağı olarak toplam 47 yıl hükümette yer almış ve sekiz Şansölyeden beşi bu partinin politikacıları arasından seçilmiştir. Avrupa partileri arasında da sıra dışı bir başarı modeli sergileyen CDU, 1949-2005 yılları arasında yapılan on altı genel seçimden sadece dördünde %40'ın altında oy alarak Federal Almanya Cumhuriyeti'nin "hâkim partisi" konumuna yükselmiştir. Bu bakımdan CDU, hem Federal Almanya'nın hem de Avrupa'daki yeni siyasal sisteminin kurucu partisi olmasının yanı sıra Halk-partisi tipinin de ilk büyük temsilcisi olma özelliğine sahiptir. Partinin başında bulunan Adenauer'ın karizmatik liderliği sayesinde CDU, yaklaşık yirmi yıl boyunca Alman siyasal hayatını belirleyen önemli bir aktöre dönüşmüştür. Federal Almanya'nın en başarılı partisi sayılan CDU partisi, başında bulunan Adenauer'ın karizmatik liderliği sayesinde yaklaşık yirmi yıl boyunca Alman siyasal hayatını belirleyen önemli bir aktöre dönüşmüştür. Bu çalışma, Almanya'nın müttefikler tarafından işgal edildiği dönemden (1945-1949) başlamak üzere on dört yıl Şansölyelik görevini yürüten CDU genel başkanı Konrad Adenauer'ın 2200 sayfa ve dört ciltten oluşan hatıratında Türkiye ile ilgili pasajları incelemeyi ve tartışmayı amaçlamaktadır. Türkiye'nin 1949-1963 yılları arasında Almanya ile ilişkileri, Nato üyeliği süreci ile Sovyetler Birliği tehditi, Kıbrıs meselesi ya da Süveyş Krizi bağlamındaki rolü ve konumu Adenauer'ın hatıraları ışığında değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hatırat, Almanya, CDU, Konrad Adenauer, Türkiye

KÜÇÜK BEDENLERİN BÜYÜK YÜKÜ TÜRKİYE'DE ÇOCUK GELİN OLMAK

Dilara Aydın

Çocukgelin fizyolojik ve psikolojik açıdan evliliğe ve çocuk doğurmaya hazır olmadan evlendirilen kız çocuklarına denir. Türkiye'de kız çocukları daha çok başlık parası, beşik kertmesi, kan bedeli evliliği, berdel gibi çeşitli nedenlerle evlendirilmektedir. Daha çok ataerkil toplumlarda görülen erken yaşta evlilikler ne yazık ki dünya genelinde de yaşanan bir durumdur. Çocuk gelinlerin toplam evlilikler içindeki oranı son otuz yıl içinde azalmış olmakla birlikte bu uygulama özellikle kırsal kesimlerde ve en yoksul topluluklar arasında olmak üzere dünyanın kimi bölgelerinde yaygınlığını korumaktadır. Çocuk gelinler toplumun en kırılgan kesimini oluşturmakta, çoğunlukla çevrelerinden yalıtılmış aile ve okullarından koparılmış, yaşlıları ve çevrelerindeki başka insanlarla teması kesilmiştir. (UNICEF,2012). Gebelik ve doğumla ilişkili anne ölümleri tüm dünyada 15-19 yaş grubu içinde oldukça fazladır. Her yıl ortalama 50.000 ölüm bu nedenle meydana gelmektedir. Ayrıca 10-14 yaş arasındaki kız çocuklarının gebelik ve doğumla bağlantılı ölümleri 20-24 yaş arasındaki kadınlara göre beş kat daha yüksektir. (UNICEF,2012)

Ataerkil toplumlarda yaygın olan inanışlardan biri de kız çocuklarının erken yaşta evlenmesinin onların eşlerine, evlerine ve çocuklarına bağlılıklarını kolaylaştırır düşüncesidir. Fakat kadına karşı şiddetin Türkiye'de oldukça fazla olması ile beraber bu fiziksel ve psikolojik şiddetlerle daha küçük yaşta tanışmaları, onları bağlılıktan ziyade ötekileştirerek intihara kadar sürüklemektedir. Az gelişmiş ülkelerdeki yoksul aileler hanelerinin yoksulluğunu azaltmak için bu çocukları babası hatta dedesi yaşındaki adamlarla evlendirmekte, çoğunlukla bu çocuklar bu adamların ikinci ya da üçüncü eşi olmaktadır. Onlu yaşlardaki bu çocuklar doğum yapmakta, ev işleri ile uğraşmakta ve koca baskılarına maruz kalmaktadırlar. Çocuk yaştaki evliliklerin nedenlerine bakıldığında ekonomik, eğitim seviyesi, gelenek-görenek ve dini inanç veya tecavüzcüsü ile evlendirilmeleri sıralanabilir. TÜİK'in 22 Nisan 2016'da açıkladığı verilere göre 6-17 yaş grubunda olan kız çocuklarındaki resmi evlenmelerin toplam resmi evlenmeler içindeki oranı 2014 yılında %5,8 iken 2015 yılında %5,2'ye düştü. Fakat Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği (TÜKD) Genel Başkanı Nazan Moroğlu 18 yaşından küçük kızını evlendirmek için mahkemeye dava açan ailelerin sayısında bir önceki yıla göre yüzde 94,2 artış olduğunu açıklamıştı.. Çocuk gelin sayısının azaltılmasında halkın bilinçlendirilmesi, eğitilmesi ve çocukların eğitim hayatlarına devam etmeleri hayati önem taşır Bu çalışma Türkiye'deki çocuk gelin gerçeğini bir nebze de olsa hatırlatmak ve sorunun temelini ve çözümünü bulmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Gelin, Evlilik

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

BAĞIMSIZLIK DÖNEMİ AZERBAYCAN AYDINLARININ DİNİ TUTUMU

Aygün Kerimova, *Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan*

Din ve toplum arasındaki karşılıklı ilişkilerin etki ve tepkilerinin incelenmesine geçmeden önce üzerinde durulması gereken hususlardan biri de dinin her şeyden önce ferdi mi yoksa toplumun işi mi olduğunu tartışmaktır. Toplumun din tarihine baktığımız zaman ferdi özellik ve tecrübenin en eski uygarlık nizamlarında bile kendini göstermesine karşılık, kitlesel inanmanın da en gelişmiş ve en öncü din ve medeniyetlerde de esas bir rol oynadığını görmekteyiz. Bu yelpazede Azerbaycan aydınların yerini tespit etmek konunun irdelenmesi açısından önemlidir.

Asıl itibarıyla bu konu yıllarca Sovyetler boyunduruğu altında kalmış, dini değerlerin yasaklandığı Allah, din ve iman sevgisi ve hissini yalnızca kalplerde mahpus kaldığı bir dönemin gölgesindeki yansımaları açısından da ayrı bir merak konusu araştırmadır. Adeta tarihin acımasız mengenesi hesap ettiğimiz bir sistem içerisinden gelen toplumda en ülvî hissleri çiğnenmiş bir halkın çarpan kalbi ve gören gözleri sayılan, geleceğin aydınlık çınarları ve her biri engin sema yıldızı gibi parlayan aydınların dine ve dini değerlere bakışı elzem bir araştırma konusudur. İşte bu merakla da ziyalılar ülkesi olan Azerbaycanımızın ilim adamları, şarkiyatçıları, yazarları, hekimleri, gazetecileri ve toplumun dinamizmini oluşturan diğer katmanları nezdinde araştırma ve değerlendirmelerde bulduk.

İlk önce söylemek gerekir ki, Azerbaycanda din denilince akla ilk gelen din İslam dinidir. Buna göre de makalenin işlenmesinde Azerbaycanda tarihen dine münasebet, geçmişte Azerbaycanda İslam, Çarlık Rusyasının işgalinden sonra devrime kadarki dönemde İslam, İkinci Dünya savaşı döneminde İslam, Sovyet döneminde ve günümüzdeki durum, Sovyet döneminde dine genel münasebet, bağımsızlık döneminde Azerbaycanda dine olan münasibet bakımından konu irdelenerek biraz da makale boyutunda adeta özetlenerek işlenmiştir. Tabi ki esas dikkat ettiğimiz nokta günümüz aydınların dine olan tutumlarıdır.

Azerbaycan müslüman olduktan sonra 1000 senelik geleneksel bir islami değerler benimsemiş örf ve adetlerinde bu değerleri yaşatmıştır. Sovyet döneminde bile dinin yok edilmesi sürecinde halkın bu dindarlığı hisleri ile kalplerde yaşattığının şahidiyiz. Özellikle de bu dindarlık duyguları yas merasimlerinde tezahür ederek o günün ritüelleri şeklinde günlük hayata aktarılma imkanı bulmuştur. Yas adetleri dışında bu duygular hayat bulma imkanından yoksun olmuş, zahiri tezahürler uzun yıllar halkın sadece iç dünyasında hislerle yaşamıştır.

Dinlerin ileri sürdükleri maneviyyat sadece din liderleri ve dindarlarca değil, aynı zamanda bir çok felsefi ve ehlik sistemleri, ilim adamları tarafından da tasdiklenip doğrulanmaktadır. Nasıl ki, çağdaş din sosyoloji uzmanları dinin cemiyet tekamülünün akışı içerisine müayyen bir zamanda, git-gide silinip gedecek olan ekstrasosial bir olay şeklinde anlaşılamayacağını vurulamaktadırlar. Din bütün toplumların hayatında önemli yere sahip olduğuna göre ona ilgi ve münasebet de daima merak konusu olacaktır. Bu bakımdan ilmi ve akademik seviyede Azerbaycan aydınlarının dini tutumları makalemizde ilginç verilerle ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Din, Aydınlar, Toplum, İnanç

RELIGION IN ALBANIA DURING THE COMMUNIST REGIME

Xhentila Tataj, *Sakarya Üniversitesi*
Dr.Öğr.Üyesi Adem Bölükbaşı, *Sakarya Üniversitesi*

Religions have historically been an element of ethnic differentiation and national conflicts in the Balkans. Albania's situation is different from the general Balkan landscape. Albanians are also Christians and Muslims, Catholics and Orthodox, Sunnis and Bektashis. There is a distinct religious pluralism in Albania. Religions are not a source of conflict for Albanians in general, and for people in Albania in particular. In the history of Albania, religious communities live together in peace, even if they are divided, and even if they envy some degree of privilege. Relationships between religious institutions and the state, believers and religious organizations, and relations between different religious organizations at the same time, are usually considered as examples of neighboring states.

The communist regime established in Albania during the years 1945-1990 had many impacts on the lives of Albanians. The repressive policies pursued by the regime (by Enver Hoxha) in the political, cultural, and religious spheres have been dealt by various scholars who seek to see the impacts of this regime in Albania. This paper will focus on the impact of the repressive policies undertaken by the communist regime in the religious sphere. The underlying assumption of this paper is that the atheistic ideology followed by the communist regime in Albania has curbed the acquisition of religious knowledge and the implementation of rituals and religious practices in the country. Further, the paper argues that by changing from the totalitarian system to the system of liberal-democratic states, Albania faces a lack of interest in religion today. To demonstrate this assumption will be considered the theoretical aspects of the role of religion during communism and the factors that have influenced the relationship of Albanians with religion. More specifically, it will be seen how frequently do albanians attend religious institutions, their interest in religious books, rituals and religious practices.

Anahtar Kelimeler: Religion, Totalitarianism, Propaganda, Atheism

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

AHLAK KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE EMİLE DURKHEİM İLE MEHMET İZZET KARŞILAŞTIRMASI

Ferhat Bekil, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Bedri Gencer, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu çalışmada Mehmet İzzet ve Durkheim'ın "ahlak" kavramı üzerinden incelenmesi yapılacaktır. Mehmet İzzet, sosyoloji dünyasının değerli kalmış kıymetlerinden biridir. Düşünce olarak Ziya Gökalp ve Emile Durkheim'den etkilenmiş olmasına karşın, ilerleyen yıllarda kendi düşüncelerini parlatmayı başarmıştır. Daha çok milliyet, din ve ahlak üzerine çalışmalar yapmıştır. Ahlak her iki düşünür için de fikir dünyalarının temelini oluşturmuştur. Bu çalışmada da "ahlak" kavramsal olarak ele alınıp gerek Mehmet İzzet, gerekse Emile Durkheim'ın metinlerine ilave olarak farklı düşünürlerin de fikirlerine yer verilerek incelenecektir. Durkheim'ın "Toplumsal İşbölümü", "Ahlak Eğitimi" ve "Ahlak ve Toplum"; Mehmet İzzet'in ise "Milliyet Nazariyeleri", "İçtimaiyatın Noksanları" eserleri, "Felsefe Tarihi ve İçtimaiyat" ders notları esas alınarak yürütülecektir. Ahlak'ın sosyolojik olarak bir tez yahut bildiri olarak çalışılmaya değer olmasının sebebi bireyin kendisi, ailesi, çevresi, toplumu ve dünyayla kurduğu bağlardan en önemlilerinden olmasıdır. Bireyin davranış kalıplarını meydana getiren ve eylemlerini yönlendiren ahlaktır. Çünkü ahlakın temel görevlerinden biri insanın davranışlarını düzenlemektir. Bu düzen sayesinde birey toplum içerisinde bir yer ve rol sahibi olur. Eğer birey ahlaktan yoksun ise, toplum içerisindeki varlığından ve rolünden de yoksundur. Ayrıca ahlak kavramını daha ayrıntılı incelemek, düşünürlerimizle mukayese edebilmek amacıyla: Natuvist , Aşkm(Tmnscendant), Formel, Personalisi Değer Ahlakı gibi farklı türevlerdeki teorilerde çalışmada yer alacaktır.

Durkheim'ın düşüncesine göre, insanlar, arzuları ve istekleri dışsal güçler tarafından kontrol altına alınması durumunda özgür olacaktır. Düşüncesinin içerisinde en önemli dışsal faktör toplumsal ahlaktır ve insan sadece toplumun içinde ve toplum vasıtasıyla gerçek anlamda insan olur. Bir toplumdaki esas ahlaki davranış ise yalnızca şahsi istek ve hazların toplumun veya grupların hizmetine feda edilmesiyle oluşur. Mehmet İzzet için ise: "Eğer ahlakımız, determinizm ile belirleniyorsa sorumluluğun ne anlamı vardır?" , "Eğer bireysel sorumluluğu cemiyet koyuyorsa bireyin herhangi ahlaki hareketi tercih etmesinin ne değeri vardır?" soruları önemlidir. Her iki düşünüründe fikirlerine dikkat edecek olursak ahlak kavramı toplumsal ilişkiler ve sosyal kabul üzerine dayalıdır. Bu çalışmada da bu fikirler üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahlak, Emile Durkheim, Mehmet İzzet

ZİYAEDDİN FAHRİ FİNDİKOĞLU'NUN İBN HALDUN'A DAİR GÖRÜŞLERİ

Batuhan Avşaroğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Bedri Gencer, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bir toplumun içerisinde cereyan eden toplumsal olgu ve olayları sosyolojik açıdan incelediğimizde tüm bunların bir anda ortaya çıkmadığını görürüz. Bunların her birini önceden hazırlayan tarihi-toplumsal süreçler mevcuttur. Ezkaza araştırmalarımızda bu tarihi-toplumsal aşamaları ve buna mukabil disiplinlerarası açıklamaları gözden kaçırdığımızda hem bütüncü bakış açısını kaybederek tek yönlü açıklamalar yapmış hem de kurulması olası bir düşünce geleneğinin imkanını reddetmiş oluruz. Türkiye’de sosyolojinin serencamını incelediğimizde ise hangi sosyolojik anlayışın hangi sosyologların düşünce ve tartışmalarıyla sonraki kuşakların çalışmalarına aktarılarak günümüze kadar geldiğini tespit edebilmemiz gerekir. Türk sosyolojisi açısından işbu çalışmalarla düşünce sürekliliğinin izlenmesini sağlayarak süregelen toplumsal sorunların çözümü için, değerini kaybetmemiş ancak tekrar tekrar incelenmesi ve hatırlanması gereken isimler ve çalışmaları bulunmaktadır. Bu isimlerin başında hem tarihi metot hem de bütüncü bakış açısına sahip olan Ord. Prof. Dr. Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu bulunmaktadır. Fındıkoğlu’nun çalışmaları Türkiye’de cumhuriyetin kurulmasının ilk yıllarını izleyen dönem ve sonrasını kapsamaktadır. Bu dönem evvelinde Kurtuluş Savaşı henüz kazanılmıştır ve ona göre cumhuriyetin kurulmasında sonraki ilk adım artık uzun mücadelelerle bitap düşmüş ülkenin ve toplumun her alanda tekrar kalkındırılması olmalıdır. Dolayısıyla o, döneminin sosyo-kültürel ihtiyaçlarına cevap verme ve çözüm üretme çabasıdadır. Çalışmalarıyla, kendisinden önce ortaya konmuş teorileri tanıtmaya, kendi toplum yapımıza uygun bir düşünce geleneği kurmaya ve elde edilen bilgilerin aktüel sosyal problemlerin çözümünde kullanılmasına çabalamıştır. Böylece sadece teoride kalmayıp bizzat bilginin yayılması çabalarıyla ve teşkilatlanma içinde kurucu eylemlerde de bulunarak yerli ve milli bir düşünce geleneği kurmaya çalışmış ve milli birlik ve dayanışmanın sağlanmasına katkıda bulunmak onun hedefi olmuştur. Fındıkoğlu metodolojik görüşlerinde determinist açıdan toplumcu görüşlerden etkilendiği kadar ferdi iradeye dayanan görüşlere de önem vermiştir. Ayrıca milli kültür yaratma sürecinde aydın-halk bütünlemesi sağlamak onun aydınlara yüklediği önemli bir misyondur. Böylelikle “iyi adam” ya da “ahlaklı adam” gibi kavramlarla örnek olarak gösterdiği aydın tipini tasarlamıştır. Bu açıklamalar doğrultusunda çalışmamızın konusu Fındıkoğlu’nun İbn Haldun üzerine görüşleri olacaktır. Amacımız muhtelif çalışmaları içinde özellikle İbn Haldun üzerine görüşlerini deskriptif yöntemle ortaya koymak ve bu konudaki düşüncelerini diğer bazı düşünürlerin çalışmalarıyla karşılaştırarak Fındıkoğlu’nun çalışmalarının sosyoloji tarihi içindeki önemiyetinin anlaşılmasına katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Fındıkoğlu, İbn Haldun, Sosyoloji

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN CUMHURİYET DÖNEMİ PROJELERİNİN BİR PARÇASI OLARAK KUTSALLAŞTIRILMASINDA REŞAT NURİ GÜNTEKİN'İN ROMANLARININ YERİ

Arş. Gör. Elif Otluoğlu Kısa, *Haliç Üniversitesi*
Prof. Dr. Bedri Gencer, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Ulus-devletlerin ortaya çıkış sürecinde yaşanan büyük ve köklü değişimlerin, halk tarafından kabul edilebilmesi adına kurucu iktidarlar tarafından bir takım meşrulaştırıcı stratejiler uygulanmaya çalışılmıştır. Geleneksel toplumların ana dayanaklarından olan dini kutsallar bu dönemde ulus-devlete meşruiyet katmak için dönüştürülerek kullanılmıştır. Bu çalışma da Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında cumhuriyet değerlerini halkın her kesimine yaymada önemli bir katalizör olarak iş gören öğretmenlik mesleğinin kutsallıkla payelendirilmesi ve Reşat Nuri Güntekin'in romanlarında ana karakter olarak seçilen öğretmenler aracılığıyla mesleğe atfedilen kutsallığın yeniden üretilmesini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Cumhuriyetle birlikte hayatın her alanına sirayet edecek büyük inkılaplar yapılmaya başlanmış ve bu inkılapların ülkenin her köşesinde bilinir ve uygulanır hale gelmesi istenmiştir. Böyle bir ortamda en büyük vazife de yeni kurulmuş cumhuriyetin eğitiminden sorumlu olan öğretmenlere düşmüştür. Toplumun yüzünü gelenekselden moderne çevirmek gibi ağır bir yükümlülüğü üstlenen öğretmenlerin halk tarafından ciddiye alınması için öğretmenlik mesleği kutsallık haresiyle sarılmıştır. Bizzat Mustafa Kemal Atatürk'ün "Başöğretmen" unvanını almasıyla somutlaşan bu durum aslında resmi bayramların, marşların, bayrağın ve ulus-devletin diğer sembollerinin kutsallaştırılmasının devamı ve tamamlayıcısı olarak okunabilir. Yeni devletin yeni değerlerinin halka ulaştırılması adına birçok zorluğa rağmen çabalayan öğretmenler adeta kutsal kelamı halkına ileten birer Tanrı elçisi gibi gösterilmekteydi. Bu imajın yaratılmasında ve toplum içerisinde yaygınlaştırılmasında dönemin edebi eserlerinin de payı büyüktür. Dönemde yeni düzenin sağlam temeller üstünde yükselmesi adına aydınının üzerine düşen sorumlulukları anlatan birçok eser bulunmakla beraber konu özellikle öğretmenler olduğunda Reşat Nuri Güntekin'in romanları ön plana çıkmaktadır. Kurucu ideolojinin yaratmaya çalıştığı "kutsal öğretmen" imgesi onun romanlarında en ideal biçimine ulaşmıştır. Bu imge onun romanlarıyla oluşturulan söylem yoluyla tekrar halka aktarılmış ve öğretmenlikle kutsallık ilişkisi toplumun kolektif zihnine çok katmanlı olarak işlenmiştir. Doğrudan da sıkça dile getirilen öğretmenlik mesleğinin kutsallığının edebiyat yoluyla da altının çizilmesi hem halkın okuyan kesimi için imgenin pekiştirilmesi görevini üstleniyor hem de öğretmenlere bu romanlardaki meslektaşları aracılığıyla rol modeller çiziliyordu. Söylem üzerine odaklanan teorisyenlerden yararlanılarak toplum, kurucu ideoloji ve öğretmen ilişkileri üçgeninin hem toplumsal yaşamda hem de onun izdüşümü olan edebiyatta nasıl şekillendirildiğini ve Güntekin'in romanlarının Cumhuriyet projelerinin tabana kadar inmesinde nasıl bir rol oynadığını incelemek bu çalışmanın ayırt edici tarafını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Reşat Nuri, Çalıkuşu, Yeşil Gece, Kan Davası, Acımak

FİLMLERDE GÖZETİM: THE CIRCLE FİLMİNDE GÖZETİM PRATİKLERİNİN İŞLENİŞİ

Nida Yağmur Yalçın, *Gazi Üniversitesi*
Kaan Aytaçoğlu, *Gazi Üniversitesi*

Tarih boyunca iktidar ve güç sahipleri toplumu denetlemek ve disipline etmek için gözetim pratiklerini kullanmışlardır. Ancak Bilgisayarlı teknolojilerin gelişmesiyle gözetim kavramı güncel anlamına kavuşmuştur. Modern gözetleme, insanların birbirlerini fiziksel olarak takip etmesi değil, bireylere ait verilerin toplanıp saklanması anlamına gelmektedir. Çağcıl gözetim aracı, kişisel verilerin toplanması, işlenmesi ve depolanmasını sağlayan bilgisayarlardır. Bilgisayarlı teknolojilerin gelişmesiyle gözetim güncel anlamına kavuşmuştur. Enformasyon teknolojinin gelişmesi gözetimin yükselişe geçmesini tetiklemektedir. Dijitalleşme ile gözetleyenlerin ve gözetlenenlerin aynı mekânda bulunması zorunluluğu ortadan kalkmıştır. Artık yalnızca azınlık çoğunluğu izlemekle kalmaz, çoğunluk da azınlığı izlemektedir. Çağcıl gözetleme pratikleri yatay bir eksene kaymıştır. Bu pratikler geçmişteki uygulamalardan farklı olarak izlemenin yanı sıra durmaksızın veri depolamayı da içermektedir. Gözetim artık iktidar tarafından yapılmakla kalmayıp şirketler ve şahıslar tarafından da gerçekleştirilmektedir. Bilgisayarlı teknolojilerin yaygınlaşmasıyla gözetimden kaçmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Herkesin herkesi gözetlediği ve gözetlemeyi yapanların da belirsizleştiği bir toplumda ortaya çıkabilecek sonuçlar kaygı yaratmaktadır. Çalışmanın amacı gündelik yaşamda gözetimin işleyişini ortaya koymak ve muhtemel sonuçlarına dikkat çekmektir. Çalışmada, 2017 yılının Nisan ayında gösterime giren, yönetmenliğini James Ponsoldt'un yaptığı, The Circle (Çember) filmi ele alınmıştır. Film, ileri teknolojilerin yaygın olduğu bir toplumdaki gözetim pratiklerini konu edinmektedir. Bu çalışmanın veri kaynağını literatür taraması ve nitel araştırma deseni temelinde film analizi oluşturmaktadır. Gözetime ilişkin temel kavram olan panoptikon ve tamamlayıcıları niteliğindeki süperpanoptikon ve sinoptikon kavramlarının filmde kesitlerle somutlaştırılması amaçlanmıştır. Seçilen sahnelerin konuyu yansıtabilmesi göz önünde bulundurulmuştur. Çalışmada "The Circle" filmi, tasvir ettiği dünya ve gelişen teknoloji ile gözetim pratiklerinin gelebileceği nokta bağlamında incelenmiştir. Filmde geçen sahnelerdeki gözetim pratiklerinin güncel yaşamdaki uygulamalarla benzediği görülmüştür. Gerçek yaşamda olduğu gibi filmde de insanlar giderek gözetime gönüllü olarak katılma eğilimi sergilemektedir. Film, gözetimin yükselişe geçmesinin olumsuz sonuçlarının yanı sıra gözetimin olumlu sonuçlar da verebileceği fikrini seyirciye vermeye çalışmıştır. Çalışmanın gözetimin yaratabileceği sonuçlar üzerine yapılan tartışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gözetim, Panoptikon, Superpanoptikon, Sinoptikon, Sinema

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

**“ALFONS MUCHA: YENİ SANAT’IN USTASI, ESERLER SEÇKİSİ”
SERGİSİ ÜZERİNDEN ÇEK SANATÇI ALFONS MUCHA’YA (1860-1939)
DAİR BİYOGRAFİK BİR YAKLAŞIM**

Dr. Burak Boyraz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Ü. Irmak Şahin, Bilfen Okulları

Eski ismiyle Çek Cumhuriyeti yeni adıyla Çekya Avrupa’da en çok ziyaret edilen ülkelerden biridir. Başkenti Prag ise sadece turistlerin değil mimari ve sanat disiplini ile ilgilenen araştırmacıların da uğrak yeridir. Prag’ın bu özelliği içinde mimari ayrıcalığı (şehrin İkinci Dünya Savaşı’ndan (1939-1945) asgari zarar ile kurtulması sayesinde koruyabildiği) çeşitli taşınmazlardan ve Yeni Sanat (Art Nouveau) üslubun yaygın kullanımından gelmektedir. Bu anlamda; Astronomik Saat, Karl Köprüsü, Prag Kalesi ve Aziz Vitus Katedrali ile Yeni Sanat’ın başarılı örneklerinden Prag Belediye Binası gibi yapılar, ihtişamlı görüntüleri ile başlı başına inceleme konularıdır. Ancak Çekya ve sanat disiplini adına bir sayfa açmak istenirse ilk olarak; 1860, Invancice (bugünkü Çekya sınırları içindeki bölge) doğumlu sanatçı Alfons Mucha’dan (1860-1939) bahsetmek gerekir. O yılların güçlü yönetimi Avusturya idaresinin (Avusturya İmparatorluğu) çöküşüne tanıklık eden A. Mucha, Avrupa’da Yeni Sanat üslubuna dâhil edilen sınırlı sayıdaki isimden biridir. Bu bildiride de; Fransa/Paris’te eğitim görmekle birlikte, eserlerinin bir kısmını Çek şehirlerine armağan eden ve (İkinci Dünya Savaşı’nın başlarındaki) Alman işgalinde Nasyonal Sosyalistlerin hedefi haline gelen A. Mucha için yapılan saha araştırmasının bulguları takdim edilmiştir.

25-26 Haziran 2017 tarihli saha araştırması; Çekya-Prag’da, Gallery of Art Prague çatısı altında düzenlenen; “Alfons Mucha: Master of Art Nouveau, Selection of Works / Alfons Mucha: Yeni Sanat’ın Ustası, Eserler Seçkisi” sergisine bir ziyaret eşliğinde gerçekleştirilmiştir. Burada sanatçının biyografisi için literatür taramaları yapılmış; ilgili eserler, belgeler ve nesnelere birinci elden etüt edilmiş ve sunum adına orijinal görseller toplanmıştır. Mevcut bilgiler ışığında; sanatçının içinde bulunduğu coğrafya ve siyasi durumun, onun Batı sanatındaki konumuna etkileri üzerine tetkikler yapılmıştır. Genel değerlendirmenin sonucunda; İkinci Dünya Savaşı’nın ardından uluslaşma sürecine giren Çekya’nın sanat konusunda A. Mucha’yı merkez noktada konumlandığına altı çizilmiştir. Ayrıca Yeni Sanat’ın bu değerli isminin genç Çek sanatçıları için bir referansa dönüştüğü aktarılmış, böylelikle ölümünden yıllar sonra (her ne kadar Fransa/Paris halkınca sevilsede) doğduğu yer nedeniyle A. Mucha’yı sahiplenen asıl ülkenin Çekya olduğu teyit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar, Plastik Sanatlar, Resim, Çek Resim Sanatı, Alfons Mucha

AŞAĞI SAKSONYA EYALET MÜZESİ (HANNOVER) VE SANAT KOLEKSİYONU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ü. Irmak Şahin, *Bilfen Okulları*
Dr. Burak Boyraz, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Almanya 20. yüzyıl içinde gerçekleşen iki büyük dünya savaşında da yön tayin edici otoriteler arasında yer almıştır. Fakat ülke bu savaşların sonucunda işgal edilmiş, toprakları Doğu ve Batı ölçeklerinde ikiye ayrılmış ve halkı uzun yıllar sürecek olan bir baskıya maruz kalmıştır. Günümüzde ise Almanya siyaseti son üç şansölye Helmut Kohl (1930-2017), Gerhard Schröder (1944) ve Angela Merkel (1954) iktidarlıklarında belirgin bir istikrar yakalamıştır. Berlin Duvarı'nın yıkımı sonrasındaki siyasi birleşme ile iktisadi ve ekonomik kalkınmada ivme kazanılmış, toplumsal refah düzeyi hızla artmıştır. Bu süreçte kültür ve sanat disiplinlerini ilgilendiren girişimler geri planda bırakılmamıştır. Öyle ki Almanya'nın pek çok eyaletinde ya yeni sanat kurumları açılmış ya da köklü müzeler tekrar yapılandırılmıştır.

Bildiri dâhilinde ele aldığımız Aşağı Saksonya Eyalet Müzesi (Lower Saxony State Museum - Hannover) yeniden yapılandırılan müzelerden biridir. Doğa Tarihi, Arkeoloji, Etnografya, Nümismatik ve Sanat gibi koleksiyon başlıklarına sahip olan müzenin geçmişi kapılarını 1856 yılında açan Sanat ve Bilim Müzesi'ne dayanmaktadır. Sonraları şehir müzesi formatını benimseyen bu müze devlet müzesi olmasının ardından 1950'de bugünkü haline en yakın duruma gelmiştir. Binası 1995-2000 yılları arasında geniş ölçekli bir yenilemeden geçen Aşağı Saksonya Eyalet Müzesi muadilleri arasında özellikle sanat koleksiyonu ile öne çıkmaktadır. 11. ve 20. yüzyıl arası ile tarihlendirilen ve Batı sanatında önemli yer edinen çok sayıdaki sanatçının üretimi (Bkz. Peter P. Rubens (1577-1640), Rembrandt H. van Rijn (1606-1669), Edgar Degas (1834-1917), Hans Thoma (1839-1924) vb.) Hannover toprakları içinde bilhassa bu müze çatısı altında sergilenmektedir.

Araştırma adına 2017 sonu / 2018 başında ilgili müze ziyaret edilmiş ve mevcut sanat koleksiyonu incelenmiştir. İncelemede bu koleksiyon için tercih edilen sergileme yöntemleri etüt edilmiştir. Ayrıca (sanat koleksiyonunu yakından ilgilendirdiği için) kurumun bir koleksiyon yönetim politikasına sahip olup olmadığı sorgulanmış, konservasyon ve restorasyon konularındaki atölye durumu tetkik edilmiş ve müzenin güncel sanat eserlerine yönelik perspektifine dair gözlemlerde bulunulmuştur. Genel değerlendirmede ise edinilen tüm bilgiler orijinal görseller eşliğinde takdim edilmiş ve Almanya esaslı bu müzenin Türk müzeleri için öne çıkabilecek özellikleri irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güzel Sanatlar, Plastik Sanatlar, Resim, Heykel, Aşağı Saksonya Eyalet Müzesi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

MUSİKİ DÜNYAMIZIN BUGÜNÜ VE YENİ SAZIMIZ TARAB

Prof. İlhan Özkeçeci, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bir temel cevher olarak Türk musikisinin milli ruhumuzu cilalandırıldığı ve parlattığı bir gerçektir. Referansını tarihin derinliklerindeki hikmet pırıltılarından alan bu büyük iksire bugün de ihtiyaç duyduğumuz açıktır. Estetik duyguların, zevk-i selimin (yüksek seviyedeki zevk) giderek köreldiği ve neredeyse kaybolduğu günümüzde hakiki musikiye toplumca, milletçe hasretiz. Ve onun eksikliğini bünyemizin her noktasında duyuyoruz. Bu tespit toplumsal psikolojimiz açısından önemli bir vakiadır.

Kültürler inanç değerlerinden beslenerek gelişir. Batı kültürü nasıl ki kiliseden gelişerek ortaya çıkmışsa, Türk kültürü de kendi dairesindeki inanç kaynaklarından neş'et etmiş, meydana gelmiştir. Dolayısıyla her iki kültür de ayrı nağmeleri terennüm eder, ayrı dünyaların duygularına tercüman olur. Bu ayrılığı olumsuz manada almamak gerekir. Nasıl ki insan, tabiatı gereği yaşadığı coğrafyanın, iklimin hususiyetleri ile beslenirse, manevi coğrafya ve inanç atmosferi de aynı şekilde ve hatta ondan daha güçlü tesirlerle kişiyi besler, intizama sokar. Ve böylece insanlar duygularını tasarımlar marifetiyle, bu etkenler eşliğinde dış dünyaya aksettirir.

Ülkemizde teknolojinin her gün adım adım ilerlemesi ve yeni iletişim kanallarının da buna ilavesiyle genç nesillerimiz üzerindeki kültürel baskılar da çeşitlenerek artmaktadır. "Gidemediğin yer senin değildir." meseli mucibince "sahip olmadığın zevk-i selim ve kültür değeri senin değildir." diyebiliriz. Burada amacımız; sadece bir mimari, süsleme sanatları, hat sanatı veya musiki değil bir bütün halinde bu kültür değerlerimizin ortak yansımalarına ulaşmak olmalıdır. Bu, her şeyiyle yeni bir yaşam tarzıdır. Bugün klasik mimari çizgilerle şehirlerimizi, evlerimizi, hayatımızı coşkuyla nasıl yeniden kurmak gerekliyse; aynı heyecanla musikimize de yeni sunum teknikleri kazandırmak zarureti vardır.

Tarab; yeni bir Türk sazıdır. Yerinde duyulan bir ihtiyaç nedeniyle 1985 yılında dünyaya gelmiş, bugüne kadar çeşitli safhalar geçirerek sanat dünyamızdaki bugünkü yerini almıştır. Aslında klasik Türkistan sazlarına benzeyen silüetiyle Tarab, diğer sazlardan pek farklı olmayan bir müzik aleti gibi görünür. Fakat bakıldığında sesinin rengi, tonalitesi, kapasitesi ve insan sesi ile uyumu açısından fevkalade farklılıkların olduğu açık bir şekilde fark edilir.

Çalışmanın amacı: Türk musiki dünyasının bugününü ele alarak, eksikliklerimizi, ihtiyaç duyduğumuz hususları dile getirmek ve Tarab gibi yeni entrümanlar eşliğinde çözümler sunmaktır.

Çalışmanın Yöntemi: Türk musikisi literatüründe yapılan araştırmalara müracaatla bir tespit yaparak atölye çalışmaları sonuçlarını paylaşmak ve değerlendirmektir.

Temel Bulgular: Tarab adıyla ortaya konulan bir yaylı sazı çeşitli özellikleriyle müzik literatürüne kazandırmaktır.

Anahtar Kelimeler: Tarab, Türk Makam Musikisi, Türk Musikisi, Müzik, Yaylı Çalgılar, Türk Müziği Sazları, Çalgı

AKILLI TELEFONLAR İLE ÇEKİLEN FOTOĞRAFLAR VE BİR YERDE BULUNMANIN DEĞİŞEN ANLAMI

Dr. Öğr. Üyesi İsmail Erim Gülaçtı, Yıldız Teknik Üniversitesi

Akıllı telefonlarla çekilen fotoğraflar, fotoğrafçılığın ve iletişiminin sadece geleneksel fotoğrafçılık ve normlarıyla açıklanamaz. Bir iletişim cihazı olarak akıllı telefonlar ve bu telefonlardaki kameralar fotoğrafın kullanımını derinden etkiler çünkü akıllı telefonlarla çekilen bir fotoğraf, içinde bulunmayan kişinin, nesnenin veya kişinin varlığına aracılık edebilir. Fotoğraf, artık akıllı telefonların sağladığı hızlı internet bağlantısının yardımıyla, birbirinden uzak yerlerde bulunan insanların eş zamanlı olarak bağlantı kurmalarına yardımcı olarak iletişimsel bir nesne olarak işlev görmektedir. Bu da fotoğrafın alışılmış geçmiş ve şimdiki zaman arasında köprü olma işlevinin aksine insanlara içinde buldukları an ile bağlantı kurmaları konusunda önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu çalışmanın ana amacı bir yerde bulunmanın ne demek olduğuna ilişkin fotoğraf ve iletişim kavramlarını bir araya getirerek örnekler eşliğinde tartışmaktır. Çalışma fotoğrafı salt bir iletişim aracı olarak kabul ederek akıllı telefonlarla farklı zaman ve ortamlarda çekilen fotoğrafların işlevlerine ve bağlamsal anlamlarına odaklanmaktadır. Günümüzün hızla gelişen akıllı telefonlarında bulunan ve özellikleri çeşitli eklentilerle giderek artan kameralar fotoğrafla ilgili çalışmalarda kritik bir öneme sahiptir ve bu çalışma da bu kameraların mekânsal olarak bir yerde bulunmanın anlamını fotoğraf ve görsel iletişim bağlamında nasıl yeniden şekillendirdiğini ele almaktadır. Akıllı telefon kullanıcılarıyla yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerin de kullanıldığı bir araştırma biçimini benimseyerek uygulamalı bir yöntemi kullanan bu çalışma fotoğrafların nasıl hem bireyler arasında bağlantılar kurduğunun hem de bu sayede bir yerde bulunmanın anlamını yeniden oluşturduğunu göstermektedir. Sonuçlar fotoğrafların, cep telefonu iletişimini, bulunduğu yere daha yakın bir şekilde bağladığını göstermektedir. Diğer bir deyişle bir fotoğraf çekmek ve iletişim kurmak için akıllı telefonların kameraları kullanılırken, kişinin bir yerdeki varlığı aslında fotoğrafın amaç ve iletişim çabasının nedeni olabilmektedir. Bir yerden fotoğraf göndermek ya da paylaşmak o yerde bulunmanın anlamını değiştirdiği gibi mekân temelli mobil iletişime de görsel bir boyut kazandırmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları, fotoğraflar da dâhil olmak üzere çeşitli yeni mobil iletişim biçimlerinin incelenmesinde veya fotoğrafın görsel içeriğinin analizinde daha sonraki çalışmalara da rehberlik edebilir.

Anahtar Kelimeler: Fotoğraf, İletişim, Akıllı Telefon

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

DİJİTAL DÖNÜŞÜM İLE BİRLİKTE BİREYSELLEŞEN MÜZİK ÜRETİM SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ

Uğur Baloğlu, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Prof. Dr. H. Alper Maral, *Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi*

Müzik üretimi ya da icrası, doğaçlama da olsa, nota okuyarak ya da çalışılmış bir şekilde de olsa, “anlı” yaşanan; ikinci kez ya da daha fazla tekrarlanırsa bile hiçbir denemenin birbiri ile aynı olamayacağı, o zaman dilimi içerisinde tamamen kendine özgü/biricik bir aktivitedir. Aynı şekilde üretilen eseri deneyimleyen izleyici/dinleyiciler için de durum böyledir. Sadece müziğin değil, diğer disiplinlerdeki sanat yapıtlarının da sanatçı tarafından üretildiği an ve mekânda, parçalanmış bir zaman kurgusuyla değil de bir bütün olarak yaşanabilmesi durumu, dijitalleşme ile birlikte büyük bir anlam değişikliğine uğramıştır. İlk olarak 19. Yüzyılda görsel sanatlarda fotoğraf makinesinin icadı ile başlayan bu dönüşüm, sanat yapıtının biricikliğinin, anında ve hızlıca çoğalma yoluyla önemini yitirmesine sebep olmuştur.

Bu bağlamda ses kayıt teknolojilerinin de gelişimi ile birlikte, sadece konserlerde deneyimlenebilen ya da insanların o eseri kendilerinin çalıp/dinlemesi yoluyla erişilebilen müzik, artık zaman ve mekândan bağımsızlaşmış, üstelik tükenmeden, tekrar-tekrar kullanılabilen/yaşanabilen sentetik bir metaya dönüşmüştür. Bu noktada müzik icracılarının da ürettiği yapıtlar bahsi geçen dönüşümden bir hayli etkilenmişlerdir. Dijitalleşme ile genişleyen kanal kayıt olanakları, oluşan katmanların farklı şekillerde kombine edilerek örgütlenmeleri, dijital dönem öncesinden süre gelen kes/kopyala/yapıştır işlemleri—eskiden makas ve yapıştırıcı yoluyla fiziksel olarak yapılan bu işlemler dijital teknolojilerle birlikte elektronik ortamlarda fiziksel ortamların simülasyonu şeklinde yapılmaktadır—gibi tasarım yöntemleri, istendiğinde, icra edilen yapıttan bağımsız, “başka bir ürün”e dönüşme potansiyelini de taşıyan yeni bir format tanımına işaret eder: Aynı anda iki ya da daha fazla insana ihtiyaç duyulan durumlarda bile gerek kanal kayıt teknolojileri gerekse loop station adı verilen cihazlarla, tek bir kişi tarafından onlarca icra üst üste bindirilerek yeni bir ürün ve buna koşut bireyselleşme/toplumsallaşma modeli dolaşıma girmiştir. Müzik icracılarının sadece kayıt ortamlarında değil, artık canlı performanslarını da “kusursuz” birer kayıt alanına dönüştürebilmeleriyle birlikte, orkestraların yerini dijital ekipmanlar almış, her bir enstrümancı, alanı ne olursa olsun, elektronik aletlere iyi bir “operatörlük” yapabilmesi yoluyla kendi dijital orkestrasının şefi olabilmeyi başarmıştır. Bu çalışmada müzik üretiminin dijitalleşme ile birlikte uğradığı bireyselleşme süreci ve müzik üretimi aşamalarındaki paradigma değişimleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, Müzik Üretimi, Müzik Teknolojileri, Dijitalleşme

BİR GEOMETRİK DESEN ÇÖZÜMLEME REPERTUARI OLUŞTURMA DENEMESİ - ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİ ULU CAMİLERİN AHŞAP MİNBER AYNALIKLARI ÖRNEĞİ

Hasan Emre Ulutop, İstanbul Teknik Üniversitesi

Mimari unsurlardan el aletleri ve ev gereçlerinin bezemelerine, hüsn-ü hat kompozisyonlarından tezhip öğelerine, kitap ciltlerinden sanatın bulunduğu neresi varsa İslam Medeniyetinin her köşesinde mevcut olan geometrik desenler ile ilgili bir repertuarın bulunmayışı sanat tarihi açısından bu desenlerin arka planının belirlenmesini imkansız kılarken, öte yandan zaman ve coğrafya ekseninde bu desenlerin gelişim serüvenini ve katkıda bulunanların katkılarını anlamayı ciddi manada zorlaştırmaktadır. Üretilen eserlere nispetle yazılı kaynakların son derece sınırlı olması ciddi bir tezat oluşturmaktadır. Her ne kadar bu geometrik desenler konusunda elimizde yazılı kaynaklar şimdilik yüz on dört desene havi otuz metre uzunluğundaki Topkapı parşömeni, sekiz dosyadan oluşan Taşkent parşömeni, İran devlet mimarı Mirza Khan'ın çizimlerinden oluşan Mirza Akbar parşömeni, Ebu'l Vefa el-Buzcani' nin " Fima Yahtacü İleyhi's-Süna'ü min A'mâli-l Hendasati" kitabı ve Bibliothéque' de bulunan anonim bir risaleden oluşsa da, coğrafyamızın her köşesi taşa, ahşaba, seramiğe, görsel olarak yazılmış ve keşfedilmeyi bekleyen bu kompozisyonlarla doludur. Desenlerin gelişimini tarihi seyri içinde tespit edebilmek, Orta Asya, Büyük Selçuklu, I. Anadolu Beylikleri, Anadolu Selçukluları, II. Anadolu Beylikleri ve Osmanlı dönemlerinde üretilmiş kompozisyonların belirlenip, birim hücrelerinin desen çözümleme tekniklerinden biriyle oluşturulmasına bağlıdır. Biz bu çalışmamızda Anadolu Selçuklu dönemi Ulu Camilerinden 12 tanesinin (Aksaray, Konya/ Alaeddin, Elazığ/ Harput, Malatya, Kayseri, Siirt, Sivas/ Divriği, Amasya, Eskişehir/ Sivrihisar, Kayseri/ Develi, Ankara/ Arslan hane, Konya/ Beyşehir Ulu Camileri) ahşap minber yan aynalıklarında kullanılan kare ve altıgen kurgulu geometrik desenleri nokta birleştirme yöntemiyle çözümledik ve birim hücrelerini tespit etmeye çalıştık. Amacımız bahsi geçen minberlerdeki desenlerin üretim yöntemlerini ortaya koymak suretiyle Anadolu Selçukluları döneminin geometrik kompozisyonlarının karakterini anlamak ve birim hücre baz alınarak oluşturulacak bir geometrik desen repertuarına katkı sağlamaktır. Makalede geometrik kompozisyonların çözümleme tekniklerinden bahsedilmiş, minberlerin yapım tarihlerinden yola çıkılarak zamanla desenlerdeki değişim, gelişim tespit edilmeye çalışılmış ve karakteristikleşen unsurlara dikkat çekilmiştir. Geometri ve matematik bilgisine dayalı bu kompozisyonların analizlerinin yapılması ve birim hücre ekseninde bir repertuar hazırlanması, İslam medeniyeti çatısı altında üretilmiş ve geliştirilmiş bilginin, genel sanat ve bilimler tarihi içinde nerede durduğunu belirlemeye yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Geometri, Minber, Selçuklu, Desen

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

MİLLİ KÜLTÜR ŞURALARINDA GÖRÜŞÜLEN SANAT ALANINDAKİ KOMİSYONLARIN UYGULANABİLİR KÜLTÜR POLİTİKALARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Sinem Sünter Sayın, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Seza Sinanlar Uslu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Kültür politikaları konusu tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de son dönemlerde üzerinde durulan araştırma alanlarından biri olarak görülmektedir. Yürüttüğümüz Yüksek Lisans tez çalışmamız da kültür politikaları alanında en somut verileri ve devlet nezdindeki yaklaşımları değerlendirmeye imkân sunan Milli Kültür Şuralarını ele almaktadır. YTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün organize ettiği V. Sosyal Bilimler Kongresi'ne sunacağımız bildirimiz de araştırmamız kapsamında yer alan Milli Kültür Şuralarındaki Sanat Komisyonlarının ayrıca değerlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Bilindiği gibi 1982 yılından günümüze Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 3 defa Milli Kültür Şurası düzenlenmiştir. Birinci Milli Kültür Şurası 23-27 Ekim 1982'de Ankara'da, İkinci Milli Kültür Şurası 05-08 Aralık 1989'da yine Ankara'da ve Üçüncü Milli Kültür Şurası ise 03-05 Mart 2017 tarihleri arasında İstanbul'da çalışmalarını yürütmüşlerdir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından organize edilen bu şuralar kültürün hemen her alanını kapsamaktadır. Şuraların sonucunda ilgili komisyonlar birbirlerinden bağımsız olarak Komisyon Sonuç Raporları düzenlemişler ve hayli kapsamlı ele alınan kültür meselesinde derinlikli tespitler, öneriler ve değerlendirmeler ortaya koymuşlardır.

Sonra daha da önem kazanan kültür ve sanat merkezli faaliyetlerin devlet tarafından da desteklenmesi sürecini konu alan ve de kültür politikalarına odaklanarak gerçekleştirilen az sayıdaki araştırmaya bu raporlar şüphesiz en önemli katkıyı sunmaktadırlar. Bildirimizde de sözü edilen bu üç şurada oluşturulmuş komisyonlardan Sanat başlığı altında değerlendirebileceğimiz Sahne Sanatları, Türk Süsleme Sanatı, Plastik Sanatlar, Müzik (musiki) ve Sinema başlıkları altında kurulmuş beş ayrı komisyona ait raporlar irdelenecektir. Böylece Milli Kültür Şuralarında görüşülen ve akabinde sonuç raporunda belirlenen kültür sorunları ve önerilerin uygulanabilir kültür politikaları bağlamında değerlendirilmesi olanaklı olacaktır. Dikkatle incelenen Kültür Şuralarındaki sanat alanına giren komisyon faaliyetleri bildirimizde de görüleceği üzere devlet eliyle oluşturulan kültür politikalarına bir örnek olarak düzenlenen ve de yazılı kültür politikaları oluşturulmasına büyük katkı sunan çalışmalar olarak değer bulmaktadır. Bildirimizde yapacağımız değerlendirme sonucunda da komisyonlarda alınan kararların, önerilerin ve tespiti yapılmış sorunlarının ilerleyen yıllarda nasıl çözümlendiği, hangi konulara öncelik verildiği ve kültür politikaları bağlamında nasıl uygulamaların önünü açtığına bakmak da mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültür Politikaları, Milli Kültür, Milli Kültür Şurası, Sanat

GÖRSEL BİR ELEMAN OLARAK TİPOGRAFİNİN GRAFİK TASARIMINDAKİ YERİ

Arş. Gör. İrem Fulya Özkan, *İstanbul Gelişim Üniversitesi*
Doç. Dr. Ahmet Dolunay, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Günümüzde grafik tasarımı alanı hiç kuşkusuz iletişim kurmaya yönelik kullanılan en güçlü görsel iletişim yollarından biridir. Farklı mecralar kullanarak bir fikri ya da mesajı belirlenen bir kitleye iletmeyi amaçlayan bu alan içerisinde büyük bir yer kaplayan tipografi kavramı çalışmanın ana konusudur.

Sözlerin ikonik ve sembolik yansımaları olan yazının ortaya çıkmasından bu yana, iletişim kavramının içerisinde evrimleşen tipografi terimi meydana gelmiş, matbaanın icadından sonra özellikle grafik tasarımı alanında kalıcı bir yer edinmiştir. Bir düşünceyi, fikri, metni ya da mesajı yazılı bir şekilde iletme amacı için kullanılan tipografi, tasarımın kendisi olmaya da başlamıştır.

Tasarım alanları içerisinde tipografinin imgesel gücü günümüzde hala gelişmeye devam etmektedir. Tipografi, görsel bir tasarım elemanı olarak grafik tasarımı ve hatta farklı disiplinlerin ürünlerinde de görsellerin yerini almaya başlamıştır. Tipografi, grafik tasarım çalışmalarında iki farklı biçimde kullanılmaktadır. Kullanılan birinci yöntem, iletilmesi gereken mesajın yazı karakterleri yolu ile metinsel bir biçimde iletilmesidir. Bu kullanım açıklayıcı bir cümle, bir metin, bir slogan vb. olabilir. Diğer yöntem ise, doğrudan mesajı sunmak yerine, harflerin ya da kelimelerin mesaja gönderme yapacak olan görsel bir gösterge olarak kullanılmasıdır.

Bu çalışmanın amacı günümüzde grafik tasarımı alanı ile iç içe geçmiş olan tipografi kavramının, kısa tarihsel gelişimi ışığında, tasarım ürünlerindeki kullanım amaçlarına yönelik kullanılan iki yöntemi incelemek ve grafik tasarımında edindiği rolü ortaya koymaktır. Çalışmada tipografi kavramı, “bir mesajı iletme amacı” kapsamında incelenmiştir. Göstergibilimsel yöntem ile tipografik tasarım örnekleri üzerinden metinsel ve görsel olarak iki farklı açıdan çözümlenerek ele alınmıştır. İmgesel bir tasarım elemanı olarak tipografi kullanımı, metinsel kullanım ile kıyaslanmış ve grafik tasarımındaki önemi vurgulanmıştır. Grafik tasarımı alanının bir mesajı en kısa yoldan, en etkili biçimde ve en doğru şekilde iletme amacı ile tasarlandığı bilinciyle kullanılan tipografi, sözlerin uygun görsel biçimlere getirilmesi ile gerçekleşebilmektedir. Görsel biçimlerin, iletilmek istenilen mesaja uygun anlamları taşıyan görsel imgeler olarak tasarlanması gerekmektedir. Bu bağlamda, tipografinin bir gösterge olarak kullanılması kelimelerden çok daha güçlü anlamlar iletebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarımı, Tasarım, İletişim, Göstergibilim, Tipografi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

LALE'NİN TÜRK VE HOLLANDA SANATINDAKİ (RESİM / GRAVÜR) YANSIMALARI

Doç. Dr. Ahmet Dolunay, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin Kahraman, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nuhoglu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Devletler, toplumlar ve farklı sosyal gruplar arasında kültürel etkileşimler her zaman var olmuştur. Bazen bir bilim adamı, sanatçı, siyasetçi veya bir motif, oyun, hikâye, bazen de bir çiçek bu etkileşimin, yakınlaşmanın öznesi olmuştur. Bu kapsamda Osmanlı Hollanda kültürel etkileşiminde Lale'nin önemli bir yeri vardır. Anavatanı Orta Asya olarak kabul edilen, Türklerle birlikte Anadolu'ya taşınmış olan bu çiçek Türk kültüründe önemli bir sanat motifi olarak yerini almıştır. Yapısı bakımında ele alındığında, zambakgiller ailesinden olup, uzun yapraklı, farklı tür ve renkleri bulunan bir süs bitkisidir. Taç yaprakları, parlak ve boyutları aynı oranda altı yapraktan oluşmaktadır.

Çalışma kapsamında lale bitkisinin Osmanlı ve Hollanda kültüründeki yansımaları genel olarak ele alınmıştır. Bu çiçeğin iki toplum arasında ortak (kültürel, sosyal, beşer, vb) değer olma özelliği ve bu toplumların kültür, sanat hayatındaki yansımaları araştırılmıştır.

Sanat eserlerinde yer alması bakımında ele alındığında 12. Yy'dan itibaren Büyük Selçuklu ve İran Selçuklu sanatçılarının Lale'nin paletinde yerini aldığı görülmektedir. Lale'nin Anadolu'ya yolculuğunun Türklerle birlikte gerçekleştiği kabul edilmektedir. Anadolu Selçuklu eserlerinde özellikle Başkent Konya'da lale figürlerine rastlanmaktadır. İstanbul'un Fethi ile beraber Fatih Sultan Mehmet'in emri doğrultusunda şehir yeniden imar edilirken peyzaj unsuru olarak lalelerin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bahçıvanlığın bireysel anlamda da Fatih'in bir hobisi oluşu peyzaj ve lale kullanımı konusunda bu bağlamda yönlendirmeler yapmasının temelinde yer almaktaydı.

Osmanlı'da Lale çevre düzenleme peyzaj alanında önemli öğelerden biri olarak kullanılmıştır. Gezinti alanları, park, bahçe gibi sosyal alanların süslenmesinde sıklıkla lale yer almaktadır. II. Selim döneminde çok sayıda lale ve sümbül soğanları sipariş edildiğine dair kayıtlar bulunmaktadır. Lale sadece devlet eliyle değil vatandaşların kişisel girişimleriyle de edinilmiş ya da yeni türler elde edilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Lale bahçeleri ülkeye gelen yabancıları da etkilemiştir. Fransız şair Alphonse de Lamartin Topkapı Sarayı gezisi sırasında bahçe düzenlemesi ve lalelerden etkilenişini hatıratlarında kaleme almıştır. Bayan Julia Parabe, İstanbul'un ağaç ve çiçeklerle bezenmiş sokaklarını, yalılarını ve evlerini, görünce ve "Keşke Shakespeare, Romeo ve Juliet'in bahçe sahnelerini yazmadan önce Boğaziçi'ni görseydi" ifadelerini kullanmıştır.

*Bu proje YTU BAP Birimi tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Plastik Sanatlar, Resim, Gravür

ÇİNGENE BİR AUTEUR: TONY GATLİF

Elif Ekşi, Kocaeli Üniversitesi

Sinemanın yalnızca bir eğlence aracı olduğu düşüncesi zamanla yerini sinemanın bir dil, bir ifade aracı olarak görüldüğü düşüncesine bırakmıştır. Sinemanın bu sanat olma sürecinde bir filmin yaratıcısının kim olduğu üzerinde durulmuş ve yavaş yavaş yönetmenin önemini vurgulayan yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bir filmin sanat düzeyine yükselmesinde ve yönetmenini de onun yaratıcısı konumuna getirmesinde auteur kuramının payı oldukça büyüktür. Kuram, yönetmenin film sanatı üzerindeki etkisinin araştırılmasında ve bir filmin derinliklerinin anlaşılmasında büyük öneme sahiptir. Sinema tarihindeki diğer kuramların gelişiminde olduğu gibi auteur kuramı da yapılan eleştiriler ve tartışmalar ışığında kendini geliştirmiştir. Bu sayede auteur kuram, sinemaya yönetmenin üslubunun, dünya görüşünün ve filmlerinde aktardığı anlamların algılanışına dair farklı bir yaklaşım kazandırmıştır. Bu çalışmada yönetmenin yaratıcılığına dayanan auteur kuramı çerçevesinde filmlerinin analizi yapılmış olan kişi Tony Gatlif'tir. Çalışmada öncelikle auteur kuramının ortaya çıkışı ve bu kuramın özelliklerinden bahsedilmiştir. Bir sonraki başlıkta ise Hamid Naficy'nin ortaya atmış olduğu Aksanlı Sinema kavramı ve göç ilişkisi açıklanmıştır. Tony Gatlif'in yaşamının en büyük simgesi olan göç kavramı onun hayat öyküsüyle birleştirilerek çalışmaya yön verilmiştir. Son bölümde ise Tony Gatlif sinemasının kısa bir analizi yapılmaya çalışılarak, 'auteur' yönetmen olarak kendi tarzını filmlerine nasıl yansıttığı, Aksanlı Sinema kavramından da yararlanılarak incelenmiştir. Yönetmenin, tarihsel ve toplumsal olanı kültürle birleştirmesi, müzikle ilişkisi, karakterlerinin gerçeklikle olan ilişkisi ve kullandığı anlatım şekillerinin yanı sıra senaryolarını yazdığı, film müziklerini bestelediği, yapımcılığını da üstlendiği filmografisinin öne çıkan filmleri auteur kuram çerçevesinde analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada auteur kuram perspektifinden Tony Gatlif sinemasının, yönetim biçimi ve içerik anlamda özgürlüğünün nasıl oluştuğunu ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmanın bölümleri başlıklarıyla beraber şu şekildedir: "Auteur Kuramının Özellikleri", "Tony Gatlif'in Yaşam Öyküsü", "Aksanlı Sinema Kavramı" ve son olarak da Tony Gatlif'in filmlerinin auteur kuramla analiz edileceği "Tony Gatlif ve Auteur Kuram" bölümüdür. Ek olarak da çalışmanın sonunda yer alan Ek 1 Tony Gatlif filmografisi ve Ek 2 Tony Gatlif'in İstanbul'da Roll dergisi tarafından gerçekleştirilen bir röportajı bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sinema Kuramları, Auteur Kuram, Aksanlı Sinema, Tony Gatlif, Çingene

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

FATİH'TEN II. ABDÜLHAMİD'E DOLMABAĞÇE SARAY TABLO KOLEKSİYONU

Merve Köksal, Sanat ve Tasarım, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Seza Sinanlar Uslu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dolmabahçe Sarayı, Osmanlı İmparatorluğu bünyesinde oluşturulmuş tablo koleksiyonuna ev sahipliği yapmaktadır. Tez çalışmamız bu koleksiyonun oluşumunu ve gelişimini konu almakla beraber özellikle II. Abdülhamid döneminde koleksiyonun geliştirilmesine yönelik faaliyetlere odaklanmaktadır. Sempozyumda sunacağımız bildiri ise Fatih Sultan Mehmed (1451-1481) döneminden itibaren Osmanlı Sarayı'nda tuval resmi ile kurulan ilişkiyi ve tablo koleksiyonunun ne şekilde oluşturulduğunu konu almaktadır. Fatih tarafından Bellini'ye yaptırılan ilk portre resim, zaman içinde unutulmuşsa da II. Mahmud (1808-1839) devrinde tanım kazanmış Tasvir-i Hümayun çalışmaları dahilinde "Sultan'ın sureti" yeniden tuval üzerinde görünürlük kazanmıştır. Bir süre sonra da bu görünürlük, Batılı ülkelerle kurulan yeni ilişkiler sürecinde Sultan imgesinin prestijli tasviri olarak değer bulmuştur. Osmanlı Sarayı nezdinde, modernleşme hedefinin rotası olan Batılılaşma yaklaşımının da getirdiği kolaylaştırıcılıkla resim sanatı, birbiri ardına yapılan reformların görsel tezahürünü yaymada yardımcı bir araç olarak da kullanım alanı bulmuştur.

Abdülmeçid (1839-1861) devrinde, iktidar merkezinin Topkapı Sarayı'ndan Dolmabahçe Sarayı'na taşınması, mekânsal değişiminin altında yatan yeni bir zihinsel yapılanmaya işaret etmiş, dönemin sembol yapısı Dolmabahçe Sarayı olmuştur. Batılı alışkanlıkların masa sandalye düzeninden, kabul salonlarındaki dizilime kadar etkili olduğu bu dönemde sarayın tefrişatı dikkatle ele alınmıştır. Avrupa saraylarıyla kurulmak istenen denklik fikri de tefrişat programını doğrudan belirlemiştir. Bu nedenle sadece Sultan'ın kişisel talebi doğrultusunda değil, sarayın bezenmesi gereğinin bir sonucu olarak da duvarlarda teşhir edilmek amacıyla tablo alımları başlamıştır. Resim sanatına bir uygulayıcı olarak da ilgi duyan Abdülaziz (1861-1876) döneminde ise resim alışverişi belirgin bir ivme kazanmış, yaver Şeker Ahmed Ali Paşa'ya verilen özel görevle de özellikle Paris'teki Goupil Galerisinden düzenli olarak resim alınması sağlanmıştır. Söz konusu alımlar, tablo koleksiyonunun biçimlenmesinde en önemli katkılar olarak da görülmektedir. II. Abdülhamid (1876-1909) devrinde ise Sultan'ın daha çok fotoğrafla ilgilenmesine rağmen tablo alımları devam etmiş, özellikle de İstanbul'da gerçekleştirilen sergilerden yine Saray namına görevli Şeker Ahmed Ali Paşa bizzat resimleri görerek satın almış ve koleksiyona katmıştır.

Bildirimizde yukarıda değinilen hususlar örneklerle genişletilerek ele alınacak, bir yandan da Osmanlı İmparatorluğu'nun Batılılaşma sürecinde hem mimari hem de idari manada yenilenen saray yapısının değişimi, bu değişimi temellendiren sebepler incelenirken, dönüşüme uğrayan anlam katmanlarının ve Osmanlı Sarayı ile tuval resmi arasındaki ilişkinin ortaya konmasına çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Dolmabahçe Sarayı, Osmanlı İmparatorluğu, Tuval Resmi, Batılılaşma

KÜLTÜRLERARASI DİYALOG MEKANI OLARAK İSTANBUL MÜZELERİ'NİN İNCELENMESİ

Seray Begüm Kart, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Kerem Karaosmanoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Günümüzde teknoloji ve iletişim araçlarının çeşitlenmesi, göç hareketliliğinin ve kültüre verilen önemin artması nedeniyle 1970'lerden itibaren çoğunluk gruplarının azınlık gruplarıyla bir arada uyum içinde yaşamalarını mümkün hale getirebilecek kültür politikaları tartışılmaktadır. Sorunun çözümünde çok-kültürcülük ve kültürlerarasıcılık paradigmaları üzerinden tartışmalar devam ederken, her iki paradigmanın özünde benimsediği "kültürlerarası diyalog yaklaşımı" farklı geçmişlerden gelen etnik, dinsel ve kültürel gruplar arasında ortak bir uzlaşma sağlanması açısından önemli bir araç olarak kabul görmektedir. Günümüz müzeciliği de tartışmaların başladığı yıllardan itibaren çok-kültürcülük politikaları üzerine düşünmeye ve politikalar üretmeye başlamıştır. Müzeler bu süreçte kendilerini çevreleyen tüm toplulukları temsil etme misyonu edinmiş, kapsayıcılık; erişim ve katılım kavramları üzerine odaklanmıştır. Avrupa Komisyonu 2008 yılını "Kültürlerarası diyalog yılı" ilan etmesinin üzerinden geçen on yıllık süreçte sosyal bilim alanında "kültürlerarası diyalog" konusu üzerine görüşler, ölçütler ve pilot uygulamalar ortaya çıkmaya başlamıştır. Avrupa Konseyi ise 2009 yılında yayınladığı "Kültürlerarası Diyalog için Beyaz Kitap" adlı raporda kültürlerarası diyalogun gelişmesi ve güçlenmesi için müzeler ve miras alanlarını işaret edilmiş ve müzelerin farklı geçmişlerden gelen bireylerin birbirini tanıması için faaliyet alanı oluşturabileceğini ifade etmiştir. 2015 yılında UNESCO'nun "Müze ve Koleksiyonların Çeşitlilikleri ve Toplumdaki Görevlerinin Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Tavsiye Kararı, müzeleri kültürlerarası iletişimin kurulduğu ve tartışıldığı alanlar olarak işaret edilmiştir. Günümüzde müzeler birer kültürlerarası diyalog mekanı (forum ve süreç alanı) olarak tanımlanmaktadır. Buna karşın Türkiye müzecilik literatüründe kültürlerarası diyalog yaklaşımının öneminin anlaşılmadığı, Türkiye müzelerinde uygulanan kültürlerarası diyalog örneklerinin az sayıda olduğu ve konuyla ilişkilendirilmediği görülmektedir. Çalışmanın amacı müzelerin kültürlerarası diyalog mekanı olarak öneminin anlaşılmasına ve yaygınlaşmasına katkı sağlamak, Türkiye'de müzecilik alanında kültürlerarası diyalog yaklaşımı hakkındaki görüş, ölçüt ve etkili örneklerle yer vermektir. Saha araştırması kapsamında İstanbul'da yer alan müzelerin 2008-2018 yılları uygulanan ve etkili olan 3 müzenin kültürlerarası diyalog girişimleri, katkı ve stratejileri materyal analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Saha araştırmasından çıkan sonuç; İstanbul'daki müzelerde uygulanan etkili kültürlerarası diyalog girişimlerinin genelinin özel müzelerde uygulanan, azınlıklara ait dernek ve vakıflar tarafından kurulan/desteklenen müzelerde uygulandığıdır. Buna karşın devlet müzelerinin yapılan tek tük çalışmaların dar bir kapsamda ele alındığı ve AB Uyum Sürecinin duraklaması ile birlikte sona erdiği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzeler, Kültürlerarası Diyalog, Kültürlerarasılık, Çok-kültürcülük, Kültür Politikaları

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

GRAFİK TASARIM ÖĞELERİNDE FOTOĞRAFIN ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin Kahraman, Yıldız Teknik Üniversitesi

İhtiyaç, tasarım düşüncesini doğurmuştur. Tasarlamak bir yaşam mecburiyeti olarak ilkel yaşamdan günümüze kadar devam eden bir süreçtir. Hep bir sorunu çözmek için çabalayan insanlar, avcılıkta kullanılan araçlardan, örtünmek için giyilen kıyafetlere ve barınma sürecine kadar her türlü araç-gereçleri tasarlamıştır. İhtiyacı karşılamak için tasarlanan ürünlere estetik kaygıyla yaklaşıncaya tasarım düşüncesi güçlendi ve alternatif tasarımlarla yaşam kalitesi arttı. Artık tek bıçak, tek elbise ve tek ev tipiyle yetinmeyip her ürünün sayısız alternatifiyle insanlar kendilerine özel olanı seçebildiği yeni bir dönem başladı. Bu süreçte üretici firmalar insanlara alternatif ürünlerden kendi ürünlerini seçtirebilmek için reklam sektörüne ihtiyaç duydu ve reklamcılık sektörü oluştu. Artık insanlara almak istedikleri ürünler arasından ihtiyaç duyduklarına daha hızlı karar vermeleri için reklamlar hazırlandı ve bu reklamlar ile tüketim miktarı arttı. Reklamın önemi arttıkça çeşitliliği ve uygulama yöntemleri de gelişti. Paul Brainerd 1985 yılında Macintosh için geliştirmiş olduğu Pagemaker ile reklam sektöründe yeni bir dönem başladı. Masaüstü yayıncılık ile artık reklamlar bilgisayar tabanlı tasarım programları ile hazırlanmaya başlandı. Bu sayede basılı reklamlarda daha ucuz ve daha başarılı işler hazırlanabildi. Reklamlarda etkinin artırılması için fotoğraf kullanımı da başladı. fotoğraf sanatı bu dönemden sonra reklamın etkili bir parçası haline geldi. Moda, elektronik, en eşyaları, otomotiv, gıda gibi her alana ait reklamlarda fotoğraftan faydalanılarak reklam senaryosunu daha kolay ifade edebilme yolu kullanılmaya başlandı. Günümüzde reklam sektörü ile fotoğraf iç içe geçmiş bir durumda ve her reklam türünde fotoğraf kullanılmaktadır.

Bu araştırma da reklamda kullanılan fotoğrafın etkisi araştırılıp fotoğraf kullanılan ve kullanılmayan reklamlar karşılaştırılarak analiz edilmiş ve reklamın ayrılmaz bir ögesi haline gelen fotoğrafın ifade dili çözümlenmiştir. Hem basılı reklamlarda hem de internet reklamcılığında kullanılan fotoğrafın reklamda ifade kolaylığı sağladığı, mesajı daha hızlı ve etkili ulaştırabildiği, tüketiciyi daha samimi bir etkiyle etkileyebildiği, reklamın daha akılda kalıcılığını sağladığı ve reklamın devamlılığında ortak görüntü olarak değerlendirildiğini görmekteyiz. Bu araştırma ayrıca daha sonra fotoğraf ve reklam ilişkisinin araştırılması için kaynak bir araştırma olma özelliğine sahip olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Grafik, Tasarım, Fotoğraf, Önem, Analiz

ZAMAN, MEKÂN İLİŞKİSİ VE SESİN PLASTİSİTESİ BAĞLAMINDA SOUND SCULPTURE KAVRAMININ İRDELENMESİ

Özgür Turan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. H. Alper Maral, Ankara Güzel Sanatlar Üniversitesi

Doğadaki sesleri taklit etme ya da yeni sesler keşfetme peşindeki insanlar, önceleri söyledikleri şarkıları, yaptıkları dansları ve kullandıkları enstrümanları iletişim, korunma, spiritüel ya da ayinsel törenler gibi amaçlar için tasarlamışlardır. Bu enstrümanlar işlevsellikleri bir yana zaman içinde varoluşun dışavurum aracı olarak sanatsal bir boyut kazanmıştır. Sanatsal ses çalışmaları ise müzik ve diğer sanat dallarıyla etkileşim içinde ilerlerken içinde bulunduğu dönemin estetik değerlerine göre şekillenmiştir. Sanat ve tasarım kavramlarını yapıt kurma üzerinden üreten insanlar, bunlara koşut alanların birçoğunda olduğu gibi, duysal bağlamda da kesişmeler deneyimlemişlerdir. Müzik yazımından bu müziği realize edebilecekleri enstrümanlara; ötesinde, müziğe mekân olacak alanların mimarisine, son derece geniş bir alana yayılan bu süreç, özellikle 19.Yüzyılın son çeyreğinden itibaren, plastik ve görsel sanatların iyiden iyiye kesiştiği bir zeminde ilerlemiştir. Fütüristlerin sıkça örneklenen üretimleri, özellikle Intonarumori'leri ile Luigi Russolo'nun, aynı zamanda Sound Art'ın erkence tanımlamalarından birini verdiği, bu alanın en önemli, kurucu belgeleri arasında sayılan manifestosuyla pekiştirilmiştir. Buna paralel olarak Duchamp'ın 'Fountain' ile Ready Made akımının kapılarını araladığı kavramsal sanat plastik sanatlara yeni boyutlar kazandırmış ve bilişsel bir devrim yaşatmıştır. Yine Duchamp'ın 1912-1916 tarihleri arasındaki "Sculpture Musicale", "With Hidden Noise" gibi dadacı çalışmalarıysa Sound Object, Sound Sculpture gibi kavramların ortaya çıkışı açısından ilham verici niteliktedir. O günden bugüne ilerleyen çağın gereksinimleri, gelişen teknolojiler ve farkındalıklar üzerinden Sound Art tanımının sınırları genişlemiş; ses ile mekânın, ötesinde "ses nesnesi" kavramı Pierre Schaeffer üzerinden sesin plastisitesine dair algının boyutları genişlemiştir. 2. Dünya Savaşı'nın ardından tüm sanat dalları gibi müzikte de köklü değişimler deneyimlenmiş; ötesinde, kavramın koyutları tartışmaya açılmıştır. Yine bunun bir yansıması olarak özellikle 1960'lardan sonra başlı başına salt bir akım olarak karşımıza çıkan Sound Art ve onun erkence örneklerini veren Sound Sculpture peşi sıra yeni önermelerine kavuşmuştur. Bu bildiride, sürecin öznel bir yansıması olan; önceleri salt deneysel başlayan, ama zamanla müstakil bir türe evrilen Sound Sculpture türünün gelişimi, özellikle Sound Art kavramının, 20. Yüzyıl ve sonrası çağdaş sanat akımları içerisindeki varoluşu ve dönüşümü üzerinden irdelenecek, örneklenecektir.

Anahtar Kelimeler: Sound, Sound Art, Sound Sculpture, Sesin Plastisitesi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

BİLİM KURGU TÜRÜNDEKİ FİLM AFİŞLERİNİN GÖRSEL-TİPOGRAFI UYUMU BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Yeliz Bilir, *İstanbul Arel Üniversitesi*

Tipografi kelimesi Türkçe'de 'form' ve 'yazmak' anlamına gelen Yunanca'da 'typos' ve 'graphia' kelimelerinden türemiş ve dilimize eklenmiştir. Görsel iletişim alanlarında ise tipografi kavramı, herhangi bir bilgiyi karşı tarafa aktarmak amacı ile sözcüklerin işlevsel ve estetik biçimlerde kullanılan görsel bir tasarım ögesidir. Tasarımlarda yer alan tipografi uygulamalarının, taşınması gereken bilgiyi iletecek olan en uygun biçimde kullanılması gerekmektedir. Böylece bilgi, kendisini çağrıştıracak görsel bir öge ile aktarım sağlayabilecektir.

Bilindiği üzere grafik tasarım alanında kullanılan en etkili bilgi iletme yöntemlerinden biri afiş tasarımıdır. Afiş tasarımları, ürün tanıtımı, sosyal sorumluluk projeleri, film, konser, tiyatro gibi birçok alanda ilgili bilgileri iletme amacı ile kullanılmaktadır. Film afişlerinin tasarımları için seçilen görseller, ağırlıklı olarak filmin türünü, konusunu ve içeriğini yansıtmak üzere düzenlenmektedir. Bu durum, bilim kurgu türündeki film afişleri için de geçerlidir. Bu çalışmanın amacı; bilim kurgu türündeki filmlerin, tanıtımı için tasarlanan film afişlerinin görsel-tipografi dengesi açısından incelenmesidir. Kullanıldığı her alanda olduğu gibi, film afişlerinde yer alan tipografi uygulamaları da yine filmin türünü, konusunu ve içeriğini çağrıştırmalıdır. Görseller dışında afişte yer alacak her türlü önemli bilgi, (filmin adı, oyuncuların isimleri, filmin künyesi vb.) görsel/görseller ile estetik bir kompozisyon ile harmanlanmalıdır. Aynı zamanda, kurulan estetik yapının içerisinde işlevsel bir fonksiyonu da olmalıdır. Bu bağlamda, afişte yer alacak tipografik öğelerin, font (yazı tipi), yazı puntosu (yazı büyüklüğü), font için seçilecek olan renk gibi tasarım prensipleri kapsamında ele alınıp tür-konu-içerik çerçevesi ile birleştirilmelidir.

Bilim kurgu türüne ait, 15 adet farklı film afiş örneğindeki tipografi uygulamaları, yukarıda belirtilen bilgiler dahilinde semiyotik (göstergebilim) açıdan çözümlenmiştir. Seçilen örnekler üzerindeki inceleme doğrultusunda, film adları, oyuncu isimleri ve filmin künyesi için kullanılan yazı tiplerinin, afişlerde yer alan görseller ile uyumlu olarak geometrik formlarda, metalik renklerde, bold (kalın) ve farklı puntolarda kompozisyona dahil edildiği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, afişlerde tercih edilen yazı tipleri, aralarındaki karakteristik ve biçimsel benzerlikler ile bilim kurgu türüne doğrudan ilişkilendirilmiş ve konu-içerik kapsamında çeşitlilik gösterse bile türe ait bir algı oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarımı, Film Afişi Tasarımı, Tipografi, Semiyotik

SUYUN KENTSEL DONATIYA EVRİMİ

Hazal Satılmış, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Zekiye Yenen, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Su yaşam demektir. Su her dönemde insan için doğanın çekici bir parçası olmuştur Dünyanın neredeyse tüm önemli medeniyetleri ve ilk yerleşmeler su kaynaklarına yakın konumlanmıştır. İnsan toplulukları en temel ihtiyaçları olan suya ulaşmak, suyu yaşadıkları yere ulaştırabilmek ve su kullanımında süreklilik sağlamak amacı ile çeşitli sistemler ve yapılar icat ve inşa etmişlerdir. Yerleşik hayata geçtikten ve su kaynaklarından yararlanmayı öğrendikten sonra güvenlik ve su baskınlarına karşı yüksek yerlere kurulan kentlere su taşınabilmesi için de çözümler geliştirilmiştir. Su yapıları ve sistemleri böyle bir süreçte ortaya çıkmıştır.

İnsan topluluklarının doğal su elemanlarının (akarsular ve kolları, durgun su yüzeyleri vb.) yakınlarında konumlandıkları yerleşmelerde; ortak kullanım mekânları, kamu birimleri su ile ilişkili biçimde düzenlenmiş ya da yine kaynağı bu doğal elemanlar olan yapay su elemanlarının çevresindeki oluşumlar yerleşmelerin biçimlenmesinde etkili olmuştur. Toplumsal yaşamın ve yaşam biçimi çerçevesinde gelişen alışkanlıkların genellikle suya bağımlı olarak şekillendiği görülmektedir. Böylelikle su, yalnızca yaşam döngüsünün vazgeçilmez bir parçası değil, aynı zamanda varlığına bağlı olarak biçimlenen yeni yaşam alanlarının, sosyal yaşamın ve kent estetiğinin de güçlü bir bileşenidir.

Yaşamın suyu temel alarak oluşması ve insan topluluklarının içmek, temizlenmek, üretmek, taşımak, geçim sağlamak, seyahat etmek, görüntüsünden, sesinden ve mikro-klima özelliklerinden yararlanmak için suya gereksinme duyması fizik mekân ve su arasındaki dolaysız ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Su, bulunduğu yer fark etmeksizin, her zaman dikkatin yoğunlaştığı bir odak noktası özelliği taşımaktadır. Fizik mekânın güçlü bir elemanı olan su ve/ya su öğeleri, kentsel kamusal alanların tasarım süreçlerinde vazgeçilmez bir parça değil, parçanın yer aldığı bir bütün olarak düşünüldüğünde daha anlamlıdır.

Bu çalışmada; suyun ve su yapılarının yerleşmeler tarihi boyunca değişik roller üstlendiğinde, hangi işlevlerle ve biçimsel öğelerle kent mekânına katıldıkları ve mekânın kentsel hizmetlerle donatılmasına ne şekilde katkıda buldukları kentsel tasarım ve yerleşmeye estetik katma boyutu ile tartışılmaktadır. Su yapılarının ortaya çıkışından günümüze gelene dek geçtikleri süreç irdelemesi yoluyla suya dayalı yerleşme kültürünün anlaşılması ve mümkün olduğunda yeniden canlandırılmasına katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Su Yapıları, Kentsel Mekân, Kentsel Donatı, Kentsel Tasarım

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ENDÜSTRİ 4.0 ÇAĞINDA SÜRDÜRÜLEBİLİR TEKSTİL İLE TASARIMCI İLİŞKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Nursen Geyik Değerli, Nişantaşı Üniversitesi

Papanek'in ifade ettiği gibi tasarım; insan ihtiyaçları, kültür ve ekoloji arasında köprü olmalıdır. Tasarım, teknoloji ve ekoloji arasındaki yakın ilişki ise, aslında beklenmeyen karmaşıklığa sahiptir. Endüstri 4.0 için kullanılan ve kullanılması öngörülen teknolojilerin ekoloji üzerinde sürdürülebilir etkiler yaratması beklenmektedir. Bilim insanları, gezegenimizin asla Endüstri Devrimi'nin başlangıcındaki kaynaklara ve insan popülasyonuna sahip olamayacağını ifade etmektedirler. Önceki insan kuşakları kaynakları sınırsızca ve sorumsuzca kullandılar, varlığın ve rahatlığın hep devam edeceğini düşündüler. Ancak son 40 yılda ekolojik ve geri döndürülemez olarak verilen zarar, geçen zamanın çok kıymetli olduğunu göstermektedir.

Tasarımcılar, yüzlerce yıl ürünleri “nasıl daha güzel yapabilecekleri” sorusunun cevabını aradılar. Bauhaus akımından sonra “nasıl daha iyi çalıştırabileceklerini” ve zaman içinde aldıkları eğitimlerle “nasıl fark yaratabileceklerini” sorguladılar. Günümüzde ise tasarım ürünle ilgili tasarımın çevre sürdürülebilirliğine yardım etmesi, yoksul insanlara destek olması, enerji tasarruflu ya da yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanması, yenilenemez kaynakları koruması..vb. sorulması gereken farklı sorular var (Papanek, 1995, s. 54). Ve tasarımcılar için esas soru; existenzminimum (asgari koşullarda) odağında birçok alternatifin olduğu bir ortamda çok çekici ürün tasarımlarını nasıl yapacaklar?

Değişen günümüz koşullarında, her alanda olduğu gibi tekstil ve moda tasarımında da “yeni müşteri” kitlesinin tasarımcılara ihtiyacı olacak. Yakın bir zaman içerisinde bu kitleye hitap eden tasarımcılar için, sadece üretime sınırlı çözümler bulmak yetmeyecek; farklı senaryolar, planlar ve operasyonel stratejiler çerçevesinde kendi çözümlerini ortak üreticilerle gerçekleştirmeleri beklenecek. Günümüzde sadece kreatif yönü kuvvetli olması beklenen az bilgili tasarımcı profilinden, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğin acil problemlerine duyarlı olarak yeni kitlenin isteklerine çözüm bulan “yeni tasarımcı” rolüne geçiş gerekmektedir.

Bu çalışmada; tekstil-moda alanlarında değişen tüketici profili, piyasa ve çevre koşulları etkisiyle şekillenen günümüz “yeni” tasarım-tasarımcı kavramlarının endüstri 4.0, sürdürülebilirlik ve hızlı moda ile olan ilişkileri ortaya konmaktadır. Ayrıca Endüstri 4.0 içinde yer alan yapay zeka uygulamalarının tekstil ve moda tasarımına sosyal, endüstriyel ve ekonomik etkileri ve yansımaları irdelenmektedir. Çalışmanın amacına uygun olarak, tekstil ve moda endüstrilerinde “yeni nesil” tasarımcıların Endüstri 4.0 çağına uygun farklı tasarım ve uygulama örnekleri de incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tekstil, Moda, Tasarım, Sürdürülebilirlik, Endüstri 4.0

BİR TÜKETİM ARACI OLARAK SANAT ESERİNİN YENİDEN ÜRETİMİ: LEONARDO DA VİNCİ-MONA LİSA ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Gürdal Ülger, *Maltepe Üniversitesi*
Nur Gözde Tayfur, *Maltepe Üniversitesi*

20. yüzyılın sonlarına doğru varlığını ilk olarak sanat ve mimaride hissettiren postmodern yapı bugün pazarlamanın da önemli bir parçası haline gelmiştir. Postmodern pazarlama ile birlikte, anlık istekleri olan, trendlerin peşinden giden, simülatif öğelerin etkisi altında kalan postmodern tüketici kavramı ortaya çıkmıştır. Pazarlama aktörleri de günümüz tüketicisini etkilemek için sanatı yeniden üretmekte ve sanatın bir tüketim nesnesi haline gelmesine sebep olmaktadır. Yeniden üretimin sanatla var olmasının sebeplerinden biri 20.yy'ın dikkat çeken sanat akımlarından birisi olan Pop Art'tır. Bu sanat akımında popülerliğin ön plana çıkması ile nesnelere sanat eseri halini alması ve sanatın deformasyona uğrayarak tüketime hizmet etmesi söz konusudur. Pop Art Sanatı ile beraber, tüketim ve sanat yan yana gelen iki paradoksal olgu olmuştur. "Bir gün herkes 15 dakikalığına şöhret olacak" diyen ünlü Pop Art sanatçısı Andy Warhol, sanat ve tüketimi bir araya getirmiştir. Warhol, Coca Cola şişeleri, çorba tenekeleri gibi bilindik objeleri eserlerinde sanat eseri olarak işlemiştir. Şüphesiz birçok sanat eseri yeniden üretim konusunun öznesi olarak özünden uzaklaşmış ve tüketimin birer parçası haline gelmiştir. Leonardo Da Vinci'nin ölümsüz eseri olan Mona Lisa da yeniden üretime maruz kalarak, sanat tüketiminin nesnesi haline gelen sanat tarihinin en ünlü eserlerinden biridir. Belirsizlik, kararsızlık ve paradoksu içine alarak gizemli bir üslup olan sfumato tekniğini ustaca kullanan Da Vinci'nin bu esrarengiz eseri, birçok reklam ve afişte sanatsal benliğinden ayrı düşmektedir. Da Vinci; Mona Lisa'da sadece duyguların söz sahibi olduğu sanattan değil, aklın ve rasyonelliğin hâkim olduğu geometri biliminden de yararlanmıştı. Fakat Vinci'nin akıl almaz dehası, günümüzde postmodern tüketiciyi etkilemek için kullanılan bir nesneye dönüşmüştür. Bu çalışmanın amacı, sanat tarihinin önde gelen eserlerinin birer tüketim nesnesi olarak basitleştirildiğini göstermektir. Yeniden üretim ile farklı bir şekil alan sanat eserleri; özünden uzaklaşarak nihai anlamlarını yitirmekte, hatta bu eserler çoğu zaman bir mizah unsuru haline gelmektedir. Çalışmamız bu bağlamda, sanat eserlerinin hak ettikleri değeri görerek, özlerine bağlı bir şekilde kuşaktan kuşağa aktarılmasına yardımcı olmak bakımından önem teşkil etmektedir. Çalışmamızın örneklemini, Leonardo Da Vinci'nin Mona Lisa isimli eserini konu edinen reklam ve markalar oluşturmaktadır. Böylece, Da Vinci'nin en gözde eserlerinden biri olan Mona Lisa üzerine yapılan reklam kampanyalarını yeniden üretim bağlamında değerlendirerek bir vaka incelemesi yöntemi gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Postmodernizm, Tüketim, Yeniden Üretim, Nesneleşme

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİNDE YILDIZ FOTOĞRAF ALBÜMLERİNİN ÖRNEKLER EŞLİĞİNDE YORUMLANMASI

Dr. Öğr. Üyesi Erkan Çiçek, Yıldız Teknik Üniversitesi

Sanat birey ve toplumu iyiye yönlendirmede deyim yerinde ise yaşamı şekillendirmede önemli bir görev üstlenmektedir. Sanatın her türlü faydalıdır denilebilir. Bu bağlamda özellikle görsel sanatların önemi dün olduğu gibi bugün de artmaktadır. Özellikle günümüz internet tabanlı yeni medya ortamında yazıdan çok görsel öğelerin algılamayı kolaylaştırdığını söylemek mümkündür. Osmanlı padişahı II. Abdülhamit, Yıldız Fotoğraf Albümlerinde, fotoğraf öğesini devleti ve toplumu batı kamuoyuna anlatmak için bir işlevsel araç olarak kullanmıştır. Fotoğraf öğesi günümüzde de çok işlevsel olarak kullanılmaktadır. İnternet tabanlı medya da fotoğraf öğesi, içeriklerin aktarılmasında çok ekonomik ve etkileyici olmaktadır. Cisimlerin ışığını kontrol altına alıp bazı kimyasalların yardımıyla bir yüzeye kalıcı iz bırakmak şeklinde ifade edilen fotoğraf sanatının bulunuşundan gelişimine kadar birçok bilim insanı ve sanatçının katkısı vardır. Thomas Wedgwood, Sir John Herschel, Fransadan Joseph Nicéphore Niépce, Louis Jacques Mande Daguerre, Hippolyte Bayard ve İngiltereden William Henry Fox Talbot fotoğraf sanatının varoluşunda ve gelişiminde yer alan kişilerin başında gelmektedir.

Çalışmamızda amaç; II.Abdülhamid Dönemi Yıldız Fotoğraf Albümlerini ve o dönemdeki fotoğraf sanatçıları seçilen örnekler üzerinden yorumlamak ve değerlendirmektir. Padişah II. Abdülhamid'in güzel sanatlara olan ilgisi, fotoğrafı sevmesi ve kendisinin de fotoğraf çekmesi bunun en somut kanıtıdır. Bu eylemi ile sanatçının yanında yer alan padişah II.Abdülhamid, Osmanlı devletinin içinde bulunduğu durumu ve ya gerçekliği dışa yansıtmada özellikle olumlu anlamda fotoğraftan faydalanmıştır. Fotoğrafi hem sanat hem de işlevsel bir araç olarak değerlendirmiştir. Bu döneme ait fotoğraflar, belge niteliği taşımakla birlikte siyasal ve sosyal olayların geleceğe taşınması noktasında da işe yaramıştır. Zira Osmanlı'nın kültürel mirasının geçmişten günümüze taşınmasını sağlayan Yıldız Fotoğraf Albümleri Padişah II.Abdülhamid tarafından desteklenerek var edilmiştir. Görsel Örnekler (fotoğraf) inceleme, yorumlama ve uygulama çalışmaları ile sürdürülen bu çalışmanın yöntemi tarama modelinde betimsel bir araştırmadır.

Değerlendirme ve sonuç olarak; Osmanlı hakkındaki olumsuz fikirleri yok etmek hedefi ile gerçekleştirilen Yıldız Albümleri, Osmanlı gözüyle İmparatorluğun genel görünümü ve yenileşme hareketleri ile ilgili fikir vermek amacını taşımaktadır. Bu Albümlerde en önemli amaç, yabancı toplumların ilgisini çekmekle birlikte; deyim yerinde ise "Hasta adam olarak görülen İmparatorluğun" hakkında oluşmuş olan yanlış imajı anlatmak ve göstermektir.

Anahtar Kelimeler: Fotoğraf, Sanat, Yıldız Fotoğraf Albümleri, II. Abdülhamid

ELİT BİR PRATİK OLAN MÜZİK EĞİTİMİNİN, YOKSUN BIRAKILMIŞ KİŞİLERE ULAŞMASINDA KURUMSALLAŞMANIN ROLÜ (SULUKULE SANAT AKADEMİSİ ÖRNEĞİ)

Emrah Uçar, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Turan Sağer, Yıldız Teknik Üniversitesi

Sanat eğitiminin en önemli dallarından biri de müzik eğitimidir. Müzik eğitimi, bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışlarını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir (Uçan,2001:181). Müzik eğitiminin en temel ögesi insandır. Müzik eğitimi; duyarlı bireyler yetiştirmeyi, mevcut yeteneklerini geliştirmeyi, yaratıcılıklarını ortaya koymalarını sağlamak amacıyla yapılır. Daha önceleri sınıfsal statü gözetilerek, sadece belirli bir sınıf için desteklenen ve kabul gören müzik pratiği ve müzik eğitimi, elit bir pratik olarak görülmekte ve belirli kişilerin yönelimleri onaylanmaktaydı. Zaman içinde bu algı kırılmış ve müzik eğitiminin kurumsallaşması ile birlikte günümüzde sınıfsal farklılıklar gözetilmeksizin, bireylerin istedikleri alanda müzik eğitimi sahibi olmaları kolaylaşmış ve desteklenir hale gelmiştir. Ülkemizdeki müzik eğitimi, temelde; genel, mesleki ve amatör olmak üzere ana türe ayrılmaktadır. Genel, mesleki ve amatör müzik eğitimi arasında belirgin benzerlikler vardır. Müzik eğitiminin bu üç ana türünün amaçları doğrultusunda birbirlerinden ayrılan bazı noktaları vardır. Genel müzik eğitimi, mesleki ve amatör müzik eğitiminin temelini oluşturur. 2000’li yıllardan sonra özellikle belediyeler, amatör müzik eğitimine katkı sağlamak amacıyla; ya kendilerine bağlı olarak sanat merkezleri, ya da kurs açan kurumlara destekler sağlamışlardır. Bunun sonucu olarak ta birçok belediyede ve kurumlarda sanat merkezleri ve belediye konservatuarları oluşturulmuştur. Bu bağlamda Fatih Belediyesi Kültür Sanat Projeleri çerçevesinde Sulukule bölgesinde kentsel dönüşüm projesi kapsamında yapılan ve hizmete sunulan Fatih Belediyesi Sulukule Sanat Akademisi, amatör müzik pratiğinin hayata geçirildiği bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurumda müzik eğitimi başta olmak üzere, resim, tiyatro, dans, vb alanlarda çok yönlü olarak yapılan sanat eğitimi, bölgenin yapısına uygun olarak kentleşme bilincinin gelişmesine, eğitim düzeyinin artmasına katkı sağlayacak şekilde planlanmıştır. Öğrenci portföyü olarak çeşitlilik gösteren Sulukule Sanat Akademisi başlarda bölgedeki roman vatandaşlarımız özelinde planlansa da öğrenci yelpazesi zamanla genişletilmiştir. Sulukule Sanat Akademisi müzik alanında, yaylı çalgılar, tuşlu çalgılar, üflemeli çalgılar, vurmali çalgılar, ses eğitimi gibi dallarda müzik eğitimi vermektedir. Bu bildiride, İstanbul içinde “taşra” diye de adlandırılabilir olan Sulukule bölgesinde fiziksel yapının dönüşümüyle eş zamanlı olarak yapılan kültür-sanat atılımları ortaya konulacak ve elit bir pratik olan müziğin yoksun bırakılmış kişilere nasıl ulaştığı sorgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Amatör Müzik Pratiği, Sulukule Sanat Akademisi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KULLANICI DENEYİMİNİN SERGİ MEKANLARINDAKİ YÖNLENDİRME TASARIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ: IV. İSTANBUL TASARIM BİENALİ ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Zeynep Gülel, *Altınbaş Üniversitesi*
Arş. Gör. Gaye Y. Poçan, *Altınbaş Üniversitesi*

Günümüzde fiziksel ürünlerin ötesinde, onunla birlikte verilen hizmet ve kullanıcının bu hizmetle birlikte yaşadığı deneyim önem kazanmakta, dolayısıyla kullanıcı odaklı tasarım anlayışı ön plana çıkmaktadır. Bu gelişmelere bağlı olarak “kullanıcı deneyimi tasarımı” kavramının gündeme geldiği görülmektedir. Bu, kullanıcının ürün veya hizmetle etkileşime girdiği süreçte elde edilen verilerden yola çıkarak tasarımı daha iyi bir noktaya getirmede kullanılan bir yöntemdir. Kullanıcının hissettikleri, ihtiyaçları ve yönelimi merkeze alınarak, daha verimli bir tasarım yapma ve kullanıcının deneyimini geliştirme çabasını barındırmaktadır. Etkileşim tasarımı, ara yüz tasarımı, bilgi tasarımı, iletişim tasarımı gibi pek çok konuyu içeren kullanıcı deneyimi tasarımının, bilgi iletişim teknolojileri alanında yaygın olarak kullanıldığı görülse de aslında kullanıcının olduğu her alanı kapsamaktadır. Özellikle mekân ile kullanıcı arasındaki etkileşimin yoğun olduğu, sanat, kültür ve bilim yapıtlarının toplumlara ulaştırıldığı sergi mekanlarında kullanıcı deneyimi önem kazanmaktadır. Bu çalışmada sergi mekanlarında kullanılan yönlendirme tasarımlarının kullanıcılar üzerindeki deneyimi araştırılmış ve IV. İstanbul Tasarım Bienali (2018) örneği üzerinden incelenmiştir.

Sergiler, geçici olarak tasarlanan mekânlardır. Bu alanlar, yapıtların değişen içeriği ve konusuna bağlı olarak her seferinde yeniden tasarlanmaktadır. Ziyaretçi aynı alan içerisine girse de, farklı yerleşim ve sergileme biçimleriyle karşılaşmakta; renk, doku, mekân organizasyonu ve benzeri unsurlarla her seferinde yeniden tanışarak mekânı keşfetmektedir. Ziyaretçilerde karmaşaya ortam hazırlayan bu durum, yapıtların kendisini tasarlanan biçimde ifade edememesine de neden olabilmektedir. Dolayısıyla, sergi alanlarında başarılı ve kullanıcı odaklı bir yönlendirme tasarımı gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Ziyaretçinin sergi alanında bulunduğu süreçte mekân ile arasındaki iletişimi sağlayan önemli bileşenlerden birisi yönlendirme tasarımıdır. Yönlendirme tasarımı, sergilerde ziyaretçilere rehberlik ederek yapıtların istenilen ve planlanan etkiyi yaratabilmesini ve doğru bir etkileşim oluşturulabilmesini sağlamaktadır. Etkinlik süresince ziyaretçiyle sürekli iletişim halinde olan gizli bir elaman olarak, sergilenen işlerin ve temanın anlaşılabilirliğini, okunabilirliğini ve verilmek istenen mesajı etkileme gücüne sahiptir.

Kullanıcı deneyiminin araştırıldığı bu çalışma kapsamında, bienal süresince sergilenen işleri gezen ziyaretçiler gözlenerek yönlendirme elemanları üzerinden mekânla etkileşimleri incelenmiş, inceleme sonucunda tasarımcının öngördüğü veya dikkate almadığı, tasarımla örtüşmeyen ziyaretçi yönelim ve davranışları keşfedilmeye çalışılmıştır. Bu bulgular sonucunda elde edilen verilerin sergi tasarımı alanında yapılacak yeni çalışmalara ışık tutacak bir kaynak oluşturması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kullanıcı Deneyimi Tasarımı, Sergi Mekanı, Yönlendirme Tasarımı

YARATMA DÜRTÜSÜNÜN DİJİTAL BOYUTLARI: BİLGİSAYAR OYUNLARI VE SANAT İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Dr. Öğr. Üyesi Orhan Erkal, *Altınbaş Üniversitesi*

İnsanlık tarihi boyunca, insanın yaratma dürtüsünün bir sonucu olarak ortaya çıkan sanatın tüm öyküsü incelendiğinde; kendisini sürekli yenileyerek sahanlığını genişleten bir yapıda olduğu görülebilir. Sanat bunu yaparken; insanlık tarihi boyunca içinde bulunduğu dönemin teknolojik gelişmelerini takip ederek kendisi için kullanmayı bilmiştir. İster geleneksel üretim malzemelerindeki gelişmeler olsun, ister Camera Obscura gibi bir nesnenin icadı veya daha sonraları fotoğrafın (daugerrottype) icadı olsun, araştırmacı bir yapı ile tüm bu yeniliklerin denendiği bir alan olagelmıştır.

1960'lara kadar somut ve göz önünde bulunan analog bir boşluğu kendisine uğraşı alanı olarak seçen sanat, bilgisayarın icadı ile birlikte dijital alanı da odağına yerleştirmekten geri durmamıştır. Dijital görüntü sistemlerinin gelişmesiyle birlikte analog ve dijital alan; hibrit bir ilişki sürecine girmiş, özellikle bilgisayarın 1990'lı yıllardan itibaren kişisel kullanımının yaygınlaşması ile dijital alandaki üretimler ve üretim denemelerinin sayısı artmıştır. Günümüz sanat dünyasına adım atmaya başlayan genç sanatçıların dahil oldukları Y kuşağı mensupları dijital uzantıları aktif olarak günlük hayatta ve sanat üretimlerinde kullanmaktadır.

Bilgisayar oyunları da bu noktada söz konusu kuşağın önüne sunulmuş olan bir yenilik olarak ortaya çıkmıştır. Yapısı gereği, grafik, resim, heykel, sinema gibi farklı disiplinlerden birçok unsuru bünyesinde barındıran bu interaktif dijital oyun alanı sayısız yaratım olanağına açık bir kaynak sağlamaktadır. Bir nevi içinde yaşanan dünyanın alternatif bir yeniden üretimi olarak ortaya çıkan bilgisayar oyunları; yapıları gereği kullanıcıyı içinde serbestçe dolaşabilecekleri yeni bir dünyaya götürürler. Bu sanal dünyaların yaratımı hem dijital alana dair kodlama bilgisini hem de sanatsal bakış açısını gerektirmektedir. Kimi oyunlar yazılı metinlere ve sinematografik sekanslara bağlı olarak ilerliyor olsa da bazı oyunlar kullanıcının hayal gücüne göre şekillendirdiği bir boşluğu da sunmaktadır. Bu dijital boşlukta biriken yaratılar çeşitli sosyal mecralar üzerinden, paylaşılmakta, görsel ve sosyal medyada yerini almaktadır. Günümüzde de gelişmeye başlayan VR teknolojisi ile birlikte oyunun içinde olmak ve oyununun tüm unsurlarına müdahale etmek kullanıcının insiyatifine kalmaktadır. Sanatçı kimliğe sahip kullanıcılar da bu tür unsurları kullanarak bu oyunları temel alarak dönüştürmekte ve yeni sanatsal önermelerde bulunmaktadır. Bu çalışmada bilgisayar oyunları ve sanat alanı üzerine yazılmış literatür incelenerek aralarındaki ilişki ortaya konulacaktır. Bir yaratı alanı olarak dijital boşluğun da ileride sanat temel alanını dönüştüreceği, bilgisayar oyunları ve onlarla bağlı tüm süreçlerin algılarını da değiştirerek, bir sanat üretim metodu olarak kabul edilip edilmeyeceği saptanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Alan, Sanat, Bilgisayar Oyunları, Disiplinlerarasılık

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

MODA PAZARLAMASI VE MODA FOTOĞRAFÇILIĞI

Ece Nüket Öndoğan, *Ege Üniversitesi*
Ziynet Öndoğan, *Ege Üniversitesi*

Moda toplumsal bir olgudur ve ürün ile hizmet pazarlamasında önemli yere sahiptir. Moda; toplumsal beğenide etkindir ve toplumun tüketim trendlerini belirler. Moda kimine göre bir akım iken kimine göre bir hayat tarzıdır. Moda dendiğinde akla genelde ilk olarak hazır giyim modası gelir. Ancak moda sadece hazır giyim modası değildir. Hayatın içerisinde her alanda söz konusudur. Moda, gerek işletmelerin yönlendirmesi, gerekse toplumsal etki ile bir olay ya da eşyaya olan aşırı beğeni ve talep etme durumudur. Moda kavramı ile birlikte bütün sektörlerde moda pazarlaması kavramı öne çıkar. Moda yalnızca giyim sektöründe değil, dekorasyondan aksesuara kadar her alanda söz sahibi olan bir kavramdır. Dolayısı ile moda; sanattan, hazır giysi tasarımına, mimari tasarımdan, sağlık akımına kadar her sektörden yer alır ve bu noktada pazarlama politikaları ön plana çıkar. Moda toplumun sosyal statüsünde de önemli bir yere sahiptir. Amerikalı İktisatçı ve Sosyolog Veblen; çağdaş sanayi toplumu üzerinde yaptığı incelemelerde; belli sınıftaki tüketicilerin, gösteriş amaçlı yaptıkları tüketim harcamalarının, topluma bir sinyal şeklinde gönderilmesini “sosyal statü kazanma” amaçlı olarak tanımlamıştır. Bu sinyalin verilmesinde moda pazarlaması önemli rol oynar. Moda pazarlamasının etkisinin arttırılmasında ise moda fotoğrafçılığı büyük önem taşır. İnsanın gereksinimleri ve davranışı büyük ölçüde üyesi olmayı arzuladığı grup ile üyesi bulunduğu grup tarafından belirlenir. İşte moda da bu noktada toplumsal bir olgu olarak ortaya çıkar. Moda olgusunun toplum tarafından algılanmasında ise moda fotoğrafçılığının etkisi yadsınamaz.

Her alanda moda pazarlaması; modanın etki derecesini ve pazarda rekabet gücünü arttırmada önemli bir etkindir. Fotoğrafın keşfinden sonra batıda önce portre geleneği gelişmiştir. Ardından fotoğraf teknikleri moda pazarlamasında kullanılmaya başlanmıştır. Moda fotoğrafçılığı o kadar başarılı olmuştur ki, bu alanda önemli bir yer edinmiştir. Toplumda ekonomik, politik, sosyal ve sanatsal akımlar yardımıyla kendine ait estetik bir dil geliştiren moda fotoğrafçılığı günümüzde ise moda sektörünün ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Moda sektörü içerisinde kendine özgü bir yer edinmeye çalışan moda fotoğrafçılığı, bu süreç içinde moda pazarlaması ile buluşur. Sanatsal yönünü ortaya koyarken, moda pazarlamasına da destek verir ve moda sektörünün kitlelere ulaşmasını sağlayan önemli bir pazarlama ve sanat aracı ile iletişim dili haline gelir.

Çalışmada moda fotoğrafçılığının moda pazarlamasına rekabet gücü ve sanatsal açıdan etkileri incelenmiş, pazarlamadaki etkisi ortaya konup, öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Moda Fotoğrafçılığı, Moda Pazarlaması, Moda

HAZIR GİYİM MODASI VE MODA PAZARLAMASI

Ece Nüket Öndoğan, Ege Üniversitesi
Ziynet Öndoğan, Ege Üniversitesi

Küreselleşen pazarda yarattığı istihdam, moda etkileri, dünya dış ticaretine ve ülke ekonomilerine kazandırdığı katma değer açısından hazır giyim sektörü ekonomik sistem içerisinde büyük önem taşır. Diğer sektörlerle göre moda kavramı hazır giyim sektöründe daha etkindir. Bu nedenle sektörde moda pazarlaması çok önemli bir yere sahiptir. Güncelliğini de daima korur. Moda pazarlaması literatürde “Trendsetter Marketing” olarak yer almaktadır. Bir ürün daha tasarlanmadan önce başlar, hazır giyim ürününün hazırlanması, koleksiyonun tasarlanması, tüketiciye sunumu, tanıtımı, ulaştırılması olmak üzere her aşamada devam eder. Yeni trendlerin oluşturulmasında, mevcut ürünlerin pazarda kalma süresinin belirlenmesinde tüketici tercihleri de etken rol oynar. Bu nedenle tüketici tercihleri ve beklentilerini yönlendirmek pazarlama çalışmalarını etkiler. Doğru bir hedef kitle belirlenmesi oluşturulacak koleksiyonun pazardaki başarısında ve rekabet gücünde etkindir. Çünkü tüketiciler için giyim bir yaşam tarzı ve statü göstergesidir. Giyim tarzları ile, ekonomik durumlarını, sosyal ve kültürel değerlerini, sosyal statülerini, beklentilerini, kendi değer yargılarını, yaşam tarzlarını ortaya koymaktadırlar. Bütün bunları dikkate alan pazarlamacılar, değişen pazar koşulları ve tüketici tercihlerine göre sürekli olarak pazarlama karmalarını geliştirmekte ve moda yön vermeye çalışmaktadırlar.

Moda pazarlamasının başarısı hazırlanan koleksiyonun pazardaki başarısı ile doğru orantılıdır. Pazardaki rekabet gücünü artırmak ve koleksiyonun pazardaki yaşam döngüsünü artırmak için öncelikle pazar bölümlenmesi yapmalı ve doğru hedef kitle için müşteri odaklı doğru pazarlama karması elemanları bir araya getirilmelidir. Hazır giyimde dünyada moda yön veren önemli merkezler vardır. Modanın başkenti olarak bilinen ve tüm dünyada hazır giyimde moda yön veren bu şehirler başlıca; New York, Paris, Milano, Londra, Dubai, Tokyo, Viyana, Berlin, Miami, Madrid, Hong Kong, Roma, Sidney olarak sayılabilir. Bu şehirler, hazır giyimdeki etkilerinin yanı sıra yaşam tarzları ile de moda yön vermektedir. Söz konusu bu moda merkezlerinde moda pazarlaması adına pazarlama karmasının elemanları sürekli olarak yenilenmektedir. İşletme yönlü pazarlama karması elemanlarının yanı sıra tüketici odaklı pazarlama karması elemanları da hedef kitleye göre uygun şekilde uygulanır.

Bu çalışmada, hazır giyim sektöründe moda pazarlamasını etkileyen etkenler incelenmiştir. Moda pazarlamasında uygulanması gereken pazarlama karması elemanları ortaya konmuştur. Rekabet gücünü etkileyen, tüketici tercihlerinde önemli olan kriterler belirlenmeye çalışılmış ve moda pazarlaması açısından öneriler sunulmuştur. Çünkü pazarda kalıcılık açısından yeni akımların ve trendlerin ortaya çıkarılması ile birlikte tüketici tatmininin sağlanıp pazarda kalıcılık önemlidir. Bu iki etken işletmenin sürekliliğinin sağlanmasında önemli etkenler arasındadır. Aksi takdirde işletme zaman içerisinde rekabet gücünü kaybederek pazardan çekilmek durumunda kalır.

Anahtar Kelimeler: Moda Pazarlaması, Moda, Hazır Giyim, Pazarlama Karması

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

18. VE 19. YY. KÜTAHYA ÇİNİ SANATI FİGÜRLÜ ÇİNİLERİNDE GÖRÜLEN KIYAFETLERİN KÜTAHYA GELENEKSEL KIYAFETLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Arş. Gör. Emsele Bal, Sakarya Üniversitesi

Tarihsel gelişim sürecinde Türk çini sanatı, toplumların sosyo-kültürel çevrelerinden izler taşır. Osmanlı Dönemi'nde sarayın tam desteğini alan İznik çiniciliği yanında, Kütahya dönemin ikinci çini üretim merkezi olmuştur. Günümüzde Kütahya'da yapılan araştırmalardan ve kazılardan tam anlamıyla sonuç alınamaması yüzünden şehirde çini üretimine kesin olarak ne zaman başladığı ile ilgili bilgiler yetersiz kalmaktadır. 17.yy'ın sonları, 18.yy'ın başlarında İznik çiniciliğinin duraklamaya başlamasıyla Kütahya çiniciliğinin kendine özgü renk ve desenleriyle ön plana çıktığı görülür.

17. ve 18. yüzyılda, Medine ve Kabe Tasvirli çini panolar ve 18. yy. başlarından itibaren Ermeni ustalar tarafından kiliselerde kullanılmak amacıyla üretilen dinsel motifli çiniler en ilginç Kütahya çinilerini oluşturmaktadır. Bunun yanında 18.yy. ortalarına tarihlenen diğer bir grupta ise kadın ve erkek figürlerin kullanıldığı çiniler dikkati çeker. Dönemin ikinci yarısında gerilemeye başlayan Kütahya çiniciliğinde astar kullanılmamış, renklerdeki canlılık kaybolmuş, kiremidi kalın kırmızı, yeşil, firuze, koyu ve açık lacivert, sarı, mor, siyah renkte boyalar kullanılmıştır. Yapılan konturlar özensiz, geliş güzel, sıraltı boyalarda akma ve kullanılan sırçanın kalitesinin de bozulduğu görülür. Kütahya çiniciliğinde figürlü dönem olarak da adlandırılan bu son dönem çini ve seramikler içinde figürlü parçalar, zengin bir grubu meydana getirir. 18. ve 19. yüzyılın geleneksel giyim-kuşamı hakkında bize bilgi veren çinili eserler, o dönemin yerel kıyafetlerinin gösterilmesi açısından ilgi çekici olup, belge niteliği taşıması bakımından da önemli bir grubu oluşturmaktadır. Farklı evani grupları -kullanım eşyaları- üzerine ayrıntılı olarak işlenmiş olan, Kütahya çinilerindeki figürlerin giyisileri, günümüz Kütahya yerel kıyafetleri ile mukayese edilebilir niteliktedir. Figürlü çiniler üzerinde yer alan ayrıntılar Kütahya yerel kıyafetlerinde görülen motiflere benzemektedir. Saç ve başlıklar, tefebaşı olarak adlandırılan kıyafetler, kaftan, entari, şalvar, cepken, yemeni yanında kullanılan aksesuarlar ile çinilerdeki giyim/kıyafet tarzının günümüz Kütahya giyim-kuşamıyla birebir örtüştüğü görülmektedir.

Bildiride; sözü edilen 18. ve 19. yüzyıl Kütahya çinilerine ait desen, renk ve teknik bakımından kısaca bir bilgilendirmeden sonra Kütahya yerel halk kıyafetleri ve benzerlikleri de örnekler ile slaytlar eşliğinde sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Çini, Figürlü Çiniler, Aksesuar/takı, Kütahya Kıyafetleri

SANAT-REKLAM İLİŞKİSİ: “THE ABRAMOVİC METHOD” MARINA ABRAMOVİC-LADY GAGA TANITIM FİLMİ ÖRNEĞİ

Atiye Güner, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi*

Sanat insanlığın doğa karşısında varoluşunu kanıtladığı bir güç bir ifade dilidir. Tarih boyunca da toplulukları bir arada tutan kültürlerinin temel ögesi olmuştur. Yirminci Yüzyılın sonlarına doğru tüm dünyada yaşanan siyasi, kültürel, ekonomik, teknolojik değişiklikler sanatı, sermaye, endüstri ve tasarımla çok yakınlaştırmıştır. Frederic Jameson’un “Geç kapitalizmin kültürel mantığı” diye ifade ettiği postmodern dönem kültürün yükselerek öne çıktığı, endüstrileşerek sermayeyle ilişki kurduğu, gelişen medya teknolojileri ile hızla istenilen yere ulaştırıldığı bir dönemi tanımlamaktadır. Bu dönemden başlayarak günümüze kadar olan süreçte sanat disiplinlerarasılık özelliği taşımaktadır. Yaşamın içinde, kolektif bir bilincin ürünü olarak yer almakta, bir finans sektörü olarak sermayeyle ilişki kurmaktadır. Kültür ve sanata ait imgeler yaşamın içinde yer alabilmekte, özellikle reklamların vazgeçilmez öğeleri olmaktadır. 21.Yüzyıl sanatının sermayeyle ilişkili oluşu gibi, disiplinlerarası oluşu da reklam unsurunu sanat için gerekli kılmıştır. Günümüz sanatı, reklamın hem bir iletken olarak hem de sanata destek olarak gerekliliğini vurgulayacak kadar reklamlarla iç içedir, giderek daha da iç içe olacağı görülmektedir. Bu çalışmanın amacı 21. Yüzyılda reklam sanat ilişkisinin geldiği noktada; her iki disiplinin karşılıklı olarak birbirlerine güç kattıklarını ve sanatın en çok bu dönemde kendi varlığı için reklam ilişkisini çok önemseydiğini vurgulamaktır. Her iki disiplini bu kadar özdeş bir yapıya dönüştüren dinamik, araştırmanın sorunsalını teşkil etmektedir. Çalışma; reklam sanat ilişkisi hakkında literatür taraması yapılarak, internet ortamından çalışmada örnek gösterilmiş video ve tanıtım filmlerini izleyip gözlemleyerek hazırlanmıştır. Sanat, 21. Yüzyılda reklamlarla hiçbir dönemde olmadığı kadar bilinçlice ve isteyerek ilişki kurmuştur. Araştırma, bu durumu gösterme açısından önem taşımaktadır. Görülmüştür ki her iki disiplinin ortak noktaları yaratıcılık gerektirmeleridir. Ortak estetik kodlar kullanılmaktadır. Bu aynılıklar reklam ve sanatın arasındaki ayrımı belirsizleştirmektedir. Bunun dışında; amaçlar, ortaya çıkış nedenleri aynı değildir ama günümüzde amaçlar da benzerlik taşımaya başlamıştır. Reklam, sanat disiplininde işlevsel olarak yer almaktadır. Sanatın, sanat eserlerinin, sanat kurumlarının, sanatçıların reklamı yapılmaktadır. Ayrıca çalışmada görülmüştür ki; sanatçılar artık sadece sanatlarını izleyiciye sunarak tinsel aura yaratan biri değildirler. Ekonomik sisteme uyum sağlayarak markalaşma yoluna giden bir süreç izlemektedirler. Kendi markalarını yaratabilmek için imajlarını da medya aracılığı ile yönetebilmektedirler. Sanat ve sanat yapıtları diğer disiplinlerden beslenerek kolektif bir bilincin ürününe dönüşmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Kültür, Reklam-Sanat İlişkisi, Marina Abramovic Method

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SANAT ANLAYIŞLARI VE İDEALLERİ BAKIMINDAN OSMAN HAMDİ BEY İLE THEODOR AMAN ARASINDA BİR KARŞILAŞTIRMA

Meltem Ezer, Yıldız Teknik Üniversitesi

Üretim süreçleri yaklaşık aynı dönemlere denk gelen Osmanlı Osman Hamdi Bey ile Bükreş'in ilk güzel sanatlar okulunun kurucusu Romen Theodor Aman'ın idealleri, sanat anlayışları ve eserleri arasında benzerlikler ve farkların incelenmesi üzerine bir araştırma olarak gerçekleşen çalışma; 19. yüzyıl oryantalizmi, akademik süreçleri ve bunların etrafında şekillendiği siyasi çevre ile eğitim ve sanat politikaları hakkında bilgi sağlayacaktır. Güzel sanatlar alanındaki eğitimin Rönesans'taki usta-çırak atölyelerinden başlayarak akademikleşmesi ve nihayetinde Bükreş Güzel Sanatlar Akademisi ile Sanâyi-i Nefise Mektebi'nin kuruluşuna değin geçen süreç ele alınmaktadır.

Savaş resimlerinden "Oltenitsa Muharebesi"ni (halen Dolmabahçe Saray Koleksiyonu'nda bulunmaktadır) İstanbul'a gelerek Sultan Abdülmecid'e hediye eden Theodor Aman, XIX. Yüzyılın önemli Romen ressamlarından biridir. Eserleri romantizm, oryantalizm ve akademizmi harmanlamakta, aynı zamanda erken izlenimcilik özelliklerini taşımaktadır. 1850'de Paris'e gidere Güzel Sanatlar Akademisi'nde Michel M. Drolling ve François Edouard Picot gözetiminde resim çalışmalarını sürdürmüştür. Romen sanatına en önemli katkısı hem eğitmen hem de yönetici olduğu Bükreş'teki (1864) ilk Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin kurulması adına yıllar süren önemli girişimlerden ileri gelmektedir. Aman'ın tuval, ahşap oyma ve gravür teknikli eserlerindeki yaklaşımlar tematik olarak -tarihi sahneler, cinsiyet ve Doğu sahneleri, manzara, natürmort- kültürel miras değeri taşıyan üretimlerinde belirgin biçimde temsil edilmektedir.

Theodor Aman ve Osman Hamdi Bey'i ressam ve yönetici kimlikleri ile etüt etmeden önce Osmanlı ve yeni bağımsızlaşan Romanya devletinin o yıllardaki siyasi durumuna ve Romen ile Osmanlı resim sanatının XIX. yüzyıl sonlarından XX. yüzyıl başlarına kadarki değişim ve gelişimine göz atmak gerekir. Sanat tarihi ve kültür alanlarında Türkiye literatürüne yeni bir katkı sağlaması hedeflenmektedir. Oryantalizm ve akademizm akımlarının Romanya eksenli gelişimi ve ailesi sıklıkla Osmanlı ile ticaret ilişkilerinde olan Theodor Aman'ın sanatına dair bu denli detaylı bir çalışma arşivlerimizde yer almamaktadır. Bu, araştırma sonucunda özgün bir değer olarak ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osman Hamdi, Theodor Aman, Güzel Sanatlar Okulu, Ressam Yöneticiler, Oryantalizm, Romen Sanatı, Osmanlı Devleti

KURUMSAL KİMLİK TASARIMINDA AMBLEMİN ÖNEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin Kahraman, Yıldız Teknik Üniversitesi

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte büyüyen pazar payında söz sahibi olabilmek ve devamlılığını sürdürebilmek için işletmeler farklılaşma çabasına girişmişlerdir. Bu farklılaşma zamanla markalaşmayı doğurmuştur. Ürettiği ürünün vitrinde ön plana çıkmasını isteyen işletme, ürüne sahip olduğu özellikleri dışında anlamlar da yüklemeye başlamıştır. Yüklenen anlamlar tüketicide imaj olgusunu meydana getirmiştir. Üretilen bir ürünün satışı gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Küresel rekabet ortamında uzun süreli başarı sağlayabilmek için işletmelerin karşılaşacakları sorunlar olacaktır. Özellikle ürettikleri ürünlerin kopyalarının piyasaya sürülmesi önemli sorunlardan biridir. Piyasada sahtesi olarak sürülen ve kalitesi düşük ürünler işletmelerin gelirlerinde ciddi düşüslere neden olur. Bu sorunları yaşamamaları için işletmelerin atması gereken temel adımlardan en önemlisi güçlü bir marka ve marka imajı oluşturmaktır. Markalaşan ürün, imaj kazanarak ön plana çıkmaya çalışmıştır. Ürünün çekiciliğini arttırmak, zihinde kalıcılığını sağlamak ve görsel kimliğini kazanması için amblem kullanılmıştır. Amblem markayı tanıtan görsel materyal olduğu için markanın isminden çok akılda kalabilecek şekillerdir. Günümüzde ürün piyasaya sürülmeden önce reklamcılar tarafından özgün bir amblem yaratılıp; ardından ürüne, amblemine ve özelliklerine uygun imaj politikası hazırlanmaktadır. Böylece ürün piyasaya sürüldüğünde tüketicinin ilgisini daha fazla çekmektedir. İmajın somut verilere sahip olması gerekmez. Gösterge olarak imaj somut sonuçlar içermediği gibi gerçeklik payı da ürünün kalitesiyle eşdeğer olmayabilir. Bu doğrultuda, tüketici aslında ürünün kendisini değil, imajını da satın almaktadır. Çünkü marka imajı tüketicinin yalnızca ürünün niteliklerine yönelik izlenimleriyle sınırlı değildir. Bazen imaj ürünün önüne geçerek alıcının ilk gereksinimi haline gelir. Coca Cola'nın sunduğu marka imajı önemli örnektir. Tüketici içeceği tadından ziyade tüketen müşteriye sunduğu imajdan dolayı da tüketmektedir. Kimi zaman markanın amblemi, markanın kalitesinin önüne geçtiği incelemeler sonucu elde edilmiştir. Bu çalışmada, başarılı amblem çalışmalarının, yeni oluşturulan markalar üzerindeki etkilerini açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Grafik, Tasarım, Kimlik, Amblem, Kurum

FİKRÎ VE SINAİ HAKLARIN SANATÇILARA ETKİSİ

Serap Akbaş, MEF Üniversitesi

Hukuk alanındaki gelişmeler göz önünde bulundurulduğu zaman fikri hakların korunması hakkındaki hukuksal gelişmelerin geçmişi çok da eski tarihlere uzanmamaktadır. Her ne kadar telif hakları çok eski zamanlara dayanıyor olsa da, bu hakların kanuni olarak kabulü dünyada ilk olarak 1709 yılında gerçekleşmiştir. “Kraliçe Anne Kanunu” (The Statute of Anne), eser sahiplerine koruma sağlayan ve telif hakları açısından önemli bir yere sahip olan bir kanundur.

Daha sonraki yıllarda da hem ulusal hem de uluslararası düzlemde sanatçılar ve eserleri hukuksal açıdan korunmaya başlamıştır. Örneğin 1948 tarihli Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 27. maddesinde; Herkes, topluluğun kültürel faaliyetine serbestçe katılmak, güzel sanatları tatmak, ilim sahasındaki ilerleyişe iştirak etmek ve bundan faydalanmak hakkını haizdir demektedir. Ayrıca aynı maddenin ikinci fıkrasında; herkesin yarattığı, her türlü bilim, edebiyat veya sanat eserlerinden mütevellit manevi ve maddi menfaatlerin korunmasına hakkı vardır diyerek sanatçıların fikirleri ve eserleri güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Ülkemizde de hem sanat hem de sanatçı anayasal düzlemde de korunmaktadır. Anayasanın 64. maddesine göre; Devlet sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır. Sanatçı ve eserini korumaya yönelik 1951 tarihinde yürürlüğe girmiş olan “fikir ve sanat eserleri kanunu” adlı özel bir kanunumuz da bulunmaktadır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında sınırlı sayı ilkesi benimsenmiştir ne yazık ki. Eserler; sinema, ilim edebiyat, güzel sanat ve musiki eserler olarak sayılmış ve maalesef bunlar dışında oluşan çalışmalar ise eser olarak kabul edilmemiştir. Ancak gün geçtikçe modernleşen dünyada ve teknolojik gelişmelerin de katkısıyla eser sıfatına sahip kavramlar çeşitlilik göstermeye başlamıştır ve bu eserler de kanunda açık bir şekilde belirtilmemiş olsa da eser olarak korunması gerektiğinden bu kanunun kapsamı içerisinde değerlendirilmeye başlanmışlardır. Aynı zamanda teknolojik gelişmeler ile birlikte yeni sorunlar da doğmuştur. Sanatsal üretimler, sınırsız sayıda kopyalanabilir ve dünyanın her yerine üreticisinin izni dahi olmaksızın yayılabilmektedir. Telif hakları açısından bakıldığı zaman da bu gelişmenin, fikir sahibi açısından önemli sorunlara sebep olduğu aşikârdır.

Bu çalışma ile birlikte Türkiye’de ve dünyada fikri hakların korunması hukuksal açıdan nasıl sağlandığı ve ülkemizde ve diğer ülkelerde bu kanunların nasıl uygulama bulduğu konusu ele alınacaktır. Ayrıca ülkemizde bu konu ile ilgili örnek olabilmesi için bazı Yargıtay kararları değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Hukuk, Sanatçı, Fikri Haklar, Koruma

FOTOĞRAF TASARIM ÖĞELERİNİN ANLAMSAL DİNAMİKLERİ

Dr. Öğr. Üyesi İsmail Erim Gülaçtı, Yıldız Teknik Üniversitesi

Fotoğrafın tasarım ile olan ilişkisi anlamlandırması zor bir ilişki olsa da gündelik fotoğraf çekimlerinden stüdyo çekimlerine kadar hemen her tür fotoğrafta fotoğrafı çekenin farkında olarak ya da olmadan birbirleriyle bir arada kullandığı öğeler içermektedir. Bir kadrajın içindeki görsel ya da resimsel bilginin ustalıkla düzenlenmesi olarak nitelendirilebilecek olan fotoğrafta tasarım bu tanımı gereği bazı bilgilerin bu dâhil edilmesini bazılarını da dışarda bırakmayı gerektirir. Böylece bazı bilgiler vurgulanır, bazıları önemsizleştirilir, fotoğrafın öznelerine farklı anlamlar yüklenebilir çünkü fotoğrafta tasarım katı ve değişmez değildir, esnek ve akışkandır. Fotoğrafta tasarımın kompozisyonun farkı kelimelere dökmesi oldukça zorlayıcı bir kavram olsa da genel hatlarıyla tasarımın bir süreç kompozisyonun ise bu süreç sonunda ortaya çıkan ve izleyicinin anlamlandırıp okuyabildiği sonuç olduğu ifade edilebilir. Bu ise olmasını beklediğimiz ya da orada olduğunu varsaydığımız şeyi değil gerçekten orada olanı görebilmeyi ve bu 'olan'la çalışabilmeyi gerektirir. Bunun nedeni ise fotoğraf tasarımında vizörün belirleyici rolünden kaynaklanır. Çekilen ile çekilmeyen arasındaki kesin sınırı oluşturan vizör aynı zamanda resim ile fotoğraf arasındaki temel farkı da oluşturur. Boş bir yüzeyden başlayarak tasarımı ve sonunda kompozisyonu oluşturan resmin aksine, fotoğraf dolu bir yüzeyle başlar ve 'olan'ı indirger. Diğer bir deyişle fotoğrafçı 'her şey' ile başlar ve tasarım denilen süreçte vizörün aracılığıyla yaptığı bilinçli tercihlerle 'bir şey' yaratır. Bu nedenle vizör fotoğrafta en önemli tasarım aracıdır. Bu çalışma vizörün kullanımındaki yükseklik, açı, özneye olan uzaklık, alan gibi kritik kararların fotoğrafa bir şeyi yok etmek ya da var etmenin verdiği kontrolün yanı sıra çizgi, form, ışık, desen, kesinti, çeşitlilik, bütünlük, ritim, zıtlık, derinlik ve ölçek gibi öğelerin tasarıma kattığı anlam ve bakış açılarını örnekleriyle incelemektedir. Fotoğraf tasarımının etkisini arttırabilen ya da azaltabilen tüm bu öğeler aynı zamanda fotoğrafçının kendine belirlediği misyondan da etkilenmektedir. Dolayısıyla fotoğrafta tasarım tüm bu öğeler sayesinde aslında birçok öğenin bir arada harmanlandığı dinamik bir sürecin sonucunda ortaya çıkmakta ve anlam ile biçimin iş birliğinin en açık olarak kanıtı olarak kendini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Fotoğraf, Tasarım

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SOSYAL YAPININ AYNASI: İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN

Münevver Eroğlu, Marmara Üniversitesi

Her edebî eser, içinde bulunduğu topluma özgü nitelikleri bünyesinde barındırdığı gibi, toplum da edebî eserlerden etkilenerek dönüşüp değişebilmektedir. Sosyal yapı, edebiyatın sosyal içeriğinin belirleyicisidir. Edebiyat, psikoloji, sosyoloji, tarih her ne kadar farklı disiplinler olsalar da hepsi, insanla ilişkili olmaları yönüyle ortak bir paydada değerlendirilmeye müsait alanlardır. Edebiyatın toplumla ilişkisi her daim mevcut olmakla beraber yakın dönemde, bu ilişki daha kapsamlı olarak irdelenmektedir. Bununla paralel olarak “edebiyat sosyolojisi” gibi disiplinlerarası bir çalışma alanı oluşmuştur. Bu çalışma alanı, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası gelişmeye başlamıştır.

Edebiyat sosyolojisi; yazarların kullandıkları değerleri, edebiyat eserlerinin yöneldiği konuları, eserlerin desteklediği ya da yıktığı toplumsal kuralları, genel davranış kalıplarını ve bunların eserlerle bağıntısını inceler çünkü insan-toplum-sanat eseri arasındaki bağ son derece güçlüdür. Genç Werther’in Acıları eserinin ardından toplumda intihar olaylarının artması, Werther sendromu adıyla bunun yaygınlaşması ya da Çalığışu eserinden sonra öğretmenlik mesleğine duyulan ilginin artması gibi örnekler bunu kanıtlar niteliktedir.

Türk edebiyatında da pek çok eser edebiyat sosyolojisi bağlamında incelenmektedir. Sabahattin Ali’nin biyografisinden de izler taşıyan romanı İçimizdeki Şeytan, içerisinde pek çok sosyal öğeyi barındırmaktadır. Bu romanı sosyolojik anlamda inceleyen müstakil bir çalışmaya rastlanmadığından İçimizdeki Şeytan edebiyat sosyolojisi verileri ışığında incelenmiştir. “Sosyal Yapının Aynası: İçimizdeki Şeytan” adlı çalışma ile edebiyat-sosyoloji ilişkisi, kitaptan yapılan alıntılar ve yazarın biyografisine dair unsurlar ile desteklenerek ortaya konmaya çalışılmıştır.

Giriş bölümünde sanat-toplum ilişkisine ilişkin açıklamalar mevcuttur. Çalışmanın esas noktasını teşkil eden bölüm, İçimizdeki Şeytan’da sosyal yapıya dair izlerin tespit edildiği kısımdır. Bu kısım on altı başlık hâlinde gruplandırılmıştır. Romanda aynı konu alanında incelenebilecek unsurlar; “sosyal statüler ve roller, roman kişilerinin sosyal ilişkilerindeki konumları ve birbirleriyle etkileşimleri, sosyal normlar ve normlara uyma-uyumama çatışması, roman kişilerinin hayata dair kimi görüşleri, evlilik ve aile algısı, eğitime dair düşünceler ve deneyimler, adalet sistemi, sanat-birey-toplum etkileşimi ve sanatın insanları yakınlaştırıcı gücü, meslekler ve ekonomik yapı, mekânsal değişikliklerin sosyal çevreye bakış açısını farklılaştırması” başlıklarının altında verilmiştir. Son olarak İçimizdeki Şeytan’a edebiyat sosyolojisi penceresinden bakılmış, kitabın yayımlanmasının devrinde uyandırdığı akislere temas edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat Sosyolojisi, Sosyal Yapı, İçimizdeki Şeytan, Sabahattin Ali

ÇETİN ALTAN'IN “ÇEMBERLER” OYUNUYLA TURAN OFLAZOĞLU'NUN “GARDİYAN” OYUNUNUN ORTAK METAFORLAR IŞIĞINDA KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMASI

Damla Ağüzüm, İstanbul Üniversitesi

Edebi eserler içinde bulunduğu gelenekten ve sanat ortamından etkilenen ve bu ortamı etkileyen ürünlerdir. Edebi eserin yerel ve ulusal etki alanı bulunmaktadır. Her edebi eser yerel kültürden beslendiği ve yerel konuları işlediği gibi, evrensel değerlerden beslenerek ortak konuları da işleyebilmektedir. Fakat bu süreçte konuyu ele alış biçimi; yazardan yazara değişebildiği gibi, eserin beslendiği ortamdan ortak izler de taşımaktadır.

“Çemberler”; Çetin Altan'ın 1964 yılında kaleme aldığı tiyatro eseridir. Çetin Altan, “Çemberler” oyunundaki Nejat karakteri yaşadığı aile içerisindeki iletişimsizlikten kaynaklı olarak farklı çevre ve zamanlarda yine ailesiyle aynı kaderi yaşayacağına inanarak büyüyen bir adamdır. Ailesi sorumsuzdur. Annesi kumar düşkün, babası kaygılı, kardeşi ise evlilik peşinde bir tiptir. “Çemberler”, Nejat karakterinin yaşam döngüsünde kaderi ve bireyin kadere bakış açısını ele almaktadır. Bu bakış açısı içerisinde kadercilik hakim düşüncedir. Nitekim evin oğlu Nejat ne yaparsa yapsın oyunda sürekli tekrarlanan kelimeler gibi, ailesinin hayatını tekrar eden ve bunun dışına çıkamayan bir kimliği yaşamaktadır. “Çemberler” ile karşılaştırmalı çalışmasını yapacağımız “Gardiyan” oyunu ise Turan Oflazoğlu'nun 1989 yılında yazdığı bir tiyatro oyunudur. Turan Oflazoğlu'nun “Gardiyanlar” oyunu “mahkum” ve “gardiyan” kavramını yeniden ele alarak kişinin kendi benliğine yabancılaşması, bu yabancılaşma içerisinde kaderi, hayatı, kendi kapasitesini sorgulamasını anlatan bir oyundur. Gardiyan oyununda mahkumlar ve gardiyan sürekli olarak değişir. Bu değişim içerisinde sabit kalan tek şey ise mahkumların esir olmaya alışmaları ve kurtulmak adına hiçbir şey yapmamaları durumudur. Oyun adeta asıl hapisanenin insan beyni içerisinde olduğunu, yabancılaşma kavramı eşiğinde ortaya koymaktadır.

Çetin Altan'ın “Çemberler” tiyatro eseri ile Turan Oflazoğlu'nun “Gardiyan” tiyatro eseri; kişinin kendisine yabancılaşması, kadercilik, kadere razı olma, Tanrı kavramı, iletişimsizlik gibi birçok noktada benzer kavramları ele almakta ve sorgulamaktadır. Aynı zamanda iki farklı oyun, farklı kahramanların kader karşısındaki aynı türden eylemsizlik halini işlemektedir. Çalışmamızda her iki eserde kullanılan ortak metafor ve konular literatür taramasıyla tespit edilmiş, birbiriyle arasında çeyrek asır bulunan eserin ne şekilde benzerlik gösterdiği ele alınarak, iki yazarın da ortak konuları ne şekilde aktardığı ve konuların romana yaptığı katkı üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çemberler, Gardiyan, Tiyatro

AYFER TUNÇ'UN ROMANLARINDA YABANCILAŞMA

Hande Demirli, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Didem Ardalı Büyükarman, Yıldız Teknik Üniversitesi

Ayfer Tunç, Türk edebiyatında yabancılaşmış, “dünya ağrısı” çeken, yaşadığı toplumdan ayrıksı duran, pasif isyankâr anomik bireyleri en derinden işleyen yazarlardan biridir. Ayfer Tunç’un romanları incelendiğinde, hepsinde ortak nokta olarak okura mutlaka sızmakta olan, yoğun ve derin bir yabancılaşma halinin söz konusu olduğu, dünyayı anlamlandırmaya çalışan, etrafına karşı yabancı, anomik, toplumun yörüngesinden ayrılmış, yalnızlaştırılmış ve dışlanmış bireyler bulunduğu saptanmıştır. Romanların iskeleti, temel olarak bu yabancılaşma haline dayanmaktadır. Bu bildiri, Ayfer Tunç’un şimdiye kadar yayımlanmış yedi romanında etken izlek olan “ağrı, keder, azap, sıkışmışlık, dünyaya sığamama” temleri ışığında yabancılaşma kavramının izini sürmeyi, özellikle başkişi olan anomik roman figürlerinin kimlik ve kişilik bunalımlarının, kendilerine ve dünyaya olan yabancılıklarının dinamiklerini bulmayı amaçlamaktadır. Romanlardaki yabancılaşma kavramı, daha çok Seeman’ın güçsüzlük (powerlessness), anlamsızlık (meaninglessness), kuralsızlık (normlessness), toplumdan izole oluş hali (isolation) ve kendine yabancılaşma (self-estrangement) kavramlarından oluşan kategorizasyonu odak alınarak değerlendirilecektir. Romanlarda yabancılaşmış olduğu saptanan bireylerin ötekileşme ve dünyadan dışlanma hissiyatının kökleri, genel olarak bireylerin aile evinde başlamaktadır. İncelemeler sonucunda da bu ağrının ve dünyada sıkışıp kalmışlığın, genel olarak bireylerin aile ortamında başladığı sonucuna varılmıştır. Yabancılaşma hali toplumun en küçük birimi olan ailede başlayan bireylerin anomik hallerinin, sonrasında toplumsal bilinçdışının da eklenmesiyle kendine yabancılaşmaya evrildiği, bu yabancılaşmanın da genel olarak topluma karşı pasif isyan şekliyle sürdürüldüğü gözlemlenmiştir. Ayfer Tunç’un roman bireylerinin çoğu, içlerindeki ağrıyla ve anomiyi yaşamaya devam eden bireylerdir, hepsi de ağrının farkındadır ancak bu ağrıya karşı eylemsiz kalmayı seçerek ve pasif isyanlarını sürdürerek yaşamlarına devam etmişlerdir. Yazarın romanlarında ölüm de işlevsel bir tema olduğu için, ölüm kavramının bireylerin yabancılaşma sürecinde nasıl bir etkisi olduğu da incelenmiştir. Romanlardaki yabancılaşmış, kimlik ve kişilik bunalımı yaşayan bireylerin genel olarak ölümü çağırdıkları ortaya konmuştur. Bu bireylerin bir kısmı hayatı yaşamaya değer bulmamaktadır, hayat onlar için anlamsızdır, bu yüzden hayatları boyunca içten içe hep ölümün gelip onları almasını beklemişlerdir. Bireylerin bir kısmı intiharı denerken, büyük bir kısmı ise ölüme gitmeyi cesaret edememiş, yaşamlarını kimlik ve kişiliklerini arayarak ve anomik durumlarını devam ettirerek sürmeyi tercih etmişlerdir. Bu çalışmada, Ayfer Tunç romanlarındaki bireylerin söz konusu yabancılaşma halleri çocukluklarından itibaren aile yapıları, sosyal ilişkileri ve karşı cinsle iletişimlerini incelenerek gözler önüne serilmeye çalışılacak, bireylerin yabancılaşma hallerinin etkenleri geçmişe dönük iç hesaplaşmaların da izi sürülerek açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ayfer Tunç, Yabancılaşma, Anomi

FİGEN ŞAKACI BİTİRGEN ROMANIN PSİKANALİTİK KURAMLA İNCELENMESİ

Aysu Doğan, Kocaeli Üniversitesi

Sigmund Freud bir yazarın psikolojik hayatı bilinirse, eserleri ve eserlerindeki kişilerin daha doğru anlaşılacağından bahseder. 20.yüzyılda Freud'un Psikanaliz kuramı etkisiyle edebiyatta psikanalitik eleştiri kuramı ortaya çıkmıştır. Edebiyat eleştirisi yapanlar kurmacada ki kahramanların bilinçaltını inceleyip metnin arka planını aydınlatmaya çalışmışlardır. Freud'a göre yazarın yazma dürtüsünün altında çocukluğundaki bir olayı hatırlayıp yıllar önce yaşadığı isteği tekrar canlandırma arzusu yatar. Sanatçının diğer insanlardan farkı da bu noktada başlar çünkü sanatçılar bilinçaltının farkındadırlar ve sanat eserleri yolu ile bunu aktarabilirler. Bu çalışmada Figen Şakacı'nın Bitirgen adlı romanı psikanalitik eleştiri kuramından faydalanarak irdelenmiştir. Çalışma betimsel yöntem ile hazırlanmıştır. Alana psikanalitik kuram ile eser inceleme örneği açısından katkı sağlanmak istenmiştir. Bitirgen, karakterin takma adıdır ve yazar kitap boyunca karaktere babasının verdiği bu takma adla hitap etmiştir. O da aynı ismi hayatında olup bitenleri paylaştığı tek arkadaşı olan günlüğüne vermiştir. Bitirgen, Freud'un psikoseksüel kuramındaki dönemlerden genital dönemin özelliklerini taşımaktadır. Ergenlik döneminde ancak yaşından daha küçük davranışlar sergilemektedir. Savunma mekanizmalarından gerilme burada devrededir. Aynı savunma mekanizmasına örnek Çavdar Tarlasında ki Çocuklar adlı romanda yer alan Holden adlı karakter de verilebilir. Bitirgen evden gitmeyi yokluğuyla ailesini cezalandırmayı düşünür. En çok babasını sever ve ona çok bağlıdır. Abisi ve ablası ile arası hiç iyi değildir. Oyun oynama yaşını geçen Bitirgen düş kurmaya başlar ve düş kurma alışkanlığını çok sever. Freud'a göre hayal kurma eylemiyle sanatın yakın ilgisi vardır. Bitirgen, romanda aile baskısı nedeniyle kendine bir hayal dünyası yaratır bunu yalnızlık psikolojisinin üzerine inşa eder. Romanda rüyalara da yer verilmiştir Freud'a göre edebi eserde çözümlenecek olan önemli öğelerden biri rüyalardır. Bitirgen kurduğu düşlerin gerçek mi hayal mi olduğunu tam ayırt edemez. İtici, ayıp diye tabir edilen olayların herkesin kabul edebileceği estetik dille nasıl anlatıldığı gözlemlenmiştir. Yazar yaşayamadıklarını eserinde anlatarak rahatlamayı yaşamıştır. Ergenlik dönemi buhranına, anne, baba, kardeş ilişkisine, büyüklerin dünyasını sorgulamaya, kutsal ve tabulaşmış değerleri alaya almaya kadar giden bir değerlerler sorunsalının sorgulanması Bitirgen adlı romanda görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bitirgen, Psikanalitik Kuram, Sigmund Freud

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

FECR-İ ÂTİ ROMANINDA VE HİKÂYESİNDE KADININ KONUMLANDIRILIŞI

Ayşegül Ayık, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Didem Ardalı Büyükarman, Yıldız Teknik Üniversitesi

Türk romanında kadının yeri, Batılılaşma olgusu içinde ele alındığı zaman meselenin problem alanı çeşitlenmektedir. Kadın, bu yolda değişimin mihenk taşı olmuştur. İkinci Meşrutiyet Dönemi, Batılılaşma tarihi içinde ayrı bir önem taşır. Bu dönem, kadın dergilerinin çoğaldığı, toplulukların kurulup kadın haklarının dile getirildiği bir dönemdir. Fecr-i Âtî Topluluğu da böyle bir dönemde, İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra kurulmuş bir edebiyat topluluğudur. "Sanat şahsi ve muhteremdir" düsturuyla kurulan topluluğun roman ve hikâyede eser veren başlıca yazarları: Cemil Süleyman, Şahabettin Süleyman, Fazıl Ahmet, Emin Lami, Yakup Kadri, Refik Halit ve İzzet Melih'tir. Servet-i Fünûn, Aşyan, Tanin, Resimli Kitap gibi yayın mecralarında eserlerini yayımlayan bu yazarların roman ve hikâyeleri, teknik açıdan yetkin bir düzeyde bulunmasa da kadının konumlandırılışını örnekleyen pek çok problem alanını da içermektedir. Bu nedenle Fecr-i Âtî Topluluğu'nun roman ve hikâyesi, inceleme alanı olarak belirlenmiştir. İkinci Meşrutiyet'te tartışılan kadının kamusal alanda varlığı, eğitimi, evlilik, aile kurumunda görevi, boşanma hakkı, çalışma hayatında yerini alması ve sosyal meselelerde hak ve eşitlik talebi Encümen romanında ve hikâyesinde kadın karakterlerin bakış açısı ile yerini almaktadır. Bu bildiride, Encümen romanı ve hikâyesinde, kadın karakterlerin anlatıdaki konumu sorgulanarak anlatıcının ve yazarın, karakterleri ele alış biçimini incelemek ve bu yöntemle kadının bireyleşme sürecini değerlendirmek de amaçlanmıştır. Anlatım teknikleri yönüyle eserler sorgulandığı zaman, yazar-anlatıcının kadın karakteri nasıl konumlandığı da önem kazanmaktadır. Anlatının öznesi olan kadınlar; iç konuşma, diyalog, mektup ve iç çözümleme teknikleriyle okura sunulurken; anlatının nesnesi olan kadınlar, tasvir tekniğiyle okura sunulmuştur. Bunun sonucunda bazı karakterler canlı bireyler olarak sunulurken bir kısmı da figüratif varlıklar olmaktan öteye gidememiştir. Fecr-i Âtî Edebi Topluluğu'nun, romanda ve hikâyede sunduğu kadın karakterler bu yönleriyle tasnif edilmeye müsaittir. Bu tasnifin; "hürriyet", "eşitlik" ve "müsavat" kavramlarının ortaya çıktığı dönemde kadın algısını öğrenmek açısından kolaylık oluşturabileceği öngörülmektedir. Toplumsal dönüşümün gerçekleştiği bir dönemde, değişmekte olan algıya şahit olmak açısından Fecr-i Âtî Topluluğu'nun roman ve hikâyeleri, araştırmacılar için de önemli bir çalışma alanı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fecr-i Âtî Topluluğu, Kadın, İkinci Meşrutiyet

KIRIM HANLIĞINA AİT YARLIKLARDA GEÇEN PARA BİRİMLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Prof. Dr. A. Melek Özyetgin, Yıldız Teknik Üniversitesi
Mehmet Arpacı, Yıldız Teknik Üniversitesi

Kırım coğrafyası, eski çağlardan itibaren Orta Asya'yı Avrupa'ya bağlayan ticaret yollarını elinde tutan önemli bir ekonomik merkez konumundadır. Bölge, özellikle esir alım-satımı ve çeşitli tarım ürünlerinin yabancı devletlere sevkiyatında transit merkezi olmuştur. Bu durum uluslararası ticarete Kırım'ı sürekli canlı tutmuştur. Kırım'ın bu özelliği, 15-18. yüzyıllarda bu coğrafyaya hâkim olan ve bölge siyasetine büyük ölçüde yön veren Kırım Hanlığı döneminde gelişerek devam etmiştir. Aynı zamanda deniz aşırı bölgelere teslimatta rol alan Kırım ticaret limanları hanlığın ekonomisini olumlu yönde etkilemiştir.

Kırım Hanlığı, kurulduğu dönemden yıkılışına kadar hâkim olduğu bölgede siyasi, sosyal ve ekonomik bakımdan önemli etkileri dokunan Türk-Moğol kökenli devletlerdendir. Hanlığın siyasi ve kültürel nüfuzunun Karadeniz'in kuzeyinden Rusya'ya, Deşt-i Kıpçak coğrafyasından Doğu Avrupa'ya kadar yayıldığı görülmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri de, Kırım'ın bölge ticaretinde söz sahibi merkezlerin başında gelmesidir. Tarihsel süreç içerisinde ekonomik hayatın son derece hareketli olduğu bu bölgeyi üç yüz yılı aşkın bir süre idare etmiş olan Kırım Hanlığının ekonomik teşkilatının incelenip buna ilişkin terimlerin ortaya çıkarılması Türk kültür tarihi için büyük önem taşımaktadır. Kırım Hanlığının idari ve sosyo-ekonomik hayatını aydınlatan belgelerin en başında, devletin diplomatik yazışmaları gelmektedir. Zernov neşriyatı bu yazışmaların en hacimli olup Lehistan, Rusya, İsveç gibi ülkelere gönderilen 378 adet yarlık (ferman) ve hattan (mektup) oluşmaktadır. Kırım Hanlığının 16-18. yüzyıllardaki siyasi ve sosyal hadiselerini içeren bu belgeler, aynı zamanda devletin ekonomik yapısına ait kurumsal terminolojiyi de aydınlatan geniş bir neşriyattır. Ayrıca bu belgeler gerek genel Türk tarihi gerekse tarihî Kırım Türkçesi için değerli yazışmalardır.

Hanlık döneminden kalma diplomatik belgeler, ticarete ödeme aracının çoğu zaman para olduğunu göstermektedir. Devletin ekonomik hayatında kullanılan para birimlerinin yalnızca madenî paralar anlaşılıyor. Yazışmalarda aynı zamanda, ülkelerarası esir ve köle değişiminde kişilerin değerine göre parasız değiş-tokuş işlemlerinin de yapıldığı görülmektedir. Kırım'ın uluslararası ticarete söz sahibi bir bölge olması, hanlık coğrafyasında kullanılan para birimlerini de çeşitlendirmiştir. Belgelerde, devletin temel para birimi olan gümüş Kırım akçası dışında yabancı kökenli birçok madenî paranın da kullanıldığı görülmektedir. Yarlık ve hatlar bu noktada, özellikle savaş esirlerine verilen fidyeler, yabancı devletlerden alınan yıllık haraçlar ve köle ticareti ile ilgili geniş bilgiler verir. Bildiride, Zernov neşriyatı belgelerinde geçen ve hanlığın iktisadi terminolojisinde önemli bir yer tutan para birimleri incelenecektir. Aynı zamanda para birimlerinin çeşitleri, kökenleri ve kullanım alanları hakkında da bilgi verilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kırım Hanlığı, Kırım Diplomasi Geleneği, Yarlık, Kırım Para Birimleri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR'IN CADİ ROMANI ETRAFINDA GELİŞEN EDEBİ TARTIŞMALAR

Serpil Demirkaya, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali Yıldız, Yıldız Teknik Üniversitesi

Hüseyin Rahmi Gürpınar, yazdığı kırk bir romanla Türk edebiyatının en üretken roman yazarlarından biri olmuştur. Ahmet Midhat gibi “halk için sanat” ilkesiyle eser veren yazar, bu tutumundan dolayı bazen takdir görmüş bazen de çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Yazarın Cadı, Son Arzu, Tebessüm-i Elem, Ben Deli miyim?, Kokotlar Mektebi isimli romanları hakkında muhtelif gazete ve dergilerde tenkit yazıları yazılmış, sanatçı da çeşitli yazılar yazarak bu eleştirilere cevap vermiştir. Bazen de farklı kişiler bu münakaşalara müdahil olarak Gürpınar'ı savunan yazılar yayımlamışlardır. Ancak sanatçının Cadı romanı sonrasında cereyan eden edebi münakaşalar hem süresi hem de yüzlerce sayfaya ulaşan geniş bir içeriğe sahip olması bakımından ayrı bir öneme haizdir. Hüseyin Rahmi'nin Cadı romanı yayımlandıktan sonra eseri ve sanatçıyı eleştirmek ya da savunmak için toplam on bir makale ve beş kitap yayımlanmıştır. Bu kitaplardan ikisi Hüseyin Rahmi tarafından yazılmıştır. Şahabettin Süleyman, Hemedanizade Ali Naci, Cemal Nadir, Hakkı Tahsin sanatçıyı eleştirirken Mevhibe Ziya, Tevfik Mecdi, Akalınoğlu Sadri Nüzhet ise Hüseyin Rahmi'yi savunmuşlardır. Ayrıca Rübab dergisi tarafından aralarında Yakup Kadri, Halit Fahri gibi sanatçıların da olduğu on altı yazarın görüşlerinin alındığı “İntibâ'at-ı Efkâr” başlıklı bir yazı da teşkil edilmiştir. Bütün bu tartışmaların sonrasında ise Abdülhak Hamit Tarhan Viyana'dan Hüseyin Rahmi'ye Süleyman Nazif vasıtasıyla yazdığı bir şiiri göndermiştir. Bu şiirde ünlü şair, Gürpınar'dan övgüyle söz etmiş ve kendisini eleştirenleri onun kıymetini anlamamakla suçlamıştır. Hüseyin Rahmi'nin Cadı romanı etrafında gelişen bu tartışmada başlangıçta yazar; olayların akışını keserek okuyucuya gereksiz bilgiler verdiği, romandaki olayları birbirine iyi bağlayamadığı için eleştirilmiştir. Ancak daha sonra bu eleştiriler sanatçının diğer eserlerini de içine alacak şekilde genişletilmiş ve Hüseyin Rahmi, roman karakterlerinin iç dünyalarını iyi yansıtamamakla, para kazanmak için alelacele yazmakla ve eserlerinde özensiz bir üslup kullanmakla suçlanmıştır. Belli bir süre sonra ise münakaşanın içeriği daha da genişleyerek “Avam için sanat olamaz.” ve “Sanat menfaat-na-endiştir.” gibi çok daha genel konular tartışılmaya başlanmıştır. Bu bildirinin amacı; Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Cadı romanını tenkit etmek için yazılan eleştirileri ve bu eleştirilere cevap mahiyetinde kaleme alınan makale ve kitapları değerlendirmek, tartışılan konular hakkında bilgi vermek, ayrıca bu konuyla ilgili daha önce yapılan çalışmalarını kısaca tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler: Hüseyin Rahmi Gürpınar, Cadı Romanı, Edebi Tartışma

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SEVGİ SOYSAL'IN YÜRÜMEK ROMANINDAN HAREKETLE KADIN SORUNLARINA BAKIŞ

Şenay Meral Zeytin, *Bülent Ecevit Üniversitesi*

Türk Edebiyatı'nın önemli yazarlarından olan Sevgi Soysal, kısa yaşantısına birçok eser ve çeviri sığdırmıştır. Eserlerinde kullandığı teknikler, ele aldığı konular ve cesur ifadeleri dikkat çeker. Romanlarında kadın olmanın getirdiği sorunları ve bu sorunların kaynaklarını göstermeye çalışan Sevgi Soysal'ın; özellikle kadın kahramanların yaşantıları üzerinden kadınlara yönelik sorunları edebî metne taşınmaktadır. Yazar, bu yönüyle edebî bir eser oluşturmanın yanında sosyolojik açıdan önemi büyük tespitlerde de bulunur. Toplumun devamını sağlayan, toplumdaki etkilenen ve toplumu etkileyen 'kadın' toplumsal yapının temel parçasıdır. Kadınlar, bu toplumsal yapının içerisinde kimi zaman tutunma sorunu yaşasalar da gelişen ve değişen medeniyet ortamında bu sorunu günden güne aşmayı başarmışlardır. Türk edebiyatında roman türünde kadına; Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar dönemin içinde bulunduğu siyasal, sosyal ve toplumsal koşullar ışığında farklı roller biçilmiştir. Romanlarda kadın; hakları ve görevleri erkekler tarafından belirlenen, bireysel kimliğinin farkında olmayan bir konumdan; sorgulayan, düşünen, emek veren, üreten, yazan bir konuma doğru evrilmiştir. Bu gelişme kuşkusuz ki eğitim ve öğretim ile doğru orantılıdır. Türk Edebiyatı'nın kadın sorunlarına yer veren önemli yazarlarından olan Sevgi Soysal'ın ilk romanı *Yürümek*; eğitim ve psikoloji, kadın ve erkek eşitliği, cinsellik, toplumsal sorunlar, evlilik, annelik ve fizyolojik özellikler bakımından kadınların yaşadıkları sorunları romandaki otuz üç kadın karakter üzerinden işlemektedir. *Yürümek* romanındaki ana kadın kahraman Elâ'dır. Baştan sona kadar kadının rolünü, etkin olan cinsiyetler arasındaki ilişki ve ahlakla ilgili sorunları ele alan bu roman; kadına belli rolleri biçen toplumsal düşüncelere doğrudan tepki göstermektedir. Bu çalışmada, Sevgi Soysal'ın *Yürümek* romanından yola çıkarak kadın kişileri tanımlanacak, değerlendirilecek; bu değerlendirmeye Soysal'ın *Yürümek* romanında yer alan kadın sorunları tespit edilerek bütüncül bir değerlendirmeye ulaşmak nihaî hedef olacaktır. Bu amaçla çalışmada betimsel model kullanılacaktır. Çalışmanın örneğini ise *Yürümek* romanında kadın sorunlarını yaşayan karakterler oluşturacaktır. Romanın üzerinde edebiyat tarihi, edebiyat kuramları ve sosyoloji alanında yapılan okumalara istinaden esere dönük edebî eleştiri ve sosyolojik eleştiri yönteminin ilkelerinden faydalanılacaktır. Sevgi Soysal'ın *Yürümek* romanındaki kadın karakterler farklı değişkenlerden yola çıkılarak, kadın sorunlarının varlığı göz önünde bulundurularak incelenmeye çalışılacaktır. Sonuç olarak Türk edebiyatının önde gelen kadın yazarlarından Sevgi Soysal'ın ilk romanı *Yürümek*'teki kadın sorunlarının tespitiyle edebî eserlerden yararlanılarak kadın sorunlarına dikkat çekmeye ve toplumsal bir genellemeye varılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sevgi Soysal, *Yürümek*, Kadın Sorunları

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ÂLÎ'NİN GEVHER-NİĞİN'İ

Abdullah Karakaş, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre Özyıldırım, Yıldız Teknik Üniversitesi

XVI. yüzyılda yaşadığını düşündüğümüz Âlî'nin Hikâyet-i Şah Cihan ve Gevher-Nigîn başlıklı eseri, Berlin Staatbibliothek'in "Yazmalar" bölümünde "Ms. or. fol. 4110" başlık numarasıyla kayıtlıdır. Bu bildiriyle ilim dünyasına sunmayı amaçladığımız eser, mensur bir hikâyenin anlatıldığı 75 varaktan müteşekkildir. Metinde mensur hikâye anlatılırken farklı şairlere ait gazel ve beyitlere de yer verilmiştir. Yazarın hayatı hakkında şura tezkirelerinde, nazire mecmualarında, bibliyografik eserlerde ve tarihî kaynaklarda bilgiye rastlanmamaktadır. Aynı şekilde eser hakkında da mezkûr kaynaklarda bilgi mevcut değildir. Bundan dolayı yazar ve eser üzerine herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu eserin çalışılmasıyla birlikte klasik Türk edebiyatı, tarih ve kitap kültürü alanlarında yapılacak çalışmalara bilgi sunulması amaçlanmaktadır. Ayrıca metni kaleme alan Âlî'nin hayatı ve edebî kişiliği hakkında yapılacak çalışmaların da önü açılacaktır. Öncelikle eser, kaleme alındığı XVI. yüzyıl Türkçesi dil özellikleri hakkında bilgi sunmaktadır. Eserdeki dil özelliklerine bakacak olursak eserin sade bir dille yazıldığı ve edebî açıdan ileri seviyede olmadığı söylenebilir. İkinci olarak, eserde Sultan I. Ahmed için yazılmış bir kaside bulunmaktadır. Bu kasidenin ve eserin sultana sunulup sunulmadığına dair elimizde bir bilgi yoktur. Kasidede kullanılan dilin, hikâyedeki gibi sade olduğu söylenebilir. Kasidenin, dönemin padişahı için yazılması ve dönem hakkında tarihî bilgiler barındırması tarih açısından önemli gözükmektedir. Üçüncü olarak eser, klasik İslami edebiyatlar açısından önemlidir. Çünkü eser, Binbir Gece Masalları içinde yer alan Şah Cihan hikâyelerinin bir örneğidir. Bilindiği üzere Binbir Gece Masalları "çerçeve hikâye" tekniğiyle "hikâye içinde hikâye anlatmaya" dayanan bir usule sahiptir. Bu masalların içindeki bazı hikâyeler, değişik coğrafyalarda farklı isimlerle varlığını sürdürmektedir. Âlî'nin Gevher-Nigin hikâyesi de bunlardan biridir. Bundan dolayı, bu hikâyeyi çalışmak, söz konusu masalların Osmanlı coğrafyasında nasıl algılandığını görmeyi sağlayacaktır. Bu durum, kitap kültürü açısından araştırmacılara değerli bilgiler sunacaktır. Diğer taraftan eser, mensur şekilde kaleme alınan bu eser klasik Türk nesri için de önemlidir. Bu açıdan eser, klasik Türk nesir dili için incelenmesi gerekli bir metindir. Gevher-Nigîn, mensur olmanın yanı sıra içerisinde farklı şairlere ait beyitleri de ihtiva etmektedir. Bu özellik bize dönemin okuma kültürü hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Eser incelendiğinde hangi şair ve şiiirlerin dönem için yaygın şekilde okunduğuna dair bilgi edinilmesi ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Mensur Hikâye, Binbir Gece Masalları, Cihan Şah, Çerçeve Hikâye

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KADRO DERGİSİNİN EDEBÎ ÇİZGİSİNDE YAKUP KADRI'NİN ROLÜ

Duygu Altın Telliöğlü, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Nihayet Arslan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Cumhuriyetin ilan edilmesi ve yeni devletin yapılanmasında gerçekleştirilen inkılâp hareketlerinin Tek Parti Döneminin kültür politikalarına önemli etkileri olmuştur. Bürokrat aydınlar olarak görülecek sanatçı ve yazarların, sosyal politik alanda gerçekleşen kültür hamlelerinde rol almaları, yine bu dönemin kültür, sanat politikaları çizgisi hakkında bilgi vermektedir. Atatürk'ün çevresinde birçok sanatçı ve yazarın var olması, bu kişilerin çoğunun milletvekili statülerinin bulunması, sanat ve edebiyatın toplumu şekillendirici yönüne ışık tutmaktadır. Ayrıca bu dönem süreli yayınların sayfalarının inkılâpları halka benimsetme, yeni toplumun kültür ve terbiyesini oluşturma, edebiyatı yeniden şekillendirme ve ele alma konularının topluma aktarımında araç olarak değerlendirildiği söylenebilir. Ülkü gibi doğrudan devlet eliyle çıkan dergilerin yanında, devletten gizli onay almış dergilerin varlığı da söz konusudur. Bu dergilerden en bilinenleri Kadro'dur. Dergi, 1932 yılının ocak ayında yayımlanmaya başlar. 1934 yılının Ocak ayında kapanır (36. sayı). Derginin yazar kadrosu içinde, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Şevket Süreyya Aydemir, Vedat Nedim Tör, Burhan Belge, İsmail Hüsrev Tökin, M. Şevki Yazman bulunmaktadır. 'İnkılâbın ideolojisini' yapmaya çalışan derginin edebiyat kolunu ağırlıklı olarak Yakup Kadri sürdürür. Yazarın Atatürk'e yakın ve cumhuriyet değerlerinin savunucu aydınlarından biri olarak, bu dergide yer alması dikkate değerdir. Bu çalışmada Yakup Kadri'nin Kadro'da çıkan edebiyat yazılarının toplu bir değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Yazarın dergide çıkan yazıları sistematik olarak incelenecek, yazarın inkılâp ve halk edebiyatına bakışı, hars ve medeniyet görüşleri, o dönemde yakından takip ettiği Sovyet edebiyatıyla ilgili fikirlerinin çıkarımları yapılacaktır. Bu noktada incelenecek sorunsal, Atatürk'e yakınlığı ile bilenen ve milletvekili statüsünde olan Yakup Kadri'nin dergideki aydın rolünü ele alarak, edebiyat üzerinden toplumu şekillendirmede hangi noktada bulunduğunu tespit etmeye çalışmak olacaktır. Türkiye'nin yeni koşulları içinde ekonomik bir arayış içinde olan Kadro'nun edebiyat kolunda da, devletçi ve inkılâp görüşlerine paralel bir edebî anlayış oluşturmaya çalıştığı söylenebilir. Bu noktada Yakup Kadri'nin özellikle Sovyet edebiyatına olan ilgisi de dikkat çekicidir. Fakat yine de yazarın sabit ve değişmez ilkelerle oluşturulacak edebî anlayışın karşısında olduğu ve edebiyatta partizan bir tutumdan ziyade, inkılâbın içinden doğacak bir edebiyat fikri geliştirmeye çalıştığı, bu çalışmada değerlendirilecek bulgular arasındadır. Kadro'nun edebî yönünün değerlendirilmesi dönemin önde gelen bürokrat yazarı Yakup Kadri'nin farklı bir yönüne ışık tutmasında ve süreli yayınlar çerçevesinde, aydınların edebiyatı şekillendirilme rolleri hususunda, araştırmacılara önemli kaynaklar sağlayacak yeni bilgilerin gün ışığına çıkmasında önemli olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Kadro, Tek Parti Edebiyatı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ŞOR MASALLARINDA SPİRİTÜEL BİR UNSUR OLARAK RÜZGÂRIN YERİ

Prof. Dr. Aynur Koçak, Yıldız Teknik Üniversitesi
Arş. Gör. Fatma Zehra Uğurcan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Şor halk anlatıları içerisinde “Şor Nıbaktarı” olarak isimlendirilen Şor Masalları, 20. yüzyılın içerisinde G.F. Babuşkin, A.İ. Çudoyakov ve L. N. Arbaçakova tarafından derlenmiş ve bir kısmı Şor Türkçesi, bir kısmı ise Rusça olarak yayımlanmışlardır. Bu incelemede, Şor masallarında yer alan kahramanların, diğer masal kişilerinin ve onların başlarından geçen olayların bir doğa hareketi olan rüzgârla ilişkisi üzerinde durulacak ve bu ilişki Şor masallarından örneklerle açıklanmaya çalışılacaktır.

Rüzgâr, Türk inanç sistemi ve kültüründe olağanüstü ve spiritüel olarak kabul gören unsurlardan biridir. Rüzgâr, fırtına ve yağmur gibi doğa olaylarının ilahi dünya ve ruhlar alemiyle ilişkilendirilmeleri, dünya mitolojileri düşünüldüğünde evrensel bir durum olarak kabul edilebilir. Bunun sebebi insanoğlunun, yaşamı ve evreni anlamlandırma çabasında oldukça anlaşılır kurgular oluşturmasıdır: İnsanoğlu için gökyüzü ulaşılmaz ve dolayısıyla kutsaldır. İlahi güçlerin yaşam alanları ise gökyüzüdür. Bu nedenle havada gelişen her değişikliğin mutlak surette gök dünyasıyla ilişkisi vardır. Her nefes alışında insanın içini dolduran hava, yaşamsal gücün bir ifadesidir. Havaya yüklenen bu önem onu, nefes ve rüzgâr gibi ona bağlı tüm unsurlarla beraber kültürel yaşam içerisinde oldukça geniş bir konuma yerleştirmiştir. Öyle ki, Türkler doğa kültürleri içerisinde rüzgârı oluşturduğuna inandıkları Yel Baba’ya yer vermiş, halk kahramanlarına rüzgâr gibi hareket edebilme özelliği yüklemiş ve “yel” kelimesini sihir, büyü kavramlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Türk inanç sistemi içerisinde din adamı niteliğinde yer alan şamanların da rüzgârla ilgili özellikleri bulunmaktadır. Türkler faaliyet gösteren şamanlardan “özünde yeli olan” şeklinde bahsederler. Onlar gerektiğinde havayı değiştirebilir, rüzgâr çıkarabilirler ve onlar düşmanlarıyla kavga ederken kasırgalar kopabilir.

Türk anlatıları içerisinde yer alan birincil ya da ikincil dereceden kahramanlar da zaman zaman çok net bir şekilde şaman profili çizerler. Bazen de anlatı kahramanı ve onların yanlarında bulunan kişilerin ilahi güçlerle bağlantılı oldukları sezilir. Böyle anlatılarda kahramanların ve onların yakınlarında bulunan kişilerin başlarından geçecek önemli değişikliklerin ve meydana gelecek olağanüstülüklerin rüzgâr eşliğinde gerçekleştiğine şahit oluruz. Rüzgâr; masal kişilerinin ve anlatıdaki olayların normalin ve gerçekliğin dışında meydana geldiğini vurgulamaya yardımcı olur. Şor masal metinlerinin incelenmesi sırasında masal kişileri ve rüzgâr olgusu arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada rüzgâr olgusunun Şor masal kişilerine nasıl bir etkisinin olduğu incelenecek, bununla birlikte “rüzgâr” kavramı değerlendirilerek, örnekler üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Halk Edebiyatı, Şor Masalları, Şamanizm, Türk Mitolojisi, Türk Halk İnançları

XVII. YÜZYILA AİT BİR MECMUA-İ TEVARİH

Hatice Piroğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre Özyıldırım, Yıldız Teknik Üniversitesi

Özellikle son dönemde, Divan/klasik/Osmanlı edebiyatının “kırkambarı” olan mecmulara ilgi hayli artmıştır. Bunun yanında, kültür ve tarihin farklı yönlerini incelemek için muhtelif içeriğe sahip olan mecmualar, yazıldıkları dönem hakkında oldukça zengin ve temel kaynaklar olmalarına rağmen yeterince incelenmemişlerdir. Bu bağlamda ele alacağımız Mecmua-i Tevarih adlı mecmua, saraya çok yakın olan şairlerin kasidelerini barındırması, içeriğindeki tarih manzumeleriyle dönemi hakkında bilgi vermesi açısından mecmua geleneği içerisinde anlamlı bir yer teşkil etmektedir. Çalışmamızda farklı yönlerden incelediğimiz 1107 (1696-97) yılında yazılan Mecmua-i Tevarih adlı eserin müellifi, eseri yazma sebebini giriş kısmında belirtmesine rağmen kendi ismini yazmadığı için bu bilgiye ulaşılamamıştır. Fehmi Ethem Karatay’ın hazırladığı Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu’nda da müellifi belirtilmemiştir. Şimdiye kadar araştırmacılar tarafından bilinmeyen mecmuanın öne çıkan özelliklerinden biri de yaldızlı cetveller ve serlevhasıyla, nohudi deriden müthiş bir cilde ve yazıya sahip olmasıdır. Karatay, hazırladığı katalogta mecmuanın bu özelliğini “güzel nesih”, “nefis cilt” şeklinde ifade etmektedir. Mecmuanın bugün elimizde olan tek nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Yazma Eserler Kütüphanesi’nde E.H 1487 numara ile kayıtlı olmaktadır. Mecmuanın başlangıcında “Duaname” başlığı altında dualar, 5a vr’dan sonra Sultan İkinci Mustafa (1664-1703)’nın cülusu için yazılmış cülusiye kasideleri yer almaktadır. Mecmuada; Abdî, Zekî Çelebi, Şeyh Mustafa, Naîmî Çelebi, Şinâsî Çelebi, Sırrî Çelebi, Seyyid Hüseyin, İbrahim Nakşî, Nâilî, Emîr Efendi, Süleyman, Manevî, Mustafa, Mâhir Abdullah, Tophaneli Mehmed, Lutfî, İlmî, Emînî, Fennî, Vahyî, Fakîrî, Şükûfî Mehmed İmam-zâde, Havfî, Şahingiray, Remzi Çelebi, Nahiffî, Rüşdî Çelebi, Emir Hakikî, Nevizâde Çelebi, Ahmed Çelebi, Nedîm Mustafa, Derviş Ahmed Aga, Abdi gibi şairlerin kasideleri yer almaktadır. Sonraki varaklarda 1107 tarihli Lipova Kalesi’nin zaptı için tarih manzumeleri vardır. İnceleme ve metin kısımlarından oluşan bu çalışmanın amacı, daha önce farkedilmemiş olan bu mecmuanın içeriğini ayrıntılı bir şekilde tespit etmek ve mecmuayı tanıtmak, mecmuada bulunan şiirleri detaylıca inceleyip araştırmacıların istifadesine sunmak, şairlerin hem kendi aralarındaki iletişimi hem de saray ile kurdukları bağı tarihsel veriler çerçevesinde açıklığa kavuşturmadır. Bunun yanında mecmuada geçen kişi ve olaylarla ilgili yapılan açıklamalarla, mecmuanın yazıldığı döneme ışık tutulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: XVII. Yüzyıl, Mecmua-i Tevarih, Cülûsiye Kasideleri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

OSMANISCHE SPRICHWÖRTER (1865) ADLI ESERDEKİ TÜRK ATASÖZLERİ VE BU ATASÖZLERİNİN TELAFFUZU

Doç. Dr. Tuncay Böler, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi*

Şinasi'nin Durub-ı Emsal-i Osmaniye'de belirttiği üzere lisanından sadır olduğu milletin mahiyet-i efkârına delalet eden atasözlerimizin Kâşgarlı Mahmut'un Divanü Lugati't-Türk'ünden başlamak üzere kayıt altına alındığı görülmektedir. Türkler tarafından yazılan Divanü Lugati't-Türk ve benzeri eserler yanında yabancı araştırmacılar tarafından kaleme alınan transkripsiyon metinlerinde de bir takım atasözlerinin kayıt altına alındığı görülmektedir.

Türk dili hakkında Arap alfabesi dışındaki Latin, Yunan, Ermeni, Kiril, Süryani, İbrani, Gürcü... alfabeleriyle yapılan çalışmalar transkripsiyon metinleri, transkripsiyon anıtları, çeviriyazılı metinler, Arap yazısı dışındaki anıtlar gibi adlarla anılmaktadır. Bu eserler içinde özellikle 1928 Harf İnkılabından önce Latin harfleriyle Avrupalı bilginler tarafından yazılanlar Türk dili araştırmaları için kayda değerdir. Ana dili Türkçe olmayanların elinden çıktığı için birtakım yanlışları ihtiva edeceği de hatırdan uzak tutulmaması gereken transkripsiyon metinlerinin elimizdeki ilk örneği Codex Cumanicus'tur. Batı Türkçesini ele almak bakımından 16. yüzyılda Argenti tarafından kaleme alınan Regola'nın en eski transkripsiyon metni olduğu söylenebilir. Bu tür eserlerin yazılış amaçları farklı farklı olsa da transkripsiyon metinleri özellikle ses bilgisi ve başka açılardan önemli birer kaynak olarak karşımızda durmaktadır. Transkripsiyon metinleri üzerinde Batı'da 1900'lü yılların başında birtakım incelemeler yapılmaya başlanmışken, bu konudaki araştırmalar Türkiye'de 1990'lı yıllara kadar sarkmıştır. Günümüzde Almanca, Fransızca, İtalyanca, İngilizce yazılmış birtakım transkripsiyon metinleri üzerinde yapılan çalışmalar hâlâ devam etmektedir.

Bildirimizde üzerinde durulacak atasözlerine kaynaklık eden Osmanische Sprichwörter (=OS, Osmanlı Atasözleri) 1865'te Viyana'da basılan söz konusu transkripsiyon metinlerindedir. Eserde 500 atasözü bulunmaktadır. OS'nin yazılış amacı eserde hiçbir öğretmene ihtiyaç duymadan Osmanlı atasözü ve deyimlerini okuyup anlayabilmek olarak ifade edilmiştir. Arap harfleri ile yazılan Türkçe sözcükler kalıplaşmış bir imlaya göre yazıldıkları için çoğu zaman dilde yer alan telaffuzu göstermezler. Bundan dolayı OS'de hem Alman ve hem de Fransız transkripsiyon sistemine göre Latin harfleriyle yazılan Türkçe sözcüklerde telaffuz yazıya yansıtılmaya çalışılmış, böyle yapılarak imla ile telaffuz arasındaki farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu durum, Osmanlı imlasının gizlediği fonetik hatta morfolojik gelişme ve değişimleri görmek/göstermek bakımından önemlidir. Bildiride hem OS adlı eserde yer alan 500 atasözünden 150'si hem de bu atasözlerinde yer alan sözcük ve eklerin telaffuzları ele alınacak, özellikle fonetik tespitlerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ses Bilgisi, Telaffuz, Transkripsiyon Metinleri, Atasözü

ZAMAN VE MEKÂN EKSENİNDE MASALLAR: AFYON MASALLARI ÖRNEĞİ

Gülay Çakır, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Aynur Koçak, Yıldız Teknik Üniversitesi

Edebiyat araştırmalarının önemli konularından biri hâline gelen masallar, esas itibariyle kültürel, tarihî, ideolojik hatta zaman zaman teolojik bir kod olarak insanlık tarihi boyunca var olagelmiş, ruh, inanç, ahlâk, adap tarihinin arkeolojisini insanlığa sunmuştur. İnsanın yaratılışından itibaren onu çevreleyen, hayatını anlamlı ve mümkün kılan üç temel unsur vardır: Zaman, mekân ve nesnelere. Bu üç unsurun dışında bir varoluş olamayacağı gibi insanlık tarihinin bütün faaliyet alanları -iktisat, siyaset, toplumsallaşma, bilim, sanat, evlilik, türün devamı- ancak bu unsurlara bağlıdır. Burada zaman ve mekânı nesnelere dünyasından ayırmakta büyük bir yarar vardır. İnsanın nesnelere dünyası üzerindeki hâkimiyeti ve tasarruf gücü oldukça geniş ve etkilidir. Oysa zaman ve mekân için aynı şeyleri söylemek zor hatta imkânsızdır, özellikle zaman böyle bir kavramdır. Mekân, nesnelere dünyasına göre insanın varoluşu için önceliklidir. Öyle ki bu kavramlar en eski paganik dinlerden tek tanrılı dinlere kadar yaratılışta insanla yani hayatın kendisiyle belirir. Bu ikisi yaratılışın özünde birbirinden ayrılmazlar, iç içedirler. İnsan ve ona ait bütün düsturlar, faaliyetler zaman ve mekânın oluşumundan sonra gelir. Öyle ki kutsal metinlerde yaratılışla ilgili hem zaman kavramı hem de mekân kavramı verilir; zaten zamanın varoluşu yahut kavranabilir oluşu öncelikle mekânla mümkün olmaktadır. Masallar, anlattığı, telkin ettiği tezler yahut onlardan alınması gereken hisselerle bazı kültürlerde farklı motiflerle işlense de her çağ ve her kıtada aynı yahut benzer değerler manzumesinin içinde yer almaktadır. Masallarda hayatın faniliği, iyiliğin erdemi, kötülüğün laneti, güzelliğin geçiciliği, ahlâkın yüceliği, sevgi ve fedakârlığın takdiri, zenginliğin saadet yolu olamayacağı, paraya, mevki ve makama tenezzüslülüğün soyluluğu, adaletli olmanın değeri, kaderden kaçılmayacağı bilinci, tevazu ve bağışlamanın yüceliği gibi pek çok değer sıklıkla vurgulanmaktadır. Bütün bu değerler etki gücünü masaldan ve onun kullandığı kavramlardan almaktadır.

Bu çalışmada Afyon Masalları, yukarıda oluşturulan perspektif üzerinden bir sınıflandırmaya tabi tutulmuş ve masalın türsel özelliklerinden hareketle incelenmiştir. Bu masalların anlam dünyası ve katmanlarına daha spesifik bir bakış açısı getirilerek zaman ve mekân kavramları üzerinde durulmuştur. Afyon masallarında zaman ve mekân bağlamında öneri mahiyetinde yeni bir tasnif denemesi yapılmıştır. Bütün bunların toplamından da masalların zaman ve mekân yapılarının modern yaşamın veya çağın zaman ve mekân yapılarıyla olan ilişkileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afyon Masalları, Zaman, Mekân

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ŞEMSEDDİN SAMİ'NİN KADINLAR RİSALESİ ÇERÇEVESİNDE KADIN PROBLEMLERİ VE GÜNÜMÜZ KADIN PROBLEMLERİ İLE KARŞILAŞTIRMASI

Rana Senanur Doğan, *Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi*

Osmanlı Devleti'nin Batı'ya yüzünü dönmeye başladığı yıllarda, henüz Tanzimat Fermanı yeni yayınlanmışken, halk ferdi hakları tartışmaya yeni başlamışken, kadına ilk defa hakları üzerine konuşma fırsatı sunulurken Şemseddin Sami kadınlar üzerine konuşulması gerektiğini ortaya koyan ilk Osmanlı aydınlarından birisi olmuştur. Edebiyatımızda ve Türk dili alanında pek çok yeniliğin öncü ismi olan Şemseddin Sami, kadını Osmanlı Medeniyeti'nin temel taşlarından birisi olarak görmektedir. Kadının eğitilmesinin çok önemli olduğunu düşünür, kadın eğitilirse daha bilinçli çocuklar yetiştirerek, geleceğe daha sağlam bireylerle ilerlenebileceğine inanmaktadır. İyi bir eş veya iyi bir anne olabilmesi için dahi kadının eğitilmesi gerektiği görüşündedir. Döneminde kadının aktif iş hayatında yer alabilmesi ihtimaline inanılmamasına rağmen, Şemseddin Sami kadının ev işleri ve anneliğin yanı sıra çalışıp, erkek gibi eve ve millete katkıda bulunabileceğine inanmaktadır. Kadın üzerine ortaya konulan bu fikirler sadece bizim coğrafyamız için değil, Batı coğrafyası için de yenidir. Kadının erkekler gibi eğitilmesi, haklara sahip olması, bugüne baktığımızda seçme ve seçilme hakkına sahip olması o dönemde muasır olarak görülen Batı medeniyetinde dahi henüz bu şekilde ortaya konulmamıştır. Şemseddin Sami, eserinde Avrupalı kadın ile İslamiyet'in emrettiği şekilde yaşayan kadını da mukayese ederek, Batı'nın Müslüman kadınlara karşı olan önyargılarına cevap vermektedir. Batı'da eş seçme özgürlüğü bulunmayan kadına, İslamiyet'in verdiği değeri anlatır. Bu münasebetle bakıldığında sadece Osmanlı Medeniyeti açısından değil, dünya insan hakları ve kadın-erkek eşitliği açısından da önem arz eden bu eser ışığında Tanzimat aydınının kadına tanıdığı haklar ve günümüzde bu hakların geldiği nokta irdelenmeye çalışılacaktır. Modern dünyanın geldiği nokta çevresinde, kadın haklarında oluşan yeni ihlaller ve eksiklikler ortaya konularak, medeniyetimizin kadın üzerine kat ettiği yollar takip edilmeye çalışılacaktır. Edebiyatın önemli bir döneminde ortaya konmuş, bu risale üzerinden kadının yeri ele alınmaya çalışılacaktır. Makalenin ilk bölümü Şemseddin Sami'nin "Kadınlar Risalesi" ve Tanzimat Dönemi aydınlarının kadın algısı üzerine olacaktır. Daha sonra Tanzimat Dönemi'nden günümüze kadının toplumda değişen rolü ve problemleri üzerinde durulacak, dönemler üzerinden mukayeselerle günümüz kadınlarının problemleri tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın Risalesi, Şemseddin Sami, Tanzimat, Kadın Hakları, Kadın Problemleri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SÜHEYL Ü NEVBAHAR'DA MOĞOLCA SÖZ VARLIĞI

Arş. Gör. Nilay Altunay, Hacettepe Üniversitesi

Anadolu yazı dilinin söz varlığının araştırılmasında temel kaynaklardan biri olan Süheyl ü Nevbahar, bünyesinde barındırdığı 14. yüzyıl Anadolu Türkçesi'nin söz varlığını yansıtan tipik unsurlarla her zaman araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Bugüne kadar yayımlanan çalışmalarda eserin söz varlığı üzerine dizinler hazırlanmış ve eserde geçen sözcükler türlerine göre değerlendirilmiştir. Bu çalışmalarda kelimelerin köken bilgisine yönelik verilen bilgilerin ise eksik verildiği tarafımızca tespit edilmiştir. Bu eksikliğin giderilmesi için eserin söz varlığı üzerine derinlemesine bir inceleme yapılarak metnin söz varlığı içerisindeki diğer dillerden kopyalanan kelimeler etimolojik esaslara göre incelenmelidir. Bu ihtiyacın giderilmesine ve 14. yüzyıl Anadolu Türkçesi'nin söz varlığının sağlıklı bir şekilde tespit edilmesine katkıda bulunmayı amaçlayan bu çalışmada Anadolu Türkçesi üzerine yapılan araştırmalarda bugüne kadar üzerinde fazla durulmamış bir alana, Süheyl ü Nevbahar örneğinde Anadolu Türkçesi'ndeki Moğolca unsurlara yer verilmiştir. Bu amaçla eserin söz varlığı üzerine köken araştırmasına giderek eserde Moğolca olduğu tespit edilen unsurlar köken açıklamalarıyla birlikte verilmiştir. Ayrıca köken açıklamalarıyla birlikte verilen bu kelimeler aynı zamanda tematik sınıflandırmayla da çeşitli başlıklar altında listelenmiştir. Böylece eserde yer alan Moğolca kökenli söz varlığının hangi kavramsal alanlara ait olduğu bilgisi de verilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte eserden hareketle Anadolu Türkçesi içerisinde hangi alanlarda Moğol dili tesirinin gözlemlendiği ile ilgili de çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Bu bağlamda çalışmanın ilk bölümü Türkçe-Moğolca dil ilişkisi ve Anadolu Türkçesi üzerindeki Moğolca tesiri ile ilgili genel bilgilere ayrılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise Süheyl ü Nevbahar'ın söz varlığı hakkında genel bilgiye ve bu söz varlığı içerisindeki Moğolca unsurlara yer verilmiştir. Bu bölümde incelenen söz varlığı unsurlarının köken bilgileri; tarihi ve çağdaş Türkçenin etimolojik sözlüklerinden, Moğolca-Türkçe sözlükten ve bugüne kadar yapılmış Türkçedeki Moğolca unsurları tespit etmeye yönelik çalışmalardan faydalanılarak açıklanmıştır. Bu açıdan sözcükler metinde geçtikleri şekilleriyle ait oldukları kavramsal çerçeve içerisinde alfabetik düzende madde başı yapılmış sonrasında madde içerisinde Moğolca kökenli oldukları tanımlarıyla gösterilmiştir. Çalışmanın sonunda ise tarihi ve dilsel kanıtlarıyla birlikte eser özelinde 14. yüzyıl Anadolu Türkçesi'nin söz varlığındaki Moğolca tesiri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Süheyl ü Nevbahar, Eski Anadolu Türkçesi, Moğolca, Söz Varlığı, Dil İlişkisi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

INCİPİT LİBER: TÜRK ROMANINDA ANLATIYI BAŞLATMA TEKNİKLERİ

Arş Gör. Esengül Sağlam Can, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Nihayet Arslan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Başlangıçlar, antik çağlardan beri sistemleştirilmeye çalışılmış bölümler olarak anlatıda önemli bir yer tutmaktadır. Başlangıç bölümleri için Latince “başlamak” anlamındaki “incipire” fiilinden gelen “incipit” terimi kullanılmakta; Latince eserlerde yer alan ve “Kitap burada başlıyor,” anlamına gelen “Incipit liber;” ifadesi anlatının ilk sözcüklerine, cümlelerine işaret ederek okura farklı dünyaların kapılarını aralayan başlangıçların önemine dikkat çekmektedir. Aristoteles Retorik adlı eserinde “exordium” terimini kullanarak başlangıçlardan bahsetmiş, etkili bir nutukta ideal bir başlangıcın nasıl olması gerektiğine değinmiştir. Poetika’da ise tragedyanın “giriş, gelişme ve sonuç” bölümlerinin sınırlarını çizerken başlangıcı “herhangi bir şeyin zorunlu sonucu olmayan şey” olarak tanımlamış, anlatının diğer bölümleriyle arasındaki farkı belirginleştirmiştir. Terry Eagleton, bir romanın başlangıcının, kendinden önce var olmayan kurgusal bir dünyanın kapılarını açarak bir tür sessizlikten doğduğunu, başlangıç cümlelerinin bir bütün olarak kitabın küçük bir modelini sunduğunu ve neredeyse bütün edebî eserlerin farklı kombinasyonlarda olsa da daha önce sayısız kez kullanılmış kelimelerle başladığını belirtmektedir. André Breton da, “Sürrealizm Manifestosu”nda birbirine benzeyen pek çok romanın kaleme alındığını, bunu ispatlamak adına Paul Valéry’nin “bütün bunlara karşı ayıklayıcı bir panzehir olarak, romanların giriş kısımlarından mümkün olduğunca çok sayıda örneği bir araya getiren bir antoloji derlenmesi” önerdiğini söylemektedir. Breton ve Valéry’nin aksine, Edward Said için başlangıçlar, “bir yazarın en krizli anları” iken, Aragon’a göre bir kitapta hiçbir şey ilk cümle kadar önem arz etmemektedir. Kurmaca anlatıda başlangıçların yeri hakkındaki farklı görüşlerden hareketle Türk edebiyatının önde gelen romanları üzerinde yapılan incelemeler neticesinde romanların; önsöz, prolog, okura hitap gibi yazma edimini ele almak, okurun dikkatini çekmek, ona anlatılacaklar ile ilgili kısa bir özet vermek amacıyla oluşturulan bölümlerle; konunun bilgilendirici bir tanıtımıyla ya da temayı destekleyen bir yargıyla; gerçeklik etkisini artırmak, dekor oluşturmak, okuru oyalamak amaçlarıyla kim, nerede, ne zaman, nasıl sorularına cevap verilmesiyle; kaotik bir durumla; şaşırtıcı bir olayla; başlangıca uygun metaforik bir durumla ya da motifle; bir belirsizlikle; kahramanların bir araya gelmesini sağlayan ziyafet ya da karşılaşmalarla; bir önceki anlatıya işaretlerle; olaylar çerçevesiyle veya daha pek çok farklı teknikle başladığı görülmektedir. Bu çalışmada, başlangıç bölümlerinin tipolojik özellikleri, işlevleri, okura bilgi sunma şekilleri, yazar tarafından nasıl ve hangi araçlarla metne dâhil edildikleri tespit edilerek Türk romanında anlatıyı başlatmak için kullanılan teknikler üzerine sistemli bir bakış geliştirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Incipit, Başlangıçlar, Türk Romanı

YÜZ ELLİNCİ YILINDA HAYÂLÂT-I DİL'İ YENİDEN OKUMAK

Arş. Gör. Muhammet Can, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Arş Gör. Esengül Sağlam Can, Yıldız Teknik Üniversitesi

Daha çok felsefi ve dini eserleriyle bilinen Hasan Tevfik tarafından 1868 yılında yayımlanan Hayâlât-ı Dil, Türk edebiyatında romana geçiş sürecinin en önemli dönüm noktalarından biridir. XIX. yüzyılda ilan edilen Tanzimat Fermanı, Osmanlı toplumu için birçok alanda olduğu gibi edebiyat alanında da değişimlerin önünü açmıştır. Şüphesiz, roman türünün Türk edebiyatına girmesi de edebiyat alanındaki bu değişimlerin en önemlilerinden biri olmuştur. Batılı anlamda romanın başlangıcı olarak birçok kaynak, Şemsettin Sami'nin kaleme aldığı Taaşuk-ı Talat ve Fitnat (1872) adlı kitabı işaret etmesine karşın Türk romanının oluşum süreci çok daha öncesinde başlamıştır. Muhayyelât-ı Aziz Efendi (1796), Akabi Hikâyesi (1851), Hayâlât-ı Dil (1868), Müsâmeretnâme (1872) ve Temaşa-i Dünya ve Cefakâr ü Cefakeş (1872) adlı eserler, çoğu yönden Divan edebiyatı ve Halk edebiyatı geleneğine bağlı kalmakla birlikte bazı yenilikleri de deneyen ve bu yolla Türk romanının doğuşuna öncülük eden eserler olmuşlardır. Bildirinin konusu olan Hayâlât-ı Dil'de, başkahraman Mürğ-i Dil'in görüp âşık olduğu Cânân'a kavuşmak amacıyla çıktığı seyahatte yaşadığı maceralar anlatılmaktadır. Kitapta, aşk üzerine yapılan genel bir girişten sonra aşkın iki tarafı olan, Mürğ-i Dil ve Cânân'ın karşılıklı konuşmaları yer almaktadır. Bu konuşmalarda, Mürğ-i Dil çektiği ızdırapları Cânân'a anlatır ve "cevr ü cafa"sından şikâyet eder. Cânân, âşığın bu şikâyetlerine ve yaptığı saygısızlıklara kızıp bilinmeyen bir diyara gidince, âşık da onu aramak için yollara düşer. Yolda vahşiler tarafından tutsak edilmek, savaşta komutanlık yapmak gibi çeşitli zorluklarla karşılaşan Mürğ-i Dil'e, Halk edebiyatı ve Divan edebiyatındaki hikâyelerde olduğu gibi Pîr ve Nâyâb tarafından yardım edilir. O da bu yardımlar sayesinde düştüğü zor durumlardan kurtularak Cânân'a kavuşur. Hikâyenin sonunda, olayların Mürğ-i Dil'in ağzından Hasan Tevfik'e anlatıldığı ve devamı başka bir zaman anlatılmak üzere bitirildiği anlaşılır. Ancak kaynaklarda bunun devamına ilişkin herhangi bir kayıt yer almamaktadır. Hayâlât-ı Dil yüzey yapıda bir âşığın sevgilisine kavuşma macerasını anlatırken, derin yapıda okuyucuya çeşitli öğütler verme, devrin siyasi ve askeri politikalarını, sosyal bozukluklarını eleştirme amacı gütmektedir. Halk edebiyatı ve divan edebiyatı geleneklerinden yararlanmakla birlikte birtakım özellikleriyle roman türüne de yaklaşan Hayâlât-ı Dil, geçiş dönemi eseri olarak adlandırılabilir. Bu bildiride, edebiyat tarihindeki önemine rağmen hakkında henüz müstakil bir çalışma yapılmamış olan Hayâlât-ı Dil'in Türk edebiyatındaki yeri üzerinde durulacak ve eser; şekil ve içeriği bakımından değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Hasan Tevfik, Hayâlât-ı Dil, Türk Edebiyatı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

BİR EKODİSTOPYA OLARAK TAHSİN YÜCEL'İN GÖKDELEN ROMANI

Doç. Dr. Fatih Yalçın, Gümüşhane Üniversitesi

Ekoleştirici en geniş tanımıyla, insanla insandışı arasındaki ilişkinin tarihsel süreç içerisinde değerlendirilmesi ve ilişki ağında merkezi bir konuma sahip olan insanın eleştirel bir yaklaşımla incelenmesidir. Kuramsal olarak da bu ilişkilerin edebi metinlerde nasıl betimlendikleri, edebiyatın bu ilişkiler ağına yaklaşımı, edebi ve kültürel anlatılarda dil kullanımı, ifade biçimleri ve yöntemleri üzerine odaklanır. Parçalı ve hiyerarşik bir evren tasarımı yerine bütünsel bir evren tasarımı öngören ekoeleştirici, insan merkezli yaklaşımların tamamını yapıbozumuna uğratar. İnsanın doğa üzerinde tahakküm kurma iradesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan problemler, ekosistem ve insan ilişkisi üzerine yeniden düşünmeyi, problemlerin ortadan kaldırılması için bir takım tedbirler almayı zorunlu kılmıştır. Ancak bu sürecin merkezinde yine insan vardır. İnsan yaşamının tehdit altında olması böylesi bir tavır değişikliğinin muharrik unsurudur. Ekoeleştirici ise meseleye tam da bu noktada itiraz eder ve biran önce insanmerkezli (anthropocentric) yaklaşımlardan vazgeçilerek doğa merkezli (eco-centric) yaklaşımlara geçilmesi gerektiğini öne sürer.

Ütopya çağının realitesinden ilham alınarak oluşturulmuş bir insanî/dünyevî cennet; benzer bir şekilde kendi dünya cennetini inşa etme sürecinde yaşadığı hayal kırıklıklarının bir sonucu olarak oluşmuş karamsar havada hayat bulan distopya/karşı ütopya da bir cehennem tasavvuru olarak düşünülebilir. Ütopya, kilisenin tahakkümünde kurtulup akli hayatın merkezine koyan ve yaşamaktan coşkun bir haz duyan Rönesans adamının yalnız gelecekte ve öte dünyada değil şimdi ve bu dünyada mutlu olma arzusunun bir sonucudur. Doğal olarak akıl ve insan merkezli dünya tasarımının bir sonucudur. Distopya ise ütopya hayat veren hayat felsefesinin çöküşü ve hayal kırıklığından beslenir.

Tahsin Yücel'in "Gökdelen" adlı eseri distopik özellikleri bulunan bir romandır. Bu romanda distopya'nın en belirgin özellikleri uzamda ortaya çıkar. Bu distopik İstanbul gökdelenlerle doludur. Bir anlamda bu uzam, kapitalizmin varacağı son noktayı görünür kılma kaygısının bir yansımasıdır. Gökdelenler geleneksel yatay ilişkilerin yerini dikey/hiyerarşik ilişkilere bıraktığının somut bir göstergesidir. Romanlarında betimlemelere, uzamla ilgili ayrıntılara pek girmeyen Tahsin Yücel, Gökdelen romanında uzamı öne çıkaran bir üslup benimser. Bu romanın bir başka öne çıkan tarafı da yazarın, insanın çevreyle olan ilişkisini, insan odaklı dünya tasarımının nihai sonuçlarına dikkat çekme çabasıdır. Çalışmanın başlığından da anlaşılacağı gibi biz bu çalışmada ekoeleştirici bir yaklaşımla romanda insan ve çevre ilişkisine odaklanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ekoeleştirici, Ütopya, Distopya, Tahsin Yücel, Gökdelen

NEVĀDİRÜ'T-TEVĀRİH ADLI ESERDE GEÇEN ATASÖZLERİNE GÖRE 16. YÜZYIL TÜRK KÜLTÜRÜNDE KAVRAM PROFİLLERİ

Prof. Dr. Ayşe Melek Özyetgin, Yıldız Teknik Üniversitesi
Ömer Anıl Düşmez, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu çalışma, Mısır sahasında 16. yüzyılda 'Abdu's-şamed Diyārbekrî tarafından yazılmış olan Nevādirü't-Tevāri« adlı tarih kitabının 227.-451. varakları arasında yer alan atasözlerinin eşdizimlilik, karşıtdizimlilik ve seçimlik öge'ler bakımından incelenerek dönemin kültürünü ve bilişsel yapısını yansıtan kavram profillerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Dil ve kültür arasında çok kuvvetli ve çift yönlü bir bağ vardır. Kültürün taşıyıcısı, dildir. Dil aracılığıyla kültürün kodlarına ulaşılabilmektedir. Dilin kültürle dolayısıyla o dili kullanan toplumun dünya görüşüyle ilişkisi, genel olarak üzerinde uzlaşma sağlanmış bir gerçekliktir. Bilindiği gibi atasözleri, kültürün en önemli taşıyıcılarından ve araştırmalarımız sırasında genel Türk kültürü hakkında başvurabileceğimiz en kıymetli kaynaklardır. Bu nedenle, kültür tarihiyle ilgili bu çalışmamıza, bize yön gösterecek güvenilir bir kaynak olarak atasözleri seçilmiştir. Esasen bir tarih kitabı olan Nevādirü't-Tevāri« adlı eserin dikkat çeken noktalarından biri, atasözleri ve deyimler açısından metnin çokzengin bir malzemeye sahip olmasıdır. Genellikle "meşhur meseldir" ifadesinin ardından kullanılan ifadeler, eserdeki deyim ve atasözü varlığının çokluğuna işaret etmektedir. Eser, bu özelliğiyle çalışmamızın konusu olarak seçilmiştir.

Bu çalışmada, dilbilimin ilgi çeken araştırma konularından olan eşdizimlilik, karşıtdizimlilik ve seçimlik öge kavramları esas alınarak Nevādirü't-Tevāri« adlı eserin 227.-451. varaklarında karşımıza çıkan atasözleri örneğinde bu kavramlar incelenmeye çalışılmıştır. Bununla, atasözleri üzerinden eserin yazıldığı dönemde mecaz dünyasının genel görünümünün ortaya çıkarılması planlanmıştır. Amacımız doğrultusunda öncelikle eşdizimlilik, karşıtdizimlilik ve seçimlik öge terimleri açıklanmış ve bu kavramlarla sözcükler arasındaki ilişkilere değinilmeye çalışılmıştır. Atasözlerinin Türk kültürünün yapısal çözümlemesindeki önemine de vurgu yapıldıktan sonra eserin anılan aralıklarında geçen atasözleri incelenmiştir. Bu inceleme sırasında ilk adım olarak, metinde geçen atasözleri taranmış ve her atasözü, ilgili görüldüğü başlığın altına yerleştirilip genel bir durum değerlendirmesi yapılmıştır. Bunun ardından, elde edilen veriler kavram profillerinin tespiti için eşdizimlilik, karşıtdizimlilik ve seçimlik öge kullanımları bakımından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yapılan değerlendirmelerin ardından kavram profillerini gösteren şekiller oluşturulmuştur. Hazırlanan şekillerle, ulaşılan verilerin görselleştirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmamızdaki incelemelerin veri ve bulgularından yararlanılarak dönemin kültüründe öne çıkan kavramlar hakkında bir durum tespiti yapılması ve Türk kültür tarihiyle ilgili çalışmalara katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atasözü, Eşdizimlilik, Karşıtdizimlilik, Kavram Profili

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KOBLANDI BATIR DESTANINDA KAHRAMAN KARAKTERLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Doç., Dr Elmira Adilbekova, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Kazakistan

İnsan ile tabiat şartları arasında bir etkileşim söz konusudur. İnsanoğlu, içinde bulunduğu coğrafyayı düşünce yapısına, arzu, istek, zevk ve psikolojik durumuna göre şekillendirebildiği gibi, coğrafya da insanoğlunun iklim şartları, yer şekilleri, beslenme ve yerleşme gibi özelliklere göre etkilemektedir. İnsan topluluklarının hayat biçimlerinin ve kültürlerinin oluşumunda yaşadıkları coğrafyanın tesiri oldukça fazladır. Bir başka ifadeyle; bitki örtüsü, iklim, dağlar ve denizler, insanların yerleşme ve göç hareketleri, hayat tarzları gibi unsurlar insanoğlunun kültürleri üzerinde etkili olmaktadır. Bu tabii şartlar, söz konusu hayat tarzlarına ayak uydurmaya çalışan insan tiplerini ortaya çıkarmaktadır. Kazakların meşhur destanı Koblandı Batır'ın da bu belirttiğimiz hayat tarzına uygun özelliklerinden önce tarihi kimliği üzerinde durmak gerekmektedir. Genellikle diğer destan kahramanları gibi Koblandı da tarihi bir şahsiyet olarak değerlendirilebilir. Çünkü doğuda Kalmuklarla, güneybatıda Kızılbaş ordularıyla savaşan ve bu yolda canlarını hiçe sayanlar, Kıpçak kahramanlarıydı. Koblandı destanındaki kahraman Koblandı'nın ve bu tür kahramanların düşmana karşı mücadeleleri hakkında pek çok efsane çıkmıştır. Koblandı'nın yaşadığını belirten araştırmacılar da bu efsanelerin yer aldığı kaynaklara bakarak yorum yapmakta, tarihi kimliği hakkında fikir yürütmektedirler. Kazak destanı Koblandı Batır'ın Kalmuklarla ve Kızılbaş hanlarıyla savaşması, kahramanlık göstermesi, yurdunu düşmanlardan kurtarması ve Kıpçakların Nogay ordusunun bir soyu olarak gösterilmesi önemlidir. Koblandı, boyların arasında düşmanlık olmasını istemez ve onlarla birlikte savaşır. Bu da destandaki olayların cereyan ettiği devirlerde Kazak ulusunun tarih sahnesine çıktığını ortaya koyar. Çünkü birden fazla boy, aşiret aralarında savaş olsa bile, topraklarını bir üçüncü düşmana karşı korumak için birlikte savaşmışlardır.

Sonuç olarak XIV-XV. yüzyıllardaki Kıpçak Kalmuk savaşlarını konu alan bu destandaki Koblandı ve diğer kahramanların fiziki yapıları ve psikolojik özelliklerine göre alp tipi örneği gözlemlenmektedir. Araştırmacıların Oğuz-Kıpçak döneminde ortaya çıktığını söyledikleri bu destanın kahramanı olan Koblandı'nın Nogay Ulusu içindeki Kıpçak Boyu'ndan olduğuda belirtilmekte; bu durum çeşitli sözlü ürünlerde de ortaya çıkmaktadır. Destanın teşekkül ettiği dönemin ihtiyacı olan bu kahramanların olumsuz durumlarda bile kendilerine olan güvenlerini yitirmeyen ve ümitsizliğe düşmeyen kimlikleri de dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Koblandı Batır, Destan, Kazak, Kıpçak, Kalmuk

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

HAFTALIK “HİKMET” GAZETESİ

Tuğba Yılmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali Yıldız, Yıldız Teknik Üniversitesi

Gazete ve dergiler yayımlandıkları dönemin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel şartlarını ortaya koymaları açısından son derece önemli kaynaklardır. Osmanlı Devleti'nin dönüm noktalarından biri olan Meşrutiyet dönemindeki yayınlar da bu döneme ışık tutmaktadır. Meşrutiyet döneminde yayın hayatında olan birçok süreli yayın bulunmaktadır. Tanin, Hürriyet, Mizan, İkdam, Sabah, Sırat-ı Müstakim, Servet-i Fünun bu yayınlardan sadece birkaçıdır. Türk basın tarihine Meşrutiyet sonrası giren haftalık Hikmet gazetesi de bu yayınlar arasındadır ve yayımlandığı dönemin özelliklerini, sorunlarını ve zihniyetini yansıtmaları açısından önem arz eder. Bu bildiri de Hikmet gazetesinin tanıtılması amaçlanmıştır.

Hikmet, II. Meşrutiyet dönemi yazarlarından Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi tarafından II. Meşrutiyet'in ilanından sonra haftalık olarak yayımlanan bir gazetedir. 21 Nisan 1910 ile 15 Eylül 1911 tarihleri arasında toplam 74 sayı, haftalık olarak yayımlanan gazetede yazıların çoğu Ahmet Hilmi tarafından kaleme alınmıştır. Ahmet Hilmi dışında Yunus Nadi, Ahmet Agayef, Şerefeddin, Ömer Fevzi gibi yazarların yazıları da burada yayımlanmıştır.

Gazetenin ilk sayısında “Birkaç Söz” başlığı altında, İslam âleminin birlik beraberlik içerisinde olmadığı ve bu nedenle de geri kaldığı belirtilmiş; gazetenin amacının da İslam âleminin kalkınıp yükselmesi ve İslam birliğinin sağlanması olduğu dile getirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda gazetede birçok siyasî ve sosyal içerikli yazı yayımlanmakla birlikte felsefeden edebiyata, tarihten sosyolojiye, tasavvuftan bilime, ekonomiden gündelik haberlere kadar birçok konuya yer verilmiştir. Söz konusu yazılar İcmâl-i Siyasî, Hikemiyât, İktisadiyât, Tasavvuf-ı İslamî, İctimaiyât, Edebiyât-ı Mutasavvifâne, Mebâhis-i Edebiyye, Elvâh-ı Hayat, Şuûn-ı Mühimme, İntikâdât, Enzâr-ı Ümmete, Fenniyât, Hutbelerimiz, Âlem-i İslâm gibi konu başlıkları altında yayımlanmıştır. Bu yazıların haricinde Arapça ve Farsça makaleler de gazetede kendilerine yer bulmuştur.

Gazetede yazıların çoğu sosyal ve siyasal konularda olmakla birlikte edebî yazılar da azımsanmayacak sayıda. Özellikle millî konuların işlendiği şiirler ile sosyal meselelerden bahseden hikâye ve roman tefrikaları, tiyatro metinleri dikkat çekmekte ve dönemin edebî zevk ve anlayışını da gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda edebiyat araştırmacıları için de değerli bir kaynak durumunda olan Hikmet gazetesi döneminin edebî zevk ve anlayışına da ışık tutmaktadır ve incelenmesinin Türk edebiyatına katkısı olacağı şüphesizdir.

Anahtar Kelimeler: Hikmet, Türk Basını, Ahmet Hilmi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

NOGAYCANIN SÖZ VARLIĞI VE SÖZLÜKLERİ ÜZERİNE

Doç. Dr. Dilek Ergönenç Akbaba, Gazi Üniversitesi

Söz varlığı kültürün aynasıdır. Bir dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddî ve manevî kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesitidir (Aksan 1996: 7).

Nogay Türkleri göçler dolayısıyla çok geniş bir coğrafyada, farklı ülkelerde yaşamaktadırlar. Aral-Hazar grubu Türk lehçelerinden olan Nogay Türkçesi söz varlığı bakımından incelendiğinde, lehçenin sadece Nogayca kelimelerle sınırlı olmadığı görülür. Nogaylar, aralarında yaşadıkları toplumların dil veya lehçelerinden etkilenmişlerdir. Günümüzde Rusya sınırları içinde yaşayan Nogaylar, Nogaycanın yanı sıra Rusçadan alıntı kelimeleri büyük ölçüde kullanmaktadırlar. İki dilli bir görünüm sergileyen Rusya Nogaylarının kullandıkları kelimeler, Baskakov'un Nogaysko-Russkiy Slovar adlı eserinde de yer almaktadır. Bilindiği üzere, Rusya Federasyonu içinde varolan tüm dil ve lehçeler için Rusça öldürücü bir dildir. Nogayca için de Rusçanın olumsuz etkileri yoğun bir biçimde devam etmektedir.

WALS veri tabanına göre Nogaycanın bir Oğuz lehçesi olan Türkiye Türkçesine benzerlik görünümü şu şekildedir: Özellik: % 17 Temsil: % 11.80 Benzerlik: % 13 Oran: % 76,47. Nogayca 17 özellik bakımından kodlanmıştır (Uzun 2013: 560).

Türkiye'de yaşayan Nogaylar Türkiye Türkçesinin etkisi altında kalmışlardır. Ancak Türkiye Nogayları arasında millî kimliğin yeniden hatırlanması, kendilerine on yıllar boyu Tatar diyen Türkiye Nogaylarının Nogayca'yı kullanma isteklerini de artırmıştır.

Nogaycanın geç yazı dili hâline gelmesi sebebiyle sözlük ve gramerlerinin sayısı sınırlıdır. En önemli sözlükler; Nogaycadan Rusçaya ve Rusçadan Nogaycaya olmak üzere hazırlanmıştır. Bu sözlükler şunlardır: N. A. Baskakov'un editörlüğünde, 1963 yılında, Moskova'da hazırlanan Nogaysko-Russkiy Slovar, yine N. A. Baskakov'un redaktörlüğünde 1956 yılında Moskova'da hazırlanmış Russko-Nogayskiy Slovar, Nogaycanın deyimler sözlüğü olan ve D. M. Şixmurzayev tarafından 1991 yılında hazırlanan Nogay Tiliniñ Frazelogiyalıq Sözligi, internet ortamında bulunan Freelang Dictionary Nogai-English (Nogayca-İngilizce Sözlük). Bu sözlüklerin dışında Baskakov'un Nogay ağızlarını anlattığı Nogayskiy Yazık i Ego Dialekti-Grammatika-Teksti i Slovar adlı eserin sonunda, üç Nogay ağzından kelimelerin karşılaştırmalı olarak verildiği 37 sayfalık bir sözlük de bulunmaktadır.

Şu anda Nogay Türkçesinden Türkiye Türkçesine basılı bir sözlük mevcut değildir. Nogay Türkçesi-Türkiye Türkçesi Sözlüğü tarafımızdan yayıma hazırlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nogay Türkçesi, Söz Varlığı, Sözlük, Leksikografi

GÜNÜMÜZDE URFA ARAPÇASI'NDA KULLANILAN TÜRKÇE İSİMLER, ÇOKLUK HALLERİ VE FİLLER, ÇEKİMLERİ VE ÖRNEK CÜMLE İÇİNDE KULLANIMI

Ali Eynir

Arapça dünya'nın en zengin ve en çok konuşulan dillerinden biridir. Bu dil Hami-Sami dil ailesinden olup bu grupta en çok konuşulan dildir. 28 harfi olan Arapça sağdan sola ve bitişik yazılır. Bazı harfler istisna olmakla birlikte harfler başta, ortada ve sonda farklı yazılır. Büyük ve küçük harf yoktur. Bu dilde müennes-müzekkerlik(dişil-eril) vardır. Arap Edebiyatına baktığımızda ise özellikle şiir alanında gelişmiş olduğunu görürüz. İslamiyet öncesi panayırarda şiirler okunur ve en güzel 7 şiir seçilip Kabe'nin duvarına asılırdı. Bu asılan 7 şiire Muallaktü's-Seb'a denirdi. İmrü'l- Kays, Taraf bin Abd, Züheyr bin Ebi Sülma o dönemin önemli şairlerindendir. 610 yılında Mekke'de yeni bir din olan İslam'ın doğması, Hazret-i Muhammed'in Arap olması ve Kur'an'ın Arapça olması sebebiyle Arapça ayrı bir ehemmiyet kazanmıştır. Dört Halife ve daha sonra Emevi ve Abbasiler dönemindeki fetihlerle İslam'ın yayılması ve farklı milletlerin İslam'a girmesiyle Arapça'nın da konuşulup yazıldığı saha genişlemiş ve Arapça bu milletlerin dilini de büyük oranda etkilemiştir. İslamiyet dairesine giren Türkler de tabii olarak bu dilden birçok kelimeyi dillerinde kullanmışlardır ve hâlâ kullanmaktadırlar. Ayrıca 1928'deki Harf İnkılabına kadar yüzlerce yıl Arap Alfabesi'ni kullanmışlardır. Türkçe Arapça'dan sadece etkilenmemiş, bu dili de etkilemiştir. Günümüzde dahi Arap Lehçeleri'nin çoğunda bilhassa Osmanlı'nın hakim olduğu yerlerde Türkçe kelimeler gündelik hayatta kullanılır. Bunun yanında Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde (Şanlıurfa ve ilçeleri, Gaziantep, Mardin) ve Akdeniz Bölgesi'nde (Hatay, Adana, Mersin, Tarsus) gibi şehirlerde Arapça konuşan Arap nüfusu vardır. Bu insanların büyük çoğunluğu Arapça'yı okuyup yazı dili olarak kullanamaları da hâlâ bu dili konuşurlar. Makalemizin asıl konusu günümüzde Türkiye'nin Şanlıurfa İli'nde ve ilçelerinde yaşayan Arap kökenli Türk vatandaşlarının gündelik hayatta kullandığı Türkçe kökenli kelimeleri incelemektir. Yeri geldiğinde bu kelimelerin Mardin, Hatay vb. gibi lehçelerdeki kullanımına da örnekler vereceğiz. Bizi bu çalışmaya sevk eden sebep de böyle akademik bir çalışmanın olmamasıdır. Çalışmamızda Urfa Arapçası'nda kullanılan Türkçe isim ve fiilleri inceleyeceğiz. Evvela Türkçe kökenli isimleri Urfa Arapçası'nda telaffuz edildiği şekliyle ve mümkünse çoğul şekillerini de Arap ve Latin harfleriyle vereceğiz. Daha sonra Türkçe kelimeleri Urfa Lehçesi'ndeki Türkçe fiillerle müzekker ve müennes şeklinde kullanacağız. Cümleleri farklı zaman kiplerinde kullanıp makalemize nihayet vereceğiz.

Anahtar Kelimeler: Arapça, Türkçe, Kelimeler, Şanlıurfa, Lehçe

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SÛFÎ ŞAİRİN ŞİİRİNDE AYNA METAFORU

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif Gözitok, Atatürk Üniversitesi

En öz haliyle lügatte, karşısındaki şey'lerin görüntüsünü aksettiren, özellikle insanların kendilerini görmek için kullandıkları, arkası sırlanmış cam veya madenden levha olarak tanımlanan ayna; dinî, edebî, felsefî ve tasavvufî eserlerde özellikle bazı doğaüstü hakikatleri anlatmak amacıyla çeşitli benzetme ve imgelemlerde sıkça kullanılan bir metafor olagelmıştır. Zira ayna, bir durumun ya da niteliğin zihinde canlanmasına, gözler önüne serilmesine, hakikat ile hayalin birbirinden daha iyi tefrik edilmesine imkan sunan en müsait nesnelere dendir. Nitekim birçok yazılı kaynak aynanın, insanoğlunun sembolleştirdiği ve çeşitli anlamlar yüklediği ilk nesnelere birisi olduğunu ifade etmektedir. Özellikle mistik ve mitolojik açıdan oldukça geniş bir imgelem dünyasına sahip olan ayna, birçok dinde ilahî tecellinin, temaşa edilebileceği bir tecelligâh olarak görülmektedir. Bilhassa sûfiler, tasavvufun doğuş döneminden itibaren ayna imgesini daima kullanmış; anlaşılması müşkül birçok nazarî düşünceyi ayna ile yaptıkları teşbih ve temsillerle dile getirmişlerdir. Onlara göre ayna, Allah'ın sonsuz kudretinin tecelli ettiği kâinatı ve O'nun "gölgesi" olarak nitelenen insanı sembolize etmektedir. Öte yandan ayna; cilalı ve siyah olmak üzere iki yüzlü (dü-rû), kırılğan, parlak, saf olması; güzeli ve güzelliği temsil etmesi; üzerinin örtülmesi; yansıttığı şey'lerin sadece gölgeden ibaret olması vb. daha pek çok özelliğinden ötürü edebiyatımızda güzel yüz, can, gönül, su, güneş, ay, cihan, felek, zaman gibi varlık ve mefhumlar için kendisine benzetilen unsur olarak kullanılmaktadır. Fakat yaptığımız taramalarda sûfî şairlerin ayna manasına gelen "mir'ât, mazhar, âyîne, gözgü" gibi eş anlamlı bu kelimelerden özellikle "mir'ât" ve "âyîne" kelimelerini çoğunlukla bir arada kullandıklarına şahit olduk. Bu durum, sûfî şairlerin "mir'ât" ve "âyîne" kelimelerini birbirine alternatif iki kelime olarak kullanmadıklarını; eş anlamlı bu iki kelime arasında bir nüans olabileceği ihtimalini düşündürmektedir. Bu bildiri de özellikle "mir'at" ve "âyîne" kelimelerinin sûfî şairler tarafından nasıl kullanıldığı üzerinde durulacak; ayna manasına gelen "mir'ât, mazhar, âyîne, gözgü" gibi kelimelerin hangi imgelemlerle kullanıldığı ve nasıl bir tasavvufî mana taşıdığı tetkik edilecek; sûfî şairlerin ayna mazmunu etrafında kurdukları muhayyile örnekleri ile irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Sûfî Şâir, Âyîne, Metafor, Tasavvuf, Mir'ât.

ESKİ UYGURLARDA ELBİSE MALZEMESİ OLARAK KULLANILAN İPEK VE İPEKLİ KUMAŞLAR ÜZERİNE İNCELEME: UYGUR SİVİL BELGELERİNE GÖRE 13. -14. YÜZYIL

Prof. Dr. A. Melek Özyetgin, Yıldız Teknik Üniversitesi
Buheliqi Weili, Yıldız Teknik Üniversitesi

Türklerin sosyal, iktisadi ve hukuki yaşamlarına ait önemli bilgiler sunan Uygur Sivil Belgelerinde çeşitli giyim-kuşam malzemeleriyle ilgili bilgiler de yer almaktadır. Bu giyim kuşam malzemeleri arasında Türklerin çok eski zamanlardan beri kullandıkları çeşitli hayvanların yününden elde edilmiş kumaşlar, keçi, koyun, at, inek gibi hayvanların derisinden elde edilmiş kumaşlar, samur, sincap, tilki gibi hayvanların kürkleri, pamuktan dokunmuş böz, keten gibi kumaşlar ve çeşitli ipekli kumaşlar bulunmaktadır.

Türkler, Ötüken ve Moğol bozkırlarında yaşadığı zamanlar coğrafi iklimden dolayı daha çok yünden ve deriden elde edilen kumaşları ve çeşitli kürkleri kullanmışken yerleşik hayata geçtikten sonra ise yünden ve deriden elde edilen kumaşlardan çok ipekli ve pamuklu kumaşları kullanmaya başlamış. Köktürk döneminde ipekler Çin'den ithal edilen ve toplumda sadece üst tabaka olan Türk beylerinin kullanabileceği bir çeşit kumaşken, Uygur dönemine gelince ise piyasa da Çin'den getirilen kumaşlarından da bulunduğu ve yerel üretim olan çeşitli ipekli kumaşların da bulunduğu dair kanıtlar bulunmaktadır. Bununla birlikte bu dönemde ipekli kumaşların üretimi artmış ve üst tabakadan olan hükümdarlardan yerel halka kadar herkesin kullanabileceği bir çeşit kumaş haline gelmiş. Söz konusu ipekli kumaşlar Uygur sivil belgelerindeki birçok belgede farklı kullanımlarla ve türleriyle karşımıza çıkmaktadır.

İnceleme alanımız olan 13 -14 yüzyıla ait olduğu düşünülen Uygur Sivil Belgelerindeki birçok belgede Uygurların giyim-kuşam malzemesi olarak kullandıkları ipekli kumaşlardan birkaç tanesinin adı geçmektedir. Uygurlar söz konusu ipekli kumaşları çeşitli giyim-kuşam yapımı ve ev eşyaları yapımı için kullanmışlardır.

Bu makalede Uygur Sivil Belgelerinden derlenen ipekli kumaşlarla ilgili kelimelerin hem tarihi dönemlerdeki kullanımları ve hem günümüz Çağdaş lehçelere kadar uzanan izleri art zamanlı ve eş zamanlı olarak ait olduğu dönem içinde incelenecek. Orijinal kaynaklara dayalı olarak köken, içerik ve kullanım alanlarında filolojik bir inceleme yapılacaktır. Sosyal yaşamla ilgili kelimenin tarihi sahadaki kullanımı ve modern sahaya kadar uzanan izleri karşılaştırılarak kelimenin kullanımı ve içeriği aydınlatılmaya çalışılacaktır. Bunun yanı sıra bu malzemeler ışığında Türk giyim - kuşam kültürü içerisinde önemli yeri olduğu düşünülen ipekli kumaşların kullanımı, çeşitliliği ve Uygurların yaşamındaki önemi orijinal metinlerdeki örnekleriyle beraber verilerek o dönemlerde yaşayan Uygurların giyim-kuşam kültürü gözler önüne serilecektir.

Anahtar Kelimeler: Uygur Sivil Belgeleri, İpekli Kumaşlar, Giyim-Kuşam Malzemesi, Sosyal Yaşam

MUSTAFA KUTLU'NUN ÖYKÜLERİNDE MEKÂN ALGISI

Ayşegül Sekman, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Yakup Çelik, Yıldız Teknik Üniversitesi

Mustafa Kutlu Cumhuriyet Dönemi Sonrası Türk Edebiyatının en önemli hikâye yazarlarından biridir. Hikâyelerinde Şark hikâyeciliğinin yapı unsurlarını ve malzemelerini kullanan Kutlu'nun şimdiye kadar yayımlanmış yirmi dört hikâye kitabı bulunmaktadır. Çalışmamızın amacı yayımlanmış hikâye kitaplarını inceleyerek kahramanların içinde buldukları psikolojik duruma göre değişen mekân algısını ve buna bağlı olarak somut mekânın duyumsanışı incelemektir. Çalışmanın birinci bölümünü oluşturan Giriş kısmından sonra, "Mustafa Kutlu'nun Mekân Algısı" adlı çalışmanın ikinci bölümünde Mustafa Kutlu'nun hayatı ve hikâyeciliği üzerinde durulmuştur. Hikâyelerde yer alan mekânların bireyin zihninde oluşan ilk algısı olarak nitelendireceğimiz somut algı üçüncü bölümün esasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda Kutlu'nun eserlerindeki temel mekânları teşkil eden bir iç mekân özelliği gösteren "ev" ve insanın fitratına uygun bir dış mekân olan "tabiata" yer verilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde hikâyelerde yer alan kahramanların buldukları çevreye bağlanma ve ruhsal durumlarına uygun olarak değişen mekân algıları üzerinde durulmuştur. Kutlu'nun hikâyelerinde yer alan kahramanların geçmişten gelen bireysel özelliklerinin yanında, yaşadıkları çevre ile birebir teması sonucunda içinde buldukları psikolojik durumun mekâna bakış açılarını şekillendirdiği görülmektedir. Toplumsal olaylara karşı duyarlı olan Mustafa Kutlu, bireyi yaşadığı toplumdan soyutlamadan aksine bireyi toplumun ayrılmaz bir parçası olarak gördüğü bakış açısıyla hikâye kahramanlarını betimlemiştir. Kutlu'nun mekân algısı yazdığı eserler dikkate alınarak incelendiğinde bireyin içerisinde yaşadığı toplumdan ve psikolojik özelliklerinden bağımsız olarak düşünülmeceği sonucuna ulaşılmıştır. Mustafa Kutlu'nun hikâyeleri onun mekân algısı hakkında bizlere önemli bilgiler sunmaktadır. Kutlu'da çok yönlü bir mekân algısı ile karşılaşırız. Mekân onun hikâyelerinde sadece bireylerin fiziki olarak algıladıkları bir uzam değildir. Mekân, kişilerin içerisinde bulunduğu çevreye, ruh hâllerine ve şahsiyete özgü durumlarına paralel olarak şekillenen mekân-insan etkileşimi içerisinde ele alınmıştır. Bu çalışma ile Kutlu'nun hikâyelerinde yer alan mekânlar somut ve psikolojik algısal yönü itibari ile incelenmiş, birey-mekân ilişkisi hakkında kapsamlı bilgilere ulaşılmıştır. Kutlu'nun hikâyelerinde mekân genel itibari ile kahramanların muhayyilesinde canlandırdığı, o anki halet-i ruhiyelerine göre şekil alan, bireyin algısal durumuna göre değişen bir niteliğe sahiptir. Kutlu'nun şimdiye kadar yazmış olduğu tüm hikâyeler incelenerek yazarın mekân algısı hakkında zengin bilgiler elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mustafa Kutlu, Türk Edebiyatı, Mekân, Hikâye, Somut ve Psikolojik Algı

BOSNALI ÂSİM DÎVÂNI'NDA ŞAIRİN KENDİ ŞİİR SANATINI ÖVMESİ

Nur Özyörük, Gazi Üniversitesi

17. yüzyılın sonları ile 18. yüzyılın başlarında yaşamış olan Bosnalı Âsım, hakkında sınırlı sayıda bilgiye ulaşılabilen bir şairdir. Şairin tek eseri Dîvân'ıdır ve bu eserden yola çıkılarak şairin sanatı, şiirleri, üslubu, etkilendiği şairler, aşk anlayışı, dînî - tasavvufî konulara yaklaşımı ve hayatı hakkında bazı bilgiler olmak üzere birtakım verilere ulaşılabılır. 400 tane gazelinin yer aldığı Dîvân'ıyla şair, "gazel şairi" olarak nitelendirilebilir. Doç. Dr. Orhan Kurtoğlu'nun yayına hazırladığı "Bosnalı Âsım Dîvânı" nı esas alarak hazırlamakta olduğumuz "Bosnalı Âsım Dîvânı'nın Tahlili" başlıklı tez çalışmamızın ihdâsı süresince sık sık gözümüze çarpan bir üslup özelliği de şairin şiirlerinden söz etmesi ve şiir sanatını icrâ etmedeki ustalığını bazı beyitlerinde dile getirmesidir.

Kaside geleneğinin bir kuralı olarak şairler, kasidelerinin "fahriye" bölümlerinde kendilerinden bahsederler. Bosnalı Âsım, kaleme aldığı 17 kasideden 8'inin fahriye bölümünde şiirlerinden ve şairliğinden söz etmiştir. Şair, kasidelerinden sonra gazellerinde de şiirinden söz etmeye devam etmiştir. 400 gazelinden 64 tanesinin umûmiyyetle makta beyitlerinde, yine şiir sanatından söz etmiş ve kaleminin ne denli güçlü olduğunu sık sık dile getirmekten imtina etmemiştir. Âsım, şiirine olan bu güvenini, Dîvân'ında baştan sona serpiştirdiği beyitlerle okuyucusuna mütemâdiyen göstermiştir. Öyle ki Âsım, kendi şiirini Hayyâm, Nef'î ve Bâkî gibi üstat şairlerle kıyaslamıştır. Kalbi cezbetmekte olan şiir mülkünü fetheden padişah kendisidir ve söz iklimi de Âsım tarafından ele geçirilmiştir. Yine şiirleri için "dürr-i nazm, nazm-ı latîf-edâ, nazm-ı dil-nişin" gibi benzetmelere yer vermiştir. Âsım, kendisi için "üstâd-ı pākîze-suhan, erbâb-ı belâgat" gibi ifadeler kullanmıştır. Bu noktada Âsım'ın övgü şairi Nef'î'den etkilendiğini söylemek mümkündür. Nef'î de kendisini kimsenin övmesini beklemeden şiir sanatındaki başarısını mübâlâğalı ifadelerle dile getirmiş bir şairdir.

Bu çalışma, şairin sanatını hangi yönleriyle övdüğünü görmek ve Dîvân'ında bunu hangi sıklıkla dile getirdiğini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Söz konusu çalışma için öncelikle şairin Dîvân'ı baştan sona taranmış, araştırılan muhtevâyı ilgili beyitler tespit edilmiş ve konuyla ilgili kayda değer sayıda malzemeye ulaşıncaya başka çalışmalara kaynak olabileceği de düşünülerek böyle bir çalışma yapılmıştır. Bu bildiride yukarıda verilen örnekler çoğaltılarak belirli bir plan dâhilinde Bosnalı Âsım'ın eserinde kendi şiirinden bahsettiği beyitler ve bunu yaparken kimlerden etkilenmiş olabileceği sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bosnalı Âsım, Dîvân, Fahriye, Övgü

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SÜLEYMAN NAZİF'İN ŞİİRİNDE DİVAN EDEBİYATI ETKİSİ

Prof. Dr. Yakup Çelik, Yıldız Teknik Üniversitesi
Cansu Durukan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Türk edebiyatının önemli şahsiyetlerinden biri olan Süleyman Nazif, (1892-1927) yılları arasında yazı faaliyetlerini sürdürmüştür. Hem nesir hem de nazım alanında eser veren sanatçı Servet-i Fünûn (1896-1901) topluluğunda yer almış ancak gerek yetişme tarzı ve aldığı eğitim gerekse de ailesinden gelen şiir geleneği sebebiyle divan şiirine yakınlık duymuş ve eski şiirin zevk ve anlayışını yansıtan çok sayıda eser vermiştir. Süleyman Nazif'in kendisi gibi şair olan ve eski tarzda şiirler yazan divan şairi olan dedesi ve yine şairin her türlü eğitimini üstlenen babası Süleyman Nazif'in bu gelenekle yetişmesinde büyük bir etken olmuşlar ve şiirinin oluşmasına zemin oluşturmuşlardır. Edebiyata hususi bir ilgisi olan babası Mehmet Sait Paşa'nın evlerinde düzenlendiği şiir ve edebiyat meclislerinde bulunan ve burada eski edebiyat zevkini alan şair ileride babasının ve dedelerinin izinden gitmiştir Süleyman Nazif'in özellikle ilk dönem şiirlerinde divan şiirine ait bir ses ve eda yoğun olarak görülür. Süleyman Nazif, başta Gizli Figanlar (1906) ve Malta Geceleri (1924) olmak üzere çeşitli dergilerde yayınlanan pek çok şiirinde divan edebiyatının etkisinde kalmıştır. Şair, özellikle aşk temasını işleyen şiirlerinin büyük bir kısmında geleneksel edebiyatın nazım biçimlerini kullanmıştır. Bu nazım biçimleri arasında gazel, şarkı ve kıt'a bulunmaktadır. Süleyman Nazif, bu şiirlerinde klasik edebiyatın yalnız biçimsel özelliklerine bağlı kalmamış aynı zamanda muhteva, kullanılan kalıplar, hayal dünyası, kelime seçimi, ses ve söyleyiş özellikleri bakımından da eski edebiyatın etkisinde olduğunu göstermiştir. Divan şiirinin hayal dünyasını ve divan şiiri üslubunu kendisine has bir söyleyiş ve tarzla yeniden meydana getirmiş ve bunu da divan edebiyatı nazım şekillerini kullanarak yapmıştır. Nazif'in en çok kullandığı divan edebiyatı nazım biçimi gazeldir; şairin bir diğer yönü ise klasik şiir geleneğine uygun olarak yazdığı nazirelerdir. Bu açıdan çalışmamızın esasını şairin gazelleri ve nazireleri oluşturacaktır. Ayrıca divan şiiri nazım biçimleri dışında sonnet gibi batılı nazım şekillerini kullandığı şiirlerinde de divan şiirinin ahenk unsurlarından yararlanan şair, gelenekle olan ilişkisini devam ettirmiştir.

Bu çalışmada Süleyman Nazif'in divan şiiriyle olan münasebeti, şiirlerinde klasik şiirin biçim ve içerik hususiyetlerinden nasıl yararlandığı Gizli Figanlar, Malta Geceleri ve Fırak-ı Irak adlı şiir kitaplarından ve bu kitapların dışında kalan şiirlerinden örneklerle ele alınmış ve şairin eski şiirden ne ölçüde ve ne şekilde etkilendiği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Süleyman Nazif, Divan Şiiri, Gazel, Gelenek

TÜRLERİ VE KONULARI AÇISINDAN POPÜLER ROMANLAR: WATTPAD ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Yakup Çelik, Yıldız Teknik Üniversitesi
Tuğba Sivri, Yıldız Teknik Üniversitesi

2006'da Kanada'da kurulan, Türkiye'de 3,5 milyonun üzerinde kullanıcısı bulunan Wattpad, internet üzerinden hikâye üretimi yapılabilen çevrimiçi bir uygulamadır. Bu çalışmada, 2018'in Ekim ayında Wattpad üzerinde 1 milyonun üzerinde okunma sayısına ulaşmış 120 roman; yazar profilleri, romanların tür ve konuları, yayınlanmış romanların türleri açısından değerlendirilmiştir. Buna göre en çok okunan 120 romanın bir kısmının aynı yazar tarafından yazıldığı; 111 yazarın 94'ünün kadın, üçünün erkek, 14'ününse anonim (kimlikleri bilinmiyor) olduğu tespit edilmiştir. 94 kadın yazarın 18'i başörtülüdür. Genel tabloya bakıldığında, erkeklerin üçü de fantastik/bilim-kurgu türünde yazmıştır. Başörtülü kadınların yazdığı romanların altısı romantik aşk hikâyesi, dördü zoraki evlilik temalı roman, üçü mafya/kötü çocuk hikâyesi, üçü hidayet romanı olarak da adlandırılan İslami roman ve ikisi bilim-kurgu/fantastik türündedir. Genel tabloda da aynı oranlarla karşılaşılmıştır: 120 roman içinde en çok romantik aşk hikâyeleri (35) yer almaktadır. Yalnız şunu belirtmekte yarar var ki diğer türler de (aksiyon, fantastik, bilim-kurgu) büyük ölçüde romans/aşk hikâyesi çerçevesinde değerlendirilebilecek, merkezinde bir aşk hikâyesinin geliştiği romanlardır. Romantik hikâyelerden sonra sırayla mafya/kötü çocuk/sadist-psikopat sevgili hikâyeleri (33); bilim-kurgu/fantastik romanlar (30); zoraki evlilik/töre temalı romanlar (15) ve hidayet romanları (3) yer almaktadır. Romanların paylaşıldığı etiketlere bakıldığında; incelenen romanların 43'ünde biri ya da birkaçı yer alan anahtar kelimelerin aksiyon, sadist, psikopat, mafya, acımasız ve kötü çocuk olduğu tespit edilmiştir. Romantik hikâyelerdeyse çoğunlukla aile, intikam ve mizah etiketleri ön plana çıkmaktadır. Yazarların 21'inin kitapları, 13 farklı yayınevi tarafından basılmıştır. Bu yayınevleri Lopus, Ephesus, Epsilon, Müptela, Pegasus, Mortena, Parola, Eftalya, Cenevre Fikir Sanat, Genç Destek, İndigo, Martı ve Agopi yayınlarıdır. Yayınlanmış yazarlardan biri erkektir ve kadın yazarlardan biri başörtülüdür. Yayınlanmış 21 kitabın sekizi mafya/kötü çocuk hikâyesi, sekizi romantik/romantik-komedi türünde, dördü fantastik/bilim-kurgu romanı ve biri de zoraki evlilik temasındadır. Tüm bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde Wattpad'in çoğunlukla kadın yazarların domine ettiği, muhafazakâr kadınların da kendilerini ifade etme olanağı buldukları bir mecra olduğunu söylemek mümkündür. Şiddet, aşk ve romantizmin bir parçası olarak görülmekte; mafya ya da serseri erkek karakterlerin başkahraman olduğu bir kurgu dünyası ortaya çıkmaktadır. Bu romanların basılı olarak da çok satanlar raflarında yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda, Mafya Lisede, Psikopat, Ormantik Mafya gibi romanların rağbet görmesi; zoraki evlilik temasının yaygın olması, şiddetin içselleştirildiğini ve romantik aşk kavramıyla ilintilendirildiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Wattpad, Popüler Edebiyat, Şiddet, Romans

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ATATÜRK KİTAPLIĞI M.C-0336 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI VE TÜRK EDEBİYATI BAKIMINDAN DEĞERİ

Turgut Özyurt, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Dr.Öğr.Üyesi Ali Emre Özyıldırım, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Klasik Türk edebiyatı, tarihi ve edebi açıdan oldukça farklı türlerde yazılmış eserlerden oluşmaktadır. Bu türlerden biri de son dönemlerde üzerinde akademik çalışmaların yoğunlaştığı mecmualardır. Mecmualar özellik olarak pek çok farklı içerikte olabildiği gibi, şairlerin şiirlerine yer veren şiir mecmuaları (mecmua-i eş'ar) edebiyat tarihi açısından çok önemlidir. Şiir mecmuaları antolojik bilgiler içeren yapısı ile Klasik Türk şiirinin ana kaynaklarından sayılan divanlar ve tezkireler kadar önem teşkil eder. Şairlerin çeşitli sebeplerden ötürü divanlarında bulunmayan veyahut bilinçli olarak şair tarafından divana alınmayan eserlerin bu kaynaklarda keşfedilmesi mecmuanın taşıdığı değer basit bir yansımasıdır. Yine döneminde fazla itibar görmeyen, tezkirelerde de ismi zikredilmeyen bir şairin asırlar sonra keşfedilmesine de vesile olması mecmuaya ayrı bir değer kazandırır. Bunların dışında mecmuaların yazıldıkları dönemin zevk ve edebi anlayışını verdiğini, toplumsal ve sosyal açıdan önemli görülen olayların kayıt altına alındığı şahsi bir defter olma hüviyeti de mecmuayı Türk edebiyatı araştırmacılarına önemli bir başvuru kaynağı olarak sunar. Mecmua derleyene göre şiirlerin tertip edildiği bir defter olabileceği gibi yine derleyenin özelliğine bağlı olarak, kendi şiirlerini kaydettiği telif bir eser de olabilmektedir.

Bildirinin amacı, Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Koleksiyonu M.C-0336 numarada kayıtlı olan şiir mecmuasını tanıtmaktır. Söz konusu mecmua müellifi ya da mürettibi belli olmayan ve üzerinde daha önce herhangi bir çalışma yapılmamış nitelikte olduğu için tez konusu olarak seçilmiştir. Tamamı 74 varaktan oluşan mecmua, 16.yüzyıl ve 17. yüzyıla ait özellikler taşımaktadır. Bildiride mecmuanın kelime anlamına, sınıflandırılmasına, Türk edebiyatındaki yerine dair kısa bir bilgi verildikten sonra; çalışılan mecmua genel, fiziksel ve muhteva bakımından özellikleri ile tanıtılacaktır. Mecmuada kayıtlı olan 75 şair kısaca tanıtılacaktır. Ayrıca mecmuada ismi geçen şairlerden: Azmizâde Hâletî, Kabûlî, Hisâlî, Emrî, Rûhî, Amrî, Meylî, Süheylî, Muhitî gibi şairlerin mecmuada olup da divanlarında olmayan şiirlerinden örneklerde de bildiride sunulacaktır. Yine mecmuada şiirleri olup divanı olmayan, şiirleri başka kaynaklarda da yer almayan: Selîsî, Edîbî, Kerîmî, Gubârî, Vahdetî, Makâlî, Misâlî vb. şairlerin; tezkirelerde adı geçmeyen Dayfî, Va'adî , Çerâğî vb. şairlerin şiirlerinden de örnekler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Mecmua, Şiir Mecmuası

HEŞT BEHİŞT TEZKİRESİNDE ŞAİR VE ŞİİR NİTELEMELERİ

Özge Karakoç, Gazi Üniversitesi

Biyografi, denilebilir ki insanla yaşıt bir türdür. İnsanlar doğaları gereği geçmişe hep ilgi duymuşlardır. Bu geçmişe duyulan ilgi tarih bilimini oluşturmuştur. Başlangıçta biyografiler tarih bilimi ile iç içeyken zamanla bağımsız bir hal almıştır. Şark araştırmacıları için biyografi birincil derecede önem gerektiren bir tür değildi fakat İslamiyet'in oluşması ve Hz.Muhammed'in vefat etmesinden sonra biyografi türü, bilimler arasında çok önemli bir konu haline geldi. Çünkü Kur'an'ın anlaşılması için Arap araştırmacılar hadislerin araştırılmasını dolayısıyla ravilerin güvenilirliğini ispatlamak adına onların biyografilerini araştırma gereksiniminde bulundular. Kur'an'ın nüzülü üzerinde iki asır geçmesi, İslam'ın farklı coğrafyalar yayılmasıyla da Kur'an'ın dili üzerine tartışmalar başlamış ve ravilerin biyografilerinin yanı sıra Cahiliye Dönemi dediğimiz İslamiyet'ten önceki dönemde yaşayan Arap şairlerinin biyografilerine gereksinim arttı. Ve sonuçta tabakat kitapları yazıldı. Zamanla tabakat kitapları sadece ravilerin anlatıldığı kitaplar olmaktan çıkıp tanınmış kişilerden de bahseden kitaplar haline gelmiş ve oluşumunun temelindeki dini sebepler göz ardı edilmeksizin kitapların yazımı uzun bir süre bu şekilde devam etmiştir. On üçüncü yüzyılın başında ise Farsça bir biyografi kitabı yazıldı(Lubab'ul Elbab). Bu kitapla birlikte Farsça'da biyografik eserler vermeye başlandı. Türk Edebiyatı'nda Nevai'nin eseriyle kendisini gösteren tezkire türü Anadolu sahasında Sehi Bey'in Heşt-Behişt'ini yazmasıyla devam etti.

Heşt-Behişt bir ön söz ve her birine "Bihışt" adını verdiği sekiz tabakadan meydana gelir. Yazar her tabakada farklı şairleri belli bir sıra gözeterek ele almıştır. Şairleri sıralarken gözettiği plan gelenek etkisiyle oluşturulmuş bir plandır. Bunun yanında hem döneminin dil özellikleri hem de Anadolu'da yazılan ilk tezkire olması sebebiyle dili oldukça açıktır. Kendinden sonraki dönemlere nazaran "süslü nesir" olarak nitelendirdiğimiz nesir dilinden uzaktır. Amacı şairleri kendinden önceki veya kendi dönemindeki şairleri tanıtmak onların unutulmamasını sağlamak olan Sehi Bey'in yaptığı ilk iş ele aldığı şairin adı, sanı, lakabı, doğduğu yeri açıklamak olur daha sonra ulaşabildiği kadar doğum yeri, ölümünü bazen maddi durumunu varsa hastalığını yazar. Şairin biyografik bilgisini kısaca ele aldıktan sonra şairin şairlik durumunu incelemeye başlar. Bu incelemeyi yaparken şairin doğuştan veya sonradan kazandığı özelliklerine uygun kelime ve nitelemelerle şairi över veya yerer.

Bu çalışma yazarın şairlerini överken kullandığı kelimeleri görmek ve tezkirede bu kelimeleri ne sıklıkla, hangi amaçla kullandığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Söz konusu tezkire baştan sona taranmış elde edilen verilerin başka çalışmalara kaynak olabileceği düşünülerek hazırlanmıştır. Bu bildiride pek çok kelime belli bir sıra ve amaç dâhilinde kategorilendirilip sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Heşt-Behişt, Sehi Bey, Tezkire

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KIRIM TATARLARINDAKİ ÇOCUK OYUNLARI

Arş. Gör. Petek Ersoy İnci, *Ankara Hacı Bayram-ı Veli Üniversitesi*
Feridekhanum Useinova, *Ukrayna*

UNESCO, 1945 yılında biten II. Dünya Savaşı sonrasında 1946'da kurulmuştur. Eşitlikçi ve barışçıl bir politikası vardır. Yıllarca “somut kültürel miras” (tangible cultural heritage) çalışmaları yürüten bu kuruluş, “somut olmayan kültürel miras” sözleşmesini kabul etmiş, Türkiye de bu çalışmaya dahil olmuştur. Böylelikle kültür varlıklarının korunması daha detaylı bir hal almıştır. Çocuk oyunları ve oyuncakları, UNESCO'nun somut olmayan kültürel miras sözleşmesine bağlı beş maddeden biri olan “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler” içinde yer almakta ve gelecek kuşaklara aktarım açısından büyük önem taşımaktadır. Günümüz teknoloji çağında geleneksel oyun kültürünün hızla yok olmaya doğru bir eğilim gösterdiği ortadadır. Bu nedenle çocuk oyun ve oyuncaklarına yönelik olarak yapılacak her alan araştırması, bu kültürel belleğin geleceğe aktarımı noktasında kritik bir rol oynamaktadır. Türkler, tarih boyu Anadolu coğrafyasının dışında pek çok farklı coğrafyaya da kültürel izler bırakmış bir millettir. Kırım da bu coğrafyalardan biridir. Bu yazıda Kırım Tatar ve Anadolu coğrafyasının çocuk oyunları konusunda bir karşılaştırması yapılmıştır. Bu noktada ilk olarak çocuk folklorunun yaşatılıp aktarılmasında kilit bir işlevi olan ve sözlü kültürel miras olarak da değerlendirilebilecek tekerlemeler üzerinde durulmuştur. Yapılan çeviriler sayesinde Kırım Tatar çocuk oyunları kültüründe tekerlemelerin oyun öncesi, oyun esnası ve oyun sonrası noktasında üç farklı aşamada kullanıldığı ve çok miktarda olduğu tespit edilmiştir. Burada, Kırım Tatar çocuk oyunları hakkında bugüne kadar Türkçe'ye çevrilmemiş olan kaynaklardan yararlanılarak bilgiler ortaya koyulmuş ve Anadolu coğrafyasında yaşayan çocuk oyunları ile ilgili bir karşılaştırma yapılmak istenmiştir. Neticede, Kırım Tatar geleneksel çocuk oyunlarından toplam otuz yedi oyun tespit edilmiş, bunlar sekiz farklı grupta sınıflandırılmak istenmiş; ancak Kırım Tatar coğrafyasında diyalog oyunları çok uzun olduğu için bu çalışmaya dâhil edilmemiştir. Dolayısıyla bu yazıya toplam otuz iki oyun aktarılmış, yedi farklı grupta sınıflandırılmış ve bu oyunlardan on iki tanesinin Anadolu coğrafyasında da oynandığı tespit edilmiştir. Dünya üzerinde farklı coğrafyalara dağılmış olmalarına rağmen Türkler, çocuk oyunları ve oyuncakları noktasında ortak kültürel hafızaya ve hazineye sahiptirler. Her ne kadar bu çalışma, iki ülke arasındaki ortak kültürü çocuk oyunları bağlamında karşılaştırsa da, konunun daha ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmeye ihtiyacı olduğu ortadadır.

Anahtar Kelimeler: Kırım Tatar, Türk, Tekerleme, Oyun, Oyuncak

XIX YY. SONU – XX YY. BAŞINDA KIRIM TATARLARIN AYDINLANMASINDA “MATBAA-İ TERCÜMAN”IN EHEMMİYETİ

Dr. Lilya Memetova, *Kırım Mühendislik ve Pedagoji Üniversitesi, Kırım*

XIX yy. ikinci yarısından itibaren malûm tarihî olaylardan dolayı Kırım Tatar'ın “Karanlık” hayatında olumlu ve pozitif değişimler yaşanmaya başlamıştır. Bu değişimler Abdurahman Çelebi Kırım Hovaca, Bekir Emekdar, Ahmed Nureddin, İsmail Mufti-zade, İsmail Gaspıralı ve onların fikirdeşlerinin sosyal hayattaki faal hareketlerinden kaynaklanmıştır. Millî eğitim alanında yeniliğe yönelik çalışmalar, “Matbaa-i Tercüman” basmahanesinin tesis olunması hem de millî yayıncılığa esas veren “Tercüman” gazetesinin meydana getirilmesi bahsi konu değişimlerin ana noktalarıdır.

Günümüzde “Matbaa-i Tercüman” basmahanesinin gazete dışında okuyucu hizmetine verdiği ürünler ve onların milletin aydınlanma ve ruhsal gelişimi için önemi çok az öğrenilmiş bir konudur. Dikkatimizi çeken konuyla ilgili bazı bilgiler L. Klimoviç, İ. Kerim, V. Gankeviç, D. Abibullayeva, E. Ablayev, A. Emirov, K. Çapraz, H. Duman, H. Kırmılı, N. Yablonovskaya, Y. Akpınar gibi alimlerini araştırmalarında bulunur. 30'dan fazla senelik hayata sahip çıkan “Matbaa-i Tercüman”da yayınlanmış eserler, ders kitapları, harita ve risaleleri inceleyerek İ. Gaspıralı'nın yayınevini XIX-XX yüzyılların kavşağında Kırım Tatarlarının aydınlanmasına gösterdiği katkısını açıklamak çalışmamızın ana amacıdır.

Araştırma sürecinde “Matbaa-i Tercüman”da tab edilmiş ürünleri inceleyerek baskı türü ve konu açısından İsmail Gaspıralı'nın farklı eserleri okuyucuya sunmaya çalıştığı görebildik. Millet hizmetine çalışan matbaa İsmail mırza Gaspıralı'nın ulu fikirlerinin iletkeni olduğunu ve XIX yy. sonu – XX yy. başında Kırım Tatar milletinin asılzade olarak şekillenip ilerilemesine büyük katkı gösterdiğini öğrenebildik.

Anahtar Kelimeler: İsmail Gaspıralı, “Matbaa-i Tercüman”, Kırım Tatar, Aydınlanma.

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

İLKOKULLARDA FEN OKURYAZARLIĞININ GELİŞTİRİLMESİNDE BİYOGRAFİLERİN KULLANILMASI

Dr. Öğr. Gör. Hamdi Karakaş, Cumhuriyet Üniversitesi

Fen öğretiminin temel amaçlarından bir tanesi fen okuryazarı bireyler yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda bireylerin fenle ilgili kavramları doğru anlamaları, çevreye duyarlı olup karşılaşmış olduğu problemleri araştırmaları, çözme noktasında mantıklı düşünme becerisi geliştirmeleri ve bu problemleri çözmeleri beklenmektedir. Fen okuryazarlığı toplumda sorumlu ve yetenekli vatandaşlar yetiştirilmesine yardımcı olmaya, bir insanın yaşamı süresince fenle ilgili karşılaşması olası kişisel, toplumsal, politik, ekonomik problemler ve konular hakkında fikir üretebilme becerisi geliştirmeye yardımcı olur. Biyografiler; sanat, siyaset, bilim, eğitim vb. alanlardayaptıklarıyla ün kazanmış ve toplum tarafından tanınmış olan kişilerin hayatlarının bilgi ve belgelere dayanılarak anlatıldığı bir edebî türdür. Biyografiler sadece edebiyat alanına özgü olmayıp, tüm derslerde öğrenme-öğretme süreçlerinde rahatlıkla kullanılacak bir öğretim aracıdır. Bu çalışmanın amacı, ilkokullarda fen okuryazarı bireyler yetiştirmede biyografilerin bir öğretim aracı olarak kullanılabilirliğini tartışmaktır. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri çalışma amacına uygun olarak yayımlanmış olan bildiri, makale ve tezlerden oluşmaktadır. Araştırmacı, toplanan dokümanları araştırma amacına uygun olarak eleyerek biyografilerin öğrenme-öğretme ortamlarında kullanımı, öğrencilere kazandıracığı değerler, fen okuryazarlığı noktasında yapılabilecekler ve daha önce yapılan çalışmaların sonuçları bağlamında tartışmıştır. Fen bilimleri alanında çocuklar için yazılan biyografilerde biyografisi verilen kişinin olumlu özellikleri ön plana çıkarılır. Yansıtılan kişiye ilişkin özellikler sadece okuyarak değil, uygulayarak ve sorgulayarak o kişide bulunan değerleri benimsemelerine çaba harcanır. Birey yansıtılan kişiyi örnek bir model olarak gözlemler, onun kişiliğini ve yaşam tarzını, yaşadığı zorlukları, yaptığı araştırmaları benimseyerek onunla özdeşim kurma çabasına girer. Böylece öğrencilerin karşılaştıkları problemlere yönelik araştırma, sorgulama, eleştirel ve yaratıcı düşünme, karar verme, problem çözme, teknolojik ve bilimsel etkinlikleri çağın gerekliliklerine göre değerlendirme noktasında fen okuryazarı bireylerden beklenen özellikler kazandırılmaya çalışılır. Aynı zamanda ilkokul fen bilimleri derslerine yönelik hazırlanacak farklı biyografi etkinlikleri, öğrencilerin erken yaşta itibaren topluma mal olmuş önemli bilim insanlarını tanımalarına ve onları rol model olarak benimsemelerine ve topluma yararlı bireyler olarak yetişmelerine fırsat tanıyacaktır. Çalışma sonunda araştırmacı ilkokul fen bilimleri dersine yönelik örnek bir biyografi (Prof. Dr. Aziz Sancar) etkinliği hazırlamış, bu etkinliğin fen okuryazarı bireyleri geliştirme noktasında kullanılabilirliğine yönelik öğretmenlere ve araştırmacılara öneriler sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Biyografi, Fen Okuryazarlığı, Fen Eğitimi

**“BELİRLİ BİR KURALA GÖRE ARTAN VEYA AZALAN SAYI ÖRÜNTÜLERİ
OLUŞTURUR VE KURALINI AÇIKLAR.” MATEMATİK KAZANIMI VE
“BAŞKALARININ HAKLARINA SAYGI GÖSTERME” DEĞERİNİ YARATICI
DRAMA İLE ÖĞRENEN ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİ**

Esra Yılmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Cevdet Şanlı, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa Yeşilyurt, Yıldız Teknik Üniversitesi

Başkalarının haklarına saygı göstermeme öğrenciler arasında yaygın olarak gözlemlenen bir demokrasi problemidir. Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi uygulanarak, öğretmenlere sınıflarındaki en önemli demokrasi problemi sorulmuş, “Başkalarının haklarına saygı göstermeme” tespit edilmiştir. Öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile ön test uygulandı. Matematik dersinde “Belirli bir kurala göre artan veya azalan sayı örüntüleri oluşturur ve kuralını açıklar” kazanımı ile birlikte Yaratıcı Drama çalışması yapıldı. Uygulama sonrasında çalışmaya katılan öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile son test yapılmıştır.

Yaratıcı Drama Tam Metni

ÖRÜNTÜ TRENİ

Karakterler: Sayılar, Biletçi

Yer: Oyun Parkı- Örüntü Treni sırası

Zaman: Okul çıkışı

Bir gün önceden ailelerinden izin almış olan sayılar, okuldan çıkar çıkmaz okulun yanındaki boş alana kurulmuş olan Oyun Parkına koşturmuşlar. Bütün sayıların en çok merak ettiği oyuncak Örüntü Treni’ymiş ve hemen hepsi Örüntü Treni’nin önüne toplanmışlar. Sayıların hepsi trene aynı anda binmek isteyince kavga etmeye başlamışlar. Bu durumu gören biletçi, hemen olaya müdahale etmiş.

Biletçi: Hey, durun bakalım sayılar! Hepiniz bineceksiniz Örüntü Treni’ne. Ama Örüntü Treni’nin bazı kuralları var. Her seferinde sadece o kurala uyan 6 sayı binebilir. Uymayanlar bir sonraki seferde yeni kuralın açıklanmasını bekleyecek. Anlaştık mı?

Sayılar: (Hep bir ağızdan) Anlaştıkkkk!!!

Biletçi: Evet! İlk kuralımızı açıklıyorum. “0’dan başlayarak ileriye doğru 2’şer ritmik sayma” Bu kurala uyan sayılar Örüntü Treni’nin bu turuna katılabilir.

0,2,4,6,8,10 sayıları hemen Örüntü Treni’nin vagonlarına doğru ilerlemişler. 6 sayısı vagona tam bineceği sırada 9 onun yerine binmiş ve açıkta kalan 6 sayısı ağlamaya başlamış. Durumu fark eden biletçi 6’nın yanına giderek ne olduğunu sormuş.

6 sayısı: Bu turun kuralına göre benim binmem gerekiyordu Örüntü Treni’ne ama benim yerime 9 bindi.

Biletçi: (9’a dönerek) Bu yaptığın çok ayıp 9. Üstelik bu turun kuralına uymuyorsun bile.

9 sayısı: Bana ne! Ben şimdi binmek istiyorum ve bineceğim.

Biletçi: Olmaz öyle şey. Hem kurala uymadığın halde Örüntü Treni’ne binmek istiyorsun hem de kurala uyan arkadaşının hakkını yiyorsun. Başkalarının haklarına saygı göstermen gerekiyor. Başkalarının haklarına daima saygı göstermemiz gerekiyor. Böylece karışıklık ve kargaşa olmaz asla.

9 sayısı: Anladım. Peki öyleyse inip sıramın gelmesini bekleyeceğim. (6’ya dönerek) Hakkına saygı göstermediğim için çok özür dilerim senden.

Sıraya geçen 9 sayısı diğer sayılar gibi sırasını beklemiş ve tüm sayılar gün sonunda Örüntü Treni’ne binmiş olarak evlerine dönmüşler.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Haklara Saygı, Yaratıcı Drama, Matematik, Örüntü

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜKLÜ KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİSİ OLAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN BAKIŞ AÇISIYLA ÖĞRENME ORTAMLARINDA SOSYAL BECERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Çakıroğlu, *Aksaray Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Hayriye Gül Kuruyer, *Ordu Üniversitesi*

Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencilerin özel gereksinimli olmayan akranlarıyla aynı sınıfta yer alması hem teoride ve hem de uygulamada öğrenciler arasındaki sosyal etkileşime dayanır (Wilkerson, Perzigian ve Schurr, 2016). Bir başka deyişle, özel eğitim hizmetleriyle yetersizlikten etkilenmiş öğrencinin akademik becerilerini geliştirmenin yanı sıra sosyal becerilerini de geliştirerek normal akranları ile etkileşimini, sınıfa aktif katılımını ve sosyal kabulünü artırmayı sağlamadır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Sosyal etkileşimin güçlü olması kaynaştırma uygulamalarında öğrenme ortamının niteliği düşünüldüğünde katılım ve akademik başarı için temel ölçütlerden biridir. Öğretmenlerin; çocukların ilköğretim çağına, özellikle kaynaştırma sınıflarında sosyal meseleler ve ilişkiler hakkında düşüncelerinin, sosyal bilişlerinin, sosyal bağlarını ve akran ilişkilerini nasıl kurduklarının, sosyal bilgilerinin nasıl işlendiğinin bilmesine ihtiyaç vardır (Santrock, 2016). Bu ihtiyaç doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında öğrenme ortamlarını oluştururken sosyal becerileri sürece nasıl dâhil ettikleri konusunda görüşlerinin incelenmesi önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı; özel öğrenme güçlüklü kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin bakış açısıyla öğrenme ortamlarında sosyal becerilerin değerlendirilmesidir. Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden temel nitel araştırma türünde gerçekleştirilmiştir. Temel nitel araştırmalarda; araştırmacı bir fenomenin anlamını katılımcıların bakış açısıyla anlamlandırmaya çalışır. Anlamlar bireyin gerçeği sosyal dünyaları ile etkileşimleri içinde nasıl inşa ettiği üzerine yoğunlaşarak keşfedilir (Merriam, 2015, s.22). Araştırma altı sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Katılımcıların belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla sınıf öğretmenleri 1) sınıflarında özel öğrenme güçlüğü tanısı almış öğrencisi bulunması, 2) sınıf öğretmenliği lisans programı mezunu olması 3) gönüllü katılım sağlaması ölçütleri temel alınmıştır. Öğretmenlerin hepsi aynı okul bölgesinde farklı okullarda görev yapan öğretmenlerdir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler ile elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen veriler sürekli karşılaştırma yöntemiyle değerlendirilmiştir. Sürekli karşılaştırma yöntemi kapsamında açık kodlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Açık kodlara ulaşmak amacıyla transkript sürecinde not alma ve altını çizme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Veri analizi sonucunda, bireysel farklılıklar, beklentiler, bakış açısı, sosyal beceriler, akademik gelişim ve sorunlar olmak üzere altı ana kategoriye ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenleri oluşturdukları öğrenme ortamlarının kaynaştırma uygulamalarına bakış açılarına göre farklılıklar gösterdiğini ifade ettikleri görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin öğrenme ortamlarını hazırlarken akademik gelişime odaklandıkları ve sosyal becerileri ikincil bir kazanım olarak gördükleri ise diğer önemli bir sonuçtur.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, Sosyal Beceriler, Özel Öğrenme Güçlüğü

ÇOCUK EDEBİYATI METİNLERİNE DAYALI ATÖLYE ÇALIŞMASININ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YARATICI DÜŞÜNME BECERİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Burak Baz, Yıldız Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Cevdet Şanlı, Yıldız Teknik Üniversitesi

Çocuk edebiyatında yaratıcılık, çocukların okudukları metinleri analiz ederek, zihinlerinde yeni imgeler ve fikirler yaratmaları yoluyla ortaya çıkmaktadır (Beyzaei & Mohaghar, 2016). Sınıf ortamında öğretmen rehberliğinde incelenen çocuk edebiyatı metinleri, öğrencilerin yeni konular hakkında bilgi sahibi olmalarını, aşına oldukları durumlara ise yeni bir gözle bakmalarını ve yeni bir perspektif kazanmalarını sağlar (Saccardi, 2014). Yaratıcı düşünme son dönemlerde öğrencilerin eğitiminde geliştirilmesi hedeflenen düşünme stillerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle sınıf içerisinde öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine imkân tanıyacak ortamın sağlanması ve geliştirici etkinliklerin yapılması önem taşımaktadır. Bu araştırmada çocuk edebiyatı metinlerini içeren atölye çalışmasının ilkökul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Gaziosmanpaşa ilçesinde yer alan bir ilkokuldaki ikinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Üç farklı şubeden Deney-1, Deney-2 ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney-1 grubundaki öğrencilere şiir, Deney-2 grubundaki öğrencilere hikâye metinlerine dayalı atölye çalışması uygulanmıştır. Kontrol grubundaki öğrencilere ise normal eğitim-öğretim faaliyetleri dışında ekstra bir uygulama yapılmamıştır. Veriler, Torrance Yaratıcı Düşünme Testi A-B formları ve demografik bilgi formu yoluyla toplanmıştır. Verilerin analizinde normallik testi sonuçlarına göre gruplar arası ön-test puanlarının karşılaştırılmasında Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Ön test ve son test puanları arasındaki farklılaşma ise Wilcoxon testi ile analiz edilmiştir.

Analizlerin ilk aşamasında deney gruplarının ön-test puanları ile kontrol grubunun ön-test puanları karşılaştırılmış ve gruplar arası farklılaşma anlamsız bulunmuştur. İkinci aşamada Deney-1, Deney-2 ve kontrol gruplarının sözel ve şekilsel yaratıcılık puanları açısından ön-test ve son-testleri arasındaki farklılaşmaya bakılmıştır. Sözel yaratıcılık puanlarının farklılaşması Deney-1 grubunun son test puanları lehine $p < 0.001$ düzeyinde ve Deney-2 grubunun son-test puanları lehine $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı, kontrol grubunun ön-test ve son-test puanları arasındaki farklılaşma ise $p > 0.05$ düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Şekilsel yaratıcılık puanları açısından ise bütün grupların ön-test ve son-test puanlarının farklılaşması son-test puanları lehine anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$).

Hikâye ve şiir metinlerine dayalı çocuk edebiyatı atölye çalışmalarının öğrencilerin sözel yaratıcılıkları üzerinde olumlu etkisinin olduğu gözlenmiştir. Şekilsel yaratıcılık puanlarında deney gruplarının son-test puanları lehine anlamlı sonuca ulaşılmasına rağmen kontrol grubunun son-test puanlarında da anlamlı bir yükselmenin meydana gelmesi, öğrencilerin şekilsel yaratıcılığının gelişiminde atölye çalışmasının anlamlı bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Düşünme, Çocuk Edebiyatı, İlkokul Öğrencileri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ÖZEL GEREKSİNİMİ OLAN 9-10 YAŞ ÇOCUKLARIN OKUL ORTAMINDAKİ İLETİŞİM BECERİLERİNİN RESİM ANALİZİ YOLUYLA İNCELENMESİ

Esra Çifçi, *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi İrfan Nihan Demirel, *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi*

Araştırmanın amacı özel gereksinimi olan 9-10 yaş çocukların okul ortamındaki iletişim becerilerinin resim analizi yoluyla incelenmesidir. Araştırma nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması modeline göre yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilen ve Karadeniz Bölgesindeki bir rehabilitasyon merkezinde “disleksi (2), zihinsel engelli (2) ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (2)” tanısıyla özel eğitim alan 9-10 yaş aralığındaki toplam 6 ilkokul 3. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak çocuklara çizdirilen “teneffüs” konulu resim çalışmaları kullanılmıştır. Elde edilen veriler çocukların özel gereksinimlerine bağlı olarak okul ortamında yaşadıkları uyum ve davranış problemlerinin belirlenmesi için öğretmenlerinden alınan bilgilerle desteklenmiştir. Resim çalışmalarından elde edilen veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen “resim değerlendirme kriterleri” dikkate alınarak çözümlenmiştir. Bu kriterler doğrultusunda çocukların okul ortamındaki iletişim becerileri teneffüs konulu resimlerinde kullandıkları nesne, figür ya da semboller açısından, iletişim organlarına yer verme, kullanılan çizgi türleri, bir arkadaş grubunu resme dâhil etme, arkadaşlarıyla arasındaki mesafe ve kağıdı kullanma biçimi olmak üzere 5 farklı kriter dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde güvenilirliğin sağlanması amacıyla resimler, araştırmacılar tarafından farklı zamanlarda analiz edilmiş ve araştırmacılar arasındaki uyum %85 olarak hesaplanmıştır. Araştırma sonuçları katılımcıların özel gereksinimlerine bağlı olarak sınıf içinde arkadaşlarıyla iletişim sorunu yaşadıklarını, derslerde aktif olmamakla birlikte nesnelere arasında ilişki kuramama ve neden-sonuç ilişkisini kavrayamama gibi algı sorunları yaşadıklarını ortaya koymuştur. Resim çalışmalarından elde edilen veriler çocukların iletişim organlarına, akran ilişkilerinde çekingenliğin, yetersizliğin ya da iletişim problemlerinin bir göstergesi olarak yer verdiklerini, kendilerini çizgisel olarak ifade ederken çevrelere karşı bir set oluşturma ya da ilişkidenden kaçınma motivasyonu sergilediklerini göstermiştir. Diğer taraftan araştırma sonuçları, çocukların teneffüs konulu resim çalışmalarında arkadaşlarını resme dâhil ettiklerini ancak kendilerini arkadaş grubundan daha uzak bir mesafede resmettiklerini göstermiştir. Ayrıca çocukların teneffüs ortamında kendilerini resmederken kâğıdı konumlandırma biçimleri, çocuklarda kendine güvensizlik, içine kapanıklık, yetersizlik ya da kendini anlama ve ifade etmede içgörü eksikliğinin yaşandığı sonucunu ortaya koymuştur. Bu bulgular ışığında özel gereksinimi olan çocukların duygusal ve psikolojik gelişimlerine katkı sağlayacak farklı sanatsal etkinliklerle desteklenen öğrenme ortamlarında, kendi yetenek ve yaratıcılıklarının ön plana çıkarılarak sosyalleşme ve iletişim kurma becerilerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinim, İletişim Becerisi, Resim Analizi

8. SINIF ÖĞRENCİLERİN TÜRKÇE DERSİNDEKİ UYGULAMALAR VE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Funda Akkız Yiğit, *Amasya Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Hüsniye Mayadağlı, *Amasya Üniversitesi*

Bu çalışma 8. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersinde karşılaştıkları sorunları öğrenci görüşleri doğrultusunda belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Dil düşünceyi oluşturarak şekillendirir. Bireyler dile ne kadar hakim olurlarsa düşünce dünyaları o kadar genişler. Dil insanlar arasındaki iletişimi sağlar, iletişimde de kelimeler önemli bir yer tutar. Anlayabilmek ve anlatabilmek zengin kelime dağarcığına bağlıdır. Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına uygun olarak bireylerin Türkçeyi konuşma ve yazma kurallarına dikkat ederek doğru, açık ve özenli bir şekilde kullanıp kendilerini ifade etmesi amaçlanmıştır. Türkçenin daha doğru, düzgün kullanılabilmesi etkili bir Türkçe eğitimi ile gerçekleşir. Türkçe öğretimi öğrencilere okuyarak ve yazarak düşünebilmelerini, Türk dilini sevdirek milli bilincin, milli kültürün oluşmasını sağlar. Okullarda dil eğitimi, dilin incelikleri, güzellikleri ve dil bilinci Türkçe dersi aracılığıyla sağlanmaktadır ancak Türkçe dersinde de birçok problemle karşılaşmaktadır. Öğrenciler Türkçe dersinde kazandıkları becerileri günlük hayatlarına yansıtmakta sorun yaşamaktadırlar. Kelime dağarcığının zayıflığı sebebiyle kendilerini doğru, düzgün, akıcı bir biçimde ifade etmekte zorluk yaşamaktadırlar. Öğrenciler okuduğunu anlamakta sorun yaşamakta ve akıcı okuyamamaktadırlar. Bu çalışma öğrencilerin Türkçe dersinde karşılaştıkları sorunları tespit etmesi ve bu sorunlara çözüm getirmesi, öğretmenlerin Türkçe dersinde öğrencileri nasıl eğitmeleri gerektiğine öneri getirmesi bakımından önemlidir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2018-2019 eğitim öğretim yılında Muş ili Hasköy ilçesine bağlı okullarda sekizinci sınıfta öğrenim gören 40 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersindeki Uygulamalar ve Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Öğrenci Görüşme Formu” uygulanmıştır. Araştırmadaki veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak öğrencilerle birebir görüşme yapılarak elde edilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin Türkçe dersinde kazandıkları becerileri günlük hayata uyarlayıp kullanmakta sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğrendikleri yeni kelimeleri kullanmakta, kendilerini doğru ve düzgün ifade etmekte zorlandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin aile içinde kullandıkları dilin farklı olmasından dolayı Türkçe dersinde öğrendikleri bilgileri uygulamada sorun yaşadıkları öğrendikleri bu bilgileri sadece okulda arkadaş ortamında kullandıkları görülmüştür. Kelime hazinelerini geliştirmek için çaba gösterdikleri ancak bunları sadece sınav geçmek amacıyla yaptıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin sesli okuma yaparken kelimeleri doğru telaffuz edememelerinden, okurken takılmalarından dolayı akıcı okuma yapamadıkları görülmüştür. Ayrıca sesli okumada kelimeleri yanlış telaffuz ettiklerinden sessiz okumayı daha çok tercih ettikleri, sessiz okuma yaparken kendilerini daha rahat hissettikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Dersi, Uygulamalar, Sorunlar

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

İLKOKUL DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MATEMATİK DERSİNE KARŞI TUTUMLARININ PROBLEM ÇÖZMEYE ETKİLERİ

Ebru Ergül, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa Doğan, Yıldız Teknik Üniversitesi

İlköğretimin temel amacı; bireyleri hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. Her iki amacın gerçekleşmesi için gerekli zihinsel beceriler; etkili akıl yürütme, eleştirel düşünme ve problem çözmedir. Bu becerilerin geliştirilmesinde matematik dersi ve içeriği önemli bir yer tutmaktadır. Problem çözme ve onun gerektirdiği süreçlerde matematiğin temel unsurunu oluşturmaktadır. İnsanları, karşılaştıkları problemlerin çözümüne götüren bu düşünme süreçleri hem gündelik hayatta hem de tüm bilim dallarında kullanılmaktadır. Dolayısıyla, toplumda yer alan bireylerin problem çözme becerisi kazanmaları önem taşımaktadır. Bireylerin bu beceriyi kazanabilmesinde olumlu bir matematik algısına sahip olmalarının payı da göz ardı edilmemelidir. Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin matematik dersine karşı tutumlarının problem çözme ne yönde etkilediğini ortaya çıkarmaktır. Bu amaç bağlamında öğrencilerin matematik dersine karşı sahip oldukları tutumların, bir matematik problemini çözerken problemin çözümüne ilişkin süreçlere ne yönde etki ettiği tespit edilecektir. Araştırma, İstanbul ili Zeytinburnu ilçesinde ki bir ilkokulun 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde okula devam eden 4. sınıf öğrencileri arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiş 100 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırma nitel ve nicel yöntemin bir arada kullanıldığı karma yöntem çalışmasıdır. Araştırmanın nitel kısmında Milli Eğitim Bakanlığı 4. sınıf Matematik Öğretmen Kılavuz Kitabı içeriğinde yer alan “Matematik Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”, nicel kısmında ise araştırmacı tarafından hazırlanan ve uzman görüşü alınarak oluşturulan çalışma yaprağı kullanılmıştır. Çalışma yaprağında rutin olan ve rutin olmayan 4. sınıf düzeyine uygun 10 adet matematik problemi yer almaktadır. Çalışma yaprakları ve tutum ölçeğinden elde edilen verilerin analizi yapılmıştır. Veri analizleri sonucunda elde edilen bulgulara dayanılarak, matematiğe karşı olumlu tutum geliştiren öğrencilerin problem çözme stratejilerini ya da problem çözme basamaklarını kullanarak problemlerin doğru çözümüne ulaştıkları, matematiğe karşı olumsuz tutum geliştiren öğrencilerin problemlerin doğru çözümüne ulaşamadıkları, problem çözme stratejilerini ya da problem çözme basamaklarını kullanamadıkları sonucuna varılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular öğrencilerin yaptıkları problem çözme hatalarının tespit edilmesine, bu hataların giderilmesi hususunda tedbirlerin alınmasına, öğrencilerde olumlu matematik algısı geliştirme konusuna dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Matematik, Problem Çözme, Tutum

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ERGENLERİN ADALET DEĞERİNİN KİŞİSEL BAŞARIYA VE TOPLUMSAL İLİŞKİLERE YÖNELİK KATKILARINA DAİR ALGILARI

Dr. Öğr. Üyesi Özkan Sapsağlam, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Eryılmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi

Adalet ve adaletli olmak hem birey için hem de toplum için önemlidir. Bireylerin vicdan gelişimleri üzerinde de adaletin önemli bir yeri vardır. Toplumların sürekliliği de adaletin tecellisi ile mümkün görünmektedir. Özellikle Türk toplumları adaletli olma ile özdeşleştirilmiştir ve toplumsal açıdan varlıklarını uzun süreli devam ettirmişlerdir. Literatürde adalet konusu pek çok şekilde incelenmektedir. Bu incelemelerin yapıldığı bir diğer alan da değerler ve değerlerin gelişimi bağlamında adaletin incelenmesidir. Değerler ve değerlerin gelişimi her dönemde olduğu gibi ergenlik döneminde de önemlidir. Bireyin değer kazanma sürecinde iki önemli gelişim dönemi vardır. Bu dönemlerden biri okul öncesi iken bir diğeri ise ergenlik dönemidir. Soyut düşünmeyle birlikte ergenler pek çok değeri sorgular hale gelmektedir. Son yıllarda artan şiddet olayları, medyanın ergen gelişimi üzerindeki olumsuz etkileri, artan madde bağımlılığı ve suça yönelme gibi sorunlar değerlerin ve değerler eğitiminin önemini ortaya koymaktadır. Bu noktada değerlerin ergenlerin kişisel ve toplumsal yaşamlarına katkılarının incelenmesi işlevsel olabilir. Bu çalışmanın amacı, ergenlerin adalet değerinin kişisel başarıya ve toplumsal ilişkilere yönelik katkılarına dair algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, lise öğrenimi gören 12 ergen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veriler, kişisel bilgi formu ve görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olan fenomenolojik bir desende yürütülmüştür. Verilerin analizinde, içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre ergenler adalet değerinin kişisel başarıya yönelik katkılarını; onaylanma, saygınlık, toplumsal ilişkilerde süreklilik, dini anlam ve süper egonun ihtiyacını doyumak, empati ve girişkenlik gibi temalar çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Ergenler adalet değerinin kişisel başarıya yönelik katkılarını; toplumsal statü, karşılıklılık ilkesi, toplumsal duyarlılık, toplumsal süreklilik, toplumsal düzen ve sevgi ihtiyacını doyumak gibi temalar çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Ayrıca, ergenlik dönemi riskli davranışların sıklıkla sergilendiği bir gelişim dönemidir. Ergenlerin olumsuz davranışlardan uzaklaşmalarına yardım edecek koruyucu faktörlere ihtiyaç vardır. Bu noktada değerler önemli birer koruyucu araç olabilir. Bu çalışma bulgularından yararlanılarak ilerleyen süreçte ergenlere adalet değerini kazandırma programları yapılabilir. Anılan programların içeriğinin oluşturulmasında bu çalışmanın sonuçlarından yararlanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Adalet, Değer, Ergen, Kişisel Başarı, Toplumsal Başarı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ERGENLERİN VATANSEVERLİK DEĞERİNE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Prof. Dr. Ali Eryılmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özkan Sapsağlam, Yıldız Teknik Üniversitesi

İnsan sosyal bir varlıktır. Kendisi için yaşamak önemli iken aynı zamanda diğer bireylerle birlikte yaşamak da önemlidir. Toplumsallaşma sürecinde bireylerin vatan kavramı ve vatanseverlik değerini edinmeleri içinde yaşadıkları toplum birer ferdi olma noktalarında önemli görünmektedir. Türk kültürü ve yaşam şekli açısından bakıldığında ise vatanseverlik yüz yıllar boyunca bireylere öğretilen önemli bir değer olarak varlığını sürdürmektedir. Değerler ve değerlerin gelişimi her dönemde olduğu gibi ergenlik döneminde de önemlidir. Bireyin değer kazanma sürecinde iki önemli gelişim dönemi vardır. Bu dönemlerden biri okul öncesi iken bir diğeri ise ergenlik dönemidir. Soyut düşünmeyle birlikte ergenler pek çok değeri sorgular hale gelmektedir. Son yıllarda artan şiddet olayları, medyanın ergen gelişimi üzerindeki olumsuz etkileri, artan madde bağımlılığı ve suça yönelme gibi sorunlar değerlerin ve değerler eğitiminin önemini ortaya koymaktadır. Bu noktada değerlerin ergenlerin kişisel ve toplumsal yaşamlarına katkılarının incelenmesi işlevsel olabilir. Bu çalışmanın amacı, ergenlerin adalet değerinin kişisel başarıya ve toplumsal ilişkilere yönelik katkılarına dair algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın amacı, ergenlerin vatanseverlik değerine yönelik tutumlarının incelenmesidir. Çalışma, lise öğrenimi gören 12 ergen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veriler, kişisel bilgi formu ve görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olan fenomenolojik bir desende yürütülmüştür. Verilerin analizinde, içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre ergenler vatanseverlik değerine yönelik tutumun düşünce boyutunda; güvenli yaşama, emaneti koruma, sorumluluk, aidiyet, kültürel bilgi, toplumsal refah, vefa duygusu ve iyi insan olma gibi temalar çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Ergenler vatanseverlik değerine yönelik tutumun duygu boyutunda; güven, mutluluk, birlik, sevgi ve huzur gibi temalar çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Ergenler vatanseverlik değerine yönelik tutumun davranış boyutunda; bağımsız davranma, kültüre uygun davranış, sorumlu davranma, özgeci olma, cesur davranma ve vatani koruma gibi temalar çerçevesinde değerlendirmişlerdir. Ergenlerin olumsuz davranışlardan uzaklaşmalarına yardım edecek koruyucu faktörlere ihtiyaç vardır. Bu noktada değerler önemli birer koruyucu araç olabilir. Bu çalışma bulgularından yararlanılarak ilerleyen süreçte ergenlere yönelik vatanseverlik değerini kazandırma programları yapılabilir. Anılan programların içeriğinin oluşturulmasında bu çalışmanın sonuçlarından yararlanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Vatanseverlik, Değer, Ergen, Tutum

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ ALANINDA SÖZCÜK ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARDAKİ EĞİLİMLER: META-ANALİZ ÇALIŞMASI

Ege Kiraz, *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*

Meryem Şahin, *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*

Dilinen önemli işlevlerinden biri iletişim işlevidir. İletişim işlevinin gerçekleşebilmesi için kişilerin hem alıcı hem de gönderici beceriler bakımından yeterli duruma gelmeleri gerekmektedir. Bir kişinin bu beceri alanlarında yeterli duruma gelebilmesi için yetkinlik göstermesi gereken alanlardan biri de zengin sözcük dağarcığına sahip olmasıdır. Bununla birlikte “Bir dilin söz varlığı, o dilin tarihine geniş ölçüde ışık tutmakta, yüzyıllar boyunca ortaya çıkan ses, biçim, sözdizimi ve anlam değişikliklerini yansıtmakta, hangi dillerin etkisiyle, ne türden değişimlerin gerçekleştiğini göstermektedir.” (Aksan, 1996). Dolayısıyla, Türkçenin söz varlığının sağlıklı bir biçimde belirlenmesi ve öğretilmesi özellikle yabancılara Türkçe öğretimi açısından son derece önemli ve öncelikli görünmektedir (Barın, 2003). Bu bakımdan her dilin hem anadili hem de yabancı dil olarak öğretim süreçleri içerisinde sözcük öğretimi alt alanı önemli bir yer tutar. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesiyle ilgili çalışmalara bakıldığında zaman da sözcük öğretimiyle ilgili çalışmaların varlığı dikkat çekmektedir. Bu çalışmaların amaca dönük ve daha verimli olabilmesi, birbirini tekrar eden çalışmalar olmaktan uzak olması, kapsam açısından sözcük öğretimi alanını daha iyi içerebilmesi bakımından bu ana dek yapılmış olan çalışmaların bir analizinin yapılarak ortaya bir resmin konması önemli görünmektedir. Bu çalışmanın başlıca amacı da ilgili çalışmalardan yola çıkarak genel eğilimin belirlenmesi ve sonraki olası çalışmalar için ilgililere bir resim oluşturulmasıdır. Alanyazında benzer nitelikli birkaç çalışmanın varlığı dikkat çekmektedir. Biçer (2017), Göçer (2011) ve Büyükkız (2014)’in çalışmaları bu çalışmalara örnek olarak verilebilir. Ancak bu çalışmalara bakıldığında zaman genel nitelikli çalışmalar oldukları görülmektedir. Salt sözcük öğretimi ile ilgili bir meta-analiz çalışmasının olmaması bu çalışmayı güdüleyen başlıca etmenlerden biridir. Bu çalışmada alanyazındaki sözcük öğretimiyle ilgili bilimsel çalışmaların analizi söz konusu olduğu için doküman analizi yönteminden yararlanılacaktır. İlgili verilere Google Akademik, YÖKTEZ ve ULAKBİM veri tabanları kullanılarak ulaşılabilecektir. Ulaşılabilecek veriler 2000-2018 yılları arasında yayımlanmış olan makale ve tezlerden oluşacaktır. Bu veriler, yıllara göre dağılımı, yazar sayısı, sözcük öğretimi alt konuları, araştırma desen ve yöntemleri, örneklem özellikleri, veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesi bakımlarından çözümlenecektir. Böylelikle bir meta-analiz işlemi yapılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Sözcük Öğretimi, Söz Varlığı, Meta-Analiz

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDAKİ DİLBİLGİSİ İÇERİKLERİNİN DİLBİLİMSEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Mesut Meral, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu bildiriye Yunus Emre Enstitüsü'nün yayınladığı Türkçe Öğrenim Seti A1 ve B1 çalışma kitaplarındaki dilbilgisi öğretimi dilbilimsel açıdan değerlendirilecektir. Ders kitaplarının dil öğretimi açısından ucuz ve kolay erişilebilir kaynaklar olması nedeniyle bu kitaplardaki güçlü ve zayıf yönlerin dilbilimsel açıdan değerlendirilmesi önem kazanmaktadır. Çalışmada dilbilgisinin ses bilgisi, şekil bilgisi ve cümle bilgisi alanları temel alınacak, kitaplardaki güçlü ve zayıf yönler bu alanlar ölçüt alınarak değerlendirilecektir.

Kitaplardaki dilbilgisi öğretimi genel anlamda değerlendirildiğinde, dilbilgisi konularının sunumunda belirli bir tutarlılık, kesinlik ve titizlik göze çarpmaktadır. Bu durum dilbilgisi konularının hedef kitle tarafından kolaylıkla anlaşılabilir hale getirilmesi açısından önemlidir. Bu açıdan düşünüldüğünde söz konusu kitapların güçlü tarafları ortaya çıkmaktadır. Kitaplardaki dilbilgisi konuları detaylı değerlendirildiğinde ise birtakım aksayan yönlerden bahsedilebilir. Söz konusu aksaklıklar ses bilgisi, şekil bilgisi ve cümle bilgisi başlıkları altında toplanabilir. Kitaplar ses bilgisi açısından değerlendirildiğinde ortaya çıkan en dikkat çekici durum kitapların Türkçenin ses varlığına alfabe üzerinden yaklaşmasıdır. Oysa alfabe hiçbir doğal dilin ses varlığını tam anlamıyla yansıtmaz. Bu nedenle dilbilgisi kitapları sesleri Uluslararası Fonetik Alfabeti üzerinden betimleme yolunu seçer. Bu nedenle, incelenen kitaplarda Türkçenin ses dağarcığında var olan çift dudaksız sürtünmeliler, artdamaksız ve sertdamaksız [h] sesleri, açık [e] gibi birçok sesin gereği gibi betimlenmediği görülmektedir. Ses bilgisi açısından bir diğer önemli durum da vurgu ve tonlama gibi parçalarüstü sesbirimlerin betimlenmemiş olmasıdır. Oysa vurgu Türkçede anlamı ayırt eden bir faktördür.

Şekil bilgisi açısından değerlendirildiğinde ortaya çıkan önemli durum bazı biçimbirimlerin yeterince net betimlenmemesi sonucunda eksik kalan şekil-işlev kombinasyonlarıdır. Örneğin Türkçede zaman eklerinin sadece zaman anlamı taşımadığı, görünüş ve kip anlamlarının da bulunduğu düşünüldüğünde, sadece zaman eksenli yaklaşımın dilin hedef kitleye tam olarak aktarılamaması sonucunu doğurması kaçınılmazdır. Cümle bilgisi açısından değerlendirildiğinde kitapların Türkçenin kendine özgü bazı sözdizim özelliklerini hafife aldığı görülmektedir. Bu durumun en önemli yansıması kitaplardaki diyalogların doğal olmayan ifadeler içermesidir. Örneğin Türkçe bir özne düşürme dilidir ve öznenin diyaloglardaki art arda kullanımını katı bir şekilde kısıtlar. Kitaplarda bu durumun yeterince göz önüne alınmaması nedeniyle birtakım doğal olmayan ifadelerle rastlanmaktadır.

Sonuç olarak, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarının her şeyden önce Türkçenin dilbilgisel özelliklerini tam anlamıyla yansıtmaması beklenmekte, aksi durumun dil öğretiminde birtakım sorunlara yol açacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretimi, Dilbilgisi, Dilbilim

ÖĞRENCİLERE OKUMA ALIŞKANLIĞI KAZANDIRILMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Züleyha Er, Yıldız Teknik Üniversitesi

Okuma becerisi, konuşma ve yazma becerilerini doğrudan etkileyen önemli bir beceridir. Öğrencinin okuma becerilerini geliştirmek için ders kitabı etkinlikleri yeterli değildir. Öğrenci okuma kültürü edinme sürecine dâhil edilmelidir. Okumayı alışkanlık haline dönüştürmek ise tüm hayatı etkileyen bir basamaktır. Okuma alışkanlığı tohumları ailede atılır, ilkokulda yeşerir, ortaokulda filizlenir. Öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırmak bir Türkçe öğretmenin en önemli görevlerinden biridir. Türkçe öğretmenlerinin bu konudaki görüşlerinin alınması onların ve diğer öğretmenlerinin dikkatini çekmesi bakımından önemlidir. Bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılmasına ilişkin yaptığı çalışmaları, uyguladığı yöntemleri ortaya çıkararak tüm öğretmenlerin bunlardan faydalanmasını sağlamaktır. Ayrıca araştırma Türkçe öğretmenlerinin okuma alışkanlığı konusunda varsa eksiklerini ve hatalarını ortaya çıkarmış olacaktır. Bu bakımdan öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırma konusunda Türkçe öğretmenlerinin görüşleri ele alınmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden bütüncül tek durum desenli durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılında beşi aynı okulda, diğerleri farklı okullarda görev yapan on Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda veri toplama aracı olarak görüşme kullanılmıştır. Beş yapılandırılmış görüşme sorusu hazırlanmıştır. Bu sorular ışığında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Mülakata katılan öğretmenler araştırma etiği çerçevesinde Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5...Ö10 kodları ile kodlanmıştır. Görüşmeler ilk beş öğretmenle yüz yüze, bire bir 30 dk. süre ile; diğer beş öğretmen ile internet mülakatı yoluyla gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Yüz yüze görüşülen öğretmenlerden yarı yapılandırılmış görüşme formu sorular ışığında konuşmaları; uzaktan internet yoluyla görüşülen öğretmenlerin ise bu sorular ışığında en az bir paragraflık yazı yazmaları istenmiştir. Her bir soruyla ilgili alt kategoriler oluşturularak yorumlama bu kategoriler üzerinden yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bazı Türkçe öğretmenlerinin sınıf kitaplıkları bulunmamakta, bazı Türkçe öğretmenleri okuma saati düzenlememektedir.

Çoğu Türkçe öğretmeni okuma alışkanlığı konusunda kendisini yeterli görmemektedir. Türkçe öğretmenleri sınıflarında düzenli bir şekilde kitap, dergi tanıtımı yapmamaktadır. Bazı Türkçe öğretmenleri okumayı özendirici çalışmalar yapmaktadır. Türkçe öğretmenlerinin çoğu okuma alışkanlığı kazandırma konusunda seminer ve eğitim almak istemektedirler. Araştırma sonuçları ile bu konuyla ilgili daha önce yapılan araştırma sonuçları benzer nitelik taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okuma Alışkanlığı, Öğrenci, Öğretmen

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

İNSAN HAKLARI, YURTTAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ 2018 ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ DEĞERLER VE DERS KİTABINDA İŞLENİŞİ

Mehmet Şükrü Durmuş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Meryem Hayır Kanat, Yıldız Teknik Üniversitesi

Değişen ve gelişen dünyamızda eğitim-öğretim en önemli konulardan biridir. Eğitimde kaliteyi ve güncelliği yakalamak ise üzerinde durulan önemli bir noktadır. Günümüz eğitim anlayışı ise öğrenciyi merkeze alan oluşturmacı yaklaşımla, her öğrencinin bilgiye ulaşma ve kendi öğrenme ortamlarını oluşturabileceği yeterliliğe ulaşmasını hedeflemektedir. Geleceğimizi emanet edeceğimiz çocuklarımızın geçmişten gelen ve hâli hazırda toplumda yaşamakta olan evrensel ve yerel değerlerimizi, kültürümüzü öğrenmesi, vatandaşı olduğu ülkeye karşı sorumluluklarını yerine getiren bireyler olma bilincini kazanması dersin önemli hedeflerindedir. Öğrenilmesi gereken en önemli değer insan olmandır. İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersi işte bu bilinci kazandırmak için küçük yaşlarda öğrencilere yurttaş olmanın ve demokrasinin ilkelerini öğretmeyi hedefler. Talim ve Terbiye Kurulunun 2012/69 sayılı kararı ile 4. sınıfa alınan “İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi” dersi erken yaşta öğrencilerin haklarını bilen, sorumluluk sahibi vatandaş olmaları için onlara rehberlik eder. Bu çalışmada İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersine ait Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2018 Öğretim Programı ve 2018 Ders Kitabı temel materyal olarak alınmış ve doküman analizi yapılmıştır. Öğretim Programlarında yer alan “kök değerler” : “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik“ yenilenen ders kitabında nasıl verilmiştir? Sorunun cevabı çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Programda yer alan bazı değerler kitapta doğrudan ünite başlığı olarak kullanılmış, kazandırılması hedeflenen bazı değerler ise çok sığ kalmış, sadece bir ünite de değinilmiştir. Bu özelliğiyle derste birbirleriyle ilişki kurularak, atıf yapılarak öğretilmesi gereken bazı kavramların bağının zayıf kaldığı anlaşılmıştır. Ancak ders kitabında uzlaşma kültürü üzerinde önemle durulmuş, herkesin birbirine, fikirlerine saygı göstermesi gerektiği, bazı durumlarda ortaklaşa bir çözüm ile sonuca gidilebileceği vurgusuna yer verilmiştir. Demokrasinin en önemli ilkelerinden biri olan insancıl olmak anlayışı ve temel haklar doğrudan aktarılırken, bunların zıttı olan baskı ve şiddet eğiliminin son derece yanlış olduğu kitabın pek çok yerinde tekrarlanmıştır. Ayrıca, kitap içinde oluşturulan etkinlikler, kullanılan görsellerin derste kazandırması hedeflenen değerle ilişkisi de incelenmiştir. Sosyal Bilimler Eğitiminin önemli alanlarından birisi olan vatandaşlık eğitimi ile de ilişki kurularak sonuca bağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi (İHYD), Öğretim Programı, Ders Kitabı, Değerler, 4. Sınıf

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE SABAHATTİN ALİ'NİN “AYRAN”, AYŞE FİLİZ YAVUZ’UN “KABAK TATLISI” VE ÖMER SEYFETTİN’İN “ÜÇ NASİHAT” HİKÂYELERİNİN A₂ SEVİYESİNE UYARLAMA DENEMELERİ

Dr. Öğr. Üyesi Talat Aytan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Tuğba Çakır, Yıldız Teknik Üniversitesi
Pınar Belikara, Yıldız Teknik Üniversitesi
Sabriye Ustaoglu, Yıldız Teknik Üniversitesi

Türkçe Eğitimi'nin çalışma sahaları Ana Dili Olarak Türkçe Öğretimi, İkidillilere Türkçe Öğretimi, Türk Soylulara Türkçe Öğretimi, Dilbilim, Çocuk Edebiyatı ve Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi şeklinde sıralanabilir. Bu sahalar içinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretime olan ilginin günden güne artması, bu alandaki materyal eksikliğinin daha belirgin olarak hissedilmesine sebep olmuştur. Bu itibarla, Türkçe öğretim setleri dışında dört temel dil becerisini geliştirmeye yönelik farklı kaynaklara ihtiyaç duyulmaktadır. Yabancı dil öğretiminde okuma becerisini geliştirmek için sıkça başvurulmuş, seviyelere göre uyarlanmış yardımcı okuma kitaplarının Türkçe öğretiminde sayıca yetersiz olduğu ve ihtiyacı karşılayamadığı görülmektedir. Bu ihtiyaca yönelik olarak bu çalışmada Türk edebiyatının farklı dönemlerinden Sabahattin Ali'nin “Ayrın”, Ayşe Filiz Yavuz'un “Kabak Tatlısı” ve Ömer Seyfettin'in “Üç Nasihat” hikâyeleri A₂ seviyesine uyarlanarak alan yazına katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu hikâyeler, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Metni (CEFR) ve metin dilbilim kıstasları esas alınarak hedef dil düzeyine uyarlanmıştır. A₂ düzeyindeki öğrenciler için sade bir olay örgüsüne dayanan ve ilgi çekici olan hikâye türünün diğer türlere göre daha uygun olacağı düşünülmüştür.

Bir dilin yabancı dil olarak öğretilmesinde o dilin dilbilgisi yapıları ve söz varlığının yanı sıra dile ait kültürel unsurların da aktarılması önem arz eder. Bu nedenle hikâye seçimi aşamasında hikâyelerin geneline hâkim olan dil ve şekil özelliklerinin sadeleştirmeye uygun olmasına ve Türk kültürüne ait öğeler içermesine dikkat edilmiştir. Bu çalışmada betimsel yöntemlerden biri olan genel tarama modeli kullanılmıştır.

Hikâyelerin uyarlanması sürecinde karmaşık bağlamların basitleştirilmesi, günlük dilde sık kullanılmayan kelimelerin sık kullanılan yakın anlamlılarıyla değiştirilmesi, günümüz Türkçesinde artık kullanılmayan kelime ve ifadelerin çıkarılması, hedef dil seviyesine uygun olmayan deyimlerin değiştirilmesi veya çıkarılması, mecazlı ve soyut anlatımların anlaşılır ve somut ifadelerle değiştirilmesi, devrik cümlelerin kurallı hâle dönüştürülmesi, cümledeki sözcük ve ifadelerin sıralamasının değiştirilmesi, bağlı, sıralı veya birleşik cümlelerin basit cümlelere dönüştürülmesi, anlaşılması zor ifadeleri anlaşılır kılmak için yeni kelime veya yapıların eklenmesi gibi düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler yapılırken metnin aslına sadık kalmaya özen gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi, Yardımcı Okuma Kitapları, Metin Uyarlama

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN SETLERİN DEĞER AKTARIMI BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Muhammed Eyyüp Sallabaş, *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Oğuz Serkan Yılmaz, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Türkçe dünya üzerinde en çok kullanılan dillerden biridir. Bu durum yabancıların Türk diline olan ilgi ve ihtiyacını da yıldan yıla artırmıştır. Günümüzde birçok üniversite ve özel kurum Türkçenin öğretimi hususunda görev almaktadır. Türk dili öğretilirken dilin sadece yalın olarak öğretimi amacı güdülmesi eğitimin genel ilkeleriyle bağdaşmadığından dil öğretimi değerler eğitimi ile desteklenmelidir. Değer, bir sosyal grubun veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve menfaatini yansıtan genelleştirilmiş temel ahlaki ilke veya inançlara denir (Kızılcılık ve Erjem, 1994). Değerler her millet için büyük önem arz eder ve milletler kendi değerlerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasını ister. Bu noktada değer aktarımı ve değerlerin nasıl aktarılacağı hususu ortaya çıkar. Günümüzde okul yalnızca bilginin değil değerlerin de öğretildiği yapılar olarak değerlendirilmektedir. Çocuk, değerlerle ilgili ilk eğitimini ailesinden alsa da bunun bir program dâhilinde aktarılacağı yerler, okullardır. Okulda değerler verilirken, eğitimin tabii süreci içerisinde öğrencilere yaşatılarak kazandırılması gerekmektedir. Günümüzde değer eğitiminin en önemli araçlarından biri olarak metinler kabul edilmektedir. Bu bakımdan eğitim-öğretim sürecinin vazgeçilmez bir parçası olan ders kitaplarının değerlerin sezdirilmesindeki ve iletilmesindeki önemi göz ardı edilemez. Diğer taraftan değer eğitimine yalnızca ana dilinin öğretiminde değil yabancılara Türkçe öğretimi esnasında kültür aktarımının da bir parçası olarak yer verilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan setler Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği on kök değer(adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) bakımından incelenmiş, elde edilen verilere göre setlerin değerleri içerme oranı karşılaştırılmıştır. Nitel araştırma tekniklerine göre yapılan bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini yabancı dil olarak Türkçe öğretim setleri, çalışmanın örnekleme ise Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretim kurumlarında yaygın olarak kullanılan dört set (Yedi İklim, Gazi, İstanbul, Hitit) oluşturmaktadır. Çalışmada setlerde bulunan değerler ve bu değerlerin sayıları tespit edilmiş, öğretim setleri incelenen değerler bakımından karşılaştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Değer Eğitimi, Değer Aktarımı, Türkçe Öğretim Setleri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARININ TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ YÖNÜYLE İNCELENMESİ

Sinem Fidan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Meryem Hayır Kanat, Yıldız Teknik Üniversitesi

Toplumlarda yaşanan insan hakları ihlalleri üzerinde çalışılmakta olan önemli bir konudur. Bu ihlaller arasında yer alan kadına karşı şiddet her geçen gün toplumsal olarak daha fazla tepki ile karşılaşmakta olsa da sayılarda bir azalma söz konusu değildir. Bu bağlamda insan hakları ve özelden kadın erkek eşitliği eğitimi ayrı bir önem kazanmıştır. Kadın erkek kimlikleri ve rolleri biyolojik cinsiyet dışında kültürel olarak gelenekler, önkabuller, kalıpyargılarla belirlenmektedir. Toplumsal cinsiyet kimliği olarak tanımlanan bu durum cinsiyet ayrımcılığı ile doğrudan ilişkilidir. Toplumsal cinsiyet kimliği, yaşanan sosyal ortamla değişmekle birlikte sosyal hayatın pek çok alanında erkeklerin kadınlara karşı daha baskın olduğu ve kadınların daha geri planda kaldığı güç ilişkisini anlatmak için kullanılmaktadır. Fakat bir insana belli bir özelliğinden dolayı farklı ve eşit olmayan bir davranışta bulunmak, ayrımcılık, hatta insan hakkı ihlalidir. Bu bağlamda kadın erkek eşitliğine dayalı insan haklarına saygılı modern bir toplumun inşası için eğitim programları ve en temel eğitim materyalleri olan ders kitaplarının her türlü cinsiyetçi yargılardan arındırılması elzemdir. Çünkü bireyin hayata karşı bakış açısını, toplumsal duruşunu, sahip olduğu değerleri, davranışları, düşüncelerini ve karşısındaki kişiyle nasıl bir iletişim kurması gerektiğini öğrendiği en önemli kurum okullardır. Birey ailesinden aldığı eğitimin yanında okulunda aldığı eğitimle beraber değerlerini şekillendirir ve karakterini oluşturur. İlköğretim düzeyinde öğrencilere sosyal tutum becerisi geliştirmeyi amaçlayan ve değerler eğitimi veren yegâne ders sosyal bilgiler dersi. Sosyal bilimler içerisinde farklı disiplinlerin bir araya gelmesiyle oluşan sosyal bilgiler dersi; en yalın tanımıyla öğrencilere toplumsal yaşama dair bilgi, beceri, değer ve tutum kazandırmayı amaçlayan bir öğrenme alanıdır. Sosyal bilgiler dersi kapsamında verilen insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimin önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bu doğrultuda; “kadın-erkek eşitliği temel haktır ve demokrasi için temel gerekliliktir” ilkesinden yola çıkan araştırmamız MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından 13 Ocak 2017 tarihinde yapılan ilk ve orta öğretim programları değişikliği ile yeniden düzenlenerek yeni müfredata uygun hale getirilen sosyal bilgiler 4. 5. 6. ve 7. sınıf ders kitaplarındaki toplumsal cinsiyet eşitliği yönüyle incelenmesini amaçlamaktadır. Bu inceleme ders kitaplarının toplumsal cinsiyet eşitliğinin aktarılması hususunda içerik, görsel sunum, vb. yönleriyle eleştirel bir bakış açısıyla ele almıştır. Araştırmamız kapsamında nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve araştırma bulgularına doküman analizi yapılarak ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara çözüm önerisiyle birlikte çalışmada yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilimler Kitabı, İçerik, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Cinsiyet Ayrımcılığı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENENLERİN KONUŞMA KAYGILARI İLE KONUŞMA BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: YTÜ TÖMER ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Muhammed Eyyüp Sallabaş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Büşra Seyhan, Yıldız Teknik Üniversitesi

Günümüzde yabancı dil öğretiminde üzerinde en çok durulan sorunlardan biri öğrencilerin bir dil hakkında çok fazla bilgi sahibi olup kendini bir türlü o dilde ifade edememesi ve iletişim kuramamasıdır. Bu, öğrencilerin “Anlıyorum ama konuşamıyorum.” diye ifade ettikleri, “konuşma kaygısı” veya “iletişim kaygısı” olarak adlandırılan bir durumdur. Konuşma kaygısının birçok içsel ve dışsal kaynağı vardır. Öğrencinin yabancı dil bilgisinin kendini ifade etmede yetersiz olduğu düşüncesi, olumsuz değerlendirme korkusu, öğrenme ortamının iletişim kurmaya olanak sağlamaması, ölçme ve değerlendirme materyallerinin öğrencinin konuşma becerisini değerlendirmede yetersiz kalması bunlardan bazılarıdır. Bu durum yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireyler için de geçerlidir. Bu araştırmanın amacı Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin konuşma kaygıları üzerinde etkili olan faktörleri tespit etmek ve konuşma kaygılarının konuşma performansları üzerindeki etkisini incelemektir. Bu çalışmada, Yıldız Teknik Üniversitesi TÖMER bünyesinde B2 seviyesinde Türkçe dersleri almakta olan 38 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Öğrencilerin konuşma kaygıları ve bu kaygının konuşma becerileri ile ilişkisi tespit etmek için genel tarama yönteminden faydalanılmıştır. Yapılan çalışmada öğrencilerden kişisel bilgi formu aracılığıyla değişkenlere kaynaklık edecek bilgiler toplanmış, daha sonra konuşma kaygısı ölçeği uygulanarak kaygı seviyeleri belirlenmiştir. Son olarak öğrencilerden kur seviyelerine uygun önceden belirlenmiş konular hakkında konuşmaları istenmiş, öğrencilerin yaptıkları konuşmalar 3 ayrı gözlemci tarafından konuşma becerisi ölçeğine göre değerlendirilmiştir. Araştırmada toplanan veriler SPSS 25.0 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin işlenmesinde ortalama, t-testi, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü ANOVA testi, Tukey testi ve Pearson r testlerinden faydalanılmıştır. Araştırmada, kadınların erkeklerden daha yüksek kaygı ortalamasına sahip olduğu, konuşma kaygısı ile yaş arasında bir ilişki bulunmadığı, günlük hayatta Türkçeyi kullananların daha az konuşma kaygısına sahip olduğu, Türkçenin zor bir dil olduğunu düşünenlerin daha yüksek konuşma kaygısına sahip oldukları, sınıf arkadaşlarıyla Türkçe konuşanların daha düşük konuşma kaygısına sahip oldukları, TÖMER’e başlamadan önce Türkçe öğrenme geçmişine sahip olanların daha düşük kaygıya sahip oldukları ve öğrencilerin konuşma kaygıları ile konuşma başarısı arasında ters yönlü bir ilişki olduğu elde edilen bulgular arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Yabancı Dil Kaygısı, Konuşma Kaygısı

OSMANLI TOKADI ADLI DİJİTAL OYUNUN KORA ŞEMASINA GÖRE ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Talat Aytan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Zehra Hayani, Etiler Bahçeşehir Koleji

Oyun kendisini ifade etme, duygularını dışa vurma, kabiliyetlerini geliştirebilme, yaratıcılık gücünü kullanabilme, dilsel, bilişsel, duygusal ve motor becerilerini inkişaf ettirme açısından çocuğa önemli imkânlar sunmaktadır. Oyunun tekâmül süreci, insanlığın kat ettiği medeniyet merhaleleriyle doğru orantılıdır. Bireyler arası iletişimi ve paylaşımı esas alan, yaratıcılığa dayalı ve ekseriyetle fiziksel bir doğaya sahip olan oyunlar bilim tarihindeki ilerlemelere muvazi olarak mekik, buhar, elektrik-elektronik ve son olarak bilgi çağı olarak ifade edilen endüstriyel gelişmeler çerçevesinde farklı bir çehreye bürünmüştür. Yirmi birinci yüzyılda geleneksel oyunlar, yerini elektronik ortamda oynanan dijital oyunlara bırakmıştır. Dünyadaki bütün pedagojiler, oyunun eğitim süreçlerine dâhil edilmesi noktasında hemfikirdir. Bu bağlamda oyunlaştırma öğrencinin eğlenerek ve farkında olmadan gizil bir şekilde öğrenmesini sağlamaktadır. Dijital bir dünyada yaşadığımız gerçeğinin göz ardı edilemeyeceğinden hareketle, millî ve evrensel değerleri telkin eden, eğlendirirken öğreten dijital oyunlar ile çocukları buluşturmanın gerekliliği yadsınamaz.

Kora Şeması, kuramsal temelleri Ramazan Korkmaz tarafından oluşturulan, anlatıdaki dramatik aksiyonu ikili karşıtlıklar üzerinden betimleye çalışan bir tahlil metodudur. Şemanın en kurucu bileşenleri ülkü değer (tematik güç) ve karşı değer (karşıt güç)dir. Hayatın özünde varlık-yokluk, hep-hiç gibi ezeli ve ebedi dikotomilerin var olduğunu öne süren bu yaklaşıma göre ülkü değer, sanatkârın olumladığı, karşı değer de olumsuzladığı değerler manzumesine işaret eder. Öte yandan tematik değer ve karşıt değer, anlatıda üç görüntü seviyesi ile temsil edilir. Bunlar; kişiler, kavramlar ve simgelerdir. Anlatıdaki kişilerin tavır ve davranışları, değer yargıları ülkü değer ve karşı değer zeminin oluşmasına hizmet eder. Kavramlar vasıtasıyla ülkü değer ve karşıt değerın savunduğu medeniyet tasavvurunun mücerret veçhesi ortaya konur. Simgeler ise metaforik kimlikleri ile olumlanan ya da olumsuzlanan değerler dizgesinin sembolik dünyasını bütünler.

Osmanlı Tokadı adlı dijital oyunun Kora Şeması'na göre analiz edildiği bu çalışmanın sonuçlarına göre ülkü değer, kişiler düzeyinde Malkoçoğlu, Abdurrahman Gazi, Akça Koca vs. ile karşı değer Haçlı Ordusu ile ülkü değer kavramlar düzeyinde gazilik, kahramanlık, adalet vs. ile karşı değer sömürü, esaret, hile vs. ile ülkü değer simgeler düzeyinde cami, kale, kuşak; karşı değer ise haç, kale ve kelepçe ile inşa edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun, Osmanlı Tokadı, Kora Şeması

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

EĞİTİMİN ÖNEMLİ BİLEŞENLERİNDEN BİRİ OLARAK AİLE: SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİ AİLEDEN NELER BEKLİYOR?

Arş. Gör. Zafer İbrahimoğlu, Marmara Üniversitesi

Eğitim, sadece okuldaki dört duvar arası aktivitelerle sınırlandırılmayacak çok daha geniş ölçekte bir süreçtir. Bu süreçte, eğitim denince akla gelen ilk etkenlerden biri olan öğretmenin rolü ve önemi elbette yadsınamaz. Ancak özellikle 21. yüzyıl toplumsal dinamikleri çerçevesinde günümüzde eğitim süreci üzerindeki faktörlerin çeşidinde ve sayısında artış meydana gelmiştir. Bu çeşitlilik içerisinde bireyin içerisinde doğup büyüdüğü aile farklı bir öneme sahiptir. Bir birey olarak hayata yönelik inşa edeceği paradigmanın temel taşlarını genellikle ailedeki kültürel kodlar aracılığıyla elde eden insan, muhtemelen, aile yaşantısı kaynaklı kalıcı izlerle yaşamını idame ettirmektedir. Ailenin kişi üzerinde bırakmış olduğu bu etkilerin yansıma alanlarından biri de hiç şüphesiz eğitim-öğretim hayatıdır. Eğitime, okula, öğretmene yönelik tutumun gelişiminden görev ve sorumlulukların idrak ve icrasına kadar pek çok konuda aile, istemli veya istemsiz, bilinçli veya bilinçsiz öğrenci üzerinde önemli etkilere sahip olabilmektedir. Dolayısıyla eğitimin niteliğini ve kalıcılığını arttırmaya dönük sorgulamalarda aile faktörü göz ardı edilmemeli; öğretim programları ile ortaya konan eğitimsel hedeflere ulaşmada ailenin de önemli faktörlerden, bileşenlerden biri olduğu unutulmamalıdır.

Bu araştırmanın temel amacı, aktif ve etkin yurttaşlar yetiştirme amacına sahip Sosyal Bilgiler dersini ortaokullarda yürütmekte olan öğretmenlerin eğitimin genel amaçları yanında Sosyal Bilgiler dersinin sahip olduğu özel amaçlara öğrencilerin ulaşabilmesi için ailelerden ne gibi beklenti ve talepleri olduğunu ortaya koymaktır. Çalışma, nitel araştırma yöntem bilim esaslarına göre tasarlanmış olup veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından araştırma soruları ve ilgili alan yazın taraması dikkate alınarak hazırlanmış olan yapılandırılmış bilgi formu kullanılacaktır. Bilgi formuyla toplanan veriler betimsel analiz tekniği ile değerlendirilecektir. Araştırmanın katılımcılarını İstanbul'un farklı ilçelerinde görev yapmakta olan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmakta olup katılımcı sayısının 15 olması hedeflenmektedir. Çalışmada yanıtı aranacak sorular şunlardır:

1. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, eğitim sürecinde ailenin önemine yönelik düşünceleri nelerdir?
2. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, eğitim sürecinde ailenin etkisi/katkısına yönelik mevcut durum deneyim ve görüşleri nelerdir?
3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, daha nitelikli ve etkili bir Sosyal Bilgiler eğitimi için ailelerden ne gibi beklentileri bulunmaktadır?

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretimi, Aile Katılımı, Nitelikli Eğitim

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA HUKUK TERİMLERİNİN YERİ

Cengiz Akalın

Öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin ilk basamağının temel taşı niteliğinde olan ders kitapları tüm dünyada önemini kaybetmeden ilk başvuru materyali olma özelliğini korumaya devam etmektedir. İlköğretim yaşındaki çocuklar, ders kitaplarını tek kaynak olarak bilmekte ve görmektedirler. Bu vesile ile ders kitaplarına bu yaştaki çocukların istedik hedeflere güdülenmesi için çok önemli görevler yüklenmiş olmaktadır. Bu yaştaki çocukların başvuru kaynağı konumundaki ders kitaplarının içeriğinin belirlenmesi hayati önem arz etmektedir. Hukuk; ilk insanların var edildiği an'dan itibaren biyolojik hayatın devam edeceği an'a kadar insan için değerini asla yitirmeyeceği, insanın sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel hayatı ile doğrudan ilişkili olan bir kavramdır. Hukuk kavramının önemi insan için ana rahmine düştüğü andan itibaren başlar ve ölünceye hatta öldükten sonraya ve miras hukukunun sona ermesine kadar devam eder. 4721 no'lu Türk Medeni Kanununun 28 Maddesi şu şekildedir: 'Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer. Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder'. İnsan ile bu kadar hemhal olan bir kavramın öğretilmesi de ilköğretim yaşlarından itibaren başlanmalıdır. İlkokul 4. sınıf ve ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal bilgiler ders kitapları MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca 7'şer üniteden oluşturulmuştur. İlkokul 4. sınıf ve ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal bilgiler ders kitaplarında bu 7 ünitenin hiçbirinin başlığında hukuk kelimesi geçmemektedir. Hukuk ile ilgili terimler ilkokul 4. sınıf ve ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan 7 ünitenin bazılarının içeriğinde yer yer geçmektedir. Ancak yer yer geçen hukuk terimlerinin öğrenciler tarafından bilişsel ve duyuşsal olarak içselleştirecek şekilde öğretilmesi için yeteri kadar önem verilmediği görülmüştür.

Bu çalışmanın amacı; Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından ilkokul 4. sınıf ve ortaokul 5., 6., ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında hukuk terimlerinin ne kadar yer aldığını ortaya koymaktır. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği uygulanarak yapılacaktır. Sonuçların V. Yıldız Sosyal Bilgiler Kongresinde paylaşılması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Hukuk, Talim Terbiye Kurulu

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA EKONOMİ İLE İLGİLİ KAVRAMLARININ ANLATIMI VE BUNLARLA EKONOMİ BİLGİLERİNİ ÖĞRENME YOLLARI

Ali Korkmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Meryem Hayır Kanat, Yıldız Teknik Üniversitesi

Ekonomi her yaşta ve her alanda iç içe olduğumuz bir bilim dalıdır. Ekonomiyi oluşturan pek çok kavramı çocuklarımıza yetişme çağına iyi verilebilirsek gelecek kuşaklar daha bilinçli, olayları algılama ve çözmede daha başarılı kuşaklar yetiştirebiliriz. Bu çalışmada, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2017/18 eğitim - öğretim döneminde orta öğretimde okutulan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan ekonomik kavramlar üzerinde durulmuştur. Nesnelere veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım, mefhum, kavram, kavrayış” olarak tanımlanmış (TDK 2018) olan kavram öğretimi eğitimde önemlidir. Ekonomik kavramın her ne kadar net bir tanımı yapılmamış olsa da kullanımı itibariyle “ üretim, dağıtım ve tüketimin” yapıldığı yer, iş ve bunların faaliyet alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. İlköğretim düzeyinde ekonomi eğitimi sosyal bilgiler derslerinde çocuklara öğretilirken “ üretim, dağıtım, tüketim” başlığı altında ve diğer öğrenme alanları ile ilişkilendirilerek verilmelidir. Kitaplarda; ekonomik kaynaklar, tarım, sanayi, turizm, hayvancılık, madencilik, hizmet, ulaşım, ithalat, ihracat, girişimcilik, tüketim, vergi, teknoloji, pazar, enerji, tasarruf, bütçe vb temel ekonomi kavramları tespit edilmiştir. Ekonomi okur-yazarlığını elde etme konusunda öğrencilerin sistematik bir şekilde temel bilgiler edindiği Sosyal Bilgiler ilköğretim 4. sınıf ve ortaokul 5, 6 ve 7 okutulmaktadır. Çalışmada ekonomi kavramları sınıf bazında kitaplardan derlenerek gruplandı ve tablo haline getirildi. Böylece kitaplarda yer bulan ekonomik kavramlar ile bir öğrencinin ekonomi hakkında yeterli bir bilgiye ulaşım sağlayamayacağı konusunda tespitler yapılmaya çalışıldı. Ders kitaplarında ekonomi ile ilgili kavramların nasıl verildiği, verilme sıklığı ve kullanım şekli ile verilen bilgilerin yarının gençlerini bu hayata hazırlamaya yetip yetmeyeceğini görmeye çalıştık.

Kaynak olarak Milli eğitim bakanlığının 2017/2018 yılında Türkiye'nin genelinde okunması kararını verdiği 5,6 ve 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitapları kullanılmıştır. Kavram çalışması olan bu araştırmada öncelikle kavramın ne olduğu ve sosyal bilgiler ders kitaplarında ki kavramların verilme şekli nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi ile yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

Sonuç olarak elde edilen veriler bir birleriyle karşılaştırılmış, tablo ve grafiklere aktarılmış ve ekonomik kavramların ders kitaplarında ve sınıflar arasında nasıl nasıl farklılıklar ortaya koyduğu ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, Ekonomik Kavramlar, Kazanımlar, Kavram Öğrenimi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

5.SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ METİN ARDI SORULAR ÜZERİNE TAKSONOMİK BİR ANALİZ

Doç. Dr. Keziban Tekşan, Ordu Üniversitesi
Arş. Gör. Enes Çinpolat, Ordu Üniversitesi

Hızla gelişen ve değişen dünyaya uyum sağlayabilmeleri, bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmeleri ve anlatabilmeleri için eğitim programları öğrencilere üst düzey düşünme becerilerini kazandırmakla sorumludur. Anlama, sorun çözme, karar verme, yansıtıcı, ilişkisel ve eleştirel düşünme, yaratıcılık, çözümleme (analiz), birleşim (sentez), değerlendirme, sorgulama, açıklama yapma, doğru kestirim ve çıkarımda bulunma, öz düzenleme yapma, sınıflama gibi beceriler üst düzey düşünme becerileri olarak kabul edilmiştir. Yenilenen Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmelerine önem verilmektedir. Ders kitapları hala etkin olarak kullanılan eğitim araç gereçlerindedir. Ders kitaplarında yer alan metinleri anlamaya yönelik sorular, üst düzey düşünceyi öğretmede büyük öneme sahiptir ve ulaşılan bilimsel gelişmeler sorulara cevap ararken ortaya çıkmıştır. Zihindeki sorulara cevap aramak zihni çalıştırmak ve öğrenmek demektir. Bundan dolayıdır ki bir konuyu öğretmek için önce konu hakkında sorular üretmek gerektiğini hatta ders kitaplarının soru cevap şeklinde hazırlanmasını önerenler de olmuştur. Ancak öğrencilere düşünceyi uyaran soruların yöneltilmesi büyük önem arz etmektedir. Yüzeysel ve gereksiz sorular öğrencilerin düşüncelerine herhangi bir katkı vermez. Düşünceyi uyaran, mantıklı, tutarlı ve ilişkili sorular, öğrencilerin sorgulama becerilerini geliştirir. Soru sorma, eskiden beri düşünceyi geliştirmede Sokrat yöntemi diye adlandırılmış ve kullanılmıştır. Araştırmanın amacı, düşünceyi ateşleyen bir yöntem olarak kabul edilen soruların, yeni öğretim programına uygun hazırlanan Türkçe 5.sınıf ders kitabında yer alan bilgilendirici ve anlatıma dayalı metinleri anlamaya yönelik hazırlanan soruların Bloom Taksonomisinin hangi bilişsel basamaklarında yer aldığını belirlemektir. Böylece 5.sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlere yönelik soruların öğrencilere üst düzey becerileri kazandırmadaki rolü belirlenebilecektir. Ayrıca öğrenci çalışma kitaplarının kaldırılmasıyla metin sonlarında bulunan metni anlamaya yönelik soruların da önemleri artmıştır. Bu araştırma nitel araştırma modeline dayalı bir doküman analizi çalışmasıdır. Nitel araştırmalarda doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olarak kullanılabilir. Verilerin çözümlenmesinde içerik çözümlemesi tekniklerinden biri olan kategorisel çözümleme kullanılacaktır. Araştırma sonucunda, elde edilecek veriler Bloom Taksonomisinin basamaklarına göre sınıflandırılarak tablo halinde sunulacak ve sayısal değerlerle ifade edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Ders Kitabı, Bloom Taksonomisi, Metin Anlama Soruları

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

ANA DİLİ EĞİTİMİ DERGİSİ'NDE YAYIMLANAN MAKALELERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Dr. Öğr. Üyesi Beytullah Karagöz, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi*
İmran Koç Ardıç, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi*

Bilimsel dergilerin bilgi aktarımı ve paylaşımındaki önemi göz önüne alındığında alana özgü bilimsel dergilere büyük ihtiyaç bulunmaktadır. Ana Dili Eğitimi Dergisi (ADED), Türkçe eğitimi alanındaki araştırmalara ev sahipliği yapan hakemli bilimsel bir dergidir. Ana dil olan Türkçenin eğitimi ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmaların yanı sıra Türkçe eğitiminde ve öğretiminde karşılaşılan sorunların tespitini yapan ve bu sorunlara çözüm önerileri sunabilen çalışmaları da duyurma amacı taşıyan Ana Dili Eğitimi Dergisi, 2013 yılından bu yana kesintisiz olarak yayın hayatını sürdürmektedir. Dergi yılda dört sayı olarak yayımlanmaktadır. Derginin tüm sayılarına Dergipark üzerinden açık erişim politikasıyla ücretsiz olarak ulaşılmaktadır. Bu çalışmada 2013-2018 yılları arasında Ana Dili Eğitimi Dergisi'nde yayımlanan makalelerin bibliyometrik özellikler bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Dergide yayımlanan makaleler bibliyometrik yaklaşımla incelenerek çeşitli açılardan karşılaştırmalar yapılmış ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Bu bağlamda Ana Dili Eğitimi Dergisi'nde yayımlanan makalelerin yıllara göre sayısal dağılımı, sayfa sayılarının sıklık düzeyleri, yazarlık durumları, yazarlarının unvanlarının ve akademik çalışma yürüttükleri kurumlarının dağılımı ve yayımlanan bir makalenin ortalama değerlendirme süresi incelenmiştir. Ayrıca yayımlanan makalelerde içerik analizi yöntemi ile konu dağılımı ve yerli/yabancı atıf yapılan kaynaklar çalışmaya dahil edilmiştir. Konuların tespit edilmesinde alan yazınında yapılan çalışmalardaki sınıflandırmalardan yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre en çok makale yayımlanan yılın 2017 (f=56) olduğu görülmüştür. Makalelerin sayfa sayılarının en fazla yoğunlaştığı sayfa aralığının 16-20 sayfa aralığı (f=81) olduğu tespit edilmiştir. Yayımlanan makalelerin yazar kadrolarının %47'sinin iki yazardan, %43'ünün tek yazardan oluştuğu bulgusuna ulaşılmıştır. Dergide yayımlanan makalelerin yazarlarının akademik unvanlarının en çok "Dr. Öğretim Üyesi (Yrd. Doç. Dr.)" ve "Doçent Doktor" düzeyinde olduğu görülmüştür. Ayrıca dergide farklı akademik unvanlardaki yazarların makalelerine de yer verildiği tespit edilmiştir. Yayınlandığı günden bu yana 70 kurumun dergiye katkı sağladığı belirlenmiştir. Bu kurumlardan %88'i Türkiye'de bulunurken %12'si yurtdışında faaliyet gösteren akademik yapılardır. Ana Dili Eğitimi Dergisi'nde en çok yayım yapan ilk üç kurum ise Gazi Üniversitesi, Milli Eğitim Bakanlığı ve Mustafa Kemal Üniversitesi olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Dergi, Ana Dili Eğitimi Dergisi, Bibliyometrik Özellikler

ORTAOKUL TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN 100 TEMEL ESER HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Büşra Coşkun, Yıldız Teknik Üniversitesi
Güldenur Özdemir, İstanbul Üniversitesi

Okuma eğitim yoluyla kazanılan ve kazandırılan bir beceridir. Bu becerinin kazandırılması sürecinde yer alan değişkenler; okul/sınıf ortamı, çocuğun hazır bulunuşluğu, öğretmen, yöntem vb. olarak söylenebilir. Dört temel dil becerisinden biri olan okuma oldukça önem taşımaktadır. Günümüzde okumayan bir toplum olmamız gerçekten kötü bir durumdur. Bu konuda en önemli görev öğretmenlere düşmektedir. Okuma yazma konusunda öğretmenin rolü ile ilgili yapılan çalışmalar öğretmenliğin uzmanlık gerektiren bir meslek olduğunu vurgulamaktadır. Kitap okuma sevgisi öncelikle Sınıf Öğretmenleri tarafından aşılmalıdır. Bu görev sadece Türkçe öğretmenlerine yüklense de bütün branş öğretmenlerinin kitap okutması öğrenciler açısından faydalı olacaktır. Kısacası eğitimin her döneminde okuma eğitiminin iyi yapılması ve bu becerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Okuma becerisi kazandırılırken öğrencilerin zevkleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yönlendirmeler yapılmalıdır. Okuma öğrenciler üzerinde zorunluluktan çıkıp bir alışkanlık haline getirilmelidir. Öğrenciler kitap okuma sevgisinden soğutulmamalıdır. Okuma alışkanlığının bir topluma kazandıracağı katkıları Phillip (2005), iki sınıf altında gruplandırmaktadır. İlki okumanın bireylere kazandıracağı mantıksal gelişim, ikincisi ise okuyan bireyin içinde bulunduğu sisteme katkı sağlayacağı ekonomik büyümedir. Okuma alışkanlığı ilkökul, ortaokul ve liseler ile sınırlandırılmamalıdır. Bu konuda üniversitelere de oldukça önemli görevler düşmektedir. Üniversitelerde 100 Temel Eser olmadığı için üniversite kütüphaneleri öğrencilerin zevk ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir. Üniversiteler kütüphanelerinde yeterli ve çeşitli sayıda kaynak bulundurmalıdır. Bu duruma katkı sağlaması için Milli Eğitim Bakanlığı 100 Temel Eser listesini yayınlamıştır. 100 Temel Eser; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İlköğretim ve Ortaöğretimde okunması gereken kitapların listesidir. Bu listenin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanmasındaki en önemli amaç Türk dilini öğretmek ve geliştirmektir. 100 Temel Eser Uygulaması Ortaöğretim için 2004, İlköğretim için ise 2005 yılında yayınlanmıştır. Listeler içerisinde Türk ve Dünya Edebiyatından önemli yazarların eserleri yer almaktadır. 100 Temel Eser listesinde şiir, hikâye, roman, tiyatro, efsane, bilmece, türkü, tekerleme, ninni, mani, atasözü, deyim ve anı türlerinden oluşan eserlere yer verilmiştir. Bu çalışmada Bursa ilinde bulunan iki devlet ortaokulunda görev alan toplam on Türkçe Öğretmeninin görüşleri alınmıştır. Veriler, çalışmanın ek bölümünde yer alan Arıcı (2015) tarafından geliştirilen ölçek kullanılarak yorumlanmıştır. Sonuç ve öneriler kısmında daha detaylı bir biçimde anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okuma Becerisi, 100 Temel Eser, Okuma Alışkanlığı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRKİYE’DE TÜRKÇE ÖĞRENEN YABANCILARIN TÜRK DİZİLERİNİ İZLEME DURUMLARI VE BU DİZİLERDEN ÖĞRENDİKLERİ SÖZ VARLIĞI UNSURLARI

Doç. Dr. İhsan Kalenderoğlu, *Gazi Üniversitesi*
Arş. Gör. Mustafa Armut, *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi*

Bir dili ana dili olarak konuşanların o dilin söz varlığı unsurlarını mümkün olduğunca çeşitli ve yerinde kullanması arzulanan bir durumdur. Bir dili yabancı dil olarak öğretirken de bu amaç geçerlidir. Nitekim ikinci bir dili öğrenmek, ana dili konuşurlarının yetkinliğine doğru giden bir süreç olarak kabul edilebilir. Bu noktada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin de Türkçenin söz varlığını mümkün olan en üst seviyede edinmeleri amaçlanmalıdır. Söz varlığı unsurları ise temelde okuma ve dinleme becerileri aracılığıyla edinilir. Son zamanlarda dünyada Türk dizilerine rağbet olduğu bilinmektedir. Bu noktada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenme konusunda Türk dizileri söz varlığı edinmenin dinleme boyutunda önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada, bu husus göz önünde bulundurularak Türkiye’de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin seyrettikleri Türk dizilerinden başlıca hangi söz varlığı unsurlarını edindiklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında Türk dizilerinin seyredilme durumuyla ilgili bir durum tespiti yapılması da amaçlanmıştır. Bu amaçla farklı devlet üniversitelerinin Türkçe öğretimi merkezlerinde Türkçe öğrenen 90 öğrenciye ulaşılabacaktır. Öğrencilerden Türk dizisi seyredip seyretmedikleri, seyrediyorlarsa en çok hangilerini seyrettikleri, bu dizilerden öğrendikleri ifadelerin neler olduğu konularında bilgi vermeleri istenecektir. Cinsiyete, gelinen ülkeye, Türkiye’de bulunma süresine, Türkçe öğrenme amacına ve Türkçe seviyesine göre en çok hangi dizilerin seyredildiği ve bu dizilerden en çok hangi söz varlığı unsurlarının öğrenildiği tespit edilecektir. Nitel desende yürütülecek çalışmada bilgi formu kullanılacaktır. Elde edilecek veriler içerik çözümlemesine tabi tutularak ulaşılabacak sonuçlar verilecektir. Devam etmekte olan çalışmadan şu sonuçlar beklenmektedir: Çoğunlukla hâlen yeni bölümleri yayınlanan diziler seyredilmektedir. Bunun yanında sona erdiği hâlde seyredilen diziler de vardır. Türk dizileri zaman aralığına göre orta sıklıkta izlenmektedir. Katılımcılar Türk dizilerini ağırlıklı olarak hem kendi ülkelerindeyken hem de Türkiye’de bulunurken izlemektedirler. Katılımcılar bu dizileri Türkçe sözcük öğrenmek, Türkçe dinleme becerilerini geliştirmek, Türkçe konuşma becerilerini geliştirmek, Türk kültürünü öğrenmek ve eğlenmek için izlemektedirler. Katılımcılar dizilerden “yetenek, aptal, tatil, müspet, intikam” gibi kelimelerin yanında “kafa ütölemek, damdan düşer gibi, üstüne gelmek, kafa tutmak, dolap çevirmek” gibi ifadeleri de öğrenmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Türk Dizileri, Söz Varlığı, Türkçe, Türkçe Öğrencisi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ 2018 LİSANS PROGRAMI VE EDEBİYAT DERSLERİ

Doç. Dr. İhsan Kalenderoğlu, Gazi Üniversitesi

Türk eğitim sistemindeki değişim ve yenileşme çalışmaları kapsamında cumhuriyetin kuruluş yıllarında kurulan Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü bünyesinde 1928 yılında ilk Türkçe öğretmenlerinin mezun olmasından günümüze yaklaşık 90 yıl geçmiştir. Bu süre zarfında farklı şehirlerde açılan Eğitim Enstitüleri Türkçe öğretmeni ihtiyacını yeterince karşılayamamış; 1982 yılında 2547 Sayılı Kanunla birlikte kurulan YÖK tarafından bu Enstitüler, Eğitim Fakültelerine dönüştürülmüştür. Bu süreçte öncelikli olarak edebiyat öğretmeni yetiştirmek için programlar hazırlanmış; ancak öğrenci mevcudu açısından daha kalabalık olan ilköğretim düzeyindeki öğrencilere Türkçe öğretmeni yetiştirme hususu pek dikkate alınmamıştır. Yapılan akademik değerlendirmeler sonucunda öncelikle yüksek lisans ve doktora düzeyinde Türkçe öğretim elemanı yetiştirmek amacıyla programlar açılmış, 1992-1993 eğitim-öğretim yılında iki üniversitemizde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliğine bağlı olarak Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalı kurulmuştur.

Temelleri bu dönemde atılan Türkçe öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görecektürkçe öğretmeni adaylarına uygulanacak olan programlar zaman içinde değişen şartlara göre pek çok kez gözden geçirilmiş ve değişiklikler yapılmıştır. 2017 yılında üzerinde çalışılan ve 2018 eğitim-öğretim yılında Türkçe Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenime başlayan öğrencilere uygulanan lisans programını incelediğimizde birçok değişiklik yapıldığı görülmektedir. Bu değişiklikler içinde en çok dikkatimizi çeken hususlardan biri de özellikle yeni yetişen neslimize ana dilimizi öğretme sürecinde Türk kültürünün sözlü ve yazılı dönemine ait örneklerini yansıtan “Türk Halk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı ve Eski Türk Edebiyatı” derslerinin saatlerinin azaltılmış olmasıdır. Programın yenilenmesi elbette birtakım ihtiyaca binaen yapılmıştır. Ancak özellikle yüksek lisans ve doktora eğitimi yapmak isteyen Türkçe öğretmenliği bölümü öğrencilerinde de gözlemediğimiz üzere, hafızasından bir dördlük veya şiir dahi okuyamayan, edebi eserlerle ve türlerle buluşamayan, öğrencisine şiir, hikâye, masal, efsane, türkü, ninni, roman, mesnevi vb. pek çok türün içeriğini, önemini yansıtamayan bir öğretmen adayı ana dilini nasıl öğretecektir? Bir önceki programda, Akademik Kurul kararıyla gerek ders saatlerini az da olsa artırarak gerekse seçmeli derslerle, bu hususlar belli oranda giderilmekteydi. Ancak son programda gördüğümüz kadarıyla yukarıda belirttiğimiz edebiyat dersleri -2. Sınıfın her iki yarıyılında da okutulmak suretiyle- 2 saatle sınırlandırılmış; seçmeli derslerle de desteklenecek bir durum kalmamıştır. Dolayısıyla, tebliğimizde kuruluşundan itibaren Türkçe öğretmenliği lisans programlarından kısaca bahsettikten sonra 2018 yılı lisans programına değinilerek edebiyat derslerinin (Türk Halk Edebiyatı, Yeni Türk Edebiyatı ve Eski Türk Edebiyatı) durumu ele alınacak ve tespitlerde bulunularak çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Türkçe Öğretmenliği, Edebiyat Dersleri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KÜRESEL VATANDAŞLIK EĞİTİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Yakup Ayaydın, *Marmara Üniversitesi*
Veysi Aktaş, *Marmara Üniversitesi*

Kültürler arası etkileşimin hızla arttığı günümüzde bireylerin olaylara sadece kendi ülkesinin bakış açısıyla değil Dünya ve insanlığın gözüyle bakmasına ihtiyaç giderek artmaktadır. Bu bağlamda çocuklarımızın küresel vatandaşlık becerilerine sahip olarak yetişmeleri önem arz etmektedir. Öğretmenlerin küresel vatandaşlık ile ilgili bilgileri, küresel vatandaşlığa bakış açıları çocuklarımızın küresel vatandaş olarak yetişmesinde önemli bir durumdur. Zira öğretmenlerin herhangi bir konuya bakış açıları veya herhangi bir konu ile ilgili bilgi düzeyleri dolaylı olarak öğrencilere yansımaktadır. Geleceğin neslinin küresel vatandaşlık becerilerine sahip olarak yetişmesinin sağlamanın yolu geleceğin nesline yön veren öğretmenlerin küresel vatandaşlık becerilerinin geliştirilmesiyle olacaktır. Bu bağlamda küresel vatandaşlık konularının yer aldığı sosyal bilgiler dersi önem kazanmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel vatandaşlığa yönelik bakış açıları ve değerlendirmeleri öğrencilerin küresel vatandaş olarak yetişmelerine katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda araştırmamız Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin küresel vatandaşlık ile ilgili görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili A ilçesinde farklı okullarda görev yapan 10 Sosyal Bilgiler Öğretmeni oluşturmuştur. Katılımcıların seçiminde kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplamak için araştırmacı tarafından uzman görüşü de alınarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel vatandaşlığı ülkemizin dışındaki dünyayı algılamak olarak tanımlamışlardır. Öğretmenlerin çoğu küresel vatandaşlık özelliklerini taşımadıklarını belirtmiştir. Bunun nedenini ise yabancı dil bilmemeleri olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu küresel vatandaşlık eğitiminin önemli olduğunu ve uygulamalı projelerle farklı dersler bağlamında verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bazı öğretmenler ise küresel vatandaşlık eğitiminden ziyade öğrencilere kendi kültürel değerlerinin kazandırılmasının daha önemli olduğunu vurgulamıştır. Öğretmenler Sosyal Bilgiler dersi içerisinde küresel vatandaşlık eğitimi ile ilgili konuların olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin küresel vatandaşlık eğitiminin öğrencilere farklı kültürlerle ve insan haklarına saygı, barış, özgürlük, adalet anlayışı kazandırdığını belirtmiştir. Bu doğrultuda küresel vatandaşlık ile ilgili konuları içinde barındıran sosyal bilgiler dersinin öğretimini gerçekleştiren öğretmenlerin küresel vatandaşlığa bakış açılarının geliştirilmesinin küresel vatandaşlar yetiştirmede olumlu bir katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Küresel Vatandaşlık, Öğretmen

İKİNCİ/YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE DİLBİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE ADLANDIRMALARIN KULLANIMI

Selim Tiryakiol, *Yale Üniversitesi, ABD*

Adlandırmalar bütün dillerde olduğu gibi Türkçede de tartışma konusudur. Adlandırmalara karşı en büyük itiraz, dil öğretiminin bazı adlandırmaları ezberlemek demek olmadığı, dili kullanarak iletişim kurmak demek olduğu tezidir. İletişim açısından bakıldığında gerçekten de adlandırmalar pek bir etkiye sahip değildir. Bunun yanında adlandırmalar öğrenciye fazladan bilgi yükü oluşturmakta, dilbilgisi kurallarının daha karmaşık hâle gelmesine sebep olabilmektedir. Adlandırmalar çoğaldıkça öğrenciler dersi ezberleme eğilimi gösterebilmektedir. Bol adlandırma kullanımı dilbilgisi-çeviri yönteminden kalan eski bir uygulamadır. Karmaşık adlandırmalar kötü dilbilgisi öğretiminin bir özelliğidir, iyi bir pedagojik kural mümkün olduğu kadar az teknik olmalıdır. Bütün bunlar adlandırmalara karşı olan tezlerin savunduğu fikirlerdir; ancak bunların yanında adlandırmaların çeşitli faydalarının olduğunu savunan görüşler de yok değildir. Bu görüşler adlandırmaların dilbilgisini öğretmek için kısa yollar sunduğunu, öğrenciler ve öğretmenler arasında sınıfta ortak bir dil oluşturarak iletişim kurulmasını sağladığını, çok sözle anlatılabilecek bir kavramın bazen bir kelime ile anlatılabildiğini savunmaktadır. Alan yazında genel olarak üç tür adlandırmadan söz edilmektedir. Bunlar; geçirimli, geçirimsiz ve görsel adlandırmalardır. Bu ölçütler ikinci/yabancı dil pedagojisine uygun dersler geliştirmek için öğretmenlere yardımcı olabilir. Bu yüzden bu araştırmada alan yazındaki adlandırma türleri taranmış, adlandırmalar için çeşitli ölçütler çıkarılmıştır. Ardından Türkçedeki bazı adlandırmalar bu ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda Türkçe kaynak dilbilgisi kitaplarındaki bazı adlandırmaların pedagojik açıdan uygun olmadığı görülmüştür. Araştırmanın sonunda öğretmenlere derslerinde adlandırmaları nasıl seçebileceklerine dair öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Adlandırmalar, Pedagoji, İkinci/Yabancı Dil Olarak Türkçe Dilbilgisi

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

KOSOVA - PRİŞTİNE'DE TÜRKÇE EĞİTİM ÜZERİNE

Doç. Dr. Ergin Jable, *Priştine Üniversitesi, Kosova*

Kosovanın başkenti Priştine şehri genellikle son yüzyılda merkez haline gelmiş. Yugoslavya dönemi dahil olmak üzere Priştine'de nüfusun çoğunluğunu oluşturan Arnavutlarla beraber Türkler, Sırp, az sayıda Boşnaklar, Romlar da bulunmaktadır. Savaşların ve göçün getirdiği bunalım, birçok belgeye, bilgiye ulaşmayı zorlaştırmıştır. Birinci ve ikinci dünya savaşı arasında olup bitenlerle ilgili pek fazla bilgiye rastlayamamıza rağmen, ikinci dünya savaşından sonra Yugoslavya tarafından yönetilen bölgenin tamamında bugün bulunmayan Türk eğitimi ile ilgili bilgilere rastlıyoruz. İkinci dünya savaşının getirdiği anarşi ile Sırp baskısı altında kalan Arnavutlar, Türkler ve Müslüman toplumlar göç etmek zorunda kalmışlardır. Yıllarca devam eden Sırp baskısı 1950 - 1970 yılları arası bölge en büyük göç sahnesini yaşamıştır. 1999 NATO harekatı ise Sırp'ın tamamen eser, bilgi, belge, arşiv yakmasına ve yıkmasına sebep olmuştur. Bugün Priştine'de 10 yıl önce ilan edilen bağımsız Kosova'nın başkenti olmakla beraber Türklerin nüfusunun azaldığını görüyoruz. Arşivin bir kısmının Belgrad'a taşınması, bir kısmının da yakılması pek çok gerçeği çözümsüz kılmıştır. Okullarda elde ettiğimiz belgelerden 1951'de Kosova'da Türkçe eğitimin başladığı yıl itibariyle son yıllara kadar Priştine'de Türklerin okuduğu okul arşivinden elde ettiğimiz bilgilerle yetinerek, bu makalede elimizde olan belgelerden faydalanarak Türkçe eğitim ile ilgili bilgi vermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Kosova, Priştine, Türkçe Eğitimi

ÇAĞDAŞ ŞİİRİMİZDE ÖĞRETMEN ALGISI

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Babacan, Marmara Üniversitesi

Asırlar boyunca öğretmenler Eğitim-Öğretim sürecinin en önemli sorumlularından biri olarak görüle gelmiştir. Eğitimbilimcilere göre öğretmen, sadece bilgiyi yayan, aktaran biri olarak görmememiz gerekir. Aynı zamanda onlar, bilgiyi işleyen, toplumun geleceğini kurtaran, garanti altına alan birer kahramandır. Yine bu bilim insanlarına göre öğretmen yeni fikirlere açık, katı fikirli olmayan, sahip olduğu bilgileri yeni durumlara göre uyarlayabilen, öğrenci ve meslektaşlarının fikirlerine saygılı örnek bir kişilik olmalıdır.

Eğitimbilimciler tarafından böylesine önemli işlevler yüklenen üstlenen öğretmenler çağdaş Türk şiirinde tema olarak işlenmiştir. Bu çalışmada çeşitli şiir antolojileri taranmış, 317 şiir tespit edilebilmiştir. Bildiriyi hazırlarken bu şiirler araştırma alanı olarak seçilmiştir.

Aralarından bazıları öğretmen olan şairler eserlerinde öğretmenlere birçok sıfat yüklemiştir. Bu şiirlerde öğretmen, kimi zaman bir anne-baba, kimi zaman da arkadaş olarak anılmıştır. Öğretmenin sadece öğretici niteliği olmadığını bu özellikler dışında da öğretmenlere yüklenen nitelikler olarak onların birer fedakâr, sevecen, ileriye gören kişiler olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen temalı şiirlerde öğretmen için daha çok ışık, ışık saçan, aydın, aydınlık gibi özellikler yüklenmiştir. Öğretmenin iyi eğiticiliği 2. Önemli özellik olarak yer almıştır. Daha sonra sırasıyla sevgi dolu, sevecen olma niteliğinin yanında bilgi aktaran, bilge, bilgi ırmağı gibi nitelendirmeler yapılmıştır. Ayrıca bu şiirlerde öğretmen için topluma rehber olma, öğrencilere yol gösterme özelliği yüklenmiştir. Öğretmen toplumun baş tacı bir insandır; devamlı ileriye düşünen yenilikçi biridir. Öğretmen, aynı zamanda güler yüzlü, neşeli bir kişidir; alnı ak, alnı açık, ak yüzlü, başı dik, temiz bir kişidir. Cehalete karşı savaşan, zorluklara göğüs geren biridir. Öğretmen önder, öncü gibi sıfatlarla da anılmıştır. Öğretmen, ölümsüz, kutlu ve kutsal bir varlık olarak da nitelendirilir. Öğretmen şefkatli bir kişidir, öğrencisini korur, kollar ve zor durumdan kurtarır. Öğretmen güçlü, heybetli ve kazanan kişidir. Öğreticiliğinin yanında anne, baba, dost ve arkadaşdır. Gerek yaptıkları ile gerekse davranışları ile gurur duyulan kişiliktir. Öğretmen aynı zamanda güler yüzlü, güzel sözlü bir kişidir. Öğretmen özverili ve gururlu bir kişidir. Özellikle verdiği eğitimin karşılığını aldığı mutluluk ve huzur duyan biridir. Öğretmen insanlara şekil veren bir sanatkârdır. Öğretmen şifa veren bir ilaçtır. Öğretmen mücevherdir, değerli bir hazinedir. Öğretmen beyinleri yapılandırır, farklı düşünceleri oluşturan bir mimardır. İçinde eğitim-öğretim, meslek aşkı vardır. Gece gündüz demeden çalışır. Örnek bir kişidir.

Anahtar Kelimeler: Türk Şiiri, Öğretmen, Öğretmen Nitelikleri

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

İFADE ZENGİNLİĞİ BAKIMINDAN TÜRKÇENİN KURUCU METİNLERİ: ORHUN ABİDELERİ ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Yusuf Günaydın

Geçmiş tarihin en eski dönemlerine kadar uzanan Türkçe bugün dünyada geniş bir coğrafyada konuşulmaktadır. Yirmiyi aşkın lehçesiyle birlikte dünya genelinde yaklaşık 220 milyon konuşuru bulunan bu kadim dil, köklü tarihî geçmişi, sahip olduğu zengin birikimiyle bir kültür, medeniyet ve bilim dili konumuna gelmiştir. Türkiye'nin gelişmesi, bölgesinde gücünü göstermesi, dünya devletleri arasında saygınlığının artması, siyasi ve ekonomik olarak büyüyen bir güç olması dikkatleri Türkiye üzerine çekmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak Türkçe de büyük bir önem ve değer kazanmakta, bir dünya dili olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir. Türkçenin ilk eserleri olan Orhun abidelerinden Cumhuriyet devri yazarlarımızdan Peyami Safa'nın romanlarına, Divanü Lügat-İt-Türk'ten günümüz edebiyat eserlerine kadar bakıldığında Türkçenin sahip olduğu söz varlığı, kavram alanı ve taşıdığı kültürel değerlerle birlikte dünyanın en büyük dillerinden olduğu görülmektedir. Zaman zaman çeşitli dalgalanmalar olsa da Türk milletinin "ağzımda anamın sütü" olarak nitelediği Türk dili tarihi boyunca taşımış olduğu sözlü ve yazılı bütün kültür değerleri ile büyük bir dil olduğunu ispatlamıştır. Türk yazı dilinin VIII. yüzyıla ait olan ve işlenmiş bir yazı dili bünyesinde varlık gösteren ilk metinleri Orhun Abideleridir. Bunlar Türk dili açısından büyük bir önem arz etmektedir. Zira yazı dilimizin ilk örneğini teşkil etmektedir. Bu yazı milli bir karakter taşımaktadır. Muharrem Ergin'in ifadesiyle Tonyukuk (725), Kültigin (732) ve Bilge Kağan (735) adına dikilmiş olan abidelerde ilk Türkçe metni, ilk Türk tarihini; Türk nizamının, Türk töresinin, yüksek Türk kültürünün büyük vesikası, Türk hitabet sanatının erişilmez şaheseri gibi... pek çok unsuru bir arada görebiliriz. Bu çalışmada abide metinleri içerik analizine tabi tutularak incelenmiştir. Yapılan incelemede kadim metinlerde kullanılan dilin ifade gücü olarak yüksek bir belagete sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca bir zenginlik unsuru olarak da ikilemeler, deyim ve atasözleri olabilecek kelime gruplarının ve özellikle sıfatların kullanıldığını görülmüştür. Bu özellikler Orhun Abidelerinde bu yazının taşa kazındığı tarihlerde Türkçenin güçlü bir anlatıma sahip zengin dil unsurlarını içinde barındıran bir dil olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Orhun Abideleri, Dil Zenginliği

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

TÜRKİYE'DEKİ ORTAOKULLARDA OKUTULAN (1985-1998) MİLLİ COĞRAFYA DERSLERİNİN GÜNCEL TARTIŞMALAR ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Mustafa Sağdıç, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bu araştırmanın amacı, güncel ihtiyaçlar çerçevesince Türkiye'deki ortaokullarda milli coğrafya derslerini eğitimdeki güncel tartışmalar çerçevesinde değerlendirmektir. Çalışma nitel araştırma tekniklerine göre yürütülmüştür. Araştırma problemine cevap aramak için nitel araştırma türlerinden amaca yönelik literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniğine dayalı olarak elde edilen bulgular yerli ve yabancı literatür ışığında tartışılarak alana özgü değerlendirmelerde bulunulmuş ve öğretim programları ile ilgili bazı öneriler ortaya konulmuştur. Türkiye'de Osmanlı Devleti'nin son döneminde ve erken cumhuriyet döneminde ilkökul ve ortaokullarda okutulan coğrafya, tarih ve yurttaşlık bilgisi derslerinin birleştirilmesi konusu önemli bir tartışma konusu olagelmıştır. Bu tartışmalar üzerinde özellikle ABD'deki sosyal bilgiler anlayışının etkili olduğu bilinmektedir. Buna bağlı olarak 1962 yılına kadar ilkökullarda sosyal bilgiler dersi yerine tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri okutulmuştur. 1962'de bu dersler Toplum ve Ülke İncelemeleri olarak birleştirilmiş ve 1968'de ise bu yeni dersin adı Sosyal Bilgiler olarak değiştirilmiştir. Ortaokullarda ise 1971-1972 yılına kadar sosyal bilgiler dersi yerine yine tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri okutulmuştur. 1971-72'de bu dersler Sosyal Bilgiler olarak birleştirilmiştir. 1985'te ortaokullarda Sosyal Bilgiler dersi yeniden kaldırılmış ve yerine Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi dersleri konulmuştur. 1998'de ise bu dersler Sosyal Bilgiler olarak tekrar birleştirilmiştir. 2005'de ise sosyal bilgiler eğitiminde yansıtıcı düşünce olarak sosyal bilgiler anlayışının bir ürünü olarak sosyal bilgileri oluşturan disiplinlere ait konu başlıkları yerine disiplinler arası öğrenme alanları ve kazanımlar ekseninde yeni bir sosyal bilgiler programı ilan edilmiştir. Bu program bazı küçük revizyonlarla günümüzde de uygulanmaktadır. Programdaki öğrenme alanları ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi tarafından belirlenen öğrenme alanları ile büyük bir benzerlik göstermektedir. Ayrıca bu öğrenme alanları ve kazanımlar yeterince Türkiye eksenindeki yerel ve ulusal gereksinimlere bağlı olarak belirlenememiştir. Dolayısıyla 1985- 1998 yılları arasında ortaokullarda okutulan milli coğrafya ve milli tarih derslerinin yerel ve milli bir eğitim politikasının geliştirilmesine katkı sağlama olasılığı söz konusudur.

Anahtar Kelimeler: Milli Coğrafya, Sosyal Bilgiler, Öğretim Programı

V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018

BEŞİNCİ SINIF 1938 YURT BİLGİSİ DERS KİTABI İLE 2015 YILINDA OKUTULAN BEŞİNCİ SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABINDAKİ VATANDAŞLIK KONULARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Arş. Gör. Hamide Kılıç, *İstanbul Üniversitesi*

Arş. Gör. Nermin Banu Süer, *Yıldız Teknik Üniversitesi*

Türkiye’de 1923 yılında Cumhuriyetin kurulmasıyla oluşan ulus devlet kavramına uygun olarak eğitim programlarında da değişimler olmuş, çeşitli düzenlenmeler yapılmıştır. Bugün ilköğretim programlarında bu isimle yer almayan yurt bilgisi dersine ait kitapta özellikle bu yeni ulus kavramını yansıtabilecek şekilde düzenlenmiştir. 1936 programındaki Yurt Bilgisi dersinin amaçlarına bakıldığında, yeni kurulan devletin ve yapılan inkılapların beklentisine uygun olan ideal vatandaş kavramına göre müfredatın şekillendirildiği görülmektedir.

Günümüzde Yurt Bilgisi dersi yoktur ancak vatandaşlık, tarih, coğrafya konularının bütünleştirildiği Sosyal Bilgiler dersi bulunmaktadır. 2005 yılından itibaren de yapılandırmacılık yaklaşımının uygulanmasıyla Sosyal Bilgiler dersinin içerik, kazanım ve uygulanmasında değişiklikler yapılmıştır. 2015 yılında yürürlükte olan program 2005 yılından itibaren uygulanan aynı programdır. Programa bakıldığında, etkili ve verimli vatandaşlar yetiştirmek temel amacını kaybetmemesine karşın Sosyal Bilgiler dersinde kendini gerçekleştirme vurgusu da yapılmıştır çünkü programda temel alınan yapılandırmacı yaklaşım öğrencinin bilgiyi nasıl yapılandırdığıyla ilgilidir ve öğrenci merkezlidir.

Bu çalışmada 1938 yılında 5. sınıflarda ders kitabı olan Yurt Bilgisi ile 2015 yılında 5. sınıflarda kullanılan Sosyal Bilgiler ders kitabı arasında vatandaşlık/yurt bilgisi konuları yönünden benzerlik ve farklılıkları ortaya koymak amaçlanmaktadır.

2015 yılında 5. sınıflarda Yurt Bilgisi/Vatandaşlık dersi olmadığından, tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgilerinin içeriğinden yapılandırılmış olan Sosyal Bilgiler ders kitabı ile 1938 yılında da Sosyal Bilgiler dersi olmadığından Yurt Bilgisi kitabı incelenmiştir.

Bu çalışma için, Yurt Bilgisi kitabındaki tüm konular ile Sosyal Bilgiler ders kitabında vatandaşlık/yurt bilgisi ile ilgili olan 1. üniteadaki “Haklarımız ve Sorumluluklarımız Var, Çocuk Haklarına Yolculuk” 2. üniteadaki “Atatürk’ü Anlamak” konuları ve “Bir Ülke, Bir Bayrak” isimli 7. Ünitenin tamamı karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada incelenen kitaplar ve ilgili konular, kitap türü, dil, dizayn, görseller, konuların planlaması, içerik yoğunluğu, içerik ve kavramların ele alınış şekli, ölçme değerlendirme, kaynakça açısından ele alınıp analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yurt Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Vatandaşlık, Ders Kitabı

MAKEDONYA'DA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Merita Mustafa, Üsküp Maarif Okulu, Makedonya

Makedonya, tarih boyunca farklı milletlere ev sahipliği yapmıştır. Günümüzde de farklı dilden, dinden, kültürden insanların bir araya yaşadığı mozaik bir yapı teşkil etmektedir. Ülkede; Makedon, Türk, Arnavut, Roman, Ulah, Yunan, Bulgar, Boşnak vb. olmak üzere 34 farklı milliyet ve etnik grup yaşamaktadır.

541 yıllık aralıksız bir hâkimiyetten sonra bu coğrafyada Balkan savaşları sonucunda Makedonya Osmanlı hâkimiyetinden çıkmıştır. Balkan savaşlarından sonra göçler başlamış Makedonya'da Türk nüfus oranı her geçen gün düşmüş ve Türkler azınlık durumuna gelmişlerdir. 1991 yılında Makedonya Cumhuriyeti Anayasası 48. maddesiyle azınlık hakları çerçevesinde günümüz Makedonya Türkleri, Türkçe Eğitim görme, kendilerini yetiştirmeleri ve ifade edebilmeleri için kültürel, sanatsal, akademik kurum ve dernek kurma hakkına sahip oldu. İkinci Dünya savaşından sonra yeni okullar nitelikli öğretmenler, programlar değerli eğitimcilerin eliyle en iyiye doğru yönelmiş, uygulamalar devam ederken Batı Mkaedonya ve Kosova'daki Türkçe eğitimine diğer milletlere nazaran beş altı yıllık bir gecikmeyle, ancak 1951'den sonra başlanabilmıştır. 1912'de yasaklanan Türkçe eğitime, ancak kırk yıllık bir aradan sonra izin verilebilmişti. Böyle bir gecikme sebebiyle Türkiye Türkçesiyle Rumeli konuşma ve yazı dili arasında farklılıklar doğmuştur.

Makedonya'da yaygın olarak konuşulan Batı Rumeli Türkçesidir. Yalnız Güneydoğu Makedonya'da yaşayan yörüklerin günümüz Türkçesine en yakın konuştuklarını belirtmek gerekir. Ayrıca istatistiklere göre ana dillerinden başka Türkçe bildiğini söyleyen kişi sayısı 23-25 bin civarındadır. Bunların bir kısmı Türkler ile komşu yaşadıklarından bir kısmı da değişik vesilelerle (eğitim, ticaret vs.) Türkçe bilmektedirler.

Değişik zamanlarda bu bölgeye gelerek yerleşen Türk toplulukları, zamanla büyük bir nüfus potansiyeli oluşturmuşlardır. Sadece bugünkü Makedonya topraklarında değil bütün Balkan coğrafyasında Türk edebiyatına ve Türk kültürüne katkıda bulunan Balkanlarda Türkçenin sesi olan pek çok şair ve yazar yetişmiştir. Makedonya topraklarında da birçok şair ve yazar yetiştirmiştir. Makedonya topraklarında yetişen şair ve yazarlar arasında en tanınmışları Âşık Çelebi, Ohrili Ahmedi, Veysi Öküz Dede ve benzerleridir. Ayrıca Cumhuriyet dönemi edebiyatımızın önemli isimlerinden Arif Hikmet, Leskofçalı Galip, Yahya Kemal Beyatlı, Cenab Şahabettin de Makedonya Türklerindedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Makedonya'da Türkçe, Türkçe Öğretimi

*V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018*

NOTLAR

*V. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi
13-14 Aralık 2018*

NOTLAR

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Yerleşkesi
Kışla Binası A Blok A-2015
34220 Esenler/İSTANBUL

E-posta: sbemdr@yildiz.edu.tr
sbeakademik@yildiz.edu.tr